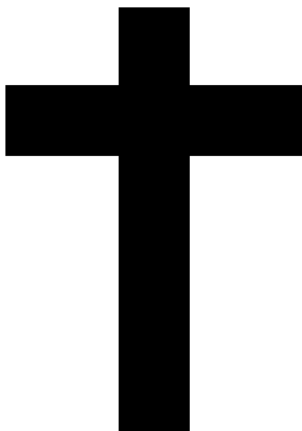

Ipqitchuat Makpigaat
- Agaayyutim Uqalhi
Iñupiatun

The New Testament in Northwest Alaska Eskimo

Ippitchuat Makpig̃aat - Agaayyutim Uqalhi Iñupiatun **The New Testament in Northwest Alaska Eskimo**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Inupiatun, Northwest Alaska (Northwest Alaska Eskimo)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
46cece15-9127-50b3-bf07-88a1082e7ab6

Contents

FRT	1
Matthew	2
Mark	51
Luke	81
John	132
Acts	170
Romans	219
1 Corinthians	243
2 Corinthians	265
Galatians	278
Ephesians	286
Philippians	294
Colossians	300
1 Thessalonians	305
2 Thessalonians	309
1 Timothy	312
2 Timothy	318
Titus	322
Philemon	325
Hebrews	327
James	345
1 Peter	351
2 Peter	357
1 John	361
2 John	368
3 John	369
Jude	370
Revelation	372

Uqal̄hich Aglaan̄j Matthew-ŋum

Sivullian̄j Jesus Christ-ŋum

1 Uvva ukua aglan̄hich sivullian̄jñ Jesus Christ-ŋum, kin̄jvian̄jupluni David-miñ Abraham-miñ̄lu.

2 Abraham aapagigaa Isaac-ŋum,
Isaac-li aapagigaa Jacob-ŋum,
Jacob-li aapagigaa Judah-ŋum aniqataiñ̄lu.

3 Aasiñ̄ Judah aapagigaak Perez-ŋumlu Zerah-ŋumlu, taapkuak aakan̄jak Tamar,

Perez aapagigaa Hezron-ŋum.
Hezron-li aapan̄ja Ram-ŋum.

4 Ram-li aapagigaa Amminadab-ŋum,
Amminadab-li aapagigaa Nahshon-ŋum.
Nahshon-li aapagigaa Salmon-ŋum.

5 Salmon-li aapagigaa Boaz-ŋum, Rahab-mik aakaqaqtuum,
Boaz-li aapagigaa Obed-ŋum, aakaqaqtuum Ruth-mik,
Obed-li aapagigaa Jesse-m, ⁶ Jesse-aasiñ̄ aapagigaa umialgum David.

David-li aapagigaa Solomon-ŋum, aakaqaqtuum Uriah-m nuliaġaluan̄janik.

7 Aasiñ̄ Solomon aapagigaa Rehoboam-ŋum,
Rehoboam-li aapagigaa Abijah-ŋum,
Abijah-li aapagigaa Asa-ŋum.

8 Asa-li aapagigaa Jehoshaphat-ŋum,
Jehoshaphat-li aapagigaa Jehoram-ŋum,
Jehoram-li aapagigaa Uzziah-ŋum,

9 Uzziah-li aapagigaa Jotham-ŋum,
Jotham-li aapagigaa Ahaz-ŋum,
Ahaz-li aapagigaa Hezekiah-ŋum.

10 Hezekiah-li aapagigaa Manasseh-ŋum,
Manasseh-li aapagigaa Amon-ŋum,
Amon-li aapagigaa Josiah-ŋum.

11 Josiah-li aapagigaa Jeconiah-ŋum aniqataiñ̄lu. (Ukua taimani Israel-aaḡmiut aullautraupmata Babylon-mun.)

12 Iñuich tikiutikkaur̄janikmata Babylon-mun,
Jeconiah aapagigaa Shealtiel-ŋum,
Shealtiel-aasiñ̄ aapagigaa Zerubbabel-ŋum,

13 Zerubbabel-li aapagigaa Abiud-ŋum,
Abiud-li aapagigaa Eliakim-ŋum,
Eliakim-li aapagigaa Azor-ŋum,

14 Azor-li aapagigaa Zadok-ŋum,
Zadok-li aapagigaa Achim-ŋum,
Achim-li aapagigaa Eliud-ŋum,

15 Eliud-li aapagigaa Eleazar-ŋum,
Eleazar-li aapagigaa Matthan-ŋum,
Matthan-li aapagigaa Jacob-ŋum,

16 Aasiñ̄ Jacob aapagigaa Joseph-ŋum, uin̄jan Mary-m, taamna Mary Jesus annivigikk̄nan̄ taiguutiqaqtuum Christ-mik.

17 Iluqatin̄aasiñ̄ kin̄jvian̄jḡiich aullaġniiplutin̄ Abraham-miñ David-munaglaan̄ akimiaḡuutail̄auniqsut, suli aullaġniiplutin̄ David-miñ iñuich aullautrauh̄atnunaglaan̄ Babylon-mun kin̄jvian̄jḡiich akimiaḡuutail̄aupmiñ̄iqsut.

Aasiil: iñuich aullautrauhatniñaglaan akimiaguutailaupmiut kinjuviagiich anihhanunaglaan Christ-ñum.

Aniñña Jesus Christ-ñum

¹⁸ Uvva Jesus Christ-ñum aniñña itnailiplugu inniqsuq. Aakaan Mary nuliaksrausiuatianikami Joseph-mun, aglaan katigaluaqatik ilitchuginiqsuq sinjayautilaañmiñik Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹ Aasiñ uiksrautaa Joseph nalaunnaruaruniqsuq. Iisimagaa katchuutiiksrani Mary-mik nalaunnaitkisilañña, aglaan kanjusaagunijnñigaa iñun. Taatnamik sivunnigñiqsuq avitchukhugu nalunautchipuni. ²⁰ Taavrumiña isumaaluktitlugu Atangum isağulgan sagviutiniñña siññaktukun nipliqhuni, “Joseph, kinjuviagiigaatin David-ñum, sivuuganak Mary-mik tuvaqatniñña inilutin atakkii sinjayaupkağaa Ipqitchuam Irrutchim. ²¹ Iğñiqagisiruq. Atchigisigñiñ Jesus-mik. Atakkii anniqsuğisigai iñun killuqsautinjitiñ.” ²² Tamatkua iluqatin atumarut tanjicsağlugu Atangum uqaututigikkaña tumigiplugu taimña sivuniksriqiri,

²³ “Taama anutitucsimaitchuaq sinjayauniağhuni iğñiqagisiruq.

Iñuich taiguutiqağisigaat Immanuel”

(itnautauruaq, Agaayyutim iqatigigaatigut). ²⁴ Joseph-ñum itiqami taimma ilaqtiksraqtaagigaa Mary isağulgan Atangum uqaututaagun. ²⁵ Iłaksianijnñigaa iğñiqahhanunaglaan; aasiñ Joseph-ñum atchigñigaa Jesus-mik.

2

Puqiksua Anutit Aggigsut Kivaknamiñ

¹ Jesus anianikman Bethlehem-mi Judea-miittuami, Herod umialğuhani, anutit puqiksaat tikiññiqsut Jerusalem-mun, apiqsruqtuqhutin, ² “Sumiimma aniva umialğat Jew-ñuruat? Tautukkikput uvlugianja kivaknamiñ, taatnaqhuta aggigsugut sitquğvigityaqtuağlugu.” ³ Umialğum Herod tusaakamiñ taamna isumaalutchaniqsuq iluqatinlu Jerusalem-miut. ⁴ Tavra katipkağhugich iluqaisa qaukinich agaayuljisit aglaligirit, ilinich apiqsruğniğai sumi Christ, anniqsuqtiki aqisruutauruaq, aniñiaqmagaan. ⁵ Ilinja kiuniğaat, “Bethlehem-mi Judea-miittuami, itna sivuniksriqiri aglanatigun ittuq,

⁶ Iñuich iñuruasii Bethlehem-mi, nunañaniittuami Judah-m,

kamanaiññiqsraunuruasii akungatni iñiñ Judah-m,

ilipsitiññiñ sivulliuqti agğigisiruq

anjatichityaqtuağuni iñugikkamnik Israel-ñum.”

Micah 5:2

⁷ Herod atangum nalunautchipuni puqiksaat anutit tikisinnigai, ilitchuğiviginiallapiagugich napmun ilipman uvlugiaq sagviqmagaan.

⁸ Ilitchuğianikamiñ Bethlehem-muquniğai nipliqhuni, “Aullağusi pakallapiaqsium ililgauraq, aasiñ paqitkupsium ilitchuğipkağumagipsitña. Uvanaptuq utlakkumagiga sitquğvigityaqtuağlugu.” ⁹ Taavrumiña umialğum uqautianikmatin aullağniqsut. Tautunniğaat uvlugiaq qinikkaqtin kivaknamiñ. Sivulliuksauniqsut uvlugiam nutqagniañhanunaglaan inimum ililgauram nayukkananun. ¹⁰ Tautukamitruñ uvlugiaq quviatchallapiagñiqsut.

¹¹ Isiqhutinj tupiğmun tautunniğaat ililgauraq aakanalu Mary. Sitquğvigiñigai sivuğaanun ililgauraq. Anmağniğaiç akisuruğikkatin qatichipluğasiñ maninjñik kaviqsaañnik tiprağiksautinigu, frankincense-nik sulimyrh-nigu.

¹² Aasiñ kilikkauniqsut siññaktukun utiqunijlugich Herod-mun. Tavra aiñiqsut atlakun apqutikun.

Pigruḡniḡat Egypt-mun

¹³ Taapkua aullaanikmata isaḡulga atanḡum sagviḡḡiqsuq Joseph-mun siññaktukun nipliqhuni, “Makillutin. Pigruutiunḡ ilḡlḡauraq aakanalu Egypt-mun, aasiñ taamaniitthumausi uvamnun uqautiniḡḡapsiknunaglaan. Atakkii Herod pakanḡniḡaa ilḡlḡauraq tuqqutthuglugu.” ¹⁴ Joseph makitluni aullautiniḡaa ilḡlḡauraq aakanalu unnuami Egypt-mun. ¹⁵ Immigḡḡiqsuq Atanḡum uqauttutigikkana tumigiplugu sivuniksriqiri, “Egypt-miñ tuḡḡiḡiga Iḡḡiḡa.” Taatnamik tavraniinniḡsut tuquniaḡhanunaglaan Herod-ḡum.

Nukatpiḡruurat Tuḡḡaḡtaurur

¹⁶ Herod ilitchuḡikami saglutaḡtilaagmiñik puḡiksaanun anutinun qinnal-lapiaḡḡiqsuq. Tilisiñiqsuq tuqqutquplugich nukatpiḡruurapayaat Bethlehem-miittuat suli iluḡaisa avataaniittuat, tamatkua ukiuḡaḡtuat malḡuḡnik nutautluktuatlu, atakkii ilitchuḡiplugu puḡiksaat anutit uqautigikkanaḡ uvluḡiam sagviḡhagun. ¹⁷ Uqauttutauruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Jeremiah taimña immiumaniḡsuq.

¹⁸ “Nipi tusaḡnaḡniḡsuq Ramah-mi qiaruaq kinḡuvḡupluni.

Rachel-ḡum qianiḡai qitunḡaurani arayunaiḡhuniunniñ atakkii qitunḡanḡich iluḡatinḡ tuḡuplutinḡ.”

Jeremiah 31:15

¹⁹ Herod tuquanikman isaḡulga Atanḡum sagviḡḡiqsuq Joseph-mun siññaktukun Egypt-mi uqaḡhuni, ²⁰ “Makillutin aullautiunḡ ilḡlḡauraq aakanalu nunanḡanun Israel-ḡum. Taipkua tuqqutchiñiaḡtuat ilḡlḡauramik tuqurur.” ²¹ Makitluni aullautiniḡaa ilḡlḡauraq aakanalu nunanḡanun Israel-ḡum. ²² Aglaan tusaakamiunḡ Archelaus atanḡuniḡlugu Judea-mi inaani aapami Herod sivuḡḡatchaḡniḡsuq aullaliksraḡmiñik. Kilikkaukama siññaktukun aullaḡniḡsut nunanḡanun Galilee-m. ²³ Aasiñ iñuuniḡaḡsiḡlutinḡ nunaḡqḡimi Nazareth-mi. Immiumaniḡsuq uqautaumaruaq tumigiplugich sivuniksriqirit, “Taiguutiḡaḡisiruq Nazareth-miumik.”

3

Quliaḡtuatha John Paptaaqḡitchirim

¹ Taipkunani uvluni John Paptaaqḡitchiri quliaḡtuagḡniḡsuq iñuilaami Judea-mi, ² uqaḡhuni, “Isummitḡigitchi atakkii Agaayyutim aḡaayyqautaa qal-liruḡ.” ³ Taamna John ilaanuruq sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkanaḡ nipliqhuni,

“Iñuk tuḡḡiraḡtuq iñuilaamiñ, Itqanaiyautisiunḡ apḡutiksraḡa Atanḡum, nalḡuḡlugu tumiksraḡa.”

Isaiah 40:3

⁴ John atnugaḡaḡḡniḡsuq pikukturuam amian nuyaiñik, qisiḡmik tapsiḡaḡhuni, niḡiḡaḡhuni pigliḡianik suli igutchaich siḡḡnaḡtaallianḡitñik nanipayaaḡ paḡitthumiunḡ. ⁵ Iñuich utlanḡniḡaat John Jerusalem-miñlu, Judea-miñlu, nunaḡqḡiñiñlu avataani kuunḡan Jordan-ḡum ittuat. ⁶ Iñuich quliaḡiniḡaich killuḡsautitinḡ aasiñ John-ḡum paptaagḡiḡai kuunḡani Jordan-ḡum. ⁷ Aglaan tautukamigich iñuḡiḡaktuat Pharisee-ḡuruat Sadducee-ḡuruatlu utlautiruat paptaagḡvianun uqautiniḡai, “Tuqunaliktun nimiḡiatun ittusi. Qimakkumiñaitchusiasu agḡiḡniḡaḡtuamiñ qinnautaaniñ? ⁸ Qiñiḡtittitichi iñuuniḡapsiḡun isummitḡilḡapiaḡtilaapsitñik. ⁹ Suli isumaniḡqasi, ‘Uvagut Abraham-mik aapaḡaḡtuḡut.’ Nipliutiniḡipsi uumiḡa,

uyaḡaḡniñ makunakḡa Agaayyun iñiqsiḡhiñauruq ililgaanik Abraham-mun. ¹⁰ Ipiḡautaqtuq kipriḡhiñaaḡuqtuq napaaqtunik kaḡiḡisigun. Napaaqtupayaḡ asirritlaitchuḡ kipikkaugisiruq aasiñ iḡitauluni ikniḡmun.

¹¹ “Iḡumun paptaḡiḡipsi imiḡmik isummitqiliḡmun, aglaan aqupkun agḡiḡisiruq kamanatluktuḡ uvaḡniñ. Nakuḡiḡchuḡa saagaliksramnik aluḡutiknik. Paptaḡiḡisigaasi Ipqitchuamik Irrutchimik suli ikniḡmik.

¹² Tigummiḡigaa tiktittaun salummallapiḡukluḡich mukkaaksrat sanikluḡniñ. Katitkisigai mukkaaksrat siḡluaḡmiñun, aglaan ikipkaḡisigai sanikuich ikniḡmun qamiyumiñaitchuamun.”

Jesus Paptaakkauruq

¹³ Aquagun Jesus tikiññiqsuq Galilee-miñ Jordan-mun John-mun paptaaqpluni ilaanun. ¹⁴ Aglaan John-ḡum paptaḡuḡitkaluḡaḡsiñigaa uḡautiplugu, “Ilvich paptaḡaksraḡigaluḡiḡikma. Suvaata ultautivich uvaḡnun paptaaqplutin?” ¹⁵ Aglaan Jesus kiuniḡaa, “Nakuuruq. Taamna taatnaḡuḡtigu taḡiḡniḡiḡikpuk iluḡaan Agaayyutim iniaḡa.” John taatna piyumiḡiḡiqsuq.

¹⁶ Jesus paptaakkaunaniḡkami mayuḡniḡsuq imiḡmiñ. Aasiñ qilak aḡmaḡhuni tautuḡniḡaa Irrusia Agaayyutim atqaqtuḡ tḡmiḡaḡruuratun mitluni ilaanun. ¹⁷ Aasiñ nipi qilaḡmiñ nipliḡiḡiqsuq, “Taamnatavra piḡpagikkaga Iḡniḡa. Quayalisimaḡaḡaḡa.”

4

Jesus-ḡum Anḡiqusaḡsiḡtha

¹ Taatnaaniḡman Ipqitchuam Irrutchim sivulliḡniḡaa Jesus iñuiḡaamun uuktuaḡsiḡtuḡaqtitlugu tuḡḡaḡmun. ² Aasiñ uisauraḡhuni malḡukipiani uvluni unnuaniḡlu niḡisuliḡiḡiqsuq. ³ Uuktuaḡtitchirim utlakamiḡ uḡautiniḡaa, “Iḡniḡiḡiaḡpatin Agaayyutim makua uyaḡaich qaḡḡiḡuḡtitkich.”

⁴ Aglaan Jesus kiuniḡaa, “Aḡlausimaruḡ Agaayyutim uḡaḡhani, ‘Iñuk iñuunianḡchuḡ niḡiḡhiñakun aglaan uḡaḡpayaḡtiguḡ aniruatiḡun qanganiñ Agaayyutim.’” ⁵ Tavrani tuḡḡaum aullautiniḡaa Jesus Jerusalem-mun, aasiñ inillakluḡu qutchiḡniḡisraḡanun nuvukkanan agaayyuvikpaum, ⁶ uḡautiplugu, “Iḡniḡiḡiaḡpatin Agaayyutim nutiḡiḡiḡiñ. Aḡlausimaruḡ, ‘Tilḡisigai isaḡuligikkani muḡaḡitqulutin.

Argagikkagimnik akigagisigaatin.

Atniḡiḡchumaittin isigaktin uyaḡaḡnun.”

Psalms 91:11, 12

⁷ Jesus-ḡum uḡautiniḡaa, “Aḡlausimaruḡsuli, ‘Uuktuaḡumiñaitchiñ Ataniḡ Agaayyutin.’” ⁸ Tuḡḡaum aullautitqiliḡiḡniḡaa Jesus qutchiḡlapiḡtuamun iḡḡimun, aasiñ qiliḡititlugu atanguvipayaḡniḡik nunam kamanautiḡitḡiḡlu.

⁹ Uḡautiniḡaa, “Tamatkua supayaḡat qaitkisigitka ilipnun sitquḡvigiḡuḡḡa sivummun.” ¹⁰ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Tuḡḡaaḡ, piiḡiñ! Atakkii aḡlausimaruḡ, ‘Ataniḡ Agaayyutigikkan kisan agaayyuvigiḡyumiḡiḡi savautilugulu.’”

¹¹ Tavra tuḡḡaum uniñniḡaa, aasiñ isaḡulḡich tikiñniḡaat savautityaḡluḡu Jesus.

Jesus-ḡum Aullaḡniḡaa Savaani Galilee-mi

¹² Jesus-ḡum tusaakamiḡ John isiḡtauniḡlugu aullaḡniḡsuq Galilee-mun. ¹³ Unitlugu Nazareth utlautiniḡsuq Capernaum-mun itchaḡtuḡaḡhuni siñaaḡi narvaḡpaum nunaḡakni Zebulun-ḡumlu Naphtali-mi. ¹⁴ Taamna immiutmaqplugu uḡauttaturuḡ tumiḡiplugu sivuniḡsiḡiqiri Isaiha,

¹⁵ “Iñuich tamatkua nunaḡakni Zebulun-ḡumlu Naphtali-mi tunḡaani narvaḡpaum, taaganitchianani Jordan-ḡum,

Galilee-mi nunaŋatni Jew-ŋuŋitchuat,

16 tamatkua iŋuuniaqtuat taaqtuami

tautuŋniŋaat kamanaqtuag qauma,

aasiin qaumam qaggutiniŋai iŋuuniaqtuat taŋŋaŋani tuquŋhum.” *Isaiah 9:1-2*

17 Tikiŋŋanikami Capernaum-mun Jesus-ŋum aullaŋniŋiŋaa quliaqtuahi,
“Tsummitqitichi atakkii Agaayyutim aŋaayuqautaa qalliruq.”

Jesus-ŋum Tuŋluŋniŋai Sisamat Aqaluŋniqtiit

18 Jesus pisukhuni siŋaagun narvaqpaŋan Galilee-m tautuŋniŋik
aniqatigiik, Simon taiguutiqaqtuaq Peter-mik suli Andrew aniqataa,
kuvriqsuak narvaqpaŋmun aqaluŋniqtauplutik. 19 Uqautiniŋik, “Maliksikŋa,
uvakŋaniŋaglaan piŋŋaŋniŋaŋisirutik iŋuŋnik aqaluŋniqtitun.” 20 Tavrauua
Simon-ŋum suli Andrew-m uniŋniŋaik kuvratik malikŋugaasiin. 21 Jesus
igliqtuiŋaqhuni apqusaagŋu narvaqpaŋa Galilee-m. Tautukmiŋiŋik
aniqatigiik James-lu John-lu, iŋŋak Zebedee-m, ikimmiruak umiami
aapariŋlu Zebedee ilaaqtuiruat kuvramiknik. Jesus-ŋum tuŋluŋniŋik
maliqupluni. 22 Tavrauua uniŋniŋaak umiaqtik aapariŋlu malikŋu Jesus.

Jesus Iŋisauriruglu, Quliaqtuagsriruglu, Iŋuaqsiriruglu

23 Jesus kukiŋuŋniqsuq iluqaani Galilee-mi, iŋisautripluni Jew-
ŋuruat katraŋvinitŋi suli quliaqtuagiplugu tusaayugaallautaq
Agaayyutim aŋaayuqautaata, mavruuŋluŋiŋlu iŋuich atniŋŋautipayaaniŋik.

24 Tusaayugaallautaq Jesus-kun siaminniŋsuq iluqaanun Syria-ŋum,
aasiin iŋuich tikiutruŋniŋaich atniŋŋapayaaqtuat naŋirrutipayaaqtuatlu, iŋaŋich
irrusiqŋuqahutinŋ qiqsruqtaqhutinŋlu suli avatinich tuqunaplutin. Jesus-ŋum
mavruuŋniŋai iluqaitŋik. 25 Iŋuŋiaktuat iŋuich maliŋniŋaat, aggiqhutinŋ Galilee-
miŋ, avataaniittuaniŋlu nunamiŋ atiliŋmiŋ Decapolis-mik, Jerusalem-miŋ,
Judea-miŋlu, suli nunamiŋ iŋluani ittuam Jordan-ŋum kuunjan.

5

Jesus-ŋum Quliaqtualha Iŋŋimi

1 Jesus-ŋum qiniŋqamigich iŋuŋiallapiaqtuat mayuŋniqsuq qimigaamun,
aquvitluniasii. Maliguaqtaŋi Jesus-muŋniqsut.

Quviasuutipiaŋatat

- 2 Ilaan iŋisautiaqsiŋiŋai nipliŋhuni,
- 3 Quvianamiurut tamatkua iŋitchuqsiruat inuqsraŋimiknik irrutichikun,
atakkii Agaayyutim aŋaayuqautaa pigigaat.
- 4 Quvianamiurut tamatkua kiŋuvŋuruat,
atakkii Agaayyutim arakkisigai.
- 5 Quvianamiurut tamatkua piisaanitchuat,
atakkii nunapayaag pigigisigaat.
- 6 Quvianamiurut tamatkua kimmutiqaqtuat nalaunŋaruahiŋmik,
atakkii Agaayyutim pisuiqsimaatŋikisigai.
- 7 Quvianamiurut tamatkua nagliktauruat,
atakkii Agaayyutim nagliktuŋisipmikai.
- 8 Quvianamiurut tamatkua uummatiqaqtuat ipqitchuamik,
atakkii qiniŋisigaat Agaayyun.
- 9 Quvianamiurut tamatkua tutqutiqaqtitchiruat akunŋatni iŋuich,
atakkii Agaayyutim taiguutiqaŋisigai qitungaŋmiŋik.
- 10 Quvianamiurut tamatkua piyuaqsiuruat piqtutigiŋlu nalaunŋaruahiŋ,
atakkii Agaayyutim aŋaayuqautaa pigigaat.

¹¹ Quvianamiurusi piinjlaqsruutigikpasi suli piyuagusi suli niplialutin qanusi-payaanik pigiitchuanik ilipsigun sagluturuagilus pisigilugu maliguqaqtauqisi uvamnun. ¹² Quviatchapiagatagitchi atakkii kamanaqtuq akiliusiaksraqsi ittuag qilajmi. Taatnatuntuuq piyuagsiupmiñiqsut taipkua sivuniksriqirit sivupsifni iñuuniaqtuat.

Iñuich Ittut Tagiutunlu Qaummaqunlu

¹³ “Iłpsi tagiugigaasi nunam. Tagiuq tagiugniigumi qanuğuni tagiugniłitqikkisiva? Atuğumiñaiqsuq aglaan igitaksraguñhiñiaqtuq tutmigağuqhuni iñunun. ¹⁴ Nanigigaasi nunam. Nunaqçiq nappakauruaq qimigaamun iriqsimatlaitchuq. ¹⁵ Kisupayaam ikitnamiun naniq ilitłaitkaa ataanun utkusium aglaan naniqagvinmun qaummatautlasiplugu tupqum iluani ittuapayaanun. ¹⁶ Taatnatun qaumapkaqsigik nannisi sivuğaatni iñuich. Tautukkumagaat savaallautaqsı, aasiñ kamaksruaqsilugu aapari ittuag qilajmi.

Jesus İlisauriruq Maligutaksrakun

¹⁷ “Isumanasi aggiğñilunja piyaqquğiağlugich maligutaksranı Moses-nun naagaqaa ilisauttutinjich sivuniksriqirit. Agginjichunja piyaqquğiağlugich aglaan tanigiağlugich. ¹⁸ Uqautigipsi, Qilaglu nunalu piigumiñaitchuk aglausimaruapayaaq maligutaksrani immiumagaluaqnagu. ¹⁹ Kiñapayaaq navguiruaq kamanaiññiqsrallapanatnik tillisit aasiñ ilisautripluni atlanik iñunñik taatnaquplugich, taamna iñuk kamanaiññiqsrauniaqtuq ukunakja iñunñiñ Agaayyutim anjaayugautaani. Aglaan kiñapayaaq kamaksriruaq tillisiñik ilisautripluniasiiñ atlanik taatnaquplugich, taamna iñuk taiguutiqağisiruq kamanaqtuamik ukunakja iñunñiñ Agaayyutim anjaayugautaani. ²⁰ Uvva uqautigipsi, Nalaunjaruaqısi nakuutlunıtpan iñuuniağusiatniñ aglaliqirit suli Pharisee-nuruat suoramikunniñ isigumiñaitchusi anjaayugataanun Agaayyutim.

Jesus İlisauriruq Qinnautilikun

²¹ “Tusaamarusi uqautauruamik iñunun injilğan, ‘İñuağniaqnak’. Kiñapayaaq iñuaqtuq tikiutrağisiruq atanniivinjmun. ²² Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaaq qinnautirruaq aniqatmiñik tikiutrağisiruq atanniivinjmun, suli kiñapayaaq nipliraqtuq aniqatmiñun suksraunıññiplugu tikiutrağisiruq uqaqsittaagvinmun, suli kiñapayaaq nipliraqtuq aniqatmiñun kinnaunıplugu tikiutrağisiruq ikniñanun anasiññuqsagvium. ²³ Taatnamik, aatchuıtyağniğuvich aatchuutiksraqnik Agaayyutmun tunillaqtuğvinmi itqağluguasiiñ aniqatvich sua-tasamma akikñautaa ilipnun, ²⁴ unıllugu aatchuutiksrautin sivuğaanun tunillaqtuğvium aasiñ iluaqsityaqaagluglu taimña akinñautaa aniqatiupnun, aasiñ utigutin aatchuutigıtyağlugu aatchuutiksrautin. ²⁵ Akıllıgıkkapıch uqaqsittaagvinmuutiniaqpatin ilaıraağilıutyumagiñ qılamik piqatiginjaan apqutmi. Aatchuutigıvıağaatın atannıqsuqtımun, aasiñ atannıqsuqtım qaiłlutın qaunaksrimun isıqtatqulutin. ²⁶ Uqautigıkpıñ, Anıyumiñaiıpiıqtutın kısıanıak akıliıgıvıch akıqsruutıpnıç ilaanun.

Jesus İlisauriruq Atlatulikun

²⁷ “Tusaamarusi itna uqaqsımaruamik, ‘Atlatuğniaqnak.’ ²⁸ Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaaq qıñıqtuq ağnamik ikliğıplugu atlatuanıktuq isumamiñi. ²⁹ Taliqpium irıvıch killuqsaqtitpatın piıglugu igırrun. Nakuutlunjaıqtuq piyaqquğupku ilaviñga timıvıch uumakja iluqaan

timivich igitauliksrajaniiñ anasiññuqsagvijnun. ³⁰ Suli taliqqium argakpich killuqsagtupatin kipilugu igirrun. Nakuutlunñaqtuq piyaqqugupku argahiiñan uumakña iluqaan timivich aullahiksrajaniiñ anasiññuqsagvijnun.

Jesus Iisautiruuq Avilikun

³¹ “Uqaqsimaruqsuli, Kisupayaam avitkumiun nuliani qaitchiliun aglaamik nalupqinaigutinik avinnikun. ³² Aglaan uqautigipsi, Anutim nuliani tuniqsimagaluanñaan ilaanun avitkumiun atlatuqtitkaa. Taamna avittuuaq patchisauruq. Suli anun nuliaqtuuaq avittuamik atlatuqmiuq.

Jesus Iisautiruuq Akisruutigun

³³ “Tusaasimagiksuli itna uqautamaruaq iñugikkaptiknun inilgaan, Akisruqtaguvich navinñiaqnagu aglaan atuumayumagiñ akisruutigikkan iñunun Atangum sivugaani. ³⁴ Aglaan uqautigipsi, Sumiunniñ akisruugumiñaitchusi qilakun atakkii qilak Agaayyutim aquppiutaagigaa, ³⁵ naagalu nunakun atakkii iñiqtuqisaaqvigigaa isiganmiñun, naagalu Jerusalem-kun atakkii nunaqqigigaa kamañaqtuam umialgum. ³⁶ Naagaqaa akisruugumiñaitchutin niaqupkun, atakkii atausiq nuyaq qatiqsiqkaqumiñaitkiñ unniñ taaqsiqkaqlugu. ³⁷ Taatnamik, anjigniaqvich anjillapiagumutun suli naagaagñiaqvich naagaallapiagutin, atakkii supayaam uqaqhum illataauruam tamatkunña pigiitchuamitñaqtauruq.

Jesus Iisautiruuq Akisaqtutikun

³⁸ “Tusaamagiksi uqauttaturuaq, ‘Iri akisautiqagli irimik, kiguttuq kigutmun.’ ³⁹ Aglaan uqautigipsi, Akisaqtuñiaqnagu iñuum pimaqluktaqpatin. Kisupayaam isaksaqpatin taliqqiagun iqsrappich alagumagiñ igluanik iqsrappich. ⁴⁰ Kisupayaam akilipkaqniaqpatin atnugaapnik uqaqsittaagvijnmi pipkaqumagiñ quppigaa. ⁴¹ Suli anuyaktim nunurilusi saagaqtitpasi natmanmiknik atautchimik milelamik saagautiyumagiñ malgunnik mile-laaknik. ⁴² Iñuum iniqpatin sumik-tasamma qaitchumagiñ ilaanun. Suli iñuk atugaksragukpan itigautipkaqniaqnagu.

Piqpagiyumagisi Uumiksrigikkasi

⁴³ “Tusaamagiksi itna uqaqsimaruuaq, ‘Piqpagiyumagisi iñuuniaqatiasi aasiñ uumigilugich uumiksrigikkasi.’ ⁴⁴ Aglaan uqautigipsi, Piqpagiyumagisi uumiksrigikkasi suli agaayutiligich tamatkua piyuaqtigikkasi. ⁴⁵ Taatnagupsi qiniqtitkiksi iñunun iluaqqun atrilugu aapari qilajmi ittuuaq, atakkii siqini siqinñaaqsigitkaa pigiitчуuanunlu nakuuruanunlu suli sialuktitlugu nalaunjaruanunlu nalaunñaitчуuanunlu. ⁴⁶ Piqpagigupsigik kisiitnik tamatkua piqpaksrigikkasi, suvaata akiññaktaaqagñiaqpisi Agaayyutmiñ? Taatnatun tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁷ Suli paglagupsigik kisiitnik aniqatiasi, savaaqagñiipisi pitlukhusi atlaniñ? Taatnatuntuuq tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁸ Taatnamik nalaunjaruksraurusi atrilugu aapagikkaqsi qilajmi nalaunñallapiaqtuuaq.”

6

Jesus Iisautiruuq Nagliktuutitigun

¹ “Qaunagititchi savaqiniaqasiun nalaunjaruakun savaaqsi qiniqusaagsiñagusi sivugaatni iñuich. Taatnagupsi aapapsi qilajmiittuam akiligumiñaitkaasi. ² Taatnamik aatchuguvich nagliktuutinik nipitusiragautiniaqagich atrilugich ukpinñuaqtit Jew-nuruat ktraqvinjitñi

suli tumitchiani kamasruqusaqsiñaqhutin iñun. Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ³ Aglaan aatchuǵuvich nagliktuutinin inuqsraqtuannun saumik argaiñ ilisimapkaǵniaqnagu taliqppium argakpich savaanik. ⁴ Nagliktuisitchi nalunaqtuakun. Aapavich qilañmi qiniñtlaruam supayaanik akiliusiaksritkisigaatin.”

Jesus Iñisaurirurq Agaayulikun

⁵ “Aasiisuli agaayugupsi piñiaqasi atrilugich ukpinquaqtit, atakkii agaayullaturut makitaplutin katraqvinjitiñ suli saqquvinjitiñ tumitchiat qiniñlaniaquplutin iñun. Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ⁶ Aglaan agaayutyagñaǵuvich isigutin inipnun taluluguasiiñ suli agaayuyumautin aapapnun qiniñnaitchuamun. Aapavich qiniñtlaruam nalunaqtuakun akiliigisigaatin. ⁷ Suli agaayuguvich nipliraǵniaqnak imailaanik uqautinik atrilugich ukpiqtuanunitchuat, atakkii isumasuurut Agaayutmun tusaagisiñiplutin takilugu agaayugumin, ⁸ Tuvrautinası, atakkii Agaayutim aapapsi ilisimagaa sumik inuqsraqtilaaqsi apiqsruǵaluaqtitnasi ilaanun. ⁹ Itna agaayuyumuusi,

‘Aapapta qilañmiittuatiin!

Iñupayaaq nunami kamaksrıli ilipnik ipqiqsitlugu taavrumuuna atqiñ.

¹⁰ Aullaǵniñli anjalatchiñiñ iñupayaanik.

Iñupayaaq nunami tupiksrıli pisuǵigikkapnik

qilañmi itmatuntuuq.

¹¹ Aatchuqtigut uvlugagikpan niqimik inuǵigikkaptiknik.

¹² Suli natqigutiluta killuqsautiptiknik

natqigutrisimaaqmatun tamatkua savamaqluutriruanik uvaptiknun.

¹³ Suli sivulliutiniaqasigut uuktuaqsiuǵimun,

aglaan annautiluta pigiitchuamiñ.

[Atakkii umialgurutin sanñipayaaqahutin kamanautiqahutinlu isitchuamun. Amen.]

¹⁴ Atakkii natqigutigupsigik iñuich killuqsautrigikkasi, Aapapsi qilañmiittuam natqigutigisipmigaasi. ¹⁵ Aglaan natqigutinikupsigik iñuich killuqsautrigikkasi, Aapapsi qilañmiittuam natqigutyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.”

Jesus Iñisaurirurq Uisauraahikun

¹⁶ “Suli uisuraaǵupsi, qiniñaaqnasi ipiqtuanaqsıli ukpinquaqtıtun. Qiniñagıiliraǵaǵniǵaich kiiñatin qiniñqusaahıñaqhutin iñun inijitñik uisauraahıgmikni. Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ¹⁷ Aglaan uisuraaǵupsi uqsruqtıglugich niaqusi, suli igǵuglugich kiiñasi; ¹⁸ Qiniñiqtiliñiaǵniaqasi iñun uisuraaǵusi aglaan Aapapsitñun qiniñnaitchuamun, suli Aapapsi qiniñtuam nalunaqtuakun akiliusiaksritkisigaasi.”

Jesus Iñisaurirurq Umialgutitigun

¹⁹ “Tugvaiñasi umialgutinin marrumuña nunamun, qupılǵullu qaǵhmlu piñiǵisakkananun, suli tiglinniaqtit siqumitchiplutin tigliktugıatnun. ²⁰ Aglaan tugvaisitchi annıgıkkapsitñik qilañmun qupılǵullu qaǵhmlu piñiǵisagumiñaisarjanun, suli tiglinniaqtit siqumitchumiñaisarjanun tiglinniaǵutin. ²¹ Atakkii annıgıpayaakkavich irviatni uummatin tavraniitkisipmiuq.”

Jesus Iñisaurirurq Qaummatıgunlu Taaqtuakunlu

²² “Iri nanıgıgaa timim. Irrakkiñ qiniñtlakpaknik qaunagılguniaqtutin aulla-payaǵuvich. ²³ Aasiiñ irrakkiñ pigiitpaknik ilvich saptaaqsiñaqtutin. Aglaan

qiñilguitchupku Agaayyun [kanqisitlail]lutin pisulhanik] qanutunaglaan taaq-tuaq ilipni tatamnaqtiginiaqpa!”

Jesus Iisautriruq Agaayutikunlu Isumaaluutitigunlu

²⁴ “Kiñaliqaa savautriyumiñaitchuq malgunjik arjaayuqaqaguni. Atakkii uumigigisigaa ilaqataa aasiin piqpagilugu ilaqataa, naagaqaa ilugnaugsi-maagisiruq ilaqataanun aasiin suksraaglugu ilaqataa. Savautriyumiñaitchutin iluqaaknik Agaayyutmiglu maninjiglu. ²⁵ Taatnamik uqautigipsi, isumaalunniyaqasi iñuulipsitñik, sumik nigigisipmagaapsi suli imigusi, naagaqaa timigikkaqsi sumik atnugaagisipmagaapsi. Uvva iñuuliq pitluktuanunjitpa niqimiñ suli timi atnugaaniñ? ²⁶ Qiñiqsigik tinjiurat silami. Nautchirritlaitchut naagaqaa kipritlaitchut tugvailutinlu sigluagmiknun. Naagauvva Aapapsi qilanmiittuam nigipkaqsimaagagigai. Ilipsimi akisutluktuanunjiñiqpisi tinjiuraniñ? ²⁷ Nallipsi isumaaluguni iñuuniqtusilaagisivaun iñuulhi? ²⁸ Suli suvaata isumaalugagivisi atnugaaksrapsitñik? Isummatigillaksigik qanuq nauriat nunami nauragitilaanjatnik. Savatlaitmiut naagaqaa ukilharritlaitmiut. ²⁹ Aglaan uqautigipsisuli, Solomon-unniin qanutun kamaanaqtigialuaqhuni atnugaaqaanjiñiqsuq atriplugich piññaqnaqtuat nauriat. ³⁰ Taatna Agaayyutim qanagitlaniqpagich ivgich ittuat ugluvak aasiin uvlaakun igitauplutin iknigmun, qaitchigisigaasi atnugaanik inugikkapsitñik. Ukpisriñikiññaqpat! ³¹ Isumaalukasi itnagusi, Sumik nigifiaqvisa imigutalu atnugaaqaqutalu? ³² Atakkii ukpinaichuat isumaalukmiraqtut supayaanik tamatkunija. Aasiin aapari qilanmiittuag ilisimaruq inuqsraqtilaapsitñik iluqaitñik tamatkunija. ³³ Pakaaqqaagilugu Agaayyun anjalatchiruaq nalaunjaruanupluni umialiktun. Taatnagupsi qaitchigisigipsi inugikkapayaapsitñik. ³⁴ Taatnamik isumaalunniyaqasi uvlaakuksramik atakkii uvlaakuksraq isumaaluutiqaqtuq injmigun. Uvlulaat ihuiliugutiqaaniktut injmigulaa.”

7

Jesus Iisautriruq Atanniñikun

¹ “Atanniñiaqasi atlanik, Agaayyutimli atannijitchumagaasi. ² Atakkii atannigupsi atlanik, taatnatuntuuq atanniikkaugisipmiasi. Taatnatuntuuq qanuq irrutrigupsi atlanik irrutikkaugisipmiasi. ³ Suvaata tautukipiun irriutanjuluuraq aniqatvich irraani aasiin suliqutiginitlugu tamanna qirugraitchiaq iripni? ⁴ Qanuguvva uqautriñaagniqpich aniqatiupnun, ‘Piiglagu irriutanjuluuraq irimiitan,’ qifisuñaqnaagu qirugraitchiaq irimiitan? ⁵ Ukpinqaqtii, sivulliulugu piiqsirrun qirugraitchiaq iripniñ. Qiñilguniagiñli nalupqi-naiglugu irriutaiqsiksran aniqatvich irraaniñ. ⁶ Qaiññaqasigin ipqitchuat sut qipmiñun, atakkii saatpiaqasi siqumitchugusi. Naagaqaa iginni-aqasigin akisuruat sunaurat sivugaatnun kuniat, atakkii tutmaluginiagaich isiganmiknik.”

Agaayusitchi, Pakakkitchi, Katchaktuqitchi

⁷ “Injigupsi qaisaugisiruq ilipsitñun, pakaqaqagupsi paqitkisigiksi; katchaktugupsi talu anmakkauinaqtuq ilipsitñun. ⁸ Atakkii kiñapayaag injiqsruqtuag akuqtayisiruq, suli pakaqaqtuag paqitchigisiruq, suli talu anmakkauisiruq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ⁹ Kia igñiñi qaitchigisivaun uyaaganmik injiqpan qaqquqtuguni? ¹⁰ Naagaqaa qaitchigisivaun nimigiamik injiqpan aqaluktuguni? ¹¹ Pigiitchaluaqhusi ilisimaraqigiksi qanuq qaitchiñiksraqsi

nakuuruanik sunik qitungaurapsitñun, maatnaasu aapasi qilañmiittuaq qaitchiñiapiqtuq nakuuruamik tamatkununa iniqsruqtuanun ilaanun. ¹² Qanusipayaatigun irrutitqusuugupsi atlanun iñunñun taatnatuntuuq irruetriyumausi atlanik. Taavruna atunim iligai iluqaisa ilisauttutinich sivuniksriqirit suli maligutaksrañi Moses-ñum.”

Amisuraqtuaq Paa

¹³ “Isigitchi amisuurakun paakun. Atakkii paa sivuniqatuaq piyaqqugviksramun anjiruq, suli tumi tasamuna qağanaqtuaq aasiñ iñugiaktuat igliǵvigiplugu. ¹⁴ Aglaan paa sivuniqatuaq iñuuhigmun amisurauraqtuaq suli apqun tasamuna qağanaitchuq. Aasiñ iñugiaksuurat paqitkaat.”

Napaaqtuaq Iliisaǵigaat Asianigun

¹⁵ “Qaunagititchi sivuniksriqinñuaqtuanik utlautruqtuat ilipnun atnuǵaaǵutin ipnaisun qaamiktigun, aglaan ilumiktigun amaqqutun uǵiaǵnaqhutin. ¹⁶ Asianisigun ilisaǵiniǵisi. Iñuich asiǵniǵuuvat asiaviñnik kakitluñnaniñ, naagaqaa aqpinñik kakitlaǵnaligaaniñ? ¹⁷ Napaaqtuǵiksuaq nauriraqtuaq asiǵiksuanik, aglaan napaaqtuǵiilaq nauriraqtuaq asiǵiitchuanik. ¹⁸ Napaaqtuǵiksuaq nauritlaitchuq asiǵiitchuanik, suli napaaqtuǵiitchuaq nauritlaitchuq asiǵiksuanik. ¹⁹ Napaaqtupayaaq asirritlaitchuaq asiǵiksuanik kipikkauraqtuaq igitaupluniasiiñ ikniǵmun. ²⁰ Taatnamik asianisigun ilitchuǵiniǵisi, ami iñuuniallauhatigun.”

Qañanniñ Naluniǵipsi

²¹ “Kiñapayaaq uqaqtuaq uvañnun, ‘Ataniiq,’ isigumiñaitchuq añayuuqataanun Agaayutim, aglaan kisiitnik tamatkua tupiksriuat pisulhanik aapam qilañmiittuam. ²² Aqulligmi uvlumi iñugiaktuat iñuich uqaǵisirut uvañnun, ‘Ataniiq, sivuniksriqisuurugut atigikkapkun anitqataǵugich irrusiqñuich suli savaaqaghuta iñugiaktuanik quviqnaqtuanik.’ ²³ Aasiñ nalupqinaǵlugu uqautigisigitka, ‘Piigitchi uvañniñ. Iliisimanñiñǵipsi, pigiiliqirisii!’ ”

Malǵuk Tuppirik

²⁴ “Taatnamik kisupayaaq tusaaruq tamatkunina nipliuttutigikkamnik aasiñ atuglugich, atriqatuaq puqiksaamik iñunmik tuppiruamik uyaǵaum qaananun. ²⁵ Sialugruaǵuqman kuugich ulitlutin, suli anuqñigruaǵuqman makitalǵupluni taamna tupiq ulǵunñiñiqsuq, atakkii turviqaghuni uyaǵanmik. ²⁶ Aglaan kisupayaaq tusaagaluaghuni nipliuttutimnik atuumanñitñamigich atriqatuaq isumalguitchuamik iñunmik tuppiruamik qaviam qaananun. ²⁷ Sialugruaǵuqman kuugich ulitlutin, suli anuqñigruqman makitalǵuitluni tupiq ulǵuniqsuq suksraunǵilapiaqhuni.”

²⁸ Jesus uqañaiqman taapkunina iñugiaktuat iñuich quvigusuniqsut ilisauttutaiñik. ²⁹ Atakkii Jesus-ñum ilisautiniǵai añalatchisiquatuun iñuktun, atrisunaqñagich aglaliqirit.

8

Jesus Mamititchiruaq Auyugaqtualinmik

¹ Jesus atqaqman qimiǵaamiñ, iñugayaaqpaurat maliñniǵaat. ² Tavrani auyugaqtualgum utlakami sitquǵviginigaa sivuǵaanun uqaqhuni, “Ataniiq, pisuksiñǵuvich mamitilhiñǵaugikma.” ³ Jesus-ñum isaklugich argakni aksinñigaa

nipliutinigai, “Ukpiqsrihikiññaqpat! Suvaata iqsvivisi?” Makitnami iñiqtiñigik anugilu qaiqpaiñu, aasiiñ quunniguñiqsuq. ²⁷ Maliguaqtai quvigusukhutin uqañiqsut, “Qanusuniqpa una anjun anugimunniñ qaiñqauratlu kamagivatrun?”

Jesus Mamititchiruaq Malgūñnik Anutik Irrusiqluqaqtuak

²⁸ Jesus tikitman igluanan narvaqpaum nunanun Gadarenes, malguk anutik irrusiqlullak nuyuañnallapiaqtuak aggiqhutik iluvigñiñ paagñigaak, kia-unniñ iñuum qaanilguisak apqutmi. ²⁹ Iğialaniqsuk, “Suniaqpisiguk? Aggiqich nagliksaaqtitchaqtuaqhunuk sivuani piviksram?” ³⁰ Kuniaqañiqsuq iñugiallapiqtuanik nigiruanik unasipianjitchuami. ³¹ Irrusiqluich iniqsrugañigaat Jesus, “Aninnağuptigtut tuyugisigut tamatkununa kunianun.” ³² Jesus-ñum nipliutinigai, “Aullağitchi!” Aasiiñ anikamij malgūñniñ anutiñniñ isigñiqsut munaqsrnanun kunianun. Iluqatin kuniat pañalinñiqsut tunaanun narvaqpaum, napaqahtin qutailakun ipnakun aasiiñ ipliutin. ³³ Qaunaksrivaat kunianik pigruñiqsut nunaqqimun. Tarani uqautiginigaat iluqaan qanuqtillaanuk anutik irrusiqlullak. ³⁴ Iluqatin nunaqqim iñuiñ paagñigaat Jesus. Tautukamitrun iniqtiñigaat unitquplugu nunaqqiqtin.

9

Jesus Mamititchiruaq Anutmik Aulatlaitchuamik

¹ Jesus ikipluni umiamun ikaagñiqsuq aasii tikitluni nunaqqimiñun. ² Iñajich iñuich tikiutriñiqsut aulatlaitchuamik nalaruamik ikivgani. Jesus-ñum tautukamiñ ukpiqsrihat nipliñiqsuq aulatlaitchuamun, “Iauraamaañ, quviatchaugigiñ. Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ³ Iñajich aglaliqirit uqañiqsut inmiknun, “Una iñuk uqañiqhuktağniqsuq.” ⁴ Jesus ilisimaplugich isummatinich nipliñiqsuq, “Suvaata isumavisi pigiitchuanik?” ⁵ Nalliaknik qağanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut,’ naagaqaa nipliqsuni, ‘Makillutin pisugiñ?’ ⁶ Iñitchuğitqugipsi Iğñinjanik Iñuum anjalatchisijaqtillaanjanik nunami natqigutritlaruamik killuqsautinik.” Tavraasiiñ nipliñiqsuq aulallaitchuamun, “Makillutin tigulugich ikivgatin aggiñ.” ⁷ Anjun makitluni aiñiqsuq. ⁸ Iñugayaat qinñiqtuat taavrumiña quvigutchanñiqsut, aasiiñ kamaksruğniğaat Agaayyun qaitchiruaq taatnatchimik anjalatchiğimik iñun.

Jesus-ñum Tuqlūğaa Matthew

⁹ Jesus aullaqami tavrakña tautuñigaa anjun atilik Matthew-mik aqup-piruaq tax-siliqirinmi nipliutipluguasi, “Maliñña.” Matthew-m makitluni maliñigaa. ¹⁰ Jesus niğiñiaqtitlugu Matthew-m tupqani iñugiaktuat tax-siliqirit suli killuliqirit isiqhutin niğiqasiğniğaiç Jesus-ñum maliguaqtañlu. ¹¹ Pharisee-ñuruat tautukamitrun taamna apiqsruğniğaiç maliguaqtai, “Suvaata ilisautriksi niğiñiaqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?” ¹² Jesus-ñum tusaakamiñ Pharisee-ñuruat apiqsruutaat nipliñiqsuq, “Tamatkua surruitchuat inuqsratlaitchut taaktimik, aglaan tamatkua atniğnaqtuat. ¹³ Ki, iñitchaqsuñata taavrma uqañan qanuautillaanjanik, ‘Kimmutig-itlukkiga nagliktaq uumakña tuniñlaqtuğimñ.’ Agginjichuna tuqlūğiağlugich nalaunjaruat, aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraalikun

¹⁴ Maliguaqtañ John-ñum utlanñigaat Jesus aasii apiqsruqlugu, “Suvaata uvagut Pharisee-ñuruatlu uisauraagağivisa aasii maliguaqtin taatnatun

piñgimipkaqługich?” ¹⁵ Jesus-ñum kiuniñgai, “Iłauraanji iłaqatniñniaqtuam alianniutłaitchut ilaan nayuqataulłhani ilinjitñi. Aglaan katchuutiniaqtuam unitchiviksraña tikiññiaqtuq. Tavralli aullaanikpan iłauraanji alianniugisirut uisauraağutinj. ¹⁶ Iñuk iłaqtuitłaitchuq nutaamik iłiqniñmik atnuğaalunmun, atakkii iłağutauruq alğutiniaqtuq utuqqaqtuamiñ atnuğamiñ aasiñ al-laq ağıltıkhuni. ¹⁷ Naagaqaa iñuich kuviritłaitchut nutaamik misuqumik puuğruanun. Taatnağaluamikpata puuğruat qaagnaqtut aasiñ misuquq kuviluni sulı puunjich suksraunğığutinj. Aglaan kuvirağigaat nutaq misuquq nutaamun puumun. Iluqatikli puuğlu misuğuglu piiñginitchumuuk.”

Jairus-ñum Pania sulı Ağnaq Aksinñiktuaq Jesus-ñum Atnuğaanjanik

¹⁸ Taatna uqaqtitlugu tamatkununa sivulliuqtim Jew-nuruat katrağviata tikiññiqsuq sitquqhuni sivuğanun Jesus nipliqhuni, “Paniga amma tuquqammiqsuq. Maligłuna aksigiaguj argaknik iñuuluniasiiñ.” ¹⁹ Jesus-ñum makitluni malinñigaa piqatigiplugich maliguqaqtini. ²⁰ Maliktitlugu ağnam aunaagsruğuitłaiqsuam qulit malğunni ukiuni tikiññigaa tunuanun Jesus-ñum, aksikğugasiñ atnuğaanjan akuagun ²¹ isumapluni inñiñun, “Aksilłagukkaluağiga quppigaaña mamillunaaasiñ.” ²² Jesus-ñum kiniaqami qiniñigaa ağnaq nipliuatıpluguasiñ, “Ağnaq, quviatchauğigiñ. Ukpıqsriñiqpich iłuaqsipkağaatin.” Tavrakñatchiaq ağnaq iłuaqsikkauniqsuq. ²³ Jesus-ñum tikitñami sivulliuqtim tupqanun tautunñigai supluuqtuğnanik atuqtuuraqtit iñugayaatlu kinuvğuruat. ²⁴ Nipliğniqsuq, “Annisitchi. Niviaqsiagruk tuqunanjichuq. Siñiktuaqsiñiaqtuq.” Aglaan iñuich mitautiginagaat Jesus. ²⁵ Iñugayaat anianikmata, Jesus isiñiqsuq niviaqsiagruum inaanun. Tigupmaniasiiñ arganmigun niviaqsiagruk makinñiqsuq. ²⁶ Iñuich siaminnigaaat tusaayugaallataq taavrumuuna nunaaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruaq Malğunnik Iññunnik Ayaunaruajnik

²⁷ Jesus aullaqman tavrakña malğuk ayaunaruak anjutik malinñigaa kap-painaplutik, “Nagliğillanñiaqtiguk, iğniğikkanatiin David-ñum.” ²⁸ Jesus isiq-man tupiğmun ayaunaruak utlanñigaa. Aasiñ Jesus-ñum apiqsruğniğik, “Ukpigıvitku uvamnun taamna savaagıtatılaaña?” Taapkuak kiuniğaa, “Aa, Ataniq.” ²⁹ Jesus-ñum aksinñigai irinikkun nipliuatıplugik, “Ukpigıpluna taat-naqhutik qiniñtasitqıksutik.” ³⁰ Taapkuak anjutik qiniñtasitqıñiqsuq. Jesus-ñum alğaqsrullapiağniğik uqaqunıtlugik kisumununniiñ taavrumiña, ³¹ aglaan aullaqamik siaminnigaaat tusaayugaallataq Jesus-kun nunaaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruaq Anutmik Uqatłaitchuamik

³² Taapkuak aniaqspimiuglu. Anun irrusiqłulik uqatłailaaq Jesus-muutikkauniqsuq. ³³ Irrusiqłuk anitmagu uqatłailaaq anun uqaqsiñiqsuq, iñugayaat quvıgusukhutinı nipligñiqsut, “Qananniiñ tautuksimaiñiqsugut atrinjanik uuma Israel-mi.” ³⁴ Aglaan Pharisee-nuruat nipligñiqsut, “Anitchiraqtut irrusiqłunınik atuqługu sanñia anjalataata irrusiqłuich.”

Jesus-ñum Iłunjuksriłha

³⁵ Aasiñ Jesus kukiłunıqsuq nunaaqqipayaanı nunaaqqipuranılu, iłisatripluni Jew-nuruat katrağvinıñi quliaqtuagıplugulu tusaayugaallataq Agaayutim anaayuaqtaagun sulı mamititlugich qanusıpaaanik atniğñautilğıllu nanjırrutilğıllu. ³⁶ Tautukamigich iñugayaat iłunjuatchanıqsuq, atakkii iłuiłıuqhutinı qanuqsausıuqhutinılu atrıplugu ipnaiq qanaksrıłaaq. ³⁷ Jesus-ñum uqautiniğai maliguqaqtini, “Katittaksraq ilumun iñugiakkaluaqtuq,

aglaan savaktit ikittut. ³⁸ Iniqsruqsium aṇaayuaṇa katitchivium tuyuqaqulugu savaktinik katitchivinmun.”

10

Jesus Piksraqtuq Qulit Malḡuṇnik Uqqiraqtinik

¹ Jesus-ṇum inmiñuquniḡai qulit malḡuk maliguaqtini, aasiñ sanḡiksriññigai anitchitlasipługich irrusiqḡuṇnik suli iḡaqsipkailasipługich qanusipayaanik nanjirutilinik. ² Uvva ukua qulit malḡuk uqqiraqtaiñ atinich: Sivulliq Simon taiguutiqaqtuaq Peter-mik, aniqataalu Andrew, James-lu John-lu igñak Zebedee-m, ³ Philip-lu, Bartholomew-lu, Thomas-lu, Matthew-lu tax-siliqiri, James-lu igñiṇa Alphaeus-ṇum, suli Thaddaeus, ⁴ Simon-lu ilanata Zealot-kuaqtuat, suli Judas Iscariot aatchuutigitniktuaq Jesus-mik aquvatigun.

Jesus-ṇum Aullaqtikai Qulit Malḡuich Maliguaqtini

⁵ Taapkua qulit malḡuk Jesus-ṇum tuyuḡiniḡai alḡaqsruqługich itnaqhuni, “Aullaḡniaqasi Jew-ṇunjtichuanun naagaqaa isigñiaqasi nunaqqipayaanjitñun Samaria-ḡmiut. ⁶ Aglaan aullahiñagitchi iñuiñun Israel-ṇum ittanun tammaummiruatitun ipnaisun. ⁷ Aasiñ iglaullapsitñi quliaqtuaḡiyumagiksi, ‘Agaayyun aṇalatchiñiñaḡuqtuq iñuṇnik nutaakun.’ ⁸ Iḡaqsipkailusi atniḡnaqtuanik, anjpkactillugich tuquruat, mamititchilusi auyugaqtualgitñik, anittaḡługich irrusiqḡuich, suli aatchuutigiyumagiksi akuqtuaḡikkaqsi akiñlaḡlugu. ⁹ Maniḡiaḡniaqasi kaviqsaamiglu qatiqtaamiglu unniñ kannuyamiglu. ¹⁰ Puukatañlaḡusi aullaḡupsi, quppiḡaatqiuñlaḡusilu, suli aluḡutitqiuñlaḡusi, naagaqaa ayauppaniñlaḡusi, atakkii savakti piqaqtitaksrauruq inuḡikkaṇanik. ¹¹ Nunaqqimupayaḡupsi naagaqaa nunaqqiuramun pakakkumausi iñuṇmik tukkiyumarumik, aasiñ tukkuummilusi tupqani aullaḡniaḡapsitñunaglaan. ¹² Tukkuummigupsi taavrumani tupiḡmi nipliḡumuusi, ‘Agaayyutim iḡaqqutillanḡiaḡumagaasi.’ ¹³ Iñuich taapkua paḡlakpasi tutqiuṇtiḡiaḡnaqtut. Aglaan paḡlanjtpasi tutqiuṇtiḡuṇmiñaitchut. ¹⁴ Kisupayaam akuqtunjtpasi naagaqaa naalaḡnisunjtpatigik uqauttutisi, ipsuktuqsium apyuq isigapsitñiñ aniñiaḡupsi tupiḡmiñ naagaqaa nunaqqimiñ. ¹⁵ Iḡumun uqautigipsi, qaḡanatluṇniaqtuq iñuiñi Sodom-ṇum Gomorrh-ṇumlu Atanniivium uvluani taapkunakṇa iñuiñi tukkuliñjtichuamiñ ilipsitñik nunaqqiatni.

Nagliksaaqtirrutiksrautit

¹⁶ “Tuyuḡiniḡipsi ipnaisun akunḡatnun amaqqut. Taatnamik puqikkumausi nimigiātun suli suḡlukkatalaitchuatun tinmiḡruuraturun. ¹⁷ Qaunagilugich iñuich, atakkii uqaqsittaḡvinmutigisigaasi ipiḡaqtuḡlusi Jew-ṇuruat katraḡvinjitñi. ¹⁸ Suli pisigilunḡa tikiutrauniaqtusi sivuḡaatnun kavanauruat umialḡillu. Piviksraqaḡisirusi ilisimaraulusi ilinjitñun suli Jew-ṇunjtichuanun. ¹⁹ Aglaan tiguraḡupsi isumaalunḡiaqasi qanuq naagaqaa sumik uqañiaḡtilaapsitñik, atakkii tavraruḡpan qaitchikkauniaqtusi uqaksrapsitñik. ²⁰ Atakkii ilipsi uqaḡumiñaitchusi, aglaan Irrusiṇa Aapapsi uqaḡisiruq ilipsigun. ²¹ Aniqatim aatchuutigigisigaa aniqatni tuḡqutautqulugu, suli aapam pigisipmigaa taatnatun qitunḡaurani; ililḡaat akikṇaqtuipmiñiqsut aṇayuqaḡmiknik aasiñ aṇayuqaatin tuḡqutillugich. ²² Iñupayaam uumigiliutigisigaasi piqutigilunḡa, aglaan makitaruaq payanḡuni isuanun anniqsukkaugisiruq. ²³ Piyuaḡsiḡupsi uumani nunaqqimi, qimakkumuusi atlamun nunaqqimun. Iḡumun uqautigipsi naatchitlasigaluaqasi savaapsitñik nunaqqipayaanjitñi Israel-ṇum Iḡniṇa

Iñuum aggigisiruq. ²⁴ Maliguaqti kamanatlutlaitchuq ilisautrimifiñ, naagaqaa savakti añaayuaqagmiñiñ. ²⁵ Iñuich uumigigisigaat maliguaqti atunim ililugu uumigipmatun ilisautrigikkaña, suli taatnatuntuuq savakti añaayuaqatun. Iñuich tuqhiragñipatruj añaayuaqña tupqum Beelzebub-mik tupiqatauruaat maataaasu tuqhiragñaigaich taavrumiña atigmik.

Sivuugaginasigik Iñuich

²⁶ “Iqsiginiaqnasigik iñuich. Supayaaq matuqaqtuaq sagvikkaugisiruq, suli nalunaqtuapayaaq ilitchuqipkakkaugisiruq. ²⁷ Uqautigikkağa ilipsitñun taagmi uqautigiyumagiksi qaumami. Suli iñuich isivruutigikkañat siut-tapsitñun quliaqtuaqiyumagiksi tupqich qaanatniñ. ²⁸ Suli iqsiginiaqnağich iñuich tuqqutuchiragaqtuut timimik, aglaan tuqqutuchumiñaitkaat iñuusi; sivuugagihñiaqsuñ taamna piyaqquitlaruaq iluqaaknik iñuutchimiglu tim-imiglu anasiñjuqsagvinmi. ²⁹ Uvva malguk tinmiurak tunitlaitpak atautchimun nalliglugik maniuramik? Naagauvva nalliakunniñ katakkumiñaitchuq nunamun aapagikkaqsi naluñaan. ³⁰ Agaayyutim ilisimagai iluqaisa nutchasi niaqupsitni suli qanutun iñugiaktilañat. ³¹ Taatnağusi sivuuganasi, akisuruñutluktusi tamatkunakña tinmiurağayaañiñ.

Uqağihalu Piilaagihalu Christ-mik

³² “Taatnamik kisupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqpan sivuğaatni iñuich piginiluni uvamnun, ilaa nalupqinaiglugu uqağigisipmigiğa sivuğaanii Aapaa qilañmiittuam. ³³ Aglaan kisupayaaq piilaagikpaña iñuñnun piilaagigisipmigiğa Aapaanun qilañmiittuamun.

Jesus Aggiutriruq Aviktuiğimik

³⁴ “Isumaniaqasi aggigñiluna tikiutityağlugu tutqiuñ nunamun aglaan savikpak. Agginjichuña iñuich piqatigiiksityağlugich aglaan atingiquplugich. ³⁵ Atakkii piqutigilunja igñiguruat akikñaqtuitlasiplugich aapamiknik, paniuruat aakamikniglu, ukuanjuruat aakaruumikniglu.

³⁶ Iñuum tupiqatinji uumigirigisigai.

Micah 7:6

³⁷ “Iñuum piqpagitlukkumiñ aapani naagaqaa aakani uvamniñ maliguaqtaulguymifñaitchuq uvamni, suli iñuum piqpagitlukkumiñ igñigikkani naagaqaa panigikkani uvamniñ maliguaqtiginjtkiga. ³⁸ Suli iñuum akiggiutinjtkumiñ sannigutani maligluña maliguaqtiginjtkiga. ³⁹ Iñuum tigummiñiaqtuam iñuuligimifnik tammaigisigaa ilumutuuruq iñuusi; aasiñ iñuum tammaigumiñ iñuulki piqutigilunja piññaktaagigisigaa.

Akiliusiaksrat

⁴⁰ “Iñuum akuqtuqpasi akuqtullapiaqmigaña, suli kisupayaaq akuqtuiruaq uvamnik akuqtullapiaqmigaa tuyuğiriga. ⁴¹ Kiña iñuk akuqtuiruaq sivuniksriqirimik pisigiplugu sivuniksriqiraupluni akuqtuigisiruq sivuniksriqirit akiññaktaaksrañatitun, suli iñuk akuqtuiruaq nalaunjaruamik iñuñmik pisigiplugu nalaunjaruñuñha iñuum akuqtuigisiruq nalaunjaruñuñha iñuum akiliusiñatun. ⁴² Suli kisupayaaq aatchuiruaq atautchimunniñ makua kamanaiñiqsrauruaat maliguaqtima nigliñaqtuamik imigimik qallutmun pisigilugu maliguaqtauñha, ilumun uqautigipsi, tammaiymuññailapiağaa akiliusiaksrani.”

11

1 Jesus naatchianikami ilisautrihigimiñik qulit malguk maliguaqtimiñik aullañiqsuq tavrakña ilisautriyaqhuni suli quliaqtuagaqhuni nunaqqinjittun Galilee-m.

John Paptaaqtitchiri Tuyuqaqtuq Malgūñnik Maligūaqtinik

2 John tusaakami isiqtauligimiñi qanuq Christ, anniqsuqti akisruutauruaq, savaaqaqtilaanjanik, tuyuginigik malguk maliguaqtinji
3 apiqsruǵiaquplugu Jesus, “Taimñauvich John-ñum uqautigikkaña agǵiǵñaǵniplugu? Naaga niǵiunñiaqpisa atlamik?” 4 Jesus-ñum kiunigik, “Utigusik uqautigityakku John-mun tusaakkaqsik suli qinikkaqsik.
5 Ayañaruat qinittlasiplutin, pisutlaitchuatlu pisutlasiplutin, auyugaqtualgillu mamitikkauplutin, tusaatlaitchuat tusaatlasiplutin, tuqunaruat anjpaqǵugich, suli tusaayugaallataq quliaqtuanupluni ilaippañnun.
6 Quvianamiuruq iñuk qapiqtanjitchuaq pisigilunja.”

7 John-ñum maliguaqtik aullaqaqsimaknik Jesus uqaqsiñiqsuq iñugayaanun John-kun, “Sumik qiniguaqpsi iñuilaami nunami, ivigaamik añalataakkanjanik anuǵim? 8 Sumikmi qiniguaqpsi? Iñunmik atnugaqaqtuq akisruanik? Naagga, tamatkua atuqtuat akisruanik atnugaanik iñuuniaqtunurut umialgum tupiqpanani. 9 Taitñinjippan sumikmi qiniguaqpsi? Sivuniksriqirimik? Aa, John qinikkaqsi pitluktug siuniksriqirimñ. 10 Uvvauna aglausimaruq John-kun,
‘Atañji, tuyuginisigiga uqquiraqtiga sivupni.

Itqanaiaǵisigaa apqutiksran sivunnapni.’

Malachi 3:1

11 Ilumutuuruamik uqaqtunja ilipsittun, John Paptaaqtitchiri kamanatluktug iñunñi aniruanñi nunami uvunanaglaan. Aglaan iñupayaq kamanaiñiqsrauruq ukunakña Agaayutim añalatañiñi kamanatluktug John-miñ. 12 John Paptaaqtitchiri sagviqman Agaayun aullaǵniñiqsuq añalataǵimiñik iñunñik, aglaan iñuich saǵlaqtuat aippavak akillilǵisuiñiqsut uvunanaglaan. 13 Atakkii sivuniksriqiripayaat suli Moses-ñum maligutaksrañiñ uqaǵigaa John-ñum agǵiǵiñiñanunaglaan. 14 Ukpigisukkupsunñ sivuniksriqirit uqaǵikkañat ukpiginiaǵiksi John Elijah-nutilaanjanik agǵisagmaruamik. 15 Kiña iñuk siutiqaqtuq tusaali.

16 “Sumik atriaqapat makua iñuuruat pakma? Ittu ililgaaqun aquppiplutin tuniriñiaqtuatun katimmaviñiñi suli tuqñirautiplutin avatmun,

17 ‘Atuqturautigaluaǵipsi aglaan agǵinjittusi.’

‘Atuqhutali kinuvuutinin aglaan qianjitchusi.’

18 John agǵiqami niǵitlaniñiqsuq imigilunilu, naagasuli iñuich uqaqtut irruisiquaǵniplugu. 19 Iǵiñja Iñuum agǵiqami niǵitlapani imitlapanilu atlaitun, aglaan uqautiginigaa itna, ‘Marra niǵiqsruuaq imigtutlu, ilauraaginiǵaat tax-silqirit killuliqiritlu.’ Agaayutim puqutaa ilitchuǵipkautauruq ilumutuuplugu savaañagun.”

Ukpiñitchuat Nunaaqqich Ilañatni

20 Aasiñ Jesus-ñum iñiqtiqsiñigai iñuich nunaaqqini savaaqaǵvigitlukkani quvinaqtuanik atakkii isummitqinimata. 21 “Nakñun Chorazin-naǵmisiñ! Nakñun Betsaida-ǵmisiñ! Savaaqaqaluaqtunja iñugiaktuanik quvinaqtuanik akunnapsitti. Makua quvinaqtuat qinikka savaanunipata inilgaañimma Tyre-milu Sidon-milu iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissunñik atnugaagutin suli agramun aquvillutin qinigitlugu taavrumuuna mumiqitqin killuqsautmikniñ. 22 Aglaan uqautigipsi, Uvluani atanniivium

iglutuyunaitlukkisiruq ukunakna Tyre-miñlu Sidon-miñlu ilipsitñi. ²³ Aasiñ Capernaum-miusii! Kamanagasugivisi? Iktaugisirusi anasiñjuqsagvinmun. Atakkii quvinqaqtuat savaanruuat ilipsitñi savaanuniqpata Sodom-mi, ittuiñagayağaluaqtuq uvunjanunaglaan. ²⁴ Aglaan uqautigipsi, Sodom-miut atannusiaksrañat qaganatluñiaqtuq atannusiaksrapsitñi.”

Aggiqhusi Uvamnun Minguiqsiagitchi

²⁵ Tavraasiñ Jesus nipligñiqsuq, “Aapaan, atanguruatin qilarñmi nunamilu, quyagikpiñ! Sagvigitin puqitichuanun sut iriqsinaruat puqiksuaniiñ ilisimaruaniñlu. ²⁶ Aa, Aapaan, taamna sivunniutigikkan quviagiñi. ²⁷ Aapaan sanñipayaat qaitkai uvamnun. Kia-unniñ inuum ilisimanjitkaa igñiguruuq aglaan kisimi aapam. Suli kia-unniñ ilisimanjtmigaa aapa aglaan kisimi igñiguruam inupayaamlu igñiguruam ilitchuğipkakanja aapamik. ²⁸ Minguqtuasi uqumailliuqtuasiñlu! Uvunağitchi, minguiqsiagtitchumagipsi. ²⁹ Akiyaqasiutitichi uvamnun ilisagvigilunjaasiñ. Taatnagupsi inuutchisi minguiqsiagnaqtut atakkii piisaanjichuna atchikunjal. ³⁰ Akiyautiga naammaktuq atuqtuni, suli savaaksrirutiga ilipsitñun qaganaqtuq.”

12

Apiqsruun Minguiqsiagvikun

¹ Akuniisunaqatin Jesus-lu maliguaqtailu apqusaagniqsut mukkaaksrat nautchiivatigun minguiqsiagvium uvluani. Jesus-nun maliguaqtai nigisuliqhutinj nutchuigaqsiñiqsut mukkaaksranik aasiñ nigiplutin. ² Pharisee-nuruat tautukamisigik upyanigaat Jesus, “Qinillakkich maliguaqtitin. Navgillapiagtut maligutaksraptiknik minguiqsiagvium uvluagan.” ³ Jesus-nun kiuniğai, “Agliqsimasuknagiksi sumik David-nunlu piqatañlu pisilaanñat nigisuliqaminj. ⁴ David isiqhuni tupqanun Agaayyutim, ilaalu piqatañlu, nigirut ipqiqsakkauruamik qaqqiamik nigiraksriutauruamik kisitñun agaayuliqsinun. Maligutaksrakuagnağitchuq nigipmatruñ taamna qaqqiaq. ⁵ Suli agliqsimasuknagiksi maligutaksrani, qanuq agaayuliqsiat agaayyuvikpanñmi qaayugñaqsiñluğniañhat minguiqsiagvium uvluani, tavraami patchisaiñhat navguikaminj maligutaksranik. ⁶ Aglaan uqautigipsi, inuk maaniitkaluaqtuq kamanatluktuq agaayyuvikpanñmi. ⁷ Iisimanayağniğupsi qanuutautilaanjanik uuma uqalhum, ‘Kimmutigitlukkiga nagliktaq uumakna tunillaqtuğimñi,’ suksraunğigayaitchisi inuich killukuanjitchuat. ⁸ Atakkii Iğniña Inuum atanigigaa minguiqsiagvium uvluan.”

Anun Argalik Pannaqluktanik

⁹ Jesus tavrakna aullaqami isigñiqsuq Jew-nuruat katrağivatnun. ¹⁰ Anutiqağniqsuq tavrani pannaqluktanik argalik. Atlanik inuqagmiñiqsuq tavrani agvisiksrañliqiruanik Jesus-mik. Apiqsruñigaat maligutaksrakuagnağmagaan iluqsipkairuni minguiqsiagvium uvluani. ¹¹ Jesus nipliutinigai, “Nalliysi piqağniğumi atatchimik ipnaimik aasiñ ipnaiq kataguni ilunaamun minguiqsiagvium uvluani, taavruma amunayaiññiqpauñ taavrumakna? ¹² Nalupqinaitchuq, Inuk piqpaknatluktuq ipnaimiñ. Taatnaghuni maligutaksrakuagnaqtuq ikayuiruni minguiqsiagvium uvluani.” ¹³ Aasiñ nipliutiplugu taamna anun, “Isakkich argaktin!” Taavruma isanñigai arganñi aasiñ iluqsiplutin iglunjisitun argaiñ iliplutin. ¹⁴ Tavruma Pharisee-nuruat anikaminj katiplutin sivunniugniqsut qanuğlugu Jesus tuqqutchuklugu.

Agaayyutim Piksraqtaañuruuq Savaktaa

¹⁵ Jesus ilisimapluni sumik sivunniyuqtilaanatnik, aullaǵniqsuq tavrakña. Iñugiaktuat iñuich malinǵiaat. Jesus-ñum iluaqsiraǵaǵniǵai iluqaisa atniǵiaqtuat. ¹⁶ Jesus-ñum iñiqitǵniǵai iñuich uqaǵitquniluni. ¹⁷ Taamna imiǵsaqlugu uqatamaaruuaq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiha, itnaqñuni,

¹⁸ “Uvvauna savaktiga piksraqtaǵikkaǵa!

Ilaañuruuq piqpagikkaǵa suli ilaagun quyalikkauplunja.

Iñigisigiga irrusillaautaǵa ilaanun,

suli quliatuǵaǵigisigaa iñupayaanun

qanuq atanniñiksraǵa iñupayaanik atisiñlugich.

¹⁹ Uqaalatlaitchuq iǵialaluni.

Kia-unniñ tusaayumiñaitkaa nipaa tumitchiani.

²⁰ Piyaqquǵnjanitkai sayaitchuat iñuich ittuat piǵittuatun ivikpaktun

naaǵaqa qamiyasiuraqtuatun nanipiam ipiǵañatun

atanniñiksraǵmiñunaglaan iñupayaanik nalaunjaluni atisiñuni.

²¹ Suli ilaan atqagun nunaaqqipayaat niǵiugaqǵisirut.” *Isaiha 42:1-4*

Jesus-lu Beelzebul-lu

²² Iñuich Jesus-muutiniǵa atun irrusiqñulik ayañaruuǵlu uqatlaitchuaǵlu.

Jesus-ñum iluaqsiñiǵaa. Tavrali taamna atun uqatlasiruuq qiniñtasipluni.

²³ Iluqatñ iñuich quvigutchañiqsut uqaqñutñ, “Kiñuviaǵñitkaluaǵniqpaun

una David-ñum?” ²⁴ Aglaan Pharisee-ñuruat tusaakamitruñ uqaǵniqsut,

“Jesus anitchiraǵaiñiqsuq irrusiqñunik iñuñniñ atuqñugu sanña Beelzebul-

ñum añaalataata irrusiqñuich.” ²⁵ Jesus-ñum ilisimaplugich sumik

isummatilaanatnik uqautiniǵai, “Iñuich atañǵuñmiguuq akikñautirut

avatmun; ataniǵiasiiñ taavrumanii suksraunǵiñiaqtuq iñugikkañi

avgumakpata. Nunaaqqipayaat naaǵaqa tupiqatigiich avikamin

makitlaitchut. ²⁶ Taatnatuntuuq tuunǵaq irrusiqñuni avgumamin

akikñautilituñ avatmun atañǵuvia isukñiñiaqtuq. ²⁷ Aasiñ anittaǵupkich

irrusiqñuich Beelzebul-kun, kisukunli iñugikkapsi anittaǵuuvatigik

irrusiqñuich? Taatnamik atanniqsuqtiginiǵisi. ²⁸ Aglaan Irrutchiagun

Agaayyutim anittaǵuma irrusiqñunik, nalupqinaitchuq Agaayyutim

añalatchianiktilaña iñuñnik akunnapsitñi. ²⁹ Kiñapayaaq isiguktuq sanñiruam

iñuum tupqanun tigliguguni, qiliqsruqqaǵlugu sanñiruuaq iñuk tiglikkisiruuq

suurañiñik. ³⁰ Iñuk piqataunitchuaq uvamni akikñautiruuq uvamnun,

suli iñuk katitchiqataunitchuaq siamitchiñiñiaqtuq. ³¹ Taatnaqñusi

uqatigipsi, Agaayyutim natqigutitlagai iñuich killuqsautipayaañich

itqǵitqikkumiñaiǵlugich uqaǵniqñuktapayaañich. Aglaan uqaǵniqñuktuaq

akikñaqñugu Ipiqitchuaq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitchuq sumiunniñ.

³² Kiñapayaaq uqaqtuuaq piǵiitchuamik akikñaqñugu Iǵñiña Iñuum

natqigutikkaugisiruuq, aglaan kiñapayaaq uqaqtuuaq piǵiitchuamik

akikñaqñugu Ipiqitchuaq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitchuq pakmapak

suli taimuñja.

Napaaqtuq Asianiñu

³³ “Napaaqtuq iñuichuǵinaqtuq asianiñun. Napaaqtuǵiksuaq asirriñlautaǵaqtuq

aasiñ napaaqtuǵiitchuaq asirripluni asiǵiitchuanik. ³⁴ Iłipsi tuqanalǵich

nimiǵiat! Uqatlaitchusi nakuuruaniñ atakkii piǵiitchuanuplusi. Qañaum

uqaǵiraǵiǵaa taatnasiq ittuuaq uummatmi. ³⁵ Iñullauntaq piqǵaqtuq

nakuuruamik uummatmiñi aasiñ uqallautat aniraǵaqtuñ uummatmiñi,

aasiñ piǵiitchuaq iñuk uummatigmiutaǵaqtuq killuǵmik uqaqñuniasiiñ

nakuunjtchuanik. ³⁶ Uqautigipsi, uvluaani atanniivium iñuich pasirauniaqtut uqagiiñlapayaagmiktigun uqautigikkağmikkun. ³⁷ Atakkii uqagikkapsigun nalaunñasripkakauniaqtusi, suli uqagikkapsigun suksraunğıqsaugisirusi.”

Iñuich Jesus Savaqugaat Quviqnaqtuamik Savaamik

³⁸ Tavrani ilañisa Pharisee-nuruat suli ilañich aglaliqirit uqagñiqsut Jesus-mun, “Iñisautrii, qiniğuktugut quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaigutaulugich kisuutilaaqnik.” ³⁹ Jesus-ñum kiuniğai, “Makua iñuich pigiitchuatlun sayunaruatlu qiniğuktut quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaigutaulugich, aglaan qiniğumiñaitlutinj taatnatchimik. Qiniñhiñagisigaat quviqnaqtuaq savaaq atuupmatun Jonah-mun sivuniksriqirimun. ⁴⁰ Jonah aqalukpaum narraañni inniqsuq piñasuni uvluniñu unnuaniñu. Taatnatuntuuq Iğñiña Iñuum iluvigmiitkisipmiuq piñasuni uvluniñu unnuaniñu. ⁴¹ Atanniivium uvluaani iñunñisa Nineveh-m patchisiginiagaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii taimani isummitqikhutin killuqsautmikniñ Jonah-m quliagtuagutipmatinj. Atanjii, iñuk maaniittuq kamanatluktuag Jonah-miñ. ⁴² Atanniivium uvluaani atangum ağnam patchisiginiagaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii agğiqhuni unjallam tunjaaniñ unjasikuamiñ naalagñityaqługu Solomon-ñum puqiksilaaña. Atanjii, iñuk maaniittuq kamanatluktuag Solomon-miñ.

Irrusiqłuk Utiqtuq

⁴³ “Irrusiqłuk anipman iñunñiñ kukiługaqtuq paliqsaakun nunakun pakakhuni iñiqtuqsiagviksrağmiñik, aasiñ paqingitługu. ⁴⁴ Inñiñun uqagaqniqsuq, ‘Utiqlaña tupiğmun annivigikkamiñ.’ Aasiñ utiqami paqil-lağniğaa imailaaq inigisimakani salikuqtaatchiaq suli inillaktullautaqtaq. ⁴⁵ Anipluni agğiutrirraqniqsuq tallimat malğunñik atanik irrusiqłunñik pigiitłuktuanik inñiñiñ. Aasiñ isiqhutin iñuuniagaqsirağniqsut tavrani. Aqullia taavruma iñuum pigiitłuksiraqtuq sivulligmiñ iñuuniagimniñ. Taatnatuntuuq itkisirur killuliqirini iñuuniagtuat pakmapak.”

Aakanlu Aniqataiñu Jesus-ñum

⁴⁶ Jesus-ñum uqaqtitługu iñunñun aakanalu aniqatinñu qikağniqsut tatqaani uqaqatigisukługu Jesus. ⁴⁷ Iñuich ilañata uqautiniğaa Jesus, “Aakanlu aniqatiutinlu qaani qikaqtut uqaqatigisukhutin.” ⁴⁸ Jesus-ñum kiuniğaa taamna iñuk uqautriñi, “Kisuuva aakaga? Suli kisuuvat aniqatiutka?” ⁴⁹ Tikkuaqługich maliguaqtini nipliğniqsuq, “Qiniğisigik, ukua aakagigitkalu aniqatiutkalu. ⁵⁰ Atakkii kiñapayaq savaaqtuag pisuñhanik aapaa qilañmiittuam aniqatigigiga naagaqaa aakagiplugu.”

13

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹ Taavrumani uvlumi Jesus anikami tupiğmiñ, utlautiniqsuq narvam siñaanun aquvitluniasii. ² Iñugiallapiagtuat iñuich katirviginigaat avatługu. Kiisaimma ikiniqpuq umiamun aquvitluni, iñugayaapaurat makitaplutin narvam siñaañi. ³ Aasiñ Jesus-ñum uqautiaqsiñiğai iñugiaktuanik atrikusautinik itnaqhuni, “Iñugguuq nunaliqiri nautchiityağniqsuq. ⁴ Nautchirripkaqługu nautchiaksrat ilañich katagağniqsut apqutmun, aasiñ tiñmiurat niğiplugu. ⁵ Ilañitsuli katagağniqsut uyağauruamun nunamun nunaqapianjtchuanun, aasiñ nauplutinj qilamik atakkii nunakitłuni, ⁶ aasiñ siqiniğ nuipman pasikługich pannaqłunñiğai atakkii kanjilivksraitlutinj.

7 Suli ilañich nautchiaksrat katagañiqsut akungatnun kakitlañnat, aasiñ kakitlañnat naukamin nagguviksraigñaich nautchiagksaat. 8 Aglaan ilañich katagañiqsut nunagiksuumun, aasiñ nauriñiqsut asianik iñugiaksiplugich, ilañich atautchimiñ tallimakipianuttaaqhutin naaga pinjasukipianuttaaqhutin naaga iñuiññaq qulinuttaaqhutin.” 9 Aasiñ Jesus nipliñiqsuq, “Kiña siutigatquaq naalañni.”

Sivuniñat Atrikusautit

10 Maliguaqtañ utlaklugu Jesus apiqsruññaat, “Suvaata uqaqpich iñunñun atrikusautitigun?” 11 Jesus-ñum kiunigai, “Ilipsitñulhiññaq Agaayyutim sagvigñigaa nalunaqtuananik anjaayuaqataan qilaum, aglaan makunña iñunñun sagvikkaunitchuq. 12 Atakkii iñuk piqaqtuq akuqtullaagisiruq, aglaan taavruma piqanjichuam anniagisigaa mikiruuraqunniñ pigikkani. 13 Una pisigiplugu uqaqtunña iñunñun atrikusautitigun:

Atakkii qinñigaluaqhutin ilisaqsritlaitchut
suli naalañnigaluaqhutin tusaatlaitchut aasiñ kanjqsitlaitlutin.

14 Aasiñ makunuuna iñuktigun immiumaniqsuq Isaiha-m sivuniksrigitaa itnaqhuni,

‘Tusaagaluagupsi kanjqsiyumiñaitchusi,
suli qinñigumaagaluagupsi ilitchuqsriyumiñaitchusi.

15 Atakkii makua iñuich uummatinich pitchigiñiqsut,
tusaasungitlutin supayaamik, iritinlu siquplugich.

Utitqinñitlutin Agaayyutmun mamitilikramikun

atakkii qinñitlaitlutinlu tusaatlaitlutinlu kanjqsitlaitlutinlu.’ *Isaiha 6:9-10*

16 Aglaan quvianamiuru, atakkii irigikkasi qinñitlarut suli siutigikkasi tusaatlaplutin. 17 Ilumun uqautigipsi, iñugiaktuat sivuniksrigit nalaunjaruatlu Agaayyutim iñuiñ qinñigukkaluaagaat tamanna pakma qinñikkaqsi aglaan qinñitkaat. Tusaasukkaluaagaattuuq pakma tusaakkaqsi, aglaan tusaanjitkaat.

Jesus-ñum Kanjqsipkağaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

18 “Naalañniñlaksiun qanuutautilaña atrikusautim nautchirriqirikun.

19 Tamatkua tusraaruat uqağimik anjaayuaqtaagun Agaayyutim kanjqsisunjaqatin atriqaqtut nautchiaksranik kataktuanik apqutmun. Aquagun pigiitchuam aggiqhuni aattağigai nautchirriutauruat uummataatniñ, suli piiguipkağai tusaakkanatnik. 20 Aasiñ akuqtuiruat uqağimik quviasuutigiplugu tusaapqauraqamitrun atriqaqtut nautchiaksranik kataktuanik uyağaulamun nunamun. 21 Aglaan kanjiliviksraitman akuniutlaitchuq. Tavra ihuññiq piyuaqsuññiq tikitmata iñuich taapkua qilamik qapigtigaqtut. 22 Suli nautchiaksrat kataktuat akungatnun kakitlañnat atrigigaat iñuk tusaaruq uqağimik, aglaan isumaaluutit iñuuniññikun kinnitñinñiağutitlu umialgutitigun suqutiginğigagaat uqağiq taimmaasiñ naurisunjaqani asianik. 23 Aglaan iñuk akuqtuiruat nautchiaksranik nautchirriutauruanik kataktutin nunagiksuumun atriqaqtuq iñuktun tusaaruatun uqağimik kanjqsiplugu. Ilaa naurisuuruq asianik, ilañich tallimakipiatun, ilañich pinjasukipiatun, suli atlat iñuiññaq qulitun.”

Atrikusaun Mukkaaksrağiiñlatigun

24 Jesus uqağniqsuq atlamiksuli atrikusautmik, “Agaayyutim anjaayuaqtaaa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiuruatun mukkaaksrağiksaanik nautchiiviniñmiñun. 25 Aglaan iñuich siñiktlugich uumiksri aggiqhuni

nautchiiniqsuq mukkaaksragiilanik akungatnun mukkaaksragiksaat aullaqhumiasiiñ. ²⁶ Naugaqsipmata nautchiat mukkaaksraurat nuinjuraqmata mukkaaksragiilattuq sagvigimiñiqsut. ²⁷ Savaktit utlakamitruñ añaayuqaqtin apiqsruñigaaat, ‘Ataniiq, nautchiiniqiptigiñ mukkaaksragiksaanik. Nakiñ makua mukkaaksragiilat nuivat?’ ²⁸ Qaukhiata kiuniñgai, ‘Uumiksrin savaagigaa taamna.’ Savaktit apiqsruñigaaat, ‘Aullaquvisigut nutchugiaglughich mukkaaksragiilat?’ ²⁹ Tavra kiuniñgai, ‘Naaga, nutchugupsi mukkaaksragiilanik taputriviaqtusi mukkaaksragiksaanik. ³⁰ Iluqatik naulik kipriviksramunaglaan, aasiñ kiprivik tikitpan uqautigisigitka kipirit sivullilugu katitqulughich mukkaaksragiilat qiliqtaulaalughich ikipkaqsriuglughich, aglaan katillughich mukkaaksragiksaat sigluamun.’”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³¹ Jesus-ñum uqautilgiññigai atlamik atrikusautmik itnaqhuni, “Agaayyutim añaayuqautaa ittuq mustard-ñum nautchiaksrauranjatun iñuum nautchiikkanjatun nunautmiñi. ³² Mikiniqsraugaluññañmi nautchiaksrapayaaniñ naagatarra naukami anjiniqsrauraqtuq nautchiapayaaniñ napaqtuquqhuni. Aasiñ tinjiurañi silam aggiqamin ugluliñiqsut qisiqsiutinjitñun.”

Atrikusaun Puvlaksautigun

³³ Jesus-ñum uqautilgiññigai atlamik atrikusautmik, “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq añaq akutchipmatun puvlaksautmik mukkaaksramun iluturuamun puvlagataqtitlugu iluqaan qaqqiaksraq.”

Jesus-ñum Uqaqtilaana Atrikusautitigun

³⁴ Jesus-ñum uqañiniñgai iluqaisa sut tamatkua iñugayaanun atrikusautitigun. Atrikusautillaaguni uqatlainiñiqsuq. ³⁵ Tavra immiumaniqsuq uqaututauruaq sivuniksriqirikun itnaqhuni, “Atrikusautitigun uqañisiruñña ilinjitñun.

Uqautigisigitka sutigun iriqsamaruatigun nunam
aullagñiññañaglaan.” *Psalms 78:2*

Jesus-ñum Kanjipsipkañña Atrikusaun Mukkaaksragiilatigun

³⁶ Jesus-ñum aullaqtitqaaqlughich iñuich isiqniqsuq tupigmun. Maliguaqta itlautiniqsut ilaanun itnaqhutin, “Kanjipsipkallaktigut atrikusaun mukkaaksragiilatigun nautchiivijmi.” ³⁷ Jesus-ñum kiuniñgai, “Iñuk taamna nautchiiruaq mukkaaksragiksaanik Iñuñigaa Iñuum. ³⁸ Nautchiivik nunauruq. Mukkaaksragiksaat tamatkuanurut qaitchuat inmiknik Agaayyutim anjalatquplutin, mukkaaksragiilatli tamatkuanurut qaitlutin inmiknik pigiitchuamun anjalatquplutin. ³⁹ Taamna uumiksri nautchiiruaq tamatkuninña mukkaaksragiilanik tuungauruq. Kiprivik isugigaa nunam aasiñ kipirit isagulguplutin. ⁴⁰ Atrilughich mukkaaksragiilat katitauruat ikipkaqlughich ikniñmun taatnatuntuuq itkisipmiuq isuklitpan nuna. ⁴¹ Iñuñan Iñuum tuyugigisigai isaguligikkani aasiñ katityaglughich ukunakña Agaayyutim añaayuqautmiñiñ killuqsagusaagutipayaat suli iñupayaat pigiliqiruat. ⁴² Isagulgich igitkisigaich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiaqisirut suli tiriquulatchilughich kigititij. ⁴³ Nalaunñaruatli qaunagisirut siqiniqtun añaayuqautaaani aapagikkañmin. Kiña siutiqaqtuaq tusaali.

Atrikusaun Iriqsamaruakun Akisuruakun

44 “Agaayyutim añaayyqautaa sagviqpan itkisiruq akisuruq iriqsimapmatun nautchiivini. Iñuum paqitnamiuq iritqiklugu nautchiivini; iñuk taamna quviatchakhuni tunirityağniqsuq sulliñaurapayaagmiñik, aasiñ tauqsigñigaa nautchiivik.

Atrikusaun Akisuruakun Sunjauraqpakun

45 “Aasiisuli Agaayyutim añaayyqautaa sagviqpan itkisiruq tauqsigñiaqtitun pakaktuatun akisuruamik sunjauraqpagiksaamik. 46 Paqitnami akisullapiaqtuamik sunjauraqpañmik aipluni tunityaqlugich sulliñaurapayaani tauqsigñigaa taamna akisullapiaqtuq sunjauraqpagiksaaq.

Atrikusaun Kuvrakun

47 “Aasiisuli Agaayyutim añaayyqautaa sagviqpan itkisiruq qaaqtuutitun niñitauruatum tagiumun aasiñ qaaqhuni qanusipayaanik aqaluñnik. 48 Qaalallaanikamin aqaluñniaqtit nuqitlugu siñaanun aquvitlutin avguaqsiplugich aqaluich, nakuuruat iliplugich aqaluqagvinmiknun aasiñ nakuunjtchuut igitlugich. 49 Itna itkisiruq isukhtpan nuna. Isağulgich avguityağisirut pigiitchuanik iñuñnik akunğatniñ nalaunjaruat iñuich 50 igitlugich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiağisirut sulitiriqulatchilugich kigitutin.”

Nutauruallu Utuqqauruallu Suğalğich

51 Jesus-ñum apiqsruğniğai maliguaqtini, “Kañiqsisivisigik sut tamatkua iluqaisa?” Kionigaat, “Aa, kañiqsivut.” 52 Aasiñ Jesus-ñum uqautiniğai, “Aglaliqipayaaq ilisaaqatuaq Agaayyutim añaayyqautaanik atriqatquq tupqum iñuanik sagviqsruiruamik suurağmiñik nutauruanik naagaqaa utuqqauruanik tugvaqsiviniñiñ.”

Nazareth-miut Ukpiginiñitkaat Jesus

53 Jesus-ñum uqaginiqamigich tamatkua atrikusautit aullağniqsuq tavrakña. 54 Tikitluni iñuguğvinimiñun ilisautiniğai iñuich katrağvianiti. Iñuich tusaaruat quviguşukhutin apiqsruqtautiaqsiñiqsut avatmun, “Sumiñ una iñuk piññakpa puqitmik sulit sanjimiç savaaqatlasipluni quvinqatuanik? 55 Uvvauna kaapintam taivruma iğniğiniñitpaun? Aakaña taimña atiqanitpa Mary-mik? Aniqatiginiñitpagich ipkua James-lu, Joseph-lu, Simon-lu, sulit Judas? 56 Iluqatinsulit nukatchianit iñuuniaqatauniñniqpat uvaptikni? Sumiñ una iñuk piññanjiqpa tamatkuniña supayaanik?” 57 Tavra atniummatiağniqsut Jesus-mik. Aglaan Jesus-ñum uqautiniğai, “Agaayyutim sivuniksriqiraa kamagikkauratquq nanipayaaq aglaan kamagikkaunjtluñi iñuguğvinimiñilu naagaqaa ilamiñilu.” 58 Tavra Jesus savaaqaniniñiqsuq iñugiaktuanik quvinqatuanik atakkii iñuich tavrani ukpiqsriñitlutin ilaanik.

14

Tuqutaulha John Paptaaqtichirim

1 Taatnałhatni Herod, atanga Galilee-m, tusaaniqsuq uqqamik Jesuskun, 2 uqautiniğai savaktini, “Jesus una John Paptaaqtichirauniqsuq anjtikhuni tuquliğmiñ. Taatnaqhuni savaaqatlanisquq quvinqatuanik.” 3 Sivuanimma Herod-ñum tigupkağniğaa John qiliqsruqlugu isiqtaupkaqlugu. Taatnaqtinnigaa pisigiplugu Herodias, aniqatmi Philip-ñum nulianja. 4 Atakkii John Paptaaqtichirim akulaiqlugu uqautiniğaa Herod,

“Maligutaksrakuagnangitchuq ilaqatiginiagupku aniqatvich nuliana.” ⁵ Herod-
 num tuqqutchukkaluagnigaa John, aglaan iqsiñiqsuq iñunñik atakkii ilinisa
 isummatigiplugu John sivuniksriqirauplugu. ⁶ Herod-⁵num annivia tikitman,
 pania Herodias-⁶num sayuñiqsuq sivuğaatan Herod-⁶numlu tuyugmianñilu
 quyalillaapiaqlugu. ⁷ Akiqsruñigaa nalupqinaiqlugu qaitchigisiñiplugu
 supayaamik injippan. ⁸ Niviaqsiq pitchuksaakkaupluni aakamigun
 nipliñiqsuq, “Qaitchinna niaquanik John Paptaaqtitchim ililugu
 alluiyamun.” ⁹ Umialik aliatchañniqsuq, aglaan pisigiplugu akiqsruutni
 suli tamatkua nigiqatini tiliriñiqsuq qaitquplugu niviaqsiam injiagikkaña.
¹⁰ Herod tiliriñiqsuq isiqsivimun niaquigiaquplugu John. ¹¹ Itqutinigaat
 niaqua iliplugu alluiyamun qaitluguasiñ niviaqsiamun, aasiili taavruma
 aakamiñuutiplugu. ¹² John-¹¹num maliguaqtaiñ aggiqhutin piñigaat timaa
 iluvuqiguasiñ. Taatnaamikamij uqautiyağniğaat Jesus.

Jesus Niğipkaiñiqsuq 5,000 Anutinik

¹³ Jesus tusaakami qanuqtilaanñik John-¹³num, aullağniqsuq umiakun
 quvgutiylugu iñuilaamun kisimi. Iñugayaat tusaakamij maliutinigaat
 nunaaqqipayaaniñ pisukkataqhutin. ¹⁴ Jesus tulakami tautukhugich
 iñugayaqpaurat ilunñutchanñiqsuq. Mamitinnigai atniğñautinjitiñi.
¹⁵ Unnuksraağataqman maliguaqtaiñ utlanñigaat uqautiplugu, “Unnuagaqtuq.
 Suviksraillaq manna. Tuyugikkich iñuich nunaaqqiuranun tauqsigiaqulugich
 niçiksramiknik.” ¹⁶ Jesus-¹⁵num uqautiniğai, “Aullanitkumij sunjitchut. Ilipsi
 niğipkaqsigik.” ¹⁷ Kiuniğaat, “Piqaqtugut tallimaħhiñanik qaqqianiglu
 malğuniglu aqalunñik.” ¹⁸ Jesus-¹⁷num nipliutiniğai, “Uvunñautisigik
 uvamnun.” ¹⁹ Aasiñ tiliñigai iñugayaat aquvitquplugich iñinun.
 Tigukamigich taapkua tallimat qaqqiat malğulu aqaluk aagluğniqsuq
 qilanmun quyyatiplugich. Tavra Jesus-¹⁹num avguqğugich qaqqiat qaiñniğai
 maliguaqtimiñun aasiili taapkua autaaqğugich iñugayaanun. ²⁰ Iluqatin
 iñugayaat niğiñiqsut niğisuiqhutin. Niğinjaiqmata maliguaqtit katitchiñiqsut
 ilakuñitnik immiğataqğugich qulit malğuk aguupmaich. ²¹ Taapkua niğiruut
 5,000-tuyunnaq inniqsut anutin, kisiqatigisunnaqnağich ağnat ililgaatlu.

Jesus Pisuaqtuq Imğum Qaanagun

²² Jesus-²²num maliguaqtini ikipkaqtiginiğai umiaqpauramun ikaağiaquplugich
 igluanun narvaqpam aasiñ aipkaqğugich iñugayaat. ²³ Taatnaamikami
 mayuğniqsuq iggimun agaayutyaqtuaqhuni kisimi. Anaqaksraaqman Je-
 sus kisinñuğniqsuq. ²⁴ Tavra umiaqpauraq tikiñniqsuq qitqanun nar-
 vaqpam. Umiaqpauraq piyaqniuligñiqsuq qailğutiylugu atakkii anuğim
 pagğağuu tiplugulu. ²⁵ Aasiñ Jesus-²⁴num utlanñigai maliguaqtini uvluvasip-
 man pisukhuni imğum qaanagun. ²⁶ Maliguaqtaiñ tautukamitruñ Jesus
 pisuktuq imğum qaanagun iqsitchanñiqsut nipliqhutin, “Aliuqtuq marra!”
 Kappainaaqsiniqsut tatavrauplutin. ²⁷ Aglaan tavrauvaa Jesus nipliutiniğai,
 “Quviatchaugigitchi. Uvanauruñ. Iqsiñasi!” ²⁸ Peter-²⁷m kiuniğaa, “Ataniiq,
 ilviupiağuvich tilinña utlaqulutin imğum qaanagun.” ²⁹ Jesus-²⁸num ki-
 uniğaa, “Uvunñağiñ.” Peter niukami umiaqpauramiñ pisukhuni imğum
 qaanagun utlautiniqsuq Jesus-mun. ³⁰ Aglaan Peter-²⁹m tautukamij qanu-
 tun sanñisilaña anuğim iqsitchanñiqsuq. Kiviaqsikami kappainaniqsuq,
 “Ataniiq, annautinña.” ³¹ Tavrauvaa Jesus-³⁰num isautiplugich argañni tigu-
 niğaa Peter nipliutiplugu, “Ukpisriħikiññaqpat! Suvaata arguaqtuqğich?”

³² Ikipmaknik umiaqppauramun anuǵaigñiqsuq. ³³ Taapkua umiaqppauramittuat sitquǵviginiǵaat sivuǵaanun Jesus uqaqhutinj, “Ilmunun igñiginiǵaatin Agaayyutim.”

Jesus Mamititchiruj Atnigñautilinjnik

³⁴ Ikaaqaminj igluanun nunaliññiqsut Gennesaret-mun. ³⁵ Aasiin inuñj taavruma nunam ilitchuǵikaminj Jesus-mik tuyuǵniqsut uqqamik avalliupayaamiknun nunaaqqiuranun, tikiutruaqsipługich aasiin atnigñautilipayaat Jesus-mun. ³⁶ Injiquṣrullapiaqǵuǵu aksillaññaqsiññaǵukluguunniin akua atnuǵaanjan, aasiin aktuipayaaqtuat ilaanik mamitikkauniqsut.

15

Ilisauttutinjich Sivullianjuruat

¹ Pharisee-nuruat aglaliqiritlu utlanjñiǵaat Jesus Jerusalem-miñ apiqsruǵuǵu, ² “Suvaata maliguaqtivich kamagitlaitpatigik ilisauttutinjich sivulliaǵikkapta? Igǵunjitkaich argatin niǵigaluaqatin.” ³ Jesus-nun kiuniǵai, “Suvaatamipsuuq kamagitlaitpisigik Agaayyutim tillisai? Kamaksritlaitchusi atakkii maligukkisi ilisauttutinjich sivulliaǵikkapta. ⁴ Agaayyun uqaqtuq, ‘Kamagisigik aapanlu aakanlu. Kiñapayaaq uqamaǵuutriruaq aapamiñik naagaqaa aakamiñik tuquruksraupiaqtuq.’ ⁵ Ilipsiliasiiñ ilisautrirusi inunmun uqautilhiñnauniplugu aapani naagaqaa aakani, ‘Piqǵaluaqtunja aatchuutiksramik. Aatchuutigiyumiñaitkiga ilipsiknun, atakkii akiqsruutigianikkiga Agaayyutmun.’ ⁶ Taatnatun ilisautigupsinuj inuk kamaksritqunjitlugu aapanjanik naagaqaa aakanjanik suungigisi Agaayyutim tillisaa pisigiplugich sivulliapsi ilisauttutinjich. ⁷ Ukpinjñuqatsii! Qanuntun naluttiginiqpa Isaiah sivuniksriqiri uqaqami ilipsigun,

⁸ Tamatkua inuich kamaksrulgugaluǵaatnja uqalhiññaǵmiktigun
aglaan uummatinjich unjasiksut uvamniñ piqpagillapiangitlunja.

⁹ Agaayyuvigiragigaaatnja imailaakun,
atakkii ilisautrirut inuich ilisauttutinjitiñik iliplugich maligutaksraǵiruaton
Agaayyutun.” *Isaiah 29:13*

Sut Qaayugñaqsiṣkairuat Inunjun

¹⁰ Jesus-nun inmiñuuniǵai inugayaat nipliutiplugich, “Naalaǵniłlaksinña kanjisiłusiasiiñ. ¹¹ Sum isiqtaqtuam inuum qanǵagun qaayugñaqsiṣkatlaitkaa, aglaan taavruma aniragaaqtuam qanigmiñ, uqalhum qaayugñaqsiṣkagaǵigaa inuk.” ¹² Maliguaqtaiñ utlaklugu apiqsruǵniǵaat, “Ilisimavigich Pharisee-nuruat atniummatilaanjan tusaakamitruñ taamna uqautigikkan?”

¹³ Kiuniǵai, “Nautchiapayaaq aapama qilañmiittuam nautchirritunjanaisanja amuruaniaqtuq kanjituummaan. ¹⁴ Inmiktuuǵlich. Ayaunaruani sivulliuqtaurut ayaunaplutin. Ayaunaruam sivulliuqpagu ayaunaruuaq, iluqatik katakisiruk itiqsramun.” ¹⁵ Tavra Peter-m kiuniǵaa, “Uqautitigut qanuutautilaanjanik taavruma atrikusautim.” ¹⁶ Jesus-nun nipliutinigai, “Ilipsipsuuq kanjisiṣaitmivisi?

¹⁷ Kanjisiñjipisusuli? Suapayaaq qanigmuktuaq aqiaǵuqumugaqtuq aasiin anipluni timimiñ. ¹⁸ Aglaan sut tamatkua aniragaaqtuq qanikun aniragaaqtut uummatmiñ, aasiin qaayugñaqsiṣragaǵuǵu inuk. ¹⁹ Atakkii uummatmiñ aniragtuat pigiitchuat isuummatit, inuaqtuliq, ilaqaṣtiqǵaluaqhuni atlatuliq, ilaqaṣtailluni sayunajiq, tigliyuliq, tanjigilaakun ilisimarauliq, uqaniqǵuktaliglu. ²⁰ Taapkuatavra qaayugñaqsiṣragaǵaaat inuk, aglaan nigiruni igǵuǵaluaǵnagich argaich qaayugñaqsiṣlaitchaat inuk.”

Aġnam Ukpiġutaa

²¹ Jesus aullaġniqsuq tavrakna nunanjanun Tyre-m suli Sidon-ġum.
²² Canaanit-aġmiu aġnaq tamaani iñuuniaqtuag utlautiniqsuq ilaanun kappainjapluni, “Ataniiq, kinjavianja David-ġum! Nagligillanjanja! Paniga pigiilllapiiaqtuq irrusiġuqaqħuni.” ²³ Aglaan Jesus kiunjiñġaa. Maliguaqtaifñ utlakħu inġisrullapiagñiġaat itnaqħutin, “Aqpiġiu una aġnaq. Nipraulapluni malikkaatigut.” ²⁴ Jesus-ġum kiuniġai, “Tuyuġikkauruġa kisiitñun iñuiñun Israel-ġum ittuanun tammaummiruatu ipnaisun.” ²⁵ Aġnaq utlautikami sitquġniqsuq sivuġaanun nipliġħuni, “Ataniiq, ikayullanjanja.” ²⁶ Jesus-ġum kiuniġaa, “Nakuuġitħuq pigupsiuġ ililġaat qaġquksrautaat qailluġuasiifñ qipmiñun.” ²⁷ Aġnaq nipliġniqsuq, “Aa Ataniiq, aglaan qipmichunniifñ niġipmiraqut kanġakunik kangaalaruanik iñuġmij niġġivinjitiñ.” ²⁸ Jesus-ġum kiuniġaa, “Aġnaaq, kamanallapiiaqtuamik ukpiqsriħiġaġniqsutin; inġisruaġikkan savaaġuġisiruq ilipnun.” Tavra aġnam pania iħuaqsikkauniqsuq taavrumani sassaġniġmi.

Jesus Mamititchiruq Iñuġiaktuanik Iñuġnik

²⁹ Jesus aullaqami tavrakna iġlauniqsuq siñiġsraqħu narvaqpanja Galileem; aasiifñ mayuqħuni qimiġaamun aquvinniqsuq tamauġa. ³⁰ Iñuġiallapiiaqtuat iñuich utlautiniqsut ilaanun tikiutruipħutin pisutlaitħuanik, ayaunaruaniġ, uqatlaithuanik, sulġuħimaruanik, suli iñuġiaktuanik atlanik. Iħuqqaġniġaich Jesus-ġum sivuġaanun. Aasiifñ Jesus-ġum iħuaqsifñiġai. ³¹ Iñuich quviġutħanġisut qifñiġamisigik uqatlaifñ uqaaqsipmata, sulġuħimaruat iħuaqsikkaupmata, pisutlaitħuat pisutlasipħutin, suli ayaunaruat qifñitlasipħutin; kamaġsruġniġaat Agaayyutaat Israel-ġum.

Jesus Niġipkaiñiġsuq 4,000 Anġutunik

³² Jesus-ġum maliguaqtini inmiñuquniġai nipliutiġluġich, “Iñuġutħaliqsuġa makuniġa iñuġnik nayuutituiñuqtuamik uvamni piġasuni uvluni, atakkii niġiksraitmiut. Aullaqtinnianġitkitka niġisuġaitñik atakkii taagtukkaqpiagtut apqutmi.” ³³ Maliguaqtaifñ nipliutiniġaat, “Sumiñ paqitkisivisa naamayumiñuqtuamik qaġqiamik marrumani iñuifñiġaami niġipkautiksramik iñuġayaanun?” ³⁴ Jesus-ġum apiqsruġniġai, “Qanutun iñuġiaktigiruanik qaġqianik piqaqpsi?” Kiuniġaat, “Tallimat malġuġnik suli iñuġiakisuuranik aqalugauranik.” ³⁵ Jesus-ġum tiliriñiġai iñuġayaanat aquvitquplugich nunamun. ³⁶ Tiguniġai tallimat malġuk qaġqiat aqalugauratlu. Quyaanikamiuġ Agaayyun avguqħuġich qaiñiġai maliguaqtimiñun, aasiifñ taapkuā autaaqħuġich iñuġayaanun. ³⁷ Iħuqatij iñuich niġiñiġsuq niġisuiġaħuġutin. Aquagun maliguaqtaifñ katitħiñiġsuq ilakunik immiġataqħuġich tallimat malġuktun aguupmaġni. ³⁸ Tamatkuā niġiruat 4,000-tun iñuġiaktiginiqsut, aġnatlu ililġaatlu kisirrutisuġaġnaġich. ³⁹ Jesus-ġum aullaqtinnjanikamiġich iñuġayaanat ikiniqsuq umiaqpaauramun tikitħuni nunanjanun Magadan-ġum.

16

Iñuich Qasiifñiġsuq Quviqnaqtuamik Savaamik

¹ Pharisee-ġuruatlu Sadducee-ġuruatlu utlautiniqsut Jesus-mun uuktuāġiaqħuq. Apiqsruġniġaat qifñiqtitqupħutin quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaġutauluġu Agaayyutim tuyuqħtilaanjanik qilanjmiñ. ² Kiuniġai, “Unnuksraaqman uqaġuursi, ‘Siħanġuġniaqtuq atakkii qilak kaviqsiruq.’” ³ Suli uvlaami uqaġaqtusi, ‘Siħaħuġniaqtuq ugluvak atakkii qilak kaviqsiruq’

nuviyaqduḡuqman.’ Sivuniqsiṭlagaluaqhusi silamik qilaum qinñanagun, aglaan ilitchuḡitlaiññigisi qanuutautilaan̄at quvignaqtuat savaat atuumaruat akunnapsitñi. ⁴ Makua iñuich pigiit̄chuatlu sayun̄aruatlu qin̄iguktut quvignaqtuanik savaanik, aglaan qin̄igumiñait̄lutin̄ taatnatchimik. Qiniñhiñagisigaat quvignaqtuaq savaaq sivuniksriqirikun̄ Jonah-kun.” Tavra Jesus-ḡum uniññigai taap̄kua aullaq̄huni.

Jesus Suakataḡnisuq Maliḡuaqtimiñik

⁵ Jesus maliḡuaqtaiḷu ikaaḡniqsut iḡluanun narvaq̄paum. Maliḡuaqtai ilitchuḡiniqsut piiguisilaaḡmiknik qaq̄qianik. ⁶ Jesus-ḡum uqautiniḡai, “Qaunagit̄tichi puvlaksautin̄atniñ Pharisee-ḡuruatlu Sadducee-ḡuruatlu.” ⁷ Aglaan uqauraḡniqsut in̄miknun itnaq̄hutin̄, “Uqautigigaa taamna qaq̄qialigaan̄iññapta.” ⁸ Jesus-ḡum ilisimaplugich qanuq uqaq̄tilaan̄at apiqsruḡniḡai, “Suvaata ilipsiguuraq uqauraq̄pisi qaq̄qin̄ñipluḡu? Ukp̄iqsriḡikniññiḡniḡniḡat ilipsit̄ñi. ⁹ Kan̄iqsiṭlait̄pisisuli? Naagaunniñ itqat̄lait̄pisiḡik avḡuqap̄kich tallimat qaq̄qiat 5,000-nun an̄utinun? Qapsiñik aguupman̄nun immiq̄sit̄pisi? ¹⁰ Naagaunniñ tallimat malḡuk qaq̄qiat avḡuqap̄kich 4,000 iñun̄nun? Qapsiñun aguupman̄nun immiq̄sit̄pisi? ¹¹ Qanuḡimñā kan̄iqsin̄iñiq̄pisi uqautiḡan̄isilaamnik qaq̄qianik? Qaunagit̄tichi puvlaksautin̄atniñ Pharisee-ḡuruatlu Sadducee-ḡuruatlu.” ¹² Taatnaanikman maliḡuaqtai kan̄iqsiñiq̄sūt ilaanun uqautin̄isilaaḡmiknik puvlaksautin̄ik aglaan qaunagit̄q̄uplugich ilisaut̄utin̄it̄ñiñ Pharisee-ḡuruatlu Sadducee-ḡuruatlu.

Peter-m Uqautiginiḡaa Kisuutilaan̄a Jesus-ḡum

¹³ Jesus utlautikami nunan̄anun Caesarea Philippi-m apiqsruḡniḡai maliḡuaqtini, “Iḡñiḡa Iñuum kisuunipluḡu uqaḡagivat?” ¹⁴ Kiuniḡaat, “Iñan̄sa John Paptaaq̄t̄tichiraun̄igaat, atlat̄li Elijah-ḡunipluḡu, atlat̄suli Jeremiah-ḡunipluḡu naagaq̄aa ilaḡinasuḡipluḡu sivuniksriq̄iraiñun Agaayyutim.” ¹⁵ Apiqsruḡniḡai, “Ilipsiḷimi kisuunasuḡivisit̄ḡa?” ¹⁶ Simon Peter-m nipliutin̄iḡaa, “Christ-ḡurutin. Iḡñiḡigaatin̄ iñuuruam Agaayyutim.” ¹⁷ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Simon, iḡñiḡa Jonah-m! Quvianamiurutin! Atakkii uqautigikkan̄ iñuum sagviaq̄t̄un̄it̄kaa ilip̄nun aglaan apaam qilaḡmiittuam. ¹⁸ Uqautillakkik̄piñ, Peter-ḡurutin [it̄nautauruaq Uyaḡan̄mik] aasiñ taavrum̄na uyaḡan̄mun nappaḡniḡaḡa agaayyuviga, sul̄i san̄ḡipayaan̄iñ tuq̄uḷhum akiil̄iyumiñait̄kai. ¹⁹ Ilvichuvva, qait̄chisiḡigik̄piñ it̄qutiksranik an̄aayyuq̄autaanun Agaayyutim. Suapayaaq q̄liqsruumakkaq̄si maani nunami q̄lḡut̄iqaq̄t̄uiñḡisuruq qilaḡmi, aasiñ suapayaaq q̄lḡut̄aiyakk̄aḡsi maani nunami q̄lḡut̄aiyakk̄aḡisuruq qilaḡmi.” ²⁰ Jesus-ḡum maliḡuaqtini uqaq̄un̄iññigai kisumununn̄iñ iñun̄mun Christ-ḡunil̄uni.

Jesus-ḡum Uqautiginiḡaa Tuq̄utiksranil̄u An̄ipkakk̄auḡiksranil̄u

²¹ Tavrak̄naniñaglaan Jesus uqautriaq̄siñiq̄suq maliḡuaqtimiñik nalup̄qinaiq̄luḡu, “Jerusalem-muktuksrauruḡa. Tavraniasiñ nagliksaaq̄-tuksraup̄luḡa sivulluḡt̄iḡruaniñ qauk̄ñit̄ñiñlu agaayuliqsit̄ aglaliq̄iriniñlu, sul̄i tuq̄q̄tauruksraup̄luḡa. Aglaan an̄ipkakk̄aḡisuruḡa piḡayuatigun̄ uvlut̄.” ²² Peter-m avun̄aq̄taḡut̄ipluḡu Jesus iñiq̄t̄iḡniḡaa it̄naq̄luḡu, “Ataniḡ, Agaayyutimtuq̄ taat̄niinḡill̄iḡ taamna. Atuumaruksraun̄ipiaq̄tuq̄ ilip̄nun.” ²³ Jesus-ḡum q̄viaq̄luḡu Peter nipliutin̄iḡaa, “Tuunḡaaq̄, piḡiñ uvam̄niñ! Piñait̄laurutin̄ uvam̄ni. Isummatiq̄an̄t̄chutin̄ Agaayyutim isummatañik, aglaan isummatiq̄at̄utin̄ iñuich isummataatun̄.” ²⁴ Jesus-ḡum nipliutin̄iḡai maliḡuaqtini, “Kisupayaam maliḡukk̄um̄na

suksraaqtaksragigaa pisuħi, iqsriutilugu sannigutani aasiñ maliglunja. ²⁵ Atakkii kiapayaaq anniginiagumiun iħuħi tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tammaiyumiun iħuħi piqutigilunja piññakkisuruq ilumun iħuħigmik. ²⁶ Iħuum piññaktaagilħiñaugaluaġaa suurapayaana marruma nunam, aglaan tammatigisigaa iħuħchii. Sakuunuraġniaħa sumun atuġumiñaitchuq! Tarra simmiutiksraitħaa iħuum iħuħchii. ²⁷ Atakkii Iġñija Iħuum agġiqsagumaruq piqatigilugich isaġuliñni quvianajaġun aapami, tavraniasiññ akilġigisigaa iħupayaaq savaanġun. ²⁸ Ilumun uqautigipsi, Iħuqaqtuq-samma makitaruanik uvani tuqunianjitchuanik qinġiluaqnaġu Iġñija Iħuum agġiqpan umialgulugu.”

17

Jesus-ñum Atlanñuqtilha

¹ Itchaksrat uvlut aqatigun Jesus-ñum aullautiniġai Peter-lu James-lu John-lu, aniqataa James-ñum, kisiitñik qutchikusamun igġimun. ² Tavrani qinġitlugich Jesus atlanñuġniqsuq sivuġaatni. Kiiñanja qaummaġiksiñiqsuq siqinġitun atnuġaani qatiqsiplutiñ kirratchiatun. ³ Taatnaġmiutlu Moses suli Elijah sagviġñiqsuk uqaqatigiasiplugu Jesus. ⁴ Peter-m nipliutiniġaa Jesus, “Ataniiq, nakuuniqsuq nayuutikapta uvani. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtuñ piñasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, suli atautchimik Moses-mun, suli atautchimik Elijah-mun.” ⁵ Uqaqtitlugusuli qaumaruam nuviyam qulanjutiñiġai aasiñ nipi nipliqhuni nuviyamiñ, “Tavrataamna piqpagikkaġa Iġñiġa quyalimaaqtigillapiakkaġa, naalaġniyumagiksi.” ⁶ Maliguaqtit tusaakamitruñ nipi punniqsut nunamun iqsitchakhutiñ. ⁷ Aglaan Jesus-ñum utlakħugich aksinġiġai aasiñ nipliutlugich, “Makititchi, suli iqsinaiġitichi.” ⁸ Aaġluqaminñ maliguaqtit qinġinñiqsut iħuñnik. Jesus inniqsuq kisimi. ⁹ Atqaaqsikaminñ igġimiñ Jesus-ñum tilisiñiġai, “Uqaġniaqasi kisumununniiñ tamatkuninja qinġikkapsitñik Iġñija Iħuum anitqilhanunaglaan tuquħigmiñ.” ¹⁰ Maliguaqtañ apiqsruġniġaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqaqpat Elijah agġiqqaaqtuksrauniplugu agġinaiññaan Christ?” ¹¹ Jesus-ñum kiuniġai, “Taapkua uqaqtut ilumutuuruamik. Elijah agġiqqaaġniaqtuq Christ-miñ itqanaiyagiġlugu suapayaaq. ¹² Aglaan uqautigipsi, Elijah agġianiktug, aasiñ iħuich nalurut kisuutilaanjanik. Qanupayaaq aňalatchukamitruñ aňalatkan. Taatnatuntuuq Iġñija Iħuum naġliksaaqtinniaqmiġaat.” ¹³ Maliguaqtañ kanjqsilġataġniġaat Jesus-ñum uqalħa John Paptaaqtitchirimik.

Jesus Iħuqaqsiqaiñiqsuq Nukatpiagruñmik Irrusiqluñimik

¹⁴ Jesus maliguaqtiniġu tikitmata iħuġayaanun iħuum utlanñiġaa sitquqhuni sivuġaanun ¹⁵ nipliqhuni, “Ataniiq, naġligillanñaġun iġñiġa. Quiqsruġuupluni naġliksaallapiaqtuq. Akulaiqlugu puukagaqtuq ikniġmunlu imigmunlu. ¹⁶ Maliguaqtipnuutigaluaġiġa, aglaan iħuqaqsiluñniġaat.” ¹⁷ Jesus-ñum kiuniġaa, “Ukpiqquataitħuasii ilipsitñi! Naagasuli killukuaqmiusi! Qanutunaglaan nayuutiniaqpiq ilipsitñi? Qanutunaglaan iġlutuqtaksraġivisisuli? Uvuñautisaqsuñata nukatpiagruk.” ¹⁸ Jesus suamasipluni tilisiñiqsuq irrusiqluñmik anitquplugu nukatpiagruñmiñ. Irruqsiluk anitman nukatpiagruk iħuqaqsiġniqsuq. ¹⁹ Maliguaqtañ utlanñiġaat Jesus kisipququtiñ apiqsruqlugu, “Suvaata irrusiqluk anitlapisigu?” ²⁰ Jesus-ñum uqautiniġai, “Pisigiplugu ukpiqsriñiġiqsi. Uqautigipsi, Ukpiqsrisiqagupsi mikitilaanjanun mustard-ñum nautchiaksrauranjanun uqautiħiñaugiksi una igġiq, Nuuttin

iñuŋa uvakŋa, aasiiñ nuunniaqtuq. Piñhiñaugisirusi supayaanik. ²¹ [Aglaan kisiagun agaayulikun uisauraalikunlu anitlagai taatnatchich irrusiqłuich. Atlam sum anitchumiñaitkai.]”

Jesus-ŋum Uqautigitqikkaa Tuqułiksranılı Anjpkakkaułiksranılı

²² Atautchimukaminj Galilee-mi Jesus-ŋum uqautiniğai maliguaqtini, “Iğñiña İñuum aatchuutigikkauniaqtuq iñuñun; ²³ ilinjsa tuqqutkisigaat. Aglaan piñayuatigun uvlut anjpkakkauniaqtuq tuqqutaułhaniñ.” Tavra maliguaqtai ipiqututchallapiağniqsut.

Akiliñiq Agaayyuvikpaum Tax-siğutinjiñik

²⁴ Jesus maliguaqtini lu tikitñaminj Capernaum-mun nalautchirut iñuñnik katitchiraunik aatchuutininik agaayyuvikpaumun. Tamatkua Peter apiqsruğniğaat, “Umaa, ilisautriksi akiliqsuğagiva tax-sinik agaayyuvikpaumun?” ²⁵ “Aa, akiliisuuruq,” Peter-m kiuniğaa. Aasii isiqman tupiğmun Jesus nipliçqaagñiqsuq ilaanun apiqsruqlugu, “Simon, sumik isumavich? Kisuniñ umialinj nunam katitchirağivat tax-sinik? Nunaqatmikniñ naagaqaa avakñaqtaniñ?” ²⁶ Peter-m kiuniğaa, “Atlaniñ.” Jesus niplutiñiğaa Peter, “Tavra, nunaqatit akiliqsuğniañiñniqsut tax-sinik. ²⁷ Aglaan atniummativiğivot iñuich. Aullağutin niksigiagiñ narvamun. Qanganiñ sivullium aqaluun niksiksaqpich paqitkisirutin maninjmik. Tigulugu taamna qaitchumagiñ ilinjitñun, aasii akiliutilunuk.”

18

Kiña Kamanagñiqsrauva?

¹ Maliguaqtaiñ utlaklugu Jesus apiqsruğniğaat, “Kiña kamanagñiqsrauva Agaayyutim añaayuqautaani?” ² Jesus-ŋum tuqluğniğaa ililgauraq inmiñuquplugu, aasiiñ qikaqtitlugu akunğatnun maliguaqtit ³ nipliçhuniasiiñ, “Uqautigipsi, isummitqinjsuağupsi aasiiñ ililusi ililgauratun isigumiñaitchusi Agaayyutim añaayuqautaanun. ⁴ Kiñapayaaq atchiksiruaq inmiñik atriplugu taamna ililgauraq kamanagñiqsrauruq ukunakŋa Agaayyutim añaayuqautaani. ⁵ Suli kisum iñuum akuqtuğumij ililgauraq pisigilunja akuqtuğaanja.

Killuqsacusaağutit

⁶ “Aglaan kia iñuum killuqsactitpagu ilanat makua ukpiqsrisiçqaqtuat uvanñun ililgaatun nakuutlukkayaqtuq taamna quñisigmiutçhiçlugu uyağakpañmik ipipkaçpan itiniqsrañani tağium. ⁷ Qanutun tatamnaqtigivat nunam iñui killuqsacusaaqtuat iñuñnik. Taatnatchich killuqsacusaağutit atuumarut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpiğutaiqsitçhiruaq iñuñnik killuqsacusaałiğmignun. ⁸ Argapsi naagaqaa isigapsi killuqsactitpasi, kipilugich igitchumagisi. Nakuutlukkayaqtuq isigupsi iñuuligmun argaillusi naagaqaa isigaillusi uumakŋa igluktun argalinmiñ naagaqaa isigalinmiñ igitauluniasiiñ isuitçhuamun ikniğmun. ⁹ Suli iripsi killuqsactitpasi piiglugu igitchumagiksi. Nakuutluñniaqtuq isigupsi isuksraitçhuamun iñuuligmun atautçhimik iriqağusi uumakŋa malğunjik irilinmiñ igitauluniasiiñ anasiñuqsagvium ikniñanun.

Atrikusaun Tammaqtuakun İpnaikun

¹⁰ “Qaunagititçi suñjilağiçiksrañatniñ makua ililgaurat. Atakkii isağulinç ataramik aapamnułhiñaurut qilañmi. ¹¹ [Iğñiña İñuum aggiqsuq anniqsuğiaçlugu tammaqtuaq]. ¹² Qanuq isummatiginayagñiqpisiñ iñuk piçqaqtuaq tallimakipianik ipnaiñik aasiiñ atausiq tammağuni?”

Pakkiagumiñaiñiñiqpaun taamna atausiq tammaqtauq? Uniññaigai taapkoa tallimakipiaguutailat ipnaich qimiğaa mun. ¹³ Uqautigipsi, paqitkumiun taamna atausiq ipnaiq quviatchautigitlunniğaa ukunakña tallimakipiaguutailaniñ tammanjichuaniñ. ¹⁴ Taatnatuntuuq aapapsi qilinmiittuam pisuhinjikkaa atausigunniñ ilanjat tamatkua ukpiqsruuat ililğauratun iliplutin tammaqulugu.

Aniqan Killuqsauqtaaq

¹⁵ “Aniqatin killuqsappan akikñağutin uqautityağun killuqsautaanik kisinjuğusik ilaalu ilvillu. Naalağnikpatin aniqatigiliutitqinñiğaiñ utitmun. ¹⁶ Aglaan naalağnisunjipatin utlatqikkumagiñ piqasiğutin atautchimik naagaqaa malğunnik inñunnik. Taapkoa inuich ilisimarautilaniaqtut uqagipayaakkapkun aniqatiupnun. Atakkii pasikkutipayaaq inillakkaugisuruq malğukkun naagaqaa pinasutigin ilisimarauratigin. ¹⁷ Naalağnisunilgitpagich uqagilugu ukpiqtuanjuranun; naalağnisunjichuinaqpan aasiñ ukpiqtuanjuranikunniñ irrutigisigiksi Jew-nunjichuatun naagasuli tax-siliqiritun. ¹⁸ Ilmun uqautigipsi, Suapayaaq qilğisruumakkaqi maani nunami qilğutiaqatuiñagisuruq qilajmi; sulisupayaaq qilğutiaqkaqi maani nunami qilğutaiyakkagisuruq qilajmi. ¹⁹ Uqautipsaagipsi, Malğuuğusik maani nunami aasii anjğutilusik supayaakun apiqsruğusik, aapaa qilajmi savaağisigisaa ilipsitñun. ²⁰ Atakkii nani malğuk naagaqaa pinasut katikpata pisigilunja nayuutigisirunja ilinjitiñ.”

Atrikusaun Natqigutrinjichuakun Savaktigin

²¹ Aasiñ Peter-m utlaklugu Jesus apiqsruğniğaa, “Ataniiq, qapsiñiağlaan natqigutiraksrağivigu aniqatiga akitñağlunja killuqsappan? Tallimat malğunniaglaan?” ²² Jesus-ñum kiuniğaa, “Tallimat malğuhñiañunilajnik aglaan pinasukipiaq qulit tallimat malğunniaglaan. ²³ Agaayutim añaayuaqataa sagviqpan atriqagisuruq umialinjmik apiqsruqtuamik savaktimiñ qanutun ilinjitiñ akisruutiqaqmagağmi. ²⁴ Makpiğarriqisaanikman inuk akisruummirigikkaña manikpauramik tikutiikkauniqsuq ilaanun. ²⁵ Akiliiyumiñaiñiñiqman añaayuaqan tunirautquniğaa añaatun sulis qitunğauraji sulis iluqaisa suurapayaaji aasiñ akiliutigilugich niğgiuqsruutaiñun. ²⁶ Savakti sitquqami sivuğanun uqapsaagniqsuq, ‘Ataniiq, utaqqiurallanja. Utiqtitchigisigikpiñ iluqaitnik.’ ²⁷ Añaayuaqan ilunjutchautiplugu aullagtinnigaa natqigutiplugich niğgiuqsruutai. ²⁸ Aglaan savakti anikami tavrakña nalaunnigaa ilanjat savaqatmi niğgiuqsruummirigikkaani qapsiuranik maninjik. Tiguniğlukamiun qimitchiqsruaqsniğaa nipliutiplugu, ‘Niğgiuqsruutin utiqtirrun uvamnun.’ ²⁹ Savaqataan purviginiğaa injiqsruaqluguasiñ, ‘Utaqqiurallanja. Utiqtitchigisigikpiñ iluqaitnik.’ ³⁰ Aglaan akisruvrigikkaña utaqqisuninñiqsuq. Aullautiññağniğaa isiqsivinjmun aasiñ isiqtaupkaqlugu utiqtitchiñiañhanunaglaan niğgiuqsruutaanik. ³¹ Atlas savaktit qiniqamitruñ taamna atuumaruaq ipiqtutchallapiagniqsut. Utlaklugu añaayuaqatij uqautinigaat iluqaitnik atuumaruanik. ³² Añaayuaqan savakti isiquniğaa nipliutiplugu, ‘Pigiitchuatin savaktii! Natqigutigaluağikpiñ niğgiuqsruutipnik uvamnun injiqsruaqanja. ³³ Suvaata ilunjuksriñiğaiñiqpich savaqatnikn atrilunja naglisriñhaptun ilipnik?’ ³⁴ Tavra añaayuaqan qinnautiplugu tuyuginigaa isiqsirinun anasiñuqsuqplugu akiliñiañhanunaglaan niğgiuqsruutipayaajiñik. ³⁵ Taatnatuntuuq aapama qilajmi irrutiniaqmigaasi natqigutrinjichupsi aniqatiusitnik uummatipsitniñ.”

19

Jesus Ilisautriruq Avitikon

¹ Jesus uqanaiqami tamatkuniŋa aullaŋniqsuq Galilee-miñ utlautipluni nunaqqiuranjiiñun Judea-m akiani Jordan-ŋum. ² Iñugiaktuat iñuich malinŋigaat. Jesus-ŋum mamitinnigai atniŋnaqtuat tavrani. ³ Iñajisa Pharisee-nuruat utlanŋigaat. Tavra uuktuaqsaqluŋu apiqsrulgiñniŋa, “Añutim avitpagu nuliani patchitchiguni supayaanik, maligutaksrakuagnaqa?” ⁴ Jesus-ŋum kiuniŋai, “Agligisimasuknaŋiksi aullaŋniipman Agaayyutim iñiqsiñha añutmiglu aŋnamiglu. ⁵ Taatnaqhuni añutim unisaksragigaa aapani suli aakani aasiiñ piqasiutiluni nuliaŋmiñun, iluqatik-aasii atautchisun timinigutik. ⁶ Malŋuunaiqsuk aglaan atausiññuqtuk. Iñuum avitinjilliuñ tuvaaqatini Agaayyutim piqasiutipkaqmatik.” ⁷ Pharisee-nuruat apiqsrugniŋa, “Suvaatami Moses tillisiqagnipqa añutmun agliutiqqaaqluŋu aullaqtilluguasiiñ nuliani?” ⁸ Jesus-ŋum kiuniŋai, “Moses-ŋum avititkaasi nuliapsitñiñ atakkii ilisautitchigiitpaitlusi. Aglaan itniingitkaluaqtuq aullaŋniñhaniñaglaan. ⁹ Uqautigipsi, Aŋnaq tuniqsimaurnaifñaan añutmiñun naagasuli añutim avitkumiun, ilaqtatniqguniasii atlamik aŋnamik. Taamna añun atlatuqtauruq.” ¹⁰ Maliguaqtaiñ nipliutiniŋa, “Taamna inniaqpan akunŋakni nuliaŋiik nakuutluñniagniqsuq ilaqtanijitchuni.” ¹¹ Aglaan Jesus kiuniŋai, “Iñugiaktuat iñuich akuqtutlaitkisigaat taamna ilisauttun. Kisimiñaglaan tamatkua Agaayyutim qaitchikkanjii akuqtutlagisigaat. ¹² Atakkii añutiqaqtuq isuanunaglaan ilaqtanikkummataitchuanik; suli añutiqaqmiuq ilaqtanikkumiñaiyakkaniñiñ iñuich; atlatsuli, ilaqtanikkummataitlutiñ atakkii savatisutlukkaat Agaayyun. Iñuum akuqtugumiñagumiun taamna ilisauttun akuqtugliun.”

Jesus-ŋum Agaayyutiniŋai Iñilgaurat

¹³ Iñuich ililgaurat tikiutruŋniŋaich Jesus-mun arganji ililugich ililgauranun agaayyutitquplugich. Aglaan maliguaqtit iñiqtiŋniŋaich tamatkua iñuich. ¹⁴ Jesus nipliŋniqsuq, “Ililgaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi ilinjitñun atakkii Agaayyutim añayyuqautaa añmaruq iñunun atriqaqtuanun ililgaanik.” ¹⁵ Iñikamigich arganji agaayyutiqqaaqlugich aullaŋniqsuq.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuq

¹⁶ Añun utlautiniqsuq Jesus-mun apiqsrughuni, “Ilisautrii, sunik nakuuruanik savagluñja piqatlasinayaqpiq isuitchuamik iñuuhigmik?” ¹⁷ Jesus-ŋum nipliutiniŋaa, “Suvaata taiguutiqaqpiña nakuuruamik? Kisimi Agaayyun nakuuruanjuruq. Aglaan iñuuhiqagukkuvich tupigiyumagitin tillisit.” ¹⁸ Nukatpam apiqsrugniŋaa, “Nallinich?” Jesus nipliŋniqsuq, “Iñuaŋniaqnak, atlatuŋniaqnak atlam ilaqtanaanik, tiglinniaqnak, sagluniaqnak ilisimarauguvich. ¹⁹ Kamagilugik aapan aakanlu, piqpagilugu iñuunagiqatin iliptun ililugu.” ²⁰ Nukatpiaq nipliŋniqsuq, “Tamatkua iluqaisa qaunagigitka nutauñamniñaglaan. Sumik minitchivik?” ²¹ Jesus-ŋum uqautiniŋaa, “Tanjigisukkuvich tillisipayaanik tunityakkich suurat pisin aasiiñ qaillugich maniich ilaippauranun. Taatnaŋuvich piññakkisirutin akisuruamik qilajmi. Taatnaanikkuvich malinŋa.” ²² Nukatpam tusaakamiun taamna ipiqtutichakhuni aullaŋniqsuq atakkii sulliñaurauqaqhuni. ²³ Jesus-ŋum nipliutiniŋai maliguaqtini, “Iñumun uqautigipsi, Sakiqnallapiaŋisiruq umialguruami iñunmi isigniaksraña Agaayyutim añayyuqataanun. ²⁴ Uqautipsaaŋipsi, qaŋanatluqtuq pikukturnuam isikiksraña ‘Mitqutim Iraagun’

uumakŋa umialguruum isilikraŋaniñ Agaayyutim aŋaayuqautaanun.”
²⁵ Maliguaqtaiñ tusaakamitruŋ taamna quviġutchallapiagniqsut nipliġhutinj, “Kiñami anniqsuġisiñiqpa?”
²⁶ Jesus-ŋum takusaġlugich nipliutiniġai, “Sua iñuich savaaġiyumiñaisaŋat Agaayyutim savagitlapiagataġaa.”
²⁷ Peter-m kiuniġaa, “Supayaat unitkivot maligukhutin. Aasiļi sumik piññaŋniaqpisa?”
²⁸ Jesus-ŋum nipliutiniġai, “Uqautigipsi, Iġñiŋa Iñuum aquvinnanikpan aquppiutaqpaŋmiñun quvianaġmiñi sulī supayaaq nutaagūqpan, tavra ilipsi maliguaqtuasii uvamnik, aquppiġisipmuisi qulit malġuŋnun aquppiutaqpaŋnun atanniqsuġlugich kiŋuviaŋi qulit malġuk iġñiŋiñ Israel-ŋum.”
²⁹ Sulī kiñaliqaa unitchiruaq kiŋuniġmiñiġlu aniġatmiñiġlu aapamiñik aakamiñiġlu, ililgaagmiñiġlu naagaqaa nunamiñik pisigilŋa akuqutigiŋisruq akilūsianik tallimakipiagūġlu. Piññaķisiruq isuitchuamak iñuudġmik.
³⁰ Aglaan iñugiaktuat sivulliruut pakma aqulliġuġisirut, sulī iñugiaktuat aqulliruut pakma sivulliġuġutin.”

20

Savaktit Nautchiivimj

¹ ‘Agaayyutim aŋaayuqautaa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiiviqautun. Anipluni uvlaatchaurami savaktiksraqsiuġniqsuq nautchiivimiñun.’
² Sivunniuqatigiqqaqġlugich savaktiksrat akilġisiñiġlugich uvlum akiksraŋanik savakpata nautchiivimiñi tiliñiġai.
³ Quliŋuġutailamun sassaġ tikitman aullalġitñami qinġiġniġai atlat tunisiñiġviŋñi qikaqtuat ittuaqsiñaqhutin.
⁴ Nipliutiniġai, ‘Savviagitchiļi nautchiivimiñun. Nalaunŋaruamak akilġisigipsi.’ Savviagniqsut.
⁵ Aullalġiñniqsuq uvlug qitiqquġuŋnaqman sulī piŋasunun sassaġ ilipman, taatnatunsulī savvi-aqtitchipluni.
⁶ Sulī aullalġiñniqsuq tallimanun sassaġ tikitchuŋnaqsiŋman, aasiñ paqilġitñami atlanik qikaġaqsiniġtuaniķ apiqsruġniġai, ‘Suvaata qikaqtuasiniġaŋpisi taatna uvluvakpauraġ ittuaqhusi?’
⁷ Kiuniġaat, ‘Atakkii kia-unniñ iñuum savaktiksraqtaaginjiluta.’ Uqautiniġai, ‘Aullagitchiļi savviagusi nautchiivimiñun.’
⁸ Anaqaksraaqman nautchiiviqautuaq uqagniqsuq savaktit aŋaayuqanatnun, ‘Tuġuġlugich savaktat akilġikich akiññaķtaanġitñik, aullagñiġlugich aqulliuplutiŋ savviagtauniñ sivulliġunaglaan.’
⁹ Agġiqmataasiñ taapka savaktiksraqtaanuruat tallimanun sassaġ ilipman, akilġiġlugich uvlum akiksraŋanik.
¹⁰ Taapka savaktiksraqtaaqqaanuruat agġiqamiŋ, isumaniqsut akikŋatluŋniaqhutiŋ. Aglaan atausiullaaplutiŋ akuqtuipmiñiqsut uvlum akiksraŋanik.
¹¹ Taapka akuqtuikamiŋ akiññaķtaagmiknik uqapiġuaqsiñiqsut akikŋaqhugu nunautilik
¹² uqaqhutiŋ, ‘Tamaķua aqulliich savviaqtuat savaktat atautchiļiñami sassaġniġmi. Akilġitin atunim uvaptiktun naagauvva iġlutuġuġu uunaq savakhuta uvlututulaanatun.’
¹³ Aglaan kiuniġaa ilaŋat, ‘Iauramaan, savvaqġuutiŋitkiķpiñ ivayagñiġutin. Sivunniuqatiginiŋitpiŋa savagukhutin akiksraŋatun uvlum?’
¹⁴ Tigulugu akilūsian aŋilaagñi. Qaitchisukkiga aŋun savviaqtuag aqulliupluni ilipniġtuag akilġiipmatun.
¹⁵ Nalaunŋaiñiqpiķ isumaptun aŋalatchikama piġikkamnik? Naagaqaa killuqsraqpich anniqsraitñama?’
¹⁶ Taatnatuntuuq aqulliich sivulliġuutigiŋisirut, sulī sivulliich aqulliġuutilitutiŋ. [Iñugiaktuat iñuich tuqġirakkaġaluaqut, aglaan iķituurat piķsraqtaanuruat.]”

17 Jesus Jerusalem-mukhuni saniqpaktaagutiniġai qulit malġuk maliguaqtini uqautiplugich, 18 “Naalaġnisitchi, Jerusalem-munġiaqtugut Iġniġa Iñuum aatchuutigikkauviksrajanun qaukġinittun agaayuliqsit suli aglaliqirinun. Ilinisa tuqqutaksraġuġniñaagaat. 19 Qaitkisigaat Jew-nunġitchuanun mitautigitqulugu ipiġaqtuġlugulu, suli kikiaktutuipkaġlugu sannigutamun; aglaan anġitqiksikkauniaqtuq pinġayuatigun uvlut.”

Aakauruam Inġisruanġa

20 Aasiin Zebedee-m iġnakkii aakanġ utlautiniqsuq Jesus-mun piqatigiplugik iġnani. Sitquġviginiġaa sivuġaanun inġiqġu pisitquplutin. 21 Jesus-ġum apiqsruġniġaa aġnaq, “Sumik pisukpich?” Aġnam kiuniġaa, “Tilikik ukuak iġnaka aquppitlaasilugik ilipni, ilaqataa taliqqiġnun suli ilaqataa saumipnun atanniqsuiguvich anġayuqautipni.” 22 Jesus-aasiin nipliġniqsuq, “Naluru si sumik inġisruqtılaapsitnik. Imilhiñauvitku qallun imiqsaġumakkaġa [naagaqaa apqusaahñauvitku naninnaqtuaq apqusaagaksrautigikkakal?” Taapkuak iġnakkii kiuniġaak, “Imilhiñaugikpuk.” 23 Jesus-ġum niplutiniġik, “ġumun imiġniġaluaqtusik qallutmiñ imiġniakkamniñ. Aglaan piksraqtuskraunġichuġa aquppiruksraġnik taliqqimni saumimni. Taapkuak in-nak iñuqagñiaqtuk aapaa itqanaiyautikkaġnikun.” 24 Qulit tusaakaminġ taavrumiġa iluaginiñiġaich taapkuak malġuk aniġatigiik. 25 Jesus-ġum tuqġuġniġai maliguaqtini uqautiplugich, “Iisimarusi anġalatinġ Jew-nunġitchuat anġalannilugaqtılaanġatnik iñunġitnik suli kamaġniqsraġisa nanġitcheuplugich. 26 Aglaan taatnaittuksraunġitcheuq ilipsitni. Kiñapayaq kamaġuġktuaq akun-napsitni ilipsitnun savaktiruksrauruq. 27 Suli kisupayaq qaukġiusukkumi savaktaagruġuqtuksrauruq iluqapsitnun. 28 Taatnatun Iġniġa Iñuum ag-ġinġichuq savautipkaġiġuni, aglaan savautriyaqġuni suli qaitchaqtuqġuġu iñuulli tasuġuklugich iñuġiaqtuat iñuich.”

Jesus Mamititchiruq Malġunġik Ayaunaruġnik Anġutinġik

29 Jesus maliguaqtinilu aullaasipmata Jericho-mun, iñuġiallapiqtuat maliniġaat. 30 Malġuk anġutik ayaunaruak aquppiñiqsuk saniġaatni tumitġiat. Tusaakamik Jesus apqusaagñipluġu kappainiqsuk, “Ataniq, kinuvianġa David-ġum! Nagligillanġiaqtiguk.” 31 Iñuġayaat iñiqtiġniġaich nipaisaaquplugik, aglaan nipitutluuraqġutik kappainiqsuk, “Ataniq, kinuvianġa David-ġum! Nagligillanġiaqtiguk.” 32 Jesus nutqaqġuni tuqġuġniġik, aasiin apiqsruqġugik, “Sutquvisik uvamnun?” 33 Kiuniġaak, “Ataniq, qiniñtlaasisuktuguk.” 34 Jesus ilunġutchaġniqsuq taapkuġniġa. Aksinġiġik irinġik. Tavrauġaa qiniñtlaasiñiqsuk, aasiin malikġuġu Jesus.

21

Jesus-ġum Tikisaalġa Jerusalem-mun Ataniqtun

1 Aasiin qallikaminġ Jerusalem-mun tikiñniqsut Bethphage-mun, iġġiġnun atiqaqtuamun Olives-mik. Tavrakġa Jesus-ġum tiliñiġik malġuk maliguaqtinġi, 2 uqautiplugik, “Aullaġutik nunaaqġiuramun sivunnaptikniittuamun. Amanianġani paqitkisigiksik pituqaqtuġa natmaksigvik nuġġanalu. Pituiġlugik uvunġautiyumagitik uvamnun. 3 Kia iñuum qanuqpatik uqautiyumagitik atanġuruamun inuġinilugik. Taavruma tavrauġaa aullaqtinniġik.” 4 Iluqaan atuamaniqsuq taniqsaqġuġu sivuniksriqirim uqautigikkana itnaqġuni,

5 “Uqautisigik iñunġi Zion-ġum,

Atanji, umialiksi agqiqsuq ilipsitñun.
Piisaanitchuq usiaqsiqsuq natmaksigvinmi,
nuggananiunniñ natmaksigvium.”

Zechariah 9:9

6 Maliguaqtik aullaḡniqsuk tuvraqḡuq Jesus-ḡum uqauttutaa inḡmknun.

7 Taapkuak aggiutiniḡaak natmaksigvik nugganalu Jesus-mun. Iñiḡaich atnuḡaatik natmaksigvinmun aasi Jesus aqvutluni taapkuḡnuḡa.

8 Iñugiallapiaktuat iñuich siaminnigaiḡ atnuḡaatiḡ tumitchianun. Atlatli kipriñiqsut akiqqunik napaaqtuniñ siapsiutiplugich tumitchianun.

9 Iñugayaat pisuktuat sivuagun Jesus-ḡum suli tamatkualu maliktuat niprualaniqsut,

“Hosanna. Nangḡlakput iḡñiḡa David-ḡum.

Uvvatuq Agaayyutim piñiutiqḡliuḡ tikitchuq piqusiḡhuni Ataniḡmik. *Psalms 118:26*

Nangakkauli Agaayyun qutchiñiḡsrami qḡlarḡmi.”

10 Tavra Jesus isiḡman Jerusalem-mun iñupayaaji nunaaqḡim aḡayaullaniqsut, aasiñ iñuich apiqsruḡtuḡniqsut, “Kiña una?” 11 Tamatkua iñugayaat kiunigaiḡ, “Taamna tavra Jesus-ḡuruq, sivuniksriḡiri Nazareth-miñ Galilee-mi.”

Jesus-ḡum Suaḡluyaiḡha Agaayyuvikpauramik

12 Jesus-ḡum isiḡami agaayyuvikpaḡmun anittaḡniḡai iluḡaisa tauqsuqsuktuat suli tunisullaḡtuat tavrani, suli ulḡutaḡlugich tiivlut maniññik simmiqsuḡvinich aquppiutanitlu tamatkua tunisullaḡtuat tiḡmiaḡruuranik.

13 Jesus-ḡum uqautiniḡai tamatkua, “Aglausimaruq Agaayyutim makpiḡaaniñi, Tupiḡa taggisiqḡniḡtuq agaayutyagvinmik, aglaan iriḡtuḡvigiñiutipkaḡiksi tiglinḡniaḡtun.” 14 Tavrani agaayyuvikpaḡmi ayaḡaruat suli pisutlaitchuat Jesus-muñiqsut, aasiñ Jesus mamititlugich.

15 Qaukḡinich agaayuliqsit aglaliḡiritlu uumitchaḡniqsut qñiqamitruḡ Jesus savaaqḡtuḡ quvinqaḡtuḡanik suli ililḡaat niprualaruat agaayyuvikpaḡmi nipliḡhutin, “Nangḡlakput iḡñiḡa David-ḡum.” 16 Tamatkuali nipliutiniḡaat Jesus, “Tusaavigich makua sumik uḡaḡtilaanḡ?” Jesus-ḡum kiuniḡai, “I, agliḡisimasuknaḡiksi uḡaliḡ uḡaḡsimaruaḡ,

‘Aniqammiurat ililḡauratlu nangaiḡkaḡniḡitin quyyatillautamik?’” *Psalms 8:2*

17 Jesus-ḡum unifiñiḡai. Aullaḡniqsuq nunaaqḡiḡpaḡmiñ siñiktaḡhuni Bethany-mi.

Jesus-ḡum Pannaḡtitkaa Fig Napaaqtua

18 Uvlaḡuḡman Jesus utillagmi nunaaqḡiḡpaḡmun niḡisuliḡniḡisuuq.

19 Qiñiqamiuḡ fig napaaqtua apḡutmi utlanḡniḡaa aglaan paḡitchiñitluni fig-nik, tamarra milukataigaluaq. Jesus-ḡum nipliutiniḡaa napaaqtuq, “Tavrakḡaniñaglaan asianik nauritḡiñiḡaḡnak.” Taamna napaaqtuq pannaḡḡuktiniḡaa.

20 Maliguaḡtaiñ qñiqamitruḡ taamna quviguḡchakḡhutin uḡaḡniqsut, “Qanuḡhuni manna fig napaaqtua paniḡtiḡpaḡ?” 21 Jesus-ḡum kiuniḡai, “Uqautigipsi, Ukpiqsrisiqḡupsi arguaḡtusunḡaqasi pitlanayaḡtusi savaaqḡtikaptun taavrumiḡa fig napaaḡtuḡanik, aglaanuuḡ nipliḡupsiuñniñ uumḡa iḡḡimun, ‘Nuutittin igitaulutin taḡiumun’ taatnallapiaḡ atuumanayaḡtuḡ.” 22 Ukpiqsriḡkun apiqsruḡupsi supayaamik akuḡtuḡisirusi agaayuhikun.”

Kimik Jesus Tuyuḡiriḡniḡa?

23 Jesus Jerusalem-mun tikiñḡanikman isiḡniqsuq agaayyuvikpaḡmun. Qaukḡinisa agaayuliqsit sivulliuḡtiḡruatlu utlanḡniḡaat Jesus ilisautriḡkaḡḡuḡ

aasii nipliutiplugu, “Kisum anjalatchihlagun savaagivigich tamatkua? Kia sanjiksritpatin taatnatun?”²⁴ Jesus-ñum kiuniğai, “Uvanjaptuug apiqsruğniagipsi atautchihiñamik. Kiugupsitña uqautigisipmigiipsi nakiñ anjalatchihlagu savaagitilaanjanik tamatkua.”²⁵ Kia sanjiksritpaun John paptaaçitichiplugu, Agaayyutim naagaqaa iñuich?” Uqautyuağniqsut inmiknun, “Uqagupta agaayyutimisaunilugu Jesus-ñum uqautiniagaatigut, ‘Suvaatami ukpiginjtipisiun John?’²⁶ Aglaan uqagupta iñukmiqnisaunilugu, iñuigtchaktinniağivut iñuich atakkii iñupayaat nalupqiginjtkaat John sivuniksriqirautilaana.”²⁷ Aasiili kiuniğaat Jesus, “Nalurugut.” Tavra nipliutiniğai, “Uqautiyumiñaitmigipsi sumiñ anjalatchisiqalğuna savaaqçitilaamnuk tamatkuniña.

Atrikusaun Malğukun Iğñikkun

²⁸ “Qanuq isummatigiviunli anun iğñiqaçtuag malğunuk? Utlaniğaa anayukkiq nipliutiplugu, Iğñiñ savviagiñ nautchiivimñun ugluvak.”²⁹ Taavruma kiuniğaa, ‘Savviagumiñaitçhuña,’ aglaan aquagun nunuuraniqsuq aullaqhuniasii.³⁰ Aapanak utlutiliğniqsuq ilaqataanun iğñiğmi uqautiplugu sivuanisun. Taavruma kiuniğaa, ‘Savviagisiruña,’ aglaan aullaniñiqsuq.³¹ Nalliak taapkuak iğñakkiñ tupiginiçpatku aaparik?” Kiuniğaat, “Taavruma sivullium.” Jesus-ñum nipliutiniğai, “Nipliutigipsi, tax-siliqirit sulii akiisut iñugiliutiniğai Agaayyutim anayyuqautimiñi sivupsitniñi.³² John agğigaluaçtuq ilipsitñun ilisautityaqhusi nalaunñaruakun iñuuniağviksrakun, aglaan ukpiginjtkiksi John. Aglaan tax-siliqirit akiisutlu ukpigiğaat. Aasiili qiniqapsigik nunuuranjitchusi aquvatigun ukpigiilugu.

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

³³ “Naalağniłlagitchi atlamik atrikusautmik, Iñuqağniqsuq nunaqaçtuamik. Nautchirriğviliğniqsuq, sapukutçhiçluğ avataagun, nivakhuni misuğuliğviksramik, nappaipluni nasiqsruğvinmik, tavraasiñ atukkirutigiplugu nautchirriqirinun. Taatnaamikami aullağniqsuq unasiksuumun nunamun.³⁴ Tavra qallipman pukugviksraq asianik tuyuğiniğai savaktini nautchirriqirinun aitquplugich piññaaktaaksrautni ilinjitniñi.³⁵ Aglaan nautchirriqirit tigiuniğaiç savaktai, aasiñ anaumikçluğ atausiq, sulii tuçqutlugu ilançat, atlasuli miłquçtuğluğ uyağanuk.³⁶ Tuyuqalğniqsuq atlanik savaktinik, iñugiatluktuanik sivulligñiñi. Aglaan savvağluğniğaiç taatnatun.³⁷ Aqulliqpianuplugu tuyuğniqsuq iğñiğmiñik ilinjitñun uqaçhuni, ‘Taluginiğaat iğniğa.’³⁸ Aglaan nautchirriqirit qiniqamitruñ iğniq uqağniqsut inmiknun, ‘Tamarra paitçaktaaksralik, ki tuçullakput piññaakaağiluguasii paitçaktaaksrautaa.’³⁹ Tiguplugu aninniğaat asialiviniñi tuçqutluguasiiñi.⁴⁰ Taatnamik, iñua asirrivium agğigumi qanuğniqağich tamatku nautchirriqirit?”⁴¹ Kiuniğaat, “Taapku iñukkuich nañitillugich tuqunniğai, aasiñ atukkirutigilugu asialivik atlanun nautchirriqirinun aatchuğumiñaqtuanun inmiñun asianik pivik tikitpan.”⁴² Jesus-ñum nipliutiniğai, “Ağliqisimasuknağiksi Agaayyutim uqałha, ‘Uyağak tuppirt ayakkançat, taamna uyağak piitçuillapiagaçtuq tuppirauni. Taamna atangum savaagigaa sulii quvinqaqtuanununasugigikput.’

Psalm 118:22, 23

⁴³ Taatnamik uqautigipsi, Iñuğingigisigai Agaayyutim anayyuqautaa, uvakñaniñaglaan Agaayyun anjalachiñiaçtuq iñunuk tupiksriuanik

pisuligmiñik. ⁴⁴ Aasiñ kisupayaaq puukaqtuaq taavrumuḡa uyaḡanmun siqumitauniagtuq, aglaansuli taavruma uyaḡaum kattaqitñikkumi iñuñmik kanuḡiñiḡaa.”

⁴⁵ Qaukñich agaayuliqsit suli Pharisee-ñuruat tusaakamisigik Jesus atrikusautiñi ilisimaniqsut Jesus-mun uqautigitlaaḡmiknik.

⁴⁶ Tigusukkaluaḡniḡaat, aglaan iqsiñiqsut iñugayaanik atakkii iñuich ukpiqhutin Jesus sivuniksiqiraunipluḡu.

22

Atrikusauñ Niḡiqpagvikun Ilaqatniḡviksrautni

¹ Taimma uqaaqtuaḡaqsilḡiñiqsuq atrikusautitigun uqaqhuni, ² “Agaayutim aḡaayuqautaa sagviqpan atriqagisiruq umialinmik itqanaiyairuamik niḡiqpagviksramik iḡñi ilaqatniḡviksrautaani. ³ Tiliñiḡai savaktini tuḡluḡiaquplugich tamatkua aiyugaaqtauruat niḡiqpagviksramun, aglaan agḡiḡuñiñiqsut. ⁴ Umialik tiliritḡilḡiñiqsuq atlanik savaktimiñik uqaqhuni, ‘Uqautiyumagisi tamatkua aiyugaaqtauruat, Itqanainanikkiga nullautchiḡviksraḡa. Tuqqutchaniktunḡa uqsraqsanitñik tuttuqpaḡuñma nuḡḡaḡmalu. Suapayaaq itqanaiqsuq. Agḡiḡusi niḡiqpagiḡitchi katchuutiniaqtuanun.’ ⁵ Tamatkua aiyugaaqtauruat suliquḡitḡiñiḡaiḡich aglaan aullañiḡniḡiqsut, ilañat savviaqhuni nautchiivñimñun suli atla tauqsḡiñiḡvñimñun. ⁶ Ilañisa tiguniḡuñniḡaiḡich savaktit anaumikḡich suli tuqqutqataḡluḡich. ⁷ Umialgum tusaakamiñuḡ taamna uumitchañniqsuq. Tuyuḡiñiḡai aḡuyyiuqtini tuqqutchaqtuaquplugich tamatkua iñuḡaqtuqtuat suli ikipkaḡluḡu nunaḡaqñat. ⁸ Tavra nipliutiniḡai savaktini, ‘Ilaqatniḡviksraun itqanaitkaluaqtuq aglaan taipka aiyugaaqtaugaluaqtuat nalliummatinitchut. ⁹ Aullaḡusi tumitchiat kanḡiḡaluñitñun aiyugaaḡḡiḡiḡitchi kisupayaanik qñiñkapsitñik agḡiḡulugich katchuutiniaqtuak niḡiḡkaiviksrautaaknun.’ ¹⁰ Savaktit aullaḡniqsut tumitchianun aasiñ katitchiaqsipḡutin iñuñmik atisiḡluḡich nakuuruatlu pigiitchuatlu. Ilaqatniḡviksraunaasiñ immiḡiñiqsuq paqitapayaḡmiknik. ¹¹ Aglaan umialik isiqami qñiḡiaḡluḡich tuyuḡmiaksraqtaanuruat, qñiḡniḡaa iñuk tavrani atnuḡaaqtummaanitchuaq piqutigitluḡu ilaqatniñniaqtuaq. ¹² Umialgum nipliutiniḡaa taamna iñuk, ‘Ilauraamaan, qanuqhutin isiqpich niḡiqpagvianun atnuḡaaqtusunḡaqnak nalaunñaruaniḡ?’ Taamna iñuk niḡiḡksraiñiñiqsuq. ¹³ Umialgum uqautiniḡai savaktini, ‘Qiliqsigik argaiḡlu isigaiḡlu igilluḡu aasii taḡniqsralapiamun. Tavrani itkisiruq qñiḡiq suli tiraalatchiḡiḡiḡit.’ ¹⁴ Tavrani Jesus niḡlipsaḡniqsuq, ‘Iñuḡiaktuat iñuich aiyugaakkaugaluqtut, aglaan ikituurat piksraqtaanuruat.’”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁵ Pharisee-ñuruat sivunniugaqsiniqsut pitchaḡukluḡu Jesus uqaḡhigun. ¹⁶ Tuyuḡaḡniqsut malḡiḡaqtimiknik ilaanun, piqasiḡluḡich Herod-kuaqtuanik uqaqhutin, “Iisautrii, ilisimarugut nalaunñaruñutillaḡnik. Iisautrirutin Agaayutim iñuñniḡvigitqukkañanik ilumutuuruakun sugisunḡaqnagu qanuq iñuich isummatiaqtillañat, aasiñ suginḡimigiñ iñuñ suurautilaanḡa. ¹⁷ Uqautitigut sumik isummatillaḡnik taavrumuuna, Maligutaksrakuḡnaḡpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunñaitpa?” ¹⁸ Aglaan Jesus ilisimaplugu sivunniḡuḡataat pigiḡiḡiḡikun niḡliḡiñiqsuq, “Ukpinñuḡtisi! Suvaata uuktuaḡpisiḡna? ¹⁹ Qñiḡitillaksitḡa maninmik akiliqsuutauruamik tax-sinun!” Qaitchiñiqsut maninmik. ²⁰ Jesus-ñum apiqsruḡniḡai, “Kia-una

agliutranja maninjmi? Kiasuli aglanja?” ²¹ Kiuniġaat, “Caesar-m.” Aasiñ Jesus-ġum uqautiniġai, “Akiġliutigiġlu Caesar-mun Caesar-m pigikkaña, suli Agaayyutmun pigikkaña Agaayyutim.” ²² Tusaakamitruġ Jesus-ġum uqagikkaña quviġusunġiqsut unitġluġasiñ.

Apiqsruun Anġipkakkauġkun Tuquġiġmiñ

²³ Taavrumani uvlumi Sadducee-ġuruat, tamatkua uqaguruat tuquruat anġitqitġaiñġiġluġich, utlautiniġsut Jesus-mun apiqsruġuġluġu, ²⁴ “Iġisautrii, Moses-ġum uqautiġaatigut itnaġhuni, Anġun iġaqatiġaqtuag tuqukpan qitunġiġaluaqani, taavruma anġutim anġiqataan iġaqatniġktaagġiraksraġiniġaa uġlġaġnaaq qitunġiġiġluġu anġutmik iġisimanaguniasiiñ tuquruam qitunġaġitilaanġanik. ²⁵ Samma maani ittut tallimat malġuktun anġiqatiġiġich akunnapġtikni: anġayukġiq nuliġaqtuag tuqupluni qitunġaitġluni, unitġluġu nuliani anġiqatmiñun. ²⁶ Tugġiasuli anġiqataa taatnatun tuqupluni piġayuaglu, kiisaimma iluqatiġ anġiqatiġiġich tuquvut. ²⁷ Aqulliġupluniasiiñ aġnaq tuqupmiñiqsuq. ²⁸ Taapkuva tallimat malġuuruat anġutit nuliġqtuat iluqatiġ taavrumiġa aġnamik, nalliata nuliġaġisiñiġpaun taamna anġitqigviġmi?” ²⁹ Jesus-ġum kiuniġai, “Qanutun killukuaqtiġivisi! Nalugiġi Agaayyutim uqalġhich ilaanlu sanġja. ³⁰ Iñuich anġitqigumiġ tuqumiñ iġaqatniġktuġumiñaitchut naagaqaa iġaqatniġkitakkauyumiñaitchut. Aglaan itkisirut isaġuliktitud qilaġmiittuatun. ³¹ Agliqisimasuknaġiksi Agaayyutim uqauttutaa ilipsitñun anġitqitġikun tuquġiġmiñ. ³² ‘Agaayyutiġiġaataġa Abraham-lu Isaac-ġumlu Jacob-ġumlu.’ Agaayyutiġiġitkaat tuqunaruat aglaan iñuuruat.” ³³ Iñugayaat tusaakamitruġ Jesus-ġum iġisauttutaa quviġusunġiqsut.

Kamanaġniqsrakun Tillisigun

³⁴ Pharisee-ġuruat katimaniġsut tusaakamiġ Jesus-mun nipaiqsiiñġiġluġich Sadducee-ġuruat. ³⁵ Iġanata iġisautriġuruam maliġutaksranik apiqsruġniġaa Jesus uuktuagukġuġu, ³⁶ “Iġisautrii, nalliat tillisit kamanaġniqsrauva maliġutaksrani?” ³⁷ Jesus-ġum kiuniġaa, “Piġpagiyumiġiġ ataniġ agaayyutiġiġikkan iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipniñ, suli iluqaaniñ isummatipniñ.” ³⁸ Taamna tavra sivulliġ suli kamanaġniqsraq tilliñ. ³⁹ Suli tugġia taatnatun itmiuq, ‘Piġpagiġluġu iñuuniaqatin iġiġluġu iliptun.’ ⁴⁰ Maliġutaksrapayaaq suli sivuniksriqirit iġisauttutiġiġikkanġich tunġnaviġaqatut taapkuġunġa malġunġun tillisiiñun.”

Apiqsruun Anniqsuġtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Pharisee-ġuruat katimapkaġluġich Jesus-ġum apiqsruġniġai, ⁴² “Qanuġ isummatigivisiġuġ Christ, anniqsuġti akiqsruutauruag? Kia kiġuniġivaun?” Kiuniġaat, “David-ġum.” ⁴³ Jesus-ġum nipliutiniġai, “Qanuġhuni David-ġum, uqaġhuni Irrutġhikun, taġuutiġaġniġpaun ataniġmik? Atakkii uqaġniġuġuq,

⁴⁴ ‘Ataniġ uqaġtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitġhiuviksrapnun

uvaġnun akiġiñiġahatnunaglaan uumigiritin.’

Psalm 110:1

⁴⁵ David-ġum iġmiñik taġuutiġaqpagu Ataniġmik, qanuġmi Anniqsuġti David-ġum kiġuviġitlaniġpaun?” ⁴⁶ Nalliataunniñ Pharisee-ġuruat kiul-guiñiġaich Jesus-ġum apiqsruutai. Tavrakġaniġaglaan uvlumiñ kia-unniñ apiqsruqtaġuġaġniġaat Jesus.

23

Jesus-ŋum Kiliktuutigigai Ukpīŋŋuaqtit

¹ Taatnaanikman Jesus uqagñiqsuq iñugayaanun maliguaqtimifñunlu, itnaqhuni, ² “Aglaliqirit Pharisee-ŋuruatlu maligutaksriuqtut Moses-tun inilgaanimma. ³ Taatnamik tupigiraksragigisi atuŋlugiñlu supayaanik uqautikpasi tuvrasuñaqnagich qanuq pisuutilaanat. Atakkii atuummitlaitchaat sumik uqaqqaqhutin. ⁴ Natmiqsuiragtut iñuñnun uqumailanik. Aasiisuli ikayuğummataitkaich akiyautisuglugich. ⁵ Savaapayaaqtin iñiqtagiragigaat qifñiqusaalñiñagtutin iñuñnun. Aglilaaqtañniñgaich puukataurat qauğmikniñlu taligmikniñlu imaqaqtuat uqalignik suli atnuğaağmin niviñalukkatanjich takñlaaqlugich. ⁶ Iniqallatuniqsut qaukñinich aquppiutanjitiñik niğiqpakmata, suli Jew-ŋuruat katragvinjitiñi aquppiñlatuplutiñ qaukñiuruum inaan, ⁷ suli tumitchiani paglatqutuplutiñ suli iñuñnun tuqñiraqusuuplutiñ ilisautriñik. ⁸ Aglaan taiguutiqağumiñaitchusi ilisautriñik, atakkii atauchñiñamik ilisautriqağhusi aasiñ iluqasi aniqatigiiksusi. ⁹ Taiguñniaqasiñsuli kiñapayaaq maani nunami aapapsitiñik, atakkii atauchñiñamik aapaqaqtusi qilañmiittuamik. ¹⁰ Naagaqaa taiguqasiñ kiñapayaaq sivulliūqtinik atakkii atauchñiñamik sivulliūqtitaqtusri, taamna Christ-ŋuruq, anniqsuqti akiqsruutauruq. ¹¹ Iñuk kamanagñiqsrauruq akunnapsitiñi savaktigiymagikisi. ¹² Suli kiñapayaaq kamanagağusiguruq inñiñik atchiksipkakkauğisuruq. Kiñapayaaq atchiksirusaq inñiñik kamanagsipkakkauğisuruq.

Jesus-ŋum Suakatağai Ukpīŋŋualhatigun

¹³ “Nakñuñ, aglaliqirisiñlu Pharisee-ŋuruasiñlu, ukpīŋŋuaqtisiñ! Kanjisiñlaitkiksi Agaayyutim uqañha uqñiraqtaalu suli ilisautriñitlugich. Atriqaqtusi iñuñnik anjmautiqaqtuanik Agaayyutim anjauyauqataanun aglaan anjanjituługu. Isinjitchusi sulipsuq isiqñailigisi tamatkua isigñiuraqtuat. ¹⁴ [Nakñuñ, aglaliqirisiñlu Pharisee-ŋuruasiñlu, ukpīŋŋuaqtisiñ! Ivaqaqtuplusi tupinjitñik suliñauranjitiñiglu uilgağnaat, aasiñ taimma qifñiqñinniaqaqsipñusi takiruamik agaayuplusi, taamna pisigilugu anasiññuqsasqisukisraqsi pigiitluñniaqtuq.] ¹⁵ Nakñuñ, aglaliqirisiñlu Pharisee-ŋuruasiñlu, ukpīŋŋuaqtisiñ! Kukiluktusi tağiukunlu nunakunlu atauchimikunniñ maliguaqtiñigukhusi. Aasiñ maliguaqtiñsraqtaagianikapsiñ anasiññuqsagvinmutlasirağigisi pigiitlułuklugu ilipsitiñ. ¹⁶ Nakñuñ, ayañaplusi sivulliūqtauruasiñ! Uqaqtusi, ‘Kiñapayaaq akiqsruqami agaayyuvikpakun taamna suñjitchuq, aglaan kiñapayaaq akiqsruqami kaviqsaakun manikun agaayyuvikpakun, tavra akiqsruutiniktuq!’ ¹⁷ Ayañaplusi isumalguitchuasiñ! Nalliak ukuak pitluqtuanjuva—kaviqsaag manik naaga agaayyuvikpak ipqiqsitchipkairuq kaviqsaamik maninmik? ¹⁸ Uqaqtusisuli kiña iñuk akiqsruqami tuniñlaqtuğvikun taamna suñjitiñiplugu, aglaan akiqsruqami aatchuutauruakun tuniñlaqtuğvinñi akiqsruutiniktuq. ¹⁹ Ayañaruasiñ! Nalliak ukuak pitluqtuanjuva aatchuun naaga tuniñlaqtuğvik ipqiqsitchipkairuq aatchuutmik? ²⁰ Taatnamik iñuum tuniñlaqtuğvikun akiqsruqami taputirağigai aatchuutit tuniñlaqtuğvinñiittuat. ²¹ Iñuk akiqsruqami agaayyuvikpakun, taputipmiragigaa Agaayyun ittuq tavrani. ²² Iñuk pakivrumuuna akiqsruqtaqami taputipmiragigaa Agaayyutim aquppiutana taamnal uquppiuruq tavrani. ²³ Nakñuñ, aglaliqirisiñlu Pharisee-ŋuruasiñlu, ukpīŋŋuaqtisiñ! Qulikuraqtusi avuugtipsitiñik—mint, dill suli cummin-nik; aglaan minitlugich qulliupiaqtuat

ilisauttutit maligutaksrani: nalaunnaruaiq, nagliktaq suli ukpiqsrihig — taapkua atuumaraksragaluasi minitchiragasunqasiasiglaan sivullignik. ²⁴ Ayaunaplusi sivulliuqtisii, milugiatchiat piigniaqagigisi qallutipsitniñ salummautituqgich, aglaan iilgataqtigagigiksi pikukturuq natmaksigvik. ²⁵ Nakliun, aglaliqirisiiu Pharisee-nuruasiilu, ukpinuqtisii! Salumapkairusi qaalhinañitnik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan ilunich immaukkaqhutin ivayaqtuhigmik suli killiqihigmik. ²⁶ Pharisee-nuruasii, qanutun qiniñtlaisigivisi! Salummaqqaqsigik iluanik qallutimlu puggutamlu, qaanigli salumayumauk. ²⁷ Nakliun, aglaliqirisiiu Pharisee-nuruasiilu, ukpinuqtisii! Ittusi qiniyunaqtuaton iluvgich silataatitun, aglaan ilunich immaukkaqhutin tuqunarat iñuich sauninjitnik suli qaayugnapayaqqtuanik. ²⁸ Taatnallapiaq qaalhinañapsigun sagviaqtuqagtusi iñunun nalaunnaruatun ilipłusi, aglaan ilipsitni immaukkaqtusi ukpinuqgutinik pigililighniglu.

Jesus Sivuniksriquruq Anasiñnuqsaaqviksrañatnik

²⁹ “Nakliun, aglaliqirisiiu Pharisee-nuruasiilu, ukpinuqtisii! Qiniyunaqsagisi iluvnich sivuniksriqirit suli nalaunnaruat iñuich. ³⁰ Uqautsuisuli, ‘Inuuniasimagupta inilgaan taimani aapaavut iñuuniamata, piqasiqsuutinayaitchugut ilinjitni iñuauqtumata sivuniksriqirinik.’ ³¹ Taatna uqaqapsi ilipsitnik ilisimarauniqsusi kinuviaqitilaapsitnik tuqutqichiruanun sivuniksriqirinik. ³² Ki naatchiun sivullisii aullaqniikkañat. ³³ Ilipsi qitunqanich tuqunaqqtuat nimigiat! Qanuqlugu nanaqniaqpisiiun anasiñnuqsaaqvinmuktitaaviksraqsi? ³⁴ Taatnamik tuyugisirunja sivuniksriqirinik ilipsitñun puqiksaaniglu iñunich aglaliqiriniglu — ilanich tuqutkisigisi, suli ilanich kikiaktuutilugich, atlatsuli ipigaqtuglugich katraqvipsitni suli qimaaratchilugich nunaaqqimiñ atlanun nunaaqqiñun. ³⁵ Taamna pisigiplugu anasiñnuqsaaqsiudiksraqsi tikiñiaqtuq ilipsitñun maqitchipkaiñapsigun auñatnik nalaunnaruat iñuich mañja nunamun, aullaqniilugu iñuauqtuhaniñ Abel-nun iñuauqtuhanunaglaan Zechariah-m igñinjan Barachiah-m, iñuauqtapsi akungakni agaayyuvikpaumlu tunillaqtugviumlu. ³⁶ Uqautigipsi ilumutuuruamik, iluqani tamanna anasiñnuqsautiksraq tikiumagisiruq makununja iñunun pakmapak iñuuruanun.

Jesus-nun Piqaksriñha Jerusalem-miunik

³⁷ “Annaatuk, Jerusalem-miusii! Tuqutchuuruasii sivuniksriqirinik miñuqtuiruasiilu uyaqanik tamatkuniña tuyuurauruanik ilipsitñun! Akulaiqlugu katitchummiuqaluaqagigitka iñugikkasi, atrilugu aqargiqpak piyaqquqtailitniktuatun paiyaagmiñik ataaknun isaqqunmi. ³⁸ Atañji, tupiqsi suksraakkaullapiagnaqtuq suñillaquglugu. ³⁹ Taatnaqñunja uqautigipsi, qiniñtikmuniñaitkipsitñja nipliñiañapsitñunaglaan, ‘Uvvatuq Agaayyutim piliutigliun taamna tikitchuaq atqagun atangum.’”

24

Jesus Sivuniksriquruq Piyaqquqñiañhanik Agaayyuvikpaum

¹ Jesus unitkaqsipmagu agaayyuvikpak maliguaqtañi upyaugniqat ininjitnik agaayyuvikpaum. ² Jesus-nun apiqsruqñigai, “Iluqaisa makua tupqich qiniñitpisigich? Uqautigipsi, Kisinjuqtaqagumiñaitchuqunniñ uyaqanmik qalliani atlam ulgusimaitchuamik.”

Jesus Sivuniksriquruq Ihuiluqutniglu Piyuaqsiutiksramiglu

3 Jesus aquppipkaqtitlugu iggimi taggisiqaqtuamik Olives-mik maliguaqtaifn utlanigaaat kisipkuqhutin apiqsruqlugu, “Uqautitigut uumina. Qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitchuqutugun ilitchuqigisivisa aggyasiguvich suli nuna isukhiyasikpan?” 4 Jesus-nun kiunigai, “Qaunatqiaqigitchi iñuilli kinninitchumagaasi. 5 Atakkii iñugiaktuat iñuich aggyisirut uqagutin, ‘Christ-nuruja,’ aasiin kinnititigutin iñugiaktuanik iñunuk. 6 Tusaagisirusi anuyaktuanik qanittuamiñ unjasikusamiñlu. Iqsiñiaqasi atakkii iluqatin tamatkua atuumaruksraurut aglaan isukhiñgitchuqsuli. 7 Nunaqqich anuyyugisirut akiligiiksillutin avatmun suli atanguviich akiligiiksillutin avatmun, nigisukuiliqmilitin, suli nuna aulapmiluni nanipayaq nunani. 8 Iluqaitnik tamatkua aullagniisaagigai auliyautilhum. 9 “Qaisaugisirusi nagliksaaqsiuviksrapstun, suli tuqqtauhiksrapstun, uumigitchiulusi nunaqqipayaaniñ piquitigiluna. 10 Taimaniguqpan iñugiaktuat iñuich ukpigutaigñiaqtut, aatchuutigiragautilitin avatmun suli uumikkutilutin avatmun. 11 Iñugiaktuat sivuniksriqirinjuat atuat aggyisipmiñiqsut kinnititigutin iñugiaktuanik iñunuk. 12 Suli pisigilugu iñuich pigitigiluhat iñugiaksitmukhutin piqpakutaat niglaqsiñiaqaa. 13 Aglaan iñuk makitaruaq payanaiuni isuanun anniqsukkaagisiruq. 14 Quliaqtuaqigisigaat taamna tusaayugaallataq Agaayyutim anjaayuqautaagun, uqautigilugu nunaqqipayaanun. Aquagun isukhitkisiruq.

Tatamnapiaqataquaksraq

15 “Iñuk agliqiruaq ukunina kanjisi. Qiñigniaqiksi naggunallapiaqataqtuaq qikaqlugu ipqitthuami inimi inksraqinjisamiñ, Daniel-nun Agaayyutim sivuniksriqiraa uqautigikkaña. 16 Taipkunani uvluni iñuuniaqtuat nunanani Judea-m qimakkumaut iggiiñun. 17 Iñuksuli itkumi tupigmi qaanani atqagnaqani aikliguni sumik tupigmi iluaniñ. 18 Kiñasuli iñuk nautchiivinjmi itkumi utigniaqani aikliguni quppigaagmiñik. 19 Taipkua uvlut tikitpata, nakliun agnat sinaiyaunigumin suli aakat miluktitchigumin ililgauragmiknik. 20 Agaayutitichi qimahiksraqsi atuumatqunjilugu ukiumi naagaqaa minguisiaqivium uvluan. 21 Atakkii taivrumanani nagliksaaqpaurahksraq atuumagisiruq atriginisana atuumaruam aullagniiñhaniñ nunam uvunanunaglaan. Taatnasiq nagliksaaqpauraiq atuummitqinñianitchuq taavruma aquagun. 22 Aasii Atangum makua uvlut ilanñaqtaanisuaqpagich, kiña iñuk anniqsukkaayumiñaitchuq. Aglaan pisigiplugich piksraqtaani Agaayyutim taapkua uvlut ilanñaqtaagisigai. 23 Taimaniguqpan kia iñuum uqautikpasi, ‘Qiñiqsiun, uvva Christ,’ naagaqaa itnaqpasi, ‘Ikaniittuq,’ ukpiginiqasigik. 24 Atakkii anniqsuqtinjuat suli sivuniksriqirinjuat iligisirut savaaqagutin kamanagtuanik savaanik suli quvinaqtuanik. Taapkunuuna kinniñiaqigai Agaayyutim piksraqtaani pisaqiyumiñagumisigik. 25 Atanji, uqautigipsi taavrumina atuummialuaqnaqu.

26 “Aasili kisupayaam uqautikpasi Christ iñuilaami innilugu tatpavunqasi naagaqaa iriqsimaniługu uvani tuqpm iluani ukpiginiqasiun. 27 Atakkii Iqñina Iñuum aggyisiruq atrilugu ikniqpalañmun qaummagiksipmatun qilak kivaknamiñ kanaknamun. 28 Sumipayaqsuli tuqunaruq itpan, tavrura tinmiaqpaich tuqunaraqtuguruat katisuurat.

Aggiksrana Iqñinan Iñuum

29 “Aquuranagunaasiñ uvluiñ nagliksaaqsiulhum, siqiniq taaqsigisiruq

suli tatqiq qaumagingiguni,
 uvlugiat katagaqmilutin qilajmiñ

suli qaummatipayaani silam nuktitalutin inimikniñ. *Isaiah 13:10; 34:4*

³⁰ Taivrumanı uvluni ilitchuqqutaa Iğñinan İñuum savvigisıruq qilajmi. İñupayaana nunam qialuni qiniğisigaat Iğñıña İñuum agğıqsuaq nuviyakun qilajmiñ sanjımıgun suli kamanallapiaqtuakun kamanautmıgun.

³¹ Qalğuqtautiqaqtuğlugich nipituruat tuyuğisigai isagulıgıkkani katitchıyaqtıllugich piksraqtaagmiñik inunınik nakitñapayaaq nunami.

İlisaksranja Asirritlaitchuum Napaaqtum

³² “İlisaaqagıtchi fig napaaqtumiñ, itnaqhuni, akığüiñ milukatanıch naugaqspımata suli sunaqsıplutin qıtuglipmata ilisimaragıgıksi upingam qallıha.

³³ Taatnatuntuuq qiniğupsigik tamatkua atuummiruat ilisimaniaqmıgıksi Iğñıña İñuum qallıllapiaqtilaana qakma.

³⁴ İlumun uqautıgıpsi, İñuıch inuunaıqtuat pakma tuquanınianıtchut tamanna suapayaaq atumaanikkaluaqnagu.

³⁵ İluqani nuna suli qılak piyaqqukkagısırık, aglaan uqalħich uqautıgıkkatka piiniğıgumiñaitchut.

Pıvia Agğılıksranjan İlisimaraitchuo

³⁶ “Kia-unniñ inuum nalugaa uvluoq naagaqaa sassaq sumi tikisilaaksrana. Isagulğich qilajmiittuat unniiki iğñıguruum nalugaat. Kisimi aapam ilisimagaa.

³⁷ Iğñıña İñuum agğıqpan taimanisun itkisıruq atrılığich inuıch inuunıaqmatun uvluiñi Noah-m.

³⁸ Atakkii taıpkunani uvluni sıvuani ulıqpalħum inuıch niğımaaqtut imıqsımaaqhutinju, ilaqatniktuqhutin suli qıtungatin ilaqatniktuqtıllugich Noah-m isıgnialħanunaglaan umiamun.

³⁹ İñuıch ilıtuħıñınıñıqsut atumaıaqtuamik ulıqpanmun pisagilğataqtıltutin. Taatnatun itkisıpmıuq Iğñıña İñuum agğıqpan.

⁴⁰ Malğuk anutık savaktuak nautchiıvinımi, ilaqataa tıguraılığısırık aasıñ ilaqataa unıktaulıgıni.

⁴¹ Malğuk agnak mukkaaksrıuqtuak mukkaaksrıuğvinımi, ilaqataa tıguraılığısırık aasıñ ilaqataa unıktaulıgıni.

⁴² “Taatnağusi ataramık itqanaıtchuksraurusi, atakkii nalugıksi sumi uvlumi atannapsı agğığñıaqtılaanık.

⁴³ Aglaan ilisımayumagıksi una, tupqum inuan ilisımayumıuñ napmun ilıqpan unnuaq tıglıñıaqtım agğığñıaqtılaana qaunaginayaqtuq tıglıñıaqtı sıqumğutıtqunıllıgu tupığmiñun.

⁴⁴ Taatnatuntuuq itqanaıtchuksraupmıusi atakkii Iğñıña İñuum agğığñıaqtuq sassağniğmi niğıuğvıgıñısapsıtñi.

Tunıqsımaruq Naaga Tunıqsımaitchuaq Savaktı

⁴⁵ “Kiña tunıqsımaruanıpluni isumatıplunılu savaktaıva? İlaanuruq anıayıqam qaukılııtıkkana atlanun savaktımiñun tupığmiñi itıuanun niqik-srıñıktıaqtuamun pivıksraq nallaullapiağıgu.

⁴⁶ Qanutun quviasuktıgıgı-sıva taamna savaktı anıayıqam utıgımi paqıtana savaagıglıgu.

⁴⁷ İlumun uqautıgıpsi, atangum piksraqtaagıgısigaa taamna savaktı qauaksrıtuqlıgu iluqaitñik suurağmiñik.

⁴⁸ Aglaan qanuq savaktaunıqpan piğitłuni? İsumapiagñıqsuq inımiñun, ‘Anıayıqaga maunauraq utıgnıanıtchuoq,’

⁴⁹ aasıñ anaumıaqsılığich atlat savaqtanı suli niğıqatıgıplıgıllu imıqatıgıplıgıllu imıqtuqtı.

⁵⁰ Anıayıqana taavrıma savaktım utıgnıaqtuq ilajatıgun uvlut niğıuğınısıllıgu ilaanık sassağniğmılu qauaginısıllıgu.

⁵¹ Atangata agğıgımi tatapsallapiağısigaa piqasıutıpkagılgulu ukpınıñaqtınun. Tavranı inuıch qıagısırıt tırıquulatchıllıgu kıgıtıtın.”

25

Atrikusaun Qulitigun Niviaqsiatigun

¹ “Agaayyutim anjaayuqautaa sagviqpan itkisirug qulitun anjutiutiqsimaitchuatun tigungmiaqaqtuanik nanniuramiknik paagiaqlugu ilaqatniñniaqtuaq. ² Tallimat taapkunani isumaturuanuniqsut, suli tallimat isumatuitlutin. ³ Taapkua isumatuitchuat saagağmiñiğaiç nanniuratin, aglaan uqsritqutiksranjitnik saagangiñniqsut. ⁴ Isumaturuataasiñ uqsritqutiksraligaagñiqsut nanniuramiknun. ⁵ Ilaqatniñniaqtuaq tuuliuñapkaqlugu taapkua iluqatin siñiñnialiqamij siñiksagñiqsut. ⁶ Tavra unnaq qitiqquqman iñuk nipliqsuq, ‘Marra, ilaqatniñniaqtuaq aggiqsuq. Anilusi paagiaqsiun.’ ⁷ Iluqatin anjutiutiqsimaitchuat makitnamij ikummaktaagñiğaiç nanniuratin. ⁸ Isumatuitchuat uqautiniğaiç isumaturuat, ‘Qaitchisigut ilañanik uqsrupsi atakkii nanniuravut qamiaqsiñiqsut.’ ⁹ Aglaan isumaturuat kiuniğaiç, ‘Naaga, naamayumiñaitpaluñmiugut uvaptiknunlu ilipsitñunlu pigupta, aglaan aullağusi taipkunuñ tunisiullaqtuanun uqsrunik tauqsigiagitchi piksrapsitnik.’ ¹⁰ Tavrali isumatuitchuat aullağniqsut, aasiñ tauqsigiagitchigich ilaqatniñniaqtuaq aggiğniqsuq. Taapkua itqanaichuat isiqatigigaat kachuutivijmun niğiqpagiaqhutin, tavraasiñ taluplugu. ¹¹ Aquvatigunli aggiqmiñiqsut alğianjich niviaqsiat. Uqaaqsigaluaqtut, ‘Ataniiq, anjautillañniaqtigit.’ ¹² Aglaan kiuniğai, ‘Naluniğipsi. Kisuuvisi?’ ¹³ Taatnağusi qaunatqiağigitchi. Atakkii nalugiksi uvluq unniñ sassağniq Iğñiña Iñuum aggiħksraña.

Atrikusaun Piñasutigun Savaktitigun

¹⁴ “Suliuvva Agaayyutim anjaayuqautaa sagviqpan atriaqqtuq anjutmik iglausuktuumik unjasikusamun nunamun. Injiñuquplugich savaktigikkani qaunaksriliutiniğai suurağmiñun. ¹⁵ Atausiq iñuk qaitchiñiğaa 5,000-tun manijnik, atla iñuk 2,000-tun, atlasuli 1,000-tun, iñullaa akuqtuipłuni pitłakkağmigun. Aasiñ aullağniqsuq iglauviksrağmiñun. ¹⁶ Taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun manijnik aullaqhuni piñatchiasuñaqani tauqsigñiutiginiğai maniksriusriani, aasiñ piññautigiplugich 5,000-sipsaanik. ¹⁷ Taatnatunsuli taamna iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun piññapsaaqmıuq atlanik 2,000-nik. ¹⁸ Aglaali iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun aullaqhuni paksrautiplugu nunamun irigniğaa anjaayuqagmi manija. ¹⁹ Akuni piłğatagaluagami anjaayuqanat taapkua savakti utigniqsuq, aasiñ makpiğarriqutiaqsiplugich maniksriusriantigun. ²⁰ Tavra taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun tikiutriruq atlanik 5,000-naktaagmiñik uqaghuni, ‘Ataniiq, qaitchikapña 5,000-tun manijnik, uvva piññapsaaqtuñ 5,000-nik.’ ²¹ Anjaayuqan taavruma uqautigaa, ‘Savaaqallautagñiqsutin, nakuuplutin tuniqsımaruanuniqsutin savakti! Tuniqsimatriñiqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun; inillañniagikpiñ anjalatiğugutin iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ anjaayuqagikkapni.’ ²² Taamnaptuug iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun manijnik aggiqhuni uqagmiuq, ‘Ataniiq, qaitchikapña 2,000-tun manijnik, uvva piññapsaaqtuñ 2,000-nik.’ ²³ Anjaayuqanantuuq uqautipmıgaa, ‘Savaaqallautagñiqsutin, nakuuplutin tuniqsımaruanuniqsutin savakti. Tuniqsimatriñiqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun. Inillaçkisigikpiñ iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ anjaayuqagikkapni.’ ²⁴ Tavrali iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun manijnik aggiqhuni uqagtuq, ‘Ataniiq,

ilismagipkiñ. Anayaktuaqtaunungitchutin anun. Pukuiraqtutin nautchi-ivigiñgisapniñ katitchisuuplulinlu kangaqsruivigingisaqniñ nautchiaksranik. ²⁵ Sivuuqapluña taatnaqluña irigitka maniksin nunamun. Uvva, pisin pigigitin.’ ²⁶ Anjaayuqanun uqautigaa, ‘Pigiitchuatin iqiasruuplulinlu savaktii! Ilismagaluaqtutin kiprisuutilaamnik nautchiigvigingisamniñ katitchipluñalu kangaqsruivigingisamniñ nautchiaksranik. ²⁷ Iññañañigitin manitka manniqiriñun, aasiñ utiguma akuqtuitlanayaqtuñ pimiñik naggutiniñik.’ ²⁸ Aasiñ uqautinigai atlat savakti, ‘Pisigin taapkuva maniich ilaaniñ qaityagaiglugichaasi taavrumuñ 10,000-tun maniqaqtuamun.’ ²⁹ Tavraasiñ kiñapayaaq anjalatchillaqtauaq aatchuusriagmiñik piññapsaaqisiruq sippakuuqtualiguni. Aglaan taamna piññangitchuaq, mikiruamikunniñ piginasugikkaqmiñik piikkaugisiruq ilaaniñ. ³⁰ Siñitchiun piññanjanurangitchuaq savakti taqtuam taagniqsranun. Tavrani qiaqisirut tiriqullaisa kiggutinj.

Aviktuiñksraq Nunam Iñpayauraji

³¹ “Iñña Iñuum aggitqikpan kamanaqtuakun qaumamigun iluqaisa ipqitchuat isaguligikkani piqatigilugich, aquvinniaqtuq aquppiutaqpanmiñun kamanaqtuamun. ³² Aasiñ iñpayauraji nunam katitaugisirut sivugaanun. Tavrani aviktugisigai atausiuttaaglugich, atriługu munaqsi avikuipmatun ipnaiñik tuttułuraniiñ. ³³ Suli inillakkisigai ipnaiñich taliqpiñmi tunaanun, aglaali tuttułurat saumium tunaanun. ³⁴ Umialgum uqautigisigai taliqpiñmiñi ittuat, ‘Maunaqitchi, aatchuusriaqtauasii pilisiamik Aapamniñ, paitchaktaagisiun Agaayyutim anjaayuqautaa itqanaiaanjuruuq ilipsitñun iñiqtauhaniñaglaan nunam. ³⁵ Atakkii nigisuktaqama niqiksritchagigikma. Imigukalumu imiksritchagigikma. Iglaanjukama aiyugaaqluña isiqtitagigikma. ³⁶ Atnuğaanitñama atraksritchagigikma atnuğaaamik. Atniğñaqama takuraqigikma. Isiqtaukama tikitluña isiqattaagagigikma.’ ³⁷ Tavrali iñuich nalaunjaruat kiuniagaat, ‘Ataniq, qanaaglaan qiniqpisigiñ nigisukavich aasiñ nigipkaqhutin naagaqaa imigukavich imiqtitagivisigiñ? ³⁸ Qanasuli qiniqpisigiñ iglaanjuplulin aasiñ isiqtitlulin naagaqaa atnuğaanitñavich atnuğaaqitpisiqini? ³⁹ Suli qanaaglaan qiniqpisigiñ atniğñaqhutin naagaqaa isiqsiviniñmiitnavich takuniqpisigiñ?’ ⁴⁰ Umialgum kiugisigai tamatkua itnaqlugich, ‘Iłumun uqautigipsi. Qanutunaglaan savautrikapsi nagliñnaqniqsranatnun uniqatiuma savaagigiksi uvañnun.’ ⁴¹ Aasiñ uqautiniaqmigai tamatkua saumium tunaañi, ‘Piigitchi uvañniñ! Anasiñjuqsakkauniaqtusi isuitchuami ikniğmi itqanaiaanjuruamun tuungagmun isaguliñiñunlu. ⁴² Atakkii nigisukama niqiksritlaitchipsitña. Imiguliqama imiksritlaitchipsitña. ⁴³ Iglaanjukama aiyugaaatlaitchipsitña. Atnuğaitñama atnuğaaqitlaitchipsitña. Atniğñaqamalu isiqsiviniñmiitnamalu isiqattaatlaitchipsitña.’ ⁴⁴ Tavraptuuq kiuniagaat itnaqutin, ‘Ataniq, qanaaglaan qiniqpisigiñ nigisukavich imigukavillu naagaqaa iglaanjukavich atnuğaitñavillu, naagaunniñ atniğñaqavich isiqtaukavillu aasiñ savautingitlulin?’ ⁴⁵ Aasiñ kiuniagañi, ‘Uqautigipsi, qanusipayaamik savautrisungitñapsi atautchimunniñ nagliñnaqniqsraqtuamun savautriñgitchusi uvañnik.’ ⁴⁶ Tamatkuali aullaqtitkisigai isuitchuamun anasiñjuqsaqsiuvinmun, aglaali nalaunjaruat isuitchuamun iñuukigmun.”

1 Jesus uqaguiqami tamatkuniņa, uqautigai maliguaqtini, 2 “Iisimarusi, malguk uvluk aquagun atuumagisuruq Jew-ŗuruat nigiqpagvikaanŗat atilik Apqusaakkauhigmik, aasiin Igninja Inuum aatchuutigikkauniaqtuq kikiaktuutraksrauluni.” 3 Qaukijnich agaayuliqsit [suli aglaliqirit] suli sivulliuqtigruat katinniqsut iluqpananun qaukhat agaayuliqsit atilgum Caiaphas-mik. 4 Sivunniugaqsiinĩqsut tigusragukkuu Jesus nalunautchilutin tuqulluguasiiń. 5 Aglaan uqaguiqsut, “Nigiqpagvikaam uvluani taatnaġnianġitchikput. Inuich analanĩqhuktaiviaqtut.”

Jesus Tipragiksakkauruq Bethany-mi

6 Uvvaasriin Jesus Bethany-miitlugu tupqani Simon-ŗum auyugaqtualgum 7 tikińnigaa aġnam saagaqhuńi nakasrunŗuanŗuramik tipragiksautmik akisuruamik nanuutiksramik, aasiin kuviplugu Jesus-ŗum niaquanun nigiińaqtitlugu. 8 Maliguaqtaiń qiniqamitruń iluaginĩńińaġat nipliqhutin avatmun, “Supman asinun tipragiksaun atuqpaun? 9 Una tipragiksaun tunikpan atqunautaunayaqtuq qaisauluniasiiń naglińnaqtuanun.” 10 Jesus-ŗum ilitchuġiplugu nipliutigikkańat uqautiniġai, “Suvaata una isumaaluxaapqisiun aġnaq? Savautigaanŗa savaallautamik. 11 Naglińnaqtuat nayuqtigigisi ataramik, aglaan nayuqtiginianġitchipsitŗa ataramik. 12 Uvvauna aġnam kuvikamiun tipragiksaun timimnun itqanaiyautigaa iluvikkauhiksraġa. 13 Ilumun uqautigipsi, nipapayaq tusaayugaallatauq quliagtuńukpan nunapayaani, taavrumaptuuq aġnam savaanŗa uqautaugisipmiuq itqakkutauluni ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisukkuu Jesus

14 Taimmali ilanŗata qulit malguk maliguaqtit, atiqaqtuuq Judas Iscariot-mik, utlautiniqsuq qaukijnitun agaayuliqsit 15 uqautiplugich, “Sumik qaitchińiaqpsitŗa Jesus aatchuutigigupku ilipsitun?” Akińińińaġat inuińnaq qulitun maninĩńik. 16 Tavrakŗanińaglaan Judas qaunaksruaqsisuruq piviksramik aatchuutisrukkuu Jesus.

Jesus Nigiqatauniusuq Maliguaqtimińi Nigiqpagviani Atilinmi Apqusaakkauhigmik

17 Sivulliqpami uvluani nigiqpagvikaam puvlaksignigilaanik qaqqunik maliguaqtit tikińnigaa Jesus uqautipluguasiiń, “Nani itqanaiyaquvisigut nigiqpaliksrapnik atilimik Apqusaakkauhigmik?” 18 Kuniġai, “Nunaaqqimugitchi anutmun Iisimakkamnun uqautilugu, Iisautri uqaqtuq, piviksraġa qalliuruqtuq. Nigiqpagvia atilik Apqusaakkauhigmik nigġivigisukkiga tupipni piqatigilugich maliguaqtitka.” 19 Maliguaqtit pińiqsut Jesus-ŗum piraksrirtaatan ilinjitun, aasiin itqanaiyaqhutin nigiqpagviksramun atilimun Apqusaakkauhigmik. 20 Unnuksraaqman Jesus aqvinniqsuq nigisukhuni piqatigiplugich qulit malguk [maliguaqtini]. 21 Nigińiallagmin Jesus-ŗum uqautigai, “Uqautigipsi, ilapsisamma aatchuutiginiġaanŗa uumiksrińun.” 22 Iluqatin isumaalutchallengeataqtut. Atausitaaqhutin apiqsrillaagaqsigaat, “Ataniiq, uvanŗaunġichuq, amii?” 23 Uqautigai, “Ilaanuruq misuqatauruuq arganmińik uvapkun puggutauramun. Taavruma aatchuutiginiġaanŗa uumiksrińun. 24 Iġniņa Inuum aullaġisuruq uqalhum aglaksimalŗhatun pisigiplugu ilaa, aglaan qanutun tamannaqtigigisiva taamna anun Iġnińanik Inuum aatchuutigitniktuuq uumiksrińun. Nakuutlukkayaqtuq taamna inuk taimani aninġińiġumi.” 25 Tavralli Judas-ŗum aatchuutigitniktuńan apiqsruġnigaa, “Iisautrii, uvanŗaunġichuq, amii?” Jesus-ŗum uqautiniġaa, “Ii, ilviuruq.”

Atangum Nullautchigvia

²⁶ Niğillağmın Jesus-ñum tigugaa qaqqıaq quyaplugu Agaayyun siqumitkaa qaitluguasıñ malıgıuaqtımınun uqaqħuni, “Tıgulugu niğgisıuñ, tavrataamna timıga.” ²⁷ Tigupluguasıñ qallun quyaanıkamı qaitkaa ilınıtñun uqaqħuni, “Imıgvıgısıuñ! ²⁸ Taamna auga maqıpkakkauruq iñugiaktuanun aullağniıruq nutaamık sıvunniıgıutmik Agaayyutmılu iñunıñılu. Taavrımuuna aukun Agaayyutım nalupqınaıgñıağaa sıvunniıgıutnı iñunñun natqıgıtıksrauplunı killuqsautınıtñun. ²⁹ İmitqınñıanğıtħunja taavrıma asıam misıgıuaniñ uvakñanıtağlaan tikilğataqtıllıgıu taimña uvluq imıtqıkkıma pıqatıgilısi Aa-paa anjaayıqautaani.” ³⁰ Atuanıkamın atıutmik aullaqtıt ıgğımın taggisıqıaq-tıamun Olıves-mık.

Jesus Sivunıksrıqıruq Peter-m Pıılaatıksraña

³¹ Pisullağmın Jesus-ñum uqautınıgıai malıgıuaqtını, “İluğası unıññıağıpsıtña uumanı unnuamı. Atakkıı ağlaısumarıuq uqağıñnı itna, ‘Tuqtıksıgıga munaqsrı,

aasıñ ipnaıch sıamıllapıağıtın.’

Zechariah 13:7

³² Ağlaan anıpkakkaunıkkıma tuqulıgımiñ, aullağısırınja sıvupsıtñı Galılee-mun.” ³³ Peter-m uqautıgaa Jesus, “İluqatın atlat suksraağaluaqpatın sumıunniñ taatnağımıñaitħıkpıñ.” ³⁴ Jesus-ñum uqautıgaa Peter, “Uqautıgıkpıñ, anağavak pıılaağıtıgıniagıkmı pınjasunıağlaan aqargıqpak qalğıuqtağaluaqnagu.” ³⁵ Peter-m uqautıgaa, “Tuquqatıgıraksrağıgıupkıñunniñ pıılaağıyımıñıaıpıağıkpıñ.” Taatnatuntuuq uqaqtağmiut iluqatın malıgıuaqtıt.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³⁶ Jesus-ñum aullautıgıai malıgıuaqtını inımun atılınmun Gethsemane-mık uqautıplıgıch, “Aqıppıuraallagıtħı uvanı, agaayıtyaqtıuaqtıllınja iñunja.”

³⁷ Aullautıplıgıch Peter malğılu ıgñanık Zebedee-m alıanıılıqsıuq ihıullııullııapıağhunılu. ³⁸ Uqautıgıai, “Arrıı, uvva uqımaıllııullapıağnıqsunja. Alıanam pısağıññıağıuqtağaanja. Tavranııttııallagıtħı qaunaksruqasıllagılınja.”

³⁹ Taiñunjaqtaallakhunı pullapıaqlıgıu kılñanı agaayuruq, “Aapaan, pısuğıgıgıupku pııgıñ qallıtaa naglıksaaħım uvanıñ. Uvanja pısuğıgıñıllaaptın ağlaan ilvıch pısuħıptın.” ⁴⁰ Jesus utıqamı malıgıuaqtımınun paqınnıgıai sıñıktuat. Apıqsruğnıgaa Peter, “Qaunagıuraallakkımıñıaitpısıtınja atautħımıunniñ sassagñıgımi?

⁴¹ Sıñınjasunjaqası agaayulusılu. Ukpıqrsısaınıtħımausılı uuktuqaqsıgıupı. İmun irrısqı pıyımıtaıqagıaluaqtıuq ağlaan tımı sayıtħıuq.” ⁴² Jesus aullatqılğıtħıuq ılaqataanı agaayıplunı uqaqħunı, “Aapaan, una qallıgıaıraq pııgımiñıaitpan uvanıñ imıqtaksrağıpıağıupku pıılağ pısuğıgıkan.”

⁴³ Utılğıtñamı paqılğıtħı sıñıktuat atakkıı ırınıç sıqıpsağulııapıağıtın.

⁴⁴ Uvvaasıñ aullagıtħıuq agaayıtyaqħunı pınatħıqıgıch, uqağħunı taapkunıjasulı uqautıgıkkagımiñık sıvıanı. ⁴⁵ Jesus utıqamı malıgıuaqtımınun uqautıgıai, “Sıñıktıuaqpsısıulı iñıqtıuısqıağħıı? Uvva, sassağ tıktħıuq aatħıuıtıgıkkauvıksraña İğñınan İñıuum arganıtñun kılılıqırıt. ⁴⁶ Makıllııı aullaqta! Aatħıuıtıgıtıktıuağaa imma tıktħıuq.”

Jesus Tigıkkaurıuq

⁴⁷ Jesus uqağıgıaaqtıllıgıu Judas ağğıgñıqsıuq, ılanat qulıt malğuk malıgıuaqtıt. Pıqatıqagñıqsıuq iñıgııallapıaqtıuanık iñunñık savıkpıraqtıuanık anaıtħıraqtıuanıgılu, tıyuumarınık qaukñıtñıñ agaayılıqsıt sıvıullıuqtıgıruanıtñıñılu. ⁴⁸ Taavrıma aatħıuıtıgıtıktıuağ pıqatını ılıtħıuqtıksrıñıgıai uqaqħunı, “Kıñataımma kunıkkıupku tavra

taamnaugisiruq. Tiguyumagiksi.” ⁴⁹ Taavrumatavra nalinīñaaqługu utlakkaa Jesus pağlapługu, “Pağlagikpiñ, ilisautrii!” aasiñ kunikługu. ⁵⁰ Jesus-ñum kiuniğaa, “İlauramaan, tavra taatnagiaguguutinkii.” Tamatkua iñuich tiguniqlukługu Jesus tigugaat. ⁵¹ Tavrali ilanata taapkua piqatinñ Jesus-ñum amuniğaa savikpani uugiraqtıqluguasii savaktiña qaukhiata agaayuliqsit. Uugiraqamiñ tavra siutaiqsıñiğaa. ⁵² Tavrani Jesus-ñum uqautiğaa taamna, “Utiqtırruñ savikpañ puñanun atakkii iluqatin anuyaktuat savikpakun piyaqqugisirut savikpakun. ⁵³ Isumanıtıpch inıqsruğupku Aapaga ikayuqtalıqıluna, akkuvaaurapiaq tuyuğayağaaña qulit malğuktun kavluutinik isagılıñnik. ⁵⁴ Taatnagupku qanuğuni Agaayyutim uqalha immiumagisiva uqağiruaq taatna ittuksrauluni?” ⁵⁵ Taavrumani Jesus-ñum uqautıgai inuğıallıpaqtuata iñuich, “Savvaqluktauvik, atakkii agğıqhusi tigutyaqłuna savikpannik anautanıglu. Uvluğagıpmān aquppıgaluagaqtuna piqatıgıplusi agaayyuvikpanmi ilisautrıpluna, aglaan tıgusratlaitchıpsıtña. ⁵⁶ Aglaan iluqatin tamatkua atuumarut atakkii Agaayyutim uqalhiç uqağıkkāñich sivunıksrıqırit immiumaruksraupmata.” Tavrali iluqatin malıguaqıtıt unıtchaat pıgruqtutıñ.

Jesus Apiqsruqtuğaa Uqaqsittağvıñmi

⁵⁷ Taapkua tıgırıruat Jesus-mik allautınığaat Caiaphas-mun qaukhiat agaayuliqsit katımmavıgıkkāñatnun aglalıqırit sıvulliıqtıgıruatlu. ⁵⁸ Aasiñ Peter-m malıñniğaa unasıuraaqhuni qaukhiata agaayuliqsit igluqpāñ silataanunaglaa. İsiqhuni aquppıqatauniqsuq qaunaksrıni qıñıgukługu qanuğısıtılaaña. ⁵⁹ Qaukhiñich agaayuliqsit sulı iluqatin uqaqsittaqtıchırit pakaqağniqsut tanjıılaanik ilisimarauranik sagluuttıgıluğusı Jesus tuqqatçukługu. ⁶⁰ Aglaan paqıtchinñıñıqsut sumıkunniñ, inuğıakkaluaqhutıñ tikiaruat tanjıılaakun ilisimaraurıñaqtuata. Naagataı paqıtchinıtçut. Kiısaimmalu malğuk tanjıılaakun ilisimarauruak saavitpuk ⁶¹ uqaqhutik, “Uvvauna inuk uqaqtuaq, ‘Piyaqqulhiñıñıgıga agaayyuvikpana Agaayyutim aasiñ nappatıgıluğusı pıñasuni sıvıñı.’” ⁶² Uvvaasiñ qaukhiata agaayuliqsit makıtıñı uqautıgaa Jesus, “Kıgıtıksrııtıpch sumik ukuak inñuk uqautaakkun ilıpkun?” ⁶³ Aglaan Jesus nıpaısaagtıq. Qaukhiata agaayuliqsit uqautınığaa Jesus, “İtqagun una, Pakma nayıutıruğusı sıvuğaañi inuuruam Agaayyutim. Taatnamik uqautıgıtuq, Christ-ñıvıch, İğniña Agaayyutim?” ⁶⁴ Jesus-ñum kiuniğaa, “Uvva ilvıch uqaanıktutın taatna. Aglaan uqautıgıpsı, qakugun taimma qıñıgıgıksı İğniña İñuum aquppıruaq talıqpıan tunaañi sanñıpayaaqaqtuam, agğığuni nuviyatıgun.” ⁶⁵ Tavrani qaukhiata agaayuliqsit alıgağniğai atnuğaañi uqaqñuni, “İñmiñik uqağniqluktağniqsuq! Suvaatami piqagupsaaqpısa ilisimarınik? Pakma tusaagısi uqağniqluutai. ⁶⁶ Qanuq isumavisı?” Kiuniğaat, “Tuquruksrağıtuq.” ⁶⁷ Aasiñ tivvıaqtıuqaıñıñığaat kiñıñıagun qakiqtaqsımmaan pattakługu arganmiknik. ⁶⁸ Uqağniqsut, “Christ-ñuruatıñ! Nalautçagutın uqautıgıtuq, kıa qakiqpatin?”

Peter-m Pıılaagıgaa Jesus

⁶⁹ Taatnałhatni Peter aquppıñıqsuq silataani igluqpıam. Nıvıaqsıgıam tıktıluğusı niplıutınığaa, “İlvıçtuuq piqatıgıpmıkkāñ Jesus Galılee-ğmiu.” ⁷⁰ Aglaan Peter pıılaaqtıq iluqanisa takkuatni uqaqñuni, “Naluruña sumik uqautıqatılaapnik.” ⁷¹ Aasiñ anıpmān qanıtçagıruamun, atlam qıñıqlıgu uqautınığai tamatkua tavraniıttuata, “Uvvauna inuk piqatauruuq Jesus-mi Nazareth-mımi.” ⁷² Tavrani Peter pıılaatqıksuq suamasıplıgu, “Nalugıga

taamna anun.” ⁷³ Suli akkunilitchiallaklugu qikaqtuat tamaani utlakkaat uqautilgitlugu Peter, “Ilumun ilagigaatin taapkua, atakkii uqausipkun ilisimanaqtutin.” ⁷⁴ Tavra Peter suviagaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiññuqsagliña uqangiññiguma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuutilaaña taavruma anutum.” Uqatitlugu tavrakñatchiaq aqargiqpak qalguqtañiqsuq. ⁷⁵ Peter-m itqatigai uqautai Jesus-nun inmiñun itna, “Aqargiqpak qalguqtağaluaqnagu piilaagutiginiagikma pinjasuniaglaan.” Tavra anipluni qianiqsuq ihuilliullapiaqhuni.

27

Jesus Pilate-muutiniğaat

¹ Uvlaatchaurami qaukñich agaayuliqsit suli sivulliuqtigruañich Jew-nuruat sivunniğñiqsut tuqqutchuklugu Jesus. ² Qiliqlugu aullautiniğaat Pilate-mun kavanauruamun.

Judas Tuquruq

³ Tavrali Judas, Jesus-nun aatchuutigirina, ilitchugikami Jesus-nun tuqqutaksraquttilaananik nunuurratchallapiağniqsuq utiqtitlugich taapkua inuiññaq qulit maniurat qaukñitñun agaayuliqsitlu sivulliuqtigruañitñunlu Jew-nuruat ⁴ nipliqhuni, “Killuqsactunja atakkii aatchuutigitnikunja patchisailaamik inunmik.” Kiuniğaat, “Suutauniaqpami taamna uvaptiknun? Tavra savaagigiñ.” ⁵ Judas-nun miłuqsautiniğai maniich agaayyuvikpanmun. Aullaqami qimiñniqsuq inmiñik. ⁶ Qaukñich agaayuliqsit tiguplugich taapkua maniich nipliqñiqsut, “Maligutaksrakuğangitichuq tugvaigupta maninmik ilirakuvianun agaayyuvikpaum, atakkii taamna manik akigigaa tuqqutauruam.” ⁷ Sivunniğñiqsut tauqsiutigisuklugu utkutchim nunanjanik iluviqagvigusuklugu iglaanuruanun. ⁸ Taatnaqlugu taamna nuna taiguutiğaaat nunanjanik augum ugluvanunaglaan. ⁹ Taamna immiumaniqsuq uqauttutauruq tumigiplugu Jeremiah sivuniksriqiri uqautigikkaña, “Tiguniğaiç inuiññaq qulit maniich. (Taapkua maniich inuğiaktilaan at Israel-aagmiut sivunniutigikkañich akiliutigisuklugich ilaanun.)” ¹⁰ Tauqsiutiginiğaat utkutchim nunanja, maligutlugu atangum tillisaa uvamnun.”

Jesus Apiqsruqtuğaa Pilate-nun

¹¹ Jesus qikaqtitlugu sivuğaanun Pilate kavanauruam taavruma apiqsruğniğaa Jesus, “Umialigivatin Jew-nuruat?” Jesus kiuniğai, “Uqaaniktutin taatna.” ¹² Aasiñ Jesus pasiikkaukami qaukñitñiñ agaayuliqsit sivulliuqtigruaniñlu kiunjiñniğai. ¹³ Kiisaimma Pilate nipliqpuq ilaanun, “Tusaqsagñitpigich ilisimariqsuutinjich akikñaqhutin?” ¹⁴ Aglaan Jesus-nun kiunjiñniğaa atautchimikunniñ uqaqsagñigmik. Kavanauruuq quviğutchallapiağniqsuq.

Jesus Tuquruksraquğaat

¹⁵ Uvvaasiñ ukiuğagipman niğiqpavikaami kavanauruuq anipkairagñiqsuq atautchimik isiqtamik inuich pisukkanatnik. ¹⁶ Taatnahatni inuk isiqtauniqsuq ilisimallautakkanat atiqaqtuuq Barabbas-mik. ¹⁷ Inugayaat katipmata Pilate-nun apiqsruğniğai, “Nalliaknik anipkaitquvisitña—Barabbas-mik naagaqaa Jesus-mik taiguutiğauamik Christ-mik?” ¹⁸ Ilaan ilitchuğiniğaa tamatkua qaisilaan at Jesus inmiñun siqñataqaligmiktigun. ¹⁹ Aasiñ Pilate aquppipkaqlugu atangum aquppiutanani, ağnaata tuyuğniğaa uqqamik itnaqlugu, “Ilaksianagu taamna nalaunjaruq inuk, atakkii

iluilliugutigillakkiga ugluvak siññaktugiplugu.”²⁰ Aglaan qaukñjisa agaayuliqisit sivulliuqtigruatlu maliksunñigaich iñugayaat apiqsruğlugu anipkaquplugu Barabbas aasiñ tuqqutillugu Jesus.²¹ Kavanauruam apiqsruğniğai, “Nalliaknik ukuak iññuk anipkaitquvisitña?” Iñuich kiuligñigaat, “Barabbas.”²² Pilate-ñum apiqsruğniğai, “Suniaqpiğuaasiñ Jesus taiguutiqaqtuag Christ-mik?” Iluqatñ kiunigaat, “Kikiaktuutili sannigutamun.”²³ Pilate-ñum nipliutinigai, “Sumik savamaqluqaqpa?” Aglaan nipaalapsaaqsiñagniqsut nipitusillapiaqhutin, “Kikiaktuutili sannigutamun!”²⁴ Pilate ilitchuğiniqsuq qanuğunniñ piyumiñaiñhanik suliasiiñ apai nipruaqhutin iñuich. Imiksraqhuni igguğniğai argañni sivugaatni iñugayaat. Aasiñ nipliqhuni, “Uvva, patchisaunjitçuña uuma iñuum tuqqutauniañhagun. Taamna savaagigiksi.”²⁵ Iluqatñ iñuich nipaalaniqsut, “Anasiññuqsausiaksraq tuqqutauñhagun illi uvaptiknun qitunğaptiknunlu.”²⁶ Tavrani Pilate-ñum anipkağniğaa Barabbas, aasiñ ipigaqtuqtitqaaqlugu qaiñniğaa Jesus anuyyiuqtinun kikiaktuutityaquplugu sannigutamun.

Anuyyiuqtit Mitautiginiğaat Jesus

²⁷ Aasiñ Pilate-ñum anuyyiuqtinñ Jesus aullautiniğaat kavanauruam igluqpananunaasii, katipkaqlugich anuyyiuqtipayaat avatanıqlugu Jesus.²⁸ Atnuğaiyaqlugu atipkağniğaat kaviqsaaamik atnuğaaamik.²⁹ Niaquğusiğniqsut kakitlağanik iliplugu niaquanun tiguğmialiqlugulu ayauppiamik taliqpiagun. Aasiñ sitquqhutin sivugaanun mitautigiaqsiñigaat nipliqhutin, “Pağlagiptigiñ, umialgat Jew-ñuruat.”³⁰ Taatnaanikmata tivvuaqtuğniğaat Jesus piplugu taamna ayauppiag anaumiaqsipluğuaasiñ niaquagun.³¹ Mitautigisuiqamitruñ Jesus anuyyiuqtit mattaqlugu atnuğaaq atukkanña atnuğaatqiksinnigaat atnuğaanñiik. Aasiñ aullautiniğaat kikiaktuutikkauviksrañanun.

Jesus Kikiaktuutiniğaat Sannigutamun

³² Anuyyiuqtit anillağmıñ nalaunnigaat anun Cyrene-nağmiu atilik Simon-mik. Nunuriplugu taamna anun iqsruktinnigaat Jesus-ñum sannigutanjanik.³³ Tikitñamıñ inımun atilımun Golgatha, itna mumiutiqaqtuag “Saunga niaqum,”³⁴ anuyyiuqtit qaitchiñigaat misuqqumik avuqtamık sunjamık. Aglaan Jesus-ñum ukuuallakkaluaqamıñ imiğunñiñiğaa.³⁵ Kikiaktuutianikamitruñ Jesus anuyyiuqtit autağniğaiç atnuğaanı inımnun saaptaqtuutigiqlugich.³⁶ Aquvinniqsut qaunagiaqsiplugu tavrani.³⁷ Qulaanun niaquan ilıñigaat pasikkun ilaagun, aglausimaruag itna, “Uvvauna Jesus, umialgat Jew-ñuruat.”³⁸ Malğuk tiglinıniaqtik kikiaktuutiqatigipmiñigik Jesus-ñum, ilaqataa taliqpianun aasiñ ilaqataa saumianun.³⁹ Iñuich apqusaqtuag niaqulanıqsut nipliaplutin pisaanñatinak Jesus-mun,⁴⁰ “Uqaguruatin piyaqquhıñiauniplugu agaayyivikpak nappatqiglugu piñasuni uvluni, anniqsuğıñ ilipnik. Iğñigikpatin Agaayyutim, atqagiñ sannigutamiñ.”⁴¹ Taatnatun qaukñjisa agaayuliqisit aglaliqiritlu sivulliuqtigruatlu pisaanapmiñigaat Jesus.⁴² Uqagñiqsut, “Ikayutlagaluğai atlat iñuich, aglaan inımiñun ikayulguiñniqsuq! Umialgikpaun Israel-ñum, ki atqagiñ kikiaktuutirivıñmiñ. Aasiñ ukpigiğisigikput.”⁴³ Tunñaniqsuq Agaayyutmun. Ki, Agaayyutim pigisullapiağumıñ anniqsuğlıñ Jesus pakma, atakkıi uqagñiqsuq iğñiginipluni Agaayyutmun.”⁴⁴ Taapkuak tiglinıniaqtik kikiaktuutiğatauruak ilaani pisaanapmiñigaat Jesus.

Jesus Tuquruq

⁴⁵ Uvluq qitiqquqman taaqsiñiqsuq nunapayaami piņasuni sassaǵniǵni. ⁴⁶ Iliyurñaqsipman qulinuǵutailam sassaǵniñanun Jesus nipliǵniǵsuq nipitusillapiqahuni, “Eli, Eli, lama sabachthani?” (Taamna itnautauruaq, Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suksraaqpiña?) ⁴⁷ Iñajisa iñuich tamaani qikaqtuat tusaakamitruñ taamna uqǵǵniqsut, “Uvva uuma anutim tuǵiraǵaa Elijah.” ⁴⁸ Tavrauuaa ilañat iñuich tigusiñiqsuq misuktaqtuam. Immiqsinnigaa misuǵuqluñmik iliplugu qiruum nuvukkananun. Aasiñ qaiñniǵaa ilaanun imiquplugu. ⁴⁹ Aglaan ilañich iñuich nipliǵniǵsuq, “Iłaksianasiuñ. Naipigtuǵlakput Elijah agǵisipmagaan annautityaglugu.” ⁵⁰ Aasiñ Jesus nipliatqikami nipitusipluni aniñniǵniǵsuq. ⁵¹ Tavraguuq talukuyaaq niviñaruuaq agaayyuvikpañmi siiksniqsuq tatpichakña takanunaaaglaan. Nuna aulapmiñiqsuq sulı uyaǵaich qupluqhutin. ⁵² Iıuvǵıllu anmaǵniqsut aasiñ iñuigiaktuat Agaayyutim iñunı tuqugaluaqtuat anıtqikhutin. ⁵³ Anıtqianikamiñ uniñniǵaich iluvıqtin, aglaan aquagun anıtqılhan Jesus-ñum nunaaqqimurñiqsut ipqıtuhamun sagviqhutin iñuigiaktuanun iñunun. ⁵⁴ Anıyuyıuqtit anıalatinıllu atunaksrıruat Jesus-mik qıñiqamiñ aularuamık nunamık sulı supayaaniq qaunamaruanik, iqsitchallapiǵniqsut nipliqtıñin, “Iımun iǵniǵiniǵaa Agaayyutim.” ⁵⁵ Iñuigiaktuat aǵnat qıñıqtuǵniqsut unıavaniñ. Tamatkua aǵnat malıktuat Jesus-mik Galilee-miñ savautrıtyaqhutin ilaanik. ⁵⁶ Iıaupmiñiqsut Mary Magdalene, Mary aakanak James-ñumlu Joseph-ñumlu, sulı aakanak iǵñajisa Zebedee-m.

Jesus Iıuvıǵniǵaat

⁵⁷ Unnuksraaqman umialik agǵiñiqsuq atilik Joseph-mik Arimatheaǵmıumık malıǵuaqtaupmiñiqsuamık Jesus-mi. ⁵⁸ Utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginigaa timaa Jesus-ñum. Pilate tılrıñniqsuq qaitquplugu timi Joseph-mun. ⁵⁹ Tavra Joseph-ñum atqaqamiñ timi aasiñ nımıqsruǵniǵaa salumaruamık ukiñhaamık. ⁶⁰ Aasiñ inıllañniǵaa Jesus-ñum timaa nutaa-mun iluvıluıqtamun uyaǵañmi, iluvıksraǵmiñun iñmiñik. Aksraanıkamıtrunı uyaǵakpak umıñniǵaa talua iluvǵum aullaqhuniasıñ. ⁶¹ Mary Magdalene-lu atılu Mary aquppiñiqsuk akiani iluvǵum.

Munaqsrit Iıuvıǵmi

⁶² Uvvaasiñ uvlutqikman, itqanaiyaǵvium uvluan aquagun, qauklıñich agaayulıqsit sulı Pharisee-ñuruat utlautiniqsut Pilate-mun ⁶³ nipliqtıñin, “Anıun, itqǵıkpıt taavrıma kinnirim uqǵıkkaña iñuunıǵaǵmi makıtqıkkisiñipluni aquatıgun piņasut uvlut. ⁶⁴ Taamna pisıgilugu tilisiñ iluvıq qaunagıllapiaqulugu taapkunani piņasuni uvluni. Malıǵuaqtai agǵıqıpaqtıt tıglıglugu timaa Jesus-ñum aasiñ uqautıluǵıch iñuich anıtqıñniılu tuqumiñ. Taatnasıq sagluıq pıǵiıtlukksıruq sıvullıǵmiñ sagluutimiñ.” ⁶⁵ Pilate-ñum uqautiniǵai, “Pıksraǵısi anıyuyıuqtinik qaunaksrıksrıpsıtıñ qaunagıtyaqsiunı iluvıq pisuqtılaapsıtıñi.” ⁶⁶ Tavralı utlautiniqsut iluvıǵmun anımagumiñıyaǵıaqlıgu uyaǵak, sulı qaunaksrııluıgu anıyuyıuqtinik.

28

Jesus Anıtqıksuq Tuquıǵmiñ

¹ Aquagun mıñıuıqsıǵvium, qaunıuraǵataqtuami sıvullıǵmi uvlıani akunıqsaam, Mary Magdalene-ñumlu atılamı Mary-m qıñıǵıaǵniǵaa iluvıq. ² Tavratavranı suamaruamık nuna ilıqsraqtuq, atakkıi isaǵulǵan Atanǵum

atqaghuni qilanjmiñ aksraktinnigaa uyağagruaq paananiñ aasii aquvirvigi-plugu. ³ Qiññaña atriqağniqsuq ikniqpalañmik, suli atnuğaani qatigniqsut aputitun. ⁴ Iqsigiplugu qaunaksrit uuliksiñiqsut. Iliñiqsut tuqunaruatun iñuktitun. ⁵ Isağulgum uqautinigik ağnak, “Iqsiñatik. Iisimagiga ivaqliqtik Jesus-mik kikiaktuutrauruamik. ⁶ Uvaniingitchuq. Anitqiksusq nipliğmisun. Maunağitchik. Qiññiatku Atanguruam nallavia. ⁷ Aullağitchik qilamik uqautilugich maliguaqtai, ‘Anitqinñiqsuq tuquhğmiñ aullaanikhuni sivupsitñi Galilee-mun. Taamani qiññisigiksi.’ Tavruñaaglaan.” ⁸ Aullaqtiqtuk qilamik-sruaqhutik iluviğmiñ iqsillağmik quviasullapiagataqhutiglu. Aqpaqsruaqhutik uqautrityaqtuk maliguaqtaiñik. ⁹ Uqautrityaqtuqtitlugik maliguaqtaiñik taimmañnaq Jesus-ñum nalaunnigik nipliutigaluni, “Pağlagiptik.” Taapkuak utlaklugu tiguniğaa isiganigun, aasiñ agaayyuvigiplugu. ¹⁰ Uvvaasiñ Jesus-ñum uqautinigik, “Iqsiñatik. Aullağutik uqautityatkik aniqatiutka Galilee-muqulugich. Taamani qiññisigaatña.”

Munaqsrit Quliaqtualhat

¹¹ Tavraguuq, igliqtitlugik ilañich qaunaksrit nunaaqqimurñiqsut uqautiaqsiplugich qauklinich agaayuliqsit iluqañitñik atuumaruanik. ¹² Uvvaasiñ taapku katimaanikmata sivulliuqtigruatlu sivunniuhutin aņuyyiuqtitlu qaitchiñiğaiç manigayaanik ¹³ uqautiplugich, “Uqautiyumagisi iñuich, maliguaqtaiñ tikitlugu unnuami timaa tigliniğaat siñiktitluta aullautipluguasiñ. ¹⁴ Taamnaasii uqautauruaq kavanauruam tusaaniqpañ quyaliniğaaqsağisigikput qanuutaisitchağusi.” ¹⁵ Aņuyyiuqtit akuqtuğniğaiç maniich tupigiplugu urriqsuusiaqtin. Taamna quliaqtuaq siaminñasugaqtuq akungatni Jew-ñuruat uvluvanñunaglaan.

Jesus Sagviqsuq Maliguaqtimiñun

¹⁶ Tavraasiñ qulit atautchimik maliguaqtit Galilee-murñiqsut igğimun Jesus aullağvigitqukananun. ¹⁷ Uvvaasiñ qiñiqamitruñ agaayyuviginiğaat, aglaan ilañisa nalupqisuutigiplugu. ¹⁸ Jesus-ñum tikitluni uqautiniğai, “Agaayyutin sanñiksriñiğaanja aņalatağitlasiplugich qilanjmiittuat nunamiittuatlu. ¹⁹ Taatnamik aullağusi iñunñun nanipayaq nunami maliguaqtiguqtititchi, paptaağlugich atqagun Aapauruamlu Iğniğuruamlu Ipqitchuam Irrutchimlu, ²⁰ Iisautilugich kamaksritqulugich iluqañitñik tillisigikkamnik ilipsitñun. Nalupqigiyumiñaitkiksi nayuutihğa ilipsitñi ataramik isukditchaagatahanunaglaan nunam.”

Uqat̄hich Aglaan̄i Mark-ŋum

John Paptaaqtitchiri Quliaqtuaqaǵniqsuq

¹ Uvvauna tusaayugaallautauruq Jesus Christ-kun, igñin̄agun Agaayyutim.

² Agaayyutim uqautaa aglausimaruq sivuniksriqirikun Isaiah-kun, itna, “Atañii, tuyuǵigisigiga uqqiraqtiga sivupni itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.”

³ “Iñuk tuq̄liraqtuq iñuilaamiñ: Itqanaiyautisiun̄ apqutiksraña Atangum, nalǵuǵlugu tumiksraña!”

Isaiah 40:3

⁴ Atuumasimaruq taatnaton, John Paptaaqtitchiri quliaqtuaqami iñun̄un iñuilaami itnaqhuni, “Paptaaqtillusi mumiqqaagusi killuqsautipsitñiñ Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.”

⁵ Iñugiaktuat iñuich aggiumauraagñiqsut ilaanun nakik̄apayaaq Judea-miñ suli Jerusalem-miñ. Quliaǵimatigik killuqsautit̄in̄ John-ŋum paptaaǵniǵai kuun̄mi taggisigatuami Jordan-mik.

⁶ John atnuǵaaqaǵniqsuq pikukturuam amianik, qis̄in̄mik tapsiqaqhuniñu, niq̄iqaqhuniñu pigligianik suli igutchaich siiḡnaqtaallian̄itñik nanipayaaq paqitnami.

⁷ Quliaqtuaqtuq, “Añunimma tikiomagisuruq kamanatluqtuq uvañniñ, aasiñ siñiñil̄guyumiñaitchuñanniiñ aluǵut̄in̄nik.

⁸ Aa, ilumutun paptaaǵaluaǵipsi imikun, aglaan̄ ilaan paptaaǵisigaasi Ipq̄itchuakun Irrutchikun,” itnaqhuni.

Jesus Paptaaqkaupman Aniqusaqsiupluniñu

⁹ Taipkunani uvluni Jesus agǵiḡniqsuq Nazareth-miñ Galilee-miittuami.

John-ŋum paptaaǵniǵaa Jordan-mi. ¹⁰ Jesus-ŋum qakipqauraqami imiǵmiñ tautun̄niǵaa q̄lak añaqman. Agaayyutim Irrusia atqaqhuni miñniqsuq ilaanun tiñmiagruuratun. ¹¹ Nipi tusaǵnaǵniqsuq pakmakña, “Ilvich piq̄pagiplutin Iǵniǵigikpiñ, qyalimaagikma.”

¹² Tarak̄atarra Ipq̄itchuam Irrutchim aullaqtinnigaa iñuilaamun.

¹³ Taavani iñuilaami inniqsuq malǵukipiaq uvluni, aasiñ tuun̄gaum uuktuallan̄niǵaa. Nayuutiniqsuq iñuilaam niǵrutaiñi, aasiñ isaḡulgich savautityaǵniǵaat.

Jesus Tuq̄luǵniqsuq Sisamanik Iqaluñiaqtinik

¹⁴ Taipkunani uvluni Herod-ŋum, umialguruam, John tiguplugu isiḡniǵaa. Jesus utlautiniqsuq Galilee-mun quliaqtuaqhuni tusaayugaañanik Agaayyutim.

¹⁵ Nipliǵniqsuq, “Pakma añaayuaqtaa Agaayyutim qallipluni atumaqsiruuq. Isummitqigitchi ukpiǵilugulu tusaayugaagiksuaq.”

¹⁶ Uvvaasiñ Jesus pisuktualgit̄luni siñaagun narvañan Galilee-m, tautun̄niǵik aniqatigiik, Simon-lu Andrew-lu, kuvriǵniǵniqsuak narvami, iqaluñiaqtauplutik.

¹⁷ Jesus-ŋum nipliutigik, “Maliksikña. Uvakan̄iñaglaan̄ piññan̄niǵisirutik iñun̄nik aqaluñiaqtinun.”

¹⁸ Tarvauvaa uniññin̄j̄in̄ik kuvraǵikkatik maliaqsipluguasiñ. ¹⁹ Tarak̄atarra Jesus pisuktuaallaakhuni tautukkik aniqatigiik, James-lu John-lu, igñak Zebedee-m, kuvriǵniqsuak umiaǵmikni.

²⁰ Jesus-ŋum tautupqauraqamigik tuq̄luǵniǵik. Unisigaaktarra aapagikkaqtik Zebedee akiññakniaqtuanun savaktaiñun umiami, maliaqsipluguasiñ Jesus.

Iñuk Irrusiǵulik

21 Tikitñamin Capernaum-mun minguiqsiagvium uvluani Jesus katraġvianuktigñiqsuq ilisautriaqsipluniasiiñ. 22 Katimaruat aarigaagusunñiqsut ilisauttutaiñik atakkii ilisautripluni anjalatchiġiaqtautun, atlakaupluni ukunakña aglaliqiriniñ. 23 Jew-ñuruat katraġvianu piqaġniqsuq irrusiqġulinġmik nipliaruamik, 24 “Ilaksianatigut. Jesus Nazareth-miu, suniaqpisigut? Uvuñagpich piyaqquġukhuta? Nalunitchiga kisuutilaan, ipqitchuanjurutin Agaayyutim tuyuġikkaña.” 25 Jesus-ñum tarra tiliñiġaa irrusiqġuk itnaqġugu, “Qiniuisaagiñ! Anilutinaasii anutmiñ!” 26 Irrusiqġuum inukniaq nagliksaaqtituullañiġaa qiiqsruqmatununniiñ iġialapkaqpauraġugu uniksaqamiuj. 27 Iluqatinj tautuktuat taavrumiña quvigutchakpagitlutinj apiqsruqtuutiqaqsiñiqsut avatmun, “Qanusiniqpa una? Qanusiniqpa nutaqaq ilisauttun? Una anjun anjalatchiġiaqquhuni tilitlaniġai irrusiqġuich, aasii ilinjisa tupigitanigaa.” 28 Qilamik tavra siaminniqsuq taamna utuamaruaq nunaaqqipayaanun Galilee-mi.

Jesus Mamititchiñiqsuq Iñugiaktuanik Iñuñmik

29 Anikaminj Jew-ñuruat katraġvianiiñ tupqatnurniqsut Simon-kutlu Andrew-ktutlu, piqatigiplugik James-lu John-lu. 30 Simon-ñum aakaruaña nalaniqsuq uunaqġukhuni. Jesus tikiqpaauraqman uqautiniġaat atniġñaġniplugu. 31 Utlakġugu aġnaq tigiñiġaa argaigun makititlugu, aasiiñ uunaqġungiqsiqhuni. Tavra niġuġutiaqsiñiġai. 32 Minguiqsiagvium uvluu nunjiman, unnuksraakun siqiniq nipianikhuni, iñuich tikiutriñiqsut ilaanun tamatkuniña atniġñautiliñmik atlakaagiñiñik suli irrusiqġulinġmik. 33 Iluqatinj nunaaqqim iñui katinisqut taavruma tupqum sivuġaanun. 34 Jesus mamititchiñiqsuq iñugiaktuanik atniġñautiliġiaqtauanik atlakaagiñiñik suli anipkaipluni iñugiaktuanik irrusiqġulinġmik. Ilaan irrusiqġuich nipliqunjiñiġai atakkii ilisimaniġaat kisuutilaanja.

Jesus Quliaqtauġniqsuq Galilee-mi

35 Uvlaatchaurami qaugaluaqnaġu Jesus aullaġniqsuq nunaaqqimiñ iñuilaamun. Tavrani agaayuniqsuq. 36 Simon-ñum piqasiqhuni piqatmiñik pakaaqsiñiġaa. 37 Paqitnamitruñaasiiñ nipliutiplugu, “Iluqatinj iñuich qiniġukkaatin.” 38 Aglaan Jesus-ñum kiuniġai, “Aullaqtuksraurugut atlamun nunaaqqimun. Uvañali quliaqtauġmaunja taamani atakkii piqutigiplugu agġiqsuanjuruña.” 39 Tarra ilaa quliaqtauqtaq katraġvinjitiñi iluqaani Galilee-mi, anipkaipluni ilu irrusiqġulinġmik.

Jesus Mamititchiñiqsuq Auyugaqtualinjmik

40 Tarrasuli una auyugaqtualik tikiumaniqsuq Jesus-mun sitquqhuni-asii injisruqġugu ikayuqupluni, “Ilvich pisuksiniġavich mamititħiñuġikma.” 41 Jesus ilunñutchanjnisuq, isakġugich argagikkani aksikġuguasiiñ. Nipliutiniġaa, “Pisugaaġluña, mamititqugikpiñ.” 42 Jesus nipliġluqqaqtaq taavrumiña, taamna tavrakñatchiaq iluqaqsiuq auyugaqtuaġmiñiñ. 43 Tarra Jesus-ñum taamna anjun aullaqtikaluaqnaġu iñiqtiġniġaa, 44 “Uqautiniaqnaġu kiñaanunniñ aglaan agaayulqsimugutin, qiniqtitchumigiñ iħuqaqsiħiñ ilaanun. Aatchuutyumautin tuniħautinik Agaayutmun tuvraġlugu Moses-ñum tillisigikkaña mamititkaatinkii. Taatnaġuvich iñupayaan iħitchuġiniġaa mamitilaan.” 45 Aglaan taamna anjun aullaqami uqallaaqsiñiqsuq atqunal-lapiaq siamitlugu mamititkaulħi. Taatnaqhuni Jesus isitqilguiniñiqsuq nunaaqqiniñun, aglaan aullaġniqsuq iñuilaamun, iñuichaasiiñ utlaaġaaqsiplugu nakitjapayaaq.

2

Jesus Mamitichiñiqsuq Anutmik Aulatlaitchuamik

¹ Kinuagun ikituurat uvlut Jesus utitqinñiqsuq Capernaum-mun. Iñupayaat uqaqsiñiqsut ainiñiplugu. ² Iñugiaktuat kativagitlutinj tavrura iniksraigutiniqsut tupqum iluani naagaunniñ paam silataani. Jesus-ñum quliaqtuagutiniñgai Agaayyutim uqałhanik. ³ Tarra sisamat iñuich tavrurautriñiqsut aulatlailaamik iñuñmik. ⁴ Qalligaluaqhutinj tikilguiññigaaq Jesus iñugiakpagitlutinj iñuich. Tavra anmaqħu tuqqum qilaña atqaqtinnigaaq taamna aulatlailaq qaatchiaqtuummaan. ⁵ Jesus-ñum ilitchuqħiqamiñ ukpiqsrisiqaqtilaanat, nipliutiniñgaa aulatlailaq, “Nukatpiaq, killuqsautipnik natqigutigikpiñ.” ⁶ Iñajich aglaliqirit aquppiruat tamaani isummatiqagñiqsut itna, ⁷ “Suvaata una uqaqpa Agaayyutitun? Taamna uqağniqħuktauruq. Agaayyun kisimi natqigutritlaruq killuqsautinik!” ⁸ Jesus-ñum irrutchiğmigun kanjisiağiliqamigich uqapilħhat, nipliutliññigai, “Suvaata uqapilħkpsi isummatipsigun?” ⁹ Qanuq una nipliutitquvisiñ aulatlailaq, ‘Killuqsautipnik natqigutigikpiñ’ naagaqaa nipliutitħhanik, ‘Makillutin, uqummatitin tigulugich pisuğin’? Nalliak qaganatħukpa? ¹⁰ Aglaan ilitchuğitquğipsi Iğñinjan Anutim anjalatħiğħaħhanik maani nunami natqigutritħapluni killuqsautinik.” Tavran nipliutigaa aulatlailaq, ¹¹ “Tiligikpiñ, ‘Makillutin, tigulugu qaatchian agğiiñ!” ¹² Tavrakħatchiaq taamna anun makitiqtuq. Tiguplugu qaatchiani aullağniqsuq nakuqsipqauraqami. Qiñiqtuapayaat taavrumiña quvigutħanñiqsut. Kamasruaqsiñigaaq Agaayyun, “Tautunğanjitchugut taatnatchimik,” itnaqħutin.

Jesus Piksrağniqsuq Levi-mik

¹³ Jesus taivrumunjalğiññiqsuq siñaanun narvanan Galilee-m aasii katirviginiñgaaq iñugaağruich. Ilaan ilisautiaqsiññigai. ¹⁴ Tamaani apqusaqami tautunñigaaq Levi, iğniğikkaña Alphaeus-ñum aquppiruq savaağmiñi manniqpluni. Tavra Jesus-ñum nipliutipmani itna, “Malinja,” taavruma makitluni maliutliññigaa.

¹⁵ Aasiñ taavruma aquagun Jesus niğiñiqsuq tupqani Levi-ñum. Iñugiaktuat tax-siliqiritlu atlat killuliqiritlu aquppiqatiginiñgach Jesus-ñumlu maliguaqtaiñlu. Tamatkua iluqatin maliaqsiptmiñigaaq. ¹⁶ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat tautunñigaaq niğiqatiquağlugu tax-siliqirinik suli killuliqirinik. Taapkua nipliutigai maliguaqtai, “Suvaata ilaa niğiqatauva suli imiqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?” ¹⁷ Jesus-ñum tusaakamigich nipliutigai, “Iħaqtuat taapkua atniğñaitħuat inuqsranjitchut taaktinik aglaan ilinich atniğñaitħuat. Uvaña agginjitchuña aiyugaağiğlugich nalaunjaruat aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraaħikun

¹⁸ Maliguaqtai John-ñum Paptaağirim suli Pharisee-ñuruat uisauraağuniqsuat piqusiğiplugu. Iñajich iñuich utlakamitruñ apiqsruğniñgaaq, “Suvaata maliguaqtai John-ñum suli Pharisee-ñuruat uisauraaqmata, ilvillı maliguaqtitin taatnatlaiññiqpat?” ¹⁹ Jesus-ñum kiuniñgai atrikusautmik, “Iğğich uumani ilaqatniğiaqtuami uisauraağniqpat ilaqatniğiaqtuam nayuutininjanisuli? Taatnağumiñaitħut ilaqatniğiaqtuam nayuutitħhani. ²⁰ Aglaan uvluq tikitkisiruq ilaqatniğiaqtuam aullağviksraña ilinjitñiñ. Tavra uisauraağviksraqpaaluk.” ²¹ Jesus-ñum ilisautipsaağniñgai atrikusrautmik, “Iñuum utuqqaq atnuğaaq ilaağumiñaitħaaq nutaamik ukiħhaamik atakki

ilaanuyumi nutaam utuqqaq alikpalaagisigaa, aasiin allaq aglitlukhuni. ²² Naagasuli, iñuum utuqqaq puuq immigumiñaitchaa nutaamik asiam misuguanik atakkii nutaam misuqquum alikisigaa asiam misuguan puuna, suli asiam misugua maqigisiruq taavrumakña puumiñ. Aglaan nutaqqaq asiam misugua immiutraksrauruq nutaamun puumun.”

Qanuutautilaaja Minguiqsiagvium

²³ Uvluaani minguiqsiagvium Jesus pisunniqsuq nautchiivikun. Tarra maliguaqtai tamaunnaaqaminj pukunniqsut mukkaaksranik, nigiaqsiplugitaasiin. ²⁴ Tavra ilanjsa Pharisee-nuruat nipliutiliginigaa, “Atanji, suvaata ilinjich savakpat minguiqsiagvium uvluaani maligutaksrakuagnañitkaluaqtuat tamarrumani uvlumi?” ²⁵ Ilaan kiunigai, “Agligimasuknaigiksi David-numlu piqatainlu inuqsruhat niqiksragmiknik?” ²⁶ David isigniquguuq tupqanun Agaayutum nigipluniasii qaqqumik tunillaqtuutmik Agaayutumun. Taatna atuumasruunigsuq Abiathar-num qaukiuhatni agaayuliqsit. Maligutaksraptigun kimun-unnin niqiksrautitqunijnigaa avataatigun agaayuliqsit. Aglaan David-num nigijnigaa qaqqiaq, aasiin aatchuñigaa maliktigikkani.” ²⁷ Taatnagaluaqamigich Jesus-num nipliutipsaagnigai, “Minguiqsiagvium uvlua iniqtauruq iñuumun aglaan iñuk iniqtaurjitchuq minguiqsiagvium uvluaun. ²⁸ Taatnamik Iginja Iñuum atanguruq unnin minguiqsiagvium uvluaani.”

3

Anun Argalik Pannaqluktanik

¹ Jesus isitqinñiqsuq Jew-nuruat katragvianun. Aasiili tarani itmiñiqsuq anun argalik pannaqluktanik. ² Jew-nuplutinj sivulliuqtuat qaunaksruaqsiliginigaa mavruigisikmanjaan minguiqsiagvium uvluaani, tavraami agvisiksraqsiuqñu. ³ Jesus-num tarra nipliutinigaa anun argalik pannaqluktanik, “Makillutin uvunañ.” ⁴ Tavraniasiin apiqsruqñu taapkua, “Nalliak maligutaksrakuagnaqpa Minguiqsiagvium uvluaani—savaaqaliq nakuuruamik naagaqaa pigiitchuamik, anniqsuñiq iñuumigmik naagaqaa tuqutchiñiq?” Aglaan ilinjich nipaisaagniqsuq. ⁵ Uumitchaksaañu tikiuamalgaluagnigaa tarani aglaantuq ihurrutiginigaa pitchiginjhatigun sulisuksraqañjhatigun, uummatiqahutin siquqtuamik. Tarra nipliutinigaa anun taamna, “Isivitkich argaktin.” Taavruma tarra isivinnigai, aasiitai argai ihuqsiñiqsuq iglumiktitun iliplutin. ⁶ Tarra taapkua Pharisee-nuruat aullaqtigniqsuq, tarvauvaa sivunniuatigityaqñu Herod-kuayaat qanuq tuquksrañagun Jesus-num.

Iñugayaat Narvam Siñaani

⁷ Jesus aullaqasriqhuni maliguaqtimiñik Galilee-m narvananunniqsuq. Iñugaagruich maliginigaa Galilee-miñlu Judea-miñlu, ⁸ Jerusalemiñlu, Idumaea-miñlu, unjataanlu Jordan-num, avataanlu Tyremlu Sidon-numlu. Taapkua tusaanigaa kamañqutanik savaaqaha utlakñuasiin. ⁹ Tarra Jesus-num uqautinigai maliguaqtini umiaq ikkiviksranit tiguñiñaaquplugu qanimiñun atakkii iñugaagruich ukua iñugiaksivagitlutinj tatruligaa. ¹⁰ Mamititchianikman iñugiaktuanik, atlasatnigñautiligich tatvikraiñigaa aksigukñu Jesus. ¹¹ Tamarrasuli irrusiñuligich tautukamitruñ putqatagvigiplugu niplianiqsuq itna, “Ilvich Iginja Agaayutum.” ¹² Aglaan iniqtiqtañigai tamatkua ilinjitñun ilitchuñipkautigitquniluni.

Jesus Piksraǵniqsuq Qulit Malǵuĩnik

¹³ Jesus kilvaqtaǵniqsuq tunjaanun kinjiktaam nunam. Tarani qirińuaǵnigai tamatkua pigisukkani. Tarra utlańnigaať. ¹⁴ Nalunaiqsagai qulit malǵuk maliguaqtiksrať, uqqiraqtaunik taiyuqǵugich piqatigisukǵugich, tuyuǵisukǵugich quliatqtaǵiaquplugich. ¹⁵ Sańniksirińnigai mamititchitlasiplugich atniǵnaqtuanik suli anitchitlasiplugich irrusiqǵunınik. ¹⁶ Uvva ukua qulit malǵuich Jesus-ńum nalunaiqsagıkkarı: Simon-lu atchikkańa Peter-mik, ¹⁷ James-lu John-lu igńak Zebedee-m Jesus-ńum atchikkak Boanerges-mik, mumiutiqaqhuni “Iǵniǵıkkak katlulam” [uumitichiyalallakhutigguuq]. ¹⁸ Suli Andrew-lu, Philip-lu, Bartholomew-lu, Matthew-lu, Thomas-lu, James-lu igńıńa Alphaeus-ńum, Thaddaeus-lu, atla suli Simon Zealot-ńuruaq, ¹⁹ suli Judas Iscariot, taamna aatchuutigitnıktuaq ilaanic.

Jesus-lu Beelzebul-lu

²⁰ Akuniisunjaqani Jesus isigniqsuq tupigmun. Inugaaǵruich malilgińnigaať. Kiisaimmatai taatnaqhutin Jesus-lu maliguaqtinılı niǵilguilǵiqputunniin. ²¹ Tavra ilain tusaakamıtrun taatnaqtauq aullaǵniqsut aggsityaǵukǵu Jesus, atakkii inuich uqautigigaať ihuǵangıńnıplugu. ²² Ilańich aglaliqirit tikińnigaať Jerusalem-miń itnaqhutin, “Jesus Beelzebul-mik ańalatiqatquq, aasiin anitchıraǵatquq irrusiqǵunınik atuqǵu sańıa ańalataata irrusiqǵuich.” ²³ Jesus-ńumtarra qallılaaquinigai inuich inımińun uqautiuraaǵaqsıplugichaasiin aatriksautitigun itna, “Qanuǵuni tuunǵa qanıttaigisiva tuunǵaǵmik? ²⁴ Uvva nunaaqqim ańalatai akıllıilıqsuutıkpata avatmun, taamna nunaaqqıq suksraungıǵnıaqtuq. ²⁵ Uvvasuli inuich tupigmi atıngıqpať akitıaqtuutilutin suksraungıǵnıaqmiut. ²⁶ Uvva taatna qaukiat tuunǵaich irrusiqǵunı piyuutigumın avatmun, ilaan sańıa isukhińnıaqtuq. ²⁷ Uvvasuli atla atriaksaun: Kińaunniin inuk isigumińaitchuq sańııruam inuun tupqanun ivayaqtaqsıluniasıin sullińauranıńik aglaan sıvulliulugu pitukkayaǵaa sańııruaq inuk, tavrakıaasıin ivayaqtaqsıluni sullińauranıńik. ²⁸ “Uvvauna uqautigipsi, Agaayyun natqıgutriyumaatquq pisugaaqhuni inuich killuqsautıpayaanıńınik suli uqagıniqktahıpayaanıńınik Agaayyutmik. ²⁹ Aglaan Agaayyutim natqıgutyumińaitchaa taimunıa inuk uqagıniqhuıtrıruaq Ipqıtchuamik Irrutchimik; taamna inuk patchısaugısiruq isıitchuaguni.” ³⁰ Jesus taatnaǵniqsuq atakkii taapkua upyaktuqǵu itna, “Taamna ańalatiqatquq irrusiqǵunımik.”

Jesus-ńum Aakanalu Anıqatiunılu

³¹ Uvvalı Jesus-ńum aakanıa suli anıqatiunı tikińnıqsut. Qıchaqhutin qakma kiligıaqtınnıgaať. ³² Ilańata aquppiruat avataani nipliutıgaať Jesus, “Atanıı, aakanlu anıqatiutinlu kigga utaqqıńnıgaaťın.” ³³ Jesus-ńum kiunıgıai, “Kińa uvańa aakapiaǵıvıyu unniin anıqatiupıaǵıvıyu?” ³⁴ Saatlugich aquppiruat avatmiin nipliutıpsaǵnıgıai, “Atanıı, uvańa aakapiaǵa suli anıqatiupiatka! ³⁵ Kisupayaaq savaaqatquq pisulhanik Agaayyutim, taamna inuk anıqatiugıgıa suli aakapiplugu.”

4

Atrıksaun Nautchiaksrıqırıkun

¹ Tarrasuli Jesus-ńum ilısaıtıaqsilgińnıgıai narvam sıńaani imma. Inuich katilgińnıqsut inuıgıaksıplutin. Taatnaqmataasıin ikiniqsuq umiamun, mikıruuramik ayaktaallakǵu, aqıvınnıqsuq. Inugaaǵruich qıchaqtıınaqtun

narvam siñaani. ² Ilaan ilisautiniġai iñugiaktuatigun atrikusautitigun. Aasii ilisaututmiñi uqaqtuutiuraaqługich. ³ “Naalaġniłlagitchi! Iñugguq nautchiityaġniqsuq. ⁴ Nautchirapkaqługu nautchiakrsrat ilanjich katagaġniqsut apqutmun, aasiitai tinmiurat tikitlutinj niġiñiġaich. ⁵ Ilanjich katanjnisut uyaġauruamun nunamun nunaqapianjitchuamun. Naunigsut qılamik atakkii nunakitłuni. ⁶ Aasiin siqinġum mayuqaami pasikługich atakkii kanjiaqapianjıtlutinj pannaqłunniġai. ⁷ Suli ilanjich katanjnisut akunġatnun kakitłagnať, aasiin kakitłagnať naukaminj nagguviksraignıġaich asirrijitlutinj aasiin. ⁸ Ilanjitsuli katakħutin nunagiksaamun asirriaqagñisut. Iñugiaksiplutin nauriñisut mukkaaksranik atautchimiñ inuiñnaq qulinjuttaaqħutin suli ilanjich pinasukipianjuttaaqħutin suli ilanjich tallimakipianjuttaaqħutin.” ⁹ Ilaan nipliutigai, “Taamna iñuk siutiqaqtuaq naalaġniłi.”

Sivuniġat Atrikusauti

¹⁰ Kisinjuqaminj, maliġuaqtaif inuillu tusaaruat ilaanik apiqsrugniġaat taavrumuuna atrikusautikun. ¹¹ Jesus-ġum nipliutigai, “Agaayyutim sagviġaa nalunaqtuanjanik anjaayuaqutaan ilipsitñuħiñnaq, aglaali tamatkunuj a ukpiqsriñitchuanun uqaqatunja atrikusautitiguhñiñnaq. Taamna aglausimaruaq uqalıġni immiumaruq Agaayyutim itnauttutigikkana, ¹² ‘Qiñiġaluaqħutin irimiknik ilisaqsritłaitchut, unniin tusaagaluaqħutin siutimiknik kanjisiłłaitchut. Kanjisiñiġuminj mumikpiaqtut Agaayyutmun, ilaanli natqigutigai killuqsautinjitñik.’”

Isaiah 6:9-10

Jesus Kanjisiqkaiñisusq Atrikusautmik Nautchiirikun

¹³ Jesus-ġum apiqsrugniġai, “Nalunipisij taamna atrikusaun? Qanuġmi kanjisiñiaqpsisigich atlat atrikusautit? ¹⁴ Nautchiiri nautchiiruq tusaayugaallautamik. ¹⁵ Ilaatni uqalıġ nautchiakrsratun katagaqħuni apqutmun; tamatkua inuich tusaaplugu uqalıġ, aglaan tuunġaum tikitługu qılamik aat- taġniġai uqalıġch nautchirriutauruat uummatinjitñi. ¹⁶ Suli atlat inuich atriplugich nautchiakrsrat kataktuat uyaġauraalinmun; tusaaplugulu uqalıġ qılamik quviasukħutin akuqtuqługulu, ¹⁷ aglaan uqalıġ kanjilinjitman akuni- utłaitchuq. Kinuagun iħuıllıuħıġlu piyuaqsıuħıġlu ilipmaknik pigiplugu uqalıġ qapiqtıġaġniqsut. ¹⁸ Suli atlat inuich atriplugich nautchiakrsrat kataktuat akunġatnun kakitłagnať. Taapkua tusaaruat uqalıġmik ¹⁹ aglaan isumaaluu- tit inuuniaħikun, kinnitñinjiaġutitlu umialgutmik suli kimmıtut supayaanik suqtıġingıġaġiġaat Agaayyutim uqalıġha. Taimmaasiin nauritłaitchut asianik. ²⁰ Suli atlat inuich atriplugich kataktuat nunagiksaamun: tusaakamitruj uqalıġ akuqtuqługu suli asirriaqħutin, ilanjich inuiñnaq qulitun, ilanjich pinasukipiatun, ilanjitsuli tallimakipiatun.”

Naniq Ataani Utkusium

²¹ Jesus nipliutigikkani ilanıġai, “Atanjii, inuich iliraġingitħaa naniq ataa- nun utkusium unniin ataatanun siñigviich. Aglaan inuich naniq iliraġigaa naniqagvinmun. ²² Agaayyutim iriqsimakkanj pakma sagviġisigai ilaatnıġu. Inuich kanjisiqsimanjıħaluaġumisigich pakma kanjisiqsisigaiħ taimanıġu. ²³ Kiñna iñuk siutiqaġumi tusaatlaruanjanik, ki ilaa tusaali.” ²⁴ Ilaan nipliutimmiñiġai, “Ki, naalaġnimmaagıksi ata! Qanutun naalaġnisılaaqsi taimma itpan, taat- natun kanjisiqılaaqsi itkisıruq, suli kanjisiqısaıñıġnaqtusi. ²⁵ Ilaa piqaqtuaq akuqtullaagısisıruq aglaan taavruma piqanjıħuam anniagısisigaa pigikkani.”

Atrikusaun Nautchiaksrakun Nauraqtuakun

²⁶ Jesus nipliqsuq, “Atriqaqtuq aṇaayuqautaa Agaayyutim iñuṇmik nautchi-iruamik nautchiaksranik nunamun. ²⁷ Unnuagaḡipman siñikhuni suli uvlugaḡipman makitluni savaaqaqtuq. Qaunaksraillaat nautchiaksrat nau-raqtuq, suli qanupiaq nalugaa nauhat. ²⁸ Aglaan nunam nauḡkaḡuḡu asirri-raqtuq, sivulliuplugu nautchiaksraq nuillagaqtuq qiiñiḡnaqsiraqḡuni aasiitai nauqqaqḡuni puṇja piṇṇuqmata mukkaaksram, tavrakṇa iluḡani niqik-sraq nauvaalukhuni. ²⁹ Aglaan asiat nautchiirim kipputmik kipiqaqsiraḡigai, katitchivik tikiumaplunikii.”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³⁰ Jesus nipliqsuq, “Sumun atritlavisigu Agaayyutim aṇaayuqautaa iñuṇmik? Uqautiniagipsi atrisilaanani. ³¹ Atriqaqtuq nautchiaksrauramik atiqaq-tuamik mustard-mik. Mikiniqtaḡaluqaqtuq nautchiaksrapayaaniñ nunami. Aglaan nautchirriutaukami nunami ³² nauqaqsiraqtuq aglitlulkhuni nauri-apayaaniñ. Akiḡuḡluksipluni tiṇmiḡuich uvluitiqaḡvigiraḡniḡaat taḡḡanatni akutuqpalgich.”

³³ Suli iñuḡiaktuatigun atrikusautitigun Jesus-ḡum uqaaqtuutiraḡniḡai iñuich kaniqsilgutillaanatitun. ³⁴ Ilaan uqautitlaitkai atrikusautillaaqḡuni. Aglaan kisiṇṇuqamiñ maliḡuaqtini kaniqsipkaḡniuraapiaqḡugich piraḡniḡai.

Jesus-ḡum Quunniḡuqtikaa

³⁵ Tamarrumani uvlumi anaqaqsraaqman ilaan nipliutiniḡai maliḡuaqtini, “Akmunḡaḡta” ³⁶ Tavrani ilinḡisa uniñniḡaiḡich iñugaaḡruich. Maliḡuaḡtai ikiniqsut umiamiknun Jesus-ḡum ikimmivianun. Atlat umiat itmiñiqsut. ³⁷ Anuḡḡiḡuḡman qaiḡiḡuḡhuni umianat immautiaqsiñiḡaa. ³⁸ Jesus aḡuni umiam siñiṇniqsuq akitchillaḡhuni. Ilinḡisa itiqsaḡniḡaat niplialaplutin, “Ataniḡ, sugiṇitpiṇṇu piyaqḡḡuḡpta?” ³⁹ Ilaa makitluni iñiqtiḡniḡik anuḡiḡuḡ qaiḡiḡuḡ, “Ki, anuḡaiḡi!” itnaḡhuni. Anuḡaiḡhuni quunniḡuḡniqsuq taatnaḡman. ⁴⁰ Nipliutiniḡai, “Suvaata iqsivisi ukpiqḡutaitmatun?” ⁴¹ Taapḡua iqsiliḡpauraḡniqsut. Apiqsruutiaqsiñiqsut avatmun, “Qanusiuṇiqpa una iñuk anuḡimunniñ qaiḡiḡpauratlu kamagivatruḡ?”

5

Jesus-ḡum Mamitikaa Iñuk Iñuḡiaktuanik Irrusiḡuluk

¹ Ilinḡich ikaḡniqsut iḡluḡanun narvam nunaṇatnun Gerasene-naḡmiut. ² Niupḡauraḡman umiamiñ paḡniḡaa irrusiḡḡulḡum iluvḡich akunḡatniñ. ³ Uvvaguḡuq taamna iñuuniḡniqsuaq tamaani. Kia-unniñ iñuum qiliqsimalḡuitlugu kalimniḡniḡik; ⁴ Akulaiḡḡuḡu qiliḡaluḡaḡniḡaat niukḡunlu argaiḡunlu. Kiktugaalaraḡniḡai qilḡutini piyaḡḡugich. Kia-unniñ iñuum nuyiqsalḡuiñiḡaa. ⁵ Ataramik unnuamiḡu uvlumiḡu nayuutiraḡniqsuq nipaalapluni qipiqsralakami iluvḡich akunḡatniḡu qimiḡaat qaṇatniḡu, suli iñuḡiaktuami kiliḡialapluni uyagaṇnun. ⁶ Taiñniḡaḡuraḡ qiiḡiḡamiṇṇu Jesus aḡpaliḡsruḡniqsuq ilaanun, sitḡuḡvigipluguasiñ sivuḡaanun. ⁷ Iñuum iluaniñ irrusiḡḡuum piyaa nipitugalukut, “Jesus, Iḡniḡa Qutchiñiḡsrauram Agaayyutim, suniaḡpiṇṇa? Agaayyutim atḡagun iḡiḡikpiñ anasiñḡuḡsaḡḡitlunḡa.” ⁸ Jesus-ḡum tiligaa irrusiḡḡuk anitḡuplugu taavrumakṇa iñuḡmiñ. ⁹ Atakkii Jesus-ḡum apiqsruḡaa, “Sumik atiqḡpich?” Ilaan kiuniḡaa, “Uvaṇa atigaa Iñuḡiaktuaḡ atakkii uvagut iñuḡiaktugut.” ¹⁰ Tarra taavruma iṇiqsruaḡniḡaa, “Tuyuḡiniaqasigut tamarrumakṇa

nunamiñ.” ¹¹ Qanimi munaqsraqpauraqagñiqsuq malğunıñ kavlutuñnik kunianik, niğniñiaqhutin qimigaami. ¹² Irrusiqłuich iniqsruaqsiniğaat, “Isiqittigtut kunianun taapkunıñ.” ¹³ Jesus-ñum anıñniğai. Irrusiqłuk aullağniqsut anutmiñ, isiqhutin aasiñ kunianun. Iluqatin kuniat pañalikhutin anayasaktuasunaqatin ipnakiñ. Naparağniqsut narvamun aasiñ ipipltuñ.

¹⁴ Munaqsriruat taapkuniña kunianik qimakhutin uqautıyağniğaiç nunaacqıgımiut. Tamatkua iñuich aullaqhutin tautugiğniğaat tamanna atuumaruag. ¹⁵ Iñuich utlautikamin Jesus-mun tautuñniğaat irrusiqłuqagıuugaluqtuag aquppiruag atnuğaaqhuni qauğrimapluni. Taatnaqhutin iñuich iqsitchanıqsut. ¹⁶ Tamatkua qiniğatauruat uqautiğiaqsiniğaat iñupayaanun qanuq atuumalha atlağumqan irrusiqłuqagıuugaluqtuag suli qanuq piyaqquhat kuniat. ¹⁷ Tavra iñuich iniqsruaqsiniğaat Jesus aullaquplugu nunamikniñ. ¹⁸ Jesus ikiaqsipman umiamun taavruma irrusiqłuqagıuugaluqtuam iniqsruaqsiniğaa maliguklıgu Jesus. Maligulıllapiğniğaa Jesus. ¹⁹ Naagauvva Jesus-ñum malıquñiñniğaa aglaan itna nipliutıhiñniğniğaa, “Ailutin ilauraaqnun uqautıyakkıç tamarruniña kamañaqtuamik Atangum savaututaanik ilıpnun suli ilunıksrıñhanik ilıpnun.” ²⁰ Tavra iñuk aullağniqsuq, aasiñ qulıaqtuagaqsıpluni nanıpayaaq Qulini Nunaacqıni qanuq kamañaqtuamik savaaqalħa Jesus-ñum inımiñun. Tarra iluqatin iñuich quvıgusunıqsut.

Jairus-ñum Pania suli Ağnaq Aksikniqtuag Jesus-ñum Atnuğaanıñnik

²¹ Jesus utiqami igłuanun narvam, iñugiaktuat iñuich katilgiñniqsut siñaani narvam. ²² Tavra agıqımiñniqsuq añalataa Jew-ñuruat katragviata, Jairus-mik atilik. Tautukamiuñ Jesus punniqsuq sivuğaanun. ²³ Iniqsıullapiğniqsuq itnaqhuni, “Paniuraga amma tuqułhiñaağtuq. İllıñniğniğniğniğaat argaktin ilaanun mamıtquplugu. İñuuyumağli.” ²⁴ Taatnaqmantarra Jesus taamuñaqatiqagıñniqsuq. Iñuich iñugiakpagıltuñ malilgiñniğniğaat tatrıquğunıñ. ²⁵ Ağnaqtuq tamaaniitmiñniqsuq atniğñautıqtuag auñmik qulit malğunı ukiuni, ²⁶ İħuaqsıpkagañiğaluaqtıluni iñugiaktuanun taaktinun. Akılıqsuutıgıplugıtunıñ sulliñaurani İħuaqsıniñniqsuq, aglaan atniğñalıqsaiñniğniqsuq. ²⁷ İlaan tusaakamiuñ Jesus utlautiniqsuq iñugiaktuat akungatıgun. Tarra tunuanıñ aksıñniğaa atnuğaağıkanı, ²⁸ isumapluni, “Aksıkkupku Jesus-ñum atnuğaanı İħuaqsıyumiñaqtuñ.” ²⁹ Tavrakñatchıaq aunaacsrunıağniqsuq. İkpıgıniğaa timıgıkkagañiñ İħuaqsıñi taavrunkıñ atniğñautmiñ. ³⁰ Jesus İlisimalıqhuni sanıñ aullaqtılaanıñ inımiñiñ kınıağniqsuq tatrıqtuani nipliqhuni, “Kıa aksıqsıqpaun atnuğaağ?” ³¹ Malığuaqtaiñ nipliutıgaat, “İlisımagałuaqıgu iñugiaktuanun tatrıqtılaan, naagasuli apıqsruqtutin kimun aksıksılaaqñik.” ³² Jesus qiniğniğniqsuq kimun aksıksılaağmiñik. ³³ Taavruma ağnam Jesus utlanıñniğaa iqsılıqsıqhuni atıaqsralıqsıqhuni İlisımaplunikı İħuaqsısilaağmiñik. Putluni sivuğaanun uqautiniğaa aksıñniplıgu. ³⁴ Jesus-ñum nipliutıgaa, “Ukpıqsrıñıqıpıç İħuaqsıpkagaatin. Tutqıksautlasırutin, İħuaqsırutin atniğñautıgıkkaniñ.”

³⁵ Jesus uqagtıtlıgu İlanıç iñuich tikiñniqsut tupıgıkkaniñ taivruma añalataan katragvıum nipliqhutin, “Paniuran tuquanıktu. İlaksıatqınıñıaqnıgu İlisautrı.” ³⁶ Jesus-ñum sulıqıtıgısunıaqnagıç nipliqsuat nipliutıgaa añalataa katragvıum, “İqsıñak, ukpıqsrıñıñıağniñ.” ³⁷ İlaan kınıaunıñiñ iñuk malıquñiñniğaa avataatıgun Peter-mlu, James-lu, suli John anıqatıgıkkani James-ñum. ³⁸ Tikitñaminıñ tupqanun añalataan katragvıum Jesus-ñum qiniğniğai kınıvğurit tamatkualu qarıt atqunallıpaıq. ³⁹ İsiqhuni

nipliutigai, “Suvaata itnağniqpsi qiaplusilu? Una ililgaaq tuqunitchuq, siñiktuqaqsinaqtuq.”⁴⁰ Tamatkua mitautigiasiniğaat. Uvvaasiin anitqunigai. Kisinjuqhutin anayuuqaaglu ililgaam suli taapkualu pinasut maliguaqtai isiqniqsut ililgaam nalavigikkanun.⁴¹ Tiguniğaa ililgaaq argaigun nipliutipluguasii, “Talitha Coum” (mumiutiqaqtuq “Niviaqsiağruuk, nipliutikipiñ, makittin”).⁴² Tavrakñatchiaq ililgaaq makinniqsuq pisuaqsipłuniasiiñ. Taamna ukiuqtutilaagaqniqsuq qulit malğunnik. Taapkua nayuutiruat quvigutçhallaapiğniqsut.⁴³ Ilaan iñiqtiğniğai kisumununniiñ ilitchuğipkaquñitlugu tamanna atuumaruq aglaan niğipkaquniğaa.

6

Nazareth-miut Ukpigñitkaat Jesus

¹ Taavrumakña Jesus aullağniqsuq iñuguqniğvñmiiñun. Maliguaqtaiñ malinğniğaat.² Minğuiqsiağvium uvluani ilaa ilisautriaqsiruq Jew-ñuruat ka-trağviatni. Iñugiaktuat tusaakamitruñ quvigusuniqsut nipliçhutin,

“Nakikñakiaq ilisimmatiqağnikpa, una iñuk? Kia marruniña puçiuçtmik aatchuğniqpauñ suli sanñimik savaaqatlasipłuni quviquaqtuanik?³ Taamna qiruñnik savaaqaguusruquuq, amii? Iğñiğigaa Mary-m. Suli aniaqatigigaa James-ñumlu, Joseph-ñumlu, Judas-ñumlu Simon-ñumlu, suli ağnat aniaqatai marra iñuuniaqhutin akunnaptikni.” Tarraasiin ukpigiñiñiğaat kamanaha.⁴ Aglaan Jesus-ñum itnağniğai, “Iñuich nanipayaaq kamagiraqniğaat sivuniksriqiri aglaan kamagitlainiñiğaat iñuguğviani unniiñ akunğatni ilağikkaiñ naagaunniiñ kiñunğani.”⁵ Jesus savaaqalğuiñiğsuq quviquaqtuanik savaanik. Ililaluğniğai argañni ikituuranun atniğñaqtuanun iluaqsipługichaasiin.⁶ Ilaan quvigusuutiginiğaa Nazareth-miut ukpigsrisunijhat. Jesus nunaqqiñuktağniqsuq ilisautriaqsipłuniasiiñ.

Jesus-ñum Aullaqtitkai Qulit Malğuich Maliguaqtini

⁷ Jesus-ñum sivunniugatiginigai qulit malğuich maliguaqtini, aasii aullaqtitkaqsipługich malğuuçtaaqługich. Sanñiksriñiğai anitchitlasipługich irrusiqłunnik,⁸ tilipługich, “Iglaułapsitñi saagağniqasi sumik aglaan ayauppiuramik kisan; qaçqumik unniiñ injularim puukataniñk unniiñ maninmik aullaçtrifiaqasi.⁹ Aluğuaqtuğusi suli atnuğaatqiuçksrailağusi.”¹⁰ Suli ilaan nipliutinigai, “Tukkuniğupsi tupiğmun atlamik tukkuçsraqsiuğumiñaitçhusi aullağniñapsitñunaglaan,¹¹ suli iñuich pağlanitpasi naalağnisunjitpatigilu uqalusi, unillugu nunaqqiq ipsuktuğumagiksi apyuq isigapsitñiñ. Taamna kilgutaugisiruq ilinjitñun akuqtuinjilaanjanik tusaayugaagiksuamik. [Iłumun uqautigipsi, qağanatluñniaqtuq iñuiñi Sodom-ñum Gomorra-ñumlu atanniivium uvluani taapkunakña iñuiñiñ nunaqqim.]”¹² Quliaqtuagağtiginigaaat iñunun isummitqiuçpługich mumikługich killuqsautinjitñiñ.¹³ Suli anittaiñiqsut iñugiaktuanik irrusiqłunnik iñunniñ, uqsruçtiqługillu uqsruğutnik iñugiaktuat atniğñaqtuat iluaqsipługichaasiin.

John Paptaaqtitchiri Tuquniqsuq

¹⁴ Herod-tuuq, Galilee-m umialga, tusaaniqsuq Jesus-mik atakkii iñuich uqaqağniqsut ilaanik nanipayaaq. Ilañich iñuich nipliğniqsut, “John Paptaaqtitchiri anitqinñiqsuq tuqułiğmiñ. Taatnamik savaaqatlasiniğsuq quviquaqtuanik.”¹⁵ Atlas nipliğniqsut, “Elijah-ñuvaluktuq.” Suli atlattuuq

uqagñiqsut, “Sivuniksriqirauvaluktug ilañatitun taipkua kamanaqtuat sivuniksriqiritun inilgaan.” ¹⁶ Aglaan Herod tusaakami nipligñiqsuq, “Una John-nuniqsuq niaquikkağa, makitqikhuni tuquligmiñ.” ¹⁷⁻¹⁸ Sivuan Herod-ñum ilaqatigiliutinikkaña aniaqatmi Philip-ñum nuliaña atilik Herodias-mik, John-ñum suakatağaluağniğaa Herod, “Maligutaksruağnanğitchuq aniaqatvich nuağikkanna tuvaaqasiutigupku.” Taatnaqlugu Herod-ñum tigupkagñiğaa John isiqsiuvinmuktitluguasiñ ağnaqtin quyalisuklugu. ¹⁹ Aasiñ Herodias-ñum qin-nautigaluağniğaa tuqqutchukkaluaqlugu, aglaan taatnalguiñniğaa piqutigi-plugu Herod. ²⁰ Herod-ñum attaginiğaa John ilisimaplugu nalaunñapluni ipqitchuag iñuk. Taatnamik tugluaqsimağniğaa. Naalağnisuullapiağaa John tutqilisuugaluanñagmi naalaqtuapayaqaamun.

²¹ Kiisaimma Herodias-ñum piviksrani nalautipaa. Herod-ñum annivilirvia tikitman aiyugaaqtiqhuni qaukñitñik kavamaauruat, anuyaktillu qaukñitñik suli sivulliuqtinñiglu Galilee-m. ²² Tavra pania Herodias-ñum isiqhuni sayuğniqsuq quyaliplugu Herod suli tuyuğmianj. Umialgum nipliutinigaa ağnauraq, “Iniqsrugiñ, sumik piqağukkapnik aatchuğisigikpiñ.” ²³ Akiqsruutinigaa taamna ağnauraq, “Qanutchipayaamik inigupña qaitchigisigikpiñ, avvananikunniñ atanguvinma.” ²⁴ Niviaqsiaq aakamiñukhuni itnağniğaa, “Sumik apiqsruğisivik?” “Apiqsruğumautin niaquanik John Paptaağirim,” aakanan itnağniğaa. ²⁵ Taamna utigñiqsuq qilamiksruaqhuni umialinmun nipliutiplugu, “Uvaña aatchuquruna ilipnun akkupak niaquanik John Paptaaqtitchirim puggutamun ililugu.” ²⁶ Umialgum tusaakamun aliasullapiağniqsuq. Aglaan akiqsruqtuutni pigiplugu suli pigiplugich tuyuğmiani itigautipchanğitchaa. ²⁷ Tarva Herod umialik tilisiñiqsuq niaquiqsirimik niaquanik John Paptaaqtitchirim aggiutritquplugu. Taavruma isiqsivinmukhuni niaquigñiğaa John. ²⁸ Aasiñ aggiutiplugu niaqua puggutamun iliplugu qaiñniğaa ağnauramun, aasiñ ağnauram qaitlugu aakamiñun. ²⁹ Tavrakña John-ñum maliguaqtaiñ tusaapqauraqamitruñ taamna, aiñiğaat timaa tugvağiaqluguasiñ.

Jesus Niğipkairuq 5,000 Anjutnik

³⁰ Uqqiraqtit utigñiqsut Jesus-mun, uqautipluguasiñ savaağikkagmiknik suli ilisautriğimikniğlu. ³¹ Iñuich utiqtaqpaitlutin maliguaqtai niğgiviksraignigaichunniñ. Taatnaqhuni Jesus-ñum nipliutinigai, “Kiata, kisinñuğutlituta iñuilaamun, minguiqsiallagiağitchi.” ³² Tavra aullağniqsut iñuilaamun umiakun kisimñ. ³³ Iñuich tautukamisiniñ aullaqmata, ilisaghniğaiçh. Aqpatkaqsilighiqsut iluqaitniñ nunaaqçiniñ tikiumasukhutin sivuniğvigikkanatnun taapkua sivuatni. ³⁴ Jesus niukami umiamiñ tautuñiqsuq iñugiaktuanik iñuñnik. Iñunñutchanñiqsuq atrilutiplugich ipnaiyaatun munaqsrailaatun. Tavra Jesus-ñum ilisautiuraağatasrugunñigai. ³⁵ Uvluqpaguqman maliguaqtaiñ utlanñiğaat Jesus nipliutiplugu, “Manna nayukkaqput iñuitchuq, suli unnuaqsiyaa.” ³⁶ Aullaqtikich iñuich nunaaqçuranun. Tauqsigiğlich niçiksrağmiknik.” ³⁷ Tarra Jesus-ñum kiuniğai, “Aatchuqsigik niçiksranjñik.” Taapkua apiqsruğniğaat, “Qaqquqsitquvisigut malguk tallimakipiak akiksranjñik niğipkautiksranjñik?” ³⁸ Jesus-ñum nipliutinigai, “Qanutunmi samma qaqqianuraqaqpsi? Iitchuğiniurallaktiğitchi.” Iitchuğikamitruñ Jesus uqautiğaat, “Paqittugut tallimanik qaqqianuranik suli malgunik iqalunnik.” ³⁹ Tiligai iñuich aquvititquplugich ivigaamun. ⁴⁰ Tavra tallimakipianutqataaqlugich suli malgukipiaq qulitqataaqlugich aquvititkaich.

41 Tiguniġai tallimat qaqqianurat suli malġuk iqalugauraak, aagluqhuni qilanmun quyyatiplugich. Aasiin avguqlugich qaqqiat suli iqalugauraak qainniġai maliguaqtimiñun autaaquplugich tamatkununa niġisuktuanun. 42 Iñuich niġiñaġniqsut, iluqatin aasiin niġisuiłlapiqhutin. 43 Niġisuiñanikmata katinniġaich qulit malġuk aguupmaich ilakunik imalgich. 44 Taapkunani niġiruani 5,000-njuniqsut anjutit.

Jesus Pisrukun Imiġmi

45 Niġianipqauraqmata maliguaqta i aullaqtikai umiakun sivumiñi narvam iġluanun, amuna nunaaqquuramun Bethsaida-mun. Aasii taatnaamikami aitquniġai taapkua iñugayaat. 46 Suli aullaqtitkanikamigich mayuġniqsuq iġġimun agaayutyaghuni. 47 Qaumaaraanjan unnuksraaqman umiaq iñiñiqsuq qitqanun narvam, Jesus kisivlipkaqlugu nunami. 48 Qiñiġniġai sakuullapiaghutin iputtuat atakkii paaqlugu anuġi. Tamaaniguuq uvlaatchauraguqman pisuktuaġniqsuq qaanaġun imġum. Qaaniqsaġumaruatun piñiġai. 49 Tautunniġaat iłisaġipmiñagulu pisuktuaqtuaq qaanañi imġum. Aliuqtuaqsiñasugiplutin nipliagaqsiñiqsut. 50 Qiñiqamitruñ iluqatin tataminniqsut. Qilamik Jesus-ñum nipliutigai, “Quviatchauġigitchi, uvañauruna, iqsiñasi.” 51 Tarra utlanniġai ikipluni umiamun, aasii anuġaiqhuni. Taapkua quviġutchallapiagħniqsut. 52 Tautukkaluaqlugu Jesus niġipkaipman qaqqunik iñugiaktuanun kanjiqsimalguiniñiġaatsuli kisuutilaana, ukpiġilguitlugu tavrakii.

Jesus Mamititchiruq Atniġñaqtuanik Gennesaret-mi

53 Taapkua ikaaqqlugu narvaq tulanjiqsut Gennesaret-mun. 54 Niukamiñ umiamiñ iñuich iłisaqłiġutinniġaat Jesus. 55 Iġlauniqsut iluqaani nunami Jesus-muutriaqsiplutin atniġñaqtuanik akiyaqhutin siñiġviksummaisa iłitchuġikamitruñ Jesus sumiitilaana. 56 Napmupayaaq Jesus nunaaqquuramukman suli nunaqpanmun iñuich agġiutruġniġaich atniġñaqtuat iłliuqaqlugich tumitchaanun apqusaagaksrañiñun Jesus. Tamatkua iñuich injiqsruġniġaat Jesus atniġñaqtuat aksillañniġaġukluguunniñ atnuġaana. Aasiin taatnaqamitruñ nakuqsiraġautiġiniġaat.

7

Sivullianja Iłisauttutigiġkanjat

1 Tavra iłanja Pharisee-njuruat suli aġlaliqirit agġiqsuat Jerusalem-miñ utlanniġaat Jesus. 2 Tautunniġaich Jesus-ñum maliguaqtit iłanja niġiruut iġġuġaluaqnaġich argatin Pharisee-njuruat piraksriutaatitun iñun. 3 Pharisee-njuruat suli atlat Jew-njuruat niġiłlaiñiñiqsut iġġuġaluaqnaġich argatin, kamagiplugu iłisauttutaat sivulliagikkaġmiñ inilġaanimakna. 4 Aikamiñ tauqsiġniġavinmiñ sunik niġiłlaiñiñisut iġġuġaluaqatin. Suli iñugiaktuat piraksriutinich aapamiñ maligutmiġaich itnatun ittuat, iġġuġlugich qallutit suli utkusiich suli puggutat. 5 Tavra Pharisee-njuruat suli aġlaliqirit apiqsruġniġaat Jesus, “Suvaata maliguaqtitin maligutinipat iłisauttutigiġkanjitnik sivulliapta, niġiplutin qaqqianik iġġuġniġilaanik arganmiknik?”

6 Jesus nipliutigai, “Ukpiñuqaqtaurasii, Isaiiah sivuniksriqiri nalauttuq uqaqami ilipsigun, itnaqhuni, Iñuich kamaksrulgugaluaġaana uqałhiñiġmiktigun
aglaan uummatinich unjasiksut uvamniñ [piqpagillapiangitluna].

7 Kamaksruutaat uvamnun tanjiłlaanuruq

Decapolis-mik. ³² Iñuich Jesus-muutilgiññigaat iñuk tusaallaitchuaq suli uqallaitmisigalugu. Tarra iniqsrugñigaat patiglugu argaiñik iħuaqsitquplugu. ³³ Tavra uħavaqtaagutillaññigaa iñugaagruññiñ. Iliplugu tikiğikkani siutañnun suli tivvuaqtuğugich aksinñigaa uqagikkarja iħuaqsisuklugu. ³⁴ Aagluħuni qilañmun aniqsaagpañniqsuq nipliħuni, “Ephphatha” (mumiutiqaqtuag “Anmağin”). ³⁵ Tavrakñachiaq siuttak anmağniqsuk suli uqarja iħuaqsipluni, uqaaqsipluniasiiñ kanjisiñiaqsipluni. ³⁶ Jesus-ñum tiliñigai uqaquñitlugich, aglaan iñiqtiğaluaqtitlutin uqapsaagñiqsut tamarrumuuna uuma savaagikkarjagun. ³⁷ Quviğutchallapiagñiqsut nipliħutin, “Ilaa savaaqtuq supayaamik pillautaqługu: tusaallaiħaat tusaatlasiplugich suli uqallaitchuat uqatlasiplugich.”

8

Jesus Niğipkaiñiqsuq 4,000 Anjutinik

¹ Taipkunani uvluni iñugiaktuat iñuich katinisqut. Niğiksraitmata, Jesus-ñum tuğluğniğai maliguaqtini inmiñun, aasii nipliutiplugich, ² “Uvaħa ilunjugigitka iñugiaktuat iñuich, atakkii nayuutirut uvaptikni piñasuni uvluni niğiksraigutiplitin aasiiñ; ³ uvaħa aullaqtitkupkich niğipkağaluağnagich ilinich taqtukkağisirut apqutmi. Ilañich agğigñiqsut uħasiksuamiñ.” ⁴ Jesus-ñum maliguaqtaiñ kiuniğaat, “Nakikñami maani iñuilaami qaqquqtuğisivat taatnatun iñugiaktigiruat iñuich niğisuiğutin?” ⁵ Tarra apiqsruğniğai, “Qapsiñik qaqqianuranik piqaqpsi?” Kiuniğaat, “Tallimat malğunñik.” ⁶ Tarra tiliñigai iñuich aquvitquplugich nunamun; aasiiñ tigukamigich tallimat malğuk qaqqianurat quyyavigiqqaagługu Agaayyun, avguğugich qaqqiat qaiññigai maliguaqtimiñun autaağutitiguplugich inuñnun. Aasiiñ piñiğaat taamna. ⁷ Taapkua piqaqmiñiqsuttuq mikiruuranik iqalugauranik. Jesus-ñum quyyatiplugich tiliñigai maliguaqtini tamatkuaptuq autaağutigitquplugich. ⁸ Iluqatin iñuich niğiñiqsut niğisuiğataqħutin. Maliguaqtit ilakut pukukmatigich immiğniğaiç tallimat malğuk aguupmaich. ⁹ Taapkua niğiruat iñugiaktilaaqagñiqsut 4,000 iñuich. Jesus-ñum aipkaqqaagługich ¹⁰ ikiniqsuq umiamun maliguaqtiniħu tiksiaħutin nunañanun Dalmanutha-m.

Iñuich Qasiliñiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

¹¹ Pharisee-ñuruat agğiqħutin uqavaağutiaqsiliğniğaat Jesus uuktuaqsağuklugu, “Savaaqagñ quviqnaqtuamik. Taavrumuuna ilitħuğipkağumigaatigut Agaayyutim tuyuğipialħanik ilipnik.” ¹² Aniqsaagpagataqħuni Jesus-ñum qatmigiliutinigai nipliħuni, “Uvvali ukua tautugukaminjaglaan quviqnaqtuamik! Nipliutigipsi, Makua iñuich tautukkumiñaitħut quviqnaqtuanik savaanik nalupqinaigutaulugu kisuutilaamnik.” ¹³ Taatnaqqaqħuni uninñigai. Ikipluniasiiñ umiyamun aullağniqsuq taavruma narvam siħaan iğłuanun.

Kanjisitlaitchuat Maliğuaqtit

¹⁴ Maliguaqtai aullaqamin piiguqtigñiqsut qaqqumikunniñ aglaan atausiħiñaq qaqqianuraq taqaağiliğniğaat. ¹⁵ Jesus-ñum tiliñigai, “Qaunagiyumausi puvlaksautaatiñ Pharisee-ñuruat suli puvlaksautaaniñ taavruma Herod atanğum.” ¹⁶ Taapkua uqagtuyaagaqsiñiqsut avatmum, “Una uqagtug taavrumina taqanitiħapta qaqqiamik.” ¹⁷ Jesus-ñum ilisimalgiññigai kanjisiñitlaiħatigun. Uqaktuag ilisautriħatnik Pharisee-ñuruat suli surağalħanik Herod-ñum, taapkuali uqaqħutin taqaniliğmiknik qaqqumik. Taatnaqħuni apiqsruğniğai, “Suvaata uqagtuyaagaqsiğitpisi

akunnapsitni qaqqumik taquaninñiþlusi? Kanjqsinqitpisisuli? Puqisigivisi taatnatun? ¹⁸⁻¹⁹ Iriqagaluahusi qinilguitchusi suli siutiqaqaluaqhusi tusaalguitchusi. Itqaginñiñiqpisiun tallimat qaqqiat nigipkautikapkich 5,000 inuigiaktialainun? Qapsiñik aguupmanjik immiuvisi ilakunik katitchikapsi?" Tamatkua kiuniqaa, "Qulit malgunik." ²⁰ "Suli nigipkautikapkich tallimat malgunik qaqqiat 4,000 inuigiaktialainun aasiñ ilakugikkanjich pukukapsigich qapsiñik immiuvisi aguupmanjik?" Tamatkua kiugaat, "Tallimat malgunik." ²¹ Ilaan nipliutigai, "Suvaatami kanjqsilguitkaqsilgipisi?"

Jesus Iluaqsiþkaiñiqsuq Qiñitlaiamk Bethsaida-mi

²² Tikitmata Bethsaida-mun, tavrunautiniqaa qiniltaitchuaq inuk iniqsruqñuqasiñ iluaqsitquplugu. ²³ Jesus-ñum tiguplugu qiniltaitchuaq inuk argaigun, tasiuqñuq annisiniqaa nunaaqqimiñ. Aasiñ tivvuaqtuqaaqñuq irrak patinñigik arganmiñik nipliutipluguasi, "Sumik qiniltasiñiqpich?" ²⁴ Inuk tautunniagaqsiñiqsuq nipliuhuni, "Uvanja tautukkitka inuich atriqaqñuqich napaaqtunik pisuktuatun." ²⁵ Jesus-ñum ilitqinñigai argagikkani irraknun, taututqiksaqamiasin taamna iluaqsiñiqsuq. Takpiksiliñiqsuq. ²⁶ Qiñitlasipkaaniqamun Jesus-ñum uqautiniqaa, "Aillaagin, aglaan nunaaqqimun utiqtiñiaqñak."

Peter-m Uqautiginiqaa Kisuutillaana Jesus-ñum

²⁷ Jesus aullaqniqsuq piqatigiplugich maliguqatni nunaaqqinun qaninun Caesarea Philippi-m. Iglituañigimikni apiqsruñigai, "Kisuunivatna makua inuich?" ²⁸ Tamatkua kiuniqaa, "Ilanja inuich John Paptaaqtitchirauniplutin, ilanja Elijah-ñuniplutin, atlatlu sivuniksriqirauniplutin inilgaanimma, itna uqaaqtut." ²⁹ Ilaan nipliutigai, "Ilipsimi kisuunivisitna?" Peter-m kiuniqaa, "Christ-ñurutin Agaayyutim akiqsruutigikkanja." ³⁰ Jesus-ñum tiliñigai uqautitqunñitlugu kimun-unniñi.

Jesus-ñum Uqautiginiqaa Tuqutksraniñu Anjipkakkautksraniñu

³¹ Tavra Jesus-ñum ilisautiuraagaqsiñigai maliguqatni, "Iñina Inuum nagliksaaqtuksrauruq, suli sivulliuqtigruat suli qaukñinisa agaayuliqsit suli aglaliqirit ayakkisigaat. Tuqutkisigaat, aglaan piñayuakun uvlut anjipkakkauqsiuruq." ³² Nalupqinaiyutigai tamatkuninja. Peter-m saniqpaktaagutillaklugu uqautiniqaa Jesus taatnatchiñik uqauqñitlugu. ³³ Jesus-ñum takullakkaluaqamigich maliguqatni inuigiñigaa Peter, "Tuungaaq, aullaqin uvamniñ atakkii isumanjitchutin Agaayyutim isummasianik aglaan inuich isumanjatnik."

³⁴ Jesus-ñum tuqñuqmiñigai inugayaat inmiñun maliguqatimiñunlu nipliutiplugich, "Kisupayaam maligukkumiña suksraaqtaksragigaa pisulñi, iqsriutlugu sannigutani aasiñ maligluna." ³⁵ Atakkii kisupayaam anniginiagumiñ inuñi tammaigisigaa aglaan kisupayaam tammaiymun inuñi pigiluna suli pigilugu tusaayugaallautaq anniqsugiakun, taamna inuugisipiqaqtuq. ³⁶ Inuum piñnaktaaqñiñiaugaluqaa suurapayaana marruma nunam, aglaan tammautigisigaa inuutchi. Sakuunuraqñiñi atugumiñaitchuuq sumun. ³⁷ Tarra simmiutiksraitchaa inuum inuutchi. ³⁸ Iñapsi kanjugivalukkaatna ilisaututikalun sivugaatni inuich killuurat sayunaruatlu. Taatnatun Iñinjan Anjutim kanjugisipmigaaptuuq utigumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiquni ipqitchuanik isaqulinñik."

9

¹ Suli ilaniġai uumija, “Ilmutuuruamak nipliutigipsi, Ilañich marra iñuich tuquyumiñaitchut qinñiañiñaan Agaayyutim anjaayquataa sanñigun.”

Jesus-ñum Atlanñuqatilha

² Kiñuagun itchaksrat uvlut Jesus-ñum kayunigñigai Peter-lu, James-lu John-lu aasii sivulliaqsiplugich iggimun kisiisa. Qiñiqtitlugich Jesus atlanñuġniqsuq sivuġaatni. ³ Atnuġaani qivliqisirauraqhutin qatiqsiplutin aniuun, kianunniñ nunami salummaġumiñaitkai qatiqsiñlugich. ⁴ Tavrakñatchiaq tamatkua qiñigmiñigaich Elijah-lu Moses-lu uqaqatigiaqsiptomatku Jesus. ⁵ Tarra Peter-m nipliutiniġaa Jesus, “Iisautrii, nakuunayaqtuq uvani ittuñiġupta. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtugut pinjasunik palapkaak-sranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun.” ⁶ Peter qanuġvillapiagñiqsuq tupanapluni, taatnaqhuni ilisimanġiñiqsuq sumikunniñ uqaġikkaġmiñik. ⁷ Taatnaqsaqtitlugich nuviyam qulanjutiniġai. Nipi nuviyamiñ tusaġnaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Taamna ilaanuruq piqpaġikkaġa Iġniġa, naalaġniyumagiksi!” ⁸ Taapkua alaqtuqsaqmata ilaġikkak qiñigñainjaniktigñiqsuq. Qiñiñhiñiġniqsut kisanik Jesus-mik.

⁹ Iluqatin atqaqsiqamin taavrumakña iggimiñ Jesus-ñum tiliñigai uqautitqunjitlugich qiñikkaniñ Iġniñan Anjutim anitqilhanunaglaan. ¹⁰ Tamatkua tusaakamitruñ tillisaa qanuqsagviitkualuqhutin apiqsruqtuutiqaqsiñiġaat avatmun, “Qanuutauruaq una anitqilñiq tuqumiñ pivaun?” ¹¹ Tavra apiqsruġniġaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqaġuuvat Elijah agġiqsuksraunipluġu sivulliułuni?” ¹² Kiuniġai, “Tavra Elijah agġiqqaagñaiaqtuq Christ-miñ itqanaiaġlugich supayaat. Uvvasuli aglausimaruaq Iġniña Iñuum nagliksaallapiatquksraugisiñipluġu suli suksraġinġiġsiñipluġu iñunñun. ¹³ Aglaan nipliutigipsi, Elijah agġianiktutq. Iñuichaasiñ anallaqłukkaat qanupayaq, tavraraqłu aglausimaruaq ilaagun.”

Jesus Nakuqsipkaiñiqsuq Nukatpiaġruñmik Irrusiqluñimik

¹⁴ Tamatkua utiqamin atlanun maliguaqtaiñun tautunñigaich iñugayaat suli aglaliqirit uqavaaqtuat maliguaqtinun. ¹⁵ Iñuich tautukamitruñ Jesus quviġusullapiaqhutin aqpalisruqhutin ilaanun paagñiġaat. ¹⁶ Ilaan aglaliqirit apiqsruġniġai, “Sumik uqaqtuyaaġutiqaqsi?” ¹⁷ Ilañata iñugaaġruich nipliutiniġaa, “Iisautrii, tikiutriruña iġniġikkammik irrusiqluqhuni uqatlaiqsitlugu pitchañanik. ¹⁸ Irrusiqluum analataġipmagu ulġutkaa nunamun. Ilaa qiluraġallapiagaaqtuq, innuliqipluni qaniġmigun, tiriqulaplugich kigutini suli tikkaksillapiaqhuni iluqaġmi tuquruatununniiñ. Uqautigaluagitka maliguaqtitin anitqupluġu aglaan taatnalguiñiġaat.” ¹⁹ Tavrani Jesus-ñum nipliutiniġai, “Aatai, ukpiqputaiñiñiaqpat ilipsitñi! Qanutunaglaansuli nayuġniqaqsi? Qanutunaglaan iglutuqtaksraġivisi? Taamna nukatpiaq uvunautisqaqsiuñata.” ²⁰ Iñuich Jesus-muutiniġaat. Irrusiqluum tautupqauraqamiun Jesus, nukatpiaġruk qiiqsruqtitkaqsiñiġaa. Ulġupluni nunamun aksralikhuni innuliqiaqsiñiqsuq qaniġmiñi. ²¹ Jesus-ñum apiqsruġaa aapaña, “Qanaaglaan taatnaiłiva?” Taavruma nipliutigaa, “Imma ililgaurauħigmiñiñaglaan. ²² Akulaiqluġu irrusiqluum tuqunnaqsimagaa igitqataqluġu ikniġmun suli imiġmun. Pitlagupku suraġallañiaġuqtuq! Iñunñuġillañiaġuta ikayuqtigut!” ²³ Jesus-ñum uqautiniġaa, “Arguasuktusraunitchutin pitlanilunja. Ukpisriñhiñiġuvich supayaq piñhiñauruq!” ²⁴ Tavrauvaa aapaña ililgaam kappianaruq

nipliqhuni, “[Ataniiq.] Ukpigtunja. Ikayunja ukpiqsrisiqatluqulunja!”
²⁵ Jesus-ñum qiniñgai iñuich utlaktigikkani. Iñiqtiñgaa irrusiqłuk itnaqhuni, “Uqallaitchuaq sulitusaallaitchuaq irrusiq, anitqugikpiñ uumakña nukatpiağrunmiñ, aasiiñ isitqisunjaqnak.”
²⁶ Irrusiqłuk igiällaksaqtuq qilurağaqtitlugu taamna nukatpiağruk, aasiiñ suullilaktitlugu aniruq ilaaniñ. Taamna nukatpiağruk tuqunaruatun ililiqtuq. Iñuich uqaqasniñqut, “Ilaa tuquliqtuq.”
²⁷ Aglaan Jesus-ñum tiguplugu argaigun ikayuqługu makitinnigaa.
²⁸ Jesus isianikman tupiğmun maliguaqtañiñ apiqsrugniğaat kisinjũuutiplugu, “Suvaata anilğuitpisigu taamna irrusiqłuk?”
²⁹ Ilaan kiuniñgai, “Agaayulhiñakun pililqillapiaqhuni [uisauraahkunlu] anitlagaa taatnasiq irrusiq.”

Jesus Uqautigilgitkaa Tuqqutauliksranilu Anjipkakkauliksranilu

³⁰ Taavrumakñaqhutin Galilee-kuagniñqut. Iisimatqunijnñigaa kimun-unniiñ naniitilaani, ³¹ atakkii ilisautrisukhuni maliguaqtimiñik, itna, “Iñuich tigugisigaat Iğniña Iñuum tuqulluguasiñ. Tuqqutaunjanikkumi piñayuakun uvlut taamna anitqikkisuruq.”
³² Aglaan maliguaqtañiñ kanjisinijnñigaa uqaqtuutigikkana, taluqsraqhutin aasiiñ apiqsrugağalguiniñigaaat Jesus.

Kiña Kamanagñiqsrauva?

³³ Tavra tikiñniñqut Capernaum-mun. Tupiğmiillağmin Jesus-ñum maliguaqtini apiqsrugniğai, “Sumik uqaqtuyağutiqaqpsi iglaullaptikni?”
³⁴ Kiunijnñigaa atakkii iglaullagmin uqaqaqhutin avatmun nalligmiknik kamanagñiqsrauniaqmagaan.
³⁵ Ilaan tarra aquvitluni tuqługniñai qulit malğuiç maliguaqtigikkani nipliutiplugich, “Kiña iñuk sivulliusukkumi aqulliuurksauruq savaktiğumiluni iluqanjitñun.”
³⁶ Aasii qiniñuagñigaa ililğaaq inillakługu akunğatnun, sağliriutiplugu itnaqhuni,
³⁷ “Kisupayaam akuqtuğumiñ ililğaaq pisigiluna akuqtuğaaña, sulit kisupayaam akuqtuğumiñaitchaaña uvanahñaq aglaan akuqtuğaa taamna tuyugirigikkaga.”

Akitñaqtuqtinğitchuaq Uvaptiknun Ilagillapiağikput

³⁸ John-ñum Jesus nipliutiniğaa, “Iisautrii, qiniğikput una anitchirağiuruq irrusiqłunik atuqługu atqini. Taavruma iñuum maliguanjitmigaatigut. Uvvaasiñ iñiqtiğikput atakkii maliguaqtiginjilugu uvaptikni.”
³⁹ Aglaan Jesus-ñum nipliutiniğai, “Nutqaqtitnasiun atakkii iñuum savaaqtuam quvinqaqtu-anik atuqługu atiga uqautigiyumiñaitkaaña pigiililuna.”
⁴⁰ Akitñaqtuqtinğitchuaq uvaptiknun ilagillapiağikput.
⁴¹ Nipliutigipsi, kisupayaam aatchugumisi qallugauramun imiksrapisitnik Christ pigipmasi akilłiusiağtilasipiağisiga.

Killuqsaqusağuti

⁴² “Kia iñuum killuqsaqusaqpagu ilanjat makua ukpiqsrisiqatluqat uvamnik ililğaatun, nakuutlukkayaqtuq taamna qunjisigmiutçigługu uyağakpañmik ipipkaqpan tağumi.”
⁴³ Sulit argakpich killuqsaqtitpatin piigumagitin. Ihuatlukkayaqtuq ilipni isiguvich iñuuligmun argaillutin uumakña argağagutin igluktun aullaħiksraqniñ anasiñjuqsagvijnmun ikniğmun qamitlailaamun.
⁴⁴ [Tavrani qupilğut tuquyumiñaitchut sulit ikniq qamiyumiñaitmieuq.]
⁴⁵ Naagasulit isigakpich killuqsaqtitpatin piigumagitin. Ihuatlukkayaqtuq isiguvich iñuuligmun isigaillutin uumakña isigağagutin igluktun iktauliksraqniñ anasiñjuqsagvijnmun.
⁴⁶ [Tavrani qupilğut tuquyumiñaitchut sulit ikniq qamiyumiñaitmieuq.]
⁴⁷ Sulit ilvich irigikkapich killuqsaqtitpatin piigsigumagiñ qaqulilugu. Ihuatlukkayaqtuq

ilipni isiguvich anjaayuqautaanik Agaayyutim atautchimik iriqanjaqapich uumaknja malgunnik iriqagutin iktauliksraqniñ anasiñjuqsagvijnun.

48 Tavrani

qupilgut tuquyumiñaitchut

suli ikniq qamiyumiñaitmiqu.

Isaiah 66:24

49 “Maaniñi iñuk inmiguuraq makitalgutillaakkaugisiruq iknikun. 50 Tağiuc nakuuruq, aglaan tağim tağiugñiiqpan qanuq tağiugñilğñiaqpisiun? Taatnamik qanusriuliqagitchi tağiutun, tutqiuuqtağusi akunnapsitñi.”

10

Jesus İlisautriruq Avilikun

1 Jesus aullaqami tavraknja Judea-munniqsuq igluanun Jordan-ñum kuuñan. Tavrani iñuich katirvigilgitmatni sivuanisun Jesus-ñum ilisautiuraagaqsilğñiñigai.

2 İlanjich Pharisee-ñuruat tikitlugu uuktuqsagñaigalualğñiñigaa, “Uvva, maligutaksrakuagnaqa iñuum avitkumiun ağnaqtin?” 3 Taavrumali kiuniğai apiqsrutmik, “Qanuğmi Moses-ñum tillisiqapasi?” 4 Tamatkua kiugaat, “Moses aglausimaruq, İñuum ağnaqtin avitçukumiun qaitchiqiliun aglanjik avirutiksranik aullaqtilluguasiñi.” 5 Jesus-ñum kiuniğai, “Moses qaitchiruq taavrumiña tillitmik pitchigilipsigun. 6 Aglaan aullağniñhani Agaayyun iñiqsipman supayaanik iñiqsipmiñiqsuq anjutmik suli ağnamik. 7-8 Taatnamik anjutum unitkisigaa aapaniñu aakanilñu, ağnamikun ilñuni atausinjuğutikaasiñi. Tavra malguunjağutik aglaan atausinjuğisiruk. 9 Taatnamik kia-unniñi iñuum avitinniaqnağik Agaayyutim atautchimuktitağikkak.”

10 Isiqaminj tupiğmun maliguqtañi apiqsrutqilğñiñigaa taavrumuuna.

11 Jesus nipliutigai, “Kisupayaaq avitçumi ağnağmiñiñ aasiñi kasuutiluni atlamun atlatuqtuq akitñağlugu ağnaqaaqtin. 12 Naagaqaa ağnam avitçumiun anjutm aasiñi kasuutiluni atlamun taamna ağnaq atlatuqtuq.”

Jesus-ñum Agaayyutigai İliğaurat

13 İlanjisa iñuich iligaaat Jesus-muutiniğaiç aksiquplugich. Maliguqtañiaasiñi iñiqtiqasiñiğai iñuich tikiutriruat iligaaanik. 14 Jesus-ñum ilitçuğikamigich ihuaginñiñigai. Nipliutiniğai, “İliğaurat uvamnuktitçigik. Avriaqutaunagich ilinjitñun atakkii Agaayyutim anjaayuqautaa anjaruq iñunñun atriqaqtuanun iligaaanik. 15 Itqagisiun una! Taapkua akuqtuqtuat anjaayuqautaanik Agaayyutim iligaurat akuqtuipmatun, kisiminj taapkua tavrunjağisirut.” 16 Tarra ilaan sağliriutikamigich iligaaat, iliplugich arganji ilinjitñun agaayyutiniğai.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuq

17 Jesus aullapqauraqman iñuum aqpaliqsruğhuni purviginigaa itnağlugu, “Nakuuruq ilisautrii, qanuğluña piññaktaaqatlasinayaqpk isuitçuamik iñuuğimik?” 18 Jesus-ñum apiqsrugñigaa, “Suvaata atchiqpinja nakuuruamik? Atautchiñhiñaq nakuuruq, taamna Agaayyun.

19 İlisimagitin tillisauruat, ‘İñuauqtuqnaq, atlatuqnaq, tigliktuqnaq, sağlunak, sağlutaqnaq, kamagilugu aapan suli aakan.’” 20 Taavruma iñuum kiugaa, “İlisautrii, iluğaisa tamatkua tupigigita nutağhamniñaglaan.”

21 Tavra Jesus-ñum tautunigaa piqpaksriñikun itnağlugu, “Atautchimik inuğniqsutin. Aullağutin tunityakkich sulliñipayaagikkatin aasiñi qaillugich maniññaktatin inuqsraqtuanun. Ilvilli umialgutiqagumautin pakmani. Aasiñi

taatnaanikkuvich maligluna.” ²² Iñuk tusaakami taavrumiña aliasuligñiqsuq, aasiñ aullañiqsuq ihuilljuliqhuni atakkii suuraupkaqpaitluni.

²³ Jesus qñiqtuagaḡaluaqamigich nipliutiniḡai maliguaqtini, “Qanutun sakiqnaqtigisiva tamatkunani umialguruani isihksrañat Agaayyutim añaayquataanun.” ²⁴ Maliguaqtai quvigusunñiqsut taavrumiña nipliqtun.

Aglaan Jesus-ñum nipliutitqñiḡai, “Iñlgaat, qanutun sakiqnaqtigiva [umialguruani] isihksrañat Agaayyutim añaayquataanun.

²⁵ Qaḡanatluukkayaqtuq pikukturuam isihksraña ‘Iraagun Mitqutim’ uumakña umialguruamiñ isigñialiksrañaniñ Agaayyutim añaayquataanun.”

²⁶ Maliguaqtai quvigutçallapiagñiqsut, suli apiqsruaqsiplutin injmiknun, “Kiñami anniqsuḡisisiñiqa?” ²⁷ Jesus-ñum qñiḡamigich irigruñiḡalugich nipliḡñiqsuq, “Iñuk anniqsuḡumiñaitchuq inmiñik, aglaan Agaayyutim kisimi anniqsutlagaa atakkii Agaayyutim supayaaq savaaḡitlaplugu.” ²⁸ Tavra

Peter-m nipliutiniḡaa, “Atañji, unitchikput sua iluqaan malikhutin.”

²⁹⁻³⁰ Jesus-ñum kiuniḡaa, “Nipliutigipsi, Iñuk unitchiyumi kinuniḡmiñik, aniaqatmiñik, aapamiñiglu aakamiñiglu, qitungamiñik, unniñ umialgutmiñik pigiluna suli pigilugu tusaayugaaḡiksuaq, tamatkua utiḡisirut iluqaitñik ilaanun tallimakipiatunaglaan marrumani iñuuligmi piyuqaḡisigaluañḡamiunniñ, suli pigiḡisiplugu isuitchuq iñuuliq sivunigmi tikiumaraksrani. ³¹ Tamatkua sivulliunasugiruat pakma aqulligūḡisisiñiqsut aasiñ aqulliuruat sivulligūḡutin.”

Jesus-ñum Piñatchiḡñiḡai Uqaqati Tuqputauniḡmiñiglu Anjtiqkkauliḡmiñiglu

³² Ukuwa igliḡniqsut tunaanun Jerusalem. Jesus-ñum sivulliuqtuagñiḡai maliguaqtit kapyalillaqtu. Atlat iñuich maliqsruqtuat iqsilillaqtut. Aasiñ katiaaallakamigich qulit malḡuich iñuḡiaktigiruat uqautiaḡsilḡiñiḡai tamatkua atuumaruaksrat inmiñun, ³³ nipliqhuni, “Atañji, Jerusalem-munñaqtugut. Iñuum aatçhuutiniḡaa Iḡñiña Iñuum çaukñiñitñun agaayuliḡsinun aglaliqirinunlu. Tamatkua tuqputaksraḡuḡniñiḡaa. Tavrati qaitkisigaat Jew-ñunitchuanun. ³⁴ Taipkua mitautigigisigaat suli tivvuaqtuḡlugu suli anaumigmiḡugu, aasiñ tuqputkisigaat. Aglaan piñayuakun uvlut anjtiqkksilḡitçhuq.”

Aakauruam Injirsuraña

³⁵ James-lu John-lu, iḡñak Zebedee-m, utlautiniqsuk ilaanun nipliqhutik, “Iñisautrii, apiqsruutiksraḡaḡiptiḡiñ pisullapiakkaptiknik.”

³⁶ Tavra nipliutiniḡik, “Suḡaḡukkaluqaḡisik?” ³⁷ Taapkuak kiuniḡaa, “Aquppiçasriḡukhutin uvvaami iḡaqatikpuk taliqpiḡniñ suli iḡaqatikpuk saumipiñ pigaluaqtuguk taavrumani uv lumi aquvitkuvich kamañtauni atañvupni.” ³⁸ Aglaan Jesus-ñum nipliutigik, “Iñisimaniḡuḡtiku apçusaagaksrautigikkaḡa apiqsruḡayaitpaluktutik taatna. Imiñiñauvitku çallun imiḡviksrautigikkaḡa naagaḡaa apçusaahñiñauvitku nañinnaqtuag apçusaagaksrautigikkaḡa?”

³⁹ Taapkuak malḡuk nipliutigaaq, “Piñiñauruguk.” Jesus-ñum nipliutigik, “Iñiptik iḡmutun imiḡisirutik alianaqtuamik imiḡaksrautimnik suli apçusaagisiplutik nañinnaqtuakun apçusaagaksrautipkun. ⁴⁰ Aglaan piksraqtuksraunitchuna kimik aquppiruksramik taliqpiḡniñ unniñ saumimni, aglaan Agaayyun çaiñiḡiḡik taapkuak inik tamatkununa iñunñun itçanaiautikkagmiñun inigitçuplugik.” ⁴¹ Atlat qulit tusaakamitruñ ihuaginiñiḡiḡaich James-lu John-lu. ⁴² Jesus-ñumli inmiñuutiniḡai aasiñ nipliutiplugich, “Iñisimarusi añalatinich Jew-ñunitchuat añalanniḡlugaqtilaañatnik iñunñiñik, suli kamañniqsrañisa naqititçhuuplugich. ⁴³ Aglaan taatnatun ittuksraunitchuq akunnapsitñi.

Kisupayaaq kamaṅgukkumi akunnapsitñi savaktigiyumagiksi. ⁴⁴ Suli kisupayaaq qaukiusukkumi akunnapsitñi savautrisuuyumauq iluqapsitñik. ⁴⁵ Iḡñiṅa İñuum agḡiñitchuq İñuṅnun savautityaḡuni aglaan savautrityaḡhuni suli qaitchaḡlugu İñuullı tasuḡsautiksrauplugu İñugiaktuanun.”

Jesus Qiñitlasitqipkaiñiqsuq Bartimaeus-mik

⁴⁶ Jesus malıḡuaqtıñılı tikiumanıqsut Jericho-mun. Aasiñ aullagıtñamin Jericho-miñ qiñitlailaq inıulauraagñaıqtı aquppiñiqsuq tumıtchaam sanıḡaani, atilik Bartimaeus-mik iḡñiṅa Timaeus-ḡum. ⁴⁷ Qiñitlailam ılıtchuḡıqamıuḡ Jesus Nazareth-miu apqusaagaqsıñıplugu tuḡlḡaaqsıñıqsuq, “Jesus, kınıvıaṅa David-ḡum, annıqsuḡtaurutin Agaayyutim akiqsruutıgıkkıa inıḡlḡaanımma. Naglıgıllanıaṅa.” ⁴⁸ İñugiaktuat İñıqtıḡaluaḡnıḡaat nıpaısaaquplugu, aglaan nıpusıpsaaḡnıqsuq, “Kınıvıaṅa David-ḡum, naglıgıllanıaṅa.” ⁴⁹ Jesus nutqaqtıqamı tılıñıḡai tikiutıtquplugu. Tamatkua utlanıḡaat qiñitlailaq nıplıutıplugu, “Quvıatchaḡıḡiñ, makıllutin. Tuḡlḡaaatin.” ⁵⁰ Quyalıqpagıtıñıni maksrıkamı quppıḡaaḡniutıḡalugu aqpaqsruḡnıqsuq Jesus-mun. ⁵¹ Jesus-ḡum apıqsruḡnıḡaa, “Suvaata akku tuḡullavıaṅa?” Qiñitlailam uḡautıñıḡaa, “İlisaurıı, qiñitlasıtıḡıgıkkaluaqtıṅa.” ⁵² Uuma kiugaa, “İtqanainanıktıḡnıqsuq ukpıqsrıñıpkun.” Tavrakıatıaıq qiñitlasıñıqsuq. Nakuqsıḡıqamı malıutiḡaluguuḡnıḡaa Jesus.

11

Jesus-ḡum Tikisaatha Jerusalem-mun Atanıqtun

¹ Qanıḡani Jerusalem Jesus ıḡlauqataılı qallıñıqsut nunaaqııuraanun Bethphage-mun suli Bethany-mun itıuanıñun İñḡıñani atıqaqtıam Olives-mik. Jesus tuyuqagñıqsuq malḡuḡnik malıḡuaqtımiñik nıplıutıplugık, ² “Nunaaqııuramukıtık. Taamuḡaasıi isıppauragıptık paqtıkısıḡıktık pıtıksımarıuaḡ nuḡḡaṅa natmaksıḡvıum natmaksıḡvıḡımılıaq sıvuani. Pıtuıḡlugu uvuḡautıyatkı!” ³ Kia İñuum apıqsruqpatık suvaata pıtuıḡñıaqmagaan nıplıutıyımagıktık, ‘Atanıḡurıam İnuḡıḡaa aglaan utıqtıtksıyaa qılamık.’” ⁴ Taapkuak tarra aullaḡnıqsuk. Paqıñnıḡaa natmaksıḡvıum nuḡḡaṅa tumıtıhıani pıtuqaqtıuaq paanani tupqum. Tarra pıtuıḡñıḡaa. ⁵ Taatnalı İñuıllı qıchaḡtuat tamaani nıplıutıḡaık, “Ukuqtıık, sunıaḡlugu una pıtuıḡpıtıku?” ⁶ Aıkıḡsuak taapkuak kıḡutıñıqsuk Jesus-ḡum tıllısaatun. İñuıllı taapku aullaqtıñnıḡaıch. ⁷ Taapkuak taamna nuḡḡaaq Jesus-muutıplugu, aasıñ quppıḡaatık mattaḡlugu ılıñıḡaık taavrumıḡa nuḡḡaḡmun. Jesus natmaksıaqsıñıqsuq. ⁸ İñugiaktuat İñuıch quppıḡaatıñ sıamıtkaqsıñıḡaıch apqtımun, suli ılıñıch akıḡıñıñik napaqtımun navḡuḡluguıch ılıñıuqaiñıqsut apqtımun. ⁹ İñuıch sıvuagun Jesus-ḡum suli tamatkua aquagun nıpruagaqsıñıqsut, “Hosanna. Nanḡaḡlakput Agaayyun! Uvvatıq Agaayyutım pıñıutıḡaḡlıuḡ tıktıchaıq pıqısqıḡhıni Atanıḡmik. *Psalm 118:25, 26*

¹⁰ Agaayyutım nıplıutıḡaḡlıuḡ taamna anılatıchaıqsıruaq pakma sıvıllıaptıktun David-tun.

Nanıḡakkaulı Agaayyun qıtıhıñııqsramı qılanımi.”

Psalm 148:1

¹¹ Taatnatun Jesus Jerusalem-muñıqsuq. Tavruḡaqamı sıḡıḡhıni agaayyuvıkpaḡmun, qıñıqtıuagataḡaluaqamı anıñıqsuq. Tanuḡaksıplıni aullaḡnıqsuq Bethany-mun pıqatıḡıpluguıch qulıt malḡuk malıḡuaqtıni.

Jesus-ḡum Pannaqtıkaa Fig Napaqtıua

12 Uvlaakuqman iluqatin pisuktuaqamin Bethany-miñ Jesus nigisuligñiqsuq. 13 Tautuñigaa asirrisuuruaq napaqtuq unavaniñ akutuqpaliaqñiqman. Tarra takuniñaa asirritmanaaqiaqlugu. Tikitñamiñ suqagñiangitchuq. Akutuqpalihñianik paqittuq atakkii pukunnaqsingitlunisuli. 14 Jesus-ñum nipliutigaa napaqtuq, “Kia-unniñ inuum asiaqtuvgitqikkumiñaitchaatin pakmakñaniñaglaan.” Maliguaqtaiñ tusaaniñaat taatnaqman.

Jesus-ñum Suaqluiyaiñha Agaayyuvikpauramik

15 Tikitñamin Jerusalem-mun Jesus isilgitchuq agaayyuvikpañmun. Anitkaqsiligñigai tunisullaqtuat suli tauqsigsuqtuq taavrumakña agaayyuvikpañmiñ, ulgutqataqlugillu niggiñviich akiñik simmiqsugviich suli aquppiutanich tunisullaqtuat tinñiagruranik tunillaautiksauruanik, 16 suli kiñaunniñ akiyaqtichumiñaiñigaa tuniakstranik agaayyuvikpakuaglugu. 17 Iñisautiniñgai iñuich, “Aglasimaruc, ‘Uvaña tupiña taiyuutiqaqisiruq

iñupayaat agaayyuaqtuvgiatnik.’

Isaiah 56:7

Aglaan ilipsi iriqtuvgiliutinigixi tiglinñaqatinun.” 18 Qaukñich agaayuliqsit suli aglaliqirit tusaakamitruñ taamna, pakaagiaqsiñigaa qanuq taimma piyaqqugukhugu. Nuyuaqiliutinigaa atakkii iluqatin iñuich quvigusuutigiplugich Jesus-ñum iñisaututai. 19 Unnuksraaqman Jesus aullalgiñiqsuq nunaqqimiñ piqatiqaqhuni maliguaqtimifñik.

Iñisaaksraq Pannaqluktumiñ Napaaqtumiñ

20 Suli uvlaaguqman apqusaqamin taututqinñigaa asirrisuuruaq taimña napaqtuq. Pannaqluñiqsuq kanituummañmi. 21 Peter-m itqaqtigilñigaa imña atuumaruaq aasiñ nipliutiqlugu Jesus, “Iñisautrii, asirrisuuruaq napaqtuq piñuillaqsruqtikkan paniqtigñiqsuq.” 22 Jesus-ñum kiugai, “Ukpiqsrisitchi Agaayyutmik. 23 Iñumutun uqautigipsi, Nipliutigupsin uqautigipsi, ‘Ki, nuutittin igitaulutin tagiumun’ atuumagisipiqtuq. Taamna nalupqinaitchuq. Ukpigillapiaqgupsin iluqnaugusi taatna atuumagisiniñlugu, tavra savaanupkahiñagixi. 24 Taatnamik nipliqsuna, qanutchipayaat kipigñiugutigikkasi agaayyutigigupsigik ukpigitchi akuqtuñilugich, suli piginiagisi. 25 Agaayyugupsu, natqigutimaagumagisi ilagikkasi qanutchimik akikñaqtuutiqaqñigupsu. Taatnagupsu aapagikkapsi pakmani ittuam natqigutimaagisigaasi killuutipsitñik. 26 [Natqigutrisimaitkupsu iñuñnik atlanik aapapsi pakmani ittuam natqigutiyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.]”

Kimik Jesus Tuyugñiriqaqñiqa?

27 Utitqikkamin Jerusalem-mun, Jesus isigñiqsuq agaayyuvikpañmun. Qaukñich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sivulluqtigruat tikiñigaa 28 apiqsruqlugu, “Kia aatchuqpatin analatchiñigimik savautiplutin tamatkuniña? Kia sanñiksriñiqpatin taatnatun?” 29 Jesus-ñum kiunigai, “Apiqsruqñigipsi atautchiñiñamik apiqsruutmik. Kiulqumgupsitña uqautigisigipsi analatchiñikun tamatkuniña savalgutlaamnik. 30 Nakitña John analatchiñinikpa ilaan paptaqtitichisilaanjanik? Agaayyutmiñ naaga iñuñniñ? Uqautisitña.” 31 Taapkuu uqqaagiaqsiñiqsut inmiknun, “Kiuguptigu pakmakñaktaunilugu nipliutigisigaatigut, ‘Suvaatami ukpigñiñiqpisiñ John?’ 32 Naagaqaa uqagumiñaitchugut analatchiñha iñukmiqnisaunilugu.” Iñinisa sivuugaginigaich iñuich, atakkii iñupayaq ukpigipiagñigaaq John sivuniksriqiraunilugu. 33 Taatnagaluqamin kiuhñiñagñigaaq Jesus, “Uqautilguñiñigiptigñi.” Jesus-ñumli kiugai,

“Uvanaptuuq uqautiyumiñaitmiñigipsi nakikña anjalatchiñinikhña tamatkuniña savaaqatilaamnik.”

12

Atrikusauñ Nautchirriqiritigun

1 Tavrali Jesus uqautriñiqsuq Pharisee-ñuruaniñ atrikusautmik. “Unaguuq iñuk nautchiiviqagñiqsuq. Nautchirrigviliugñiqsuq, sapukutchiqługu avataagun, nivakhuni misuguliugviksramik, nappaipłuni nasiqsruğviñmik, tarraasiñ atukkirrutigiplugu nautchirriqirinun, Taatnaaniñkami aullağniqsuq uñasiksaumun nunamun. 2 Katitchiñaqsiñman nautchiiviqagtuq tuyuqagñiqsuq savaktaagrukniamik atugaksraqtuaniñ piññaaktaaksrautni aitquplugu ilijitñiñ. 3 Tamatkua taamna tigukamitruq anaulligñigaat, aullaqtitluguasiiñ saagaiłaaqługu. 4 Una tuyuqatqinñiqsuq atlamik savaktimik. Aasiasii tamatkua atniaqługu niaquagun, aullaqtinniğaat uqapıluutiplugu. 5 Tuyuqatqilginñiqsuq atlamik. Maatna tamatkua tuqunniğaat. Tarra iñugiaktuat atlat tuyugıkkani iñuum nanjitqatapiaqtağniğaiç, ilañich anauragaqługich, atlat tuqquptağługich. 6 Uvaguuq taamna nautchiiviqagtuq atautchimik igñiqagñiqsuq piqpagikkağmiñik. Aqulliplugu tuyuginiğaa itnaqhuni, ‘Tamatkua taluğigisivalukkaat igñigikkaga.’ 7 Aglaan taapkua nautchiiririt inmiknun uqagñiqsut, ‘Taamnauvva paitchaktaaksralguruq. Ki, tuqullakput, aasii paitchaktaaksrautaa piyumagikput.’ 8 Atugaksraqtuat tigguqłunniğaat igñiña, aasiiñ tuqqutlugu iginniğaat taavrumakña silataanun nautchiivium. 9 Qanuğniapa iñua nautchiivium? Utigisuruq tuqquptağługich taapkua nautchiiririt. Qaitkisigaa nautchiivik atlanun atugaksraqtuaniñ. 10 Agliqisimasruknağiksi Agaayyutim uqalħa: ‘Uyağak tuppırit ayakkanat, taamna uyağak piitchuıllapiagaqtuq tuppırauni.

11 Taamna atangum savaagıgiaa

suli quvıqnaqtuanıñunasugıgikput.’”

Psalm 118:22, 23

12 Jew-ñuplutinıñ sivulliıqtıt ilisimaniğaat uqaaqtuutigiplugu atrikusautmik akikñaqıñ. Taatnaqługu tigusuliqpiavsaağaluğniğaat Jesus maatna aglaan taluqsrağniqsut iñunıñ. Aasiiñ qanuusiksraiqaaminıñ uniñniğaat.

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

13 Jew-ñuplutinıñ sivulliıqtıt tuyuginiğaiç ilañich Pharisee-ñuruat suli Herod-kuaqtuut pitchaqplugu Jesus apiqsruqtuutiniñ. 14 Tikiumakaminıñ nipliutiniğaat, “İlisautrii, ilisimarugut nalaunñaruñutilaaqniç sugisunıqnaqu qanuq iñuıç isummatıqaqtılaanat. Sugıñitmiğıñ iñuum suurautilaanı, aglaan ilisautrirutinıñ Agaayyutim iñuuniagvıgıtukkanıñ. Maliğutaksrakuağnaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun Rome-mi? 15 Akiliiruksrauvısa tax-sinik naaga akiliñiñanıtıpa?” Aglaan Jesus-ñum ilisimaniğaa ukpıñıuagutaat nipliutiplugich, “Suvaata uuktuaqpısitıña? Kiata aatchuqsitıña qıñillaaksramnik manıñmik!” 16 Tamatkua aatchuqmatni manıuramik apiqsruğniğai, “Kisumik atrıqağniqpa?” Kiuniğaat, “Caesar-mik.” 17 Jesus-ñum nipliutiniğai, “Utiqtıtchumagiksi pigıkkana Caesar-m sua-samna ilaanun, suli Agaayyutmun sua-samna pigıkkana Agaayyutim.” Tamatkuatarra quvıgısuutıginiğaat nipliutıpmatinıñ taavrumıña.

Apiqsruun Anıpkakkaułıkun Tuqutıgımiñ

18 Tavra ilanich Sadducee-nuruat Jesus-munniqsut, taapkua nipliguuruaq tuquruat anitqitlaniñniplugich. Ilnisa apiqsruñigaat, 19 “Ilsautrii, Moses-ñum uqautigaatigut maligutaksrakun itnaqhuni, Anjun ilaqatiqaqtuaq tuqukan qitungigaluaqani, taavruma anjtim aniqataan ilaqatiktaagiraksraginiġaa uilgañnaaq qitungisilugu anjtim ilisimanaġuniasiiñ tuquruam qitungaġitilaanjanik. 20 Uvva uqaqtaunurur itna, Ilaatiniguuq tallimat malġuich aniaqatigiich. Anjayukium nuliagiliutinigiġaa una aġnaq, tuqupluniasiiñ qitungigaluaqani, 21 suli tuglian nuliagiliutlilniñigiġaa taamna aġnaq aasiñ tuqulgitluni qitungigaluaqani, taatnatunsuli piñayuak. 22 Tarra taatnatunsuli tallimat malġuich nuliaginiġaa qitungigaluaqatin. Aqulliupluni aġnaq tuqupmiñiqsuqtuuq. 23 Tavrumani anitqiligi mi makitqikkuminj nalliata nuliagisivaun? Atakkii iluqatin tallimat malġuich nuliaginiġaa.”

24 Jesus-ñum kiugai, “Naluniqpsiuñ nalaunġilqisi? Naluniġiksi Agaayyutim uqaħa aglausimaruq ilaanlu sanñja. 25 Tuqunaruat anitqikkuminj atrigigisigaich isaġulgich atakkii ilaqatniktudiq itchumiñaitchuq pakmani. 26 Agliqisimasuknaġiksi makpiġaaniñ Moses-ñum anitqilukun tuquhigiñ —Agaayyutim nipaa tusaġnaqtuq ikualaruamiñ uqpiġauramiñ itnaqhuni, ‘Uvanja Agaayyutaa Abraham-ñum Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu’. 27 Kanjicsimaiñniqsusri. Agaayyutiniñitkaat tuqunaruat aglaan agaayyutigiplugu iñuuruat. Taatnamik kinnirusi ilipsitñun.”

Kamañniqsrañat Tillisit

28 Ilañata aglaliqirit tusaaniġaa Jesus-ñum uqautigikkanja Sadducee-nuruatnun. Iltchuġiplugu Jesus-ñum kiggutillautaqaha apiqsruñigiġaa, “Nalliat tillisit tupigitluktaksrauva iluqanitiñ?” 29 Jesus-ñum kiugaa, “Una tilliñ piitchuñilapiaqtuq, ‘Naalaġnisitja, Israel-aagmiñuruasii, Sanñiruaq Agaayyutvut kisimisauluk Atanġuruq. 30 Piqpagiraksraġigini Ataniq Agaayyutin iluqaaniñ uummatipniñ suli iluqaaniñ iñuutchipniñ suli iluqaaniñ isummatipniñ suli iluqaaniñ sayagikkapniñ.’ Sivulluruksraq tilliñ tavrataamna. 31 Tuglia taatnatun, ‘Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.’ Atlamik piitchuq tillitmik kamanatluktuamik taapkuñnakja.” 32 Taavruma aglaliqirim kiuniġaa, “Ilsautrii, uqaqtutin ilumutuuruamik. Agaayyutaiapiaqtuqtavra atlamik. 33 Iñuum piqpagiraksraġigaa Agaayyun iluqaaniñ uummatmiñniñ suli iluqaaniñ kanjicsimaligiñmiñniñ, suli iluqaaniñ sayagikkaġminiñ, suli piqpagilugu iñuuniaqatni iñmisun ililugu. Iuatluktuq tupiksiruni taapkuñniña tillisniñnik tikiutriligiñmiñ niġrutinik suli atlanik tunillautiksranik Agaayyutmun.” 34 Taavruma kiupmani isumaturatun, Jesus-ñum nipliutigaa, “Ukpigiħhiñaaġuñigiñi Agaayyutmun anjalatchiħiksran.” Tavrakña Jesus apiqsruqausiksrañigaat.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

35 Jesus ilisautriligi mi agaayyuvikpanmi apiqsruñiqsuq, “Suvaata aglaliqirit nipliġaġivat Christ, anniqsuqti akiqsruutauruq, kinjuviaġiniplugu David-mun? 36 David, anjalatlu Ipqitchuam Irrutchim, itnañiqsuq, ‘Atanġum uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiiviksrapnun

uvanñun akiħiħiħatnunaglaan uumigiritin.’

Psalms 110:1

37 David-ñum iñmiñnik taiguutiqaqpagu Atanġuruamik, qanuġmi Anniqsuqti David-ñum kinjuviaġitlanipauñ?” Iñugaaġruich naalaġnisuuruat Jesus-mik.

Jesus-ñum Kiliktuutigigai Aglaliqirit

³⁸ Iisautriiġmiñi nipliutigai, “Qaunagiyumagisi aglaliqirit pisuktu-atlaturuat akuqturuanik atnuġaaqhutiñ suli iñunun paglatqusuuplutiñ tauqsigñiagviñi. ³⁹ Katragviñitiñ suli iñuich nigiqpakmata aquppitlaturut nakuutluktuani aquppiutanitiñ. ⁴⁰ Ivayaqtuqmigaich uilgagnaat tupigkanjich, aasiñ agaayuraalgupmiut sivisuplugu agaayunjuahikun. Tamatkua tamarra anasiñjuusiaaqagisirut pitluglugu atlaniñ iñuñiñ.”

Uilgagnaam Iiraña

⁴¹ Jesus aquvinnisquq igluanun ilirrivium aasiñ tautuktuagaqsiplugich iñuich iliriruat ilirrivijmun. Iñugiaktuat umialguruat iliriqparñisqut. ⁴² Piqaqmiñisquq naalgiiktuamik uilgagnaamik iliriruamik malġunjik susauraanjik maniauraanjik. ⁴³ Jesus-ñum tuqluġniġai maliguaqtini nipliutiplugich, “Nipliutigipsi, taamna naalgiiktuaraq uilgagnaag iliritluktuq tamatkunakña atlaniñ iliriruaniñ. ⁴⁴ Iluqatiñ atlat piksraqaqhutiñ ilirirut sippakuuqtuaqhutiñ, aglaan agnaq piksraiñjaġmi ilirirug tamatkiluglu iluqaan pigikkani iñuuniutiksraiġluqhuniunniñ.”

13

Jesus Sivuniksriqirug Piyaaquġniañhanik Agaayyuvikpaum

¹ Jesus aullaqaqsiyman agaayyuvikparñmiñ, maliguaqtaan ilanjata nipliu-tinigaa, “Iisautrii qinġun. Qanutun piññaqnaqtigivat makua uyagaich marru-mani agaayyuvikparñmi!” ² Jesus-ñum kiugaa, “Quvigisuatigivigich makua ka-manaqtuat tupqich qinġikatin? Kisinjuqtaqaġumiñaitchug uyagañmik qalliani atlam ulġutauniañitchuamik.”

Jesus Sivuniksriqirug Ihuilġuġnigniglu Piyuaqsiutiksramiglu

³ Aquppiuqtuaqhutiñ Jesus-lu igġiñi atiqaqtuag Olives-mik akiani agaayyuvikpaum, Peter-mlu, James-ñumlu, John-ñumlu, suli Andrew-m apiqsrugniġaat kisinjuutiplugu, ⁴ “Uqautitigut, qakugun tamanna atuumaniaqpa? Suli sukun ilitchuqutugun ilitchuġigisivisa iluqagminj tamatkua atuumaaqsikpata?” ⁵ Jesus-ñum uqaqsiniġai, “Qaunagiyumaasi; kisumun iñunmun kinnipkaġniaqasi! ⁶ Iñugiaktuat tikiuamagisirut atuglugu atigã nipliġutiñ, ‘Uvaña Christ-ñuruna’. Kinnitñikkisirut iñugiaktuanik. ⁷ Ihuilġuġniaqasi tusaqsraqaġupsi anuyanmik maani naagaqaa unjasiktuani. Aglaan isukhitchumifairgaqtuqsuli. ⁸ Nunaaqqich akikñaqtuligisigaich atlat nunaaqqich, suli atanguviich akikñaqtuligisigaich atanguviich atlat, nuna iliqsragisirug atlakaagiñi nunani. Itkisipmiug nigisunnaq suli ihuilluq. Tamarra tamatkua aullagñiisaagigisigai nagliksaahum.

⁹ “Aglaan qaunakkiagikkumaasi ilipsitñik. Qaitqataġisigaasi uqaqsittaqtitchirinun, suli ipiġaqtuġisigaasi katragviñi. Tikiutigisigaasi kavanauruanun umialguruanunlu pisigilunja. Tavra piviksraqaġisifiñisusi ilisimaraulusi. ¹⁰ Tamatkua atuumagaluaqtitnagich quliaqtuaġigisigaat tusaayugaagiksuaq iñunmun nanipayaaq. ¹¹ Qakugun tigukpasi aullautilusi uqaqsittaagviñmun isumaalusunaqasi sivuani piviksram sumik uqaksrapsitñik. Taivrumani Ippitichuam Irrutchim ilisautigisigaasi nipliutiksrapstñik. Tavra nipliutigiyumagiksi. Taamna Irrusia Agaayyutim uqaġisirug ilipsigun; nipliyumiñaitchusi. ¹² Aniaqatiunruat qaitqataligisigaich aniaqatiutiñ tuqputaksraulugich, suli aapagikkatiñ igñiġruat. Iilġaat akikñaqtuligisigaich anayuuqatiñ unniñ tuqputaksraulugich tamatkua. ¹³ Iñuich nanipayaaq uumigisigaasi pigilunja. Aglaan Agaayyutim anniqsuġisigaa sivutmuulguruag isuanunaglaan.

Tatamnapiaġataqtuaksraġ

14 “Iñuk agliqiruaq ukunija kanjisi! Tautukkisigiksi nagġunallapiaġataqtuaq qikaġuni tavrani qikaġviksraġviginja saġmiñi. Taipkunani uvlut tamatkua Judea-mi ittuat qimakkumaut iġġiñun. 15 Iñuk innigumi tupqum qaanañ isigñaqani saagaksraġsiuġiaġuni tupqum iluaniñ. 16 Suli taamna qakma nautchiivinjmi utiġñaqani saagaġniaġuni atnuġaamiñik. 17 Qanutun tatamnaqtigigisivat tamatkunani sinjajauruani suli miluktitchiruani taipkunani uvluni. 18 Agaayyumuusi qimagsraġsi inġitqulugu ukiumi. 19 Taipkunani uvluni iñuich nagliksaatlullapiaġniaqtut qanapañniñaglaan Agaayyutim nuna iñiġataqmagu. Aasiñ taatnatun nagliksaaqtigiqikkumiñaitchut aquagun taavruma. 20 Aasiñ Atanġum ilanjaqtaanjsuaqpagich taipkua uvlut kiña iñuk anniqsukauyumiñaitchug, aglaan pisigilugich piksraqtaagikkani ilanjaqtaagisigai taipkua uvlut. 21 Taimanigun kia iñuum uqautikpasi, ‘Atanjii, uvva Christ-ñuruag Agaayyutim akiqsruutigikkana’ naagaqaa uqautikpasi ‘Atanjii, ilaa taimña’, ukpiġiniaqgach. 22 Anniqsuqtinjuat suli sivuniksriqirinjuat iligisirut savaaniglu quvinqaqtuaniglu. Taavrumuuna kinniñiġniġaich Agaayyutim piksraqtaanji pisagiyumiñagumisigik. 23 Taatnamik qaunatqiaġikkumausi! Kilikkipsi sivuani tamatkunija iluqanjitñik pinajñajaisa.

Agġilħa Iġñinjan Iñuum

24 “Taipkunani uvluni, pianikpan taamna ihuilliuġutiqqak, siqifñiq taaqsigisirug,

suli tatqiq qaumaginjiguni.

25 Uvlugiat katakkisirut qilanmiñ,

suli qaummatipayaani silam nuktitalutinj inimikniñ. *Isaiah 13:10; 34:4*

26 Tavrumani uvlumi iñuich tautukkisigaat Iġñinjan Iñuum agġiqsuaq nuviyakun piqaġuni kamañqtaumik sanjmik kamanautituummagmi.

27 Taamna tuyuqaġisirug isaġulinjik katichityaqtuanik atatchimun Agaayyutim piksraqtaagikkaniñik nakikñapayaaq.

Iliisaaksraña Asirritlaitchuum Napaaqtum

28 “Iliisaqaġitchi asiaviqutiniñ, itnaġhuni, nauriuraq nauñuraasivaalukman qinġnaqsiraasqipmata akutuqpaliksrai ilisimaragigiksi upiñgaam qalliħa.

29 Taatnatuntuuq, tautukkupsigik tamatkua atuumaruat ilisimagisigiksi isuksram tikiumaaqsilħa. 30 Iļumun nipliutigipsi, ukua iñuich tuquyumiñaitchut atuumagaluaqtitnagu iluqaan tamanna. 31 Qilaglu nunalu piigisiruk aglaan uqaħitka piigumiñaitchut.

Pivia Agġiħksrañan Iļisimaraitchug

32 “Kia-unniñ iñuum nalugaa taimanigun Iġñinjan Anutim qakugun agġiħksraña, uvaña unniñ isaġulgich ittuat pakmani nalugaat, aglaan kisimi Aapaa ilisimagaa. 33 Qaunatqiaġiksili, itqummaagikkumausi, atakkii nalugiksi sumi atuumahksraña. 34 Atriqaqtug umialinjmik aullaqtumik unjasikusamun nunamun unitchipłuni tupiġmiñik. Sanjiksriñiġaa pirigikkani savaaksrañanik, tilipluġasiñ talum munaqsraa qaunatqiaġiquplugu.

35 Taatnamik itqummaagikkumausi atakkii nalugiksi qakugu anjaayuaña tupqum agġiħksrañan, unnuami naaga unnuagruami naaga ulvaatħaurami unniñ ulvaami. 36 Agġiġumi tavrakñatchiaq paqingitchumagaasi siñigusi.

37 Nipliutigikkaga iluqapsitñun sivuani uqautigigiga iñupayaanun, Itqummaagikkumausi!”

14

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

¹ Atuumagaluaqtitnagik malguk uvluk Jew-nuruaq nigiqpagvikaanatalu atilik Apqusaakkauhgimik sulii nigilhata puvlaksignigilaamik qaqqumik, qauklinjisa agaayuliqsit sulii aglaliqirit pakaaginigaat qanugimna tigusuklugu Jesus irigaqtugutin tuqulluguasiih. ² Aglaan ilinich nipligñiqsut, “Nigiqpagvikaam uvluaani taatnagniangitchikput. Iñuich aupatchakpiaqtut.”

Jesus Tipragiksakkauruq Bethany-mi

³ Jesus-uvva inniqsuq Bethany-mi, tupqani Simon-nun atnigñautiqaquam auyugaqtuamik. Aasii nigipkaqlugu agnam tikiññigaa saagaqhuni akisullapiaqtuamik uqsruqutmik atiqaquam Nard-mik. Taavruma anmagñigaa nakasrunjuana kuviklugu uqsruqun Jesus-nun niaquanun. ⁴ Iñajisa iñuich ihuaginilginiñigaa aasiiñ avatmun nipliqhutin, “Suvaata una piilaamun uqsruqun atuqpa?” ⁵ Tuniñayaqtuq qaaniglugu pinasut kavluutit taalanik aasii qailugun manik naglinnaqtuanun.” Taatnaqhutin uqapiluktut akiknaqlugu agnaq. ⁶ Jesus-nun nipluutigai, “Suginaiqsun! Suvaata ihuiliuqtitpisiun taamna agnaq? Una savaaqaqtuq nakuuruamik uvanun. ⁷ Naglinnaqtuat itchagataqtut. Taimma qanutun savautihinaugisi nakuuruamik piyumiñagupsi, aglaan nayuutihaiñagumiñaitchuja. ⁸ Agnaq savaaqaqtuq piyumiñakkagmiñik. Tipragiksagaa timigikkaqa itqanaiyautiplugu iluvikkauiksranun. ⁹ Uqautigipsi, nanipayaaq nunami quliaqtuagikpatrun tusaayugaagiksuaq iñuich uqautigigisigaat nalupqinaiglugu agnam taavruma taatnañha itqakkutaauluniasii ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁰ Judas Iscariot, ilanjat qulit malguich maliguqtit, utlautiniqsuq qauklinjitnun agaayuliqsit aatchuutigisuklugu Jesus ilinjitnun. ¹¹ Tusaakamitrun quviasuligniqsut, sulii akiqsruqniigaat aatchuuguklugu maninñik. Tavrakna Judas utaqqiaqsiñiqsuq aatchuiviksramik Jesus-mik pisugnaqsilugu.

Jesus Nigiqatauniqsuq Maliguqatimiñi Nigiqpagviani Atilinjmi Apqusaakkauhgimik

¹² Sivulliqpiani uvluaani nigiqpagvikaam puvlaksignigilaamik qaqqumik ipnaiyaaq tuqqutauruqtuq itqakkutaupluni Apqusaakkauhgimun. Jesus-nun maliguqatiniñi apiqsruqniigaat, “Nanili itqanaiyaquvisigut nigiqpahksraptiknik atilinjmi Apqusaakkauhgimik?” ¹³ Jesus-nun tuyugigik malguk maliguqatiniñi nipluutiugik, “Nunaaqqimukchik. Tavrani paaqisigiktik iñuk saagaqtuq qikumik iniqagvinmik. Malikkumagiktik. ¹⁴ Napmun isiqpan nipluutiuyumagiktik tupilik, Iñisautri nipliqsuq, nanili iniqagpich nigigiviksramnik ipnaimik atilinjmi Apqusaakkauhgimik piqasigluja maliguqatimnik?” ¹⁵ Taavruma urriqsuutigisigaat nalauraallagvinmik inituranamik qulligmi inimi itqanailaamik inuqsranaiqlugu. Tavrani itqanaiyautiyumagiptigut.” ¹⁶ Jesus-nun maliguqatiniñi aullaqtut nunaaqqimukhutin. Paqinnigaat niplihha taatnatupiaq, itqanaiyaqhutin nigiqpagviksramun atilinjmun Apqusaakkauhgimik.

¹⁷ Anaqaksraaqman Jesus tikiññiqsuq piqatigiplugich qulit malguich. ¹⁸ Nigipkaqlugich Jesus-nun nipluutigai, “Iñapsamma nigiqatigikkaqma aatchuutigigisagaña.” ¹⁹ Taapkuva aliasuligniqsut nipluutiugich atausiuttaaqhutin, “Uvaña pivaña?” atlatsuli, “Naaga uvaña?” ²⁰ Jesus-nun kiunigai, “Iñapsamma qulit malguuplusi ittuasi misuqsigatigikkaqma

puggutamiñ. ²¹ Iñuk agaayyutitñaqtauruaq nalunaiqsaaq tuquruksauruaq tuvraglugu aglausimaruuaq ilaagun. Nakhiuñ iñuk tamna aatchuiruaq Iñunmik agaayyutitñaqtauruaamik! Iluatlukkayaqtuq taimani aninjitchumi.”

Atangum Nullautchiġvia

²² Tamatkua niġilgataqtitlugich Jesus-ñum tigungmiplugu qaqquq quyyatipluguasiñ avguqlugu qaiññiġaa maliguaqtimiñun nipliġhuni, “Tigulugu niġġisiuñ, taamna timiġa.” ²³ Jesus-ñum tigungkamiuñ qallun quyalġitlugu Agaayyun, qaiññiġaa tamatkununa imiqsillaavigipluguasiñ. ²⁴ Nipliutigai, “Una auga maqiruaq iñugiaktuanun. Taavrumuuna Agaayyutim taluġniquisiġaa akiqsruutni. ²⁵ Nipliutigipsi, imitqikkumiñaitchuña asiam misuġuanik taivrumuñaaġlaan imiġviksramnun nutaakun añaayyuqautaani Agaayyutim.” ²⁶ Tavra atuaniġamiñ atuutmik aullaġniqsut iġġimun atiliñmun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriqiruaq Peter-m Piġlaaġniathanik

²⁷ Jesus-ñum nipliutigai, “Marrumani unnuami iluqasi nikatchakkisirusi piqtutigiłuña. Atakkii aglausimaruuaq, “Tuqqutchiruña munaqsrimik, taatnamik ipnaich siamitkisirut.”

Zechariah 13:7

²⁸ Aġlaan kiñuagun anitqianiġkuma aullaġisiruña sivupsitiñ Galileemun.” ²⁹ Peter-m nipliutigaa, “Iluqatiñ unitkaluaqpatinunniñ, nikatchakkumiñaitchuña.” ³⁰ Jesus-ñum itnaġniġaa, “Uqautilakpiñ, marrumani unnuami aqargiqpak qalġuqtaġaluaqnaġu malġuñiaġlaan piġlaaġutigisigikma piñasuniġlaan.” ³¹ Aġlaan Peter nipliġsuq qapinjaiġhuni, “Tuquluñaunniñ nayuġniġikpiñ. Piġlaaġiyumiñaiġiaġikpiñ sumiunniñ.” Taatnatuntuuq nipliġmiñiqsut iluqatiñ.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³² Jesus-lu maliguaqtiñilu tikitñamiñ nunagiksaanun atiliñmun Gethsemane-mik nipliutigai, “Aquppiuraallagitchi uvani agaayutyatqtiluña.” ³³ Piqtatiginiġai Peter-lu, James-lu, sulġ John. Uqumaiñiullapiġniqsuq nagliñnaqsipuniunniñ irrutchiġmigun ³⁴ nipliġhuniasiiñ, “Arrii, uqumaiñiullapiġniqsuña. Alianam pisagiñhiñaaġuqtaġaana. Tavraniuttallagitchi qaunaksruqasillaġluña.” ³⁵ Taavunaqtaallakhuni sitquġniqsuq nunamun agaayupluniasiiñ nagliksaagunjitluni piñagumiñaaqpan. ³⁶ Itnaġniqsuq, “Abba, Apaana, suapayaq aňalatkiñ piqulaguaġa nagliksaagutiqpak uvamniñ. Aġlaan pisulhiñ atuumayumuq, pisuliġinilaapkun.” ³⁷ Jesus-ñum utiqami paqitlugich siñiktuat nipliutinigaa Simon Peter, “Simaan, siñikpich? Munaġiuraallakkumiñaiñiġipchunniñ akkuvauraq?” ³⁸ Tavra nipliutilġiññiġai, “Siñiniasuñaqasi agaayulusi, ukpiqsrisañitichumausi uukuakkaugupsi. Iñuk ilumutun piyummatiqaluaqħuni irrutchiġmigun, aġlaan timiġun sayaitchaqtuq.” ³⁹ Jesus aullatqinñiqsuq agaayutyaghuni sivuanisun. ⁴⁰ Utiqami paqilġiññiġai siñiktuat, irratiñ uisalġuillilaklugichunniñ. Taatnamik kiuqausiksraiññiġaat. ⁴¹ Utiqami piñayuakni nipliutinigai, “Kiika, siñigitchi qanutun miñġuqsiġusi. Aġlaan siñikpaaniktusi. Uvva aatchuutaulikraña iñuum Iġñinjan tikitchuq aňalataġiyumiñaaqsipulu killuliqirinun. ⁴² Makillusi, utlaglavut, atañi tunirigikkaġa imma tikitchuq.”

Jesus Tiguniġaat

⁴³ Jesus uqaqtitlugu Judas, ilañat qulit malguich maliguaqtaiñ tikiññiqsuq. Aggiquasiqhuni iñugiaktuanik iñuñnik, saviqaqhutin suli anautchiraqhutin. Qaukñich agaayuliqsit, aglaliqirritlu suli sivulliuqtigruat tuyuginiñgaich. ⁴⁴ Taavruma tuniritñiktuam ilaanik qaiññigaa itnaqhuni ilituchugipchautigigisiñiplugu, “Taamna kunikkağa, tavra ilaanugisiruq. Tiguyumagiksi aullautilugusaiñ qaunagilugu.” ⁴⁵ Judas-ñum tikirgauraqamiuñ Jesus nipliutiniñga, “Iñisautrii,” kuniklugu. ⁴⁶ Aasiñ tamatkua tigguglunniñgaat. ⁴⁷ İlanjata maliguaqtaiñ qichaqtuam amuligamiuñ savikpani anauniñga savaktaat qaukiata agaayuliqsit, siutaiqsiqlugu. ⁴⁸ Jesus-ñum nipliutigai, “Suvaata tigutyaaqpsitñja savikpaliraaqhusi anautaniglu? Savvaqluktaunasugivisitña? ⁴⁹ Uvlutaugagipman agaayuvikpanñmi iñisautiplusi naagaavva tigullaitchipsitña, aglaan aglaksimaqtuaq taatna Agaayutim uqałhani ittukraupluni.” ⁵⁰ Tarrali maliguaqtai iluqatin suksraaqług qimanñiqsut.

⁵¹ Nukatpiaq, maliguaqtaiñ ilañat, atnugaaqağniqsuq qalipquahñiamik. Tiguliqsasqmanituuq ⁵² qalipquani unitlugu qimanñiqsuq atnugaunmani.

Jesus Uqaqsittaagviñmi

⁵³ Taapkua tigusiruat pituigun tasiugniñgaat Jesus qaukiatnun agaayuliqsit, katimaruunan iluqatin qaukñich agaayuliqsit sivulliuqtigruat aglaliqirritlu. ⁵⁴ Peter malikmiñiqsuq uñasiuraaqhuni silataanunaglaa igluqpanjan agaayuliqsit qaukiata. Aquppiqatauniksug qaunaksrini naniaqtuaqhuni ikniñmi. ⁵⁵ Qaukñich agaayuliqsit suli iluqatin uqaqsittaatqitichirit pakaqağniqsut agvisiksranjanik akikñaqługu Jesus tuqqutçukługu, aglaan paqitçitłaiññiqsut. ⁵⁶ İñugiaktuat iñisimaraugaluqaqtut akikñaqługu, aglaan iñisimaruarat atinjtqataqtut. ⁵⁷ Tavra iñisimarit ilañich makinniqsut akikñaqługu nipliuhutin, ⁵⁸ “Tusaagikput niplioman, ‘Piyaaqquğisigiga agaayuvikpak iñiqtauraaq argañnik, aglaan piñayuakkun uvlut nappaiñiaqtuñja atlamik iñiqtauranjtçuamik argañnik.’” ⁵⁹ İlisimaritunniñ taapkua piqasiutilguiññiqsut taavrumuuna. ⁶⁰ Qaukiat agaayuliqsit makinniqsug sivugaatni. Tarra apiqsruğniñga Jesus, “Kiggutiksraipñiuñ una iñisimarit uqağikkanat akikñaqhutin?” ⁶¹ Aglaan Jesus nipaisaaqtuq uqañitłuni sumik.

Apiqsrutqilgiññigaa qaukiata agaayuliqsit nipliuhuni, “Christ-ñuvich, İğñiña Nangakkauram Agaayutim?” ⁶² Jesus-ñum kiuniñga, “Tarra, İlaanuruña. Tautukksigiksi İñuum İğñiña aquppikpan taliqipiani Sanjipayaalgum qinğisiplugu atqaqpan nuviyakun qılanmiñ.” ⁶³ Qaukiata agaayuliqsit aliktuğniğai atnugaani nipliuhuni, “İnuqsranaiqsugut iñisimarauruksramik! ⁶⁴ Tusaagiksi uqağniqluutaal! Qanuq sivunniğniqipisi?” İluqatin katimaruat tuqqutaksrağniñgaat. ⁶⁵ İlanjisa tivvuaqtuqlugu, irrak matuuqqaqługik anaumikkaat apiqsruqlugu, “Ki, nalautçagiñ kimun anaumiktılaaqnik.” Taatnaanikmata qaunaksrit tiguplugu pattanñigaat.

Peter-m Jesus Piılaağigaa

⁶⁶ Peter itilugu silataani uqaqsittaagvium tikiññigaa ağnam savaktaan qaukiata agaayuliqsit. ⁶⁷ Uuma tautukamiuñ naniaqtuaqtuaq inmiñik iñisağniñga nipliutiplugu, “İlvittuuq piqatigipmikkañatin Jesus Nazareth-mium!” ⁶⁸ Peter piılaaqtıqtuq, “Naluruña. Kaniqsmanjitchiga qanutchimik uqaqtılaan.” Nuktaaqtitlugu aqargiqpak qalguñniqsuq.

⁶⁹ Suli ağnam taututqilgitñamiuñ nipliutiniğai tamatkua qichaqtuat, “Uvvauna ilagipmikkañat.” ⁷⁰ Peter piılaatqilgiññiqsuq. Kınuağunsuli

qichaqtuat tavrani nipliutinigaat Peter, “Ilumun ilagigaatin Galileegmiiñuplutin.” ⁷¹ Aglaan suviagaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiññuqsagñina uqanitkuma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuutilaana taavruma anutim.” ⁷² Tuglililugug aqargiqpak qalguñiqsuq. Peterm itqağniğai uqaliğkanji Jesus-ñum, “Aqargiqpak qalguqtaluaqnagu malğunñaglaan pilaagutigigisigikma pinasuniaglaan.” Itqaqamiiñ taamna qiaagaqsiñiqsuq.

15

Pilate-muutiniğaat Jesus

¹ Tavra uvlaatchaurami qaukñiñich agaayuliqsit piqatigiplugich sivulliqutñigruat sulii aqlaliqirit sulii iluqağmiiñ uqaqsittaatqitfchirit katimaniqsut sivunniñuqhutiñ. Tamatkua Jesus qiliqtinnigaat. Qilğutilik tasikuaqlugug Pilate-muutiniğaat kavanauruamun.

² Pilate-ñum apiqsruğaa, “Uvva Jew-ñuruat umialigivatin?” Jesus-ñum kiugaa, “Tavra ilvich taatnaqtutin.” ³ Qaukñiñich agaayuliqsit pasiuğniğaat iñugiaktuatigun sutigun. Aglaan Jesus kiumaksriñiğniñiqsuq. ⁴ Pilate-ñum apiqsrułgitkaa, “Kiggutiksraiññiqpich? Qanutunaglaan iñugiaktautigiruanik pasiuqpatin!” ⁵ Jesus nipliñiğtichuq. Taatnamik Pilate quviğusunñiqsuq.

Jesus Tuquruksrağugaa

⁶ Ukiupayaaqman Jew-ñuruat niğiqpagvikaatni atiliiñmi Apqusaakkaułiğmik Pilate annaktitçhirağniqsuq atautçhimik isiqtamik kisupayaamik pisukamin. ⁷ Akunğatni isiqtat iñuk inniqsuq atilik Barabbas-mik iñuaqatauruuq taapkua anuyakmata akikñaqhugu Roman kavamanatnik. ⁸ Iñugayaat Pilate-mukamitruñ qasriñiaqsiñiğaat pituiquplugu isiqtaq piragiğmisun sivuani. ⁹ Pilate-ñum kiugai, “Pituiğitquvisitña Umialgatnik Jew-ñuruat?” ¹⁰ Iitçhuğiniğaa qaukñiñisa agaayuliqsit qaitçhiñhat Jesus-mik siqñataqahigmiktigun. ¹¹ Aglaali qaukñiñich agaayuliqsit akatçhiñiqsut iñuñnik Pilate-ñum pituiğitquplugu Barabbas-mik. ¹² Pilate kiugai, “Qanuğisiñiqpigu una taiguutiqaqtuuaq Umialgatnik Jew-ñuruat?” ¹³ Iluqatiñ iñuich nipliappañniqsut, “Kikiaktuutili!” ¹⁴ Pilate-ñum apiqsruğniğai, “Suvaata? Savamaqluqaqpa?” Aglaan iñuich nipliappaaurallapiagñiqsut, “Kikiaktuutisiun!” ¹⁵ Pilate-ñum quyalisuklughich iñuich pituiğniğaa Barabbas ilinjitñun. Qaitkamiiñ Jesus anuyyiuqtimiñun tiliñiğai, “Ki, ipiğaqtuqsiiñ! Kikiaktuutinaqsiruq.”

Anuyyiuqtit Mitautiğigaat Jesus

¹⁶ Anuyyiuqtit itqutiniğaat Pilate-ñum tupiappañanun, aasiññ katitquniğaiç atlat anuyyiuqtit, ¹⁷ atnuğaaqlugug akisuruanik kaviqsamik sulii niaquusiplugu kakitlağnanik aasiññ iliplughich niaquanun. ¹⁸ Kamaginñuağniğaat sivuğaanii nipliqhutiñ, “Uvvaguug Umialgat Jew-ñuruat!” ¹⁹ Anaullağniğaat niaquagun anautamik sulii tivvuaqtuqlugug sitquğvigiplugu sivuğaanii Jesus. ²⁰ Mitautigianikamitruñ mattaqtinnigaat kaviqsaaq silatigiuaq atipkaqluğuaasiññ ilaan atnuğaaniiñik. Tavra aullautiniğaat kikiaktuutiviksrañanun.

Jesus Kikiaktuutiğaat Sanniğutamun

²¹ Uvvaguug iglaullağmiiñ anuyyiuqtit paağniğaat iñuk atiqaqtuuaq Simon-mik utiqtuuaq nunaaqqimun. Nunuriñiğaat iqsrucuplugu Jesus-ñum kikiaktuutriviksraña. Taamna Simon Cyrene-nağmiu aapanak

Alexander-mlu Rufus-ḡumlu. ²² Tikiutinigaat nunaḡanun taiyuutilinmik Golgotha-mik mumiutiqaghuni “Niaqum Saung̃a.” ²³ Imiksritkaluaḡnigaat asiam misuḡanik avuplugu sunaḡnitchuamik. Aglaan Jesus imin̄iḡnigaa. ²⁴ Tamatkua an̄uyyiuqtit kikiaktuutigaat. Tavra aviktuḡnigaich atnuḡaan̄i aasiin̄ saaptautigiplugich qanutchimik iḡuk piksraquplugu. ²⁵ Nine-aklaaqman uvlaami kikiaktuutinigaat. ²⁶ Aglaich pasikkusian̄i iḡiḡnigaich niaquan qulaanun itna aglakḡgich, “Umialgat Jew-ḡuruat.” ²⁷ Ilaani kikiaktuutriqataunigsuk malḡuk tiglin̄iaqtik, iḡaqataa taliqpian tun̄aani suli iḡaqataa saumiani. ²⁸ [Sivuniksriqirim tarra Agaayyutim uqalḡa immiumaruq, “Irrutinigaat savamaḡlukuatun.”]

²⁹ Iḡuich apqusaatuaat niaqulaniqsut nipliaplutiḡ pisaan̄ḡatinik Jesus-mun, “Aa! Uqaguuruatin piyaqquḡhiḡauniplugu agaayyuvikpak aasiin̄ nappatqiglugu pin̄asuni uvluni, ³⁰ ki, anniqsuḡiḡ ilipnik, aasiin̄ atqagiḡ sann̄iḡutam̄iḡ.” ³¹ Taatnatuntuuq qaukḡin̄isa agaayuliqsit piqasiqhutiḡ aglaliqirinik mitautigigaat, “Una anniqsuiraqtuq atlanik, aglaan in̄miḡnik anniqsulguḡitmiḡiḡsuq. ³² Ki, Christ, Umialga Israel-ḡum, atqagutin kikiaktuutrivipniḡ! Uvagut tautukkuptigu ukpiḡiyumaikput.” Taapkuak kikiaktuutriqatauruak suviaḡutiḡnigaak.

Jesus Tuquruq

³³ Uvluq qitiqquqman taagsiḡiḡsuq nunapayaami. ³⁴ Three-aklaaqman Jesus nipitusiḡiḡsuq, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” mumiutiqaghuni, “Agaayyutmaan̄, Agaayyutmaan̄, suvaata suqutigin̄ḡipina?” ³⁵ Iḡan̄ich tamatkua qichaḡtuḡ tusaakamiun̄ nipliqsuq, “Atan̄i, tuḡḡagaḡa Elijah.” ³⁶ Iḡan̄at iḡuich tiguliqamiun̄ allaqtigun̄ qilamiksruaqhuni misuktiḡḡlugu misuqquḡmun, isautchiqsḡḡlugu ayaupp̄in̄mik qaqḡuukkun̄ aktuḡḡlugu nipliqhuni-asiin̄, “Ki, qin̄iḡumagikput Elijah agḡiḡisipmagaan̄ atqautityaḡlugu.” ³⁷ Jesus nipaalaliqhuni tuquniqsuq. ³⁸ Talukuyaaḡ agaayyuvikpan̄mi siiksḡiḡniqsuq tatpichakḡa takanun̄a taatna. ³⁹ Tavra an̄uyyiuqtit qaukḡiat qichaḡtuḡaḡ Jesus-ḡum qaniḡani tuqupman nipliḡiḡiḡsuq, “Iḡumutun̄ taamna an̄un̄ iḡiḡiḡnigaa Agaayyutim.”

⁴⁰ Itmiḡiḡsuq aḡnat tautuktuat un̄avaniḡ, iḡagiplugich Salome suli Mary Magdalene suli Mary, aakagikkan̄ak taivruma kamanaiḡiḡisram James-ḡum suli Joses-ḡum. ⁴¹ Tamatkua piqasiqsuḡnigaat Jesus Galilee-mi itman savauti-plugulu. Atlat iḡuḡiḡtuat aḡnat malin̄nigaat Jerusalem-mun.

Jesus Iḡuviḡnigaat

⁴² Unnuksraaḡuraaqman Joseph Arimathea-ḡmiu tikiḡiḡiḡsuq. Uvva uvluaḡni sivuaḡni Jew-ḡuruat minḡiḡiḡsuq p̄iuq. ⁴³ Taatnamik ilaa taluqsraiqhuni utlatun̄iḡsuq Pilate-mun. In̄iḡiḡnigaa Jesus-ḡum timaa. Joseph kamagikkaupluni sivulluḡtiḡruan̄uniqsuaq niḡiḡagaḡniqsuq aullaḡniḡiksran̄anik an̄aayyqautaaniḡ Agaayyutim. ⁴⁴ Pilate quviḡisuḡniqsuq Jesus tuquanik-tiḡniqman. Tuḡḡḡnigaa an̄uyyiuqtit qaukḡiat apiqsruḡḡlugu tuquaniktiḡma-gaan. ⁴⁵ Tarra iḡitchuḡianikamiun̄ taavrumakḡa an̄uyyiuqtit qaukḡiatniḡ Jesus-ḡum tuqqutilaana, qaitkaa timaa Joseph-mun. ⁴⁶ Joseph tauqsḡiḡniqsuq ukiḡhaaḡiksaaḡmik. Atqautiḡlugu Jesus-ḡum timaa puuḡḡlugu ukiḡhaaḡiksaaḡmik iḡiḡnigaa iḡuviḡḡtamun uyaḡan̄mi. Aksraklugu uyaḡan̄mik talun̄iḡaa taamna iḡuviḡ. ⁴⁷ Mary Magdalene suli Mary aakagikkanā Joses-ḡum qin̄iḡnigaak napmun iḡiḡnigaan̄.

16

Jesus Anjitiqsuq Tuquligmiñ

¹ Jew-ñuruat minguiqsiaḡviat qaanjanikman, Mary Magdalene suli Mary aakana James-ñum suli Salome tauqsigñiqsut tipragiksaanik uqsruqtiguklugu Jesus. ² Uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsam tikitchut iluviḡmun nuiyasriuraqmiglu siqiniḡ. ³ Uqaksraqtuniqsut inmiknun, “Kiami aksrakki-sivaun uyaḡak paananiñ iluvḡum?” (Atakkii uyaḡak anjigaluaqtuaq). ⁴ Tavrakna tautunigaaat uyaḡak aksraksimaaniklugu.

⁵ Tavra aḡnat isiḡniqsut iluviḡmun. Tautukkaat nukatpiaq aquppiuraqtuaq taliqpian tunjaani atnuḡaaqahuni takiruamik qatiqtaamik. Quviḡutchaniqsut. ⁶ Aasiñ nukatpam nipliutigai, “Quviḡusunaqasi! Pakakkiksi Jesus Nazareth-miu kikiaktuutrauraq. Agaayyutim anjitiqsiitkaa. Uvani inḡitchuq. Qiñiqsiun nallavia. ⁷ Aglaan uqaautiyaqsigik maliguaqtit Peter-lu, Immaimña Galilee-munniaqtuq sivupsitñi, taamani tautukkiqsigiksi tuvraḡlugu uqauttutaa ilipsitñun.” ⁸ Tarra uniññigaaat iluviḡ qilamik. Tatamitpaitlutin uliksiniqsut. Niplinñiñiqsut iñunmun apqutmikni iqsitachapaitlutin.

Jesus Sagviqsuq Mary Magdalene-mun

⁹ Jesus anjitiqikhuni uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsam, sagviḡniqsuq sivulliuplugu taivrumuna Mary Magdalene-mun irrusiqñuyakkamiñ tallimat malḡunnik. ¹⁰ Taavruma utlanigai piqatigisuukkanj Jesus-ñum kiñuvḡuruat qaiplutinlu. ¹¹ Uqautinigai Jesus iñuuniplugu suli tautuniplugu. Tamatkua naagatai kiñuvḡuruat tusaakamin ukpiḡinḡiññigaaat.

Jesus Sagviḡniqsuq Malḡunmun Maliguaqtinun

¹² Kinuagun Jesus sagviqmiñiqsuq iglaatun ilipluni malḡunmun ilaniknun aullaqtuanun nunaacaqimiñ. ¹³ Tavrakñatchiaq utiḡniqsuk. Uqauraaqsiñiaḡaluaḡniqsuk atanun maliguaqtinun, aglaan tamatkua ukpiḡinḡitmiññigaaich.

Jesus Sagviḡniqsuq Qulit Atautchiñun Maliguaqtinun

¹⁴ Kinuagun Jesus sagviqmiñiqsuq taapkununa qulit atautchiñun niḡiñiaqtitlugich. Suakataḡniḡai ukpiqsriḡuiḡhatigun pitchiḡiḡhatigunlu atakkii ukpiḡinḡitlugich qiniqtuat ilaanik kinuagun anjitiḡhan. ¹⁵ Nipliutigai, “Aullaḡusi iluqaanun nunamun, quliaqtuaḡiyumagiksi tusaayugaaḡiksuaq anniḡsugiakun iluqaitñun iñunmun. ¹⁶ Kisupayaaq ukpiqsriuraq suli paptaakkauruaq anniḡsugiḡsiuruq. Aglaan kisupayaaq ukpiqsrinitchuaq suksraunḡiqsaugisuruq. ¹⁷ Tamatkua ukpiqtuat piqagnaqtut ilitchuqutaiñik sanjnim taavrumuuna: Atuḡlugu atigaa anittaḡisirit irrusiqñunnik suli uqatlagisirit atlaakaḡiñnik uqqaanik. ¹⁸ Tigugaluḡumin niḡiḡianik unniñ imiḡaluḡumin tuqunamik nuyuaḡnamiyumiñaitchut. Iḡisigaaich argagikkatin atniḡnaqtuanun aasiñ tamatkua iḡaqsilutin.”

Jesus Aullautrauraq Qilamun

¹⁹ Kinuagun Jesus-ñum Atanḡum uqaqatigianikamigich, Agaayyutim aullautiuraagaqsiññigaa pakmunja aquvitiḡluguasiñ taliqpiniñ tunjaanun. ²⁰ Maliguaqtai aullaqhutin quliaqtuaḡniqsut tusaayugaaḡiksuaamik nanipayaaq. Atanḡuruam savaqatiginiḡai nalupqinaḡutiḡlugu uqauttutaat ilumun itilaanjanik quviḡnaqtuatigun savaanjisigun.

Uqal̄hich Aglaan̄i Luke-ŋum

¹ Piqqapiplutin ilauramaan̄ Theophilus! Iñugiaktuat iñuich pisuqti-laagmiktigun aglan̄niqsut atuumaruanik akunnaptikni. ² Iisimaraurat uqautinigaatigut tautukkaǵmiknik taimakñaniñ aullaǵniñhaniñ. Iñuich tamatkua pakmapak quliaqtuaǵniqsut tusaayugaaǵiksuamik. ³ Qutchiksuan̄uruatiin, aglan̄niaqtun̄a ilitchuǵiraksraqnik ilisaaǵillapiaqqaǵlugich uqagipayaakkan̄ich aullaǵniñhaniñaglaan. ⁴ Aglaktun̄a taavrumiñ̄a ilisimatquplutin ilumutuupiañhanik ilisauttusaǵikkaqpitch.

Anniviksrañ̄a John Paptaaqtitchirim Uqautauruq

⁵ Herod-ŋum umialguniñani Judea-mi agaayuliqsiaqmiñiqsuq atiliñmik Zechariah-mik. Agaayyuvikpañmi savaqatauniqsuq agaayuliqsini tag-gisiquaqtuani Abijah-tkutnik. Aǵnaata atqa Elizabeth, paniginiǵaali atlam agaayuliqsim. ⁶ Iluqatik nalaun̄aruaniqsuk Agaayyutim qiniñhani, tupik-sripl̄utik iluqaitñik Atangum tillisaiñiglu atuqtaksraiñiglu. ⁷ Qitunǵaiñiqsuk atakkii Elizabeth qitunǵitlaitluni, suli iluqatik utuqqanaaǵuqhutik.

⁸ Abijah-tkut savautiniǵaa Agaayyun agaayuliqsaupluni. ⁹ Tuvraqługu atuiragil̄hat agaayuliqsit piksraqtaaginiǵaat ikipkairuksraupluni tipraǵiksautmik. Isigniqsuq agaayyuvikpañanun Atangum. ¹⁰ Zechariah ikipkaipkaqtitlugu tipraǵiksautmik iñugaaǵruich agaayuniqsut silataani. ¹¹ Isaǵulgan Atangum sagviutiniǵaa qichaquni taliqpiani ikipkaivuram tipraǵiksautmik. ¹² Zechariah-m tautukamiun tupañniqsuq iqsiliqsiquhni. ¹³ Aglaan isaǵulgum nipliutiniǵaa, “Zechariah, iqsiniak! Agaayyutim tusaaniǵaa iniqsruñhiñ. Nuliagikkan Elizabeth iǵniǵisiruq añugauramik. Atchigisiǵiñ John-mik. ¹⁴ Quviasuutiqaǵniaqtutin! Atlatlu iñugiaktuat quviatchakkisirut anikpan. ¹⁵ Iñullautaugisiruq kamañuni Agaayyutim qiniñhani. Imiǵumiñaitchuq asiam misuqquanik san̄jisimaruanik. Anilgatahiǵmiñiñaglaan añalatiqaǵisiruq Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹⁶ Utiqtinniǵai iñugiaktuat Israel-ñuruat Ataniǵmun agaayyutaatnun. ¹⁷ Ataniq aggitl̄aiññaan taamna John quliaqtuaǵniaqtuq san̄niqaǵuni sivuniksriqiritun Elijah-tun. Ilauraagiiksitkisigai aapauruat qitunǵaniññun. Utiqtikisigai tupiksritl̄aitchuat isummatiqatlasilugich nalaun̄aruamik. Itqanaiyautigisigai iñuich akuqtuǵumiñaqsilugu Ataniq.” ¹⁸ Zechariah-m nipliutiniǵaa isaǵuli, “Qanuǵlun̄a ilisimaniaqip ilumutuutilaaqnik? Ataniñ, añayuqaaqtun̄a suli nuliagikkaǵa utuqqaǵumiq.” ¹⁹ Isaǵulgum kiuniǵa, “Gabriel-ñuruñ. Qichaqtun̄a sivuǵaani Agaayyutim. Tuyuǵiǵaana uqautityaquplutin taavrumiñ̄a tusaayugaallautamik. ²⁰ Ukpigil̄guitchiñ uqauttutigikkaǵa aglaan atuumagisiruq. Atakkii ukpigil̄guitñapñ̄a uqagumiñaitchutin tikilgataǵlugu uvluq tamatkua atuumaviksrañ̄at.”

²¹ Taatnaqtitlugu iñuich utaqqiñiǵaat Zechariah ilisimasukhutin suvaata muluvaañakmagaan iluani agaayyuvikpaum. ²² Anisulligataqami uqalguiniñiqsuq. Iñuich ilitchuǵiniǵaat qiniñquuraaqal̄ha agaayyuvikpaum iluani. Uqalguil̄uni urriqaniqsuq argañmiñik. ²³ Abijah-tkut savagviksriutaat Agaayyuvikpañmi naatnamiun̄ Zechariah aiñiqsuq. ²⁴ Aquvatigun taavruma nuliñ̄a Elizabeth sin̄iyauniqsuq. Aasiñ tallimani tatqini aimmiñiqsuq.

25 itnaqhuni, “Kiisaimma sanjiruam Atangum Agaayyutim ikayuqpaanja. Kanjusutqikkumiñaiqsuna qitungitlaiññiluja.”

Anniviksraja Jesus-ñum Uqautauruq

26 Itchaksrani tatqiñi Elizabeth sinjayaunjanikman, Agaayyutim tuyugilgññigaa isağulik Gabriel nunaqqimun Galilee-miittuamun atilijmun Nazareth-mik. 27 Tuyuginigaa niviaqsiamun anutituqsimaitchuamun atilijmun Mary-mik nuliaksrausiutianiktuamun anutmun atilijmun Joseph-mik. Joseph kinuviağiniğaa Atangum David. 28 Isağulgun tikiññigaa nipliutiplugu, “Pağlagikiñ! Atangum Agaayyutim piksraqtaagigaatin iqatigiplutin. [Quvianağniqsaurutin ağnapayaaniñ.]” 29 Mary tupallapiagñiqsuq isağulgun nipliuttutaagun kanjqsinjilugu suvaata uqaqtilaaja taatna. 30 Isağulgun nipliutiniğaa, “Iqsiñak Marii! Agaayyutim iluaqcutigigaatin. 31 Sinjayaugisirutin iğñilutinaasiñ anugauramik atchiqsaksragikkañik Jesus-mik. 32 Taamna kamanagisiruq, suli iñuich taiguutiqağisigaat iğñinanik Qutchinñiqsauruam Agaayyutim. Agaayyutim ataniguqqtinniağaa David-tun sivullianjatun. 33 Ataniguğisiruq kinuvianjiñi Jacob-ñum qanapak taimuna, suli anjayaqutaa isuksraqağumiñaitchuq.” 34 Mary-m tarra nipliutiniğaa isağulik, “Qanuq una itkisiñiqpa? Ilaqatniksimaitchuñasuli.” 35 Isağulgun kiuniğaa, “Ipqitchuq Irrusiq tikiuamagisiruq ilipnun. Agaayyutim Qutchinñiqsauruam sanjigikkanañayugiğisigaatin. Taatnağuni ililgaaq ipqitkisiruq taiguutiqağuni iğñinanik Agaayyutim. 36 Aasiñ, itqallaun ilan Elizabeth. Uqautigimasugaq qitungaqatlaiññiplugu. Aglaan pakma sinjiauruq itchaksrani tatqiñi utuqqanaağugaluanjağmi. 37 Atakkii Agaayyutim supayaaq savaağitlagaa.” 38 Mary nipliğñiqsuq, “Atangum savaktigigaanja. Atuumali uvanñun uqauttutigikkaptun.” Tavrakja isağulgun uniññigaa.

Mary-m Utlakkaa Elizabeth

39 Taavruma aqugun, Mary paqnaliqtuqhuni aullaqtigñiqsuq nunaqqiuramun qimiğaanjiittuamun Judea-m. 40 Tarra isiqhuni Zechariah-m tupqanun iqinnigaa Elizabeth. 41 Elizabeth-ñum tusaapqauraqmagu Mary-m pağlataa ilummiutaq iliqsraqtigñiqsuq. Elizabeth anjalatiqağniqsuq Ipqitchuamik Irrutchimik 42 nipliuhuni nipitusipluni, “Quvianağniqsaurutin ağnapayaaniñ. Quvianamiuruq ililgaaq sinjaiyaukkan. 43 Qanutun quyyasiusiaqaqtigivik, atanigma aakagikkanañ utlagluğniğaaña qiniğiaqluna! 44 Tusaapqauraqapku pağlatigikkanañ ilummiutağa quviatchakhuni iliqsraqtiqtuq. 45 Qanutun quviasuktigivich ukpiğikapku Atangum uqaħa tuyuutigikkanañ ilipnun atuumagisiñiplugu.”

Mary-m Kamaksruutaa

46 Mary nipliğñiqsuq, “Iñuutchimniñ iluqaaniñ kamaksruğiga Ataniq. 47 Quviatchautigigiga Agaayyun Anniqsuqtigikkaga. 48 Suunilugtuana itqağiniğaaña. Uvakjaniniğlaan iluqatin iñuich taiguutiqağisigaatja quvianamiuruamik 49 atakkii kamañaqtuaq Sanjiruuaq Agaayyun savaaqaqhuni kamañaqtuanik uvamnun. Atqa ipqitchuq. 50 Kinuviağiiñi aippaavak nagliktuutiqağai taluğirigikkani. 51 Agaayyun isanñiqsuq sanjiruamik taligmiñik aasiñ siammayaaqługich kamañağasuktuat sivunniugtituummaitñik.

- 52 Atchiksinnigai kamañaqtuat atangich
suli atchiksuat kamañaqsipkaqlugich.
- 53 Inuqsraqtuat pisuiqsinnigai nakuuruanik
suli aullaqtitlugich umialguruat saagaiñaqlugich.
- 54-55 Ikayugniigaa savaktigikkani Israel nagliktuqlugich,
akiqsruutmisun sivulliaptiknun Abraham-mun kinjuviapayaajinunlu
qanapak taimuna.”
- 56 Mary nayuutiuraagniqsuq piñasuni tatqini Elizabeth-mi, aasiin utigmun
aipluni.

Aniñha John Paptaaqtitchirim

- 57 Iğñiviksrani tikitman, Elizabeth iğñiñiqsuq anugauramik. 58 Iñaiñ
ilauraajinilu tusaanigaat Atangum kamañaqtuamik nagliktuiñha Elizabeth-
mun. Aasiin tamatkua quviasuqasiğniğaat. 59 Aniqammiuraq tallimat
malğunnik uvlianikman nalunaitñutchiaqsifiğaat atchiguklugu Zechariah-
mik, aapañan atqanik. 60 Aglaan aakaña nipliğniqsuq, “Naagga,
atiqaqtuksauruq John-mik.” 61 Nipliutiliğniğaat, “Aglaan nalliatunniin
ilavich atiqanjitchut taavrumiña atigmik.” 62 Urriqaplutin apiqsruğniğaat
aapaña kisumik atchigukkisipmagaan aniqammiuraq. 63 Zechariah
aatchuquniqsuq aglagviksramik, aglakhuniasiiñ, “Atiqagisiruq John-mik.”
Quviğusuniqsut iluqatin. 64 Taatnaanikami Zechariah uqatlasitqinñiqsuq
quyaaqsipługuasiin Agaayyun. 65 Silalliuñich atlayuatcharñiqsut, aasiin
iñuich nunapayaani Judea-mi uqaginiğaat. 66 Tusaapayaaqtuat taavrumiña
isummatigiñiğaat apiqsruqhutin, “Qanusuğisiñiqa una ililgaaq?”
Nalupqinaitchuq Ataniğmun iqatigitilaña.

Zechariah-m sivuniksriqataa

- 67 John-ñum aapaña Zechariah anjalatiqağniqsuq Ipqitchuamik Irrutchimik.
Uqagniqsuq sivuniksriqiapluni,
- 68 “Quyalakput Ataniq Agaayyutaat Israel-aagmiut!
Atakkii ikayugiagñigai tasuqsagiqlugich iñuni.
- 69 Akungatniñ kinjuviagikkaniñ David-ñum
Agaayyun piksraqtaaqagñiqsuq iñunmik sanñiqaqtuamik anniqsuğiaqhuta.
- 70 Taimakñaaglaan akiqsruğaatigut tumigiplugich ipqitchuat sivuniksriqirini
- 71 anniqsuğisiñiqluta akilililisuqtigikkaptikñiñ
suli sanñiatniñ uumigirigikkapta.
- 72 Uqagñiqsuq nagligisiñiqlugich sivulliağikkavut
itqagilugu ipqitchuaq sivunniğutni.
- 73 Agaayyutim akiqsruğniğaa sivulliaqput Abraham
74 annautigisiñiqluta akilililisuqtigikkaptikñiñ
uvaptiknun savautitqupluni iqsisunajaata
75 ipqilikon nalaunñaruatikunlu iñuunigtutilaaptikni.
- 76 Ilvich ililgauramañ, taiguutiqağisirutin sivuniksriqiraanik
Qutchinñiqsraurum Agaayyutim.
Igligisirutin sivuani Atangum itqanaiağiağlugu agğiliksraña
77 uqautilugich iñugikkani
anniqsuğisiñiqlugich natqigutigisiñilugillu killuqsautinñiñ.
- 78 Agaayyutigikkaqput ilunñuktauruq nagliktauplunilu.
Tuyugikpagu anniqsuqtu inniaqtuq uvaptiknun uvlum
qausagataurağniñatun.
- 79 Ikayugisigai iñuuniaqtuat taqtuami iqsiñañani tuqułhum,

aasiin ilaan iñuupkaguta tutqiksilluta.”

80 John aglipluni timimigun saññisiñiqsuq irrutchikun. Iñuuniagñiqsuq iñuilaami aullağniñiathanunaglaan ilaan quliaqtauaqalhan Israel-aagmionun.

2

Aniñha Jesus-ñum

1 Augustus atangunñağmi Rome-mi tilisiñiqsuq iñuich nanipayaaq atqisqitquplugich. 2 Taamna atqisqitchivik sivulliunigsuq. Taamna atuumapman anjun atiqaqtuuaq Quirinius kavanauniqsuq Syria-mi. 3 Iñupayaat utlautiniqsut sivulliağmin annivinjitñun atqisqitshaqtuqhutin. 4 Joseph-tuuaq iglaupmiñiqsuq. Aullağnipluni Nazareth-miñ Galileemittuamiñ Bethlehem-munniqsuq, nunaqqimun Judea-miittuamun, annivianun atangum David. Joseph tavruñağniqsuq atakkii ilaaptuuq kinuviagiplugu David-ñum. 5 Atqisqitshaqtuqami aullautiniğaa Mary nuliaksrausutianikkani siñyauruaq. 6 Bethlehem-miititlugik Mary iğñisuligñiqsuq. 7 Iğñiñğagñiqsuq anugauramik. Nimiqsruqtuallanigaa ilipluguasiin tuttuqpaich niğgiviattun atakkii iniksraitlutin nullagvinmi.

Munaqsriñlu Isagulgiñlu

8 Iñanich munaqsrit unnuiñiqsut taavani nunami munaqsriplutin ipnaimiknik. 9 Isagulgan Atangum sagviutiniğai aasiin qaumanan Atangum qaggutiplugich. Taapkuva tatamitchallapiagñiqsut. 10 Aglaan isagulgum nipliutiniğai, “Iqsiñasi, uvuñaqñuqa uqautityagipsi tusaayugaallutamik quviatchaktirrutiksrauramik iñupayaamun. 11 Marrumani unnuami anniqsuqti ilipsitñun aniruq David-ñum nunaqqiani, Christ-ñuruq Ataniq. 12 Una ilitchuqutauruq ilipsitñun ilaanutilaananiq, paqitkisigiksi aniqammiuraq nimiqsruullaktaq naluruq tuttuqpaich niğgiviadni.” 13 Tavrakñatchiaq iñugiallapiatuat isagulgich qilanmiñ sagvigñiqsut. Piqasiqñuq isagulik nangagñiğaat Agaayyun itnaqhutin, 14 “Kamañun illi Agaayyutmun qutchiñiqsrami qilanmi, sulitutuqtiqagñi unumati akungatni iñuich quyalitñiktuat ilaanik.” 15 Isagulgich utiqmata qilanmun munaqsrit nipliğñiqsut inmiknun, “Ki, aullaqta Bethlehem-mun tautugiagñuq Atangum uqauttutigikkañu uvaptiknun!” 16 Qilamiksruaqhutin paqinniğaiç Mary-lu Joseph-lu sulit aniqammiuraq nalauraqtuuaq tuttuqpaich niğgiviadni. 17 Munaqsrit tautukamitruq uqagñiğaiç isagulgum nipliuttutigikkañi taavrumuuna aniqammiurakun. 18 Tusaapayaatuat quvigusunñiqsut tamatkuninja munaqsrit nipliuttutigikkañitnik. 19 Mary-m uummatigmiitchiutiniğai uqautigikkañich aasiin isummatigiuraaqñugich. 20 Munaqsrit utiğniqsut kamaksruqñuq nangaqñuq Agaayyun iluqaisigun tusaakkağmiktigunlu tautukkağmiktigunlu. Atuumaruq atriliplugu isagulgum atuumagisiñikkañu.

Jesus Atchiğaat Agaayyuvikpañmi Qaitluq Agaayyutmun

21 Tallimat malğuk uvlut naatmata sulit aniqammiuraq nalunaitjutchiqsauñanikman, atchiğniğaat Jesus-mik, atigmik isagulgum qaisananiq Mary siñyauagaluaqtitnagu.

22 Ipiqsağviksrañat tikitman, Joseph-lu Mary-mlu aniqammiuraq Jerusalem-muutiniğaaq qaitchaqtuuaqñuq Agaayyutmun tuvraqñuq maligutaksrañu Moses-ñum, 23 maligutluq aglausimaruq maligutaksrañiñi Atanguruam, “Aniqqaatuapayaaq anugauraq qaisaksrauruq Agaayyutmun.”

47 Iluqatin tusaaruat ilaanik quvigusuitiginigaat puqikhuni kiggutaigun.
 48 Anayuaakkiñ quvigusuitiginigaak tautukamitku. Aakanan nipliutinigaa, “Igñiin, qanulgitpisiguk? Aapanlu piñikraliñlapiaghunuk taatnaqhunuk pakkiagiptigiñ.” 49 Jesus-ñum kiunigik, “Suvaata pakakpisiñña? Naluniqpitku nayuutiruksrauñga aapaa tupqani?” 50 Aglaan kanjiqsiniññigaak kiggutaa.
 51 Tavrakña Jesus utiqasignigik Nazareth-mun tupigiplugik. Aakagikkañan itqagiplugich iluqaisa tamatkua uummatigmiitchiutiniñgai. 52 Jesus agliñiqsuq puqiksipluni. Agaayyutimlu iñuiñlu nakuaginigaat.

3

Quliaqtuaqatha John Paptaaqtitchirim

1 Akimiaguitaatni ukiut atanniqsuiñhani Caesar-m atilgum Tiberius, Pontius Pilate kavanaupmiñiqsuq nunami taggisigaqtuami Judea-mik, Herod atangupluni Galilee-mi, aniqataa Philip atangupluni nunami taggisigaqtuami Iturea-mik Trachonitis-miglu, Lysanias atangupluni Abilene-mi, aasiññ 2 Annas-lu Caiphas-lu qaukiuplutik agaayuliqsini. Taapkua atangupkaqlugich uqatha Agaayyutim tikiumaniqsuq John-mun iññianun Zechariah-m iñuiñlaami. 3 John kukilunniqsuq kuññan Jordan-ñum avataani quliaqtuaqhuni, “Isummitqigitchi munigusi killuqsautipitiññiñ paptaaqtillusi. Taatnağpsi Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.”

4 John aggiñiqsuq tuvraqługu aglausimaruq makpiğaanani sivuniksriqirim Isaiah-m itna,

“Iñuk tuqłuiraqtuq iñuiñlaamiñ:
 Itqanaiyautisiñ apqutiksraña Atangum,
 nalğugługu tumiksraña!

5 Natignapayaat immiğlugich,
 iñğich qimigaallu naqigługich,
 saqunaruat apqutit nalğusaqmiğlugich,
 qaiğiitchuat tumitchaat qaiqsagługich.

6 Tarrali iñupayaq iłitchuğiniyaqtuq anniqsuqtimik Agaayyutim
 akiqsruutigikkañanik.” *Isaiah 40:3-5*

7 Iñugiaktuat iñuich utlautiniqsut John-mun paptaaquplutinj. Uqautiniñgai, “Nimiğiatun ittuañi, kia uqautivasi annatlasiniñplusi anasiññuqsautiksrañaniñ Agaayyutim.” 8 Iłitqutchipsigun qiniğnaqsisiññiñ isummitqihiqsi killuqsautipitiññiñ. Isumnani, ‘Abraham siviliağigikput.’ Uqautigipsi, Agaayyutim makua uyagaich kinuvaliutlagai Abraham-mun! 9 Agaayyutim atanniñña qal-lipiağataqtuq, iñuktun itqanaiqsuatuñ kipilñhiñaağukługu napaaqtuq kanjağun. Napaaqtupayaq asirrinjitchuaq kipikkaugisiruq iktauluniññiñ ikniğmun.”

10 Iñuich apiqsruğniğaat, “Qanuğmi pigisiññiqpisa?” 11 Kiunigai, “Kisu-payaam malğunñik qaliguaqagumi qaitchiñi iñuñmun atnuğaaksraitchuamun, suliki kusupayaq niqiksrautiqagumi niğipkaili niqiksraitchuamik.” 12 Iñajich tax-siliqirit utlautipmiñiqsuq paptaaquplutinj aasiññ apiqsruqługu, “Iñisaurrii, Sugisiññiqpisa?” 13 Uqautiniñgai, “Katitchiñasi qaanigługu piraksrusiaqsi.”

14 Iñajisa anuyyiuqtit apiqsruqmiññiğaat, “Uvagutaasiññ, qanuğisiññiqpisa?” Nipliutiniñgai, “Aqsaknasigik iñuich nunuritiññigusi naagaqaa saglutiginasigik iñuich. Apaigilugu akiñiusiağikkaqsi.”

15 Iñupayaat niğiuaqagñiqsuq Anniqsuqtimik aggiqsagumaruamik, aasiññ isumaniqsut taamna John Christ-ñupmagaan, anniqsuqti akiqsruutauruaq.

16 Aasiññ John-ñum uqautiniñgai, “Paptaaqtitchirunja imikun, aglaan taimma iñuk aggiqsagumaruaq kamanatluktug uvamniñ. Siniñiğuyumiñaitchunjaunniññiñ

alugutiņnik. Paptaaģisigaasi Ipqitchuakun Irrutchikun suli iknikun. ¹⁷ Tigummiagigaa tiktitaun salummaģuklugich mukkaaksrat sanikunniņ, katillugichaasiņ mukkaaksrat siglugaģmiņun. Aglaan ikipkaģisigai sanikluich ikniģmun qamiyumiņaitchuamun.”

¹⁸ Atlakaagiikun John quliaqtuagņiqsuq tusaayugaallautamik iņunun pitchuksaaqģugich atlaģuqplugich iņunialhat. ¹⁹ John-ņum iņiqtiqmiņigaa ataniq Herod atakkii iģaqtņikhuni Herodias-mik aniqataan nulianjanik suli savaaqaqħuni iņugiaktuanik atlanik pigiitchuanik. ²⁰ Aasiņ Herod savaaqaģniqsuq pigiitluktuamik isiqtaupkaqamiņ John.

Paptaakkaulha Jesus-ņum

²¹ Iluģaisa iņuič John-mun paptaaqtinņanikmata, Jesus-tuuq paptaaqtinniqsuq. Agaayupkaqģugu qilak anmaqtuq ²² suli Ipqitchuaq Irrusiq atqaģniqsuq ilaanun tinmiaģruuratun. Nipi tusaaniģaat pakmakņa, “Piqpagiplutin iģņiģigikpiņ. Quyalimaagikma.”

Jesus-ņum Kaņņiģviņi

²³ Jesus-ņum aullaģniikamiņ savaani, iņuiņiģaq qulinik ukiuqtutialaqaģniqsuq. Iņuič isummatiginiģaat iģņiģinipluģu Joseph-mun,

iģņiģa Heli-m, ²⁴ iģņiģa Matthat-ņum,

iģņiģa Levi-m, iģņiģa Melchi-m,

iģņiģa Jannai-m, iģņiģa Joseph-ņum,

²⁵ iģņiģa Mattathias-ņum, iģņiģa Amos-ņum,

iģņiģa Nahum-ņum, iģņiģa Esli-m,

iģņiģa Naggai-m, ²⁶ iģņiģa Maath-ņum,

iģņiģa Mattathias-ņum, iģņiģa Semein-ņum,

iģņiģa Josech-ņum, iģņiģa Joda-m,

²⁷ iģņiģa Joanan-ņum, iģņiģa Rhesa-m,

iģņiģa Zerubbabel-ņum, iģņiģa Shealtiel-ņum,

iģņiģa Neri-m, ²⁸ iģņiģa Melchi-m,

iģņiģa Addi-m, iģņiģa Cosam-ņum,

iģņiģa Elmadam-ņum, iģņiģa Er-ņum,

²⁹ iģņiģa Joshua-m, iģņiģa Eliezer-ņum,

iģņiģa Jorim-ņum, iģņiģa Matthat-ņum,

iģņiģa Levi-m, ³⁰ iģņiģa Simeon-ņum,

iģņiģa Judah-m, iģņiģa Joseph-ņum,

iģņiģa Jonam-ņum, iģņiģa Eliakim-ņum,

³¹ iģņiģa Melea-m, iģņiģa Menna-m,

iģņiģa Mattatha-m, iģņiģa Nathan-ņum,

iģņiģa David-ņum, ³² iģņiģa Jesse-m,

iģņiģa Obed-ņum, iģņiģa Boaz-ņum,

iģņiģa Salmon-ņum, iģņiģa Nahshon-ņum,

³³ iģņiģa Amminadab-ņum, iģņiģa Admin-ņum,

iģņiģa Arni-m, iģņiģa Hezron-ņum,

iģņiģa Perez-ņum, iģņiģa Judah-m,

³⁴ iģņiģa Jacob-ņum, iģņiģa Isaac-ņum,

iģņiģa Abraham-ņum, iģņiģa Terah-m,

iģņiģa Nahor-ņum, ³⁵ iģņiģa Serug-ņum,

iģņiģa Reu-m, iģņiģa Peleg-ņum,

iģņiģa Eber-ņum, iģņiģa Shelah-ņum,

³⁶ iģņiģa Cainan-ņum, iģņiģa Arphaxad-ņum,

iģņiģa Shem-ņum, iģņiģa Noah-m,

igñiña Lamech-ñum, ³⁷ igñiña Methuselah-m,
 igñiña Enoch-ñum, igñiña Jared-ñum,
 igñiña Mahalaleel-ñum, igñiña Cainan-ñum,
³⁸ igñiña Enos-ñum, igñiña Seth-ñum,
 igñiña Adam-ñum, igñiña Agaayyutim.

4

Jesus-ñum Anjicsaaqsiutha

¹ Jesus utigniqsuq Jordan-miñ aňalatiqaqhuni Ipqitchuamik Irrutchimik. Sivullikkauniqsuq Irrutchikun iñuilaamun ² uuktuaqsiutyaghuni tuungagmiñ malgukipiami uvluni. Iluqaani taapkunani uvluni niđiñiñiñiqsuq, aasiñ niđisuliqhuni piviksrani isukhitmata. ³ Tuungauum nipliutiniđaa, “Agaayyutim igñiđipiaqpatin tilliun una uyađak qaqquđuqulugu.” ⁴ Aglaan Jesus-ñum kiuniđaa, “Agaayyutim uqałha nipliqsimaatquq, ‘Iñuk iñuuyumiñaitchuq qaqqulhiñakun.’” ⁵ Tavrakña tuungauum aullautilgiñiđaa qiniđitluguasiiñ atanguniñiñik nunam ⁶ nipliutiqlugu, “Aatchuđisigikpiñ iluqaanik aňalatchiđigmik sulil iluqaanik umialgutmik. Tamanna iluqani qaisauruq uvarñun. Aasiñ qaitlagiga kisumupayaaq qaitchukkupku. ⁷ Iluqaan tamanna piginayađiñ agaayyuvigigupña.” ⁸ Aglaan Jesus-ñum kiuniđaa, “Agaayyutim uqałha nipliqsimaatquq, ‘Agaayyuvigisagiñ Atanguruuq Agaayyutin savautilugu kisan.’” ⁹ Tavrakña tuungauum aullautilgiñiđaa Jerusalem-mun inillakluguasiiñ qutchiniñisrañanun nuvukkananun agaayyuvikpaum nipliutiqlugu, “Iđiđipiaqpatin Agaayyutim igittin ilipnik taununa. ¹⁰ Atakkii Agaayyutim uqałha nipliqsimaatquq, ‘Agaayyutim isaguliñmiñun munagipkađisigaatin.’”

¹¹ Nipliqhunisuli, ‘Akiyađigisigaatin arganmiknik,
 aasiñ atniđumiñaitchitin isigaktin uyađarñun.’”

Psalm 91:11, 12

¹² Aglaan Jesus-ñum kiuniđaa, “Agaayyutim uqałha uqaqmiquqtuq, ‘Uuktuađumiñaitchiñ Atanguruuq Agaayyutin.’” ¹³ Tuungauum uuktuaqsaaguiqamiun Jesus qanutchipayaakun unisimaallañiđaa.

Jesus-ñum Aullađniđaa Savaani Galilee-mi

¹⁴ Tavrakña Jesus utigniqsuq Galilee-mun sanñiqaqhuni Ipqitchuakun Irrutchikun. Iñuich uqađiniđaat nanipayaaq. ¹⁵ Ilaa ilisautripluni katragvinitiñ sulil kamaksruđniđaat iluqatiñ.

Nazareth-miut Ukpigiñiñiđaat Jesus

¹⁶ Jesus Nazareth-munniqsuq iñuguđvigikkađmiñun. Jew-ñuruat miñguiqsiađvium uvlunani piragiliđmigun isigniqsuq katragvinñun. Makinniqsuq agliqipluniasiiñ Agaayyutim uqałhaniñ. ¹⁷ Aatchuđniđaat makpiđaanñiñik sivuniksriqirim Isaiah-m. Anmaqamigich makpiđaat pađinniđaa aglausimaruaq,

¹⁸ “Irrusian Agaayyutim nayuđaña.

Piksraqtaagigañakii

quliaqtuađitquplugu tusaayugaallataq inuqsraqtuannun.

Tuyuđigaaña uqađitquplugu patchisaiđun tigutaanñuranun

sulil mamirrutiksraq qiniñlaitchuanun

sulil patchisaiquplugich nanñitaqsiruat

¹⁹ sulil quliaqtuađitquplugu Atangum anniqsuiñisrañan iñugikkađmiñik tikiñniqsuq.”

Isaiah 61:1-2

²⁰ Jesus-ŋum umiklugich makpiġaat utiqtinigai katragvium savak-tigikkanun aquviltuniasii. Iluqatin iŋuich katragvijnmi qinŋiaqsiniġaat. ²¹ Iŋisautiaqsiniġai itnaqhuni, “Taamna Agaayyutim uqalħa atuumaniqsuq uvlupak agliqianupman tusaalħapsitfi.” ²² Iŋupayaat aarigaagutħaŋniqsut quvigusuutigiplugich sanŋiaqtuat uqalħich uqauttutigikkani. Nipliġniqsut, “Una taimħa iġniġingitpaun Joseph-ŋum?” ²³ Jesus-ŋum nipliutinigai, “Uqautiniaġipsitħa uqauttutauruamik inlġaanomma itna, ‘Taaktii, iħuaqsiiħ ilipnik!’ Tusaagivut savaagikkatin Capernaum-mi. Ki, Savaaqagiħ uvani iŋugugvipni. ²⁴ Iħmutuuruq, Sivuniksriqiri paġlatlaitħaat iŋugugvijniħi. ²⁵ Naalaġniħaksitħa, Iħmun iŋugiaktuanik uilġaġnaaqtuq Israel-mi taimani Elijah iŋuupman. Imani sialuŋitħuġġuunq pinasuni ukiani ukium avvanajk ilaplugich niġisuksiuallapiahutin iluqaani nunami. ²⁶ Naagaavva Elijah tuyuunifniħsuq nalliatnun uilġaġnaat Israel-mi aglaan kisanun uilġaġnaamun iħuuniaqtuamun Zarephath-mi Sidon-miut nunanħatni. ²⁷ Suli iŋugiaktuanik iħuqaqmiħiħsuq auyugaqtualinik iħuuniaqtuanik Israel-mi imani sivuniksriqiri Elisha iŋuupman. Aglaan nalliatunniħ mamikkaunifniħiħsuq avataagun Naaman Syria-ġmiu.” ²⁸ Iħuiħ katragvijniħ tusaakamitruħ taamna qinnallapiaġniqsut. ²⁹ Makitiqħutin tinuraħuġu Jesus annisinigaaat nunaaqqiġmikiħi. Qaaranuutiniġaat iħġiuram nunaaqqimin irvianun igitħukħuġu ipnamiħ. ³⁰ Aglaan akunniraħuġich iħugayaat aullaġniqsuq.

Iħuk Irrusiqluħik

³¹ Tavrakħa Jesus Capernaum-munniqsuq, nunaaqqimun Galilee-miittuamun aasiħ iħisautripluni iħunniħ Jew-ħuruat miŋuiqsiaġvium uvluaani. ³² Iħuich quvigusuŋniqsut tamarrumiħa iħisauttutaanik, atakkii uqagiħsuq liħlaa aħalatchiħiħaqtuun. ³³ Katragvijniħ iħuqaqmiħiħsuq irrusiqlulinmik iġialaruamik, ³⁴ “[Iħaksianatiguk.] Jesus Nazareth-miu, suniaqpisiguk? Uvuħaqpich piyaqquġukħunuk? Naluŋitħiga kisuuħlaan, ipqitħuŋuplutin Agaayyutim tuyuġikħaħa!” ³⁵ Jesus-ŋum tiliħiġaa irrusiqluħ, “Qinħuisaagiħ! Anniħ iħunmiħ!” Irrusiqluum ulġsaaqtinnigaa anun sivuġaantun iħuich unitlugaasiħ atnisuħaħnagu. ³⁶ Iħuich quvigutħaŋniqsut nipliħutin avatmun, “Qanusuniqpa una nipliun? Aħalatchiħiħmik sanħimiglu uuma iħuum tilitħaniġai aasiħ irrusiqluħich aniplutin.” ³⁷ Tusaayugaq taamna Jesus-kun siaminniqsuq napmupayaaq tamarrumani nunami.

Jesus Mamititchiħiħsuq Iħugiaktuanik Iħunniħ

³⁸ Aasiħi Jesus anikami katragvijniħi utlautiniqsuq Simon Peter-m kinunġanun. Simon-ŋum aakaruaħa atrniġaħniqsuq uunaqħukpakhuni. Uqautiniġaat Jesus taavrumiħa. ³⁹ Utlakħuġu qičaħhuni siħiġviiħ saniġaantun tiliħiġaa uunaqħuk aullaqupluġu ilaaniħ. Tarra uunaqħunġiħiħsuq. Makitiqħuniasiiħ niħuħuġtiaqsiniġai.

⁴⁰ Jew-ħuruat miŋuiqsiaġviat nuŋitman, siqiħiħ niplanikmanimma iluqatin ilauraqaqtuāt atrniġaqtuanik atrniġautilgich atlakaagiħiħ tikiutinigaiħ Jesus-mun. Iħiħiġai argaħni iluqanitħun aasiħ iħuaqsiplugich iluqaisa. ⁴¹ Irrusiqluħich aninnigai iħugiaktuaniiħ iħunniħ nipliaplutin, “Iġniġigaatin Agaayyutim.” Jesus-ŋum tiliħiġai irrusiqluħich nipliħunitlughich, atakkii iħisimaniġaat Christ-ħutħlaaħa.

Jesus-ŋum Quliaqtuaqalħa Katragvijniħi

⁴² Uvlaaġuqman Jesus-ŋum uniħiġaa nunaaqqiħ iħuħlaamukħuniasiiħ. Iħuich pakaaqsiħiġaat. Paqitnamitruħ iħliħiaqsiniġaat aullaqunitlugu. ⁴³ Aglaan

npliutinigai, “Quliaqtuaqtuksrauruna tusaayugaallautanjanik anjaayugautaan Agaayyutim inunun atlani nunaqqiini. Taatnaqhuni Agaayyutim tuyugigaana.” ⁴⁴ Taatnamik quliaqtuaqniqsuq Jew-njuruat katraqvinjitni nanipayaag.

5

Jesus-Num Tuqlugai Sivulliich Maliguaqtit

¹ Ilaqtatni uvlut Jesus qichaqniqsuq siinaani narvam taggisiqauami Gennesaret-mik. Inuich tinurautraqniqsut tusaasukhutinj uqalhanik Agaayyutim. ² Tautunigik malguk umiak siinaani. Iqalunjaqtit niuplutinj salummaiñiqsut kuvramiknik. ³ Jesus ikiniqsuq ilaqataaknun umiak (umiaqikkanjanun Simon-Num) uqautipluguañiñ ayaktaallaquplugu siinaaniñ. Jesus aqupipluni umiami ilisautriaqsiñiqsuq inujnik. ⁴ Iisautriñiqami npliutinigaa Simon, “Ayallagun umiaq itiruamun aasiñ kuvrigiaqusri, ilvich piqatigikkatinlu.” ⁵ Simon-Num kiuniqaa, “Ataniiq, sakuukkaluaqtugut unnuapak. Iqalunillaktugut. Aglaan npliutigikkan maliglugu kuvrigisirugut.” ⁶ Kuvrigamin iqalukpauraqniqsut kuvratinunniñ alinjuraliqlugich. ⁷ Isaaqtagniqaiç piqatitij atlami umiami ituat ikayugiaquplutinj. Utlautikamin immigñiqaiç taapkuaq umiak iqalunjik kiviñialigataqlugik. ⁸ Simon Peter-m tautukamij tamanna sitquqniqsuq sivugaanun Jesus-Num npliuhuni, “Ataniiq, aullagiñ uvamniñ! Killiqirauruna.” ⁹ Atakkii ilaalu piqatini lu nargiasruniqsut iqalukpauraqtagmiktigin. ¹⁰ Simon-Num piqatik James-lu John-lu, igñak Zebedee-m, quvigusukmiñiqsutuuq. Jesus-Num Simon npliutinigaa, “Iqsiñak, uvakñaniñaglaan piññanñaqisirutin inujnik aqalunjaqmatun.” ¹¹ Iqalunjaqtit qakitigñiqaiç umiatinj siinaanun, unisiqlugichaasiñ supayaat maliaqsiplugu Jesus.

Jesus Mamititchirug Auyugaqtualinjmik

¹² Jesus nunaqqimiitnami nalautchiñiqsuq anjtmik auyugaqtualinjmik. Anjtm tautukamij Jesus sivugaanunniqsuq iniqsruqluguañiñ, “Ataniiq, pisuksiñaguvich mamitilhiñagukma.” ¹³ Jesus-Num isaklugich argañni aksinñigaa, “Piyummatiqaqtuja. Ihaqsiñi!” Tavrauua anjtm auyugaqtuaña mamitikkauruq. ¹⁴ Jesus-Num tiliñigaa, “Uqautiginiqnaq kisumunniñ, aglaan agaayuliqsimugutin isivgiuqtitchumuutin. Aatchuiyumuutin tunillauntinik Agaayyutmun tuvraglugich Moses-Num tillisaa mamititkaatinkii. Taatnaquvich inupayaam ilitchuqiniqaa mamitilaan.” ¹⁵ Aglaan tusaayugaq Jesus-kun siaminniqsuq inugiaqsipluni. Inugiaktuat inuich utlautiniqsut ilaanun tusaasukhugu suli mamititaausukhutinj atniqñautmikniñ. ¹⁶ Aglaan inuilaamuqsiñiqsuq agaayutyaqhuni.

Jesus Mamititchiñiqsuq Aulatlaitchuumik

¹⁷ Ilaatni Pharisee-njuruat suli ilisautrit maligutaksranik aggigñiqsut nunaqqipayaaniñ Galilee-miittuamiñ Judea-miittuamiñ lu suli Jerusalem-miñ. Jesus ilisautripkaqlugu taapkua aquppiñiqsut naalagniplugu. Agaayyutim Jesus sanjksritmiñigaa iluqaqtuplugich atniqñaqtuat. ¹⁸ Ilañich inuich aggigñiqsut akiyaqulgu aulatlaitchuaq anun ilaan qaatchianagan. Itqutiniqaluaqniqaaq iluanun tupqum ilisuklugu sivugaanun Jesus. ¹⁹ Aglaan apqutiksranilguinñamitruj, inuitkii tatiplutin, akiyautiniqaaq qaanjanun tupqum, aasriñ aliklugu qilaña tupqum atqatinniqaaq qaatchianagan

akungatnun iñugayaat iliplugu sivuğanun Jesus. ²⁰ Jesus-ñum tautukamiun ukpiqsrihat nipliutinigaa atniññaqtuag, “Anuun! Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ²¹ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat isumaagsiñiqsut, “Taamna iñuk kisuunasugiva uqağniqñuutiruaq Agaayyutmik? Kiña natqigutriuminaitchuq killuqsautinik aglaan Agaayyun kisimi.” ²² Jesus-ñum iñisimanigai sumik isummatiqaqtilaanat apiqsruqğugich, “Suvaata isumavisi taatnatchimik? ²³ Qağanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut’ naagaqaa ‘Makillutin pisugiñ’? ²⁴ Iitchuğipkağisigipsi Iğñinan Iñuum anjalatchirrutiqalhanik natqigutritlapluni killuqsautinik nunami.” Tavra nipliutinigaa aulatlaitchuaq anun, “Makillutin tigulugu qaatchian anilaagiñ.” ²⁵ Tavrakñatchiaq anun makinniqsuq sivuğanun nayuutipayaaqtuat. Tiguplugich qaatchiani nallavigikkani aiñiqsuq kamaksruqğugu Agaayyun. ²⁶ Iñuich katimapayaaqtuat quviğusulillaapiagniqsut, aasriiñ taluqsraliqhutin nipliqhutin, “Maatnatavra quviqnallapiaqtuamik qiniqtugut uvlupak.” Tarra kamaksruğniğaat Agaayyun.

Jesus Tuqtuğniqsuq Levi-mik

²⁷ Kiñuagun taavruma Jesus anikami tautuñniğaa anun atilik Levi-mik aquppuruag tax-siliqirinimiñi. Taamna tax-siliqiri katitchiñiqsuq maninñik Rome-mağmionun. Jesus-ñum nipliutinigaa, “Malinñal!” ²⁸ Levi makitiqhuni unitlugu suapayaaq maliaqsiniğaa. ²⁹ Aquvatigun Levi niğiqpautriñiqsuq Jesus-mik tupiğimiñi. Aiyugaaqtauruani ilaupmiñiqsut iñugiaktuat tax-siliqirit atlatlu iñuich. ³⁰ Uvvaasiin Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit uqaalaagsiñiqsut maliguqaatñun Jesus-ñum, “Suvaata niğiqatauvisi imiqatauvisi lu tax-siliqirini suli killulqirini?” ³¹ Aglaan Jesus kiuniğai, “Iñuich atniğñañichuat taaktiqağñanajitchut aglaan tamatkua atniğñaqtuat. ³² Agginjitchurja tuqtuğiağlugich nalaunñagiruut inmikni iñuich aglaan killuliqirit mumiquplugich.”

Uisauratikun

³³ Iñajisa iñuich nipliutinigaa Jesus, “Maliguqaat John-ñum uisauraağniqsut akulaiqğugu agaayuplutin suli maliguqaqtinich Pharisee-ñuruat taatnatunsuli; aglaan maliguqaqtin niğiraqtut imiqhutin lu.” ³⁴ Jesus-ñum kiuniğai, “Isummatigivisigik aiyugaaqtauruat katchuutivinimi uisauraaquplugich uiksraun inñaan? Naagga! ³⁵ Uiksrautaan aullağviksraña tikiññaqtuq. Aglaan aullaanikpan ilauraani uisauraağniqtut.”

³⁶ Jesus-ñum uqautitqinñigai atrikusautmik, “Kiñapayaaq ilaaksrağumiñaitchuq nutaamiñ quppigaamiñ ilaağluguasiin utuqqaq quppigaag. Taatnağumi aliksiñağniğaa nutaag quppigaag, atakkii nutaamiñ quppigaamiñ ilaaksrağumiñ atriginianjitchaa utuqqam. ³⁷ Uvvasuli nutaag asiam misuğua ittukrsauñitchuq utuqqağmi puumi atakkii nutaam misuqqum alikkisigaa utuqqaq puuq maqiluni, aasiin misuğuuq puuğlu suunğığisiruk. ³⁸ Aglaan nutaag asiam misuğua ittukrsauruq nutaami puumi. [Iluqatigli puuğlu misuğuuğlu piinğinitchumuuk.]

³⁹ Kiñaunniin imiğukkumiñaitchuq nutaamik imiqqaaguni asiam misuğuanik sanñisimarumamik. Atakkii nipliğisiruk, ‘Utucqağusiq nakuutluñniqsuq.’”

6

Qanuutautilaña Minguiqsiağvium Uvluan

¹ Jesus pisuñniqsuq tamauna mukkaakrsat nautchiivatigun minguiqsiağvium uvluan. Maliguqaqtin pukunniqsut mukkaakrsanik

sannjyaqlugich arganmiknik nigiaqsiplugitaasiin. ² Pharisee-nuruat apiqsruņnigaich, “Suvaata savakpisi minguiqsiaġvium uvluaani? Maligutaksraġikkaptigun savakkumifnaitchusi ugluvak.” ³ Jesus-ņum kiunigai tamatkua, “Agligisimasuknaġiksi sumik David-ņumlu piqataiņlu pisilaanġat nigisuliqaminġ. ⁴ David isigņiguguuq tupqanun Agaayyutim. Aasiin qaqquksraqhuni tunillautauruamik Agaayyutmun niginiġaa aatchuqlugich maliktigikkani. Maligutaksraptigun kimununniiņ niqiksrautigitqunifnigaa taatnasiq qaqquq avataatigun agaayuliqsit.” ⁵ Jesus nipliġņiqsuqsuli, “Iġņinġa Iņuum atanguruq minguiqsiaġvium uvluauniunniin.”

Anun Argalik Pannaqluktanik

⁶ Atlami minguiqsiaġvium uvluaani Jesus katragvinmukhuni ilisautriņiqsuq. Tavrani itmiņiqsuq anun argalik pannaqluktanik. ⁷ Aglaliqirit suli Pharisee-nuruat patchisiksrailiqinigaat Jesus savaaqagasugalugu nalaunġaitchuumik; naipiqtuġnigaat tautugiaqhutin iħuaqsiriġisipmagaan ilisratlaitchuumik minguiqsiaġvium uvluaani. ⁸ Aglaan Jesus-ņum ilismaniġai isummatinich. Uvvaasiin nipliutiniġaa anun argalik pannaqluktanik, “Makittin uvuġagutin.” Anun makitluni tavrugaņiqsuq. ⁹ Jesus nipliutiniġai tamatkua, “Apiqsruņnigaipsi una, Nalliak maligutaksrakuaġnaqpa: savaaqahiq nakuuruamik naagaqaa pigiitchuumik minguiqsiaġvium uvluaani? Ikayuqtuksrauvisa iņunġnik naagaqaa piyaqquqtillugich?” ¹⁰ Qiņiqhugich iņuiuch avatmiņi nipliġņiqsuq anutmun, “Isakkich argaktin!” Taatnaqman argai iħuaqsiņiqsut. ¹¹ Aglaliqirit Pharisee-nuruatlu qinnallapiagņiqsut. Aasiin uqautigiasiniġaat avatmun qanugukħuġu Jesus.

Jesus Piksraġniasuq Qulit Malġunġnik Uqqiraqtinik

¹² Taipkunani uvluni Jesus qimiġaamunġniasuq agaayutyahuni, unnuaq naatlugaasiin agaayupluni Agaayyutmun. ¹³ Uvluqman inmiņunigai maliguaqtini. Piksraġniasuq qulit malġuiņik taiguutiqaqkagmiņik uqqiraqtinik: ¹⁴ Simon-mik atchikkaġmiņik Peter-mik suli aniqataaniglu Andrew-mik, James-mik suli John-mik, Philip-mik suli Bartholomew-mik, ¹⁵ Matthew-mik suli Thomas-mik, James-mik iġņinġanik Alphaeus-ņum suli Simon-mik taiguutiqaqtuaq Zealot-ņuruamik, ¹⁶ Judas-mik iġņinġanik James-ņum suli Judas Iscariot-mik aatchuutigitniktuaq ilaanik aquagun.

Jesus Ilisautriruq suli Mamititchiruq

¹⁷ Tavrakġa Jesus atqaqatiginiġai maliguaqtini qimiġaamiņ. Qichagataġniasuq qaigiksaamun nunamun piqatigiplugich iņugiaktuut maliguaqtigikkani. Iņugiaktuut iņuiuch agġiņiqsut nakiknialiqaa Judea-miņ Jerusalem-miņlu suli nunaaqqinġiņ tagium siħaani atiqaqtuamiņ Tyremiglu Sidon-miglu. ¹⁸ Utlautiniqsut tusaasukħuġu Jesus suli iħuaqsisukħutin atniġņautmikniņ. Uvvasuli tamatkua ihuilliuqtitauruat irrusiqlunmiņ iħuaqsikkauniqsut. ¹⁹ Iņupayaat aksigunġigaat atakkii sannjyaqhuni inmiņi iħuaqsitlaplugich. Aasiin tamatkua utlautiruat ilaanun iħuaqsikkauniqsut.

Qviasuutitlu Isumaagutitlu

²⁰ Jesus-ņum tautunġigai maliguaqtini nipliqhuni, “Qvianamiurusi inuqsraqtuasii; Anjaayuqautaa Agaayyutim pigigiksi!
²¹ Qvianamiurusi nigisuktuasii pakma; Agaayyutim nigisuisitkisigaasi!
 Qvianamiurusi alianniqtuasii pakma;

Iglaǵisirusi!

²² Quvianamiurusi iñuich uumigikpasi,
ayaksimakpasi pigilugu Iǵñiŋa Iñuum aivakpasiunniñ
suli nipliutigikpasi pigiitчуanunilusi.

²³ Quviatchapiǵitchi tamanna atuumakpan, nuttaglusi quvianakun, atakkii
akiliusiaksraqsi pakmani kamanagñiaqtuq. Itqumasigik, sivullianjisa taatnau-
tipmiraǵigaich sivuniksriqirit.

²⁴ Aglaan iqsiñamiurusi umialguruasii pakma;
qaǵanaqtuq iñuuiqsi isukhiññaqtuq!

²⁵ Iqsiñamiurusi niǵisuiqsimaqtuasii pakma;
niǵisuliǵisirusi!

Iqsiñamiurusi iglaqtuasii pakma;
kiñuvǵugisirusi qialusilul!

²⁶ Iqsiñamiurusi iñupayaat uqautigillautaqpasi.
Itqumasigik, sivullianjisa uqautigillautaqmiraǵigaich sivu-
niksriqiriŋuaqtuat.

Piqpaksriǵi Uumiksirinik

²⁷ “Aglaali naalaǵnirusii uqautigipsi, Piqpagiyumagisi akilliǵisquqtigikkasi,
iħaaqutilugich uumigirigikkasi. ²⁸ Apiqsruqsiuŋ Agaayyun iħaaqutitqulugich
tamatkua taiyuaniqħutriruat ilipsitñik, agaayutilugich tamatkua
iħaaqutrigiŋisasi. ²⁹ Kia qakiqpatin iqsrapkun, ki, maniyumagiñ iǵľuanik
iqsraqpich; kia iñuum piñiqpagu quppigaaŋ, ki, pipkagumagiñ atnuǵaanlu.
³⁰ Kisupayaam apiqsruqpatin suqaguguni qaillu, suli kia tiguniqpagu
pigikkan apiqsruǵniaqŋagu utiqtitqulugu. ³¹ Qanuq irrutitqusuugupsi
atlanun iñuŋnun taatnatuntuuq irrutiyumuusi atlanik.

³² “Piqpaksrigupsi kisiitñik iñuŋnik piqpaksrigikkapsitñik suvaata
akuqtuiñiaǵasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ piqpagipmiraǵigaich
tamatkua piqpagirigikkatiŋ. ³³ Iħaaqutigupsigik kisiisa iħaaqutrigikkasi
suvaata akuqtuiñiaǵasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ taatnaǵaqtuttuuq!

³⁴ Atugaksritñikkupsi tamatkunurja kisiitñun utiqtitchitlaruanun atugaksraq-
taagmiknik suvaata akuqtuiñiaǵasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ
atugaksritñikamiŋ killuliqiriqatmiknun utiqtitchivigitqupmiraqtut
aktilaanatum!

³⁵ Aglaan ilipsi, piqpagiyumagisi uumigirigikkasi,
iħaaqutilugich iñuich suli atuaksriǵugich niǵiugisunatnagu utiqtitkisiñilugich.
Taatnaǵupsi akuqtugisirusi kamanagñiamik akiliusiamik, suli iǵñiǵigisigaaŋ
Qutchiŋñiqsrauruam Agaayyutim iħaaqutriruag quyyataitчуanik
pigiitчуanigli. ³⁶ Nagliktausitchi Aapapsisun nagliktuutiqaqtuatun.

Atanniǵi Atlanik

³⁷ “Suksraunǵiqnasi atlanik, suksraunǵiqsaunjitchumausili; pigiiññiǵaiñiaqasi
atlanik, pigiiññiǵakkaunjitchumausili; natqigutisimaagľugich atlat, natqigutisi-
maakkauyumuasili. ³⁸ Aatchuǵľugich atlat, aatchuusiaqagumuasili; aa, akuq-
tuigisirusi immiǵľugu uuktuun, naqiqsraǵľugu, aŋalallugu, ulipkaulalugu:
akiyaǵniqtutilaapsitñun. [Agaayyutim aatchuǵaǵiǵaasi iǵlikkutailaakun.] Uuk-
tuutigikkaqsi atlanun taamna Agaayyutim uuktuutigisipmigaa ilipsitñun.”

³⁹ Jesus uqautiniǵai atrikusatmik, “Qiñitlaitчуam iñuum sivulligiumuŋ
atla qiriñitlaitчуag iluqatik katakkisiruk nivviamun. ⁴⁰ Maliguaqti ka-
manatluŋjichuq ilisautrimiñiñ, aglaan ilisaqtaupayaag naatchigumi ilisaagmiñik
atrigaigutisigaa ilisautriñi.

¹¹ Tamanna atuumaanikman Jesus utlautiniqsuq nunaaqqqimun atilijmun Nain-mik. Maliguaqtañ suli iñugiaktuat iñuich malinjigaat. ¹² Tikiññiqsuq paanjanun nunaaqqqim anilgataqmiñiqsullu akigaqtuat tuqunaruamik iñuñmik. Taamna tuqunaruaraq iññitauñnikkaña ulgañaam. Iñugiaktuat iñuich nunaaqqimiñ malinjigaat taamna añaq. ¹³ Atanguruum Jesus tautukamiuñ ilunñutchallapiagnaqsuq. Nipliutiniñgaa añaq, “Qianak!” ¹⁴ Utlakhugu aksinñigaa tuqunaruamak akigautaat. Iñuich akigaqtuat taavrumiña nutqaqmata Jesus nipliññiqsuq, “Nukatpiaq, tiligikpiñ, makittin!” ¹⁵ Tuqunaruaraq anun aquvitiñiqsuq uqaaqsipluniasiiñ. Jesus-ñum utiqtinñigaa aakanjanun. ¹⁶ Iñuich iluqatin taluqsratçañniqsut kamaksruaqsipluguasiñ Agaayyun itnaqhutin, “Kamañaqtuaq sivuniksriqiri salapqigñiqsuq akunnaptiknun. Agaayyun agqisimaniqsuq anniqsuñiaqlugich iñugikkani!” ¹⁷ Taamna tusaayugaaq Jesus-kun siaminniqsuq nunaaqqipayaanun Judea-mun suli avataanun nunamun.

Uqqiraqtit John Paptaaqtitchiriñ

¹⁸ John-ñum maliguaqtañ uqautiniñgaa iluqaitnik tamatkuniña. ¹⁹ Tuqñuqñugik malguk maliguaqtinñi tuyuginigik atanguruumun apiqsruquplugu, “Anniqsuqtauvich agqisagaumaruaq, naagaqaa niñiuktuksrauviasuli atlamik?” ²⁰ Utlautiruk Jesus-mun nipliutiplugu, “John Paptaaqtitchiriñ tuyugigaatiguk apiqsruquplutin, ‘Anniqsuqtauvich agqisagaumaruaq, naagaqaa niñiuktuksrauviasuli atlamik?’” ²¹ Taavrumani taatnalhatni Jesus ihuaqsiragaiñiqsuq iñugiaktuanik iñuñmik atniññautinjitnik nanjirutinjitñiglu, suli anittaqlugich irrusiqluich, qinñitlasiplugillu qinñitlaitchuat iñuich. ²² Jesus-ñum kiuniñgai John-ñum maliguaqtik, “Uqautityatku John qinñikkaptiknik suli tusaakkaptiknik: ‘Qinñitlaitchuat qinñitlasirut, pisutlaitchuat pisutlasirut, tamatkua auyugaqtualgich mamittut, tusaatlaitchuat tusaatlasirut, tuqunaruat anjitiqsikkaurut iñuñgimun, suli tusaayugaallautaq quliaqtuanñuruq inuqsraqtuanun.’”

²³ Qanutun quvianaqtigiva iñuk ukpigutaiñgitchuaq piqutigipluna.”

²⁴ John-ñum uqqiraqtik aullaqmaknik Jesus-ñum uqautigiasinñigaa iñugaagrñun John-kun, “Uvva John-mukapsi iñuñlaamun sumik qinñigasuñgivi? Iviñmik anuñim anjalatananik liilaa?” ²⁵ Uvvasuli qinñigasuñgivi iñuñmik atnuñgallautaliñmik? Iñuich atnuñgallautaqagaqtuat inuqsrasuñqatin iñuuniagañurut inillautani. ²⁶ Uqautisitña, sumik qinñigaaqsi? Sivuniksriqirimik? Taamna ilumutuuruq, aglaan tautukkaqsi kamanatluktuanñuruq sivuniksriqiriñhiñamiñ. ²⁷ John taamna ilaannuruq Agaayyutim uqalhan uqautigikkaña itna, Agaayyun nipliqsuq, ‘Atañji, tuyugigisigiga uqqiraqtiga sivupni itqanaiautitqulugu tumiksran sivunnapni.’”

Malachi 3:1

²⁸ Jesus niplipsaaqtuq, “John [Paptaaqtitchiri] kamanatluktuq anipayaaqtuaniñ. Aglaan kiñanniiñ kamanaiññiqsrauruq anjaayugautani Agaayyutim kamanatluktuq John-miñ. ²⁹ (Tusaapayaqtuat ilaanik tax-siliqirituummagmin tupiksriñiqsut Agaayyutim nalaannaruani atqukkaniñik paptaakkauplutin John-kun. ³⁰ Aglaan Pharisee-ñuruat suli ilisautrit maligutaksranik ayaksimaniñgaa Agaayyutim sivunniutaa inmiknun, suli paptaaqtinñitlutin John-mun.)”

³¹ Sumik atriqaqtat iñuich iñuuruat pakmapak? Sutun itpat? ³² Atriqaqtat iligaañik aquppiruanik tuniriñiaqtuat katimmavinjitñi tuqñrautiplitin avatmun,

‘Atuqtuurautigaluağipsi katchuutituutinik
aglaan ađđinjitłusi.’

‘Uvagutli, atuqapta kinuvguutinik qianjitchusi.’

³³ John Paptaaqitichiri agđiqami nigitłainiñiqsuq suli imingitłuni asiam misuđuanik, naagasuli uqaqtusi irrusiqłuqađniplugu. ³⁴ Igñiña Iñuum nigiraqtuq imiqhunilu. Pakma nipliqaqtusi, ‘Tautullaksiuñ iñuk nigđiqsuruuq imiqtuqtulu, ilauraanaj tax-siliqiritlu killuliqiritlu.’ ³⁵ Agaayyutim puqiutaa itłichuđipkautauruq ilumutuuplugu savaanajun.”

Jesus Kinuđani Simon Pharisee-nuruam

³⁶ Iñajata Pharisee-nuruat aiyugaađniđaa Jesus nigiyuqtuauqplugu. Jesus utlautikami tupqanun, nayummagataqłuni tamaunja nigiaqsiniqsuq. ³⁷ Taavrurmani nunaagđimi ađnaq iñuuniaqmifiñiqsuq killuliqiraupluni. Tusaakamiuñ Jesus nigifiñiagñiplugu Pharisee-nuruam tupqani agđiutrinisqunakasunjuamim imalinimik piñiñiagnaqtuamim tiprađiksautmik. ³⁸ Qichađniqsuq tunuani Jesus-nuam isigaiñi qiapluni, imaguługich qulvimiñik, ivikługich nutchamiñik, kunikługich, suli kuviplugich tiprađiksautmik. ³⁹ Pharisee-nuruuq aiyugaaqtuag Jesus-mik tautukami taavrurmiña nipliđniqsuq inimiñun, “Uma iñuum sivuniksriqiraupiagumi nalunjiñiñayađaa una ađnaq aksiksikđani; nalunjiñiñayađaa qanutchimik iñuuniusiqaqtilaaja! Atakkii ilaa killuliqirauruq.” ⁴⁰ Jesus-nuam nipliutinigaa, “Simon, uqautraksrađigikipiñ.” “Aa, iłisautrii, uqautinaja!” ⁴¹ Jesus unipkaagaqsirug, “Malđuk iñiñugguuq simmiłiaksraqtuđvik aqiqsruumanigaaq maniñiñik. Iñaqataan aqiqsruumanigaa naliksralinimik tallimat kavluutit uvlut savaanajatik, ilaqataanaasiiniñ malđukipiaq qulinik. ⁴² Iluqatik taapkuak akililguiniñiqmaknik aqiqsruutaigñigik. Nalliaq taapkuak piqpaqsritłukpa ilaanik?” ⁴³ Simon-nuam kiunigaa, “Umaqanuđii natqigutrikkauruam anitłuktuumim aqiqsruutmik.” Jesus nipliđniqsuq, “Nalauttutin.” ⁴⁴ Kinjaqługuasiiniñ ađnaq nipliutinigaa Simon, “Tautugun una ađnaq! Uvaja isiqama tupinun qaitchinjitchikma imimik igđuutiksrañatik isiganma. Aglaan uuma ađnam igđugai isigatka qulvimiñik aasiini ivikługich nutchamiñik. ⁴⁵ Ilvich iqinjitchikma kunigluna. Aglaan uuma ađnam nutqautinitchai kunniuluđugich isigatka isigataqamaaglaan. ⁴⁶ Uqsruqtinitchiñ niaquđa. Aglaan uuma ađnam uqsruqtigai isigatka tiprađiksautmik. ⁴⁷ Uqautigikipiñ, uuma ađnam kamañuqtuumim piqpaqsriłhan qiniqtitkaa iñugiaktuat killuqsautini natqigutikkaułhat. Aglaan iñuk killuqsautiqapaniñiñasugiruaq natqigutiraksramik piqpaqsripiagñianjitchuq.” ⁴⁸ Tavrakña Jesus-nuam uqautinigaa ađnaq, “Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ⁴⁹ Atlas aiyugaaqtauruat nigiqatigiplugu Jesus nipliđniqsut avatmun, “Kisuunasugiva una? Natqigutritłaniqsuqunniiniñ killuqsautinik.” ⁵⁰ Aglaan Jesus nipliutinigaa taamna ađnaq, “Ukpiqsriłqipich anniqsuđaañ. Iñuuniađiñ tutqiksilitin.”

8

Ađnat Maliktuat Jesus-mik

¹ Taavrurama kiñuagun Jesus iglaunisqun apqusaaqługich nunaagđich nunaagđiuratu quliaqtuauqłuni tusaayugaallautamik anaayuañtaanik Agaayyutim. Qulit malđuich maliguaqtaini malinigaañ. ² Iñajisa ađnattuuk malikmiñiđaat iñuqsikkauruat irrusiqłunniñ suli atniđñautiniñ. Taapkuak Mary-lu (taiguutiqaqtuag Magdalenemik), taamna Jesus-nuam tallimat malgunim irrusiqłunniñ anitčirvigikkaña, ³ Joanna-lu, uiaqtuag Chuza-mik anjalatauruamim atangum Herod-nuam iniqpanani, suli Susanna suli

iñugiaktuat atlat aġnat. Tamatkua ikayuuttutiginiġaich pigikkatiñ Jesus-mun suli maliguaqtaiñun.

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

⁴ Ilaadni iñugiaktuat iñuich utlautruġniqsut Jesus-mun nunaqqipayaaniñ. Iñugayaat katikmata uqautiniġai uumiña atrikusautmik. ⁵ “Ilaadni iñuk nautchiityaġniqsuq. Nautchirripkaqġugu nautchiaksrat ilaṇich katagaġniqsut apqutmun tutmiġaqatauplutiñaasii, suli tinmiurat silami niġiplugich. ⁶ Ilaṇich katanġniqsut uyaġauruamun nunamun. Nautchiaksrat qilamik naurut, aglaan pannaqġunġniqsut atakkii nuna ailaṇitluni. ⁷ Ilaṇich nautchiaksrat katanġniqsut kakitlaġnalġich akunġatnun. Aasiin kakitlaġnat nauqasiqġugich nautchiaksrat nagguviksraġniġaich. ⁸ Suli ilaṇich nautchiaksrat katanġniqsut nunagiksaamun. Naukamiñ nauriñiġniqsut mukkaaksranik tallimakipiañuttaaqhutiñ atautchimiñ.” Taamna uqausiġillaan nipitusipluni uqallaṇniqsuq, “Kiña siuqtaqġuaq naalaġni!”

Sivuniġat Atrikusautit

⁹ Maliguaqtaiñ apiqsruġniġaat Jesus qanuutautilaṇaniġ taavruma atrikusautim. ¹⁰ Kiuniġai, “Agaayyutim sagviġaa nalunaqġuaña añaayyuqautmi ilipsitñuñhiñaq, aglaali tamatkunuña ukpiqsriñitchuanun uqaqġuaña atrikusautitigulhiñaq. Taatnamik qiñiġaluaqhutiñ ilisaqsritlaitchut, suli naalaġniġaluaqhutiñ kaṇiqsitlaitchut.

Isaiah 6:9

Jesus-ñum Kaṇiqsipaġaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹¹ “Uvvauna qanuutauiha atrikusautim: nautchiaksraq uqaġiġigaa Agaayyutim. ¹² Nautchiaksrat kataktuat apqutmun atriqaqġut tamatkuniña tusaaruaniġ tusaayugaallautamik, aglaan Tuunġaum tikitluni aattaġiġai uqaġhich uummatinjitñiñ ukpiqsritqunjitlugich anniqsukkautqunjitlugillu. ¹³ Nautchiaksratli kataktuat uyaġauruamun nunamun atriqaqġut tamatkuniña tusaaruaniġ tusaayugaallautamik akuqtuqġugu quviasukhutiñ aglaan kaṇiñitlutiñ. Ukpiqsriuraallakaluaqhutiñ akkuniisuñaqani aasiin uuktuqsiuġi tikitman qapiqtigāniqsut. ¹⁴ Nautchiaksratli kataktuat akunġatnun kakitlaġnat atriqaqġut tamatkuniña tusaaruaniġ tusaayugaallautamik, aglaan isumatuyaañhum umialguñhumlu suli quvianañan marruma iñuunialhum suqtiginiġsitaġiġaat ukpiqsriñiq, aasiin asianġat piġutlaitchuq. ¹⁵ Nautchiaksratli kataktuat nunagiksaamun atriqaqġut tamatkuniña tusaaruaniġ tusaayugaallautamik akuqtupaġataqġugu. Tamatkua tupiginiġaat Agaayyutim uqaġha aasiin asirriqaqhutiñ anuqsruhikun, suli iñuusiñich atlañuqtauplutiñ.

Naniq Ataani Utkusium

¹⁶ “Kia iñuum ikitnamiuñ naniq matutlaitchaa utkusinmik naagaqaa ilitlaitchaa ataatnun siñiġviich. Aglaan iliraġigaa naniqaġvinmun, iñuilli isiqġuat taututlarut naniqaqman. ¹⁷ Qanutchipayaaq irikkaauruq sagvikkaugisiruq, suli qanutchipayaaq matukkauruq paqitaugisiruq. ¹⁸ Qaunagititchi taatnamik qanuq naalaġnisilaapsitñik atakkii kisupayaaq piqaqġuaq akuqtullaagisiruq, aglaan taavruma piqanġitchuam anniagiġigaa taamnaunniñ mikil-lapiaqġuaq pigikkani.”

Jesus-ñum Aakanalu Aniqatiuniġlu

¹⁹ Jesus-ñum aakanan suli aniqatiuniñ utlañniġaat. Aglaan tikilguiñniġaat iñugiakpaitlutiñ. ²⁰ Ilañata iñuich nipliutiniġaa Jesus, “Aakanlu aniqatiutinlu

qichaqtut kigga qiiñgukhutin.” ²¹ Jesus-ñum nipliutinigai iluqaisa, “Aak-agigiga aniqatigigitkalu makua tusaaruat uqañhanik Agaayyutim tupigi-plugulu.”

Jesus-ñum Quunniñuqtitkaa Narvaq

²² Iñatni uvlut Jesus maliguaqtinilu ikiniqsut umiamun, ilaa nipliqhuni, “Ki, ikaaqta igľuanun narvam.” Tarra ayaksaagñiqsut. ²³ Tinilğaaqsiagvini mikni Jesus siñksağniqsuq. Tavrakñatchiaq anuqđiğuuqipauragñigai narvami, umianat immiaqsipluğuaasiñ suli iluqatin navianniuliqhutin. ²⁴ Maliguaqtaiñ utlakľuğulu Jesus itiqsağniğaat nipliqhutin, “Iirigii, Ataniiq! Kiviaqsirugut.”

Jesus makitluni iñiqtiğniğaa anuği qaiqpauratlu. Anniğuiqman quun-nitchiağullapiağniqsuq. ²⁵ Tavra Jesus-ñum nipliutinigai maliguaqtini, “Naami ukpiqsriłiqsi?”

Ağlaan quviğusurñiqsut iqsilqhutin, aasiñ uqaqħutin inmiknun, “Qanusiu-niqpa una iñuk anuğimunniñ qaiłiqpauratlu kamagivatruñ?”

Jesus Mamititchiruq Iñugiaktuanik Irrusiqluñmik

²⁶ Jesus maliguaqtailu tinilğaaqsiagñiqsut nunanun Gerasene-nağmiut, igľuanun narvanan Galilee-m. ²⁷ Jesus niupman umiamiñ paagñiğaa iñuum nunaaqđimiñ irrusiqluqaqtuam. Taamna iñuk atnuğailaagagñiqsuq aimmitłaiqhuni, ağlaan nayuutiraqniqsuq iluvigñi. ²⁸ Tautukamiun Jesus igitluni isigaiñun niplilğiqsuq nipitusipluni, “Jesus, iğñiña Qutchinñiqsrauram Agaayyutim, suniaqpiña? Injigkpiñ anasiññuqsaqunjitłun!” ²⁹ Nipliutinigaa taavrumiña atakkii Jesus-ñum tilipluğulu irrusiqluk anitqupluğulu ilaaniñ. Aippaavak anallaqħunniğaa akulaıqluğulu. Tigurağaluagaqtuq argaiłlu isigaiłlu. Qilıqsruğľugich kalimñiğñik kiktugaagagñigai, aasii iñuilaamuktitaqľuğulu irrusiqluum. ³⁰ Jesus apiqsruğniğaa, “Kisumik atiaqapich?”

Taavruma kiunigaa, “Uvanja atıga Iñugiaktuq,” atakkii iñugiakhutin ir-rusiqluich isiqsimaniqsut ilaanun. ³¹ Irrusiqluich injiqsruagñiğaat Jesus tuyuğitqunjitłutin samuña natiqsiñaitchuumun. ³² Uvvaasiñ iñuğiallapiaqtuat kuniat qanimi niğñiagñiqsut qimigaami. Irrusiqluich injiqsruagñiğaat Je-sus aullaqtitquplutin kuniun. Jesus-ñum aullaqtinnigai tamatkunuja. ³³ Irrusiqluich anakamin iñunmiñ isigñiqsut kuniun. Iluqatin aasiñ kuniat pañaliñiqsut ipnakim. Naparağniqsut narvamun aasiñ ipliplutin.

³⁴ Iñuich munaqsriuat kuniñanik tautukamitruñ taamna atuumaruq, qimakhutin tusaayugaagutiginigaa nunaaqđimi avataaniłlu. ³⁵ Iñuich utlautiniqsut tautuğiaqhutin supmagaisa. Tikitiñamitruñ Jesus paqinnigaa iñuk anitchivigikkanja irrusiqluñmik aquppiruq isigaiñi Jesus-ñum, atnuğaaqħuni suli qauğrimmaagikhuni. Iñuich tamatka qisitchañiqsut.

³⁶ Tamatka munaqsriuat tautuqtat taavrumiña uqautiginigaa iñunñun ganuq iñuum mamitikkaułha. ³⁷ Iluqatin Gerasene-nağmiut apiqsruğniğaat Jesus aullaqupluğulu iqsililłapiaqhutin. Jesus ikipluni umiamun utiaqsiñiqsuq Galilee-mun. ³⁸ Iñuum anitchivigikkanja irrusiqluñmik injiğniğaa Jesus, “Maligukkaluağikpiñ.” Ağlaan Jesus-ñum aullaqtitkaa nipliutipluğulu, ³⁹ “Ailutin uqağiağñi Agaayyutim savauttutaanik ilipnun.” Taamna iñuk nunaaqđimukhuni uqaaqsiñiqsuq ganuq Jesus-ñum savauttutaanik inmiñun.

Jairus-ñum Pania suli Ağnaq Aksinñiktuq Jesus-ñum Atnuğaanjanik

⁴⁰ Jesus utiqami igľuanun narvam iñuğayaat pağlagaat atakkii utaqqiñiğaat. ⁴¹ Iñuk atilik Jairus-mik, sivulliuqtaa Jew-ñuruat katrağviata, tikiumaniqsuq. Punniqsuq isigaiñun Jesus-ñum injiqsruğľuğulu kiñuniğmiñuqupluğulu, ⁴² atakkii

panitaulua, qulit malġunġnik ukiuqaqtuaq, tuquaqsiniqsuq. Jesus taamunjaqami iñugiaktuat iñuich tatviksraignigaa avataaniñ. ⁴³ Iñuich akunġatni itmiñiqsuq aġnaq aunaaqsruguitlaiqsuaq qulit malġunġni ukiuni. Akiliqsuutigigaluaġnigai suurapayaani taaktinun, aglaan kiauñniñ mamitilguiniñigaa. ⁴⁴ Akunġatigun iñugayaat aġnam utlaklugu tununañ aksinñigaa Jesus-ñum akuagun atnuġaanjan. Tavrakñatchiaq aunaaqsruguiqsiniqsuq. ⁴⁵ Jesus apiqsruġniqsuq, “Kia aksiparja?” Iluqatin naluniñiqsut. Peter nipliġniqsuq, “Ataniiq! Iñuich tatviksraiqhutinj tinuraġaatin. [Naagauvva apiqsruqtutin kimun aksiksilaqnik?”] ⁴⁶ Aglaan Jesus nipliqsuq, “Kia-imña aksikkaanja. Iisimaligiga anipman sanñjikkaga uvamniñ.” ⁴⁷ Aġnam tautukamijñ ilitħuġikkauħi utlautiniqsuq uullilaġmi putluni Jesus-ñum isigaiñun. Sivugaatni iluqaisa iñuich uqautiniġaa suvaata aksilħanik Jesus suli qanuq iħuaqsikkauħi tavrakñatchiaq. ⁴⁸ Jesus uqautiniġaa, “Aġnaaq, [quviatchauġigini.] ukpiqsriħiqpich iħuaqsipkaġaatin. Aullaħhiñaġuqtutin tutqiksilutin.”

⁴⁹ Jesus uqaqtitlugu kiliktuiruaq tikiñniqsuq Jairus-mun nipliqhuni, “Paniuran tuquruq. Iłksiatqinñiaqnagu iłisautri.” ⁵⁰ Aglaan Jesus-ñum tusaaplugu nipliutiniġaa Jairus, “Iłsqiñak; ukpiqsriħiñiaġin. Paniuran iħuaqsigisiruq.” ⁵¹ Tikitñaminj tupiġmun Jesus-ñum isiqunjitchai iñuich avataagun Peter, John, James suli iłilgaam aapanjalua aakanjalua. ⁵² Iluqatin iñuich qiaplutinj kiñuvġugaat iłilgaq. Jesus nipliutiniġai, “Qianasi. Iłilgaq tuqunjitchuq, siñiksiñiaqtuq.” ⁵³ Iluqatin mitautigiaqsigaat iłisimaplugu aġnauram tuquħa. ⁵⁴ Aglaan Jesus tigukamigich argai tuħuġniġaa, “Niviaqsiaq! Makitin.” ⁵⁵ Iłilgaq iñuutqinñiqsuq makitluniasiiñ tavrakñatchiaq. Jesus-tavra tilisiñiqsuq aatħuquplugu niqiksranjanik. ⁵⁶ Anayukaq quviġutħanñiqsuk. Aglaan Jesus-ñum uqaqunijniñigik kisumun taavruminj atuumaruamik.

9

Jesus Aullaqtikaj Qulit Malġuich Maliguaqtini

¹ Jesus-ñum katipkaqamigich qulit malġuich maliguaqtini sanñjiksriñniġai anitħitłasipluġich irrasiqunġnik suli mamititħitłasipluġich atniġnautinik. ² Taatnaanikami tuyuġiniġai quliaqtuaġiaqupluġich añaayukaataanik Agaayutum suli iħuaqsitqupluġich atniġnaqtuanik, ³ nipliqhuni, “Aullautriñiaqasi iglaugupsi: ayaupiamik unniñ injularim puukatanjanik unniñ niqiksrap-sitniġlu unniñ manijmigu lu naagaqaa atnuġaatqitiksrap-sitniik. ⁴ Kisupayaam akuqtuqpasu nayuutiyumausi taavrumani inaani aullaġniaħapsitñunaglaan taavrumakña. ⁵ Iñuich nani akuqtunjipasi unitħumagiksi taamna nunaaqñiq aasii ipsuktuġlugu apyuq isigapsitniñ. Taamna kilgutaugisiruq ilinjitñun akuqtunjisilaanjanik tusaayugaagiksuamik.” ⁶ Maliguaqtit aullaqaminj iglauniqsut nunaaqñiurapayaatigun quliaqtuaqhutinj tusaayugaallautamik suli mamititħiplutinj iñuñnik nanipayaaq.

Herod-ñum Qanuġviłħa

⁷ Herod-ñum, anjalatauram Galilee-mi, tusaanigai iluqaisa Jesus-ñum savaanji. Tupananiqsuq atakkii iñuich uqaqhutinj John Paptaaqtitħiri iñugutqinñipluġu, ⁸ ilanjich uqaqhutinj Elijah sagviġnipluġu, ilanjitsuli uqaqhutinj sivuniksriqiri injilgaaqnisaaq iñugutqinñipluġu. ⁹ Herod nipliqsuq, “Uvaña John niaquiqsitaga, aglaan una iñuk kisuuniqpa tusaqsraġikkaga tamatkunuuna?” Taatnamik iłitħuġisurñigaa Jesus kisuutlaanja.

Jesus Niġipkairuq 5,000 Anjatinik

¹⁰ Uqqiraqtit utiqaminj uqautigaat Jesus iluqaanik savaagikkagmiknik. Uvvaasiin aullaqatiginigai kisiitnik nunaaqqianun Bethsaida-m. ¹¹ Inugaagruich tusaakamitruj malinjigaat. Jesus-nuj paglaplugich uqautinigai anjaayuqautaanik Agaayyutim, suli ihuaqsiplugich tamatkua ikayugnaqtuat. ¹² Unnuksraaqhuni siqiniq nipipman, qulit malguk maliguaqtit utlanjigaat Jesus nipliutiplugu, "Tuyugikkich inuich nunaaqqiuranun suli nautchiivilinjun nullagniuragiaqulugich suli niqiksragiaqulugich, atakkii inuilaamiittugut." ¹³ Jesus nipliutigai, "Naagga! Aglaan ilipsi, aatchuqsigich niqiksranjitnik." Tamatkua kiunigaat, "Uvva piqagaluaqtugut tallimanik qaqqianuranik suli malgunnik iqalugauraanik. Tauqsigiaquvisigut niqiksranjitnik inugaagruich?" ¹⁴ Anutit 5,000-siyunnaq inugjaktigirut tarani. Jesus nipliutigai maliguaqtini, "Inuich aquvititchigik malgukipiaq qulinullaalugich." ¹⁵ Maliguaqtit inupayaat aquvitinnigaich. ¹⁶ Jesus tigunigai tallimat qaqquurat suli malguk iqalugauraak aasii aagluqhuni qilannun quyyatigiplugich. Avguagai qaqquut iqalugauraaglu qaitlugich maliguaqtimiinun autaagutigitquplugich inun. ¹⁷ Inuich niginiqsut nigisugataqhutinj. Tavra maliguaqtit immignigaich qulit malguk aguupmaich ilakunik.

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaaja Jesus-nuj

¹⁸ Ilaatniguuq Jesus agaayupman kisinjuqhuni maliguaqtaiñ utlanjigaat. Jesus-nuj apiqsruignigai, "Kisuunasugivatna inuich?" ¹⁹ Maliguaqtaiñ kiugaat, "Ilanisa uqagigaat John paptaaqtitichirauniplutin, ilanisasuli Elijah-nuniplutin, atlatlu uqaghutinj sivuniksriqiri inilgaaqnisaq inugutqinjiplugu." ²⁰ Jesus apiqsruignigai, "Ilipsiasiiñ? Kisuunasugivisitna?" Peter-m kiunigaa, "Ivich Christ-nurutin, anniqsuqti akiqsruutauruaq."

Jesus-nuj Uqautiginigaa Tuqutiksranilu Anjpkakkauiksranilu

²¹ Jesus-nuj iniqtilapiaignigai uqautigitqunjiluni kisuutilaagmiñik kimunnniñ. ²² Uqautipsaagnigai, "Sivulliuqtigruatlu, qaukkinisa agaayuliqsitlu suli aglaliqirit nagliksaaqtikisigaat ayaglugulu Igñina Inuum tuqulluguasiiñ. Aglaan pinayuakkun uvlut anjpkakkaugisuruq."

²³ Iluqaisa nipliutinigai, "Kia inuum maligukkumiña suksraaqtaksragigaa pisulli, iqsriutilugu sannigutani uvluqagikpan aasii malgluna. ²⁴ Atakkii kia inuum anniginiagumiñ inuulli tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tammayumiñ inuulli piqutigiluna piññakkisuruq ilumun inuuligmik. ²⁵ Inuum piññaktaagihinaugaluagaa suurapayaaja marruma nunam aglaan tammautigisigaa inuulli. Sakuuguragnialha sumun atugumiñaitchuq! ²⁶ Ilapsi kannugivalukkaatna ilisauttitkalu sivugaatni inuich suksraaqanjitchuat Agaayutmik. Taatnatun Igñinan Anutim kannugigisipmigaaptuuq utigumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiguni ipqitchuanik isagulinik. ²⁷ Ilumun nipliutigipsi, Inuqaqtuq ilanjitnik uvani makitaruat tuqunaiñagminj qinigniatuanik Agaayyutim anjaayuqautaanik."

Jesus-nuj Atlanjuqtitha

²⁸ Akunniqsaanjanikman Jesus-nuj kayunjiutiplugich Peter-lu, John-lu suli James mayugniquuq qimigaamun agaayutyaqhuni. ²⁹ Agaayupkaqlugu qinñana atlanjuugniquuq atnugaanjilu qivliqisirauraqhutinj. ³⁰ Tavrakatchiaq malguk anutik uqatiginigaak Jesus. Taapkuak Moses-lu Elijah-lu ³¹ aasiiñ qinñanak qaummaqallanniquuq. Uqatiginigaak Jesus tuqutauiksranajun Jerusalem-mi Agaayyutim sivunniutaagun. ³² Peter-lu piqatailu siñinjialilapiagniqsut, aglaan itiqaminj tautunjigaat Jesus kamanalhagun

qichaqatigiplugu malguk anjutik. ³³ Anjutik unitkaqsipmatku Jesus Peter-m nipliutinigaa, "Ataniiq, nakuullapiaqtuq uvaniihqput. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtugut piñasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun." Iñisamanjtkaluagnigaa uqağikkani. ³⁴ Peter uqaqtitlugu nuviam qulanjutipman. ³⁵ Nipi nipliqsuq nuviamiñ, "Tavrataamna Iğñiga piksraqtaagikkaga; naalağniyumagiksi." ³⁶ Uqağuiqman Jesus kisinjuğniqsuq. Taipkunani uvluni maliguaqtañ uqautiginjñiğaat kisumununniiñ tautukkaqtin.

Jesus Ihuqaqipkaiñiqsuq Nukatpiağrunmik Irrusiqlulinmik

³⁷ Uvlutqikman Jesus-lu piñasutlu maliguaqtai atqaqamin qimiğamiñ iñugiaktuat iñuich paağniğaat Jesus. ³⁸ Iñuk nipligñiqsuq akunğatniñ iñugayaat, "Iñisautrii, tautullagun iğñiga, tarra iğñituaługa. ³⁹ Irrusiqluun anjalatmani kapyaaqsiñiqsuq. Ilaa qilurağallapiağaqtuq suli innuliqiaqsiruq qanigmigun. Irrusiqluun atniaqtuiñaga suli unitlaiqlugu. ⁴⁰ Uqapsaağaluagitka maliguaqtitin anitquplugu taamna irrusiqluk aglaan anipkalguñniğaat." ⁴¹ Jesus kiusriñiqsuq, "Ukpiqutaiñniqaqt ilipsitñi. Naagasuli killukuaqmisi. Qanutunaglaan nayuqtigiraksrağivisi? Qanutunaglaan iglutuqtigiraksrağivisi?" Tavrali nipliutinigaa iñuk, "Uvunautisaqsiumata iğñiğaiñ!" ⁴² Nukatpiağruun utlautilhani irrusiqluun ulguqsraagtinniğaa nunamun qiqsruqtitkaqsipplugu. Jesus-ñum iñiqtiğniğaa irrusiqluk aasiñ mamititlugu nukatpiağruk utiqtitlugu aapananun. ⁴³ Iluqatin iñuich quviğusuutiginigaa kamanaqtuaq sanjigikkañaga Agaayyutim.

Jesus-ñum Uqautigilitkaa Tuqutauliksranı

Iñuich quviğusuktitlugitsuli Jesus-ñum savaagikkakanik nipliutinigai maliguaqtini, ⁴⁴ "Piiguğniaqnagu una uqauttutiginiağkağa ilipsitñun! Iğñiñaga Iñuun aatchuutigikkağisiruq iñunun tuqutqulugu." ⁴⁵ Aglaan qanuututilaana uqautigikkakan iriqsimaniqsuq maliguaqtaiñiñ. Taatnaqlugu kanjisiłguiñniğaat. Taluqsraqhutinj apiqsrulguiñniğaat taavrumuuna.

Kiña Kamağniqsrauva?

⁴⁶ Maliguaqtit qapiqtailitraaqsiiñiqsut nalliqtin kamağniqsraupmagaan. ⁴⁷ Jesus-ñum iñisamaniğai isummatilaanaj. Qiiñuağniğaa ililğaaq inillaklugu saniqğamiñun ⁴⁸ nipliutiplugich tamatkua, "Kisupayaam akuqtugumiuñ ililğaaq pisiğiluna tavra akuqtuğaañ; suli kisupayaam akuqtugumiña akuqtuğisipmiga taamna tuyuğirigikkaga. Iñuk kamanaiñniqsrauruq akunnapsitñi ilaa kamağniqsrauruq."

Akitñaqtuqtinğitchuaq Uvaptiknun Ilağillapiağikput

⁴⁹ John nipliqsuq, "Ataniiq, tautukkikput iñuk anitchirağaqtuag irrusiqluninik atuqlugu atqin. Iñiqtiğikput atakkii uvagut ilağinjitlugu." ⁵⁰ "Nutqagtinnianaiqsium," Jesus-ñum nipliutinigaa atlatlu maliguaqtai, "Atakkii kiñapayaaq akilililqisunjtchuaq ilipsitñik ilipsitñuktuqtuq."

Iñajisa Samaria-ğmiut Akuqtuğunğitchaaat Jesus

⁵¹ Jesus-ñum ilitchugikamium utiqtuksrauħi Agaayyutmun isummigñiqsuq Jerusalem-mugukhuni. ⁵² Iğlauħiğmiñi tuyuqagñiqsuq uqçiraqtinik sivumiñi nunaaqçianun Samaria-m itqanaiauyautitqupluni tukkuksrağmiñik. ⁵³ Aglaan iñuich tarani akuqtunjñiğaat atakkii Jerusalem-munjaqhuni. ⁵⁴ James-ñum suli John-ñum, maliguaqtikkiiñ, tautukamitku taamna nipliutinigaak,

“Ataniiq, qin̄ñuaquvisiguk ikniǵmik qılan̄miñ piyaqquityaqulugu tamatku-niña?” ⁵⁵ Jesus-ñum kin̄jaqlugich in̄iqtiǵniǵai. ⁵⁶ Aasiñ Jesus maliḡuaqtaiļu iglaun̄iqsut atlamun nunaaqquiramun.

Iluqnaun̄gitchuat Maliḡuaqtit

⁵⁷ Iqliqtaul̄ǵmikni in̄uum nipliutiniǵaa Jesus, “Malikkisigikpiñ napmupayaaǵuvich.” ⁵⁸ Jesus-ñum kiuniǵaa, “Kayuqtut sisiqaqtut, sulı tıñmiurat sılamı ugluqaqtutin, aglaan iḡniña in̄uum iniksraitchuq minḡuiqsiaǵviksraǵmiñik.” ⁵⁹ Jesus-ñum atla in̄uk nipliutiniǵaa, “Malin̄ña.” Aglaan taavruma in̄uum nipliutiniǵaa, “Ataniiq, sivulliulugu aılan̄ja iluvigiǵlugu aapaga.” ⁶⁰ Jesus-ñum kiuniǵaa, “Ki, tuqun̄aruat iluviḡilitruñ tuquruǵikkaqtin, Aglaali ilvich quliaqtuaǵiǵin̄ an̄aayuqautaanik Agaayyutim nanipayaaq.” ⁶¹ Atla in̄uk nipliqsuq, “Ataniiq, malikkisigikpiñ. Aglaan sivulliulugu qin̄iḡuiqsaaǵiǵlagich ilagikkatka.” ⁶² Jesus-ñum nipliutiniǵaa, “Kiña in̄uk nunnıuqtuaḡ kin̄jan̄ñatigalugu atuǵumiñaitchuq sumun an̄aayuqautaanı Agaayyutim.”

10

Jesus Tuyuǵıǵai Maliḡuaqtit

¹ Kiñuagun taavruma atan̄guruaḡ piksraqtuq piñasukipiaq qulit malǵun̄nik in̄un̄nik tuyuǵiplugich malǵuullaaplugich. Aullaqtitkai sivumiñi nunaaqqipayaanun tikitchaǵumakkaǵmiñun. ² Jesus-ñum nipliutiniǵai, “Katitaksraqtugaluaqtuq aglaan savaktit katitchiruksrat ikittut. In̄iqsruḡumausi atanganun katitchivium tuyupsaaqulugu katitchiruksranik savaqulugich nautchiivin̄miñi. ³ Aullañhiñaurusi. Tuyuǵiniǵipsi ipnaiyaatun liilaa akun̄gatnun amaaqtut. ⁴ Aullautriñiaqasi manıkuviuramik naagaqaa puukatauramik naagaqaa sakpakkimik; iḡliqtaul̄apsitñi nutqaaqtuǵniǵaasi kımununnıñi. ⁵ Supayaami isǵniǵupsi tupiǵmun nipliutiymagisi, ‘Tutqiun in̄uñun uumani tupiǵmi illi.’ ⁶ In̄uk tavrani in̄uuniǵniqqan piqpaqsriłuni tutqiutmik, taamna tutqiun ittuñǵisıruq ilaani. Aasiñ taatniñiñnikpan taamna tutqiun utiǵisıruq ilipsitñun. ⁷ Nayuutiymausi taavrumanı tupiǵmi niǵilısilu imiǵusılu qanutchipayaamik aatchuqpsi, atakkii savakti ak̄iliusiaksraqaqtuksrauruq. Nuktaǵniǵaasi tupiǵmiñ atlamun. ⁸ Supayaami nunaaqqimukkupsi paǵlakpasi niǵiyumausi payugutaatnik, ⁹ mamititchilusi atniǵnaqtuanik taavrumanı nunaaqqimi, uqautilugich in̄uich, ‘An̄aayuqautaa Agaayyutim qallıruq ilipsitñun.’ ¹⁰ Aglaan nunaaqqimukkupsi nani in̄uich paǵlan̄itpsi nipliǵumausi tumitchaani, ¹¹ ‘Apyua nunaaqqipsi isigaptikniñ ipsuktuǵisigikput; aglaan itqaḡiyumagiksi una, An̄aayuqautaanı Agaayyutim qallisigaasi!’ ¹² Uqautigipsi, atanniivium uvluani Agaayyutim ilun̄ñugitlukkisigai Sodem-miut taavruman̄kja nunaaqqimiñ taatniittuamiñ. [Jesus uqaanikman taavrumiña, maliḡuaqtai aullaǵniqsut.]

Ukpiñitchuat Nunaaqqich İlan̄itñi

¹³ “Naklıun, Chorazin-naǵmıusii! Naklıun, Bethsaida-ǵmıusii! Savaqaǵaluaqtun̄ja in̄ugiaktuanik quvıqnaqtuanik akunnapsitñi. Makua quvıqnaqtuat qin̄ikkasi savaan̄uniqpata Tyre-mılu Sidon-mılu in̄ilǵaanımma, in̄uich taimani isummitqianıkkayaqtut mıussun̄nik atnuǵaaǵutin sulı aǵramun aquvıllutin qin̄iqtitillugu taavrumuuna mun̄iñiqtin killuqsautmikniñ! ¹⁴ Atanniivium uvluani iglutuyunaitlukkisıruq ilipsitñi ukunak̄ja Tyre-miñılu Sidon-miñılu. ¹⁵ İlipsitñunlu Capernaum-mıusii! Kamanaḡnasugıvısi

qılaŋmunaglaan? Iktaugisirusi anasiñŋuqsagviñmun!” ¹⁶ Jesus nipliutinigai maliguaqtini, “Kisupayaam naalaŋnikpasi naalaŋnigisipmigaaña, suli kisupayaam ayakpasi ayakkisipmigaaña, suli kisupayaam ayakpaña, ayakkisipmigaa taamna tuyugirigikkaga.”

Jesus-ŋum Maliguaqtai Utigñiqsut

¹⁷ Piñasukipiaq qulit maliguiç iñuich utiqamin quviasullapiagñiqsut nipliqhutin, “Ataniiq, makua irruşiçquichunniñ tupigirağigaaŋtigut tilikaptigin anitquplugich atuqługu atqıñ!” ¹⁸ Jesus-ŋum kiuniğai, “Tautukkiga tuungaq atqaçman atriplugu ikniçpalak pakmakña. ¹⁹ Naalaŋniçagitchi! Sañŋiksritkipsi tutmatlasipluşi nimigianik putyuutiliñniglu akimatlasipluşi lu sañŋianiñ piyuaqtigikkapsi. Suli tamatkua atniğumiñaitchaasi. ²⁰ Quviatchautiginagu irruşiçquñnun tupiginiluşi aglaan quviatchautigitluksiuñ atigikkasi aglausimaagñilugich pakmani.”

Jesus Quviatchakpaktuq

²¹ Taavrumanı Ipiçitçhuam Irrutçim quviatchaktinnigaa Jesus suli uqaqtıluçu, “Aapaan, atanguruatiin qılaŋmi nunamılu, quyagikpiñ! Sagviğitin puçitçhuanun sut iriçsımaruat puçiksuanıñ iñisımaruanıñlu. Aa, Aapaan, taamna sıvunniğikkan quviagiğıñ. ²² Aapaa qaitçhigaaña sañŋipayaamik. Kia-unniñ nalugaa Iğniğuruam kisuupiaçtılaaña aglaan kisimi Aapauruam, suli kia-unniñ nalugaa Aapauruam kisuutilaaña aglaan Iğniğuruam, suli tamatkua Iğniğuruam sagviutısukkani Aapauruamik.” ²³ Jesus-ŋum kiñiaçamigich maliguaqtini nipliutinigai kişinŋuutiplugich, “Quvianamıurusi atakkı iñuuruşi taututlasipluşi atuumaruaniç! ²⁴ Uqaçtigiçpi, Iñugiaktuat sıvuniksriçirıt suli umialgich tautugummiuğniğaat tamanna tautukkaçsi aglaan tautulguıtıluçu, suli tusaayummiuqługu tusaakkaçsi aglaan tusaalguıtıluçu.”

Atrikusaun Nakuuruakun Samaria-ğmiukun

²⁵ İlisautrim maligutaksranıç utlakługu Jesus uuktuagıñniğaa apiçsruçtaçługu, “İlisautrii, sumıç savaktuksrauviç akuçtuısukkuma isuitçhuamik iñuutiğmiç?” ²⁶ Jesus-ŋum kiuniğaa, “Qanuğmi maligutaksrani aglaksımaaqpa? Qanuç agliçiplugu ilisauttutigirağiviuñ?” ²⁷ Anutim kiuniğaa, “Piçpagiyumagiñ ataniç Agaayutin iluqaaniñ uymmatipniñ, iluqaaniñ iñuutçipniñ, iluqaaniñ sayagıçkapniñ, iluqaaniñ isummatipniñ; suli piçpagilugu iñuuniaçatin ililugu iliptun.” ²⁸ Jesus-ŋum kiuniğaa, “Tarra, nalauttutin. Taatna iñuuniaçuvıç iñuugısırutin.” ²⁹ Aglaan aglaliçirim nalaunŋanasugniçhuni iñmiñiç apiçsruçgıççaa Jesus, “Kiña iñuuniaçatigivıç?” ³⁰ Jesus uqaçtuagaçsıruç, “İlaatniğuuç iñuqağniçsuç Jericho-muktuamik Jerusalem-miñ. İglauññaan tigliniaçıt anallaçıuñniğaat atanuğaiçıluçu karukługu unıtıluçasıñ tuçulhiñaagıçtuq. ³¹ Agaayıçsıptuuç igliçmiñiçsuç tamarrumuuna tumitçhaakun. Tautukamıuñ taamna iñuk apçusaahıñağniğaa igluagun tumitçhaam. ³² İkeyuçtıptuuç agaayıçvikpañmi taatnatun piçmiñiçsuç, aasıñ tautukamıuñ taamna iñuk apçusaagmiñiğaa igluagun tumitçhaam. ³³ Aglaan Samaria-ğmiuç iglaupmiñiçsuç tamarrumuuna tumitçhaakun. Tikitmiuç taavrumanı anallaçıktamun, aasıñ tautukamıuñ ilunŋugilıutiçplugu. ³⁴ Utlakługu kuvviçiniğai uçsruçutmiç wine-mıçlu killiağniñ aasıñ mamitaçıluçich. Taatnaaniç iñiğaa taamna iñuk natmaksıçviurağmiñun nullaçviñmuutiçplugu qaunagaçsıçıluçası. ³⁵ Uvlutçikman manniñniğaa malğunıç nullaçvium

iñua uqautiplugu, ‘Qaunagiyumagiñ. Tikiumatqikkuma tamaunnaaglunja akiliğisigiga qaunaksrihpkun ilaanik akiqsruutiqağniğupkiñsuli.’”
³⁶ Jesus-ñum apiqsruğniğaa ilisautri, “Qanuq isumaniqpich taapkunuuna piņasutigon? Nalliat inuuqataurva taavrumunja inuñmun añallaqlukkauruamun tiglinjaqititigon?”
³⁷ Aglaliqirim kiuniğaa, “Taamna nagliktuiruaq ilaanik.”
 Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Taatanrat inuuniağiñ.”

Jesus-ñum Isiqattağvigiğik Martha-lu Mary-lu

³⁸ Jesus maliguaqtiniļu iglautuiñaqhutiñ tikiññiqsut nunaaqçiuaramun. Ağnam tavrani atilgum Martha-mik aiyugaagniğaa kiñuniğmiñun. ³⁹ Aasiñ aniqatiqağniqsuq atiqaqtuamik Mary-mik. Aquptaaqhuni isigaiñ sanigaatnun atanguruam naalaqtuağniğaa ilisautripman. ⁴⁰ Aglaan Martha alapisrautiqağniqsuq suraksragayaağmiñik. Utlaklugu Jesus uqautiniğaa, “Ataniiq, sugiñitpiñ aniqatma kisivripkaqmañ? Uqauttuñ uvuñaqulugu ikayugiaglunja!”
⁴¹ Atanguruam kiugaa, “Annaa, Martha! Isumaaluktutin upayaanik. ⁴² Aglaan atausiq piitçuillapiaqtuq. Mary-m piksraqtaagigaa nakuuniqtaq atlat piigumiñaisañat ilaaniñ.”

11

Jesus İlisautriruq Agaayulikun

¹ İlanatni uvlut Jesus agaayulgiññiqsuq kisiññuqhuni. Agaayunñaiqman ilanjata maliguaqtaiñ nipliutigaa, “Ataniiq, ilisauttutigit qanuq agaayuliksraptiknik John ilisautripmatun maliguaqtimiñik.”
² Jesus nipliutiniğai, “Agaayugupsi itnağusi,
 ‘Aapapta:

İñupayaaq nunami kamaksriļi ilipnik ipqiçsintlugu taavrumuuna atqiñ.

Aullağniļi añalatchiñhiñ inupayaanik.

³ Aatchuqtigit uvlugağikpan niqimik inuğikkaptiknik.

⁴ Natqigutiluta killuqsautiptiknik

natqigutrisimaaqmatun savamaqluutriranik uvaptiknun.

Sivullituniaqasigut uuktuaqsiuğimun.’”

⁵ Jesus nipliutigai maliguaqtini, “İlapisamma utlakkayağaa ilauraani tupqanun unnuami nipliutilugu, İlauraan, simmiļiaksraguktuñja piņasunik qaçqianik. ⁶ İlauraaga iglauruaq tikiumaruq tupimnun. Niqaitçuñja niğipkautiksrañjanik.’
⁷ İlauraanjan kiunayağaa tupqum iluaniñ, ‘İlaksianañ! Talu kiluusaaniktug. Qitungatkalu uvañalu nallaaniktugut. Makitchunitchunja aatchugiagutin.’
⁸ Uqautigipsi, una makitchunitchkualuaguni aatchugiaglugu qaçqumik ilauraagihagun, makitchumiñaqtuq aatchugiaglugu inuğikkanjanik atakkii taamna inijsruqtuiñaqhuni. ⁹ Taatnamik nipliutigipsi, İnigupsi qaisaugisiruq ilipsitñun; pakaagağupsi paqitkisigiksi; katchaktugupsi talu añmakkauñiaqtuq ilipsitñun. ¹⁰ Atakkii kisupayaaq apiqsruqtuq akuqtugisiruq, sulı pakaagaqtuq paqitçigisiruq, sulı talu añmakkauñisiruq kisupayaamun katchaktuqtaamun. ¹¹ Uvva kisupayaam aapauruam aatchugayaqpaun iğni nimiğiamik inijsruqpani iqaluktugukhuni?
¹² Naagaqaa aatchugayaqpaun putyuutiliñmik inijsruqpani manniksuğukhuni?
¹³ Pigiitchaluaqhusi ilisimarağigiksi qanuq aatchuñiksraqsi nakuuruanik qitungapsitñun. Maatnaasu Aapa pakmaniittuq aatchuiñiapiaqtuq İpçitçhamik Irrutchimik tamatkununja inijsruqtuanun inmiñun.”

¹⁴ Jesus anitchiñiqsuq irrusiqłunmik uqalguitchuamik. Aasiñ irrusiqłuk anipman taamna iñuk uqaaqsiñiqsuq. Iñuich quvigutchanñiqsut ¹⁵ aglaan ilañich nipliqtutin, “Beelzebul-ñum, anjalataata irrusiqłuich, qaitchiniñgaa sanñimik anitqataitlasiplugu.” ¹⁶ Atlas uuktuağukługu Jesus apiqsrugniñgaaat savaaqaquplugu quviqnaqtuamik ilitchuqutaulugu Agaayutumun tuyugitilaanjanik qilañmiñ. ¹⁷ Aglaan Jesus-ñum ilisimanigai qanuq isummatiqalhat. Nipliutiniñgai, “Iñuich nunaqqikpañmi akikñautikpata avatmun makitayumiñaitchuq akuni. Atanguiich aviksimaguminiñ suksraungigñiaqtut. ¹⁸ Taatnatuntuuq tuungaum irrusiqłunji avgumaguminiñ akikñaqtuutlutiniñ avatmun anaaquqautaa isukliññiaqtuq. Nipliqsusi anitchirağagnipluñja irrusiqłunmik atakkii Beelzebul qaitchipluñjaguq sanñimik savaaqatlasipluñja taatnatchimik. ¹⁹ Anitchirağaguma irrusiqłunmik Beelzebul-kun kisukun maliguaqtigikkasi anitchirağmiragivat? Tarra ilañich atanniqsuqtiginiñgisi ilisimanaqsilugu killukuapiğataqtılaaqsi. ²⁰ Aglaan anitchirağaqtuñja irrusiqłunmik Agaayutum irrusiñlautañgun, taavrumuuna nalupqinaitchuq Agaayutumun aullağniñjaniktilaaja anaaquqautaa akunnapsitñi.” ²¹ “Sanñiruum iñuum paqnasimaqmagich satkupayaani qaunaksripluni tupiğmiñik, suurai tiglikkautlaitchut. ²² Aglaan sanjiltuqtuam anuyakługu akiilikamiñ aullautirağigai satkuñ tunñavigikkañji, avguqługich tiglikkani piqatmiñun. ²³ Iñuk piqataunitchuq uvamni akikñautirug uvamnun, sulii iñuk katitchiqataunitchuq siamitchiñhiñiaqtuq.

Irrusiqłuk Utitquq

²⁴ “Irrusiqłuk anikami iñunmiñ iglauraqtuq paliumaruakun nunakun pakakhuni minguiqsiallagviksrağmiñik. Paqinjtñamiñun nipliqsuq, ‘Utigñiaqtuñja tupiğmun unisağikkamnun.’ ²⁵ Utiqami paqiniñgaa ini salumaplugu sulii iħaaqsasimapluni. ²⁶ Aasiñ anipluni aggiutigai tallimat malğich irrusiqłuich pigiiltuqtat inmiñiñ. Isiqhutiniñ iñuuniagñiqsut tavrani. Taamnaasiñ iñuk pigiiltuñniqsuq sivuanigñiñ.”

Quvianapiğataqtuq

²⁷ Jesus uqagtutlugu ağnam iñugayaaniñ nipliutiniñgaa, “Qanutun quvianaqtigiva ağnaq igñiruaq ilipnik sulii miluktutlutin!” ²⁸ Jesus-ñum kiuniñgaa, “Aa, aglaan qanutun quvianatluktigivat tamatkua tusaaruat uqalhanik Agaayutum aasiñ tupiğplugu!”

Qasilirut Quviqnaqtuamik Savaaqaquplugu

²⁹ Iñuich iñugiaksisaiñaaqspmata Jesus uqaaqsiñiqsuq, “Iñuich uvlupak pigi-itchuanjruat qiniğuktut quviqnaqtuamik savaamik ilitchuqutaulugu kisuu-tilaamnik, aglaan qiniğumiñaitchut taatnatchimik. Qiniñhiñgisiğaaat quviqnaqtuq savaaq atuupmatun sivuniksriqirimon Jonah-mun. ³⁰ Iğniñja iñuum ilitchuqutauñiaqtuq iñunñun marrumani uvlumi, atriplugu sivuniksriqiri Jonah ilitchuqutauruaq iñuiñun Nineveh-m. ³¹ Atanniivium uvluañi atanguruaq ağnam aggiqsuam uñallamiñ maatnaasu patchisigigisiğai iñuich iñuurat uvlupak atakkii taimmani iglauniqsuq uñasiksuamiñ naalagñityaqhuni Solomon ilisautripman puqutimigun. Atañji, iñuk maaniittuq kamanatluktuq Solomon-miñ. ³² Atanniivium uvluañi iñunja Nineveh-m patchisigigisipmiğai iñuurat pakmapak, atakkii taimani isummitqiniñiqsut mumikhutiniñ killuqsautmikiñ tusaakamitruñ Jonah-m quliatuqalhat. Atañji, iñuk maaniittuq kamanatluktuq Jonah-miñ!

Qaumman Timimun

³³ “Kia-unniiñ ikitnamiuñ naniq iritlaitchaa naagaqaa ilitlaitchaa ataanun utkusium aglaan iliragigaa naniqagvijnun. Inuilli qiniñumagaat qauma isigumin. ³⁴ Irisi nannison ittu timipsitñun. Irrakkiñ qiniñlakpaknik qaunagilguniaqtutin aullapayaaguvich. Aglaan irrakkiñ pigiitpaknik saptaaqsiñiaqtutin. ³⁵ Qaunagititchi qaumaruaq ilupsitñi taaqtuanjitchumuqu. ³⁶ Iluqani timin qaummaagikpan, ilanja taaqtuamiisuñaqani, qaummaagikkisuruq iluqaani, atriñugu naniq qaummatrimatun ilipnik qaumamiñik.”

Jesus-ñum Upyaktuğai Ukpinnuaqtit

³⁷ Jesus uqanjaiqman, Pharisee-ñuruam aiyugaagñigaa nigiyuqtuauqplugu. Malikhugu nayummagatağniqsuq tamaña nigiaqsipluniasiiñ. ³⁸ Pharisee-ñuruuq atlasuktuq ilitchugikamiuñ Jesus-ñum igğunjsilaanñat argañiñ nigigaluqaani. ³⁹ Atanguruam nipliutinigaa, “Aatai Pharisee-ñuruasii, salumapkairusi qaahñiñanitñik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan ilupsitñi immaukkaqtusi ivayaqtuligmik suli pigiiliqihigmik. ⁴⁰ Ukunani ilisağungitchalukkut. Agaayyutim iñiqtağigik iluqaanik qaanalu ilualu. Taatnatuntuuq iñiqtağigik iñuut timaalu isumaalu. ⁴¹ Aatchuutigiñiñ immañat qallutipsilu puggutapsilu nagliñnaqtuanun. Taatnağupsi suapayaag salumagisuruq sivuğaani Agaayyutim. ⁴² Nakhun Pharisee-ñuruasii! Qulikuraqtusi Agaayyutmun avuugutinin naurianik. Naagatai iñunñik añalatchitlaitchusi nalaullugu suli piqpakstriñitlusi Agaayyutmik. Atumaraksraqtarra suli qulikuruksraupmisi. ⁴³ Nakhun, Pharisee-ñuruasii! Qniñiqusağaqtsi aquppiutağiksaanun aquvitlusi katragvijnñi suli paglatqusuursi kamagilusi tauqsigñiagvijnñi. ⁴⁴ Nakhun, [ukpinnuaqtisii!] Atriqaqtusi nalunaitjutchignigilaanik iluvignik iñuich pisugvigikkanjitñik qaanatigun naluplugich.”

⁴⁵ Iañata ilisautrit maligutaksranik nipliutinigaa, “Ilsautrii, taavrumiña nipliğavich upyaktuğiptigtuuqu.”

⁴⁶ Jesus-ñum kiunigai, “Nakhun, ilisautrisii maligutaksranik. Inuich natmiğagigisi kivipqaqtağnaqtuanik aglaan ilipsi isatlaitchisi argagikkasi ikayuutigisuglugich natmanñun. ⁴⁷ Nakhun! Iniqsiraqtusi iluvigiksaanik sivuniksriqirinun, taipkunuñaami sivuniksriqiripayaanun sivulliagikkapsi tuqqutağikkanjitñun. ⁴⁸ Taatnaqapsi anjiquaupmisi, aasisuli iluagigiki tamanna savaagikkanñat sivulliagikkapsi. Taipkua tuqqutchiñiqsut sivuniksriqirinik, naagasuli nappairusi iluvijnitñik. ⁴⁹ Piqtutigiplugu Agaayyun nipliğniqsuq puqihigmigun, Tuyuqagisuruña sivuniksriqirinik uqqiraqtinigli iñugikkamñun. Tamatkua tuqqutkisilgitchaich ilañich suli piyuaglugich atlat. ⁵⁰ Taatnaqhutin Agaayyutim anasiñnuqsagisigai iñugikkanñi pakmapak iñuauqtulhatigun iluqanjitñik sivuniksriqirinik aullağniñhaniñaglaan nunam, ⁵¹ aullağniplutin tuqqutaulhaniñ Abel-ñum tuqqutaulhanun Zechariah-m, tuqqutauruam akungakni tunillağvium suli ipqitchuam inim. Aa, nipliutigipsi, iñuich iñuuruat pakmapak anasiñnuqsakkaugisirut iluqaagun tamarrumuuna. ⁵² Nakhun, ilisautrisii maligutaksranik! Kanjitsitlaitkiksi Agaayyutim uqalha uqqiraqtaalu suli ilisauttutiginjilugich. Atriqaqtusi iñunñik anmautiqaqtuag Agaayyutim anayuuqataanun aglaan anmajitlugu. Isinjichusi silipsuuq piñailutchisugmiplugich tamatkua isigñiuraqtu.”

⁵³ Jesus aullaaqsiyman tavrakña aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat naip-iquaqsiñiğaat apiqsruqtaqlugu supayaatigun, ⁵⁴ pisagisuklugu uqaqpan nalaunğıluni.

12

Jesus-ŋum Kiliktuutigigai Ukpinnuaqtuiliq

¹ Iñugaagruič kativiiñaqhutinj tatrutivaitlutinj tutiliqatautiniqsut. Jesus-ŋum nipliutiqqaağniğai maliguaqtini, “Qaunagititchi qaqqiam puvlak-srautaatniñ Pharisee-ŋuruat, ami ukpinnuağutaatniñ. ² Qanutchipayaaq matukkauruaq matuiğisiruq, sulı iluqani iriqsımaruaq ilitčuğipkakkauğisiruq. ³ Taatnamik qanutchipayaamik nipliaguvich taaqtuami tusağnağisiruq qaumaruami, sulı qanutchipayaamik isivrukkuvich inaurami nipitusıluni uqautauğisiruq nunaaqqiñi.

Sivuuğaginasigik Iñuich

⁴ “Uqautigipsi, ilauramaañ, iqsiginagich tamatkua tuqutčirağaqtuat timimik aasıñ taavruma aquagun savaaqalguilutinj pigiitluktuamik. ⁵ Urriqsuutiniagipsi taluğiraksramik, Sivuuğagisiuñ Agaayyun tuqup-kainanikami añalatchiñiqaqtuuaq anasıñnuqsagvinjmuktitchitlapluni. Ukpigisitña, ilaa taluğiraksrağigiksi. ⁶ Tallimat tinmiurat tunitlaiññiqpat malğunñun manıuraañnun? Naagasuli Agaayyutim atausiqunniñ tinmiuraq piğuumañtchaa. ⁷ Taatnatuntuuq ilipsitñi, nuyagikkasiunniñ niaqupsitñi kisısimaqtut. Taatnamik iqsıñasi, akısutluktusi iñugiaktuaniñ tinmiuraniñ.

Uqağithalu Piılaağithalu Christ-mik

⁸ “Nipliutigipsi, Kiña nalupqinağuni uqaqpan sivuğaatni iñuich piginıluni uvamnun, Iğñinan Iñuum nalupqinağlugu uqağigisipmıgaa sivuğaatni isağuligikkanıñ Agaayyutim. ⁹ Aglaan kia ayakpaña sivuğaatni iñuich Iğñinan Iñuum ayakkisipmıgaa sivuğaatni isağuligikkanıñ Agaayyutim. ¹⁰ Agaayyutim natqigutiyumaagaa iñuk uqağniqluktaqtuuaq Iğñinanik Iñuum. Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitchaa iñuk uqağniqluutiqaqtuuaq Ipqitчуamik Irrutchimik. ¹¹ Iñuich uqaqsittaağvinjmuutikpasi sivuğaatnun atañgich sulı añalati, isumaalunıaqasi qanuq naagaqaa sumik uqağniqtilaapsitñik. ¹² Atakkii tavrağuppan Ipqitчуam Irrutchim ilisautrigisigaasi uqaksrapsitñik.”

Atrikusaun Umialguruakun Kinnauruakun

¹³ Iñuk iñugaagrıñniñ nipliğniqsuq Jesus-mun, “İlisautrii, uqauttuuñ aniqatiga aviqulugich paisannaktaaksravuk aapamnuk unisağikkanı.” ¹⁴ Jesus-ŋum kiunıgaa, “Añuun, atanniqsuqtauyumiñaitčuña avguıtılasılunı suuraksrapsitñik ilipnunlu aniqatipnunlu!” ¹⁵ Nipliğniqsuq iluqanjitñun, “Munağititchi siqñaktuakıgmıñ! Atakkii suurağaisigaluağumi iñuk piññautigiyumiñaitchaa iñuuğimik.” ¹⁶ Tavrali Jesus-ŋum uqautiniğai atrikusautmik, “İlaatnıguuq iñuqağniqsuq umialguruamik. Nunañ nauqpauraqhuni kıpraksranik. ¹⁷ Isumaaqsıñıqsuq, İniksraigutigitka iluqaisa nauriatka. Qanuğisıvık? ¹⁸ İtağısırıñalıqaa, uqağniqsuq inmiñun, ‘siqumitkisigıtka tugvağvitka aasıñ nappılunı añitluktuank. Tavrunı tugvağisigıtka nauriağıkkatka sulı atlas suuratka. ¹⁹ Taatnaanikkuma nipliğısırıñı uvamnun, İñuuk, anaktaitchutin. Piññaktutin suurağayyanik inuğıkkanıñ iñugiaktuani ukiuni atugaksranik. Ki aasıñ iñuuniğıñ qağalutin niğılutin imiğutinlu. Quviasuğıñ!” ²⁰ Aglaan Agaayyutim nipliutiniğaa, ‘Kinnauıqsutin! Marrumani unnuami tuğısırıtın. Kia pigisıvıgıch suurañnaktapayaatin tugvaktın ilipnun?” ²¹ Jesus niplıpsaağniqsuq, “Taatan ittuq tugvairuani umialgutiksranik inmiknuñhiñaq aasrıñ suksraitlutinj Agaayyutitnıqtauruamik.”

Isumaaluutitigun

²² Jesus-ŋum nipliutitqinñigai maliguaqtini, “Uqautigipsi isumaaluqunijtłusi iñuuhñigmik, sumik niñiñiaqtilaaksrapsitñik naagaunniñ sumik atnuğaağniqtilaapsitñik. ²³ Iñuuhñiq pitłuktuanjuniqsuq niqimiñ, suli timi pitłuktuanjuruq atnuğaañiñ. ²⁴ Tautullaksigichata tulukkat, Nautchiitłaitchut naagaqaa katichitłaitchut, suli sigłuaqanjichut tugvağviksramiknik. Naagatai Agaayyutim niğipkağagigai! Akisutluktusi tamatkunakña tijmijunñiñ! ²⁵ Iłapsi iñuuhñi takłilaalguitchaa isumaaluutitigilugu. ²⁶ Añalatağilguinñiğupsuñj sua-samna mikiruaq, suvaata isumaaluutiqaqpisi atlanik sunik? ²⁷ Tautullaksigich nauriat atnuğarritłaitchuat injmiknik. Aglaan uqautigipsi, Atangum Solomon atnuğaallautat pigigaluaqługich atrinjtchait tamatkua piññaqnaqtuat nauriat. ²⁸ Agaayyutim atnuğaaqatłakpagich nauriat —ivgich illakhutinj uvlupak aasiñ ikipkaqługich uvlaakun — atnuğaatlukkumiñaiñiñiqpasi? Aatai, ukpiqsriłikiñiñiaqpat! ²⁹ Isumaalukasi niğiłiksrapstñik imiłiksrapstñiglu. ³⁰ Atakkii ukpinjaitchuat marrumani nunami isumaaluutiqaaqtut tamatkunija. Aapagikkapsi ilisimagaa inuğikkaqsi. ³¹ Taatnaqhusi pakaaqqağilugu Agaayyun añalatchiruaq nalaunjaruanjupluni umialiktun. Taatnağupsi qaitchigisigipsi inuğikkapayaapsitñik.

Umialgutit Qılanmi

³² “Iqsiñasi iñugiakitchuasi, atakkii aapagikkapsi qılanmiittuam aatchuğukkaasi ilaan pigikkañanik qaunagilusrił. ³³ Tunisigik sulliñaurasi qaiłluguasiñ akuqtuaq naglinjaqtuanun. Taatnağupsi inniaqtuq maniqagvıaqmatun piunğıgumiñaitchuamik. Tugvaqsiun umialgutiksraqsi pakmunja piyaqquğumiñaitchuamun, atakkii tiglinjaqtim tiglikkumiñaitchait suli qupilğut piyaqquğumiñaitługich. ³⁴ Nani umialgutitin itpata tavrani uummatin itkisipmiuq.

Itqanaisimaqtuat Savaktit

³⁵ “Itqanaiyağumausi savatritłipsitñun suli nannisi ikumalugich, ³⁶ atrilugich savaktit utaqqiruat añaayuqağmiknik utiqsağumaruamik katchuutiruat niğiqpagiatniñ. Tikiłluni katchaktuqpan añmautinayağaat utaqqipkasunjatnagu. ³⁷ Qanutun quviasuktigivat savaktit añaayuqağminj paqitpatinj itqumalutinj suli itqanaillutinj utiqpan. Naalağnisitchi, Añaayuqaq saalisagisıruq aquvitillugich aasiñ payuğlugich. ³⁸ Qanutun quvianaqtigivat Ataniğminj paqitpatinj piłhiñaagugutinj aggiqsıgnıqpan unnuam qitqani unniñ aquagun. ³⁹ Nalupqiginjtchiksi taamna, tupqum iñuan ilisimagumiñj tiglinjaqtim tikiumaħiksraña isiqittinayaitchaa tupiğikkağmiñun. ⁴⁰ Iłipsipsuuq, taatnatun piłhiñaanuyumausi, atakkii Iğñinja Iñuum aggiğisıruq sassağniğmi niğiuğinjısapıgun.”

Tuniqsımaruaq naagaqaa Tuniqsımaitchuaq Savakti

⁴¹ Peter nipliğniqsuq, “Ataniiq, uqautrivich taavrumıña atrikusautmik uvaptiknun naagaqaa iñupayaanun?”

⁴² Atanguruam kiuniğaa, “Uqallagłaña tuniqsimapluni suli puçikhuni savaktimik. Taamnauruq añaayuqañata igłauħiğmiñi qaukħiıutikkana atlat, savaktit niqiksrituplugich piñaqsikpan. ⁴³ Quvianamiuruq taamna savakti añaayuqañan paqitpani savaguni utiqpan. ⁴⁴ Iłumun uqautigipsi, Atangum taamna savakti munaqsriıutiniagağaa iluqaitñun suurağmiñun. ⁴⁵ Aglaan taamna savakti qaukħiıutikkana isummıñiğumi,

‘Anjaayuqağa muluruq,’ tavrakñaaglaan ipiğaqtuaqsılıgich atlat savaktit anjutit aġnatlu, suli niġiaqsılıni imiliguniġu, ⁴⁶ tavrauvaali anjaayuqaña utiġisiruq niġiuginjisillugu kilikkaluaqnaġulu. Uuma atanġum piġisigaa savagvianiñ piqasiutipkaġlugu tuniqsimaitchuanun. ⁴⁷ Taamna savakti qaukhiġutikkaña iġisimagaġuaqtuq anjaayuqaġmi pisulhanik. Aġlaan tupaktrinjitluni anasiñjuqsusiaqallapiagnaqtuq. ⁴⁸ Aġlaan savakti naluruuq ataniġmi pisulhanik nalaunñailiqiruaġlu anasiñjuqsakkaugisiruq atqunaunġilaamik. Iñuk aatchuusiaqaqtuq atqunaq iñuich niġiugvigisigaa atqunaq. Aasiñ iñuk aatchuusiaqatluktuq iñuich niġiugvigitlukkisigaa.

Jesus Aggiutriruq Aviktuiġimik

⁴⁹ “Agġiqsunja nunamun isummitqiaġlugich iñuich. Agġiġa ittuq ikniq-suġmatun nunamun, aa, uvvatuq iknaktinjaniksimali. ⁵⁰ Akuqtuġisiruñja paptaagutiksramik; qanutun ihuġliuqtigivik atuumaniathanunaglaan! ⁵¹ Isumavisi agġiutriñipluñja tutqutmik nunamun? Qaṇaa, agġiutriruñja aviktuiġimik. ⁵² Pakmaniñaglaan anjayuqaġiich tallimauyumiñ avikkisirut, piṇasut akilġiġlugich malġuk suli malġuk akilġiġlugich piṇasut. ⁵³ Aapa akilġiġutiniaqtuq iġniġmiñun suli iġniġ aapamiñun; aaka akilġiġutiniaqtuq paninmiñun suli panik aakamiñun; aakaruaam akilġiġisigaa ukuani suli ukuanjuruuq aakaruaani.”

Kaṇiqsimalugu Atuumaruksraq

⁵⁴ Jesus-ñum nipliutilġiñiġai iñuich, “Tautukapsiuñ nuviya kanaknamiñ nipliġaqtusi sialuguġniġniplugu, aasii sialuguġaqtuq. ⁵⁵ Ikpigikapsiuñ anuġi unallamiñ nipliġaqtusi uunaqsiñiġniplugu, aasii uunaġuġaqtuq. ⁵⁶ Ukpinñuqaqtasii! Iġisimagaġuqtusi siġaksramik qinñanajun nunam qilaumlu. Suvaatami naluvisiuñ qanuutaulha atuumaruam pakmapak?”

Atisqatigiun Akilġiġsuqtin

⁵⁷ “Suvaata isivġiutlaitpisi ilipsitñik sum nalaunñatilaanjanik piraksrapsi? ⁵⁸ Kia iñuum pasikpatin malġutaksratigun aasii uqaqsittaagvinmuutilutin, pisuqtılaapni inillaksaġumagiñ agvisigikkan tikitkaluaqnaġu uqaqsittaagvik. Taatnanjitchuvich tikiutigisigaatin atanniqsuqtimun, aasiñ atanniqsuqtim qaitkisigaatin aikġisuqtinun, aasii aikġisuqtit iġisigaatin isiqtauvinmun. ⁵⁹ Uqautigikpiñ, aniyumiñaitchutin isiqtauvinmiñ akilġaluaġnagich akilġaksrapayaatin.”

13

Mumigusi Killuqsautipsitñiñ Naagaqaa Piyaqquġusi

¹ Jesus uqaqtitlugu ilanġich iñuich Jesus-munñiqsut uqautiplugu Galilee-ġmiunik Pilate-ñum tuqqutanjiñik tunillaqtuqtitlugich Agaayyutmun; aunġillu aunġich niġrutitlu avuġiiksitlegich. ² Jesus-ñum kiuniġai, “Isummatigivisigich taapkua Galilee-ġmiut killiqirautluñniplugich atlaniñ Galilee-ġmiuniñ tuqqutaupmata taatna? ³ Qaṇaa, uqautigipsi, isummitqinjitcupsi mumigusi killuutipsitñiñ iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun. ⁴ Itqallaksigik taapkua akimiaq piṇasut iñuich Siloam-mi tuqqutaurat nasirvium kattaqipmagich? Isummatigivisigij killiqirautluñniplugich iluqaitñiñ iñunñiñ Jerusalem-miñ? ⁵ Naagga, uqautigipsi, isummitqinjitcupsi mumigusi killuutipsitñiñ iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun.”

Atrikusaun Asirritlailaakun Napaaqtukun

⁶ Jesus-ŋum uqautiniġai uumiŋa atrikusautmik, “Ħaatniguuq iñuk asir-
risuuruamik napaqtuqaġniqsuq nautchiiviniñi. Asiaqaqmagaqamiuŋ
paqitchiñiñiñiqsuq. ⁷ Aasiñ nipliutiniġaa nautchirriqirini, ‘Uvva, piŋasuni
ukiuni asiaqaqmagaqapku taamna napaqtuq paqitchiñitchuŋa. Kippuun!
Atuqsiñāġaa manna nuna.’ ⁸ Aglaan nautchirriqirim kiuniġaa, ‘Anjuun, taat-
niillagļi atautchimi ukiuni. Nivaŋniaqturja avataagun suli iļliqilugu nagguk-
sautmik. ⁹ Aasiñ asirriñiqpan ukiutqikpan nakuuniaqtuq aglaan piŋitpan
kipiniaġiga.’”

Jesus Mamititchiruoq Aġnamik Jew-ŋuruat Miŋuiqsiġviata uvluaui

¹⁰ Ħaŋatni Jew-ŋuruat miŋuiqsiġviata Jesus iļisautriñiqsuq katraġviŋmi.
¹¹ Tavrani itmiñiqsuq aġnaq irrusiqļuqaqtuq naŋititchiruamik ilaanik
akimiaq piŋasut ukiuni. Taatnaqhuni imupluni isivilguilġiñiqsuq.
¹² Jesus-ŋum tautukamiuŋ tuqļuġniġaa iŋmiñuqplugu, “Aġnaaq,
atniġñautaiqsutin.” ¹³ Iļigai argaŋni ilaanun. Aġnam isivitiqami
kamaksruaqsiġaa Agaayyun. ¹⁴ Anjalataan katraġvium iħuagiñiñiġaa
Jesus-ŋum iħuaqsiħa miŋuiqsiġvium uvluaui. Tarra uqautiniġai iñuich,
“Itchaksrat uvlut ittut savagviksravut. Agġiġautitchi taapkunani uvluni
iħuqsiŋrautyauqtuġlusi miŋuiqsiġvium uvlunilaŋani.” ¹⁵ Atanġuruam
Jesus kiuniġaa, “Ukpiŋŋuqaqtisi! Iluqapsi pituiġayaġaa qunŋiñi unniñ
natmaktini inaaniñ imiġiaqtuqtilluguasii miŋuiqsiġvium uvluaui. ¹⁶ Una
aġnaq kiñuviaġiġaa Abraham-ŋum naagaunniñ tuunġaum pituksimaplugu
akimiaq piŋasuni ukiuni. Pituitlaiñiñiqpigu marrumani miŋuiqsiġvium
uvluaui?” ¹⁷ Taavruma kiggutaan kannuťchaktinniġai akilļiqsuqtiŋi, atlat
iñuich quviatchakmiŋkaqļugich iluqaagun quviqnaqtautiguŋ savaŋjiguŋ.

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

¹⁸ Jesus apiqsruġniqsuq, “Sumik atriqaqpa aŋaayuqautaa Agaayyutim?
Sumik atrilġiñiaqpigu? ¹⁹ Ittuq mustard-ŋum nautchiaksraraŋatun aŋutim
nautchiikkaŋatun nunautmiñi. Nautchiaq naukami napaqtuqpaġuqtuq
aasiñ tiŋmiurat siłami uġluluqħutiŋ akiguiñun.”

Atrikusaun Puvlaksautikuŋ

²⁰ Jesus apiqsrutqinñiqsuq, “Sumik atrilġiñiaqpigu aŋaayuqautaa Agaayyu-
tim? ²¹ Itnatun ittuq puvlaksautitun aġnam akarrutiksraŋatun mukkaakstra-
mun, iluqani puvlaŋniaħhanunaglaan qaqqiaksram.”

Amisuuraq Talu

²² Jesus igliġniqsuq nunaqqisiguŋ suli nunaqqiuratiguŋ, iļisautripluni
iñuŋnik iglauħiġmiñi Jerusalem-mun. ²³ Ħaŋata apiqsruġniġaa, “Ataniiq, iki-
tuuralkħiñat anniqsuġniaqpat?” Jesus kiuniġai, ²⁴ “Pisuqtilaapsitiñi isigñiaġitchi
amħuakun talukun, atakki iñuġiaqtuq iñuich isigñiaġisigaluaqtuq aglaan
piļguyumiñaitchut. ²⁵ Iñuan tupqum umikkisigaa talu. Qichagupsi siłataani
katchaktuġisirusi talumi suli nipliġusi, ‘Anjuun, aŋmautillaktigut!’ Kiugisigaasi,
‘Nalugiga nakitħa agġiqsilaaqsi!’ ²⁶ Tavrali kiugisigiksi, ‘Niġirugut imiqatigi-
plutinlu iļisautrikavich nunaqqiptikni.’ ²⁷ Aglaan niplitqikkisiruq, ‘Nalugiga
nakitħa agġiqsilaaqsi. Piiġitchi uvaŋniñ, iluqasi pigiļiqiraurasii.’ ²⁸ Qanun
qiatigisirusi tiriquulatchiļugich kigutisi tautukkupsigik Abraham, Isaac,
suli Jacob, suli iluqaisa sivuniksriqirit aŋaayuqautaaŋi Agaayyutim igitaup-
kaġusi! ²⁹ Iñuich agġiġisirut kivaknamiñ kanaknamiñlu suli nigigmiñlu
uŋallamiñlu aasiñ aquvillutiŋ niġiqpagviŋmun aŋaayuqautaaŋi Agaayyutim.

³⁰ Isummatigillaksiun̄ una, ilasi suvasaḡin̄isasi pakma kamanaqsikkaugisirut suli kamaḡahutin̄ isumaruat pakma suvasaun̄ḡisirut.”

Jesus-ḡum Piqqaksriḡha Jerusalem-miunik

³¹ Ilan̄isa Pharisee-ḡuruat utlakkaat Jesus nipliutiḡlugu, “Aullaqtuksraurutin maakḡa, atakkii Herod-ḡum tuqqutchukkaatin.” ³² Jesus kiun̄ḡai, “Uqautityaqsiun̄ taamamna Herod kayuqtumik atriqaqtuḡ, ‘Anitqataḡitka irrusiqḡuich suli iḡaqsiragaipḡuḡa atn̄ḡnaqtuanik uvlupak uvlaakunlu, suli piḡayaukun uvluk naatchigisiruḡa savaamnik.’ ³³ Iḡliqtuksraupiaqtuḡa tumipkun uvlupak, uvlaakunlu, suli uvlutqikpan, atakkii sivuniksriḡiri tuqqutautlaitchuḡ Jerusalem-ḡum avataani. ³⁴ Annaatuk, Jerusalem-miut! Tuqqutaḡigitin̄ sivuniksriḡirit, uyaḡaḡnik milluuḡḡuḡillu uqqiraqtit Agaayyutim tuyugikkaḡi ilipsitḡun̄! Qapsiḡiaḡlaan katitchukkaluaḡaḡiḡipsi atrilugu aḡarḡiqḡak piyaḡquḡtailitniktuaḡ paiyaḡmiḡnik ataani isaḡḡuḡmi, aḡlaan pitchiḡiitchusi! ³⁵ Taatnamik tupiqsi suksraakkauḡlapiḡnaqtuḡ suun̄iḡaḡuḡlugu. Qiḡnitqikkumiḡaitchipsitḡa niḡliḡviksrapsitḡun̄aḡlaan, Uvvatuḡ Agaayyutim piḡiutiḡaḡliun̄ taamna tikitchuaḡ atḡaḡun̄ atan̄ḡum.”

14

Jesus-ḡum Mamititchiḡha Atn̄ḡnaqtuamik

¹ Miḡuiḡsiaḡvium uvluan̄i Jesus niḡiyaqtuaḡniḡsuḡ kiḡun̄ḡanun̄ sivulliuḡ-taata Pharisee-ḡuruat. Iḡuani naipitḡulḡiḡniḡaḡat. ² Iḡuk Jesus-muḡniḡsuḡ puvinniḡsuḡaḡ iluqaani timimiḡi. ³ Jesus-ḡum aḡiḡsruḡniḡai ilisautrit maligutaksranik Pharisee-ḡuruatlu, “Maligutaksruḡaḡnaḡa mamititchiruni miḡuiḡsiaḡvium uvluan̄i?” ⁴ Aḡlaan niḡliḡniḡniḡisut. Jesus-ḡum aksikḡuḡu iḡuk iḡaqsipkaḡniḡaa aasiḡiḡ aullaḡtitlugu. ⁵ Tavra nipliutin̄ḡai, “Iḡniḡaḡupsi kataguniasiiḡ niḡviamun̄ miḡuiḡsiaḡlum̄ uvluan̄i nuḡinnayaḡpisiun̄ tavrakḡa qilamak’ Taatnatun̄ piḡayaitpisi pamiḡsaḡaḡupsi? [Taatnamik nalaun̄ḡaruḡ mamititchikama miḡuiḡsiaḡvium uvluan̄i.]” ⁶ Aḡlaan kiggutiksraiḡniḡaḡat.

Atchiksuaḡiḡlu Tukkuḡin̄ḡaḡiḡlu

⁷ Jesus-ḡum ilitchuḡiniḡai ilan̄ich aiyugaakkauruat piksraḡhat aḡuppiutaḡin̄ḡisranik. Uqautiniḡaiḡi atrikusautmik. ⁸ “Kia aiyugaaḡpatin̄ kaḡuutiruam niḡiqḡpagvianun̄ aḡuvinniaḡnak aḡuppiutaḡin̄ḡisramun̄. Kiḡna tavrani kamanatluḡtuḡaḡ ilipniḡ aiyugaakkauviaḡtuḡ. ⁹ Aiyugaaḡtovich aiyugaaḡḡisuum̄ iliptiknik utlakkayaḡaḡatin̄ niḡliḡuni, ‘Ki, una iḡuk aḡuvilli uvuḡa.’ Kannusuliḡayaḡtutin̄ aḡuvititpatin̄ atchitḡlukuḡuamun̄. ¹⁰ Uvvaasiḡiḡ, aiyugaakkauyuvich aḡuvillutinaasiḡiḡ atchitḡlukuḡuamun̄, ilvilli aiyugaaḡtovich utlakkayaḡaḡatin̄ nipliutilutin̄, ‘Iḡauramaḡ, uvuḡaḡiḡi aḡuppiutaḡitḡlukuḡuamun̄.’ Taavrumuuna kamagigisigaatin̄ sivuḡaḡatnī iluḡatin̄ aiyugaakkauruat. ¹¹ Atakkii kisupayaḡaḡ in̄miḡiḡ kamanaḡsiruḡaḡ atchiksikkaugisiruḡ, suli kisupayaḡaḡ atchiksiruḡaḡ in̄miḡiḡ kamanaḡsikkauluni.”

¹² Tavrakḡa Jesus-ḡum nipliutin̄ḡaa aiyugaaḡḡisuaḡ, “Qitiquu-taḡtitchiḡniḡaḡvich unniḡiḡ nullautchiqsitchiḡniḡaḡvich, aiyugaaḡniaḡnagich ilauraatin̄ aniaḡatiutin̄lu naagaunniḡiḡ ilatin̄ umialḡuruat silallitun̄lu, atakkii aiyugaaḡisipmigaatin̄. Taavrumuuna akil̄iusiaḡaḡisirutin̄. ¹³ Niḡiqḡaktitchiḡniḡaḡvich aiyugaaḡḡmagisi nagliḡnaqtuat aulatḡaitchuḡtuḡ suli pisutḡaitchuḡat qiḡnitḡaitchuḡtuḡ. ¹⁴ Aasiḡiḡ quviatchaktitanaiaḡtutin̄ atakkii ilaisa akil̄iutiksraitchaatin̄. Agaayyutim akil̄igisigaatin̄ taivrumanī uvlumi anitqikpata tuḡuḡiḡmiḡiḡ tamatkua savaaḡaḡtuḡat Agaayyutim pisul̄hanik.”

Atrikusaun Niǵiqpaǵvikun

¹⁵ Ǫaǵat iñuich aquppiǵatauruuq niǵǵivini tusaakami taavrumiña nipliutiniǵaa Jesus, “Ǫuvianamiurut tamatkua niǵiqatauniaqtuat añaayuqautaani Agaayyutim.” ¹⁶ Jesus-ñum nipliutiniǵaa, “Ǫaatniguuq iñuk aiyugaaqniñniqsuq iñugiaktuanik iñuñnik niǵiqatiksraǵmiñik. ¹⁷ Niǵiñaqsiptman tuyuǵiniǵaa savakti uqautitquplugich aiyugaakkani, ‘Uvuñǵitchi, supayaaq piñiñaǵuqtuq!’ ¹⁸ Aglaan iluqatiñ patchisiqsuaqsiñiqsut. Sivullium uqautiniǵaa, ‘Tausiqsuna nunamik. Tautugiǵniǵiǵa. Uvvatuq akuqtuǵuñ pisanjitchuuǵutiga.’ ¹⁹ Atla nipliǵniqsuq, ‘Tausiqammiqñuñ tallimanik unirrautiǵatigiñnik uuktuǵiǵniǵitka. Uvvatuq akuqtuǵuñ pisanjitchuuǵutiga.’ ²⁰ Suli atla nipliǵniqsuq, ‘Ǫaatnikpaalukñuñ, taatnaqñuñ utlautilguitchuñ.’ ²¹ Savakti utiǵniqsuq uqautipluguasiñ añaayuqani. Taavruma qinnakhuni nipliutiniǵaa pirini, ‘Ǫilamiksruǵutin tumitchaanuǵiñ suli akunǵatnun tupqich nunaqqimi qǵǵisillugich nagliñnaqtuatlu aulǵuitchuatlu suli qiniñtlaitchuatlu pisutlaitchuatlu.’ ²² Aqvatigun savakti nipliǵniqsuq, ‘Ataniq, savaǵiǵiǵa savaǵitqukan aglaan iniksraǵtuǵsuli.’ ²³ Añaayuqam nipliutiniǵaa savakti, ‘Aullaǵiñ tumitchaanun. Uqautiyakkich iñuich nanipayaaq niǵiqasiquluna. Tupiǵa immiǵli iñuñnik. ²⁴ Uqautigipsi, taipkua iñuich utlautinjitchuat aiyugaaqtaugaluaqhutinj uuksiyumiñaitchut nullautchiukkamniki!’”

Jesus-ñum Maliguaqtini Inmknun Suksraaqugai

²⁵ Iñugiaktuat iñuich maliniǵaat Jesus. Kinaiqamigich nipliutiniǵai, ²⁶ “Kiña maligukkumi maliguaqtaulguuyumiñaitchuq kisianik piqpagitlugluña aapamiñiñ aakamiñiñlu, nuliǵmiñiñ qitungamiñiñlu, suli aniǵatiumiñiñ naagaunniñ inmiñiñ. ²⁷ Kisupayaaq iǵlutuinjitchumi sannigutaǵmiñik maligluñalu maliguaqtaulguuyumiñaitchuq. ²⁸ Nalliqsi nappaisukami nasirvinmik aqvutluni naarrutiksraǵmagaǵaqtuq savaaksraǵmiñik. ²⁹ Turvilianikkaluaǵlugu maniksraiñniǵumi tupqum naarrutiksrananik tamatkua qiniñtuat iǵlutiǵinayaǵaat ³⁰ nipliǵutin, ‘Taamna iñuk nappaisaǵaluaqñuni naatchinjitchuq.’ ³¹ Aasiisuli ataniq qulit kavluutinik añuyyiuqtiaqtuuq akilliñiutisukkumi atlamun umialinmun piqaquamun iñuiñnikan kavluutinik añuyyiuqtinik, ilaa aqvutqaǵuni sivunniugayaqtuq sanjigaluaqmagaǵmi iǵluliǵumiñ atla umialik. ³² Iǵlutiuyumiñaiñniǵumi tuyuqǵayaqtuq kiliktinik paǵlugu atla ataniq apiqsruǵlugu qiniñiurritquluni unasiññaan.” ³³ Jesus nipliǵniqsuq, “Taatanuntuuq, kiñapayaaq maliguaqtigiyumiñaitchiǵa suksraangisuaqpan inmiñik suli suksraaǵlugulu iluqaan pigikkani.

Atuǵumiñailaq Taǵiuq

³⁴ “Taǵiuq nakuuruq, aglaan taǵiǵniraañaiǵumi, nakitña taǵiǵniraalitqikkisiva? ³⁵ Nakuunjitchuq nautchiiviksrautmun unniñ naggutiksriuganun. Iktaksrañhiñauruq. Naalañniǵitchi, siutiqaqtuasi!”

15

Ipñaiq Tammaqtuq

¹ Ǫaǵatni uvlut iñugiaktuat tax-siliqirit suli killuliqirit utlautiniqsut tusaa-suklugu Jesus. ² Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit uqapiñuqaqsiñiqsut, “Uma iñuum paǵlagai killuliqirit niǵiqatigipluǵillu!”

³ Tavrakña Jesus-ñum uqautiniġai atrikusautmik, itna, ⁴ “Ilarisamma tallimakipiamik ipnaiqagumi tammaiġlugu ilaġat, suniaqpa? Uniññaġai tallimakipiaġuutailat ipnaich iñuilaami aasii pakkiagħlugu atausiq tammaqtuaq paqinnialħanunaglaan. ⁵ Paqitnamiuñ quviatchallapiagħniqsuq natmiutiplugu ⁶ agġisinigaa. Tuqħuqgich ilauraani siġalliumiñu nipliutiniġai, ‘Quviatchaktunja paqitnapku tammaqtuaq ipnaiġa. Quviasuqasiqsikña!’ ⁷ Uqautigipsi, taatnatuntuuq quvianatlukkisiruq pakmani atausiq killuligiri isummitqikpan taapkunakña tallimakipiaġuutailaniñ nalaunjaruaniñ iñuñniñ isummitqinñianjññasugiruaniiñ.

Maniuraq Tammaqtuaq

⁸ “Aġnaq qulinik qatitqaanik maniuraqagumi tammaiġlugu ilaġat, suniaqpa? Ikillugu naniq salikuġniagaa natiq, pakiglugu maniuraq nanipayaaq paqinnialħanunaglaan. ⁹ Paqitnamiuñ tuqħuġai ilauraani siġalliumiñu nipliutiplugich, ‘Quviatchaktunja paqitnapku maniuraġa tammaitchaġa. Quviasuqasiqsikña!’ ¹⁰ Uqautigipsi, taatnatuntuuq isaġulgi Agaayyutim quviasuqagtut atausiq killuligiri isummitqikman.”

Iġñiq Tammaqtuaq

¹¹ Jesus uqaaqtusaaġniqsuq, “Iñugguġuvva malġuñnik iġñiaqtuuaq. ¹² Nukaqħium nipliutiniġaa, ‘Aapaan, aatchunja pakma paisannaktaaksrautimnik.’ Uvvaasiiñ añutim avinñiġai suurani taapkunñunja iġñanmiñun. ¹³ Uvlut aquuranatigun nukaqħium tuniñiġai supayaat pigikkani, aullaqħuni nunamun uñasiksuamun. Tavraniasiiñ maniġutiniqsuq iñuuniamaqħuhuni. ¹⁴ Maniġutipman kakkaaqsiuħi iñiñisquq iñupayaanun taapkunani nunaaqqiñi. Suiġlapiamiuħi. ¹⁵ Kiisaimmalu savaaqsiñiப்பு uqatnun nunalgich tamarrumani nunami. Taavruma munaqsriliutiniġaa qaunagitquplugich kuniani. ¹⁶ Niġisukpaitħuni niġisukkaluaġniqsuq kuniat niqiksrantħik aglaan iñuich niġipkaġuñiñiġaat. ¹⁷ Tavrakña qaugriaqpalanjiqsuq nipliħuniasiiñ, ‘Iluqatin aapaa savaktai sippakuuqtuahutin niqiksraraqagagtut. Aglaan kakkaagataqunja. ¹⁸ Makillunja aullaġisirunja aapaanun nipliutilugusiiñ, Aapaan, killuqsagtunja akitñaqħu Agaayyun ilviħu. ¹⁹ Taiguutiqaqtuksraunġisunja iġñipnik. Ilaaliunja akiññanñaqtaunun savaktipnun.’ ²⁰ Tavra makitħuni aapamiñunjiqsuq.

“Uñasiksitħugusuli aapaan tautunñiġaa aasiiñ ilunñutħakhuni. Aqpaqsrugħniqsuq iġñigmiñun iqitħuġasiiñ kunikħugulu. ²¹ Iġñinjan nipliutiniġaa, ‘Aapaan, killuqsagtunja akitñaqħu Agaayyun ilviħu. Taiguutiqaqtuksraunġisunja iġñipnik.’ ²² Aglaan aapaan tuqħuġniġai savaktini, ‘Qilamik, agġittrisitħi nakuġniqsramik atnuġaatqutikranjñik qitħiġutitħugulu sul sakpakkiġlugu. ²³ Taatnaanikkupsi aikħiġitħi uqsraqsaamik nuġgamik tuqħuġuġasiiñ, uvagulli quviasuguta niġiqpakkumaugut. ²⁴ Iġñiġa tuqħuġaluaqtuaq pakma iñuuruq, tammaġaluqtuuaq pakma paqitauruq.’ Tavraasiiñ niġiqpaqsiñiqsut.

²⁵ “Taatnaqtitħugich anayukħiq nautħiivñmiñ aiñiqsuq. Qallikami tupiġmun tusaagaqsiñiqsuq atuqtuuramik aġġiruaniġlu. ²⁶ Tuqħuqħuġu ilaġat savaktit apiqsruġniġaa, ‘Suvat ipkua?’ ²⁷ Savaktim kiunigaa, ‘Nukatchian aiñiqsuq sul aapavich tuqutħisipluġu uqsraqsaamik nuġgamik. Niġġisigaa utitħiġluqman nakuupluni.’ ²⁸ Aapiyanja qinnakpaitħuni isiġunjiñniqsuq tupiġmun niġiqpaktuanun. Aapaan anipluni injiqsruaġniġaa isiquplugu. ²⁹ Aglaan uqautiniġaa aapani, ‘Atanjii, iluqaitħi ukiuni savautigikpiñ

kamagiplugulu tilliñ. Aglaan nagruligauramikunniñ aatchungañitchikma niğiqaupautiksramnik ilauraatkalu. ³⁰ Aglaan taamna igñiğiñ maniigutiniqsuq akiisutigunlu. Aasiñ aipman tuqutchirutin uqsraqsaamik nuğgamik pisigiplugu.’ ³¹ Aapanan kiuniğaa, ‘Iğñiij, ittutin ataramik uvañni. Suuratka iluğaisa pigigitin. ³² Aglaan niğiqaupaktuksraurugut quviasullapiaguta, atakkii nukatchian tuquruuq pakma iñuuruq, tammaqtuuaq pakma paqitauruq.’ ”

16

Atrikusaun Pisaasuqtuakun Anjalatchiruakun Suuranik

¹ Jesus-ñum uqaaqtuutiniğai maliguaqtini, “Taimmaguuq umialik savaktiqağniqsuuaq anjalatchiruamik suurağmiñik. Iñuich umialik uqautiniğaat anjalatchiruamun maniigutchağniplugu. ² Umialgum tuqluqamiuñ uqautiniğaa, ‘Sua uvvauna tusaakkağa ilipkun? Uqautiñña qanuq anjalatchisilaaqnik suoramnik. Anjalatchitqikkumiñaitchutin suoramnik atakkii maniigutchağniğikma.’ ³ Savakti isummigñiqsuq, ‘Añaayuqagma piigatağaña savaamniñ. Qanuğisivik? Paulğiralguimitiunja nunamik sulikannuğipmigiğa injiulağisrağa. ⁴ Uvvaliğaa itnağisiruñ! Savañaiguma ilauraagağumuñña tukkiqsiksramnik.’ ⁵ Anjalatauruam tuqluğniğai iluğaisa iñuich akiqsruutiqaqtuat añaayuqagmiñun. Apiqsrugniğaa sivulliq, ‘Qanutun akiqsruumaviuñ añaayuqaga?’ ⁶ Taavruma kiuniğaa, ‘Tallimakipiatun iñugiaktiilaalijnik qattağruñnik uqsrunik.’ Suuranik anjalatauruam uqautiniğaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aquvillutin aglaguñ tavrurña malğukipiaq qulit.’ ⁷ Apiqsrulğiñniğaa atla, ‘Ivichaasiñ, qanutun akisruutiqaqpich?’ Taavruma kiuniğaa, ‘Tallimakipiatun iñugiaktiilaalijnik miissuñnik mukkaaksranik.’ Suuranik anjalatauruam uqautiniğaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aglaguñ sisamakipiaq.’ ⁸ Atangum Jesus-ñum uqaginiğaa nalaunñaitchuaq anjalatchiruuaq suuranik pillautagñiplugu pisaasulhagun. Atakkii iñui nunam pisaasutluktut piqatiqaqamiñ iñuuqatiumiknik tamatkunakña ukpiqsriruaniñ. ⁹ “Uqautigipsi, Ilauraalliugusi atuğusi manigikkapsitñik ikayuutiksranatnik tamatkua inuqsralliuqtuat. Ilaatnigun tuquniğuvich aasiñ manik nunutpan iniqagisirusi pakmani. ¹⁰ Kisupayaaq tuniqsimaruuaq mikiruatigun tuniqsimagisipmiuq anjruatigun. Kisupayaaq tuniqsimaitchumi mikiruatigun tuniqsimaitkisipmiuq anjruatigun. ¹¹ Uvvaasiñ tuniqsimaitchuvich anjalatchiñiqni nunam suuraiñik, qanuğuni Agaayyutim tunjavigitlagisiñiipatin anjalatchiñiqni ilumutun umialgutauruanik? ¹² Tuniqsimaitchuvich atlam suuranigun, qanuğuni Agaayyutim aatchutlagisivatin piksraqnik. ¹³ Kiñaunniñ savautrilguitchuq malğunjik añaayuqañnik. Atakkii uumigigisigaa atausiq aasiñ piqpagilugu ilaqataa; kamagigisigaa atausiq aasiñ nagğugilugu ilaqataa. Savautrilguyumiñaitchusi iluqaaknik Agaayyutmiglu manijmigu.”

Ilañat Jesus-ñum Iisaututtinijsa

¹⁴ Pharisee-ñuruat tusaakamitruñ iluqaan tamanna, mitautiginiğaat Jesus atakkii piqpaksriplutinj manijmik. ¹⁵ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Nalaunñanisuruusi takkuatni iñuich, aglaan Agaayyutim ilisimapiagai uummatisi. Atakkii sut kamañaqsiqkakkauruat akunğatni iñuich Agaayyutim nagğugipiagai.

¹⁶ “Agğilhanunaglaan John Paptaaqtitchirim maligutaksranalu Moses-ñum aglanjalsu sivuniksriqirit anjalatkaich iñuuniañivut. Aasiñ tavrakñaniñaglaan tusaayugaallautaña añaayuqataan Agaayyutim

quliatqutan uniqsuq, suli piyumalaaqtuat sakuuktut Agaayyutmun atanniqsimatquplutin. ¹⁷ Mikiniqs-rallapiaqunniñ titignaurana aglaum maligtaksrani simniğumiñaitchuq kisanik qilaglu nunalu piqpaknik.

¹⁸ “Kia anjutim avitchumiun nuliani aasiñ kasuutiluni atlamun agnamun atlatuğaqtuq; taatnatuntuuq anjun kasuutiuyumi avisimaruumun agnamun atlatuqmiuq.”

Umialiglu Lazarus-lu

¹⁹ Jesus uqaagtulgitchuq, “Ilaatniuuq umialiqagñiqsuq atnuğaqağuuruamik akisuruanik suli iñuuniaqhuni ayuqsranitluni uvlugagipman. ²⁰ Uvvaguuguna injiularikniaq atilik Lazarus-mik killigruaqaqtuq. Iñuich inillañniğaat paananun umialgum tupqan, ²¹ nigillağkasugaluni kanganauranik kataktuanik umialgum nigğivianiñ. Qipmich utlaklugu aluktugaqniğaiç killii. ²² Injularikniaq tuqupman isagulgich akiyautiniğaat sanigaanun Abraham-ñum. Umialik tuqupmiñiqsuq iluvikkaupluniasiiñ. ²³ Aasiñ anasiñnuqsagvinyi mi naglik-saallapiagataqtuq. Aagluqhuni tautuñiğaa Abraham unjanun Lazarus-lu saniganiittuq. ²⁴ Umialik tuqluğniqsuğli, ‘Abraham Aapaan, Nagligillaññanjan! Tuyuğiuñ Lazarus kiñillağlugu tikini imiğmun niglaqtigiagliuñ uqağa, atakkii nagliksaallapiagtuñña iknigmi!’ ²⁵ Aglaan Abraham nipliğniqsuq, ‘Iğniñ, itqallaun una! Iñuulqini piqagtutin iluqaanik nakuuruamik, aasiñ Lazarus piqaqhuni iluqaanik pigiitchuamik. Aglaan pakma arauttutiqagtuq uvani nagliksaaqtitlutin. ²⁶ Naagaunniñ itiruamik ikaagnağumiñaitchuamik piqagtuq akunnaptikni. Kiñaasiñ ikaatlaitchuq uvakña ilipnun, naagaqaa kiña ikaatlaitchuq uvaptiknun ilipniñ.’ ²⁷ Umialik nipliğniqsuq, ‘Abraham, aapaan! Injigikiñ, tuyuğilugu Lazarus aapaan tupqanun. ²⁸ Tavrani tallimanik aniqatigagtuñña. Kilituğiağligich tatamnaqtuamik, tarrali uvunanjitchumagaat inaanun nagliksaağvium.’ ²⁹ Abraham nipliğniqsuq, ‘Aniqatiutin piqagtut aglaanjitnik Moses-ñum suli sivuniksriqirit uqautriqaghutinj tatamnaqtuamik. Aniqatiuvich naalağniraksrağigaiç taipkua uqaqpata.’ ³⁰ Umialgum kiuniğaa, ‘Abraham, aapaan! Taamna apainujitchuq. Aglaan kiña utiqhuni tuquruamiñ utlautikpan, isummitqikkayaqtut killuqsautmikniñ.’ ³¹ Aglaan Abraham nipliğniqsuq, ‘Naalağniñitchumisigich aglaanj Moses-ñumlu sivuniksriqiritlu tusaayumiñaitmiut kia-unniñ utiğuni tuquruamiñ uqautikpatinj.’”

17

Killuqsaulu Natqigutriğlu

¹ Jesus-ñum niplutiniğai maliguaqtini, “Nalupqinaitchuq. Killuqsaqusağutit atuumaniqut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpigutaiqsitchiruaq iñunmik killuqsaqusaagiliğmigun. ² Nakuutlukkayaqtuq taatnasiq iñuk igitaukpan tağiumun uyağanjmik qunjsiğmiutchiğlugu, taamna ililgaamik killuqsaqusaagitniktuq. ³ Taatnamik munagititchi! Aniqatiksi killuqsapqan suakatagumagiñ, aasiñ isummitqikpan natqituyumagiñ. ⁴ Killuqsagñiqpan akitñağutin tallimat malğunniaglaan atautchimi uvlumi nipliğuni, ‘Nunuraqlunja isummitqiksunja,’ natqutiraksrağigaiç.”

Ukpiqsriğiq

⁵ Uqraqatut niplutiniğaat Ataniq Jesus, “Ukpiqsriğiqput ilalağun.” ⁶ Atanguruam kiuniğai, “Ukpiqsriğiqagñiqupsi aktillaaljmik mikiniqsranatitun nautchiaksrat, niplutitliñaugiñ una napaagtuq, Amulutin

ilipnik kanjtuummaqpih aasiñ nautchirriutilutin ilipnik taġiumun. Ukpqiqrñiqagñigupsu tupiginayaġaatin.

Ħisauttun Tuniqsimalikun

⁷ “Nalliqsi savaktiqaqtuaq nunniquhuni naagaqaa munaqsriġuni ip-naiñik aipman, uqautinayaqpiuq, ‘Aquvillaglutin niġġiñ?’ ⁸ Naagga! Uqautisuugiñ, ‘Itqanaiyaġiñ niqiksramnik. Saalisagutin niġipkanja imiqtil-lunjal. Niġianikkuma niġiyumautintuuq.’ ⁹ Savaktin quyaraksraġinitchiñ tupigipmatin! ¹⁰ Taatnatuntuuq ilipsi, savaaqagupsu uqauttusiapsitñik ni-pliġniaqtusi, ‘Uvagut nalliummatinitchuat savaktit savahfiñaqutugut savaak-sriusiaptiknik.’”

Jesus Mamititchiruaq Qulinik Auyugaqtualijnik

¹¹ Jesus utlautiniqsuq Jerusalemmun akunġakkun Samaria-m Galilee-mlu. ¹² Nunaaqqiuramukami paaqsiruaq qulinik iñuñnik auyugaqtualijnik. Qichaqtut uñasiksiplutin ¹³ aasiñ kappainaplutin, “Jesus! Ataniiq! Nagligillañniaqtigut!” ¹⁴ Jesus-ñum tautukamigich nipliutinigai, “Agaayuliqsingitchi isivġiuqulusi.” Utlautillaġmin iħaqsifñiqsut. ¹⁵ Ħaġat ilitchuġikami mamitilaagmiñik utiġniqsuq, kamaksruqluġu Agaayyun niputisipluni, ¹⁶ putluni Jesus-ñum isigaiñun aasiñ quyanigaa. Taamna iñuk Samaria-ġmiuñuniqsuq. ¹⁷ Jesus nipliġniqsuq, “Qulit iñuich mamitichugut. Naamiimma qulinuġutaiħat? ¹⁸ Suvaata una sumiuñuruuq kisimi utiqpa quyasukħuġu Agaayyun?” ¹⁹ Jesus-ñum nipliutinigaa, “Makillutin. Ukpqiqrñiqpich iħaqsigaaatin.”

Agaayyutim Aħaayuaqtaagun

²⁰ Ħaġich Pharisee-ñuruat apiqsruġniqsut Jesus qakugun aħaayuaqtaa Agaayyutim agġiġisipmagaan. Jesus-ñum kiuniġai, “Aħaayuaqtaa Agaayyutim agġiġumiħaitchuq tautuñnaġuni. ²¹ Kiħaunniñ nipliġumiħaitchuq, ‘Atanji, uvva uvaniittuq!’ naagaqaa ‘Iħña iħaniittuq!’ Atakkji Agaayyutim aħaayuaqtaa uvaniittuq akunnapsitħi.”

²² Tavra nipliġniqsuq maliguaqtimifñun, “Ħaatnigu qifñiġuligisirusi Ħaġatnik uvluġikkaiñ Iġñiħan Iħuum. Aglaan tautukkumiħaitchiksi. ²³ Ħaġich iñuich uqagisirut ilipsitñun, ‘Qifñiqsiuñ, iħña’ naagaqaa ‘Atanji, uvaniittuq!’ Aglaan tautuġiaġniaqnaġich! ²⁴ Atriqaġuni ikniqpalanmik qaummaġiksipmatun qħak kivaknamiñ kanaknamun, taatnatuntuuq sagviġisiruaq Iġñiħa Iħuum uvluġikkagmiñi. ²⁵ Aglaan sivullulugu nagliksaaqtuksrauruq ayakkauluni iñuñniñ marrumani uvlumi. ²⁶ Uvluġikkanijsun Noah-m itkisiruaq Iġñiħan Iħuum utiħa. ²⁷ Iñuich niġiplutin imiqħutinlu suli aħutit aġnat katchuutiplitin uvlumunaglaan Noah-m isilħanun umiamun, aglaan uliqluum tuqquktai iluqaisa. ²⁸ Itkisipmiuq uvlunjsun Lot-ñum, iñuich niġiplutin suli imiqħutin, tauqsuqsuqħutin suli tunisiullaqħutin, nautchiiplutin suli nappaiplutin. ²⁹ Tavrumani uvlumi Lot-ñum unikmagu Sodom, ikniq suli aġralitħailaħat katanjiqsut qħanmiñ aasiñ tuqqutluġich iluqaisa. ³⁰ Taatnatun itkisiruaq Iġñiħa Iħuum sagviqpan. ³¹ Tavrumani uvlumi iñuk itħumi qaħani tupqum atqagñiaqani isiguguni tupiġmiñun aikħiġuni sulliħauraġmiñik. Taatnatunsuli iñuk nautchiivini mi itħumi aiħiaqani tupiġmiñun. ³² Itqallaksiuñ qanuq piħħa Lot-ñum nulianja! ³³ Kia anniginiagumiñ iħuumħi tammaigisigaa, aglaan kisupayaam tammaiyumiñ iħuumħi piqutigiplunja piñħakkisiruaq iħuum iħuumħiġmik. ³⁴ Uqautigipsi, tamarrumani unnuami malġuk iħñuk siħiħtuak siħiġviniħi; atasiq aullautlikkaugisiruaq, aasii Ħaqataa unisikkaugisiruaq.”

³⁵ Malguk agnak siqupsiruak mukkaaksramik, atausiq aullautlikkaugisiruq, aasii ilaqataa unisikkaugisiruq. ³⁶ Malguk anjutik nautchiivinmiittuak; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasii ilaqataa unisikkaugisiruq.” ³⁷ Maliguaqtaiñ apiqsrugniqaa, “Naniitkisiva, Ataniiq?” Jesus-ñum kiuniqai, “Sumipayaaq tuqunaruq itpan tinmiaqpaich tuqunaruqtuquuruat katusuрут.”

18

Atrikusaun Uilgañnaakun suli Atanniqsuqtikun

¹ Jesus-ñum maliguaqtini uqautiniqai atrikusautmik. Iisautiniqai ataramik agaayutquplugich nikaligasunjaqnaqich. ² “Nunaaqqiq atanniqsuqtigagniqsuq taluqsrinjtichuamik Agaayutmik naagaqaa suvasaginjtugich iñuich isummataat. ³ Taavrumaniguuq nunaaqqimi uilgañnaaqqamifiqsuq utlaurtaqtuamik taavrumuna isivgiqusimun ikayuqupluni akitñaqlugu igluliuqtini. ⁴ Akuniguuq isivgiksaum suqtiginijnigaa. Kiisaimmatai nipligñiqpuq inmiñun, “Taluqsrinjtichaluanjaqma Agaayutmik suli suvasaginjtugich iñuich isummataat, ⁵ naagasuli taamna uilgañnaaq mingitñihagun uvannik ikayugisigiga akuqtutlasilugu pigikkanjanik nalaullugu. Taatnanjtichuma utlakpaitluna mingisaqataqisigaaja.” ⁶ Jesus-ñum ilapsaagnigaa, “Isummatigisun qanuq pigiitchuam atanniqsuqtim nipliutaat. ⁷ Agaayutim ikayugumiñaiñiqpagich piksraqtaagikkani iniqsrutuq inmiñun unnuaqtuummaan? Pisaqumagisiva ikayuliksrantatigun? ⁸ Naalagnisitchi. Agaayutim ikayugisigai nalaullugu iñunni, suli pisaqumautisunjaqnaqich. Aglaan Iqñina Iñuum utigumi paqitkisiva taatnatchimik ukpiqsriñigmik nunami?”

Atrikusaun Pharisee-ñuruakun suli Tax-siliqirikun

⁹ Jesus-ñum uqautiniqai iñuich atrikusautmik tunjaruatigun nalaunjañigmiknun aasii nagguqiplugich atlat. ¹⁰ “Ilaatni malguk iññuk agaayuyvikpanmun agaayutyagniqsuk, ilaqataa Pharisee-ñuruq atlaasiñ tax-siliqiri. ¹¹ Pharisee-ñuruq qichaqhuni ilaagun agaayuniqsuq, ‘Agaayun, quyangikpiñ siqñatuanjluqtunja, qanutitanjtunjalun naagaqaa atlatuqunja atlatitun. Quyangikpiñ atriginjlugiga iñña tax-siliqiri. ¹² Uisauraaqluna malgunni uvlunni akunniqsaami suli qaitchaqigiga qulikuat akiññaktaagma.’ ¹³ Aglaan tax-siliqiri qichaqniqsuq unjanun aasii aagluqsunjaqaniunniñ pattaklugu satqani nipliqhuni, ‘Agaayun, nagligillanjanja, killiliqiraurunjakii!’ ¹⁴ Jesus nipligñiqsuq, “Uqautigipsi, tax-siliqiri aifniqsuq nalaunjasiluni Agaayutmi, aglaan Pharisee-ñuruq nalaunjanjtichuq. Atakkii kisupayaaq kamaqaqsiptaqtuq inmiñik atchiksigsiruq, suli kisupayaaq atchiksiruq inmiñik kamaqaqsiptakkauniaqtuq.”

Jesus-ñum Agaayutiniqai Iilqaurat

¹⁵ Iñanich iñuich tikiutriñiqsut aniqammiuranik Jesus-mun aksiquplugich. Maliguaqtit tautukamisigich suakataqai. ¹⁶ Aglaan Jesus-ñum ililgaat inmiñuquniqai nipliqhuni, “Ki, ililgaat uvannuktitchigik. Avriaqutaunasi ilinjtun atakkii anjaayqautaa Agaayutim anjaruq iñunni atriqaqtuanun ililgaanik. ¹⁷ Itqaqsiun una! Kisupayaaq akuqtuinjtichuq anjaayqutaanik Agaayutim atrilugich ililgaat isigumiñaitchuq.”

Nukatpiaq Sullinauraqaaqtuq

18 Jew-ñuruat sivulliuqtaata apiqsruǵniǵaa Jesus, “Nakuuruuq ilisautrii, sumik savaktuksrauvik akuqtuitlasilunja isuitchuamik iñuuhǵmik?” 19 Jesus-ñum apiqsruǵniǵaa, “Suvaata taiviña nakuuruamik? Nakuuruamik piitchuq avataagun Agaayyutim. 20 Iñisimagitin tillisit, ‘Atlatsuǵniǵaa, iñuǵniǵaa, tiglinǵniǵaa, naagaqaa sagluuqtuǵniǵaa atlatigun, sulı kamagilugik aapan aakanlu.’” 21 Iñuum kiuniǵaa, “Nutauñamniñaglaan tupigigigika iluqaisa tillisit.” 22 Jesus-ñum tusaakamiun taamna nipliutiniǵaa, “Aautchimiksuli savaktuksraurutin. Tunilugich iluqaisa pigikkatin qaiñlulugilla maniich inuqsraqtuanun, ilvilli umialgutiǵumautin pakmani. Taatnaanikkuvich uvuñagutin malinǵaa.” 23 Aglaan taavruma iñuum tusaakamiun taamna, aliatchañniqsuq atakkii umialgupluni. 24 Jesus tautukamiun aliatchakħu nipliǵniqsuq, “Qanutun sakiqnaqtigiva umialguruat iñuich isihiksrañat añaayquataanun Agaayyutim! 25 Sakiqnatluktug umialguruum iñuum isihiksraña añaayquataanun Agaayyutim uumakña pikukturuam isihiksrañaniñ ‘Mitqutim Iraagun.’” 26 Iñuich tusaakamitruñ apiqsruǵniǵaat, “Kiñami anniqsukkaugisiva?” 27 Jesus-ñum kiuniǵai, “Sua iñuich savaaǵiyumiñaisañat Agaayyutim savaaǵitlapiǵataǵaa.” 28 Peter nipliǵniqsuq, “Atañii! Unitchivut kiñunnavat malikhutin.” 29-30 Jesus nipliutiniǵai, “Aa, kiñaunniñ unitchigumi kiñuniǵmiñik, nuliǵmiñik, aniqatumiñik añaayquagmiñiglu naagaqaa qitunǵmiñik piqutigilugu añaayquataa Agaayyutim akuqtuitlukkisiruq pitluktuumik marrumani iñuuhǵmi sulı iñuuluni Agaayyutmi qañapak taimunja.”

Jesus-ñum Piñatchiǵniǵai Uqaqalñi Tuqutaunialǵmiñik

31 Jesus-ñum qulit malǵuich malǵuaqtini kisiññuutiplugich uqautiniǵai, “Naalaǵniǵagitchi! Jerusalem-munñiaqtugut. Tavraniasiiñ sivuniksriqirit aglaañich Iñuum Iǵniñagun atuumaniaqtut. 32 Iñuich qaitchigisirut ilaanik Jew-ñunitchuanun. Mitautigigisigaat kanñunakun sulı tivvuaqtuǵlugu. 33 Ipiǵaqtuǵlugu tuqutkisigaat. Aglaan piñayuatni uvlut anitikkisilgitchuq.” 34 Aglaan malǵuaqtit kanñisñiñniǵaat uqagikkana. Qanuutautilaaña uqañhan iriqsimaniqsuq ilinñiñi. Nalugaat sumik Jesus uqaqtılaaña.

Jesus Mamititchiruq Qiñitlailamık Injiularimık

35 Jesus qallipman Jericho-mun qiñitlailaq injiulari aquppiñniqsuq sanigaatni tumitchaat. 36 Tusaakamigich iñugiaktuat iñuich apqusaqtuat apiqsruǵniqsuq, “Suvat ukua?” 37 Uqautiniǵaat, “Jesus Nazareth-miu apqusaqtuq.” 38 Taamna kappainaaqsifiqsuq, “Jesus! Kinuvianja David-ñum! Anniqsuqtaurutin Agaayyutim akiqsruutigikkana inilǵaanımma. Nagligillanñanña!” 39 Iñuich sivulliuruat suakataǵniǵaat uqautiplugu, “Nipaisaǵiñ.” Aglaan nipitusilaǵniqsuq, “Kinuvianja David-ñum, nagligillanñanña.” 40 Jesus-ñum nutqagamı inñiñuutitquniǵaa qiñitlailaq iñuk. Qallipman Jesus-ñum apiqsruǵniǵaa, 41 “Sumik uvaññun savautitquvich?” Kiuniǵaa, “Ataniiq, qiñitlasitqiguktunja.” 42 Jesus nipliutiniǵaa, “Qiñitlasiiñ! Ukpisriñiqpich ihuaqsigaatin.” 43 Tavrakñatchiaq qiñitlasiruq maliaqsiploguasiñiñ Jesus kamaksruqħu Agaayyun. Iñugaǵruich tautukamitruñ, iluqatin nangǵniǵaat Agaayyun.

1 Jesus isiqtuq Jericho-mun apqusaalhiñaguklugu. 2 Itmiñiqsuq qaukhat tax-siliqirit atilik Zacchaeus-mik, aasiiñ umialgupluni. 3 Qiiñigunigaa kisuuutilaaja Jesus. Aglaan iñunuluuraupluni qiiñiguiñigaa atakkii iñugiakpaitlutin iñuich. 4 Taatnaqhuni apqasruqniqsuq sivuatnun iñugaagruich mayuqhuniasiiñ napaagtumun qiiñiguklugu Jesus apqusaagñaqtuq taavrumuuna. 5 Jesus taruñagami aagluñiqsuq nipliutiplugu Zacchaeus, “Qilamik atqagiiñ, atakkii tukkuñaqtuñ tupiqnun uvlupak.” 6 Zacchaeus qilamik atqagniqsuq. Paqlaniğaa Jesus quviasullapiaghuni. 7 Iluqatin iñuich qiiñiqtuat uqapiluaqsiñiqsut, “Una anun Jesus tukkururuppuqanun iñuum killuliqirauruam!” 8 Kiiñigumiñi Zacchaeus makitluni nipliutinigaa Atanguruuq, “Naalagñiñlagiñ! Qaitkisigiga avvaña suurağikağma inuqsraqtuun. Aqsakniksimaniguma kisupayaamik utiqtitichigisigitka sisamaullugu.” 9 Jesus-ñum Zacchaeus nipliutinigaa, “Uvluvak una iñuk tupiqatniñu anniqsukkaunigsut, atakkii ilaaptuuq kiiñuivağipmigaa Abraham-ñum. 10 Iğñiña Iñuum aggiqsuq ivaqğiaqhuni sulii anniqsuityaqhuni tammaummiruanik iñuñnik.”

Atrikusaun Kaviqsaatigun Maniuratigun

11 Iñuich naalagñipkaqlugich taavrumiña Jesus uqautipsaagñigai atrikusautmik. Tikiyasipluni Jerusalem-mun iñuich isummatiginigaa anjaayuuqautaa Agaayyutim sagviaqsiñiplugu. 12 Uvvaasiiñ nipliğniqsuq, “Ilaatniuguq umialiqagñiqsuq aullağniaqtuamik nunamun unajsikuamun umialiguqtitqupluni, aasii utiguni. 13 Aullağaluaqani qulit savaktini aatchuğniğai ilaagullaa kaviqsaamik maninmik uqautiplugich, ‘Aglipkağniurağumagiksi utiğniñamunaglaan.’ 14 Aglaan nunaqataiñ uumiginigaa. Tuyuqagñiqsut uqçiraqtinik maliquplugu nipliqhutin, ‘Taamna iñuk umialigisunjitchikput.’ 15 Taamna iñuk umialiguqami utiğniqsuq. Inmiñuquniğai savaktit tavruvaa ilitchuğisuklugu qanutun piññaktiilaan. 16 Sivulliq tikitñami nipliğniqsuq, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqlugu quliniksuli piññaktuña.’ 17 ‘Aarigaa! Savallautagñiqsutin. Tunisimarutin mikiruatiğun. Analatigugisigikiñ qulinun nunaaqçiiñun.’ 18 Tuglianli pirim tikitñami nipliutinigaa, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqlugu tallimaniksuli piññaktuña.’ 19 Taavrumuña taamna nipliğniqsuq, ‘Analatigugisirutin tallimani nunaaqçiiñi.’ 20 Piñayuatuli piri tikiñniqsuq nipliqhuni, ‘Ataniiq, uvva kaviqsaaq maniiñ tugvakkaga iriqlugu kakkiiñisamun. 21 Iqsigiplutin atakkii nagliktaitchutin. Piksraqaqtutin piginisaqnik sulii katichiraqtutin nautchiñisaqnik.’ 22 Atangum nipliutinigaa, ‘Suksraunñallaktutin! Nipliutipkun atannigisigikiñ! Nalunjitchiñ nagliktaiğaa, piksratlaiğaa piginisaqnik sulii katichitlaiğaa nautchiñisaqnik. 23 Suvaatami ilinjitpiun maniga manikuvinmun? Akuqtugayağigaa illataa manium utiguma.’ 24 Nipliutinigai qichaqtuat tamaani, ‘Piñuğ kaviqsaaq manik ilaaniñ qaitchiun pirimum piqaqtuamun qulinik maninñik.’ 25 Aglaan nipliutinigaa, ‘Ataniiq, piqaanikuq qulinik maninñik!’ 26 Ilaan nipliutipsaagñigai, ‘Iñupayaaq piqaqtuag aatchuusiagmiñik piññapsaagisiruq sippakuuqtauliguni, aglaan iñuk piqañitçhuaq, mikiruquunniñ piginasugikkaña piikkaugisiruq. 27 Pakma taipkua iğluluqtitka ataniqagunjitçhuat uvañnik, uvunautisigich tuqullugich aasii sivuqçamni!’ ”

Jesus-ñum Tikisaatha Jerusalem-mun Ataniqtun

²⁸ Jesus uqautiqqaaqługich taavrumiņa igliqtuiñagñiqsuq Jerusalem-ñum tunjaanun. ²⁹ Qallikami Bethphage-mun suli Bethany-mun iggiani atiqaq-tuam Olives-mik, tuyuğiniğik malğuk maliguaqtik sivumiñi, ³⁰ itnaqługik, “Aullağitchik nunaaqđiuramun taichurja. Tikitchağluqaaqtutik paqtikisigiktik nuğğaña natmaksigvium pituksimaruaq natmaksigviumağaniłaaq. Pituiğlugu uvunajutiyumagiktik. ³¹ Kia apiqsruqpatic, ‘Suvaata pituiqpitku,’ uqautiyumagiktik, ‘Atanguruam inuğigaa.’” ³² Tikitñamik tamaurja paqinnigaak iluqaan Jesus-ñum uqałhatun. ³³ Uvvaasiin pituiğñaqtitlugu nuğğaña natmaksigvium iñuan nipliutigik, “Suvaata pituiqpitku?” ³⁴ Kiuniğaaq, “Atanguruam inuğigaa.” ³⁵ Aasiin Jesus-muutiniğaat. Taatnaqqaqługu quppigaatin iliniğaaq qaananun natmaksiağvium, Jesus aquvitluniasii. ³⁶ Natmaksiaqtitlugu iñuich quppigaatin tutmagvigiliutiniğaaich tumitchaanun. ³⁷ Tikiññiqsut inimun tavrakña Jerusalem qiniğnaqsipługu. Tavra iñugiaktuat maliguaqtit Agaayyun quviatchautigiaqsiniğaat suli nangaqługu nipitusiplutin iluqaisigun quvinaqtuatigun qiniğkağmiktigun,

³⁸ “Uvvatuq Agaayyutim piłiutiqağliun umialik tikitchuaq piqusiqhuni Atanigmik! *Psalm 118:26*
Illi tutqin qilañmi suli kamanaun qutchinñiqsrami qilañmi.”

³⁹ Aasiin ilañisa Pharisee-ñuruat akunğatniñ iñugaağruich uqautiniğaat Jesus, “Iłisautrii, tilikkich maliguaqtitin iñuksruisaaqulugichi!” ⁴⁰ Jesus kiuniğai, “Uqautigipsi, maliguaqtitka nipaisaağniqpata uyağaitli niplianayaqtut nipi-tusiłutin.”

Jesus-ñum Qirratigigaa Jerusalem

⁴¹ Natmaksillağmi nunaaqđiq tautukamiun qiagaqsiniğsuq. ⁴² Aasiin nipliğniğsuq, “Uvvatuq ilisimatitchi uvlupak suruksrautilaapsitñik tutqiu-tigağukkupsi. Aglaan kaniqsitłaitchusi! ⁴³ Uvlut tikitkisirut akililiğsuqtipsi puugisigaasi, saulugu avatiksi aniyumiñaiyağusi quğğutilusilu sumilliqaa. ⁴⁴ Suksraunğıllapiagisigaasi iñugikkasilu. Atausiqunniin uyağak minitchu-miñaitkaat. Atuumaniaqtuq atakkii ilipsi ilisağinijitługu Agaayyun aggiqman anniğsuğiaqhusi.”

Jesus-ñum Suaqluiyaiłha Agaayyuvikpaumik

⁴⁵ Jesus isigñiqsuq agaayyuvikpañmun aasiin anitlugich tunisiullaqtu-atlu tauqsigsuqtuatu, ⁴⁶ nipliutiplugich, “Aglausimaruaq uqałhani Agaayyutim itnaqhuni, ‘Tupiga agaayyuviksrauruq.’ Aglaan iriqtuğvigiliutiipkağiksi tigliniaqtinun.”

⁴⁷ Uvluğagipman Jesus ilisautriñiqsuq agaayyuvikpañmi. Qaukñinich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sivulliuqtigruat tuqqutchunniğaat, ⁴⁸ aglaan qanuğsausiñniğaat, atakkii iluqatin iñuich naalağnituiñiğaat.

20

Kimik Jesus Tuyuğiriqağniqa?

¹ Uvlut ilañatni Jesus agaayyuvikpañmi inniqsuq ilisautripluni iñuñnik quliaqtuağiplugu tusaayugaallautaq. Qaukñinich agaayuliqsitlu aglaliqiritlu piqasighutin sivulliuqtigruaunik utlañniğaat ² nipliutiplugu, “Uqautitigut, kisum anjalatchihlagun savaagvigich tamatkuq? Kia sanñiksritpatin taatnatun?” ³ Jesus-ñum kiuniğai, “Apiqsrułlagałlapi uumiņa. Uqautisitña, ⁴ nakitña John-ñum paptaağiłha taluğniqusiqa, Agaayyutmiñ naaga iñuñniñ?” ⁵ Inmiknun kiumğatraaqsiniğsut, “Qanuğmi uqautigisiñiqpisigu?”

Nipligupta, 'Agaayyutmiñ', nipligisuruq, 'Suvaatami ukpigijnitpisiun John?'
 6 Aglaan nipligupta, 'Inunniñ', inugaagruich miłquțuğisigaatigut uyağanjnik atakkii nalupqigijnitchaat John sivuniksririrauħa." 7 Uvvaasiin kiunigaat, "Nalugikput nakitñaqtauħa." 8 Jesus-nım nipliutiniğai, "Uvanjaptuuq uqautiyumiñaitmigipsi nakitña sanjiaqqluħa savaaqatilaamnik tamatkunija."

Atrikusauñ Nautchiivikunlu Nautchirriqiritigunlu

9 Uqaanikami taavrumiħa Jesus-nım uqaqtuutiniğai inuich atrikusautmik, "Ilaatniguuq inuqağmiñiqsuq nautchirriğviliugniqsuamik, atukkirrutigiplugu nautchirriqirinun aasiin aullaqami mulupluni. 10 Katitchivik asianik tikitman tuyuqağniqsuq savaktimik nautchirriqirinun akuqtuquplugich piksrağmiñnik katittanjitniñ. Aglaan nautchirriqirit savakti anaullağniğaat utiqtitlugu saagaunnagu. 11 Tuyuqalğiñniqsuq atlamik savaktimik. Aglaan nautchirriqirit anaullaqmiñigaat uqaniqtuutiplugu kannunakun, suli utiqtitmiñigaat saagaunnagu. 12 Tuyuqalğiñniqsuq pinayuanik savaktimik. Nautchirriqirit anallaqkluğlu aninnigaat. 13 Aquagun taamna inua nautchiivik nipligniqsuq, 'Qanuğisiñiqipik? Tuyuğisigigiga iğniğa piqpagikkağa. Iłumutun kamagigisigaat iħuatun.' 14 Aglaan nautchirriqirit tautukamitruñ nipligniqsut avatmun, 'Taamna tavra paitchaktaaksrautilik. Ki, tuqullakput suuranjasiin piññaaktağilugich!' 15 Uvvaasiin anitlugu nautchiiviniñ tuğunniğaat."

Jesus apiqsruğniqsuq, "Nautchiivilgum sugisiñiqpagitmi tamatkua nautchirriqirit? 16 Agğisiruq aasiin tuqullugich taapkua inuich, qailıluğasiin nautchiivik atlanun nautchirriqirinun." Inuich tusaakamitruñ taamna nipligniqsut, "Naagga, taatnaqtuksraunitchuq!" 17 Jesus-nım tautukluğich apiqsruğniğai, "Taamna uqağ qanuutauva? 'Uyağak tuppırit ayakkañat,

taamna uyağak piitchuıllapiagaqtuq tuppırauni.'

Psalm 118:22

18 Kisupayaaq puukaqtuaq taavrumiħa uyağanjmun siqumitaunıaqtuq; aglaansuli taavruma uyağaum kattaqitniikkumi inunmik kanuğiniğaa."

Akiliaksraqiatigun Tax-sinik

19 Aglaliqirit suli qauklniħ agaayuliqsit tigusunniğaat Jesus tavrani. Atakkii ilıtuğiniğaat uqağniplugu taavrumiħa atrikusautmik inmiktigun. Aglaan iqsiñiqsut inunniñ. 20 Naipiqtuagaqsiñigaat Jesus. Tuyuqağniqsut naipiqtuqtkısraniñ nalaunñanjıuqaunıanik. Pisagısunniğaat Jesus uqayusautinik, qaitchukluğlu anjalatchiğiaqtuamun kavanauruamun. 21 Tamatkua naipiqtuqtıt pısaasugmıgaqlugu nipliutiniğaat Jesus, "Iısaıtrii, iısimagikput uqağiqtin suli iısaıtıtıtın nalaunñalıhat. Iısimagikput suqtıksrıñiħiñ inuich iħatnik, aglaan iısaıtrırtın Agaayyutim inuuniagvıgıtqukkañatnik ilumutuuruakun. 22 Uqautitigut, malığutaksrakuagınaqpa akılıiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunñaitpa?" 23 Aglaan Jesus-nım kanıqsiñiğaa pısaasugmıgaħat aasiin nipliutıplugich, 24 "Manılıaksaqsıunı uvamnun manıuraq. Kia aglııtrıñ manıñmi itpa? Kiasuli aglañ?" Kiunıgaat, "Caesar-m." 25 Uvvaasiin Jesus nipligniqsuq, "Nakuuruq, akılııtuğigıksı Caesar-mun Caesar-m pıgıkkıña aasiin Agaayyutmun pıgıkkıña Agaayyutim." 26 Tavrani sıvuğaatni inuich pısağilğıtıchaat sukununniñ. Nıpaısaaqħıtın quvığusuıtuqıqniqsut kığğıtaiñik.

Apiqsruun Anıpkakkaukun Tuqutığmiñ

⁵ Iļanġisa maliguaqtit uqautiginigaaat qanutun qinġiyunaqtilaanġa agaayyuvikpaum, piññaqusiqsaaqtaq uyaġanġnik suli aatchuutauruaniglu qaisauruanik Agaayyutmun. Jesus nipliġñiqsuq, ⁶ “Iluqaan tamanna tautukkaqsi—taimanigun kisinġuqtaqagumiñaitchuqunniñ uyaġanġmik qalliani atlam ulġusimaitchuam.”

Jesus Sivuniksriqirup Iħuilligutniglu Piyuaqsiuħksramiglu

⁷ Iñuich apiqsrugñigaaat, “Iħisautrii, qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun iħitchuqutikun iħitchuġigisivisa piyaqquġviksraq aullaġniagaqsikpan?”

⁸ Jesus-ġum kiunigai, “Qaunagititħi ukpiqsakkauniaqasi. Iñuġiaktuat iñuich agġigisirut uqagutin, ‘Christ-ġurunġa! Pivik tikiumaruq!’ aglaan maliġniaqnasigik. ⁹ Iqsiñiaqasi tusaagupsi anuyaktuanik aġayaktuaniglu. Tamatkua atuumagisirut sivulliulutin aglaan isukħitħumiñaitchuq taapkunuuna.”

¹⁰ Niplipsaaġniqsuq, “Nunaaqġiħ anuyyiuġisirut atlanik nunaaqġiñik, atanġuviħ anuyyiuġisirut atlanik atanġuviññik. ¹¹ Nuna iħksraġisiruq tatamnaqsiluni. Iñuich kakkaagisirut. Iñuich atniġñautiqaġisirut tiġupqutnaqtuanik naniliqaa. Atlayuaġnaqtuat sagviġisirut qħanġmi iqspikaġlugich iñuich. ¹² Sivuatni tamatkua tikiumagaluqnaġich, tiġuraulusi piyuaqsiuġisirusi. Iñuich uqaqsittaagvinmuktitkisigaasi katraġvinmiknun isiqtaupkaġusi, tikiutrugusi sivuġaatnun umialġich kavanauruatlu pisigilunġa. ¹³ Taivrumanġi piviksraqaġisiñiqsusi iħsimaraulusi. ¹⁴ Isumaalunġaigħitħi kigġutiksrapstniħ tiġuraġaluqasi. ¹⁵ Atakkii uqaqsritkisigipsi isumatuligimiglu uumigiripsiunniñ iġluliuġumiñaisanġatnik. ¹⁶ Anayuaqapsi aniqatiupsilu iħapsilu suli iħannapsilu qaitkisigaasi uumigiripsitħun, aasii iħasi tuqquataugisirut. ¹⁷ Iħuqatin iñuich uumigigisigaasi pigilunġa. ¹⁸ Aglaan atausiqunniñ nuyunġa niaquqpiħ tammakkauyumiñaitchuq. ¹⁹ Qichaġitħi anuqsruħikun. Nikaitkupsi piññaaktaaginiagħiksi iñuudiqsi.”

Jesus Sivuniksriqirup Piyaaquġniatħanik Jerusalem-ġum

²⁰ “Tautukkupsinġ Jerusalem puuqpatrunġ anuyaiħ iħitchuġigisigħiksi qalliħħa piyaqqukkauħksranġan. ²¹ Taipkunani uvluni kiñapayaaq iñuuniaqtuaq Judea-
mi qimakkumuauq iġġiñun. Kiñapayaaq nunaaqquimittuaq aullaqtuksrauruq, suli avataani nunavinmiittuaq nunaaqquimuktuksraunġitħuq. ²² Atakkii taapkua uvlugigai anasiñħuqsautiksram immiumatquplugich iluqaisa sivuniksriqirit uqauttutinġich. ²³ Qanutun tatamnaqtigigisiva taipkunani uvluni aġnanun sinġayauruanun suli aakanun miluktitħiranun. Tatamnaqtuaq iħuññiq tikiuumagisiruq tamarrumuñanunamun, atakkii Agaayyutim qinnautaa akinġautaugisiruq makunuñan iñun. ²⁴ Iħanġiħ tuqquataugisirut savikpakun atlat suli tiġutaqsiulutinġ Jew-ġunġitħuanun. Iħinġisa tutmiġaġigisigaat Jerusalem piviksraqtin isukħiññiaħhatnunaglaan.”

Agħiħa Iġñinġan Iñuum

²⁵ “Atlayuaġnaġisirut siqinġiglu tatqiglu suli uvlugiatlu. Iñuich nanipayaaq qanuusiksriagisirut, iqsilutinġ nipruaġniġanik taġium aksraliġruanġinġiglu. ²⁶ Iñuich iġivruġaġisirut iqsilutinġ isumaaluligimikni sumsuli tikitħuksranġanik iluqnaanun nunamun, atakkii qaummatipayaanġi silam nuktitalutinġ inimiħniñ. ²⁷ Qinġigisigaat Iġñinġa Iñuum agġisuaq nuviyakun qħanmiñ sanġimigun kamanallapiaqtuakun kamanautmigunlu. ²⁸ Tamatkua atuumaaqsikpata qichaġitħi niġiugaqagusi. Atakkii tasuqsakkaulħksraqsi qalliruuq.”

Ilisaaksraŋa Asirritlaitchuam Napaaqtum

²⁹ Jesus-ŋum uqautiniŋai atrikusautmik, “Qiñillaksaqsuŋ asirrisuuruuq napaaqtuq sulil iluqaisa atlat napaaqtut. ³⁰ Milukatata sagviaqsiptomata ilisimaraŋigiksi upiŋgaam qallilha. ³¹ Taatnatuntuuq atuumaqsiptomata tamatkua uqautigikkatka ilitchuŋigisigiksi aŋaayuqautaan Agaayyutim tikiññialilha. ³² Itqallaksiuŋ una! Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuquyumiñaitchut tamatkua iluqatiŋ atuomagaluqaqtinagich. ³³ Qilaglu nunalu piigisiruk aglaan uqalitka piigumifñaitchut.

Munaŋimmaagiliksraq

³⁴ “Munaŋititchi! Isumaiqsiptomasi taanŋaŋmunlu isumaaluutaanunlu maruma iñuuniañhum. Taatnanjitchupsi uvlum quviqpiagaasi tavrakŋatchiaq niŋiungisillusi. ³⁵ Naniŋiatun pisagigisigai iluqaisa iñuich nanipayaaq nunami. ³⁶ Munaŋiyumausili agaayulusi ataramik makitalgulusiasiiñ payaŋaigusi iluqaani atuumarauksrani aggiŋñialhanunaglaan Iŋñiŋan Iñuum.”

³⁷ Uvlugaŋipman Jesus ilisautiriraqtuq agaayyuvikpaŋmi. Anaqaksraaqman siñiktaŋiaŋniqsuq iŋŋiani atiqatuum Olives-mik. ³⁸ Uvluagaŋqman iñuich utlauratqut agaayyuvikpaŋmun naalaŋnisuklugu uqaqpan.

22

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

¹ Niŋiqpagvikaq atilik Apqusaakkauñgmik qalliñiqsuq iñuich niŋipmata puvlaksiŋniŋilaamik qaqqumik. ² Qaukñich agaayuliqsit sulil aglaliqirit tuqqutchuñigaat Jesus nalunautchilutitŋ aglaan iqsiginigaich iñuich.

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

³ Tavrakŋa tuuŋaq isiŋniqsuq Judas-mun atiqatuumun Iscariot-mik, ilaŋat qulit malŋuk maliguaqtit. ⁴ Judas-ŋum uqaqatigityaŋniŋai gaukñich agaayuliqsit aŋalatiŋitlu agaayyuvikpaum iluqaqtichiñiaqtinñi qanuq aatchuutigisuklugu Jesus ilinjitñun. ⁵ Quviasukhutiŋ akiqsruŋaat akiliguklugu maninimik. ⁶ Judas aŋiŋniqsuq. Piviksraqsiugaqsiñiga aatchuutigisuklugu Jesus ilinjitñun iñuich nalupkaŋlugich.

Itqanaiyañiq Jew-ŋuruat Niŋiqpagvikaanun Atilinmun Apqusaakkauñgmik

⁷ Akunniqsaami uvlua Puvlaksiŋniŋilaam qaqqum tikiññiqsuq, taamna Apqusaakkauñhum ipnaiyaam tuqurviksraŋa. ⁸ Jesus-ŋum tuyuŋigik Peter-lu John-lu itnaŋlugik, “Itqanaiyaŋiatku niŋiqpakiksraqput.” ⁹ Apiqsruŋigaak, “Nani itqanaiyaquvisiguk?” ¹⁰ Jesus-ŋum kiuniŋik, “Isiŋuptik nunaaqqimun paagisiŋiktik iñuk akiyaqtuq qattamik imilinimik. Malikkumaiktik isiŋpan tupiŋmun, ¹¹ suliasiiñ nipliutilugu iñua tupqum, ‘Iñisautri nipliŋniqsuq, Nani iniaqapich tuyuŋmiaqagviŋmik niŋgiviŋksramnik ipnaimik piqasiŋluŋa maliguaqtimnik niŋiqpagvikaami atiqatuumi Apqusaakkauñgmik?’” ¹² Uuma urriqsuutigisigaatik inimik nallaauraallagviuluumaqaqtuamik qulligmi itqanailaamik inuqsraŋaiŋlugu. Tavrani itqanaiyañiñaurutik.” ¹³ Aullaqamik paqinnigaak taatnatun Jesus-ŋum uqañhatun, aasiiñ itqanaiyaqhutiŋ niŋiqpagviksramun atilinmun Apqusaakkauñgmik.

Ataŋum Nullautchiŋvia

¹⁴ Niŋgiviŋksraqtiŋ tikitman Jesus aquvinniqsuq piqasiŋhuni uqqiraqtinik. ¹⁵ Nipliutiŋiŋai, “Niŋiqatigisullapiagaipsi uumiŋa ipnaimik niŋiqpagvikaami atiqatuumi Apqusaakkauñgmik nagliksaanŋaiñiŋaŋma!

16 Uqautigipsi, nigítqinjñianjtkiga immiumaniałhanunaglaan añaayuuqautaani Agaayyutim.” 17 Taatnaanikami Jesus-ñum tiguplugu qallun, quyanigaa Agaayyun nipliqhuni, “Tigulugu taamna imillagvigisiun! 18 Uqautigipsi, uvakñaniñaglaan imitqikkumiñaitchunja asiam misuğuanik aggiñiałhanunaglaan Agaayyutim añaayuuqautaan.” 19 Jesus-ñum tiguplugu qaqquq quyanigaa Agaayyun. Avguqługu qaqquq qaiññigaa nipliqhuni, “Taamna qaqquq timigigiga qaisauruaq ilipsitñun. Nigğisiun itqakkutigilugu uvanñun.” 20 Taatnatuntuuq, nigianikamij qallun qaiññigaa nipliqhuni, “Asiam misuğua uumani qallutmi Agaayyutim nutaaq sivunniugutigigaa taluğniqusiqługu aupkun maqikkaauruamik ilipsitñun.” 21 “Atañji! İlapisamma aquppiqatima qaiññiağaaña. 22 İğñiña İñuum tuquruksrauniaqtuq Agaayyutim sivunniutaagun, aglaan naklıum iñuñmi qaitchiruami ilaanik!” 23 Maliguaqtai apiqsruqtautiaqsiñiqsut avatmun nalliqsin qaitchiyummatiaqmagaañ ilaanik.

Uqavaağun Kamanagunñikun

24 Maliguaqtai qapiqtaiłtrağniqsut nalliqsin kamanagñiqsraugisipmagaan. 25 Jesus-ñum nipliutinigai, “Jew-ñunjtchuat umialgich sanñjaqtut iñuñmikni suli aňalatit taigukkautlatuplutinj İlauraanjitñik İñuich. 26 Aglaan taatnatun itchuksraunjtchusi. Kamanagñiqsrauruuq akunnapsitñi iliji nukaqłiqsun suli sivulliugtı savaktitun. 27 Kiña kamanagñiqsrauva—taamna aquvitluni nigiruaq naagaqaa taamna payuktaqtuaq? Tavrataamna aquppiruaq kamanatluktuq. Aglaan iqasiğipsi payuktaqtitun. 28 “İlipsi, nayuğipsitñja uuktuaqsiupayaaqama. 29 Atrililugu aapaa aňalatchitłasipkaıłha uvamnik, taatnatuntuuq aňalatchitłasipkağisipmigiipsi. 30 Nigiqasiğisigipsitñja imiqasiğılunjalı aňalatchiaqsiguma iñuñmik, suli aquppiqasiğisigipsitñja taivrumanı atanniıyağuma kinjuviagiñik qulit malğunñik igñijitñik Israel-ñum.

Jesus Sivuniksriquruq Peter-m Piiładiksrjanik

31 “Annaa, Simon! Naalağniłlagiñ! Tuunğaum uuktuagumiñaaqsifñiğaa si iluqasi, nautchirriqiri aviktuipmatun mukkaaksranik sanikłunñiñ. 32 Aglaan agaayyutigikpiñ ukpiqsriłhiñ qapiqunilılu. Utiguvich uvanñun sayyigisigitin aniqatiutin.” 33 Simon Peter-m kiunigaa, “Ataniiq, isiqtauqasiłhiñaugikpiñ suli tuquqasiğutin!” 34 Jesus nipliqsuq, “Peter, uqatigikpiñ, aqargiqpak qalğuqtağaluaqnağuvlaami piiłaağisigikma piñasuniaglaan.”

Maniqagvıglu Puukatağlı suli Savikpak

35 Jesus-ñum uqaanikami taavrumiña apiqsruğniğai maliguaqtini, “Taimani tuyuğikapsi manikuvilıaaqhusi puukataıłaaqhusiılu sakpakkiıłaaqhusiılu, inuqsraqpisi?” Kiunigaa, “İnuqsranjtchugut.” 36 Jesus nipligñiqsuq, “Aglaan pakma, kiña maniqagvıqagumi naagaqaa puukataqagumi saagağligik. Suli kiñapayaaq savikpaıtchumi tuniraksrağigaa quppigaañi aasiñ tauqsigumi savikpanñik. 37 Uqautigipsi, Taamna uqalıq aglausimaruuq Agaayyutim makpiğaañi atuumaruksauruq, itna İrrutinigaat savamaqluktuatun.” İluqaan aglausimaruuq uvapkun immiumakkauniaqtuq.” 38 Maliguaqtit nipligñiqsut, “Ataniiq, uvva malğuk savikpaak!” Kiunigai, “Tavra apai!”

Jesus Agaayuruq İğğimi Atiliñmi Olives-mik

39 Jesus aullaligñiqsuq igğimun atiliñmun Olives-mik pirağiligmisun, aasiñ maliguaqtaiñ malikkaat, [aglaan Judas malinjchuuq.] 40 Tikitñaminj

taruŋa nipliutinigai, “Agaayulusi ukpiqsrissainjitchmausili uuktuaqsiugupsi.”
 41 Tavrakŋa aullaqtaallakhuni sitquqhuni agaayuniqsuq. 42 Nipligniqsuq,
 “Aapaan, pisuhigiypku piigun qallutaa nagliqsaakhum uvarniŋ. Uvaŋa
 pisuhiginilaaptun aglaan pisuhin savaanuli.” 43 [Isagulgum qilamniŋ
 sagviutinigaa sayyiqhugu. 44 Ihuilliuqpakikun agaayuniqsuq piliqitlukhuni, aasii
 ilaan siiqsipkaŋha kataktuq aukturnunamun.] 45 Makitnami agaayuligmniŋ
 utiqhuniyasiŋ maliguaqtimiŋun tavra paqinnigai siŋiktuat, minguhutinj
 ihuilliuqpaitlutinj. 46 Nipliutinigai, “Suvaata siŋikpisi? Makillusi, agaayutitchi
 ukpiqsrissainjitchmausili uuktuaqsiugupsi.”

Tiguniġaat Jesus

47 Jesus uqaqtitlugu iŋugiaktuat iŋuich tikiŋniqsut, sivulliqugich Judas-
 num, ilaŋata qulit malguk maliguaqtit. Utlakhugu Jesus kuninigaa.
 48 Aglaan Jesus nipliutinigaa, “Judas, kuniklugu aatchuutigivun Iġniŋa
 Iŋuum?” 49 Maliguaqtit nayutiruat Jesus-mi tautukamitruŋ taamna
 atuumaruaq uqautinigaat, “Ataniq, atuglavut savikpavut!” 50 Ilaŋata
 anaunigaa qaukhata agaayuliqsit savaktaa siutaiqsiquhugu taliqpianik.
 51 Aglaan Jesus nipligniqsuq, “Anŋaa! Apaiqsuq!” Aksiklugu iŋuum
 siutaa mamitinnigaa. 52 Taavruma aquagun Jesus-num nipliutinigai
 qaukŋich agaayuliqsit suli analetinich agaayyuvikpaum ihuaqtitchiŋiaqtiŋiŋ
 suli sivulliuqtiġruat tikitchuat aiplugu ilaa, “Aatai, tikitchuksrauvisi
 savikpaligaagusi anautaniglu uvaŋa liilaa savamaqlukti? 53 Nayugaġikapsi
 agaayyuvikpaŋmi uvluġaġipman tiguniatlaitchipsitŋa. Aglaan pakma
 savagviksraġigiksi sanŋiagan taaktuam.”

Peter-m Piilaġinigaa Jesus

54 Tamatkua tiguplugu Jesus aullautinigaat tupqanun qaukhata
 agaayuliqsit, suli Peter-m malinigai taavakŋatluk. 55 Ikniqagŋiqsit silataani
 tupqum, aasii Peter-m ilaġinigai aquppiruat tavrani. 56 Ilaŋata pirit aġnam
 tautunigaa Peter aquppiruaq sanigaani ikniġum. Qiniqhugu nalininaaqhugu
 nipliutinigaa, “Una iŋuk piqataupmiruaq Jesus-mi!” 57 Aglaan Peter
 piilaagŋiqsuq, “Aġnaaq, nalugigaa!” 58 Kiŋuuranagun iŋuk ilitchuqsripmiŋiqsuq
 Peter-mik nipliqhuni, “Ilvich, ilaġigaatintuq taapkaa!” Aglaan Peter-m
 kiunigaa, “Naagaa, ilaġinitchaatŋa.” 59 Sassagŋigum kiŋuagan atlam iŋuum
 qapinaiqhuni upyanigaa, “Illumun una iŋuk piqataupmiruaq Jesus-mi,
 atakii Galilee-ġmiunuruq!” 60 Aglaan Peter-m kiunigaa, “Nalullapiaġiga
 sumik uqaqtilaan.” Uqaqtitlugu tavrakŋatchiaq aqargiqpak qalġuqtaġniqsuq.
 61 Atanġuruam qiviaqhuni tautunigaa nalininaaqhugu Peter, aasii Peter-m
 itqagŋigaa atanġum nipliha inmiŋun, “Aqargiqpak qalġuqtaġaluaqŋagu
 uvlaapak piilaagutigiġisigikma piŋasuniaglaan.” 62 Peter tavra anipluni
 qianiqsuq ihuilliullapiaqhuni.

Jesus Mitautigaa Anullaqhugu

63 Iŋuich munaqsriruat Jesus-mik mitautiginigaat anaullaqhugu.
 64 Matuplugik irrak apiqsrugŋigaat, “Kia anauvatin? Nalautchaġiŋ?”
 65 Nipliutipmiŋigaat iŋugiaktuanik pisaanŋatinik.

Jesus Uqaqsittaagvinmi

66 Uvlaagunman Jew-nuruat sivulliuqtiġruat qaukŋich agaayuliqsitlu
 aġlaliqiritlu katiniqsut, aasiŋ Jesus tikiutinigaat uqaqsittaqtichirinun,
 67 nipliqhutinj, “Uqautitigut! Ilvich Christ-nuvich, taimŋa akiqsrutaauruaq
 Anniqsuqti?” Jesus-num kiunigai, “Uqautigupsi ukpiginiaŋitchipsitŋa;

ilaupluni tamatkunani aḡayakhutin iñuaqtuani, aasiiñ qaitlugu Jesus ilinjitñun pisulhatitun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

²⁶ Anuyyiuqtit sivulligñigaat Jesus. Pisullaḡmin paaqsiñiqsut iñunmik Cyrene-naḡmiumik atiqagtuamik Simon aitmuktuamik nautchiiviniñ. Tamatkua nunuriñigaat akiyagiaquplugu sannigutamik aquagun Jesus-ñum. ²⁷ Iñugiallapiatuat iñuich malinñigaat. Akungatni itmiñiqsut aḡnat qairuat uigualaplutin. ²⁸ Jesus-ñum kiniaqami nipliutinigai, “Aḡnaan̄isii Jerusalem-ñum! Qirratiginasitña aglaan qirratigisitchi ilipsitñun qitungapsitñunlu. ²⁹ Atakkii uvlut qallirut iñuich nipligisiñhat, ‘Quvianamiurut taapkua aḡnat qitungaitchuat sinaiyautlaitchuatu miluktitchisimaitchuatu.’ ³⁰ Taivrumani uvlumi

iñuich nipligisirut igḡiñun, ‘Katagitchi uvaptiknun!’

suli qimigaanun, ‘Iriqtigut.’

Hosea 10:8

³¹ Atakkii taatnatun irrutikpatrun patchisaitchuaq pakmapak, qanutun ir-
rutriñiaqmivat iñunmik taimanigu?”

³² Malḡuk atlak iññuk, iluqatik savamaḡluksimaruak, tuqqtauruksraup-
miñiqsuk piqataulugik Jesus-mi. ³³ Anuyyiuqtit tikiññiqsut atiqagtuamun
“Saunga niaqum.” Tavrani kikiaktuutinigaat Jesus suli taapkuak
savamaḡluksimaruak piqasiḡlugu, ilaqataa taliqpian tunaanun suli ilaqataa
saumian tunaanun. ³⁴ Jesus nipligñiqsuq, “Aapaan, natqigutikkich

tamatkua iñuich! Nalugaat sumik savaaqagtilaaqtin.” Avguḡniḡaich
atnugaan̄i nalautchaḡautigiplugich. ³⁵ Iñuich qichaqtuat tautuktuagñigaat.
Jew-ñuruat sivulliuqtin̄isa mitautiginigaat, “Annautiraḡigai atlat. Ki
anniḡsuḡli in̄miñik Christ-ñuyumi, Anniḡsuḡti aqisruutauruaq Agaayyutim
piksraqtaagikkaja!” ³⁶ Anuyyiuqtit mitautigipmiñigaat. Utlaklugu
aatchuḡniḡaat sunaḡnitчуamak misuqqumik ³⁷ nipliqhutin, “Anniḡsuḡiñ
ilipnik umialigikpatin Jew-ñuruat!” ³⁸ Niaquan qulaagun aglakḡugich
uqalḡich, “Taamnauvva umialgat Jew-ñuruat.”

³⁹ Ilaqataan savamaḡluksimaruam niviñaruam uqagñiqḡlukaqmiñigaa,
“Christ-ñuguvich anniḡsuḡiñ ilipnik uvaguglu!” ⁴⁰ Aglaan ilaqataan
iñiqtiḡniḡaa nipliqhuni, “Talugin̄itpiun̄i Agaayyun? Tuqqtaksraurutintuuq
ilaatun. ⁴¹ Tuquniagtuguk nalautlugu atakkii taatnaḡnaqhunuk; aglaan
taamna savaaqan̄itchuq pigiitchuamak.” ⁴² Aasiiñ nipliutinigaa, “Jesus,
itqagillañniañña tikitchuvich añaayuaqautipnun!” ⁴³ Jesus-ñum nipliutinigaa,
“Akiḡsruḡikpiñ, marrumani uvlumi piqasiḡisigikma utaqqviniñmi.”

Jesus Tuquruq

⁴⁴ Uvlug qitiqquqman siqiniñaaḡinaḡniḡiqsuq taaqsipluni nunapayaami
piñasunun ilipman sassaḡ; ⁴⁵ talukuyaaq [sapukutchiutauruaq] niviñaruq
agaayyuvikpañmi siiksiḡniḡsuq tatpichakña takunun̄aaglaan. ⁴⁶ Jesus ni-
paalaliḡniḡsuq, “Aapaan! Argaknun iligiga irrusiga!” Taatnaanikami
tuquniḡsuq. ⁴⁷ Rome-maḡmiut qaukiata anuyyiuqtit tautukḡu tamanna
atuumaruaq kamaksruḡniḡaa Agaayyun nipliqhuni, “Ilumutun taamna anun
nalaunn̄aruq!” ⁴⁸ Iñuich katiruat qiniḡiaḡlugu kikiaktuutriñiq tautukamitrun̄i
tamanna atuumaruaq, utiḡniḡsut kin̄uniḡmiknun ipiqtutchallapiaqhutin.
⁴⁹ Iluqatin̄i tamatkua ilisimaruat Jesus-mik ilaḡiplugilla aḡnat maliktuat Galilee-
miñ qichaḡniḡsut taiñakñatluk qiniḡiaqhutin.

Jesus Iluviḡniḡaat

50-51 Iñuqaqmiñiqsuq atilijmik Joseph-mik Arimathea-ǵmiumik, nunaagqimiñ Judea-mi, nalaunjaruaq qanutitanitchuaǵlu iñuk, suli utaqqiniqsuaq tikiliqsrananik anjaayuqataan Agaayyutim. Ilaugaluaqhuni uqaqsittaaqtitchirini aniqatauniñniqsuq sivunniqumata tuqqutchuklugu Jesus. ⁵² Joseph-ñum utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginiǵaa timaa Jesus-ñum pisuklugu. ⁵³ Tavrakña atqaqlugu timaa Jesus-ñum, nimiqsruǵniǵaa ukiñhaaǵiksaamik, ilipluguasiñ iluviliuqtamun uyaǵañmi atunganitchuamun. ⁵⁴ Iluqani tamanna atuumaniqsuq minguiqsiǵvium uvlua aullaǵniyasipman. ⁵⁵ Aǵnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miñ malinjñaat Joseph tautukluguasiñ qanuq Jesus-ñum timaa ilipmagu iluvigmun. ⁵⁶ Utiqhutinij kinujniǵmknun itqanaiaǵniǵaich tipraǵiksautiligich uqsruǵutiksrai timaan Jesus. Jew-ñuruat minguiqsiǵviatni minguiqsiǵniqsut kamagiplugu tillisaa Moses-ñum.

24

Jesus Anjpkakkauruq Tuqutlǵmiñ

¹ Uvlaatchaurañani sivullium uvlum akunniqsaaami aǵnat iluvigmunniqsut saagaqhutinij tipraǵiksautilijnik uqsruǵutiksraiñik itqanaiaaǵmiknik. ² Paqinnijaat uyaǵak aqsraqtinaniqsuaq paananiñ iluvǵum. ³ Tavraasiñ isiqamij paqingiñniǵaat timaa atanguruam Jesus. ⁴ Qanuqsausiuqtitlugich tavrakñatchiaq malguk anutik qitnagnaqtuanik atnuǵaallak qichaǵniqsuk saniǵaatni. ⁵ Iqsitchakhutinij aǵnat sikinniqsut nunamun. Anutik niplutiniǵaich, “Suvaata tautugiaqpsi iñuuruamik akunǵatni tuqunaruat? ⁶ Uvaniingitchuq atakkii iñugutqixsuq. Itqallaksiun qanuq uqaqtılaaña ilipsitñun Galilee-miinñajmiñi, itna, ⁷ Iǵniña Iñuum qaisauruksrauruq killuuruanun iñunun kikiaktuutikkauluni, aasiñ piñayuatigun uvlut anitqikkumapluni iñuuhigmun.” ⁸ Aǵnat itqǵniǵaat uqaǵikkana. ⁹ Utiqhutinij iluvigmiñ uqautiniǵaich qulit atausiq maliguaqtit atlatlu iluqaitnik tamatkuniña. ¹⁰ Taapkua aǵnat Mary Magdalene, Joanna-lu, Mary-lu aakana James-ñum, suli atlat aǵnat. Uqautiniǵaich uqqrarqtit tamatkuniña atuumaruanik iluvigmi. ¹¹ Aglaan maliguaqtit isumaniqsut aǵnat piñilijiniplugich. Taatnamik ukpiginiñniǵaich. ¹² Aglaan Peter makitighuni aqpalisruǵniqsuq iluvigmun; auǵrukami tautunijaa nimǵunaa ukiñhaaǵiksuaq kisan. Kinujniǵmikhuni quvigusuutiginiǵai tamatkua atuummiruat.

Pisukkataaǵniqsuk Emmaus-mun

¹³ Taavrumanii uvluni malguk Jesus-ñum maliguaqtik nunaagqiu-ramunniǵniqsuk atilijmun Emmaus-mik, ujasiksilaqaqtuaq tallimat malǵunni mile-lanik Jerusalem-miñ. ¹⁴ Pisullaǵmik uqaǵniqsuk iluqaanik atuumaruanik. ¹⁵ Uqqaagiksitlugik Jesus pisuqasiǵniǵik; ¹⁶ tautukkaluaǵniǵaak aglaan ilisaǵiniñniǵaak. ¹⁷ Jesus-ñum niplutiniǵik, “Sumik uqaqpsik pisuktuahaptikni?” Qichaqpaahaniqsuk alianaqsiplutik. ¹⁸ Ilaqataan atilgum Cleopas-mik apiqsruǵniǵaa, “Kisivich naluvaluñniqsutin Jerusalem-mi atuumapman tamanna ikpaksravak.” ¹⁹ Jesus-ñum apiqsruǵniǵik, “Sunik?” Kiuniǵaak, “Tamatkuniña atuumaruanik Jesus Nazareth-miumun. Taamna anun sivuniksriqirauniusuq sanñiaqtuq uqaǵmigun savaaǵmigunlu sivuǵaatni Agaayyutimlu iñuillu. ²⁰ Qaukhijich agaayuliqsipta suli sivulliuqtipa sivunniǵniǵaat kikiaktuutitquplugu tuqqutautquplugu. ²¹ Niǵiugaǵigaluakqput ilaanuniplugu tasuqsairuksrauplugu Israel-aǵmiunik. Marrumani uvluni piñayuǵiǵaat atuumapmanaglaan.

²² Ȩapta aǵnat tupakkaatigut pitlukuǵuunniiñ. Taapkuva utlautiniqsut qauniuraami iluvigmun, ²³ aglaan paqingiññiǵaat timaa. Utiqamiñ nipliǵniqsut tautuniplutiñ isagullañnik uqautriruañnañnik Jesus iñuuniplugu. ²⁴ Ȩavut utlautiniqsut iluvigmun paqitlugu taatnatupiaq aǵnat uqalhatitun, aglaan qiiñjitmiññiǵaat Jesus.” ²⁵ Tavravi Jesus-ñum nipliutiniǵik, “Qanutun isumailaaqtigivisik! Qanutun sukaisigivisik ukpiqsriñksrapsitnik supayaanik sivuniksriqirit uqautaitñik! ²⁶ Uqaǵniǵugaut Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq nagliksaaqtuksrauniplugu tamatkuniña isigaluaqani kamanautmiñun.” ²⁷ Jesus-ñum ilitchuǵipkaǵniǵik uqautigikkauruanik iñmigun uluqaitñi Agaayutim uqalñiñi, aullagñiñluni makpigaañjiññiñ Moses-ñum suli aglañitñiñ iluqatim sivuniksriqirit.

²⁸ Qallikamiñ nunaaqquuramun igliǵviñmiknun, Jesus pisuktuiñǵniqsuq qaaniññiǵniaqtuatun. ²⁹ Aglaan nutqaqtinniǵaak nipliǵhutik, “Ittuallagiiñ uvaptikni. Taaqsisiaqsigaatigut.” Malikluginayugniǵik. ³⁰ Jesus aquvinniqsuq niǵiqasiǵuklugik. Tigusikami qaqqumik quyaniǵaa Agaayyun. Avguqǵu qaqquq qaiññiǵaa iliniknun. ³¹ Irratik anmaqmata ilisaǵiaqsiliǵniǵaak. Aglaan qiiññiǵniqsuq ilinikniñ. ³² Uqaqsiñiǵisuk iñmiknun, “Uunaaqsaagaluqpiñuk uummatiptikni uqaqatigipmatiguk tumitchaani suli kanjicsipkaǵlugu Agaayutim uqalña uvaptiknun.” ³³ Maksrikhutik utiqtiǵniqsuk Jerusalem-mun. Paqinniǵaik qulit atautchich maliguaqtit katimaqatiqaqtuat atlanik. ³⁴ Tamatkua katimaruat niplianiqsut, “Ataǵuruaq añitqiiñiǵisuk ilumun! Sagviñniqsuq Simon-mun.” ³⁵ Malǵuk utiqtiǵtuak uqautiniǵaich atuumarumamik tumitchaani suli qanuq iliniknik ilisaqsriññiǵmiknik Ataniǵmik avguipman qaqqumik.

Jesus Sagviqsuq Maliguaqtimiñun

³⁶ Malǵuk uqaqtitlugik taavrumiña, tavrakñatchiaq ataniǵ Jesus qichaanik-tiǵniqsuq akunǵatni nipliutiǵlugich, “Tutqiuṭiqaǵitchi!” ³⁷ Tatamitchañniqsut atakkii tautukkasuñniaqhutiñ aliuqtumik. ³⁸ Aglaan nipliutiniǵai, “Suvaata tupaktipisi? Suvaata ukpiqsriñitpisi? ³⁹ Tautuksigich argatka isigatkalu. Uvañaupiaqtuñ. Aksilunña ilitchuǵiniaqtusi. Atakkii aliuqtuq timiqanjichuq sauniqanǵitluniñu uvaptun.” ⁴⁰ Uqaqami taavrumiña qiiñititkai argañmiñnik suli isiganmiñnik. ⁴¹ Maliguaqtit ukpiǵilguiññiǵaatsuli aglaan quvigusukhutiñ quviasullapiaqhutiñlu. Jesus-ñum apiqsruǵniǵai, “Uvani niqiksraqaqpsi?” ⁴² Aatchuǵniǵaat igaamik iqaluñmik. ⁴³ Tiguplugu niǵiñiǵaa sivuǵaatni.

⁴⁴ Tavra nipliutiniǵai, “Tamatkua uqautigikkatka ilipsitñunimma nayuutiññaǵma ilipsitni, suapayaaq atuumaniǵniplugu aglausimaruatun uvapkun maligutaksraña Moses-ñum suli aglaañitñi sivuniksriqirit suli Psalms-ni.” ⁴⁵ Tavra anmaǵniǵai isummatiniñ kanjisitquplugich uqalhanik Agaayutim. ⁴⁶ Nipliutiniǵai, “Taamna aglausimaruq, Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq, nagliksaaqtuksrauruq tuqulunilu añitqiksuksraupluni tuquñaruaniñ piñayuatigun uvlut, ⁴⁷ suli atqagun tusaayugaǵiksuaq quliacquakkaugisiruq isummitqiiñkun suli natqutiñkkauhikun killuqsautiniñ iñunñun nanipayaaq, aullagñiñlugu Jerusalem-miñ. ⁴⁸ Iñisimaraugisirusi tamatkunuuna. ⁴⁹ Tuyuǵisigipsi Irrusilautamik Agaayutim akiqsruutigikkañanik. Utaqqiruksraurusi nunaaqqimi sanñim pakmakña tikiññiñhanunaglaan ilipsitñun.”

Jesus Qilarnmuutikkauruq

⁵⁰ Jesus-ñum annisiniǵai nunaaqqimiñ Bethany-m tuñaanun. Tavrani isaklugich argañni piñiutiksriññiǵai maliguaqtini. ⁵¹ Jesus agaayutillaisa

aullautikkauniqsuq pakmuᅇa. ⁵² Maliguaqtit agaayyuviginigaat
utiqhutiᅇaasiᅇᅇ Jerusalem-mun quviasullapiagaᅇaqhutiᅇ. ⁵³ Ataramik
agaayyuvikpaᅇmiinniᅇsut [nangaqᅇugu] quyaplugu Agaayyun.

Uqal̄hich Aglaani John-ŋum

Uqathum Timiniŋha

¹ Aullaŋniisaqqaagataŋiŋmi ittuq Uqaliq, Uqaliq iqataupluni Agaayyutmi, suli Uqaliq Agaayyutaupluni. ² Ilaa piqatauniqsuq Agaayyutmi aullaŋniisaqqaagataŋiŋmi. ³ Taavrumuuna Uqal̄kun Agaayyutim iŋiŋtaŋigai supayaat. Atausriuraqunniŋ iluqaaniŋ iŋiŋtaŋikkanaŋiŋ iŋiŋtaungitichuq ilaa piill̄ugu. ⁴ Uqaliq kanjigaa iŋuul̄hum. Taavruma iŋuul̄hum iŋuich qaggutigai, kanjisiŋiksraŋatnun Agaayyutmik. ⁵ Taamna qauma qaggutriraq taaqtuamik, taaqtuam qamilguitcha.

⁶ Agaayyun kilgiraaksramik tuyuqaḡniqsuq, iŋuŋmik atil̄ŋmik John-mik, ⁷ taivrumuuna qaumakun iŋuŋmik uqautrityaqtitlugu. Aggiḡniqsuq iluqaisa kilgutmik tusraatquplugich ukpiqsritquplugillu. ⁸ John ilaa taivrumiŋaungitichaluaqhuni, aggiḡniqsuq taivrumiŋa qaumamik uqautrityaqhuni.

⁹ Taimmataimŋa qauma ilumun aggiḡiŋmiŋi nunam iŋuiŋun kanjisiŋpchaityaqtuq iŋupayaanik nunami. ¹⁰ Ilaa itman nunami, nuna iŋiŋtaupluni Ilaagun, naagasuli nunam iŋuiŋ ilitchuŋiḡiŋiŋiŋaat. ¹¹ Ilaa ilamiŋun tikitman, ilaiŋ akuqtungitchaat. ¹² Aglaan ilanich ukpiqsriplutin akuqtuiruat ilaanik, ilaan qitungaḡiliutipkaŋai Agaayyutmun. ¹³ Tamatkua aniŋgitchut timim qitunḡiŋhagun naagaqaa iŋuum pisul̄hagun, aglaan anitqin̄iqsut tuvraḡlugu Agaayyutim pisul̄ha.

¹⁴ Taamna taggisiqatuaq Uqaliŋmik iŋuguqhuni akunnaptikni iŋuuniaqtuq. Uvagt qin̄iḡikput kamanautaa inuqtuummataitichuq iŋuqaqutriŋikun suli ilumutuul̄kun. Taamna kamaun pil̄iun Ilaan akuqtuaŋigaa aapamiŋiŋ Iŋnituan̄uliŋmigun. ¹⁵ John-ŋum taamna uqautiginiŋaa. Itnautigiplugu, “Taamna uqautigikkaŋa itnaqama, “Taimŋa aggisuaksraq aqupkun kamanatluktuḡ uvaŋniŋ, takku anigaluaqnaŋa injaniksimaqhuni.” ¹⁶ Inuqtuusrimaiŋiŋmiŋiŋ nagliktaŋmigun Ilaan piŋitiqagaatigut; iluqata ikayugaatigut ikayutqigaqhuta iŋuqaqutmigun. ¹⁷ Agaayyutim qaitchaa maligutaksraq uumuuna Moses-kun, aglaan iŋuqaqun suli ilumutuul̄q Jesus Christ-kun aggiks. ¹⁸ Kia-unniŋiŋ Agaayyun qin̄iŋgaqsimaitcha, kisimi Atautchim, taavruma atrin̄uruaŋ Agaayyutmi suli Aapam sanigaaniittuam, ilitchuŋipkautigigaa.

John Paptaaqtichirim Nipliŋha Christ-ŋunḡiŋiŋip̄luni

¹⁹ Jew-ŋuruaŋ Jerusalem-miŋ tuyuqaḡniqmata agaayuliqsiniŋ Levi-tkuayaaniglu apiqsruŋiaq̄hugu John kisuupmaŋaŋ, ²⁰ itna kiggutiksraisaŋaŋiŋ uqautiniŋai nalupqinaiq̄lugu, “Uvaŋa Christ-ŋunḡitichuŋa; Anniqsuqtiksrautaungitichuŋa.” ²¹ “Kisuuvitmi? Elijah-ŋuvich?” John-ŋum kiuniŋai, “Taavrumiŋaungitichuŋa.” “Naaga taimŋa Moses-ŋum uqautigikkaŋa sivuniksriqirauvich?” John-ŋum piŋigai, “Taimŋaungitichuŋa.” ²² Nipliutiliḡiŋiŋiŋaat, “Uqautitigutmi kisuutillaqnik. Uvagt kiggutiqatkuksraurugut tuyuḡiriptiknun. Qanuqsamma nipliutigivich ilipkun?” ²³ John kiuniŋai, “Uvaŋa taimŋauruŋa uqaḡimakkaŋa Isaiah-m sivuniksriqirim, itna, Iŋuk tuŋluqtuq iŋuilaamiŋ, Itqanaŋiautisiŋ apqutiksraŋa Atangum,

pigiilaq.”⁴⁸ Nathanael-ŋum apiqsruŋnigaa, “Qanuqlugu ilisimavina?” Jesus-ŋum kiugaa, “Philip-mun tuqlugaluqaqtinak qiiŋianiŋnigikpiŋ ataniusrima'avich asririŋaŋaqtuami napaqaqtumi.”⁴⁹ Nathanael-ŋum kiugaa, “Iisautrii! Ilvich Agaayyutim Igŋiŋnigaaŋin! Israel-aagmiut umialiginigaaŋin!”⁵⁰ Jesus-ŋum kiugaa, “Ilvich ukpiliŋsiŋqich qiiŋni'apkiŋ sivuani ataani napaqŋum asririŋaŋaqtuam? Qiiŋiŋisirutin kamanatluktuanik taavrumakŋa.”⁵¹ Jesus-ŋum nipliutipsaagŋigai, “Ilu mutuuurumik nipliutigipsi, ilipsi qiiŋiŋisigiksi qilak aŋmaŋqan suli Agaayyutim israŋulgi mayutmuqtuat naagaqaa atqaqtuat Iŋuum Igŋiŋanun.”

2

Jesus-ŋum Atlanŋuqtitchiŋha Imigŋmik Misruqqumun

¹ Uvluk piŋayaukun katchuutniaqtuak inniqsuk Cana-mi nunaqqimi Galilee-mi ittuami. Jesus-ŋum aakaŋa itmiŋiqsuq. ² Suli Jesus-lu maliguaqtinilu aiyugaaŋtaupmiŋiqsut katchuutniaqtuanun. ³ Misruŋuutaat nunuŋman, Jesus-ŋum aakaŋan nipliutiniŋaa, “Ukua misruŋuutaaiqsut.”⁴ Jesus-ŋum kiuniŋaa, “Tiliuqtaksraŋiŋitchikma sutquluŋa. Piviksraŋasuli tikiumaitchuq.”⁵ Jesus-ŋum aakaŋan uqautiniŋai savaktit, “Piyumigiksi qanupayaq tilikpasri.”⁶ Taraniŋuuq itchaksrat qattaliat iyagaich imiŋnun inniqsut, atausriq immaqtutilaagallaapluni iŋuiŋiŋaqtun naagaqaa iŋuiŋiŋaq qulit gallontun, Jew-ŋuruat maligutaksrirusriaŋikkaŋmikkun igŋuutiksraqtuŋvikaanŋich. ⁷ Jesus-ŋum uqautiniŋai, “Imiqsigik qattat imigŋmik.” Tarra immigŋniŋaich qaqlukpiuraqlugich. ⁸ Tarakŋaasrii Jesus-ŋum nipliutigai, “Tarakŋa qalusriusri, nigiqpaktuat aŋalataat payuksiuŋ!” Taapkua payuŋniŋaat. ⁹ Aŋalataata nigiqpaktuat uukamiuŋ imiq misruŋuŋuqtitaq naluniŋaa nakitŋaŋtautilaana tamarruma misruqqum, aglaan taapkua savaktit qalusriuat imigŋmik ilisimaniŋaat. Taavruma aŋalataata nigiqpaktuat tuqluŋniŋaa uiksraun, ¹⁰ nipliutiŋuŋu, “Atlas autaaŋtitchiraqtut misruŋuŋiŋiŋksramik sivulliuŋuŋu, aasrii aiyugaaktat imianiŋmata, akiitluŋniŋksramik piqaŋtitaqsiŋluŋich. Aglaan ilvich itunniŋiŋ misruŋuŋiŋiqsraq isruanunaglaan.”¹¹ Sivulliqpiaruŋuŋu taamna quviŋnaqtuuaq savaaq Jesus-ŋum iŋiŋtaŋiniŋaa Cana-mi Galilee-miittuami. Ilaan kamanautni qiiŋiŋtinniŋaa. Aasrii maliguaŋtaŋi ukpigiŋiutipsaagŋniŋaat. ¹² Tamarruma aquaŋun Jesus aakaŋanilu nukatchianŋilu suli maliguaŋtiniŋ Capernaun-munniŋqsut, taraniasriiŋ itlutin ikituurani uvluni.

Jesus-ŋum Suaqluiyaiŋha Agaayyuvikpaumik

¹³ Jew-ŋuruat nigiqpavikaanŋat atilik Apqusaakkauligŋmik tikiyasriuruq, aasriiŋ Jesus Jerusalem-mun aullaŋniŋsuq. ¹⁴ Agaayyuvikpaŋmi pakinniŋaa iŋuiŋch tunniuŋqairuat aŋusalluŋnik ipnaiŋiŋlu tiŋmiaruŋraniglu suli simmiqsuŋit maninŋik aquppiruat manniŋiviniŋmiksi. ¹⁵ Aasriiŋ akluŋnaamik, ipigaŋtuusriŋhuni uumarupaŋaŋat aninniŋai Jew-ŋuruat agaayyuvikpaŋatniŋ, manniŋiviniŋch simmiqsuŋit maninŋik ulgutlugich, simmiqsuŋitiniŋch siamitlugich. ¹⁶ Suli tiliuŋluŋich tunisiullaqtuat tiŋmiaruŋranik itnaŋhuni, “Tamatkua uvakŋa anitchigik! Aapaa tupqa tunisiuŋqaiŋviguŋuŋu!”¹⁷ Maliguaŋtaŋi itqagŋniŋaat uqahq aglausimaruaq itna, “Agaayyuuŋ! Siŋiŋiŋillapiaŋigma tupigŋikkapnik iluŋnauŋsimaŋtitaŋaŋa.”¹⁸ Jew-ŋuruat nipliutitqinŋiŋniŋaat apiqsruutmik, “Sumik quviŋnaqtuamik iŋiŋtaŋaŋuŋin qiiŋiŋtinnayaŋpiuŋ uvaptiknun nalauŋhiŋ taatnasriŋaŋavich?”¹⁹ Jesus-ŋum kiugai, “Unauvva agaayyuvikpak piyaŋuŋsiuŋ, piŋasruni uvluni

nappatqikkisigiga.” ²⁰ Jew-ŋuruat apiqsruŋniġaat, “Piņasruni uvluni nappatqikkisiviun? Malġukipiaq itchaksrani ukiuni nappaġniakkauruq agaayyuvikpak una!” ²¹ Aglaan Jesus uqautigikkaŋa agaayyuvikpak atrinuniqsuq ilaan timaanun. ²² Taamani tuquhġmiñ anitqikman, malġuqaqtaiñ itqagniġaat taatna uqaħa, arguaqquataitluġich aglausimaruat uqaħhich, suli Jesus uqautigikkaŋi.

Jesus Iļisimagai Iluqaisa Iñuich

²³ Jesus Jerusalem-mi ititlugu niġiqpagvikaami taggisiqaquami Apqusraaqtitauhġmik iñuġiaktuat ukpiginiġaat qiñiqamisigik quviqnaqtuat savaanġi. ²⁴ Aglaan Jesus-ŋum ilumutuuginginiñġai, atakkii ilaan iñuich iļisimmaagikluġich. ²⁵ Iñuktigun kaŋiqsipkaġniagnaqhuni inginiñiqsuq, ilaan kaŋiqsimmaagikluġich iñuich isrummatinġich.

3

Jesus-ŋum Iļisautriħa Nicodemus-mik

¹ Uvvaasriiñ inniqsuq iñuk atiqaqtuag Nicodemus-mik, Jew-ŋuruat sivulliuqtaiñ iļanat, piqataupluni taapkunani Pharisee-ŋuruani. ² Unnuat iļanatni utlautiniqsuq Jesus-mun nipliġhuni, “Iļisautrii! Iļitchuġigikput ilvich iļisautriksrauplutin tuyuulħiñ Agaayyutmiñ. Kia-unniñ piyumiñaitchai quviqnaqtuat savaat kisianik Agaayyutim piqasriimalugu.” ³ Jesus-ŋum kiugaa, “Iļumutuuruamik uqautigikpiñ, iñuum anitqiñġisuaguni, Agaayyutim anaayyqautaa qiñitlasriyumiñaitchaa.” ⁴ Nicodemus-ŋum apiqsrulġiniñġaa, “Qanuġuni iñuġaniktuag anitqikkisiva? Nalupqinaitchuq, aakami iļuanun isitqiaqsiyumiñaitchuq, aniħi tugliġitlasriħu.” ⁵ Jesus-ŋum kiugaa, “Iļumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, Iñuk anitqiñġisuaguni imikun suli Ipqitchuakun Irrutchikun isitlasriyumiñaitchuq Agaayyutim anaayyqautaanun. ⁶ Tamatkua aniruat iñuñniñ iñugruifiħaurut. Tamatkualiasrii kisiisa Ipqitchuam Irrutchim anitqiksitanġi iñuugisirut Ipqitchuakun Irrutchikun. ⁷ Quviġusruutigiginagu nipliutiga, ‘Anitqiksuksraupiaqtusri’. ⁸ Anuġi igliġaqtuq napmupayaagukami, ilipsiasriiñ tusraaplugu anuġim siigrunġniġa, aglaan iļisimatlaitchiksi nakiñ agġiħa unniñ napmuħa. Taatnatun kiñapayaq ittuq animaaqtuag Ipqitchuakun Irrutchikun.” ⁹ Nicodemus-ŋum apiqsruŋniġaa, “Qanuġuni taatniitlagisiva?” ¹⁰ Jesus-ŋum kiugaa, “Ilvich iļisautraugaluqħutin Israel-mi taamna naluniqpiun? ¹¹ Iļumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, Uvagut uqagagtuqut iļisimakpaktiknik suli iļisautriraqtuqut qiñikkaptiknik. Aglaan nallipsi uqaliqput akuq-tuġummataitchaa. ¹² Ilipsi ukpigingitchipsitħa uqautikapsi nunaknaqtatigun; qanuġusri ukpigitlasriġisivisitħa uqautigupsi pakmaknaqtatigun? ¹³ Kiñaaniiñ pakmunġa mayuqsimitchuq, aglaan Iñuum Iġniġa atqagtuag tatpakmakna. ¹⁴ Moses kivikmatun nimigianġuag nappaqutamun suviksraiħaami, taatnatun Iñuum Iġniġa kiviktaksraugisiruq. ¹⁵ Kisupayaq ukpiqsripluni turviñiktuaq ilaanik isruitchuamik iñuugisiruq. ¹⁶ “Agaayyutim nunam iñui piqpagivagitluġich, Iġniħitaluni aatchuutiginiġaa. Kisupayaq ukpiqsriħikun turviñiktuaq ilaanik tuquyumiñaitchuq, aglaan isruitchuamik iñuugisiruq. ¹⁷ Atakkii Agaayyutim Iġniñi tuyuġingitchaa atanniqsuqtatquplugu nunam iñuiñun aglaan anniqsuqtatquplugu iluqaitħun. ¹⁸ Kisupayaq ukpiqsripluni tunġaviñiktuaq Iġniħanik, atanniusriaksraitchuq. Aglaan ukpiqsriñġitħuag atanniqsimaaniktuq, takku ukpiqsriħikun tunġaviñiksimitħuni Agaayyutim

Igñituagikkanañik. ¹⁹ Taatnaipluğu taamna atanniusriaksraq ittuq, qauma nunam iñuñun tikitman. Aglaan iñuich piqpagitlukkaat taagtuaq taavrumakña qaumamiñ, takku ilinich irrusriñiksimaaghutinj pigiitchuamik. ²⁰ Kisupayaam irrusriñiksimaagtuam pigiitchuakun qauma uumigigaa, sulı utlautisutlaiťhuq qaumamun, takku ilaan irrusriğıliutikkani pigiitchuag sagvıqunğıťluđu. ²¹ Aglaan kisupayaag irrusriñikkami ilumutuuruamik qaumamun utlautiraqtuq, taavrumuña qaumamun sagviumatquplugu irrusriğıliutikkani tupiksriñkun Agaayyutmik.”

John Paptaaqtitchiri İlisimaraulha Jesus-kun

²² Taavruma aquagun Jesus-lu malıgıuagtıniľu aullağniqsut nunañanun Judea-m. Tarani ittuallañniqsuq ilinıñi sulı paptaağıpluni. ²³ John-tuuq paptaağıniqsuq Aenon-mi uñasriñğıťhuamiñ Salem-miñ, takku imğukkaqhuni tamanna. İñuich utlağaqľu ilaan paptaaqtağniğai. ²⁴ John taamna isiqsimaıťhuqsulı isiqsivıñmun.

²⁵ John-ñum malıgıuagtıñ ilañich uqaksraqtuagıñiıqsut Jew-ñuruatlu taavrumuuna ipqıqsakkauhikun. ²⁶ Aasriñ John-mun utlautipluťinj uqautiplugu, “İlisautrii! Anun itqagıviun Jordan-ñum igľuani piqatigıkkan, ilvich uqautigıkkan? İlaa paptaağıasıruq, aasrii iñuum iluqani utlakkaa!”

²⁷ John-ñum kiunığai, “Kiñauñniñ sumik piqagumiñaitťhuq, Agaayyutmun qaitchiñğunnani. ²⁸ İlipsi ilisimarigıgıpsı nipliqsimaıľapkun ‘Uvanı Christ-ñunğıťhuña, aglaan ilaan sivuani tuyuumaruña,’ itqanaiyautityaqtitlugu. ²⁹ Nukatpiağ katchuutniaqtuag nıviaqsiam uiksrautigıgaa. Nukatpıam ilauraña qıchaqatauraqtuq naalağniplugu, quviagıplugu tusraaħa nukatpıam katchuutniaqtuam nıpaa. Taatnatun quviasruliğa naammatıgıruq. ³⁰ İlaa piğuqtuksrauruq kamañasıtľuguni, uvanıasrii nuımaığľuña.

İlaa Agğıqsuag Qılañmiñ

³¹ “İlaa agğıqsuag pakmakña iluqaitñiñ kamanatluktuq. Nunakñaqtağlı iñuñiñaupluni nunamiıťtuañuruq, nunakñaqtanik nipliqaqhuni. İlaa agğıqsuag qılañmiñ kamanatluktuq iluqaitñiñ. ³² Aasrii uqautıgıgaa qıñıkkani tusraakkaniľu, aglaan kisupayaat uqalħa akuqtunğıťchaat. ³³ Kia akuqtıruam uqalħanik nalupqıgıgıgıgaa Agaayyutim ilumutuulħa. ³⁴ Taavruma Agaayyutim tuyuğıkkanañan Agaayyutim uqalħi uqagıgı, takku Agaayyutim qaitchiplugu inuñaiğľu İpqıťhuamik İrruťchiğmiñik. ³⁵ Aapam İğniñi piqpagıplugu aasrii supayaat aatťhuutigıgı ilaanun. ³⁶ İlaa ukpiqsırıruag İğniğmik isruıťhuamik iñuulıqagtuq, aasrii tupiksriñğıťhuag İğniğmik iñuulıqagumiñaitťhuq. Aglaan Agaayyutim qınnautaı nayuutigısıruq ilaani qanavak taimuña.”

4

Jesus-lu Ağnağlı Samaria-ğmiu

¹ Pharisee-ñuruat tusraaniqsut Jesus iñunnatluaqsıñiıplugu paptaağıtlukhuniľu John-miñ ² (Jesus ilaa paptaağıngıťchalaqtitlugu, aglaan malıgıuagtı). ³ Jesus-ñum tusraa'amiun uqagıkkanañat, Judea-miñ aullağniqsuq Galılee-mun utıqħuni.

⁴ Utılığmiñi taavrumani Samaria-kuaqtuksrauniqsuq. ⁵ Tikiñniqsuq Samaria-m nunaagqıñanun atıqagtuamun Sychar uñasriñğıñıqsuamun nunañaniñ Jacob-ñum qaisanañiñ iğniğmiñun Joseph-mun. ⁶ Jacob-ñum nivvıanı taraniıñniqsuag. Aasrii Jesus igluakıgmikniñ iñıqtuqhuni, nivvıam sanıgaanun aquvıñniqsuq, uvluq qitiqquqman. ⁷ Samaria-ğmiu ağnaq

aggigñiqsuq imiqtagiaqhuni. Aasrii Jesus-ñum nipliutiniġaa, “Imiksriñña!”
⁸ Immali maliguaqtai nunaqqimuniqsut niqiksramiknik tauqsigiahutin.
⁹ Aġnam Samaria-ġmium nipliutiniġaa, “Ilvich Jew-ñurutin aasrii Samaria-
 ġmiunuplunja. Qanuqhutin injiqiña imigukhutin?” (Uvvatakku Jew-ñuruat
 piqatqatlaitchut Samaria-ġmiunik.)¹⁰ Jesus-ñum kiugaa, “Iġisimagupku
 Agaayyutim aatchuutiksraña suli kisuulha injiqtigikkaqich imiksritqupluni
 injġayaġiñ, aasrii Ilaan qaitchilutin iñuunaqtuamik imiġmik.”¹¹ Aġnam
 nipliutigaa, “Ilvich qattaitmiutin, aasrii nivviaq itipmiuq. Nakiñmi imiq
 iñuunaqtuq piñayaqpiun?”¹² Jacob-ñum sivulliapta uumiña nivviamik
 piqatqitanjatigut, qitungaiñlu suli pamiqsaañisa imiġvigimakkanjatnik.
 Ilvich Jacob-miñ kamanatluktuanunasrugivich?”¹³ Jesus-ñum kiugaa,
 “Kiñapayaaq imiqtuq imiġmiñ uumakña imiġulitqikkisiruq.¹⁴ Aglaan
 kiñapayaaq imiġmiñ aatchuutiksramiñ imiġumi imiġulitqinñiangitchuq,
 takku imiq aatchuutiksraġa itkisiruq ilaani suvlaktuatun nivviatun imiġmik
 iñuunaqtuamik, piqatqillugu ittuksramik isruilaamun iñuuliġmun.”¹⁵ Aġnam
 nipliutigaa, “Taavrumiña imiġmik qaitchiñña, imiġulitqinñitchumuunjali
 unniñ uvuña imiqtatqinñitchumuunja.”¹⁶ Tarra Jesus-ñum nipliutiniġaa,
 “Aullaġutin uqautityaġun iġaqatin pakma nayuqtigikkan, aasriiñ
 uvuñatqigutik.”¹⁷ Aġnam kiuniġaa, “Ilaqataichuñña.” Jesus-ñum kiugaa, “Ilvich
 nalauttutin nipliġavich iġaqataiñnipliutin.¹⁸ Ilvich iġaqatniktuqsamaruami
 tallimani, aasrii nayuqtigikkan pakma nalaulugu iġaqatingitchiñ
 katchuusrimaitchiñ. Taatnaġavich nalauttutin.”¹⁹ Aġnam nipliutigaa,
 “Taataiñipluġu iġsimmatiaġniġavich kanjicsigiga sivuniksriġiraulhiñ.
²⁰ Samaria-ġmiut sivulliaut agaayumaaguurut uumani iñġimi aasriiñ
 ilipsi Jew-ñuruani uqaġaqtusri iñuich agaayumaagtuksraunipluġich
 Jerusalem-mi.”²¹ Jesus-ñum nipliutiniġaa “Aġnaaq, ukpiġinñña, Piviksraq
 tikitkisiruq iñuich agaayyuvigitlaigñiaqmatruñ Aapa uumaniiñniñ
 iñġimi naagaunniñ Jerusalem-mi.”²² Samaria-ġmiusri iġsimanġipiagikisi
 kismun agaayumaaliqisi; uvagut aglaan Jew-ñuruani iġsimagikput
 kismun agaayumaaliqput, takku iñuich anniqsuqtiksrañat Jew-ñuruaniñ
 kanjiaqtuq.²³ Aglaan piviksraq tikisaqtuq, pakmaunniñ tikiumaanikuq,
 ilmun putqataġviquqtuq agaayumaagviginiaqmatruñ Aapa Ipiqtchuakun
 Irrutchikunlu ilumutuulikunlu. Takku Aapauruq piqaguktuq iñuich
 agaayumaagviginiaqtuanik inmiñun taatnaiñilugu.²⁴ Agaayyun Irrusriuruq.
 Tamatkua putqataġviquqtuq ilaanic agaayumaagtuksraupiaqtuq
 Ipiqtchuakun Irrutchikunlu ilumutuulikunlu.”²⁵ Aġnam nipliutiniġaa,
 “Uvaña kanjicsimagiga Messiah taiyuutilik Christ-mik aggigsaġumaruq. Ilaan
 aggigumi uqautisraġumakkanjatigut supayaamik.”²⁶ Jesus-ñum nipliutigaa,
 “Uvaña uqatatin Ilaanuruna.”

²⁷ Taatnaanigmiuglu tarani Jesus-ñum maliguaqtai utiġniqsut. Atqunaq
 quviġutchanjicsut Jesus aġnamik uqaqatigagñiqman. Aglaanguuq nalliata
 nipliutingiñniġaa aġnaq, “Sumik pisukpich?” naagaqaa apiqsruniġniġaat
 Jesus, “Suvaata aġnamik uqaqatigagñiq?”²⁸ Tarakña aġnam imiqtatni
 unilugu, nunaqqimun utiġniqsuq, uqaqsipluniasriñ iñun, ²⁹ “Maligluña
 qinñiaqsiun iñuk uqautriga suraġapayaamnik. Ilaa Christ-ñunġitchaluaqpa?”
³⁰ Tamatkua uniñniġaat nunaqqiq utlautiplutin Jesus-mun.

³¹ Taatnañhatniguuq, maliguaqtaiñ Jesus uqapsaagñiġaat, “Iġisautrii,
 niġġiñ!”³² Ilaan kiuniġai, “Niqautiaqtunja iġsimanġisapsitñik.”

³³ Taatnaqman maliguaqtai avatmun apiqsruqtatuaqsiñiqsut,

“Iñuum una payungitchaluağniqpauḡ niqiksramik?” ³⁴ Jesus-ḡum nipliutinigai, “Niḡautiqaqtuḡa tupiksriliḡmik tuyuḡirima pitqutaanik suli itqanañiksraḡanik savaam qaisaḡan iñiḡtaḡitquplugu.” ³⁵ “Uḡaḡaqtusri, itnaiḡipluḡu nautchiiviksugun, ‘Sisamani tatqaiñi ittaḡtuḡ katitichiviksraq.’ Uvaḡali nipliutigipsi, qaiñiḡtuallautaqsigik nauraut pakma piḡḡuqtuḡ katitaulhiñaaḡuqhutiḡ. ³⁶ Iñuk kipripluni katitchiruaḡ akiññagaḡtuḡ katitchiḡiḡmiñi nauruanik isruitchuamun iñuukḡmun, atunim aasrii nautchiiruaḡlu kipriruaḡlu quviasruḡatigiikkisiplutik. ³⁷ Uḡautauruaḡ ilumutuuruḡ itna, ‘Iñuk nautchiiraḡtuḡ atlam aasrii kipiplugu, katitlugu mukkaaksraq.’ ³⁸ Uvaḡa tuyuḡipsi kipriḡusri katitichitquplusri nautchiivḡmi savaaḡaḡvigimaisapsitñi atlat savaaḡatni aasrii piññagusri taipchua savaaḡatniñ.”

³⁹ Samaria-ḡmiut iñuḡiaktuat nunaaqḡmikni ukpiḡsriñiqsut Jesus-mik aḡnam itnaḡhagun, “Ilaan uḡautigaḡa supayaamik atuḡsimakkamnik.” ⁴⁰ Taatnaḡluḡu Samaria-ḡmiut tikitñamitruḡ, ittualaḡaḡaḡsiñiḡaat iḡmikni. Jesus-ḡumaasriiñ malḡuḡni uvlunḡni nayuḡniḡai. ⁴¹ Iñuḡiksiḡaaḡniḡsut ukpiḡsriruat ilaan uḡauttutaigun. ⁴² Aasrii aḡnaḡ uḡautiniḡaat, “Ukpiḡsriḡiḡsugut ilvich nipiñhiḡaḡiḡisapkun aḡlaan uvaptiknik tusraaplugu, iñitchuḡigikput ilumutun anniḡsuḡtiksraulḡa nunam iñuiñik.”

Jesus Mamititchiñiqsuḡ Aḡalatchirim Iḡñiḡanik

⁴³ Kiñuagun malḡuk uvluk Jesus aullaḡniḡsuḡ Galilee-mun. ⁴⁴ Ilaan iḡisimagaḡaḡluḡu, “Sivuniksriḡiri kamakkusriaḡatlaitchuḡ iḡmi nunamiñi,” aullaḡvigiḡiḡaa. ⁴⁵ Galilee-mun tikitman iñuich paḡlaniḡaat, qaiñianiklugu supayaḡaḡ savaaḡikkaḡa niḡiḡpaḡvikaami tagḡsiḡaḡtuami Apḡusaakkauḡiḡmik, takku ilinḡittuuḡ utlautiniḡsut niḡiḡpaḡvikaamun Jerusalem-mi.

⁴⁶ Taatnaḡhuni Jesus utitqaiñiqsuḡ Cana-mun Galilee-mi ittuumun, sivuani imiḡmik misruḡuḡuḡitichiviḡmiñun. Aasrii Capernaum-mi inniḡsuḡ aḡalatchiri iḡñiḡaḡniḡsuḡaḡ atniḡñaaḡtuamik. ⁴⁷ Tusraa'amiun Jesus tikitlugu Galilee-mun Judea-miñ, utlaklugu apiḡsruḡniḡaa Capernaum-muḡlugu iḡuaḡsipkaḡayaitmaḡaḡan iḡñi tuḡulhiñaaḡuḡtuḡaḡ. ⁴⁸ Jesus-ḡum nipliutinigaa, “Nalliḡsiunniñ tarra ukpiḡsriyumiñaiḡiaḡtuḡ, qaiñiḡaluaḡani kamaḡaḡtuaniḡlu savaanik quviḡnaḡtuaniḡlu.” ⁴⁹ Aḡalatchirim kiulḡiñiḡaa, “Malinḡa, qitunḡauraḡa tuḡuḡaluaḡtitnagu!” ⁵⁰ Jesus nipliutigaa, “Aullaḡiñ, iḡñiḡiñ iñuugisiruḡ!” Taavruma iñuum Jesus-ḡum nipliutaa ukpiḡiplugu aullaḡniḡsuḡ. ⁵¹ Aḡilaatmuktitlugu savaktaiñ paḡniḡaat tusraapkaḡiaḡluḡu “Iḡñiḡiñ iñuugaḡsiruḡ.” ⁵² Apiḡsruḡniḡai qaḡaḡlaan iḡñi iḡuaḡsitmuḡaḡsipmaḡaḡan. Taapkua kiuniḡaat, “Ikpaksraq uvluḡpaḡuḡniḡmiñiñ atautchimun iḡiyunḡaḡsipman uunaḡluḡutaiḡsuḡ.” ⁵³ Aapaauram iñitchuḡiniḡaa atuummiḡha kativrumanī sassaḡniḡmi Jesus-ḡum nipliutikmani, “Iḡñiḡiñ iñuugisiruḡ,” Taatnaḡhuni ukpiliḡniḡsuḡ, suli iluḡaḡmiḡ tupiḡatipayaḡaḡiḡlu. ⁵⁴ Taavruma tuglilḡiḡniḡaa quviḡnaḡtuḡaḡ savaaḡa Jesus-ḡum Galilee-mukman Judea-miñ.

5

Jesus-ḡum Mamititchiñha Atniḡñaaḡtuamik Narvauram Siñaaḡni

¹ Aquagun tamarruma Jew-ḡuruat niḡiḡpaḡvikaḡaḡat ilḡiñiḡsuḡ. Aasrii Jesus-tuuḡ utlautipluni Jerusalem-mun. ² Taamani Jerusalem-mi Iḡnaich Paanḡatni narvauraaḡniḡsuḡ tallimanik quliḡutilik. Hebrew-tuuḡ uḡaḡatigun taiyuutiḡaḡniḡsuḡ Bethzatha-mik. ³ Iñuḡiallapiḡhutiḡ iñuich atniḡñaaḡtuat nalaniḡsut tamatkunani quliḡutit atinḡitñi

qin̄itlaitchuat, pisrutlaitchuat, suli auliyatlailat taqqiplutin̄ im̄gum̄ iliqsraqtihsrajanik. ⁴ Uvvaguuqtakku qakugulitchiaqlugu Agaayyutim israḡulgan̄ imiq̄ iliqsraqtitaḡniqm̄agu aasrii sivulliq̄ atniḡñaqtuaniñ̄ kiñ̄ilḡaaqtuaq̄ aḡalataupkaqqaqlugu imiq̄ mamitauraḡniqsuq̄ qanusripayaamik̄ atniḡñautiqaḡaluan̄ḡagmi. ⁵ Iñ̄uguuq̄ atniḡñaqtuaq̄ iñ̄uiñ̄naq̄ akimiaq̄ piñ̄asruni ukuni tarani itmiñ̄iqsuq̄. ⁶ Jesus-ñum̄ qin̄iḡniḡaa nalaruaq̄ suli kan̄iqsiplugū ilaan̄ atniḡñ̄aḡa takiruaami, aasrii nipliutin̄iḡaa, “Iñ̄uisisukkaluaq̄pich?” ⁷ Atniḡñaqtuam̄ kiuniḡaa, “Uvaḡa kiñ̄isaitchaqtuḡa imiq̄ iliqsraqtitaupman. Takanun̄aḡniqaqtitlun̄a atlam̄ sivulliugaḡiḡaaḡa.” ⁸ Jesus-ñum̄ nipliutigaa, “Makillutin, ikivḡatin̄ tigulugich̄ pisruḡiñ̄.” ⁹ Taimmaiñ̄aq̄ taamna mamitauñ̄iqsuq̄; ikivḡanī tiguplugich̄, pisrun̄iqsuq̄.

Mavl̄uq̄ tamanā taavrumā atuumm̄ivia Jew-ñuruat̄ minḡuiqsiaḡviginiḡaat. ¹⁰ Taatnaqlugū Jew-ñuruat̄ nipliatiagsiñ̄iḡaat̄ iñ̄uk̄ iñ̄uaqsikkauruaq̄, “Ugluvak̄ minḡuiqsiaḡviuruq̄. Atuqtaksraptiknun̄ akitñ̄autiniqsutin̄ ikivḡapnik̄ akiyaq̄avich.” ¹¹ Ilaan̄ kiuniḡai, “Taivrumā iñ̄uaqsipkaqtimā uq̄autiḡaaḡa, ‘Ikvḡatin̄ tigulugich̄ pisruḡiñ̄.’” ¹² Taap̄kuā apiqsruḡniḡaat, “Kiā taatnaq̄uvat̄in?” ¹³ Aglaan̄ taavrumā iñ̄uaqsikkauruam̄ ilitchuḡinḡiñ̄iḡaā kisuutiḡaaḡa, atakkiī Jesus̄ tamaak̄ḡā piḡḡniqsuq̄ iñ̄ugiak̄pagit̄lunī tamanna. ¹⁴ Aquagun̄ taavrumā Jesus-ñum̄ paḡinn̄iḡaā Jew-ñuruat̄ agaayyuvik̄paḡatnī aasriiñ̄ nipliutiḡluḡu, “Atañ̄ii. Paḡmā iñ̄uaqsirutin̄. Killuqsatqin̄iḡaḡnak. Takkū killuqsaḡuvich̄ piḡiit̄luktuaq̄ tikit̄piaqtuq̄ ilipnun.” ¹⁵ Taavrumā iñ̄uum̄ aullaḡamī Jew-ñuruat̄ uq̄autiagsiñ̄iḡaī Jesus-ñuniḡluḡū iñ̄uaqsipkaqtini. ¹⁶ Taavrumiḡā piqsuriḡhut̄in̄ Jew-ñuruat̄ piyugaq̄siñ̄iḡaat̄ Jesus, ilaā iñ̄uaq̄siñ̄iḡluḡū minḡuiqsiaḡvium̄ uvluañ̄i. ¹⁷ Jesus̄ kiuniḡai, “Aapagā savaktuq̄ ataram̄ī iñ̄iq̄lugu, suli uvañ̄ap̄tuuq̄ savaktuksraupmiḡaḡa.” ¹⁸ Taavrumā nipliutim̄ Jew-ñuruat̄ sivun̄niqsillapiḡniḡaī tuḡq̄ut̄chuk̄lugu, taavrumuun̄aḡhiñ̄aun̄ḡitchuaq̄ minḡuiqsiaḡvium̄ atuḡtaḡsraḡun̄ aglaan̄ nipliḡhagun̄lū Agaayyut̄mik̄ aapaq̄aḡniḡlunī suli atriḡiutiḡlunī in̄miñ̄ik̄ Agaayyut̄mun.

Iḡñ̄iḡuruam̄ Aḡalatchiḡha

¹⁹ Jesus̄ kiugai, “Uq̄autiḡipsī il̄umutuuruamik̄ itna, Iḡñ̄iq̄ iñ̄iq̄taqt̄laitchuq̄ in̄migul̄hiñ̄aq̄. Ilaā savaaq̄aḡaqtuq̄ taavrumiḡā q̄iñ̄ikkaḡmiñ̄ik̄ Aapanī savaaq̄aqman. Supayaamik̄ Aapauruaq̄ iñ̄iq̄taq̄aqman, Iḡñ̄in̄antuuq̄ savaaq̄iraḡiḡaa. ²⁰ Aapam̄ Iḡñ̄ī urriqsuutiraḡiḡaā iluqaḡanik̄ savaaq̄itlakkaḡmiñ̄ik̄, atakkiī piḡpaḡiplugu. Ilaan̄ iñ̄isautiḡisiplugū kamanat̄luktuan̄ikun̄niñ̄ī tamat̄kunak̄ḡā iñ̄iq̄taḡikk̄an̄iñ̄iñ̄, ilipsī quviḡusrullapiat̄lasriḡusri. ²¹ Atriḡluḡū Aapaā an̄ipchairaḡiḡā tuq̄ruan̄ik̄ iñ̄ugut̄q̄il̄iḡmun, taatnat̄ullapiaq̄ Iḡñ̄iḡā q̄ait̄chit̄laruq̄ iñ̄uul̄iḡmik̄ tamat̄kunun̄ā pisuk̄kaḡmiñ̄un. ²² Aapaḡā in̄miñ̄ik̄ atanniḡsun̄ḡiq̄huni, aglaan̄ Iḡñ̄ī q̄ait̄chian̄iñ̄iḡaā atanniḡiḡmik̄. ²³ Taat̄naḡhunī iluḡanī kamak̄kun̄ it̄kisir̄uq̄ Iḡñ̄in̄anun̄ atriḡluḡū iñ̄uich̄ kamaqsriḡhat̄ Aapaḡan̄ik̄. Kiñ̄apayaaq̄ kamak̄kutait̄chumī Iḡñ̄in̄anun̄ kamak̄kutait̄miuq̄ Aapaḡanun̄ tuyuḡiraanun. ²⁴ Il̄umutuullapiaq̄tuamik̄ uq̄autiḡipsi, Kiñ̄apayaaq̄ tusraaruq̄ uq̄autim̄nik̄ suli uk̄piqsrīruaq̄ tuyuḡir̄im̄nik̄ piñ̄iñ̄aktaqtuq̄ isruit̄chuam̄ iñ̄uul̄iḡmik̄. Taamnā atanniḡsiuyumiñ̄ait̄chuq̄, aglaan̄ pituḡaan̄iktuq̄ tuḡun̄al̄iḡmiñ̄ iñ̄uul̄iḡmun.

²⁵ “Uq̄autiḡipsī il̄umutuullapiaq̄tuamik̄, Piviksraq̄ tikiñ̄ñiḡaqtuq̄, amī tikiuamañ̄iktuq̄ tuḡun̄aruat̄ tusraah̄iksraḡat̄ nipaaniḡ Iḡñ̄in̄an̄ Agaayyutim, aasriī tamat̄kuā tusraaruat̄ iñ̄uuniaqtut. ²⁶ Atriḡluḡū Aapauruaq̄ Ilaā kan̄juruq̄ iñ̄uul̄iḡmi, taatnatun̄ Aapauruam̄ in̄illakkaa

Iǵñigikkani kanjutlasripluǵu iñuulǵımı. ²⁷ Suli qaitchaa Iǵñi nalaulluǵu aňalatchiǵıksramik atannıqsuıǵımik, atakkii İlaa İñuum Iǵñigipluǵu. ²⁸ Taamna quvıǵısuutıǵınagu, pivıksraq tikiññaqtuq tuquruat iluqatın iluvıǵıni tusraagısılhat nıpaanik. ²⁹ Aasrii ilinich aňıtıǵılutın iluvıǵıñı, tamatkua savaaǵıksuat aňılutın iñuulǵımun suli tamatkua savaaǵıitchuat aňılutın sıvuuǵanaqtuamun atannıqsıuvıksraqımıknun.

İlisimarit Jesus-kun

³⁰ “Sumik savaaqagımıñaitchuǵa uvapkuıñaq. Uqausrıusrıaǵa tuvraqǵu Agaayutmiñ atannıraqtuǵa. Taatnaqhutın atannıutıtka nalaunıarut, takku pisulǵapkun itıngıtıluǵu, aglaan tuyuǵırıma pisulǵagun. ³¹ Uvapkuıñaq uqaqsaǵñaǵuma, iñuıch ukpıǵıyumiñaitchaat ilumutuunıluǵu. ³² Aglaan ittuq uqautıǵırıǵa, uqaqtuuq ilumutun uvapkun. ³³ İlipsi tuyuqaqapsi iñuñnik kanıqısuqtuksranik John-mun Paptaaqıtıchirimun, ilaan uqautıǵaasrı taavrumuuna ilumutuuruamık. ³⁴ İñuñmik ilısimarıqañanǵıtchaluaqtuǵa, aglaan taamna niplıutıǵıǵa ilipsi annıqsuqplıusrı. ³⁵ John atrıqaqtuuq nannımik ikımaruamık qaumnaǵıksıpluǵu, ilıpsısuuq sıvıkıtıchuamı taimanı quviagıǵıksı qaumagıkkarıǵa. ³⁶ Aglaansuli uvapkun pıqaqtuǵa ilısimarımık kamanatlıktuamık John-ñum ilısimarauñanıñunniñ, makua savaat iñıqtagıkkagıma, Aapaa qaisarıñ savaaǵıtquplıgıch itqanaıǵılgıch tamatkua nalupqınaıqsruǵaat Aapamun tuyuǵıǵıǵa. ³⁷ Aapauruaqtuuq tuyuqaqtuuq uvañnik uqaqtuq tamarrumuuna, ilipsi tusraaǵaqsımaıtchaluaǵıksı nıpaa unniñ kıǵıñarıǵa qıñıǵıluǵu. ³⁸ İlipsi uqautıtıtai pıǵıngıtılgıch unniñ ukpıǵıngıtıluǵu taamna tuyuǵıkkarıǵa. ³⁹ İlısaagıǵısi uqalıhıch aglausımaruat iñuulǵımık ısruıtıchuamık paqıtıchıñasugıplıusrı. Tamarra tamatkua uqautıqatıuat uvapkun, ⁴⁰ aglaan pıyummataıtıhusrı uvañnun utlautısrugıusrı aasrıñ pıññagıusrı iñuulǵımık uvapkun.

⁴¹ “Nanǵaqsıulıksraq iñuñniñ qıñıǵıñaǵıngıtıchıǵa. ⁴² Aglaan ilısimagıksı, suutnaǵıngıtıchıksı pıqpakrıñıq sıvaluk Agaayutım pıqpaktaǵa. ⁴³ Aggıqsunıa Aapaa aňalatchısaagun aasrı akuqtunǵıtıchıpsıtıña. Naagasuli iñuk kıña aggıqpan inımi sanıñımıgun, ilipsi akuqtunǵıñaǵıksı. ⁴⁴ İlipsi nanǵautısruruanı avatmun aasrıñ sulıqtıǵıngıtıchıksı nanǵausrıaksraqsı Agaayutmiñ kısıanıñ. Qanugısrımı ukpıqsrıñıapısi? ⁴⁵ İsrummatıǵınagu uvañnun patchısqıtıǵısiñılusrı Aapaanun. Moses-ñum patchıfırı savıvıummıǵaa, taimñaamı Moses ilipsi tunınavıǵıkkası. ⁴⁶ İlumun ukpıǵıñıǵıpsıunı Moses, tunınavıǵınayaqmıǵıpsıtıña ukpıǵıluǵa takku ilaan aglaktıgun uqautıǵıǵaǵa. ⁴⁷ Aglaan aglaagıkkarı ukpıǵıngıtıñapsıǵık, qanugıusrı ukpıqsrıǵısisıvısi uvañıa uqalımnık?”

6

Jesus-ñum Niǵıpchaiħa 5,000 Añıtınık

¹ Taavruma aquagun Jesus ikañaruq taagatchıañanun narvañan Galileem. Taamna narvaq taggısqıaqmıuq Tıberıas-mık. ² İñuǵıallapıaqtuat malıǵıñıñıǵaat, atakkii ilınısa qıñıǵılgıch quvıqnaqtuat savaanı ihuaqsıraǵaıǵıkun atıñıñıaqtuanı. ³ Jesus qımıǵaamun mayuqhunı, aquvınnıqsuq malıǵıuaqtınılu. ⁴ Jew-ñuruat niǵıqpagıkañat taggısqıaqtuuq Apqusraaqıtıauıǵımık taranı qallıñıqsuq.

⁵ Jesus qıñıǵılgıch iñuǵıallapıaqtuat iñuıch utlaurıuat inımiñun niplıutınıǵaa Philip, “Nakiñ tauqsıǵayaqpsıa niǵısuıǵıtıksrañatnık ukua

iñuich?" ⁶ Taavrumiñaguuaq nipliutiniġaa Philip uuktuaqługu, Jesus-ñum ilisimaanikkaluaqługu sulıksrani. ⁷ Philip-ñum kiuniġaa, "Malġuk kavluutik akiaknik naamayumiñaitchut qaqqiaqsisigisaġuptigik iñullaa mikiruuramikunniñ niġiyumiñaqsilugu." ⁸ Maliguaqtit ilanjata, Andrew, Simon Peter-m aniqataa, nipliqsuq, ⁹ "Uvvaavani nukatpiaġruk piqagñiqsuq tallimanik qaqquuranik barley-nik suli qaluuraanik. Aġlaan suugisivat taapkua itna iñugiaktigiruami iñuñmi?" ¹⁰ Jesus nipliutigai, "Iñuich aquvititchigik." Ivigaanupluniguuq tamanna. Iñuk iluqani aquvinniqsuq. Añutılhiñat 5,000-siyuñnaq. ¹¹ Jesus-ñum qaqqiaq tigu'amiuñ, Agaayyun quyanigaa agaayupluni, autaagutaupluniasrii iñuñnun aquppiruanun. Taatnatansuli iñiqtaqagñiqsuq qalukkun. Aasrii iluqatin niġiñiqsut pisuiġataqhuñ. ¹² Niġisuiłlakmata, Jesus nipliutigai maliguaqtini, "Iłakupayaat katitchigik aasrii iksisruñaqasri." ¹³ Katitchi'amin, immiġniġaich qulit malġuñnik aguupmaich ilakuatnik tallimaniñ barley-niñ qaqquuraniñ iñuich niġġivigikkanañiñ. ¹⁴ Iñuich qiñiqamitruñ quviqnaqtuaq savaaq Jesus-ñum iñiqtaña nipliġniqsut, "Iłumutun una ilaanuniqsuq. Tarra sivuniksriqiraunigsuq agġiqsukrautauruaq nunam iñuiñun." ¹⁵ Jesus-ñum kanjısqisniġaa iñuñnun umialiguqtinniaıksrani nunuriłuni. Taatnaqhuni unitıugich aullaumiugallañniqsuq qimiġaanun kisimi.

Jesus-ñum Pisrułha Imġum Qaanagun

¹⁶ Unnuksraaqman maliguaqtai narvamun utlautiniqsut. ¹⁷ Umiamun iki'amın utiaqsiñiqsut Capernaum-mun ikaaqlugu narvaq. Unnuaguqman Jesus-ñum utlangiñniġaisuli. ¹⁸ Anuġiġuutiqaaraġniġai qailġuutiplugich. ¹⁹ Maliguaqtit iputlutin piñasrunik naagaqaa sisamanik mile-lanik iglianigmiullu, qiñiaqsiñiġaat Jesus pisraktuuaq imiġi qalliruaq umiamun. Aasrii ilinich iqsitchallapiagñiqsut. ²⁰ Jesus-ñum nipliutiniġai, "Iqsıñasri! Uvañauruñ." ²¹ Taapkua ikiyumaliqsipiagñiġaat, aasrii ikipman taimmaiñaq umiam tikiññaniktigñiġaa sivuniġikkani.

Jesus-ñum Qaqqianułha Iñuutigmi

²² Uvlutqikman iñuich iñugiaktuat aullangitchuat tamaaniananiñ narvam, ilitchuġiniġaat atausrisualuk umiaq taraniitilañanik. Jesus aullaqataungılha maliguaqtimigun suli itqagñiġaat kisimın maliguaqtaiñ aullañhat. ²³ Atlas umiat Tiberias-miñ tulaagaqsiñiqsut qaninanun niġiqpavgiata Atanguruuaq agaayutrianikman. ²⁴ Iñugiaktuat kanjısqima'amitruñ Jesus taraniingılha unniñ maliguaqtai, umianun ikiplutin Capernaum-mun aullaġniqsut pakakługu. ²⁵ Narvam igłuanı iñuich Jesus paqitnamitruñ, nipliutiniġaat, "Iłisautrii! Qaņaaglaan maunapich?" ²⁶ Jesus-ñum kiugai, "Iłumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, paqitkipsitña takku niġiłapsigun qaqqiamik pisuiġataqhusri piqtutigitlusruñaqnaġich qiñikkasri quviqnaqtuat savaatka sanñigikkapkun. ²⁷ Sakuugutiqaqasri niqimik piungiqsaqtuamik aġlaan sakuugutiqaġitchi niqimun ituaksramun isruitchuamun iñuudigmun. Taamna niqi Iñuum Iġniñan qaitkisigaa ilipsitñun, takku Agaayyutim Aapam nalunaiqsagıgaa iluagıkkaulhagun Ilaa." ²⁸ Tamatkua apiqsruġaat, "Suruksrauvisa savaaqagñiġaġupta Agaayyutim savaañiñik?" ²⁹ Jesus kiugai, "Uvva savaaq savaagıtqukana Agaayyutim ilipsitñun, ukpiqsritqugasri ilaanna tuyuġikkagmiñik." ³⁰ Tamatkua kiugaat, "Sumik qiñikkıgayaqpsigut quviqnaqtuamik sanñipkun, uvagut qiñıglugu ukpiqsritıñsriłuta ilipnik. Sumik iñiqtaqagayaqpich? ³¹ Sivulliavut niġimarut taiyuutilinmik Manna-mik qaqqumik pakmakñaqtamik suviksraılaami atriplugu uqautigimaruaq

inilgaan uqaligmi, itna, 'Ilaan qaitchigai qaqqumik niqiksranatnik pakmakna.'³² Jesus nipliqsuq, "Ilumun nipluutigipsi, taimna Moses niqiqagtitchiruuq ilipsitnik pakmakna timihifiamun ittuamik, taiyuutiliimik Manna-mik. Uvvaaglaan Aapaa qaitchigaasri iinuunaqtuamik ilumutuuruamik niqiksramik pakmakna qilamni.³³ Uvvataku niqiksraq Agaayyutim qaisana ilaanjuruq atqaqtuag pakmakna iinuuligmik qaitchipluni nunam iinuinun."³⁴ Tamatkua nipluutiniigaat, "Ataramik qaitchisigut taavruminja niqiksramik."

³⁵ Jesus-nun nipluutigai, "Uvana atrigigaana qaqqiam niqiksrauruum timikon, uvana kanjigigaana iinuutlasriiksram iinuutchikon. Inuk utlautiruuq uvanun nigisulitqikkumiñaitchuq, sul iukpiqsiruuq uvapkon imigulitqikkumiñaitchuq.³⁶ Aglaan uvana uqautianikkipsi arguqtullapsigun, takku ilipsi qiniñaluaqluna savaagikkapkon ukpiqsrisungitchusri.³⁷ Kiñapayaaq Aapaa qaisana uvanun utlautigisiruuq. Aasrii kiñapayaaq uvanun utlautiruuq saqitchumiñaitchiga.³⁸ Takku atqaqtuna pakmakna tuyugirima pitqutigikkaana iñiqtagityaqlugu, pisullapkuungitchuaq.³⁹ Uvvauna pisuligigaa tuyugirim uvamnik tammaitqungiliksraga nalliatnikunniin qaisagianakkanjiniñ uvanun aglaan iluqaisa anitqiksillugich iinuuligmun uvlumi aqulligmi.⁴⁰ Uvvauna Aapaa pisuligigaa iluqatin qiniñiqtuat igñiguruamik sul iukpiqsiruuq ilaanik piqaliksranat isruitchuamik iinuuligmik aasrii uvana makitikiisiplugich iinuuligmun aqulligmi uvlumi."

⁴¹ Jew-nuruat uqapiluuutigai qaisiñigaat ilaan niplihagun, itna, "Uvana niqiksrauruna atqaqtuag pakmakna."⁴² Ilinich nipligñiqsut, "Jesus-nungitpauna, Joseph-nun igñina? Uvagut ilisimagivut aapanalu aakanalu. Qanuqhunimi nipliava atqagnipluni pakmakna?"⁴³ Jesus kiugai, "Uqapiluguiqitchil!⁴⁴ Kiñaaniiñ uvanun utlautilguitchuq kisanik Aapauruum tuyugirima uvanun utlautipkaqmani. Aasrii uvana anitqiksitkisigiga iinuuligmun uvlumi aqulligmi.⁴⁵ Sivuniksriqirit aglausimaruat, 'Agaayyutim inupayaat ilisautigisigai.' Kisupayaaq naalagniruuq Aapamik sul iñitchiyunaruag Ilaaniñ utlautiraqtuq uvanun.⁴⁶ Kia-unniiñ qiniñqsimaitchaa Aapa, aglaan kisimi Agaayyutimiqnisauruum qiniñqsimagaa Aapa.⁴⁷ Ilumutuuruamik nipluutigipsi, kiñapayaaq ukpiqsiruuq isruitchuamik iinuuligqaqtuq.⁴⁸ Uvana qaqqianjuruja iinuunaqtuag.⁴⁹ Ilipsi sivulliasri nigimanjagmin pakmaknaktamik qaqqumik suviksrailaami tuqurut timimikkun.⁵⁰ Aglaan qaqqiaq atqaqtuag pakmakna itniittuq, kiapayaaq nigikpagu tuquyumiñaitchuq.⁵¹ Uvana iinuunaqtuag qaqqiaq atqaqtuag pakmakna. Kiñapayaaq inuk nigigumi taavrumakna qaqqiamiñ iinuugisiruuq taimuna, aasrii timiga qaqqianjuruq qaisaksragikkaga nunam iñui iinuutlasritquplugich."

⁵² Taatnaqman Jew-nuruat uqaatchagutiniqsut inmiknun aasrii apiqsruqlugu, "Qanuquni uuma iinum timimiñik niqiksriñiaqpatigut?"⁵³ Jesus-nun kiugai, "Ilumutuuruamik nipluutigipsi, ilipsi niginiñgitchupsiuq timaa Igñinan piqagumiñaitchusri iinuuligmik ilipsitni.⁵⁴ Kiñapayaaq niqiniktuaq timimnik sul iminiktuaq augikkamnik isruitchuamik iinuuliniñaktaqtuq, aasrii anitqiksitkisigiga iinuuligmun aqulligmi uvlumi.⁵⁵ Uvvataku timiga ilumun niqiksrauruq, sul auga ilumun imiksrauruq.⁵⁶ Kisupayaaq niqiqagtuag timimnik sul imiqagtuag augikkamnik iinuuruq uvapkon sul iinuugisipluni piqasriutiluni uvanjini.⁵⁷ Inuuruam Aapam tuyugipluna, sul uvanjaptuuq iinuuruja ilaagun, taatnatuntuuq kiña niqiqagtuag uvamnik iinuugisipmiuq uvapkon.⁵⁸ Inuum taamna

qaqqiaq niqigigumiun iñuugisiruq qarjavak taimuḡa. Taamnauruḡa qaqqiaq atqaqtuaq pakmakḡa atrigingisaḡa qaqqiam sivulliapsi nigitchaḡat, naagaunniñ tuquplutin.”⁵⁹ Taatnaḡniḡai Jesus-ḡum iḡisautriñiḡmifi katraḡviḡmi Capernaum-mi.

Uqalḡhich Isuitchuakun Iñulikun

⁶⁰ Iñugiaktuat maliguaqtañ tusraaplugu nipliḡniqsut, “Taamna iḡisauttun akuqtuliksrḡa sakiḡnaqtuq. Kia naalaḡnigisivaun?”

⁶¹ Uqautigaluaqtitaniguuq, Jesus-ḡum kaniqsimapmitchaḡi maliguaqtini uqapiluktuat tamarrumuuna uqaḡikkaḡmigun. Taatnaḡḡich nipliutinigai, “Taavruma nipim piyummataiqsitkaqsivasri?”⁶² Isrummatigisriun qiniḡiksraḡa Iḡniḡan Iñuum utiaqsikpan sivuani irvigimakkaḡmiñun. Taatnaaqsikpan nikaliḡukkayaḡniqpisi?”⁶³ Ipqitchuaq Irrusriḡ iñuuiqaqtitchiruaḡuruq.

Timi iñuuiqaqtitchiñḡitchuq. Uqalḡhich ilipsitñun uqautigianikkatka Irrusriurut, suli iñuupkaḡisipiḡaasri.

⁶⁴ Naagauvva ilapsi ukpiḡiḡitchaich,” Jesus-ḡum taatnaḡniḡai. Iḡisimaplugu aullaḡniisaḡataḡhaniñ kisuuḡhat ukpiqsriñḡitchuaq suli kisuuḡsiḡḡha tuniriksrḡmi.⁶⁵ Aasrii nipliḡniqsuq, “Taavrumiḡa piqsriḡḡugu uqautigipsi, kia-unniñ utlautiyumiñiḡḡha uvaḡnun kisanik Aapam utlautipkaḡpani taatnatlasriḡugu.”

⁶⁶ Taavruma aquagun iñugiaktuat maliguaqtañ kiñumuaktut malitqikkum-mataiḡḡugu ilaa.⁶⁷ Taatnaḡhuni Jesus nipliutinigai qulit malḡuk maliguaqtini, “Ilipsisuuq kiñumuakkumanḡitchaluaqmivisi?”⁶⁸ Simon Peter-m kiuniḡaa, “Ii, Ataniḡ, kimunmi aullaḡisivisa? Ilvich pigigitin uqalḡhich isruitchuamik iñuunaqtuat.”⁶⁹ Pakma ukpiḡigikput ilitchuḡiplugu ipqitchuanutilaan Agaayutmiḡnisauplutin.”

⁷⁰ Jesus kiugai, “Ilipsi qulit malḡuuplusri piksraqtaḡiḡitpisimi? Aglaan ilari Tuunḡaqmiḡnisauruq.”⁷¹ Ilaanguuq uqautiginigaa Judas, iḡniḡa Simon Iscariot-ḡum. Uvvataḡku Judas qulit malḡuuqataḡaluaḡhuni, tunisiyumiḡsuq Jesus-mik.

7

Jesus-lu Aniqataiḡu

¹ Tamarruma kiñuagun Jesus igliḡniqsuq Galilee-mi, igliḡummataiḡaḡhuni Judea-mi, atakkii Jew-ḡuruat tuqqtuchḡḡugu.² Jew-ḡuruat niḡiqpagvikaanḡata Palapkaat tikiyasriruq.

³ Uvvaasriiñ Jesus-ḡum nukatchiaḡiñ aḡutit nipliutinigaa, “Unillugu mannaaq, aullaḡiñ Judea-mun, ilvilli maliguaqtivich taamani qiniḡumigaa savaaq iñiḡtaḡikkan.”⁴ Kiñaunniñ iriqsimatḡaitchuq savaaḡmigun iḡisimatḡallapaaqami.

Ilvich iñiḡtaḡaqtuami tamatkuḡiḡa, iluqaitñun iñuḡnun ilitchuḡipkaḡiñ.”⁵ Taatnaḡniḡaat nukatchianjuniñiñ ukpiqsriñḡitlutin Ilaanik.

⁶ Jesus nipliutigai, “Piviksraḡa nalaullugu tikiumanḡitchuqsuli. Ilipsi aullaḡhiñaaḡurusri sumipayaaq.”⁷ Nunam iñuiñ uumigikkaḡiḡitchaasri uvaptun, atakkii uvaḡa uqausrimapḡugich iñuuniatḡat pigiiḡḡaḡun.

⁸ Ilipsi niḡiqpagvikaanukkitchi. Aullaḡiḡchuḡa pakma atakkii aullaḡviksraḡa tikiumanḡitchuqsuli.”⁹ Taatna uqautilḡaaḡugich Galilee-mi ittuallanḡiḡsuqsuli.

Jesus Niḡiqpagvikaanani Palapkaatit

¹⁰ Aquagun nukatchiani niḡiqpagvikaanuanikmata, Jesus-tuuq aullaḡniqsuq sagviaqtusruḡaḡani iñuḡnun, aglaan nalunautchipluni.

¹¹ Jew-ḡuruat qiniḡniḡaluaḡniḡaat niḡiqpagvikaanani itnaḡhutin, “Naamiimma taimña?”

¹² Iñuich atqunaq uqaqsraqtuniqsut Ilaagun, ilaḡich uqaḡhutin

iñullautauñiplugu aasriilu ilañich uqaqhutinj pigiiññiplugu kinnitñinjñiplugu iñuñnik. ¹³ Aglaan kia-unniñ uqaksraqtutigingiññigaa sagviglugu, atakkii iqsiplutinj Jew-ñuruat sivulliuqtinik.

Jesus İlisautriñha Niğiqpagvikaarjani

¹⁴ Niğiqpagvikaarjata avvaña atuumaanikman, Jesus utlautiniqsuq Jew-ñuruat agaayyuvikpañatnun aasriiñ ilisautriaqsipluni. ¹⁵ Jew-ñuruat atqunaq quvigutchañiqsut nipliqhutinj, “Qanuqhuni una iñuk ilisimaniqpa apai, ilisaqsimaitchaluahuni?” ¹⁶ Jesus kiugai, “İlisauttutiga uvamniqnisaungitchuq aglaan Agaayyutmiñ tuyuğirimniñ. ¹⁷ Kisupayaam piyummatiqagumi maliguglugu Agaayyutim pisulha ilisimatlagisigaa ilisauttutma Agaayyutiqniqsaukmagaan naagaqaa uvamniqnisaaukmagaan. ¹⁸ İñuk nipiqaqtuaq inmigulhiñnaq piññañniagaqtuq kamagitchiuliksrağmiñik. Aglaan taamna kamañatitchiruaq tuyuğirimiñik ilumutuuruq, ilaani piitchuq tanigilaaq. ¹⁹ Moses-ñumliumaa qaitchitchañasri maligutaksranik? Aglaan nallipsiunniñ maligutaksrapayaq tupigingitchaa. Suvaata tuqqutuchumavisitña?” ²⁰ İñugiaktuat kiugaat, “İlvich tuungaqtaqaqtutin! Kia tuqqutuchukpatin?” ²¹ Jesus kiugai, “Atautchimik quvignaqtuamik savaaqagama, iluqasri quvigusruutigigiksi. ²² Moses-ñum tiliniğaañiğñaurasri nalunaitñutchiqslugich. Nalunaitñutchiqsauviksrañat nukatpiağruich uvluc nalaurrutipman minguiqsiağvinmun nalunaitñutchiqsuursri minguiqsiağvinmi. Uvvasuli, taamna tillisiñ aullağniñğitchaluahuniq Moses-miñ aglaan sivulliapsitniñ ilaan sivuani. ²³ Nukatpiağruk nalunaitñutchikkautlaniquan Jew-ñuruat minguiqsiağviatni, Moses-ñum maligutaksraña navigungiluglu, suvaatami uumisuutivisitña iñuñmik ihuqsipluñiğniğ Jew-ñuruat minguiqsiağviatni? ²⁴ Atanniqsuñasri sagvirautigulhiñnaq qinñahñiñakun aglaan atanniqsuisitchi nalaunñaruakun.”

Jesus Christ-ñuva?

²⁵ Jerusalem-miut ilañich nipliğniqsut, “Imñanağitchaluaqpa iñuk ipchua tuqqutuchukañat? ²⁶ Aasrii maaniittuq! İlaa uqauriruuq sagviqhuni. Naagauvva nalliatunniñ akitñanğitchaat. İpchua sivulliuqtit kaniqsiñğitchaluaqpatruñ Christ-ñunilugu? ²⁷ Aglaan Christ aggiqpan, kia-unniñ ilisimayumiñaitchaa nakitñaqtaulha. Naagauvva ilisimagikput uuma iñuum kisunñik anayuaqaağalha.” ²⁸ Jesus ilisautriñiğmiñi Jew-ñuruat agaayyuvikpañatni nipliğniqsuq nipitusripluni, “İlipsi ilitchiğipiğaluaqpsitña? Kaniqsivisiuñ nakitñaqtautilaağ? Uvaña aggingitchuña uvapkuñnaq, aglaan tuyuğiriga ilumutuuruq. İlipsi nalugiksi. ²⁹ Aglaan ilisimagiga atakkii İlaaniñ aggiqluña, aasriiñ İlaan tuyuğipluña.” ³⁰ Tamatkuaguuuq iñuich tiguyumagaluagnigaat, aglaan kia-unniñ tigunğiññigaa takku İlaan tigukkauviksraña tikitmangitluni. ³¹ İñugiakpauraqtuat ukpiqsriñiqsut İlaanik, aasrii nipliqhutinj, “Taimña Christ aggiğumi, quvignatluktuaniñ savaanik iñiqtaqağisiva uuma iñuum iñiqtanjiniñ?”

Tigurit Tiliraurut Tigutquplugu Jesus

³² Pharisee-ñuruat tusraa'amisigik, iñugiaktuat isivruağutiqaqtuat ilaanik, ilinich piqasriqhutin qaukinich agaayuliqsinik tuyuqagñiqsut qaunaksrinik tigutaquplugu Jesus. ³³ Jesus nipliğniqsuq, “Uvaña nayuqtaullapsağaluağupsi aullağisuruña İlaanun tuyuğirimnun. ³⁴ İlipsi pakiaqsigisigipsitña, aglaan paqitchumiñaitchipsitña, aasriiñ irviksramnun tikitchumiñaitchusri.” ³⁵ Taatnaqman Jew-ñuruat uqaqsilğiñniqsut inmiknun, “Napmunñiaqpa una iñuk uvaptiknun paqitchumiñaiññiva? İlaa

aullaǵniaqpa Jew-ńunǵitchuat nunaaqqiatnun, Jew-ńuruat ińuuniǵvianun ilisautiyaǵlugich Jew-ńunǵitchuat? ³⁶ Uvvatakkı nipliqsuq, ‘İlipsi pakikkisigaluaǵipsitńa, aǵlaan paqitchumińaitchipsitńa.’ Nipliqsuqsuli, ‘İrviksramnun tikitchumińaitchusri.’ Qanuqpa mi taatnaqami?”

Kuuji İńuunaqtuam İmǵum

³⁷ Niǵipagvikaam uvlua aqulliq nuimatluktaunıniqsuq. Taavrumani uvlumi Jesus qichaghuni nipliǵńıqsuq nipitusripluni, “Kisupayaaq imigukkumi utlautiluni uvańnun imiǵi. ³⁸ Atrilugu aglausimaruat uqalǵich, itna, ‘Kińapayaaq ukpiqsırıqpan uvapkun imǵa suvliktuaǵuǵniaqtuq sılatmun uum-mataaniń.’” ³⁹ Taatnaiplıǵu Jew-ńum uqautiginıǵaa İpqitchuag İrrusriq akuqtuǵniakkańat ukpiqsırıuat ilaanik. Tarani taatnańhani İpqitchuag İrrusriq aatchuutaumaitlunisuli, takku Jew-ńun utiqsimaitlunisuli pakmuńa qılajmun.

Atińǵırrun İńuńı

⁴⁰ İńugiaktuam ińuum tusraa’amitruń Jew-ńum uqalǵi nipliǵńıqsut, “Una tarra ińuk ilumun taimńa sivuniksriqiraupiaqtuq!” ⁴¹ İlanıllı niplianıqsut, “Christ-ńuruq (itnautauruamik Anniqsuqtimik).” Aǵlaali atlat itnaǵniqsut, “Christ agǵıgumińaitchuq Galilee-miń. ⁴² Agaayyutim uqalǵich aglausimaruat itnaqtut Christ kińuviǵigisińıniplıǵu David-mun, sulı anigisińıniplıǵu Bethlehem-mi nunaaqqiani David-ńum.” ⁴³ Taatnaqhutiń iǵlugaiksimmıqsut ińugiaktuat piqsırıqhutiń ilaanik. ⁴⁴ İlanısa tiguyumagaluaǵniǵaat aǵlaan kiau-unnıń tigunǵińıǵaa.

Ukpiqsırıǵıhat Jew-ńuruat Qauklicħ

⁴⁵ Qaunaksrit utiǵniqsut qauklicħich agaayulıqsınun sulı Pharisee-ńuruanun. Taapkua apıqsruǵniǵaich, “Suvaata uvunautiǵitpisiun?” ⁴⁶ Qaunaksrit kiunıǵaich, “Uvagut tusraavaaluktugut ińunmik taatna uqalgutıǵıruamik.” ⁴⁷ Pharisee-ńuruat nipliǵıńıniqsut, “İlipsi kinnipchangitchaluaqpsi? ⁴⁸ İitchuǵimaitpisiun nalliata sivullıuqtipsa sulı Pharisee-ńuruat ukpiqsırıǵıhat ilaanik? ⁴⁹ Aǵlaan ińugaǵruicħ kisimıń ukpiǵıǵaat. Tamatkua ińuicħ kanıqsimmataitchut malıǵutaksranik Moses-kun. Taatnaqhutiń suksraunıqsauyumaqtut.” ⁵⁰ Nicodemus-guuq ilaunıqsuq taapkunani qauklicħi sulı Pharisee-ńuruani. Taamna qıńıǵiaqtuag Jew-ńun mik sivuani, aasrii nipliǵńıqsuq, ⁵¹ “Malıǵutaksraǵıkkaptıgun atanniipkatlaıtchaatıgıt ińunmik tusraagaluaqnagu naagaqaa ilıtcħuǵıgaluaqnagu sumik pisilańa.” ⁵² Taapkua ilaiń kiunıǵaat, “Uvva, Galilee-ǵmiunıpmivicħ? İitchuǵimaińıniqpiun uqalǵich aglausimaruat? İisaǵlugich aasriiń kanıqsıǵisıǵiń sivuniksriqirit agǵıǵaqsımaıhat Galilee-miń.”

Aǵnam Anıkkauńha Sayunıkun

⁵³ [Tarani iluqatıń anılaaǵniqsut,

8

¹ aǵlaali Jew-ńun utlautıniqsuq ińıuramun atilımun Olives-mik. ² Uvlaakuagun uvlatacħaurami Jew-ńun utlautilıǵıńıqsuq Jew-ńuruat agaayyuvıkpańatnun. İńuicħ ińugiakpauraqtat kattıvıǵıńıǵaa. Aasrii aqvıtluni ilisautiaqsıǵıńıǵai. ³ Aǵlıqırıt sulı Pharisee-ńuruat tikiutrıńıqsut aǵnamik anıkkauruamik sayunıkun aasrii iluqaisa sivuǵaatnun qıcħaqtıtlıǵu. ⁴ Jew-ńun nipliǵńıqsut, “İlisautrii! Una aǵnaq anıkkauruq sayunıkun. ⁵ Uvagut malıǵutaksrıusrıptıki Moses-ńun tillısiqakkańatıgıt

taatnasriq aġnaq iyagaŋnik miġuqtuġlugu tuqqtaksrauplugu. Qanuġli una aġnaq nipliutiginayaqpiun?”⁶ Taatnaġniġaat Jesus pitčaqluġu ilinġich piqaġukkalaqahtuġin aġvisiksramik. Aġlaan Jesus sikitluni nunamun aġlaŋniqsuq argaŋmiñik.⁷ Taapkua apiqsruqtaqtuññaqsiqmata, Jesus qiġhaqħuni nipliutiniġai, “Nallipsi killuqsasqsimaitġhuam sivulliuluni iyagaŋnik miġuqsaaqġliun.”⁸ Taatnaqqaqħuni sikitluni nunamun aġlaaqsilġiññiqsuq.⁹ Taamna tusraa’amitruŋ, taapkua iluqatiŋ aullaġniqsut atausriuttaaqħutiŋ aullaġniplutiŋ utuqqautiluŋniġmikniñ, Jesus kisiŋuquġlugu aġnaġlu qiġhaqtuq tarani.¹⁰ Qiġhatqiġħuni nipliutiniġaa aġnaq, “Naamiimma taipġhua? Nalliataunniñ tuqqtaksraġuġnivatin?”¹¹ Aġnam kiuniġaa, “Ii, Aŋuun! Nalliatnik israaqtaitġħuŋa.” Jesus nipliutiniġaa, “Uvaŋaptuuq tuqqtaksraġuġumiñaitġħikiŋ. Aullaħiññaqtuġutin aġlaan killuqsatqiŋsuqraqnak!”]

Jesus Qaumman Nunam Iñuiñun

¹² Jesus-ŋum iñuiġh nipliutitqiŋniġai, “Qaumaksrauruŋa nunam iñuiñun. Kisupayaam malikkumiña, qaumamik iñuunaqtuamik piññakisiruw. Taatnaġuni iñuuniatqikkumiñaitġħuq taaqtuakun.”¹³ Pharisee-ŋuruat kiuniġaat, “Ilviġh ilisimariqsimarutiŋ ilipniħiññaq, taatnaqħuġu ilumutuugilġuitchikput. Sumun atuġumiñaitġħuq taamna.”¹⁴ Jesus kiugai, “Taatniingitġħuq. Uqautigiluaŋnaġma uvamnik, nipliutipayaaga ilumutuuruq, takku ilisimagiga nakitññaqtautilaaga suli napmun aullaġniqtilaaga. Ilipsi ilisimanġitġħiksi nakiñ aġġiqsilaaġa unniñ napmuŋniqtilaaga.”¹⁵ Ilipsi atanniqsuiraqtusri iñuħiññaqħikun, atanniġviagautilġħuŋa kimun-unniñ.¹⁶ Aġlaan atanniuruksrauniġuma atanniutiksraġa ilumutuuniatuq, takku tamarrumuuna kisima inġitġħuŋa, aġlaan Aapauruam tuyuġirima piqasriqsugaana.¹⁷ Aġlausimaruq maliġutaksriusriapsitñi malġuulutik ilisimarik atikpaknik uqautaak ilumutuuginipluġu.¹⁸ Uvaŋa uvamnik ilisimariqsimaaqtuŋa suli Aapam tuyuġirima ilisimariqsimaaqmiġaana.”¹⁹ Tamatkua apiqsruġniġaat, “Naami aapagikkan?” Jesus kiugai, “Nalugiptiguk Aapagalu. Ilisimanigupsitña, Aapagaptuuq ilisimanayaġiksi.”²⁰ Jesus-ŋum taatnaġniġai tarani Jew-ŋuruat agaayyuvikpaŋatni iliraqaġvigiŋpluġu pivigikkanatni. Aġlaan nalliataunniñ tiġuŋiñniġaa, takku tuqqtaviksraŋa tikiumanġitluni.

Jesus-ŋum Ilumutuuruqħuħa

²¹ Jesus nipliutitqiŋniġai, “Uvaŋa aullaqsasġumaruŋa. Pakiaqsigisigaluagipsitña, aġlaan tuqġisirusri killuunŋapsi natqiguttusriaqanġitġħupsi. Atlaŋuŋiġlusri, aullaġuyumiñaitġħusri aullaġviginiakkamnun.”²² Jew-ŋuruat nipliġniqsut, “Qanuqpa una, naaga inmiñik tuqunniqpa? Takku nipliqsuq, ‘Aullaġumiñaitġħusri aullaġviginiakkamnun.’”²³ Jesus kiugai, “Ilipsi maakŋaqtaurusri, aġlaan pakmakŋaqtauruŋa. Ilipsi aġġiqsaunurusri marramakŋa nunamiñ, aġlaan nunamiqnaunġitġħuŋa.”²⁴ Taatnaqħusri uqautigipsi killuliqiraunŋapsi tuqġisinipluŋsri. Tuqġisipiqtusri killuliqiraunŋapsi ukpiġiŋisuaġupsiuŋ ilaanutilaaga.”²⁵ Taapkua apiqsruġniġaat, “Kisuuvichuvva?” Jesus kiugai, “Aullaġniisaqqaapiaħaniñ uqautigaluagipsi kisuutilaamnik.”²⁶ Iñuġiatuatiŋun nipliġluŋa isilġigumiñagaġuagipsi. Uvaŋa niŋiqaqtuŋa nunam iñuiñun tusraakkaħiñamnik ilaanñ tuyuġirimiñ ilumutuuruamiñ.”²⁷ Tamatkua kaŋiqsiñiġniġaat uqautrisilaatqin Agaayyutikun Aapauruakun.²⁸ Taatnaqħuġich Jesus nipliutitġiñniġai, “Iñuum Iġniŋa kivianikkupsiuŋ, ilitġħuġimilugulu pigisigiksi ilaanutilaaga, suli

iñiqtaqaqtangihiga uvapkuiñaq aglaan nipiqałiga Aapam kisimi ilisauttutaagun. ²⁹ Aasrii tuyugiriga uvamni piqatauruq, ilaan kisivripchangitchaana, takku ataramik quyalimaagiga.” ³⁰ Iñugiaktuat tusraaruat Jesus taatnaqman ukpiqsriñiqsut Ilaanik.

Qitungai Abraham

³¹ Taatnaqługich Jesus nipliutiniğai Jew-ñuruat ukpiqsriuruat ilaanik, “Ilipsi ilisauttitka tupigituiñağupsigik sivutmun, ilumutun maliguaqtiginiğipsi. ³² Ilumutuuruuq ilitchuginiğiksi, ilumutuulhum patchisaisitkisigaasri.” ³³ Taapkua kiuniğaat, “Uvagut Abraham-ñum kiñuviağigaatigut. Kimununniiñ savaktaagrũmaitchugut. Uvvami qanuqpich nipliqaavich ‘patchisaisitkisigaasri’ itna?” ³⁴ Jesus nipliutiniğai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, kiñapayaaq killuqsaqtaqtuq savaktaagrũliutraqtuq killuğmun. ³⁵ Savaktaagrũgli nayuutitlaitchuq anayuuqaagiiñi ataramik, aglaan iğñiğuruuq nayuutiraqtuq. ³⁶ Ilipsi Agaayyutim Iğñiñan patchisaisitpasri, tarra nalupqinaitchuanik patchisaitkisirusri. ³⁷ Ilisimagiga Abraham-mun kiñuviağiliqsi, naagasuli tuqurviksraqsiuğipsitña, takku akuqtuumangitlugu ilisauttutiga. ³⁸ Uqautiqaqtuñja Aapama qñiñqitanjanik uvamnun, aasriiñi iñiqtaqağaqtusri Aapapsitñiñ uqauttusriapsitñik.”

³⁹ Tamatkua kiuniğaat, “Uvagut aapagigikput Abraham.” Jesus-ñum kiuniğai, “Ilipsi ilumun Abraham-ñum qitungağikpasri, savaaqağayaqtusri ilaatun. ⁴⁰ Naagauvva tuqurviksraqsiuğipsitña, uqautigaluaqtitlusri ilumutuuruamik tusraakkamnik Agaayyutmiñ. Abraham taatnaqsimaitchuq. ⁴¹ Ilipsi savaaqaqtusri Aapagikkapsi savaañiñik.” Tamatkua kiuniğaat, “Uvagut aapailaunğitchugut. Apa atausriq pigigikput, Agaayyun ilaa.”

Qitungai Tuunğaum

⁴² Jesus kiugai, “Agaayyutmik ilumun aapaqağupsi piqpaginayağipsitña, takku aggiqsauñuruña Agaayyutmiñ, aasrii pakma uvaniitluña aggiñgitchuña uvapkuiñaq aglaan ilaan tuyuğipluña. ⁴³ Suvaata kañiqsitlaitpisiuñ uqahiga? Ilipsi naalağniyummatiqangitchiksi uqauttutiga. ⁴⁴ Tuunğaum aapagikkapsi qitungağiplusri aasrii maligutchiyumaruñuplusri aapagikkapsi kimmutaiñik. Aullağniisaqaapaialhaniğlaan ilaa tuqqutchiruaruq. Ilaa tapiqsuusrimaitchuq tuñaanun ilumutuulhum ilaa piitluni ilumutuuruamik inmiñi. Uqaqami saglumik iñiqtaqağaqtuq takku sagluturuñupluni, sagluuqtualipayaam aapagiplugu. ⁴⁵ Uvaña ilumutuuruamik uqautigipsi, taatnaqhusri ukpigingitchipsitña. ⁴⁶ Kiñauñniñ niplilguitchuq uvapkun ilumutuğuglugu killuuruñuniñuña? Uvvami uqauti’apsi ilumutuuruamik, suvaata ukpigisrunğitpisiñi? ⁴⁷ Iñuum aggiqsuam Agaayyutmiñ naalağniğai Agaayyutim uqautai. Ilipsi agaayutiñiqsaunğitlusri naalağniyummataitchusri.”

Jesus-lu Abraham-lu

⁴⁸ Jew-ñuruat kiuniğaat Jesus, “Uvagut nalauttugut nipliqaapta ilvich Samaria-gmiuniplutin suli tuunğaqtaqaqhutin.” ⁴⁹ Jesus kiuniğai, “Uvaña tuunğaqtaqağitchuña. Aapaga kamagikkağigiga aglaan kamakkutaitchipsitña. ⁵⁰ Pakkiagingitchiga kamagikkaułiksraq uvapkuiñaq, aglaan atlam pakkiagigaa kamanaqtitaułiksrağa, aasrii ilaa atanguruq. ⁵¹ Ilumutuuruamik nipliutigipsi, kisupayaam uqauttutitka tupigigumigich tuquyumiñaipiaqtuq.”

⁵² Jew-ñuruat kiuniñaat, “Pakma nalupqigingigikput tuungaqtaqalhiñ. Abraham sivuniksriqirillu tuqumarut, naagasuli uqaqtutin, kisupayaam tupigik-pagu uqauttutin tuquyumiñaipiagnaipulugu.” ⁵³ Uvagut sivulliaqput Abraham tuquaniksimaqtuuaq sulipsuuq sivuniksriqiripayaatlu. Kamanatlukku-mavich Abraham-miñ? Kisuunasrukniappañmiuvva ilvich?” ⁵⁴ Jesus kiugai, “Uvapkuññaq kamakkutiqaññaquma suutnauyumiñaitchuq. Aapamnik kamagiriqaqtuñña, taavrumiña ilipsi Agaayyutiginitchapsitñik. ⁵⁵ Aasriisuli ilitchugianiksimaitchiksi, aglaan uvaña ilisimagiga Agaayyun. Uqaquma Ilaa nalunilugu sagluturuaññaiaqtuñña ilipsisun. Aglaan ilisimallapiaqiga aasriiñ uqañña tupigiplugu.” ⁵⁶ Abraham-ñum sivulliapsi ukpiqsriñigmigun kanjqsiplugu aggigisiñña nunamun quviatchautigikkaña suli qiniñgummiuqñuq taimña uvluga. Arguaqputaillapiaqñuq aggigisiñña ilaa quviasruktuq.” ⁵⁷ Jew-ñuruat kiuniñaat, “Malgukipiaq qulinik ukiuniksimaitchutinsuli aasiñ qiniñqsimaniviuñ Abraham?” ⁵⁸ Jesus kiugai, “Iñmutuuruamik nipliutigipsi, Sivuaniiñ Abraham-ñum anijiksrañña, inñaniktuñña.” ⁵⁹ Tamatkua tigusriñiqsut iyagañnik miñuqtuñgukñuq, aglaan Jesus irigniñsuq aasriñ anipluni Jew-ñuruat agaayyuvikpañatniñ.

9

Jesus-ñum Iñuagsigaa Añun Ayañjaruaq Anijigmiññaaglaan

¹ Jesus pisruksaahigmiñi qiniñniñsuq añutmik ayañjaniqsuamik anijgataligmiññaaglaan. ² Maliguaqtaiñ apiqsruññaat, “Iñisautrii! Kia killuqsautaan anijhaniñ ayañjapkañniqpañ? Ilaan naagaqaa añaquqaakkiñ killuqsautaañnik?” ³ Jesus-ñum kiugai, “Taavruma ayaññañña kanjqañgitchuq ilaan killuqsahañun unniñña añaquqaakkiñ killuqsahañun. Ayañjaruq Agaayyutim sañña qiniñnaqtitquplugu ilaagun. ⁴ Savaagiraksrañgikput sivutmun piyumiñañnaptikni. Unnaaq tikiññaiaqtuq, kia-unniñ savagvigiyumiññaaisaña. ⁵ Uvaña maani nunami innamni qaumaksrauruañ nunam iñuiñun.” ⁶ Taatnaamikami Jesus-ñum tivvuaqhuni nunamun akurrutiniñaa maggamun, aasriñ nanukñugik maggamik taavruma añutim irrak, ⁷ nipliutiplugu, “Aullañutim igguñiañuñ kigiñan narvauraññaan Siloam.” (Taamnaguñuq mumiutiqaqtuñuq Tuyuukñimik.) Taamna añun aullaqhuni, kigiñniñ igguñiaqamiñ utigniñsuq qiniñlasripluni. ⁸ Iñuuniaqataiñ suli tamatkua qiniñqitikaññiñ inñularaupman apiqsruqtautiaqsiñiqsut, “Unauvva taimñaangitpa añun aquppipluni inñulayuk?” ⁹ Iñajisa taivrumiñaunigaat. Iñajilli nipliñniñiqsut, “Qañaa! Taivrumiñaangitchuq, taatnatun qiniññaqaqsiññaiaqtuq.” Taamna añun inñiñnik nipliñniñsuq, “Taimñaauruañ.” ¹⁰ Tamatkua apiqsruññaat, “Qanuqhutinmi qiniñlasripkakkañvich?” ¹¹ Ilaan kiugai, “Iñuum atiqautuam Jesus-mik irrakka maqatlamik nanuqqaqñugik aasriñ tiligañañ Siloam-mun igguñiaquplugu kigiñña. Tarra aullaqtuñña, aasriñ igguqsagñuqqaqtuñña qiniñlasriuruañ.” ¹² Taapkuñ apiqsruññaat, “Naamiimmami ilaa?” Kiuniñgai, “Naluruñña.”

Pharisee-ñuruat Apiqsruqtuñña Iñuagsikkauruaq

¹³ Tamatkua taamna añun qiniñlaisimaruñ aullaautiniñgaat Pharisee-ñuruñun. ¹⁴ Tamannaguñ uvlug Jesus-ñum maqatlamik nanukñugik añutim irrak piñña qiniñlasritquplugu Jew-ñuruat miññiqsiñgiviñniñgaat. ¹⁵ Tarra Pharisee-ñuruat apiqsruñniñniñgaat qanuqhuni qiniñlasripaññaan. Aasrii uqauntiniñgai, “Taivruma maqatlatiñuñugik irrakka, igguqapku kigiññaq pakma qiniñlasriuruañ.” ¹⁶ Pharisee-ñuruatguñ iñajich nipliñniñiqsut, “Taimña

iñuk taatnailpıluḡu iñiqtaqaqtuaq Agaayyutmiqnisaungiññiqsuq, takku atuqtaksraq minguiqsiaḡvikun tupikkutaiñḡaa.” Atlatli nipligñiqsut, “Qanuḡunimi iñuk killuliqirauruaq iñiqtaqatlagisiva taatnatchiñik quvinqaqtuamik savaanik?” Taapkua igıluḡiiksinniqsut taavrumuuna. ¹⁷ Pharisee-nuruat apiqsrutqilgiññiḡaat taamna anun, “Qanuḡli nipliutigitlanayaqpiunı ilaa qıñitlasripkaḡniplutin?” Taavruma kiuniḡai, “Sivuniksriqirauruq.”

¹⁸ Jew-nuruat ukpiqqutiqaḡumangiññiḡaat qıñitlaiḡmiñiñ qıñitlasriḡha. Kiisaimma tuqluqpaich taavruma anutim anayuqaak. ¹⁹ İlinjisa apiqsruḡniḡaich, “Una iḡñiḡivitchu? Nipliutigitlavitchu animalha ayaunapluni? Qanuḡunimi qıñitlasriva pakma?” ²⁰ Anayuqaakkiñ kiuniḡaich, “Uvaguk iḡisimagikpak ilaa iḡniḡikkaqkup suli iḡisimagikpak aniḡmiñiñaglaan ayaunalha. ²¹ Aglaan nalugikpak qanuḡhuni pakma qıñitlasriḡha, naagaqaa nalugikpak kimun qıñitlasripchalha. İlaa iñuguaniksimaagtup suli kiggutitlasrimaagtup inmiñun. Apiqsruqtaqsıun.” ²² Anayuqaanuruak taatna nipligñiqsuk iqsikkutiqaḡhutik Jew-nuruanun, takku sivunnianiksimaagtut kia inuum nalupqinaigıluḡu uqaḡikpau Jesus Christ-nuniḡu anıksisipluḡu katraḡvinmikniñ. ²³ Taatnaḡhutik taapkuak anayuqaanuruak nipligñiqsuk, “İlaa iñuguaniksımaruq, apiqsruqtaqsıun!”

²⁴ Tuglıliḡluḡu tuqluḡiññiḡaat inmiknun taimña anun animaruḡa ayaunapluni aasriñ nipliutiḡluḡu, “Agaayyutim sivuḡaani akiqsruḡiñ ilmutun uqaḡisıḡhapkun. Uvagut iḡitchuḡiḡikput taimña uisitın killuliqirauḡha.” ²⁵ Taavruma kiuniḡai, “İlaan qanusriḡha nalugıga. Atausriḡ iḡisımagıga, uvaḡa ayaunḡaluaqtuami pakma qıñitlasriruḡa.” ²⁶ Taapkua apiqsrutqilgiññiḡaat, “Qanusriḡaḡhutın qıñitlasripkaḡpatin?” ²⁷ Kiuniḡai, “Uqautianikkaluaḡipsi aglaan naalaḡnisunḡitchusri. Suvaatami tusraatqıguaqsilḡitpisiun? Naaga malıḡuaqsıutisrukpsi ilaanun?” ²⁸ Tamatkua kiuniḡaat uqanıḡluutiḡluḡu, “İlvich taivruma malıḡuaḡtigiliutıgaatin. Uvagut Moses-nım pigıaatıḡut. ²⁹ İisımagikput Agaayyutmun uqautruḡha taimña Moses, aglaan nalugikput tamanna iñuk nakiñ agḡiqsılaḡa.” ³⁰ Taavruma anutim kiuniḡai, “Atlayuḡnarruqtugalukkut nalunikapsıun nakiñtaḡaulḡagun, aglaan qıñitlasripkaḡaḡa. ³¹ İisımagikput, Agaayyutim naalaḡnitlaiḡha killuuruanun, aglaan naalaḡnıraḡıgai kamagirini suli tupiksriuraut pisuḡiḡmiñik. ³² Nunam aullaḡniisaḡataḡhaniñ tusraanḡaqsımaitchut iñunmik qıñitlasripkakkauruamik ayaunapluni animaruamik. ³³ Kisianik taimña iñuk agḡıqsuanḡuluni Agaayyutmiñ piḡumi avataaḡun sumik iñiqtaqalḡuyumiñaitmiuq.” ³⁴ Tamatkua kıḡuḡluḡiññiḡaat, “Animagaluaqtutin killukun iñukkuksaanıplutinlu aglaan iḡisautniagaqsıvisıḡut?” Taatnaḡaaḡluḡu iḡinisa anıñniḡaat katraḡvinmiñ.

Irrutchikun Qıñitlaiḡauḡı

³⁵ Jesus tusraanıḡaa ilaa anıñniḡluḡu. Paqitnamiun nipliutiniḡaa, “Ukpıḡıviunı İḡñiḡa İñuum?” ³⁶ Taavruma Jesus kiuniḡaa, “Uqautinḡa kisuutılaanani. Uvaḡali ukpiḡıyumiḡıga ilaa.” ³⁷ Jesus nipliutigaa, “İlvich qıñianiksımaḡiñ, suli ilaanuruq pakma uqaḡatin.” ³⁸ “Atanıiḡ! Uvaḡa ukpiḡıḡıḡiñ,” taamna nipligñiqsuq, aasrii sitquḡhuni sivuḡaanun Jesus-nım. ³⁹ Jesus nipligñiqsuq, “Agḡiḡiḡısuḡa nunamun pisıḡıluḡu atanıñıḡıksraq, ayaunaruat qıñitlasripkaḡıḡich, suli qıñitlanasruḡıruat ayaupkaḡıḡıḡich.” ⁴⁰ İnanıḡısuuq Pharisee-nuruat tarani ittuat tusraa’amıtrunı taatna nipliḡıman apiqsruḡniḡaat, “Uvaguttuuq qıñitlaiḡchuaḡıvisıḡut?” ⁴¹ Jesus-nım kiḡıgai,

“Ilipsi qin̄itlaitchupsi killuutain̄ñiāgaluaqtusri, aglaan qin̄itlaruaḡiplusri ilipsit̄nik killuutiqaḡugaaqtusri.”

10

Atrikusraun Ipnaiqaḡvikun

¹ Iḡumutuuruamik nipliutigipsi, “Iñuk isinḡitchuaq ipnaiqaḡvium taluagun, aglaan mayuaqtaqtuaq atlakun tiglin̄niaqtauruq ivayaqtuqtauplun̄ilu. ² Aglaan isiḡaqtuaq talukun ipnaich munaqsrigiraḡigaat. ³ Taluliqirim taluḡutiraḡigaa. Ipnaiich tusraaraḡigaat nipaa tuḡuḡaḡmatin̄ at̄im̄iktigun, aasrii ilaan annisiraḡigai. ⁴ Annisianikamigich sivulliḡuḡaḡigai aasrii ipnaich malik̄hugu nipaa il̄isimaplugu. ⁵ Tamatkua atlamik maliutrit̄laitchut, aglaan qimagaḡigaat nipaa il̄isimanḡit̄lugu.” ⁶ Jesus atrikusrautmik uqautipmatin̄, il̄in̄isa kan̄iqs̄iñiḡaḡat sumik uqautitilaaqtin̄.

Jesus Nakuuruuq Munaqsri

⁷ Jesus nipliutit̄qin̄ñigai, “Iḡumutuuruamik nipliutigipsi, Uvaḡa taluuruḡa ipnaiñi. ⁸ Atlakauplutin̄ sivumni tikiaruat iluqatin̄ tiglin̄niaqtaurut ivayaqtuqtauplutin̄ilu aglaan ipnaich naalaḡnisaitchaich tamatkua. ⁹ Uvaḡa taluuruḡa. Kisupayaaq isiḡumi uvapkun anniḡsuḡisiruq; ilaa isiqtni naagaḡaa aniruni paḡittaḡnaqtuq niḡiksraq. ¹⁰ Tiglin̄niaqti tikitchaqtuq kisan̄ik tigligiaqhuni tuḡqut̄chityaqhuni unniñ̄ piyaqquḡtaityaqhuni. Uvaḡali agḡiqsun̄a tamatkua iñuich iñuuk̄im̄ik piñ̄naq̄uplugich inuḡaill̄apiaḡlugu.

¹¹ “Uvaḡa munaqsriḡtaḡaḡaḡat̄ḡa ipnaich. Munaqsriḡ nakuuruuq tuquyumat̄iqaḡtuq ipnaiñik piḡusriḡumi. ¹² Akiñ̄ñan̄niaqtim munaqsriḡunḡit̄chua ipnaich piḡinḡit̄chai. Unit̄lugich qimagaḡtuq qin̄iqami amaḡḡumik agḡiaqsiruumik. Amaḡḡumaasrii kin̄maḡḡugich siamitkaḡsiplugich tamatkua ipnaich. ¹³ Akiñ̄ñan̄niaqti iñuk qimagaḡtuq akiñ̄ñan̄niaqtauḡhiñ̄ah̄im̄igun. Suksraḡinḡit̄chai ipnaich.

¹⁴ “Uvaḡa ipnaich munaqsraat nakuuruuq. Il̄isimmaḡitka ipnaitka suli il̄in̄isa uvaḡa. ¹⁵ Taatnatun Aapam il̄isimaḡha uvamnik, uvaḡap̄tuuq Aapa il̄isimaḡi. Uvaḡa piyumat̄iqaḡiga tuḡulik̄sraḡa piḡutigilugich. ¹⁶ Aasrii atlattuuq ipnaich piḡigitka munaqsriḡvini uvañ̄inḡit̄chuat. Tikiutrak-sraḡit̄migitka, aasriiñ̄ naalaḡniñ̄iaḡaḡat nipiga. Tarra ataut̄chiñ̄aḡuḡniaqtut ipnaich suli munaqsrii ataut̄chiñ̄amik. ¹⁷ Aapam piḡpaḡigaḡa tuḡqut̄riyumaḡḡapkun piḡusriḡluḡa iñuḡnik, aasriiñ̄ tuḡqutaun̄an̄ikkuma iñuḡt̄q̄ik̄iḡhit̄chun̄a. ¹⁸ Kia-unniñ̄ tuḡqut̄chumiñ̄aitchaḡa nunuril̄uḡa. Uvapkuiñ̄aq q̄itsaḡiḡiga pisuḡḡapkun, q̄aiñ̄hiñ̄aaḡiplugu suli sat̄uḡhiñ̄aaḡiplugu. Taamna tillisiaḡikkaga Aapaaniñ̄ atuḡugiga.”

¹⁹ Tarani Jew-ḡuruat atinḡil̄iñ̄iq̄sut piḡusriḡhut̄in̄ tamatkuniḡa uqaut̄utin̄ik. ²⁰ Iñuḡiaqtuat niplian̄iq̄sut, “Ilaa tuunḡaḡm̄ik piḡaḡniḡsuq, kin̄niḡiruq. Suvaata naalak̄pisiun̄?” ²¹ Atlatli niplian̄iq̄sut, “Iñuk tuunḡaḡtalik uḡaḡumiñ̄aitchuq taatna. Qanuḡumi tuunḡaḡtalik q̄in̄til̄sriḡp̄kaḡisiva ayaun̄aruamik?”

Jew-ḡuruat Ayaiñ̄at Jesus-mik

²² Il̄iñ̄ñiq̄suq niḡiḡpaḡvikaḡaḡ Jerusalem-mi. It̄qaut̄t̄ut̄iginiḡaa Jew-ḡuruat agaayuvik̄pan̄at an̄mal̄git̄q̄ikman taimani qaayuḡnain̄an̄ikmagich. ²³ Jesus pisruksaḡniḡsuq Jew-ḡuruat agaayuvik̄pan̄atni Solomon-ḡum Quliḡutaan̄ik tagḡisil̄in̄mi. ²⁴ Aasriiñ̄ Jew-ḡuruat avataanun kati'am̄in̄ nipliut̄iniḡaḡat, “Qanutun taktigiruumi nal̄iḡut̄it̄chaaqs̄ivisigut? Iḡumutun

uqaattutigut, Ilvich Christ-ŋuvich?" ²⁵ Jesus kiugai, "Uqautionikkaluaǵipsi, aglaan ukpiǵingitchipsitña. Savaat iñiqtaǵikkagma Aapaa sanjiquataagun uqautigigaatja. ²⁶ Aglaan ukpiǵingitchipsitña atakkii ipnaingitlusri. ²⁷ Uvaŋa ipnaima nipiga naalagaǵigaat, uvaŋa ilisimaplugich, ilinjisa malikkuja. ²⁸ Iñuuhǵimik isruitchuamik qaitchigitka, ilinjich tuquyumiñaiǵugitunniñ. Kia-unniñ ivayaǵiyumiñaitchaa uvaŋniñ. ²⁹ Sua Aapaa qaiñjanikkaŋa uvaŋnun kamanatluktuǵu iluqaaniñ. Kia-unniñ ivayaǵiyumiñaitchaa Aapam qaunakkutaaniñ. ³⁰ Aapagalua atausriuruguk."

³¹ Jew-ŋuruat iyaǵaŋnik tigusritqilǵiñniqsut milluuguklugu. ³² Jesus niplutiniǵai, "Sivuqqapsitñi uvaŋa savaaqaqtuami iñugiaktuanik savaallautanik Aapam uvaŋnun iñiqtaǵitqukkaŋniñ, nalliatigun tamatkua miuqtuǵukpisitña?"

³³ Jew-ŋuruat kiuniǵaat, "Savaallautatigun miuqtuǵungitchiptigiñ, aglaan sagluuqtuaǵutiqaŋpakun, takku iñuñiñagaluahutin uqaqtutin ilipnik Agaayyutauniplutin." ³⁴ Jesus kiugai, "Maligutaksraǵikkapsitñi aglausimaruq, 'Agaayyun nipliǵniqsuq, ilipsi agaayyutaurusri.' ³⁵ Kaŋiqsimagivut uqaŋhich aglausimaruat ilumutuǵisilhat taimuŋa. Agaayyutim taiñǵai agaayyutininik taipchua iñuich akuqtuiruat uqalǵimiñik. ³⁶ Uvaŋali tigusriagipluŋa Aapam tuyuǵikkagigaŋa nunam iñuñiñ, qanuqhusrimi nipliavisis saglupluŋa uqagñiǵluutigiñiplugu Agaayyun nipliama iǵniǵinipluŋa Agaayyutmun. ³⁷ Ukpiginaŋa savaaqaŋgitchuma Aapaa savaaŋniñik, ³⁸ aglaan savaaǵiniǵupkich, ukpiǵiñgitchaluaǵupsitñaunniñ, savaaǵikkatka ukpiǵiraksraǵigisri. Taatnaǵupsiuŋ kaŋiqsiñiaqtusri nalupqisrunǵiǵlusri Aapam uvamniitilaŋanik suli uvaŋa Aapamniitilaamnik." ³⁹ Taapkuaguug tiguyumatqiaǵsilǵiñniǵaat aglaan annalǵiñniqsuq ilinjisa arganitiñiñ.

⁴⁰ Jesus utilǵiñniqsuq Jordan kuuk ikaaǵlugu taivruma John paptaaǵivianun, aasrii tarani itkaqsipluni. ⁴¹ Iñugiaktuat iñuich tikiagaqsiñiǵaat avatmun itnaqhutinj, "John taimña iñiqtaqaŋgitchaluaqtuq quvignaqtuanik aglaan uqaattutipayaŋa uumuuna iñukun ilumutuuruq." ⁴² Taatnaqhutinj iñugiaktuam iñuum ukpiǵiniǵaa Jesus.

11

Lazarus-ŋum Tuquŋha

¹ Iñuk Bethany-mi iñuuniaqtuuaq atiqaqtuuaq Lazarus-mik atniǵñalǵiñniqsuq. Taamna Bethany nunaaqiuraq nukagiiik Mary-mlu Martha-mlu irviak. ² Taamnaguuaq Mary taimña kuviriruaq tipraǵiksaumik Atangum isigaiñun aasrii allaqŋugich nutchamiñik. Taavruma aŋutnunǵa Lazarus atniǵñalǵiñniqsuq. ³ Nukagiiik aǵnak tuyuqaǵniqsuk Jesus-mun kilgutmik itnaqŋugu, "Ataniiq, ilauraannan piqpagikkan atniǵñalǵiñniqsuq." ⁴ Jesus tusraa'ami nipliǵsuq, "Taamna atniǵñaq isruqaŋgitchuq tuquǵimun. Atuumigisiruq kamagikkauliksraŋanun Agaayyutim, aasriiñ Agaayyutim Iǵniŋa kamaŋaqsikkautquplugu taavrumuuna atniǵñakun." ⁵ Jesus-ŋum piqpagigai Martha-lu aniqataalu Mary Lazarus-lu. ⁶ Ilaan tusraa'amiuŋ Lazarus atniǵñaǵniplugu, irviñmifiñ ittuallapsaǵniqsuq malǵuŋni uvlunni. ⁷ Tarakŋa malǵuaqtini niplutiniǵai, "Ki, utitqillakta Judea-mun!" ⁸ Malǵuaqtaiñ kiuniǵaat, "Iñisautrii! Uvvaquyuraqnaami Jew-ŋuruat iyaǵaŋnik miuqtuǵniǵaǵuatain, utiñalǵitpiñmi taamuŋa?" ⁹ Jesus nipliǵsuq, "Uvlum qaumaninǵa sassaqaŋgita qulit malǵuŋnik? Iñuk uvlum qaumaninǵani iǵliǵumi putukkitchumiñaitchuq, atakkii qiniǵlugu

siqin̄gum qaummataa marruma nunam. ¹⁰ Aglaan unnuam taaqtuami igl̄gumi, putukkitkisiruaq piilluni qaumamik.” ¹¹ Jesus taatnaqqaaḡl̄gich nipl̄ḡniqsuq, “Īlauraaput Lazarus sīniksaqtuq, aglaan iqīiqsitchaqtūgnīaḡiga.” ¹² Maliḡuaqtāīn̄ kiuniḡaat, “Ataniiq, sīnikkumi īl̄uaqsīnīaqtuq.” ¹³ Aglaan Jesus pīniqsuaq Lazarus tuqunipl̄ugu. Taapkua isrumaniqsut uq̄āgasruknīaql̄ugu sīniksapīaqtuamik. ¹⁴ Jesus nipl̄iutinīgai naluq̄nīaql̄ugu, “Lazarus tuquruq. ¹⁵ Aglaan piqutigiplusri, qyarūna taamani inḡīl̄ap̄kun, ukpiqsrisīnīquplusri pit̄l̄ugl̄ugu. Utlagl̄akput!” ¹⁶ Thomas, taiyuutilik Mal̄gimik, nipl̄ḡniqsuq maliḡuaqtauatmīn̄un, “Ki! Īlisautrii, piqasrīgl̄akput! Uvagullu tuq̄qatigiyumigikput!”

Jesus An̄itqiḡviuruq Suli Īnuūl̄hupluni

¹⁷ Jesus tikit̄n̄ami, īl̄itchūginīḡaa Lazarus īl̄uviqtaun̄aniksimapl̄ugu sisamani uvluni. ¹⁸ Bethany-guūq un̄asrīguni inḡīf̄nīqsuq Jerusalem̄nī. Sivisutilāaq̄agn̄iqsuq mal̄guktun mile-laksrayun̄n̄atun. ¹⁹ Aasrīn̄ Jew-̄n̄ruuat īn̄gīaktuat aḡgiḡnīqsut, Martha-lu Mary-lu q̄īnīḡiaql̄ugik arāaqtūḡiaql̄ugik an̄īn̄aurān̄aknik tuq̄ul̄hagun. ²⁰ Martha-m tusraa'amiun̄ Jesus aḡgiaq̄sipl̄ugu anipl̄uni pāagn̄iḡaa. Aglaan Mary aimmīnīqsuq. ²¹ Martha-m Jesus nipl̄iutigaa, “Ataniiq! Uvani itchuvich, an̄īn̄aurāga tuqunayaitchuq. ²² Aglaan īlisimaḡiga, pakmaun̄nīn̄ Agaayyutim qaitchit̄l̄agaatin, qanusripayaamik in̄iḡuvich in̄mīnīn̄.” ²³ Jesus-n̄um nipl̄iutigaa, “An̄īn̄auran an̄ipchakkaugisiruq.” ²⁴ Martha-m nipl̄iutigaa, “Kan̄iqsimaḡiga Īaan an̄ipchakkaugis̄īl̄ha aqull̄iḡmi uvlumi.” ²⁵ Jesus-n̄um nipl̄iutigaa, “Uvāna an̄itqiḡviurūna suli īnuūl̄huplun̄a. Kisupayāaq tun̄n̄apluni ukpiqsrīruaq uvamnik īnuugisiruq tuqun̄agaluaqtūaun̄nīn̄. ²⁶ Suli kisupayāaq īnuurūaq ukpiqsripl̄uni uvamnik tuq̄yumīf̄aipāiaqtuq. Taamna ukpīḡivun̄?” ²⁷ Martha-m kiugaa, “Aa! Ataniiq! Ukpīḡiḡiga Christ-n̄ul̄hīn̄, Agaayyutim Īgn̄iḡīpl̄utin, aḡgiqsuksrautauruaq nunamun.”

Jesus Qulviruq

²⁸ Martha taatnaqqāaqhuni ut̄iḡniqsuq, aasrii Mary aniqatni tuq̄l̄uql̄ugu nalunaitchipl̄uni, “Īlisautri aḡgiḡnīqsuq, amma utlaq̄ugaatin.” ²⁹ Mary-m tusraa'amiun̄ īgn̄iqsruqhuni pāaḡiāgn̄iḡaa. ³⁰ Jesus-suli tikīn̄an̄iksimit̄l̄uni nunāaq̄imun aglaan itluni taivrumani Martha-m pāaḡiviani. ³¹ Jew-̄n̄ruuatguuq tarani Mary-m tupqani ittuat arāaqtūḡiaql̄ugu q̄īnīqamitrūn̄ makitluni aniaq̄s̄iql̄iman, isrumaniqsut īl̄uvīgm̄un qiatyaaq̄sīnīpl̄ugu aasrii aniqasrīql̄ugu. ³² Mary-m tikit̄l̄ugu Jesus q̄īnīqam̄iun̄ isiḡaif̄un punniqsuq nipl̄iqhuni, “Ataniiq! Uvani itchuvich, an̄īn̄aurāga tuqunayaitchuq.” ³³ Jesus-guūq q̄īnīqam̄iun̄ Mary kīn̄uv̄gurūaq qiapluni tamatkualu Jew-̄n̄ruuat tuvāaq̄atāīn̄ q̄iaqasrīql̄ugu, ilaaptuūq īl̄ūīll̄iull̄apiāgn̄iqsuq Irrutchiḡmīnī īlun̄ut̄chakhuni. ³⁴ Apiqsrūgn̄iqsuq, “Napmunimma īl̄uviq̄p̄isiun̄?” Taapkua kiuniḡaat, “Ataniiq! Maliguta q̄īnīḡiāgun̄!” ³⁵ Jesus-tuūq qulviruq. ³⁶ Jew-̄n̄ruuat q̄īnīqamitrūn̄ nipl̄iḡnīqsut, “Qanutun atqunaq piq̄pagitiḡiḡialuāgn̄iqaun̄!” ³⁷ Aglaali īlan̄ich nipl̄iḡnīqsut, “Uvva uuma q̄īnitlasripchaitlaruam ayaun̄aruam irraknik tuq̄qutchāīlyumīnīnīn̄ayāgn̄iqaun̄ Lazarus, amāgaa?”

Jesus-n̄um An̄ipchāḡaa Lazarus Tuqun̄athanīn̄

³⁸ Īl̄ūīll̄iull̄apiāqhuni Jesus utl̄autinīqsuq īl̄uvīgm̄un inillaksimaruamun sisi-tun ittuamun taluplugu iyaḡakpān̄mik. ³⁹ Jesus tilīnīgai, “Iyaḡak pīiq-siun̄!” Martha nipl̄iḡnīqsuq tuquruam āḡnaunga, “Ataniiq! Tipl̄igun̄naqsiruq.

4 Jesus maliguaqtañ ilanjat, Judas Iscariot, taimña tunisirauksraq Jesus-mik, nipligñisusq, ⁵ “Suvaata tipragiksaun tunikkaungitpa piñasrunun kavluutinun manijnun, qaisauluniasriiñ inuqsraqtuanun?” ⁶ Taatnañiqsusq pigaqatlutikuungilaq inuqsraqtuanik, aglaan ilaa tigliktuqtaupluni; maniaqviat akiyağikkani piksraqtuğviraqniğaa. ⁷ Jesus nipliqsusq, “Iłaksianagu ağnaq! İlaan pigiliuñ ilakuni taivrumuña uvluanun iluviqtuaviksraqma. ⁸ İlipsi ataramik piqagnaqtusri inuqsraqtuanik iñunik, aglaan nayuutiymuñaitçuna ataramik.”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Lazarus

⁹ İñugiaktuaruuq Jew-ñuruat tusraaniğaat Jesus ilha Bethany-mi aasriiñ taamunqahutin, pisigisrunaqnagu Jesus kisan aglaan Lazarus qiniğiağuklugu, Jesus-ñum anjpkakkaña tuquğimñ. ¹⁰ Taatnaqługu qauklñich agaayuliqsit sivunniugmiñiqsut tuqutchuklugu tuuuq Lazarus; ¹¹ atakkii ilaa piqutigiplugu Jew-ñuruat iñugiaktuat unitkaqsiniğaiç qaukñisij ukpigiagutripłutin Jesus-mik.

Jesus-ñum Tikisaalha Jerusalem-mun Ataniqtun

¹² Uvlutqikman, iñugiakpauraqtuat utlautiruat niğiqpagvikaamun taggisiaqatuaq Apqusraaqtitauliğmik tusraaniqsut Jesus Jerusalem-mun aggiaqsipługu. ¹³ İlinjich Palm napaaqtunjitñiñ akiğuksraqhutin paagaqsiniğaat nipliapłutin,

“Hosanna. [Nanğaglakput Agaayyun!]

Uvvatut Agaayyutim piliutiqağliuñ tikitchuaq piqusriqhuni Ataniğmik,

Psalm 118:25, 26

Agaayyutim piliutiqağliuñ Israel-aagmiut Umialgat!”

¹⁴ Jesus paqitluni natmaksigvinmik natmaksiağniqsusq uqałhich aglausimaruatun, itna,

¹⁵ “Israel iñugikkañasri, Iqsiñasri!

Umialigikkapsi aggiqigaasri,

natmaksigvium nuğğañani usriaqsiaqhuni.”

Zechariah 9:9

¹⁶ Tarani maliguaqtañ kanjisiñiğniğaat taamna; aglaan Jesus anjitiqanikman pakmuñanikhuni, ilinjisa itqağniğaat aglausimaruum uqałhum taatnaqsimalha, sulı itqaqmigaat iñuich immiutılhat taivrumuña uqauttutmun.

¹⁷ İñugiaktuaruuq nayuutiruat Jesus-mi Lazarus-mik iluviğimñ tuquğimñ anjitiqisitman, tusraayugaaqtirrutiginigaat tamanna atuumaaniktuuaq.

¹⁸ Taatnaqhutin iñugiaktuat Jesus pağniğaat, atakkii tusraanikhutin ilaa savaktilaanjanik taavrumiña quvinqaqtuamik. ¹⁹ Pharisee-ñuruatguuq avatmun uqaqsiniqsut, “Uvagut piğungillapiagaqsirugut! Takkua, iñupayaat iluqatin maliutigaat!”

Jew-ñungitchuat İlanisa Uqaqatiqağıthat Jesus-mik

²⁰ İlanjituuuq Jew-ñungitchuat akunğuruat tamatkunani Jerusalem-muktuanı kamaksrityaqhutin Agaayyutmik niğiqpagvikaami. ²¹ Tikiñniqsut Philip-mun Bethsaida-ğmimum Galilee-mi, uqaqhutin, “Anjuun! Uqaqatigillagukkaluağikput Jesus.” ²² Philip-ñum uqautilityağniğaa Andrew, malğuuplutikaasrii uqautilityağniğaaq Jesus. ²³ Jesus kiunigik, “Tuqutauviksraga tikiumaruq, sivuniqatuaq İñuum İğniñan atqunaq kamagikkauliksrjanun.

²⁴ Uvaña ilumutuullapiaqtuamik uqatigipsi, mukkaaksram nautchiaksraña suungitçuq kisanik kataktitauami nunamun tuqupluni. Taatnailiplugu tuquanikami tikiutiriraqtuq iñugiatluktuanik nautchiaksranik. ²⁵ Kisupayaam iñuulı piqpagigumiun

tammaigisigaa. Aglaan kisupayaam iñuulli piqpaginitchumiun nunami marrumani pigigisigaa isuitchuamun taimuḡa. ²⁶ Kisupayaam savautisrukkumiña maliktaksraḡigaana, aasrii sumiitchuma tarani savaktiga inniaqmiuq. Kiapayaaq savautikpana Apam kamanaqtitkisigaa.

Jesus-ḡum Uqautiqatha Tuqquataiksraḡmigun

²⁷ “Pakma uummatiga ihuilliḡniqsuq. Qanuq nipliḡisivik? Nipliḡayaqpik itna, ‘Aapaan! Tikiumapkaqnagu taamna nagliksaaqsiuḡiq uvaḡnun?’ Taatnaḡniangitchuḡa, takku taamna piqutigiplugu agḡiqsaunuruḡa apqus-raaḡiaqlugu taamna nagliksaaqsiuḡiq. ²⁸ Aapaan! Kamanaqtirruḡ atqin!” Taatnaḡman nipi nipliḡsuq qilaḡmiñ, “Uvaḡa kamanaqtinḡanikkiga, suli kamanaqtitqikkisiplugu.” ²⁹ Iñugiaktuam iñuum qichaqtuam tarani nipi tusraaniḡaa aasrii nipliqhutin, “Katlularuq!” Atlaliguuq nipliḡsut, “Is-raḡulgum uqaqatigigaa ilaa.” ³⁰ Aglaan Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Uvaḡa piqutigiluna taamna nipi tusaḡnangitchuq, aglaan ilipsi. ³¹ Pakma tikiumaruq nunam iñuñ atanniusriaḡaḡiksraḡat. Tuunḡaq, nunam marruma aḡalataa akiilirauniaqtuq. ³² Aasrii kivikkauguma marrumakḡa nunamiñ nuqitkisigitka iluḡaisa iñuich uvaḡnun.” ³³ Taatnaḡamiguuq uqautiginiḡaa qanuq tuqquatauluni nagliksaaḡiksrani. ³⁴ Iñugiaktuat iñuich kiuniḡaat, “Maliḡutaksraḡikkapta uḡausrimagaatigut, Christ iñuugisiñiḡiplugu taimuḡa. Qanuqhutinmi uqaḡpich, Iñuum Iḡniḡa kivikkaugisiñiḡiplugu? Kisuua una Iñuum Iḡniḡa?” ³⁵ Jesus kiugai, “Qauma ittuatlullakkisiruq akunnapsitñi. Qauma piginḡaan iñuuniḡitchi taaqsisikkaungitchumuusriḡi. Uvvatakku iñuum taaqtuakun iñuuniaqami, ilisimatlaitchaa napmun sivuniqaqtilaani. ³⁶ Qaummatiqanḡapsi ukpiksrisitchi qaumamik, aasriiḡi iñugilitiyumagaasri qaumam.”

Ukpiqsriḡiḡhat Jew-ḡuruat

Jesus taatnaḡqaaḡhuni aullaḡniqsuq tamatkunakḡa iriqhuni ilinjitñiñ. ³⁷ Jesus iñiqtaḡaḡaluaqtitlugu quviḡnaqtuanik savaanik sivuḡaatni ukpiginḡiñiḡaat. ³⁸ Taavrumuuna sivuniksriqirim Isaiah-m uqauttutaa tanḡiqsitauniqsuq itnaqsimaḡha, “Ataniḡiq! Kisut ukpiqsrivat uqauttutigikkaptiknik?

Kisumun Atanḡuruam sanḡiñi urriqsuqpaun?”

Isaiah 53:1

³⁹ Taatnaḡhutin tamatkua ukpiḡqutaiñiḡisut, takku Isaiah-suli itnaḡhuni,

⁴⁰ “Agaayyutim ayaupkaḡai, isrummatinḡich muliktugai, ilitchuqsritlaiḡugich qinikkamiknik suli isrummatinḡich kanḡiqsiyumiñaiḡugich, aasriiñ saatkumiñaiḡugich uvamnun mamititqulutin.” *Isaiah 6:10*

⁴¹ Isaiah-m taatna nipliutiginigaa takku ilaan qinḡiḡlugu Jesus-ḡum kamanalḡa. ⁴² Iñugiaktuat Jew-ḡuruat sivulliuqtit ukpiḡsrigaluaqmiñiḡisut Jesus-mik, aglaan sivuḡagiplugich Pharisee-ḡuruat anitqunḡitlutin Jew-ḡuruat katraḡviatniñ. Taatnaḡhutin uqautiginḡiñiḡaat sagviḡlugu ukpiḡsriḡiqtin Jesus-mik. ⁴³ Ilinisa piḡpagitluklugu iḡuaḡitchiuḡi iñuñniñ uumakḡa iḡuaḡitchiuḡiksraḡmikniñ Agaayyutmiñ.

Atanniusriaḡaḡiksraḡat Jesus-ḡum Uqaḡthagun

⁴⁴ Jesus nipliutiniḡai nipitusripluni, “Kisupayaaq uvamnuk ukpiḡsriyumi ukpiqsriḡiñangitchuq uvamnun, aglaan ukpiginḡisipmigaa tuyuḡiriga. ⁴⁵ Kisupayaam qinḡiqsamaruam uvamnuk qinḡiqsimaqmigaa ilaa tuyuḡiriga. ⁴⁶ Uvaḡa nunamun qaumatun ilipluḡa agḡiqsaunuruḡa, kisupayaaq uvamnuk ukpiqsrikpan, irviḡaḡumiñaiḡlugu taaqtuamik. ⁴⁷ Kia ivruma

tusraagaluaglugich uqauttutitka tupigingitpagich atannigumifaitchiga. Atakkii aggniŋitchuŋa atanniqsuiyaŋluŋa nunam iŋuiŋik aglaan anniqsuŋiaqlugich. ⁴⁸ Kisupayaam ayagluŋa, uqauttutiga akuqtungitchumiŋ, atanniqsimaagtiquqtuq. Uqaŋhum uqautigianikkagma atannigisigaa aqulligmi uvlumi. ⁴⁹ Takku uqangitchuŋa uvapkuinaq, aglaan Aapam tuyugirima tillisiqagaŋa sumik uqagiraksramnik. ⁵⁰ Uvaŋa ilisimagiga ilaan tillisiqikkaŋa isruitchuamik iŋuulhuruq. Tamanna uqauttutigikkaga Aapam uqautigaŋa uqagitquplugu.”

13

Jesus-ŋum Iŋguilha Maliguaqtimi Isiganjitiŋik

¹ Aasriiŋ sivuuraŋani niŋiqpagivikaam taggisigaqtuam Apqusraaqtitauhiŋmik, Jesus ilisimaniqsuq aullaŋviksrani tikisilaanjanik nunamiŋ marrumakŋa Aapamun. Ilaan pigikkani piqpagiraŋiplugich marrumani nunami ittuat piqpaginiŋai isruanunaglaan. ² Jesus-lu maliguaqtiinilu nullautchiŋniqsut. Tuunŋaum isrummianiniŋaa Judas Iscariot, Simon iŋniŋikkana, tunitquplugu Jesus. ³ Jesus-ŋum ilisimaniŋaa Aapam aatchuutigitilaana iluqaan sanŋi iŋmiŋun. Ilisimapmigaa aggiqsilaani Agaayyutmiŋ suli aullaŋniaqtilaani Agaayyutmun. ⁴ Tarraasriiŋ Jesus makinniŋsuq niŋgiviŋiŋiŋ, aasriiŋ qalliich atnuŋaani piuglugich, ivgutmik tapsipluni. ⁵ Aasriiŋ kuviripluni imiŋmik iŋguŋviumun, iŋguaqsiplugich maliguaqtigikkagmi isiganjich, aasriiŋ allaqtiquŋich ivgutmik tapsigikkamiŋik. ⁶ Simon Peter-m tikitmani nipliutiniŋaa Jesus, “Ataniiq! Ilvich iŋguŋniaqpagich isigatka?” ⁷ Jesus-ŋum kiugaa, “Pakma nalugiŋ savaagikkaga, aglaan aqvativun ilitchugiŋisigiŋ.” ⁸ Peter-m nipliutiliŋiŋiŋaa, “Qakugununniŋ isigatka iŋguŋumifaiŋiaŋitiŋ.” Jesus-ŋum kiunigaa, “Iŋgungitchupkich isigaktin piqatauyumiŋaitchutin uvaŋni.” ⁹ Simon Peter-m kiulgiŋiŋiŋaa, “Ataniiq! Isigahiŋaŋiŋisatka aglaan argatkalu niaquŋalu.” ¹⁰ Jesus-ŋum kiunigaa, “Kisupayaaq iŋguaniksamaruaq salumallapiaŋhuni iŋgutaŋksuŋraungitchuq avataaŋun isigaiŋ. Iluqasri salummaqsamarusri aglaan taamna atausriq.” ¹¹ Jesus ilisimaniŋaa kisumun tuniŋiaqtilaani; taatnaŋhuni nipliutiginiŋaa, “Iluqasri salummaqsamarusri, aglaan atausriq.”

¹² Ilaan isiganjich iŋguanikamiŋich atitqianiklugich atnuŋaaniŋu utiŋniqsuq inimiŋun niŋgiviŋiŋun. Aasriiŋ apiqsruŋiŋai, “Kaŋiqsivisi sutilaamnik ilipsitŋun? ¹³ Taiyugiŋisitiŋa Ilisautrimik suli Ataniŋmik, aasrii nalaunŋapluni taatnaŋiqsi, atakkii taavrumiŋauruŋa. ¹⁴ Uvaŋaasrii, ilipsi Atannapsi suli Ilisautripi, isigasri iŋguŋitka. Ilipsipsuuq iŋguutiruksaurusri isigapsitiŋik avatmun. ¹⁵ Qaitchigipsi urrautiksrapsiŋik, ilipsipsuuq iŋiqtaqaquplusri iŋiqsiŋaptun ilipsitŋun. ¹⁶ Ilumtuullapiaqtuamik uqautigipsi, Savaktaŋruk kamanatluktuajungitchuq ataniŋmiŋiŋ, unniŋi uqquiraqti kamanatlungitchuq taavrumakŋa tuyugirimiŋiŋ. ¹⁷ Ilisimagupsigik tamatkua qanutun quvianamiuniaqtusri atuŋupsigik. ¹⁸ Taamna nipliutigingitchiga iluqapsigun. Ilisimaniŋitka taapkuva piksraqtaagikkatka, aglaantuug uqahiŋ aglausimaruq immiqsursauruq itna, ‘Iŋuk niŋiqatiga niŋimik akiligiŋuqtuq uvamni.’ ¹⁹ Kilikkipsi taavrumiŋa pakma atuamaliksranaŋ sivuani aasriiŋ taamna qakugu atuammikpan ukpigitquplugu ilaanutilaamnik. ²⁰ Ilumtuullapiaqtuamik nipliutigipsi, iŋupayaam akuqtugumiŋ kiŋapayaq tuyugikkaga akuqtuqmiragaŋaŋaptuuq. Suli akuqtuipayaqtuat uvamnik akuqtuqmiragaŋaat tuyugiriga.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Tunikkautiksragmiñik

²¹ Taatnaqqaaglugich Jesus ihuilliuligñiqsuq irrutchiğmiñi aasrii nipliutiplugich, “İlumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, ilapsi tuniñiğaana.”
²² Maliguaqtit qinğutiagsiñiqsuq avatmun, kanjicsiñigillapiaqlugu. ²³ Maliguaqtit ilanjat, taimña Jesus piqpagikkaña, aquppiñiqsuq tugliupluni Jesus-mun. ²⁴ Simon Peter-m urriqanigaa itnaqhuni, “Apiqsruğun kusumik uqautiqaqtılaaña.”
²⁵ Taamna maliguaqti qallilaahuni Jesus-mun apiqsruğniqsuq, “Kisuuva, Ataniiq?” ²⁶ Jesus kiugaa, “İlaanjuruq qaitchikkağa uumıña qaqqiaviñauramik misruqqaaglugu imiqqamun.” Tarakña tigusrıpluni qaqqiaviñigmik misruqqaaglugu qaiññigaa Judas-mun, igñinanun Simon Iscariot. ²⁷ Judas tiguluqqaagaa qaqqiaq Tuungaum isiğniğaa. Tarani Jesus-nım nipliutigaa, “Savaagisrukkan piun qılamik!”
²⁸ Nalliatannıñi nigıñiaqatauruat kanjicsiñigñiğaat qanuutautilaanjanik Jesus-mun nipliutiłha. ²⁹ İlanjich maliguaqtit isrumaniqsut, Judas anjalatigıpmagu maniğagvinjat, Jesus-mun tauqsigiqunıplugu inugikkağmiknik nigıqpavikaami, unniñ qaitchityaquplugu sumik inuqsraqtuunun. ³⁰ Judas akuqtuanikamıun qaqqiaviñauraq, tarvauvaa aniñiqsuq. Tarra unnuanjuruq.

Nutauruaq Tilliñ

³¹ Judas anianikman Jesus nipliqsuq, “Pakma İñuum İğñiña kamanaqsip-kakkauruq. Suli Agaayyun kamanaqsipkakkauruq İlaagun. ³² Aasrii Agaayyun kamanaqsipkakkauñıqpan İlaagun, Agaayyutımtuuq inmiñik sagvigısigaa kamanautaa İğñinan İñuum, İlaan kamanausriğlugu tarvauvaa. ³³ İilgauramaan! Uvaña nayuutiqpakkumiñaiqsuña. Pakaqsigısigaluağipsitña, aglaan Jew-nıruat uqautipmatun nipliutigipsi pakma, ‘Aullalguitchusri aullağviginıakkmun.’ ³⁴ Nutaamik tillitnik qaitchigipsi, Avatmun piqpakkutiyumuusri! Atriługu piqpaksriğiğa ilipsitñik, taatnatuntuuq piqpagiikkumuusri. ³⁵ Avatmun piqpakkutigupsi, inıupayaat ilitchuğısigısgaat uvamni maliguaqtaudiqsi.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Peter-m Piılaatiksrıjanik

³⁶ Simon Peter-m apiqsruğniğaa, “Ataniiq! Napmuñiaqpich?” Jesus-nım kiunigaa, “Pakma malilguitchiñ aullağviginıakkağa, aglaan aquvatıgun malıkkısigikma.” ³⁷ Peter-m apıginigaa, “Ataniiq! Suvaata malilguitpigiñ pakma? Uvaña tuğulhiñaagıuqtuña pisigilutin.” ³⁸ Jesus-nım kiugaa, “İtqanaıpiagpich tuğqutısukluña? İlumutuuruamik nipliutigikpiñ, aqargıq-pak qalğunaiñnaan piılaagıtıgısigikma piñasrunıaglaan.”

14

Jesus-nım Apqutaulha Aapamun

¹ Jesus-nım nipliutigai, “İhuilliıuqtıtıngıch uummatisri. Ukpıqsrımaagıtchi Agaayyutmun, uvamnun ukpıqsrııusripsuuq! ² Aapaa kiñlungani inıksrat inıgiaktuat ittut. İtqanaıyautıyagıniğipsi inıksrapsitñik. Taatna uqautınayaitchipsi, taatniingıtıpan. ³ Aasrii aullağuma itqanaıyagıaglugu inıksraqsi aggitqıkkısırıuña, aasrii uvañnun inımagusri nayuutıtılasrııusri nani itchuma. ⁴ Aasrii ilitchuğıanıkıksi qanuq tikiññiakıksraqsi taıvrımuña aullağıniğvıgıkkammun.” ⁵ Thomas-nım nipliutigaa, “Ataniiq! İlisımanğıtchikıpt napmuñıaqtılaan. Qanuğlugu taıvrımuñağıniğıthım apqutaa ilısımagısisıvıgu?” ⁶ Jesus-nım kiugaa, “Uvaña apqutauruña, ilımutuupluña, sulı inıuđhıpluña. Kiñannıñi Aapaanukkumiñaitchuq kısıanik

uvapkun. ⁷ Pakma ilitchugi'apsitña ilitchugipmigiksipsuuq Aapaga. Aasriiñ uvakñaniñaglaan ilisimagiksi suli qiñiqsimaplugu.”

⁸ Philip-ñum nipliutiniğaa, “Ataniiq! Aapamik urriqsuutitigut. Taamna inugikkatuağigikput.” ⁹ Jesus-ñum kiugaa, “Takiruami nayuuti'ama ilipsitñi naagasuli ilitchuğingitpiña, Philip? Kisupayaam qiñiqsimaruam uvañnik qiñianiksimagaa Aapa. Suvaatami nipliçpich Aapamik urriqsuutituplusri?”

¹⁰ Philip! Ukpigingitpiuñ uvaña Aapami nayuutitilaaga suli Aapa uvañni itilaaña? Tamatkua uqałhich uqautigianikkatka ilipsitñun uvamniçnisaunğitçhut. Aapauruam nayuutiruam uvañni iñiqtağigai savaani.

¹¹ Ukpigisritña uqaqama Aapami itilaamnik suli Aapa uvañni itilaañnik! Naagaunniñ ukpigisritña savaapkun. ¹² Iłumutuuruamik nipliutigipsi, kisupayaaq ukpigsriruag uvapkun savañniçmiuq savağikkamnik, piñiaqtuqunniñ kamanatluktuanik savaanik tamatkunakña, atakkii aullaqqsiruña Aapaanun. ¹³ Aasrii iñiqsisigisigipsi çanusripayaamik inğigupsi attapkun piqtugilugu Aapauruam kamañqtitauiksrañagun uvapkun Iğñiguruakun. ¹⁴ Sukupayaaq inğigupsitña atigikkapkun, iñiqtağigisigiga.

Akiqsruun Ipqitchuam Irrutchim Qaisauliksrañanun

¹⁵ “Piqpagigupsitña tupigigisigisri tillisitka. ¹⁶ Aasrii inğisigigiga Aapa qaitchitqulusri atlamik ikayuqtiksramik nayuqtiksrapstñik çañavak taimuña. ¹⁷ Taamna Irrusrigigaa iłumutuulhum. Nunam iñuiñ akuqtulğuitçaat qiñingitlugu unniñ kanjqsimaitlugu. Aglaan ilisimagiksi, takku iñuqaatauruq piqatigiplusri suli ilipsitñiinnaqtuq.

¹⁸ “Unitchumiñaitçipsi kisiñjuğusri. Utigilhichuña ilipsitñun. ¹⁹ Sivikisuurami nunam iñuiñ qiñitqikkumiñaiğisaatña aglaan ilipsi qiñigisigipsitña, takku iñuulłapkun ilipsipsuuq iñuugisirusri. ²⁰ Taimña uvlug tikitpan ilitchuğigisigiksi Aapamni itilaaga suli ilipsi uvamni, aasriipsuuq uvaña ilipsitñi. ²¹ Kisupayaaq piqatquaq tillisimnik tupigiplugillu ilaañuruq uvañniçsruurag uvamnik. Aapaa piqpagigisigaa piqaksriruag uvamnik. Uvañnaptuuq piqpagigisigiga ilisimapkağluna ilaanun.” ²² Judas-ñum (Iscariot-ñungitçhuam) nipliutiniğaa, “Ataniiq! Qanuğutin ilisimapkağisivich uvaptiknun ilisimapkasruñaçnak nunam iñuiñun?” ²³ Jesus-ñum kiugaa, “Kisupayaam piqaksriruam uvamnik tupigigisigai uqałhatka. Aapaa piqpagigisigaa suli Aapagalu tikitkisigikpuk iñuuniasağisğlugu. ²⁴ Kisupayaam piqaksriñğitçhuam uvamnik tupigitlaitçai uqałhatka. Uqałhich tusraakkasri uqaligingitçitka, aglaan aggiağaqtuq Aapamiñ tuyuğirimniñ.

²⁵ “Tamatkuniña uqautigipsi nayuutiñagmasuli ilipsitñi. ²⁶ Ikayuqtim Ipqitchuam Irrutchim Aapauruam tuyuğiraksrañan attapkun ilisautigisigaasri supayaamik itqaqtitağlugillu iluqaisa uqauttutitka ilipsitñun. ²⁷ Qiñuiññamik unirvigigipsi. Tutqtiutimnik tutqtiutiqaqçitçi. Nunam iñuiñ qiriññaqağumiñaitçhut qiñuiññaqaqtirrutiptun. Iñuilluqtitnagich uummatisri! Iqsisunaçsari! ²⁸ Tusraagipsitña nipliçama aullağniçnipluna, aglaan aggitqinñiçnipluna ilipsitñun. Piqpagipiçniçupsitña quviasrugayagaluqtsri aullağniçniçapkun Aapamun, atakkii Ilaa kamanatluktuq uvamniñ. ²⁹ Tamarrumiña pakma kilianikkipsi atuummigaluaqñagu ukpigsritqplusri atuummiluni pikpan. ³⁰ Tarakñaaglaan uqaqatquagitiluguiñiçipsi, takku nunam marruma añalataa, Tuunğaq, aggiaqsruq. Ilaa piitçhaluaqtuq sanjmiç akiililuna, ³¹ aglaan nunam iñuiñ ilitchuğiraksrağigaa piqaksriğiga Aapamik. Taatnaçlugu tupigirağigiga Aapam tillisipayaaña. Makillusri, uvakña aullakta!”

15

Jesus Napaagtupiatun Ittuq

1 “Uvaᅇa atriqagtunᅇa napaagtupiamik aasrii Aapaga nautchirriqirau-pluni. 2 Ilaan piigagigaa akigupayaaq uvamniittuaq asrirriraᅇangitman, suli nagguksaqᅇlugu akigupayaaq asrirriraᅇaktuaq asrirripsaaqᅇplugu. 3 Ilipsi salummakkaunᅇaniktusri uᅇalikun uᅇautigianikkapkun ilipsitᅇun. 4 Piᅇatautuiᅇaᅇitchi uvamni suli uvaᅇaᅇaptuuq ilipsitᅇi. Uvamni nayauntingisuaᅇuᅇupsu asrirriaᅇaᅇumiᅇaᅇitchusri, atriᅇlugu akiguuᅇ iᅇmᅇigun asriritᅇaitchuaᅇ qisianik napaagtumi itnami. 5 Uvaᅇa atriqagtunᅇa napaagtumik, ilipsiasriᅇiᅇ akiᅇᅇutun. Kisupayaaᅇ nayautturuaᅇ uvaᅇaᅇi suli uvaᅇa ilaani, atqunaᅇ asrirriaᅇaᅇisiruᅇ, takku sumik iᅇiqsiyumiᅇaᅇiaipiaᅇtusri piilluᅇa uvaᅇa. 6 Kiᅇapayaaᅇ nayauntingitchuaᅇ uvamni ittuᅇ akiᅇᅇutun igitaupluni tuᅇulliruatuᅇ. Taatnatchich akiᅇᅇut katitlugich ikniᅇmun igittaᅇigaich ikipkaᅇviksraᅇatnun. 7 Ilipsi uvamni nayautigupsu suli uᅇaᅇigikkatᅇa ilipsitᅇi, aasriiᅇi qanutchimik pigiyumakkapsitᅇnik iᅇiqsruᅇgupsu qaisaunaᅇtuᅇᅇ ilipsitᅇun. 8 Aapaa kamanautaa qiiᅇiᅇnaᅇtaugisiruᅇ tumigilugu atqunaᅇ savaaᅇqᅇallautaiᅇisi. Taatnatun ukpiᅇnaᅇsigiksi maliguaᅇtigitilaaᅇsi uvamnun. 9 Piᅇpaᅇgikkagigipsi atriᅇplugu Aapaa piᅇpaksriᅇiᅇa uvamnik. Nayautititchi piᅇpakkutimni. 10 Tillisitka tupigigupsigik piᅇpakkutimni itkisirusri, atriᅇluguptuuᅇ uvaᅇa Aapaa tillisaiᅇnik tupiksriᅇluᅇa itmatun piᅇpakkutaani. 11 Tamatkunᅇa uᅇautigipsi quvianaᅇgikkaga ilipsitᅇiᅇitᅇuplugu, suli quvianaᅇaᅇqᅇuplusri naamaruamik.

12 “Unauvva tillisiga, piᅇpakkutiyumuusri avatmun atriᅇlugu piᅇpaksriᅇiᅇa ilipsitᅇnik. 13 Kiᅇaunniᅇiᅇ kamanatluktuamik piᅇpakkutaitchuᅇ uumakᅇa iᅇuum qaitchiᅇiᅇhaniᅇiᅇ iᅇuuᅇiᅇmiᅇiᅇnik piᅇutigiplugich ilauraani. 14 Ilipsi uvaᅇaᅇi ilauraanᅇurusri tillisitka atuᅇgupsigik. 15 Savaktaaᅇrunik taiyutᅇqikkumiᅇaᅇitchipsi, takku savaktaaᅇruum ilisimatᅇaitchaa ataniᅇmi suraᅇaᅇa. Aglaan ilauraanik taiyutᅇiqagisigipsi, takku supayamik Aapamniᅇiᅇ tusraakkamnik ilitchuᅇiᅇpkagipsi. 16 Ilipsi piksraᅇtaaᅇiᅇngitchipsitᅇiᅇa, aglaan piksraᅇtaaᅇiᅇgipsi suli nalunaᅇisri asrirriaᅇaᅇqᅇuplusri iᅇuᅇiᅇaglugu suli asrirituiᅇaᅇisri itᅇuplusri. Aasrii Aapam qaitchigisigaasri qanusripayaamik iᅇiᅇgupsiuᅇ attapkun. 17 Taatnaᅇhusri taatnaiᅇiᅇplugu tiligipsi piᅇpakkutitᅇuplusri avatmun.

Nunam Iᅇuiᅇiᅇ Uumiksriᅇiᅇat Maliguaᅇtᅇinik

18 “Nunam iᅇuiᅇiᅇ uumigikpasri itᅇaᅇiraksraᅇigiksi uumigikkauᅇiᅇgaptuuᅇ sivupsitᅇi. 19 Ilipsi pigipkaᅇgupsu nunam iᅇuiᅇiᅇun, piᅇpaginayaᅇaasri pimiktᅇitun ilisuri. Aglaan piksraᅇtaaᅇiᅇgipsi marrumakᅇa nunakuᅇaᅇiᅇmiᅇiᅇ piᅇiᅇiqsitlusri tamarrumuᅇa; taatnaᅇhuni nunam iᅇuiᅇiᅇ uumigigaasri. 20 Itᅇaᅇiyumagiksi uᅇaᅇhich uᅇautigikkatka ilipsitᅇun, ‘Savaktaaᅇruk kamanatluktuanᅇngitchuᅇ ataniᅇmiᅇiᅇiᅇ.’ Iᅇiᅇisa piyukaᅇagigaatᅇa, tarrali piyuaᅇisigaasripsuuᅇ. Tupigigaich uᅇauttitᅇa, tarrali tupigigisigaasripsuuᅇ. 21 Aglaan ilᅇiᅇisa taatna irrutigisigaasri piᅇutigilugu pigipkaᅇiᅇiᅇ uvaᅇanun, ilisimaᅇitᅇlugu tuyuᅇiriga. 22 Agᅇiᅇngitchuma suli uᅇautᅇiᅇgitchupkich patchisaikkaunayaᅇtut. Aglaan pakma pisangitchuuᅇitᅇksraitᅇut killuᅇsautmiktᅇigun. 23 Kisupayaam uumigimaᅇiᅇa Aapagaᅇtuᅇ uumigipmiraᅇigaa. 24 Savaaᅇaᅇqᅇsimaitchuma akunᅇatni iᅇuum iᅇiᅇtaᅇiᅇaᅇqᅇsimaisaᅇanik patchisaikkaunayaᅇtut, aglaan qiiᅇanikkaluᅇlugu iᅇiᅇtaᅇa uumigituiᅇaᅇatᅇa suli Aapaga. 25 Taamna taatniᅇtuksrauruᅇ

tanjiquplugu taimña uqautauruaq aglaksimakkanja maligutaksriusrainjitñi, 'Uumigigaatnja patchisailaakun.'

²⁶ "Aglaan ikayuqti aggiqpan, tuyuginiakkağma Aapamiñ, Irrusria ilumutuuhum Aapamiqnisauruaq, ilaa uqautiniaqtuq uvapkun. ²⁷ Uqagigisigipsitñapsuuq takku iqataurusri uvamni aullağniñhaniñ.

16

¹ "Uqautigipsi tamatkuninja ukpiqcutaiqungitlusri. ² Iñuich anitqatagisigaasriunniñ ilinjisa katragvinmikniñ. Aa, piviksraq tikitchumaaqtuq kia iñuum tuqqtuchumisi savautriñasrukniagisuruq Agaayutumik. ³ Taatnaiñlugu irrutigisigaasri ilitchuqsrimaliğmikkun Aapamik unniñ uvañnik. ⁴ Aglaan uqautigipsi tamatkuninja itqagitquplugich uqauttutitka ilipsitñun taimanigu irrutiaqsikpasri taatnaiñlugu. Uqautingitchaluağipsi tamatkuninja maliguaqsiutiqqaqapsi takku nayuqtuiñaqhusri.

Ipqitchuam Irrutchim Savaaña

⁵ "Aglaan pakma utiğniaqama ilaanun tuyugirimnun nallipsi apiqsruqtangitmigaatnja napmuaqsisilaapkun, 'Napmunñiaqpich?' ⁶ Aasriñ pakma kilikapsi aliatchaktusri. ⁷ Aglaan ilumutuuruamik nipliutigipsi, luatlukkisuruq aullahksraga. Uvvatakkun aullangitchuma ikayuqtiksrapisi utlanjiağitchaasri. Aglaan aullağuma tuyugisigiga ilipsitñun. ⁸ Aasrii agğigumi ilitchuğipkaaqsigisigai iñui nunam nalaungitlutinj killuqsautikun suli nalaunjarualikunlu atanniiviksarakunlu. ⁹ Uqautigisigai nalaungitñilutinj killuqsautikun takku ukpiqsriñgitlutinj uvamnik, ¹⁰ suli nalaunjarualikun takku Aapamunjaqtuñja aasrii qiniñitqikkumiñaitchipsitña, ¹¹ suli atanniivikun takku anjalatchiruaq marrumani nunami Tuunğaq atannikkaunjaniktuq.

¹² "Uqaksraqağaluaqtuñja iñugiaktuanik ilipsitñun aglaan pakma kanjisiyumiñaitchusri. ¹³ Aglaan Ipqitchuaq Irrusriq ilumutuuhimik ilitchuğipkairuksraq agğigumi, ilaan kanjisiqiphaaqsigisigaasri iluqaanik ilumutuuruamik. Ilaa uqagumiñaitchuq anjalatchiñiaqmatun injmigun aglaan uqautigisigaasri tusraakkağmiñik, suli quliaqtuağutiniağasri sunik tikitchuksranik. ¹⁴ Ilaan kamañaqtitkisigaaña, takku uqaksraqikkağa quliaqtuağiniağaa ilipsitñun. ¹⁵ Iluqaan Aapam pigikkana pigipmigiğaptuuq. Taatnaqlugu nipliutigigiga Ipqitchuamun Irrutchimun quliaqtuağiniağniplugu ilipsitñun uqaksraqikkağa.

Alianaq suli Quvianaq

¹⁶ "Sivikisuurami qiniğisisaallakkisigipsitña, aasriñ kiñuvañjağun qiniñiaqsilğilunja." ¹⁷ Iñanjituuq maliguaqtaiñ uqaacsiniqsut avatmun, "Sumik uqautivatigut itnaqami, 'Akuniisrunjaqsari qiniğisigisigipsitña aasriñ taamuunavak qiniñiaqsilğilunja,' suli itnaqami, 'Aullagñiaqtuñja Aapamun?' ¹⁸ Qanuutauva 'sivikisuuraq?' Uvagut kanjisiñitaitchikput sumik uqautiqałha." ¹⁹ Jesus-num kanjisiaplugi apiqsruğulhat taavrumuuna nipliutinigai, "Apiqsruqtuutivisi ilipsitñun sumik qanuutaitqaaqtulaañjanik uqaqama, 'Akuniisrunjaqsari qiniğisigisigipsitña aasriñ taamuunavak qiniñiaqsilğilunja.' Taamna apiqsruutigisuklugu uqaksraqtutigivisiñun akunnapsitñi? ²⁰ Uvaña nipliutigipsi ilumutuuruamik, qiapkağusri lu alianniqtutillusri lu nunam iñui quviatçhakkisirut, aglaan alianniqliqsi mumikkisiruq quviasruğimun. ²¹ Ağnaq qitungiutuq auliyautipmani nagliksaagaqtuq tikiuamağhagun atniğnam, aglaan annaaniktigami puuyugağigaa nagliksaahhi auliyausrima'ami, quviatçhagaqtuq ilaalugruaq anipman nunamun.

22 Taatnatun alianniugutiqaqaluaqtusri pakma aglaan qiiñitqikkisilgitchipsi suli uummatisri quviatchakkisirut, aasrii kia-unniin iñuum ivayaagiyumiñaitchaa quvianaq ilipsitñi. 23 Taivrumanu uvlumi apiqsruqtaaqsiyumiñaitchipsitña sutigun. Uqautigipsi ilumutun, Aapam qaitchigisigaasri ilipsi inigupsiuḡ qanusripayaamik attapkun. 24 Uvuḡanunaglaan iniqsruqtangitchusri sumik attapkun. Iniqsruḡitichi ilipsi akuqtuiyumuusri suli quvianaksraqsi inuḡaitchumuḡ.

Akiilñiñha Jesus-ḡum Nunam Iñuiñik

25 “Uqautigipsi tamatkuninḡa atrikusrautitigun. Pivik tikitchaḡumaruḡ uqaḡuiḡviksraḡa ilipsitñun atrikusrautitigun aglaan uqautitlasrigisigipsi kanjqsifñaqsilugu Aapaurakun. 26 Taimña uvlug tikitpan, iniqsruqtaḡisigiksi attapkun. Uvaḡaunniñ iniqsruutingitkipsi Aapamun. 27 Uvvatakku Aapam piqpagigaasri takku piqpaksriplusr iuvannik suli ukpiqsriplugu agḡisimaliḡa Agaayyutmiñ. 28 Uvaḡa ilumun agḡisuaḡi Aapamiñ marrumuḡa nunamun. Uvva pakma aullaqsilgitchuḡa maakḡa nunamin utiḡsaqluḡa Aapamun.”

29 Maliguaqtañ nipliutinigaat, “Uvvaliqaḡa uqaḡiñ kanjqsifñaqtuḡ. Pakma uqaḡitichutinunniñ atritigun. 30 Uvagut kanjqsigikput pakma ilisimañhiñ supayaamik. Inuḡnanḡitchuḡ kisumun apiqsruqtaqulutin. Taavrumuuna ukpiḡigikput agḡisuaḡuñhiñ Agaayyutmiñ.” 31 Jesus kiugai, “Uvvaapakma ukpiqsriḡiqaalukpisi? 32 Pivik tikiññaqtuḡ, tikiuamañikuḡami, iluḡasri siammayaḡqtitauliksraqsi, atausriukattaḡusri kiñunnapsitñun kisiḡḡuḡluḡa. Aglaan kisimallapiaḡ inḡitchuḡa, takku Aapaa nayuḡaḡa. 33 Tamarrumiḡa uqautigipsi qiiñiññaqapulusri piqatauñapsigun uvamni. Nunam iñuiñ nagliksaaqtitkisiḡaasri, aglaan quviatchauḡikkitchi. Uvaḡa akiilianiksimagiḡa nunam aḡalataa.

17

Jesus-ḡum Iniqsruñha Inḡimigun

1 Jesus taatnañkami, ilaa aḡluḡhuni nipliḡñiqsuḡ, “Aapañ, pakma piviksraq tikiumaruḡ. Kamañaqsiḡkaḡuḡ Iḡñiḡiñ, Iḡñiḡipiñ kamañaqsiyumuḡaatin. 2 Uvvatakku ilvich aḡalatchitlapkaḡiñ iluḡaitñik iñuḡnik suli qaitchitlapluni isruitchuamik iñuḡiḡmik iluḡaitñun qaisaḡikkaḡnun ilaanun. 3 Una isruitchuaḡ iñuḡiq itnautauruḡ, iñuich ilitchusriñksraḡat ilipnik kisivich ilumun Agaayyutautilaḡnik suli ilitchuḡilugu Jesus Christ ilvich tuyuḡikkan. 4 Ilitchuḡipkautianikkiga kamañhiñ nunam iñuiñun. Itḡanaiñanikkiga savaaksrirutigikkan uvaḡnun. 5 Pakma, Aapañ, kamañaqsiḡkaḡuḡa sivuḡqapni, kamañautim atrinaniḡ pigikkaḡa itnaḡa ilipni nuna iñiḡtaugaluaḡnaḡuñniñ.”

Jesus Iniqsruñiñha Maliguaḡtimiñik

6 Uvaḡa ilitchuḡipkautigianikkipiñ iñuḡnun ilvich qaisaḡnun uvaḡnun marrumaḡuḡa nunamiñ. Ilvich pigiliutigitin, aasriñ qaitkitin uvaḡnun, aasriñ tupigigaat uqaḡhiñ. 7 Pakma ilitchuḡigaat suapayaḡq qaisan uvaḡnun agḡisalha ilipniñ. 8 Qaitchigitka uqaḡiḡmik qaisaḡnik uvaḡnun. Iñiḡisa akuḡtuḡluḡu, ilitchuḡigaat ilumun agḡisuaḡuñhiḡa ilipniñ ukpiḡiplugu ilipnun tuyuḡiḡiḡa. 9 Agaayyutigitka tamatkua. Pakma agaayyutingitchitka nunam iñui, aglaan agaayyutigitka tamatkua qaisatin uvaḡnun, takku ilinich pigigitin. 10 Iluḡaan uvaḡa piḡa pigipmiḡiñ suli iluḡaan ilvich piñ uvaḡnaptuuḡ pigigiga, aasriñ kamañhiḡa qiiññaḡtitauruḡ

⁶ Jesus-ñum nipliutipmatin, “Uvanja taimñaurunja,” tamatkua kiñumuktuqhutin ulgusraaǵniqsut nunamun. ⁷ Jesus-ñum apiqsrutqinñigai, “Kiña pakikipisiun?” Kiuniǵaat, “Jesus Nazareth-miu.” ⁸ “Uqautianikkipsi ilaañutilaammik. Ilipsi pakakkupsitña, maliguaqtitka aullaqtitchigik!” ⁹ Taatna nipliutiniǵai Jesus-ñum tanjqsaqhugu nipliutigimaanikkani itnailiplugu, “Aapañ, atausriqunniñ tammanǵitchuq qaisaqniñ uvañnun.” ¹⁰ Simon Peter-guñ savikpaqaghuni, aasriñ amuliqamiun anaupluni ilaan siutaiqsignigaa talipianik tamarruminja qaukhiata agaayuliqsit savaktaa, atiqagtuaq Malchus-mik. ¹¹ Jesus-ñum nipliutigaa Peter, “Tugvaǵuñ satkugikkan puunjanun. Isrumavich akuqtuǵnianǵiññasrugalugu uvamnun nagliksaaǵutiqak Aapama sivunniǵikkanja uvamnun? Uvanja nagliksaaǵlunja tuquruksraurunja. Imiqtakraǵigiga taamna imañja qallutim Aapama qaisañja uvamnun?”

Annas-ñum Apiqsruqtuñha Jesus-mik

¹² Anjuyiqtit piqasriqhutin qaukǵimiknik suli Jew-ñuruat qaunaksriñisa tiguñǵaat Jesus qiliqsruqlugu, ¹³ aasrii sivulliuplugu Annas-muutiuplugu atanigmun, taataruananun Caiaphas-ñum. Caiaphas-guñ qauqhiupluni agaayuliqsauñqsuaq tamarrumani ukiumi, niñuagiplugu taavruma Annas-ñum atanǵum. ¹⁴ Taamna Caiaphas uqautriñiqsuaq qaukhiñitnik Jew-ñuruat ihuatlukkisiñiplugu atausriq iñuk tuqqutaukpan piqsriǵuni iluqaitnik iñuñnik.

Peter-m Piñlaaqalha Jesus-mik

¹⁵ Simon Peter-m suli atlam maliguaqtim kiñuagun malinñigaaq Jesus. Taamna atla maliguaqti, ilisimaplugu qaukhiata agaayuliqsit, isigniqsuq igluqpananun qaukhiata agaayuliqsit piqatigiplugu Jesus. ¹⁶ Peter-li qichagñiqsuq tatkiani paami. Taamna atla maliguaqti, ilisimaplugu qaukhiata agaayuliqsit, aniñiqsuq kiñumun. Itqutinigaa Peter tatqamuñja uqatigianikamiun niv-aqsiagruk taluliqiri. ¹⁷ Taavruma taluliqirim niviaqsiagruum nipliutiniǵaa Peter, “Uvva, ilagivatin maliguaqtaiñ tatqavruma iñuum?” Peter-m kiugaa, “Ilaginǵitchaatña.” ¹⁸ Alappañupluniguñ savaktit suli qaunaksrit ikniq-suqhutin aumaniñ qichagñiqsut avataani auksiqhutin inmiknik. Peter-m qichaqasriqamigich, auksiaqsiqmifñiqsuq inmiñnik.

Qaukhiata Agaayuliqsit Apiqsruqtaiñha Jesus-mik

¹⁹ Qaukhiata agaayuliqsit apiqsruqtuñigaa Jesus ilaan maliguaqtaigun suli ilaan ilisauttutaigun. ²⁰ Jesus-ñum kiugaa, “Uqagagtunja sagviplunja kisupayaamun. Iñsautrisruurunja Jew-ñuruat katraǵvinjitiñ suli agaayuvikpanatni. Nipiqanǵitchunja qanutchiñik iriǵaqtuǵlunja. ²¹ Suvaatami apiqsruqtaqpsitña uvanja. Apiqsruqsigik tamatkua iñuich tusraaritka sumik uqautiñhat uvañnun. Ilinjisa ilisimagaaq qanuq uqaliǵa.” ²² Taatnaqman Jesus ilañataguñ qauñaksrit patiktigluñ nipliutigaa, “Qanuqhutin itnailiplugu kiulipqiuñ qaukhiat agaayuliqsit?” ²³ Jesus-ñum kiugaa, “Uvanja nipliguma qanautchimik nalaunñaiǵlugu uqautigiuñ iluqaitñun uvaniittuanun. Aglaan nalaunñaruamik pakma nipligniguma, suvaata patikpiña?” ²⁴ Annas-ñum tuyuǵiniǵaa Jesus qiliqsruutraq Caiaphas-mun qaukhiat agaayuliqsitnun.

Peter-m Piñlaaqapsaatha Jesus-mik

²⁵ Peter-guñ auksigugaaǵniqsuq ikniǵmun aasriñ iñuich apiqsruñigaaq, “Taavruma iñuum ilaginǵitpatin maliguaqtaiñ?” Peter-m piñlaagutiniǵai, “Ilaginǵitchaatña ilaan maliguaqtaiñ.” ²⁶ Iñañataguñ qaukhiat agaayuliqsit savaktaiñ, ilaginikkanjan taivruma siutaiqsikkanjan Peter-m, nipliutiniǵaa,

“Qiiñgít pigiñ piqatauplutin ilaani nautchiivini?” ²⁷ Peter piilaalgiññiqsuq, “Ilagiñgitchaatja.” Taatnaqmiuglu taimña aqargiqpak qalguqtañiqsuq.

Pilate-ñum Apiqsruqtaiħa Jesus-mik

²⁸ Taapkua aullautiniġaat Jesus Caiaphas-ñum tupqaniñ kavanam Pilate-ñum inaanun uvlaatchaurami. Aglaan Jew-ñuruat isiqataungiññiqsut tatqamuña aqliqsrahikun salumaigumangitlutinj inmiknik. Piqutigiplugu niġiqatauliksractinj itquplugu niġiqpagvikaami taggisigaaqtuaq Apqusraaqtitauhiġmik. ²⁹ Taatnaqhuni Pilate anipluni uqaqatigityaqtuañiġai nipliutiplugich, “Sumik agvisiqapisiun qamna iñuk?” ³⁰ Taapkua kiuniġaat, “Uvagut tikiutinayaitchikput ilipnun ilaa savvaqłukkataġuni piñgítpan.” ³¹ Pilate-ñum nipliutiniġai, “Tigusriun ilipsitñik atanniqsuġlugu tuvraqługich maligutaksrasri.” Jew-ñuruat kiuniġaat, “Rome-magmiut tuqqtchipkaiyumiñaitchaatigut iñuġmik maligutaksrirtiptigun.” ³² Taamnaguuq atuumniñiqsuq immiutaupluni Jesus uqaqtigimakkananun qanuq ililugu tuqqtatuliksrāġmigon.

³³ Pilate isiñiqsuq kiñumun inimiñun aasrii tuqłuqługu Jesus-ñum apiqsruġniġaa, “Uvva umialigivatin Jew-ñuruat?” ³⁴ Jesus-ñum kiuniġaa, “Taamna apiqsruutigivun ilipniħiñaq naaga atlat uqativatin uvapkun?” ³⁵ Pilate nipliqsuq, “Jew-ñunasugiñña? Jew-ñuqativich suli qaukñisa agaayuliqsit qaisaġigaatin uvanñun. Suruami pivatin?” ³⁶ Jesus-ñum kiugaa, “Uvaña umialgungitchuña marrumani nunami. Umialguguma atrilugu umialik marrumani nunami, maliguaqtitka anuyakkayaqtut tigutqungilłuña Jew-ñuruanun. Aglaan anjalatchiħa maaknaqtaungipiaqtuq.” ³⁷ Pilate-ñum apiqsrułgiññiġaa, “Iłviñmi umialguvich?” Jesus-ñum kiugaa, “Tarra, nipliutigini umialgunipluña. Uvaña aniruanuruña suli nunamuktuanuruña piqusriqluña uqaliksrapkun ilumutuuruamik. Kisupayaam iñuuruam ilumutuulikun naalagaġigaaña.” ³⁸ Pilate-ñum apiqsruġaa, “Suami una ilumutuulik?”

Jesus Tuquruksraġuġaat

Pilate-ñum kiñumun anilgitłuni Jew-ñuruanun nipliutiniġai, “Uvaña paqitchilgiññiqsuña sumik tuqurrutiksrañanik. ³⁹ Aglaan tuvraqługu atuumiraġikkaqsi piħiñaaġuutigiga patchisaigihiksraġa isiqtamik ilipsitñun uumani niġiqpagvikaami taggisigaaqtuaq Apqusraaqtitauhiġmik. Ilipsi uvanñun patchisaiqsitquvisiun umialgat Jew-ñuruat ilipsitñun?” ⁴⁰ Taapkua kiugaat nipitusriłlapiqhutin, “Taamnaungitchuaq, pisutłukkikput Barabbas.” Taamna tiglinñaqtauruq.

19

¹ Tarra Pilate-ñum Jesus tigupkaqlugu ipiġaqtuqsuipkañiġaa. ²⁻³ Anuyyiuqtin niaquusriġniġaat kakitłāġnanik suli atnuġaaqlugu umialiktamik ukilħaaġiksaamik aasrii nipliatiqaqsiplugu, “Iñuuqakkumuutin umialgat Jew-ñuruat.” Suli tikiññiġaat patiktiqataaqsipługasrii. ⁴ Pilate-ñum anitqikhuni nipliutiniġai iñuich, “Pakma ilaa annisigisigiga ilipsitñun, ilitchuġitqulugu uvaña sumik paqitchiñiġihagun atannusriaksrañanik pigililugu.” ⁵ Jesus aniñiqsuq niaquutilik kakitłāġnanik suli umialiktamik atnuġaalik. Pilate nipliutiniġai iñuich, “Uvva, qiiñiqsiun iñuk!” ⁶ Qaukñiñich agaayuliqsit suli qaunaksrit qiiñiqamitruñ iġiallaksāñiqsut, “Kikiaktuutisriun sannigutamun, kikiaktuutisriun sannigutamun!” Pilate-ñum nipliutiniġai, “Ilipsi tigulugu kikiaktuutisriun sannigutamun. Paqitchiñiġichuña agvisiksrañanik atannusriaqaliksrañan taatna.” ⁷ Jew-ñuruat kiuniġaat, “Maligutaksraqaqtugut uqaliquamamik ilaa tuquruksrauplugu takku nipiqaqtuq iġniġinipluni

Agaayyutmun.” ⁸ Pilate-ŋum tusraa'amigich taatna nipliaruat, ilaa naviasrulillaapiaghuni itqutipkaŋniġaa Jesus. ⁹ Aasrii ilaa isitqikhuni tatqamunja uqaqsittaagviŋmun nipliutiniġaa Jesus, “Nakiñ agġiqsuami?” Aglaan Jesus kiungifniġaa. ¹⁰ Pilate-ŋum nipliutilġiñniġaa, “Ivich uqautisurŋitpiña? Itqagiŋ uvaŋa aŋalatchirrutiqahġa patchisaiħhiŋauplutiŋ suli kikiaktuutipkaħhiŋauplutiŋ sannigutamun.” ¹¹ Jesus-ŋum kiugaa, “Pigigiñ aŋalatchiħiq uvapkun kisianik qaisauħhagun ilipnun Agaayyutikun. Taatnaqhuni taimña iħuk qaitchiruaq uvamnik ilipnun killuqsautiqaqtuq kamanatluktuamik ilipniñ.” ¹² Pilate-ŋum tusraa'amiuŋ taamna ilaan annautisrulillaapiatlukkaluaġniġaa patchisaiħglu. Aglaan Jew-ŋuruat iġialaplutiŋ kiunanigaa, “Annaktitħupku una iħuk, Caesar-m Rome-miittuam ilauraagiyumiñaitchaatin. Kiñapayaaq inmiñik atanigūtaqtauaq Caesar-m akilliġigaa umialguruam Rome-mi.” ¹³ Pilate tusraa'amigich tamatkua nipliatit, ilaan annisiniġaa Jesus aasrii aquvitluni atanġum inaanun, taggisiliŋmun “Iyaganmik Natilik,” aasrii Hebrew-tigun taiyuutiqaqhuni “Gabbatha.” ¹⁴ Uvluqpaguqtuami uvluani paqnalhum niġiqpagvikaamun taggisiqagtuam Apqusraaqtitauħimik, Pilate nipliutiniġai Jew-ŋuruat, “Kiikaami, uvva umialiksi!” ¹⁵ Tamatkua iħuich iġialaplutiŋ kiuniġaa, “Tuqulli! Tuqulli! Kikiaktuutili sannigutamun.” Pilate-ŋum apiqsruġniġai, “Uvaŋnun kikiaktuutipkaqtitquvisiuŋ umialigikkaqsi sannigutamun?” Qaukħiŋich agaayuliqsit kiuniġaa, “Uvagut qaukħimik umialiqagtuagut Rome-mi. Avataagun atlamik umialiqanġitħugut.” ¹⁶ Tarra Pilate-ŋum qaiñniġaa Jesus ilinjitħun aŋuyyiuqtinun kikiaktuutitquplugu sannigutamun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

¹⁷ Tamatkua iħuich aŋalatkqaqsifniġaa Jesus. Aniñiqsuq akiyaqhuni kikiaktuutriviksraġmiñik, tikiutiŋplugu nunamun taiyuutiqaqtuamun “Niaqum Saunġanik,” Hebrew-tigunaasrii taiyuutiqaqhuni “Golgothamik.” ¹⁸ Taapkua aŋuyyiuqtit kikiaktuutiniġaa Jesus sannigutamun, piqasriqħlugu malġuŋnik atlanġik iñħuŋnik kikiaktuutiŋpluġik sannigutaŋnun avataanun, Jesus qitiqħiutiŋplugu. ¹⁹ Pilate-ŋum aglaanigaa ilisimmatiksraq aglak aasrii taapkua aŋuyyiuqtit ilipplugu sannigutam qulaanun, itna aglalik, “Jesus Nazareth-miu, umialgat Jew-ŋuruat.” ²⁰ Iħugiaktuat Jew-ŋuruat agliqiniġaa, taamna Jesus kikiaktuutikkauvia uŋasriñġitħuni nunaaqqimiñ. Ilisimmatiksraq aglak aglaksimapluni piñasruinutlugu uqautchisigun Hebrew-tigullu Latin-tigullu suli Greek-tigun. ²¹ Jew-ŋuplutiŋ qaukħiŋisa agaayuliqsit itnaġniġaa Pilate, “Aglaknagu ‘Umialgatnik Jew-ŋuruat,’ aglaan ‘Taamna iħuk uqaġniħlugu, uvaŋa umialligaatnja Jew-ŋuruat.’” ²² Pilate-ŋum kiuniġai, “Qanuq ilipplugu uvaŋa aglakkaġa taatna aglaksimagisiruq.”

²³ Aŋuyyiuqtit kikiaktuutianikmatruŋ Jesus sannigutamun, tiguŋiġaich atnuġaanji autaagaqsipluġich sisamainutluġich, atausriuttaagutiŋ piqatlasriplutiŋ, aasriiñ atnuġaanja kiluħlaaq ukiħhaaq aulaiħaq qaliħurriaħumaniqsuq. ²⁴ Aŋuyyiuqtit uqaqsifniġsut avatmun, “Aliktusruŋaqnagu una, nalautchaagautiġlakput ilħuħiħisagħlugu kimun piginiaqtilaanja.” Taatnaqamitruŋ immiġniġaa uqaliħ uqautiġimaruq itna,

“Iħiŋisa autaagaich atnuġaatka inħmiknun,
suli nalautchaagautiġiplugu atnuġaaġa.”

Psalms 22:18

Aŋuyyiuqtit piñiġaa taamna.

²⁵ Taatnaqtitluġich qichagħniqsut killiŋani kikiaktuutrivium Jesus aakanjalu, suli aakanjan aniqataa, Mary-lu ilaqataa Clopas, suli Mary Magdalene.

26 Jesus-ŋum qin̄iqamiuŋ aakani suli maliḡuaqti piqpagikkani qichaqatauruak, nipliutiniġaa aakani, “Aakaan, tarra iġniġiñ!” 27 Suli nipliutiplugu taamna maliḡuaqti, “Tarra ilvich aakan!” Tarakjanifaglaan taavruma maliḡuaqtim inmajniġaa kiñuniġmiñun.

Jesus-ŋum Tuqutha

28 Jesus-ŋum ilisimaniḡaa, sum iluqani immikkauħa, suli agliqsimaruaq uqaliq immianiktitchaqługu nipliġniqsuq, “Imiġuktuħa.” 29 Piŋaluguuq tamaani inniqsuq imalik siġniġagłukuamik misruqqumik. Tarra iliñiġaat misruktaqtaq misruqqumun, aasiñ akiqqumik israuttusriqługu takpichuħa israaġutiplugu qaqluuknun. 30 Jesus akuqtuqamiuŋ misruġuq nipliġniqsuq, “Tarra naattuq.” Aasriiñ sikitlugu niaquni aniġniñiġniqsuq.

Jesus Kapigaat Sanniġaagun

31 Tarra Jew-ŋuruat inġiniġaat Pilate, niugaaqtaġukługich tuqunaġiaquplugich taapkuwa aŋutit tuqqutauruat aasrii atqaqtillugich sanniḡutanjitiñ. Taatnaġuñiqsut takku tikiuamapluni tallimmiuħiq akunniqsami ilinisa niviŋatqunġitlugich timit sanniḡutanjitiñ minḡuiqsiaġvium uvluaani, takku tikiuamaniaqhuni nuimaniqsraq minḡuiqsiaħiq atlaniñ minḡuiqsiaħiġniñ. 32 Anuyyiuqtit taruħaqamiŋ niugaaqtaġniġaich taapkuak avataani Jesus-ŋum tuqqutauqatauruak Jesus-kun. 33 Aglaan tikitmatruŋ Jesus ilitchuġiniġaat tuquaniksimaħa. Taatnaqługu ilinisa niugaaqtanġiñiġaat. 34 Aglaan ilaħata anuyyiuqtit kapiniġaa panamiñik Jesus-ŋum sanniḡaagun aasrii tarvaavaa auglu imiġlu maqiplutik. 35 Iñuk taamna qiniqtuuq taavrumiħa ilisimarriġniġaa ilipsipsuuq ukpiqsritquplusri. Ilaan uqauttutaa ilumutuuruq, suli ilisimagaa uqauttutmi ilumutuħa. 36 Taatnailiplugu iñiqtauniqsuq aglausimaruaq uqaliġmi immiġlugu, “Nalliatunniñ sauniġkkaħiñ piyaqtakkauyumiñaitchut.” 37 Suli atla uqaliq itnaqsimaruaq, “Ilinisa sukuġlugu qiniġisigaat ilaa kapukkaqtiŋ.”

Jesus-ŋum Iľuvikkauħa

38 Taavruma aquagun Joseph-guuq Arimathea-ġmiu maliḡuaqtaupmiñiqsuq Jesus-mi nalunautchipluni takku iqsimmaġmi Jew-ŋuruanik pipluni. Apiqsruqman Pilate-ŋum pitquniġaa timi, Joseph-ħumaasrii aullautiplugu. 39 Nicodemus, taimñaptuuq qiniġiaqtuuq Jesus-mik unnuami, tuvaagatuniqsuq Joseph-mi saagaqhuni tallimakipiatun uqumaisilaaliħmik tipraġiksautinik atlagiñik atiaqtuaniħ myrrh-miġlu aloe-miġlu. 40 Taapkuak iññuk piñiġaak Jesus-ŋum timaa nimiqsruqługu ukiħhaamik piunġiyaikkusriqsusimmaan, taatnatun Jew-ŋuruat timimik savaaqagagilħhat atriplugu. 41 Taavrumaniguuq nautchiiviħmi Jesus-ŋum tuqqutauviani inniqsuq nutaaq iluviksraq atuqsimaħaaq. 42 Uvvaasriiñ pisigiplugu Jew-ŋuruat paqnaviat, suli taavruma iluviksram qaniħhagun, inillaħniġaat Jesus taruħa.

20

Iľuviq Iñiitchuaq

1 Uvlaatchaurami aullaġniisautaani akunniqsaa tanuġagugaaqtitlugu, Mary Magdalene iluviġmuñiqsuq aasrii qiniqługu iyaġak. Piqsimaniqsuq paananiñ iluviġum. 2 Aqpaqsruqhuni utlautiniqsuq Simon Peter-mun suli atlamun maliḡuaqtimun, Jesus-ŋum piqpagikkaħanun, aasrii uqautiplugik, “Iñuich aullautiniġaat Ataniq iluviġmiñ. Iłitchuġinġitchikput napmun inillaktiħaħa.” 3 Peter-lu atlalu taamna maliḡuaqti utlautiniqsuk iluviġmun.

4 Iluqatik aqpaqsruqhutik, aglaan ilaqataan maliguaqtim uniññigaa Peter tikilgaahuniasrii iluvigmun. 5 Auğrukami qıñignigaa ukiñhaagiksaag nimiqsruutaa aglaan isingıññıqsuq. 6 Kiñuagun tikitñami Simon Peter uyiuiñaqhuni isingıñıqsuq tatqamuña qıñıqlugich aasriiñ ukiñhaat nallaviani, 7 suli ukiñhaaq nimğutauruaq Jesus niaquanun inillaksimanigıññıqsuq taapkunıña ukiñhaanun aglaan imullaksimanıqsuq ilaagun. 8 Taimñali atla maliguaqti tikilgaagaluaqtuaq iluvigmun isiqmiñıqsuq, qıñıqlugu aasrii ukpiqsripluni. 9 İlinjik kanjıqsianilguiññıgaaksuli aglausimaruaq uqalıq itnaqsimaruaq ilaa anıjtıkkısiñıplugu tuqulıgmiñ. 10 Tarakña taapkuak maliguaqtik utıgıñıqsuk anıñlaaqhutik.

Jesus-ñum Sagviñha Mary Magdalene-mun

11 Mary-li silataani itluni iluvğum qıanıqsuq. Qiallagmi auğruağniqsuq qıñıgukhuni iluvigmun. 12 Aasrii qıñıqtuq malğunıñ israğullanıñ atnugaallanıñ qatıqtanık aquppiruak Jesus-ñum timaan irviani, ilaqataa niaquan tunjaani aasriiñ ilaqataa isigaiñ tunaatni. 13 Taapkuak nipliutiniğaa, “Marii, suvaata qıavich?” Kiuniğik, “İñuich aullautiniğaat Atanıga, aasriiñ nalugiga ilinjitñun napmun inillaktılaña.” 14 Taatnaqqaaghuni kiniaqhuniasrii qıñignigaa Jesus qıchaqtuaqtuaq, aglaan ilıchugingıññıgaa Jesus-ñutılaña. 15 Jesus-ñum apiqsruğniğaa Mary, “Suvaata qıavich? Kiña pakıpiuq?” Ağnam nautchialiqinasugıplugu nipliutiniğaa, “İñuuk, aullautıgupku uvakña, uqautıllanña napmun inillaktılaña; uvañali aiyumigiga.” 16 Tarra Jesus tuqlugaa atqanıñ, “Marii!” Ağnaq kiniaqhuni uqagıñıqsuq ilaanun, “Rabboni!” (itnautauruaq Hebrew-t uqausrıñısıgıñ, İisautrii!) 17 Jesus-ñum nipliutıtınıñıgaa, “Aksınñıaqnaña takku aullangıtchunıñasuli pakmuña Aapamun. Aglaan aullağutin aniaqatımunun kiligiakkich pakmuñağniğniñıñ ilaanun Aapamun Aapagikkapsitñunlu, uvaña Agaayyutımnun suli ilipsi Agaayyutıpsitñun.” 18 Mary Magdalene uqautıtyağniğai maliguaqtıt qıñıgnıplugu Atanıq suli tamatkunıña uqautıñıpluni.

Jesus-ñum Sagviñha Maliguaqtımiñun

19 Tamarrumani uvluni unnukman aullağniisautaani akunniqsaañ, maliguaqtıt katımiñıqsut atautchimi kiluusautıplıtıñ nuyuaqhutıñ Jew-ñuruaniñ. Taimmaiñaq Jesus-ñum tikitlugich akunanıñıgıñai nipliutıplugich, “Qıñıñıñaq ilıpsitñun!” 20 Taatnaqqaaghuni qıñıqtınnıgıñai ikiñıgmiñik arganmiñi suli saniqqamiñi. Tarra maliguaqtıt quvıatchanıqsut qıñıqamıtıñ Atanıq. 21 Jesus-ñum nipliutıtınıñıgıñai, “Qıñıñıñaq illi ilıpsitñun! Atıplıgu Aapam tuyuqalha uvamnıñ, taatnatuntuuq tuyuğıpsı.” 22 Taatnaqamıgich anıqsaağvıgıñai taapku maliguaqtıni nipliutıplugich, “Akuqtuqsıuñ İpqıtchuaq İrrusıq. 23 İlipsi natqıusrımaagıpsıgik iñuich killuqsautıñıñ natqıkkaurut, aglaan natqıusrımaangıtchupsıgik killuqsautıñıñ natqıkkauñıgıtchut.”

Jesus Sagviñha Thomas-mun

24 İñarguuq maliguaqtıt, Thomas-mik taiyuutilik Malğimik, tarani ingıñıñıqsuq Jesus tikitman. 25 Atlas maliguaqtıt uqautınığaat, “Qıñıgıpkıt Atanıq!” Thomas nipliutiniğai, “Qıñıngısuagupkich ikiñıñi kikiagich argaiñi suli ilıgıñich argatka ikiñıñanun sanıgaani ukpiqsrıyımıñıñıtchunña.” 26 Akunniqsaañanıkhutıñ kiñıuvatıgıñun maliguaqtıt katımalğıñıñıqsut, Thomas piqataupluni taavrumani. Talut umıktuutıqagıñıqsut, aglaan Jesus akunanıñilğıñıñıgıñai nipliqhuni, “Qıñıñıñaq ilıpsitñun!” 27 İlaan nipliutiniğaa

Thomas, “Israutilugich argaktin uvuŋa, qıñıkkıch argatka, israağutilugich argaktin saniqqamnun. Arguaqtunğıgıutin ukpıqsrııñ!”²⁸ Thomas kiu-nıgaa, “İlvich atanıgıgıkpıñ suli Agaayyutıgıgıkpıñ!”²⁹ Jesus-ŋum nipliutıgaa, “Ukpılıqpıch qıñıanıkapŋa kısıanık? Qanıtun quvıanaqtıgıvat tamatkua ukpıqsrıruat qıñıgaluaqnaŋa.”

Qanuq Pitqurıñhat Ukua Makpıgaa

³⁰ Jesus-guuq iñıqtaraqıñıqsuq iñugıaktuanık atlanık quvıqnaqtuanık savaanık malıgıuaqtımı sıvuğaatnı, aglaksımalutıñ inğıtchuanık ukunani makpıgaani.³¹ Aglaan tamatkua aglausımarut ukpıqsrıtuplusrı Jesus Christ-ŋutilaanıñanık İğñıñı Agaaıyutım, suli iñuutlasrıtuplusrı ukpıqsrıñıpsıgıun ilaanık.

21

Jesus-ŋum Sagvıñha Tallım Malğunun Malıgıuaqtımıñun

¹ Kıñuagun tamarruma Jesus sagvıaqtıpsaağıñıqsuq inımiñık malıgıuaqtımıñun sıñaani narvam taiyuutıqauqtaum Tiberias-mık, uvva itnailıplıgu,² Simon Peter-lu, Thomas-lu taiyuutilık Malğımık, Nathanael-lu Cana-ğmiu Galılee-mı, iğñaglu Zebedee-m suli malğuk atlak malıgıuaqtık, iluqatıñ atautchımııñıqsut.³ Simon Peter nipliğñıqsuq ilamiñun “Qallıgıñaqtuŋa.” Taatnaqman taapkua atlat nipliutımiñıgaa, “Malıkkısıgıptıgıñ.” İluqatıñ ikınıqsut umıamun, aglaan unnuaqtıtilaanıñanı sumıkunıñıñ qalunğıñıñıqsut.⁴ Sıqıñğum mayuuraahani Jesus qıchagıñıqsuq imğum sıñaani aglaan malıgıuaqtanıñ ilıtchugıñıñıñıgaa Jesus-ŋutilaanı.⁵ İlaan nipliutıñıgı, “İlilgaa, qaluutıqapısı?” İlinısa kiunıgaa, “Naamı.”⁶ İlaan nipliutılğıñıñıgı, “Sınıtchıuñ kuvraqsı talıqpın tuñaanun umıapsı, ilıpsılı qalukkumıusrı.” Malıgıuaqtıt sıñıñıgaa kuvraqtıñ aasrıñ payyaksagıñıgaa nuqtıchagamıruñ umıam ilıuanun takku qaluuvagıtılunı.⁷ Malıgıuaqtım Jesus-ŋum pıqpagıkkıñan nipliutıñıgaa Peter, “Pıñña Atanıgıñıgıput.” Simon Peter-m tusraa’amıuñ takpıñña Atangılha, ilaan atıtqıksıqamıuñ atnuğaañı mattaummitchani misıñıñıqsuq tağıumun.⁸ Taapkua ilai malıgıuaqtıt kilvağıñıqsut umıakun nuqırrutıgalıgu kuvraq imalıq qalunık ilınıch unıasrıuraqhutıñ sıñaanıñ, tallımakıpatun apluqpaktaaqhuni urrakırayunıalıktun.⁹ İlinıch tulakamın, qıñıqtut iknıpıamık qalunık uutalıñmık suli qıñıqhutıñ qaqqunık.¹⁰ Jesus-ŋum nipliutıñıgı, “Uvuñatrıstıchı ilanjıtñık qaluıch qaluktapsı akkuvak.”¹¹ Simon Peter-m ikıtqıkhuni umıamun kalınıñıgaa kuvraq sıñaanun imalıq qalukpanık, tallımakıpaq malğukıpaq qulıt pıñasrunık iñugıaktılaalınık; naagatarra iñugıakkaluaqhutıñ kuvrañat alıñıñıñıqsuq.¹² Jesus-ŋum nipliutıgı, “Uvuñagıusrı nıgıstıchı.” Nallıataunıñ malıgıuaqtıt apıqsruğumangıñıñıgaa, “Kısuuvıch?” İlinısa ilıtchugıñıgaa Atangıtılaanık.¹³ Jesus-ŋum qallılıaaqhuni tıgu’amıuñ qaqqıaq autaağıñıgaa ilınıtıñun. Taatnatunsuli pıñıgaa qaluk.¹⁴ Taavrımanı pıñatçıgıñıgı Jesus-ŋum qıñıqtıtalı inımiñık malıgıuaqtınun anıtıqıqaaqhuni tuquğımıñ.

Jesus-lu Peter-lu

¹⁵ İlinıch nıgıanıkmata Jesus-ŋum nipliutıgaa Simon Peter, “Simon! İğñıñı John! Pıqpagıtılkpıña ukunakŋa?” Peter-m kiugaa, “Aa, Atanııq! İlisımağın uvañnun pıqpagılıñı.” Jesus-ŋum nipliutıgaa, “Nıgıpkakkıch ipnayıaatka.”¹⁶ Tuglılıplıgu Jesus nipliutılğıñıñıgaa, “Simon! İğñıñı John! Pıqpagıvıña?”

Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iisimagiñ uvañnun piqqagihiiñ.” Jesus-ñum nipliutilgitchaa, “Qaunagikkich ipnaitka.” ¹⁷ Piñatchiqługik Jesus-ñum nipliutilgitchaa “Simon, Iğñiña John, piqqagiviña?” Peter aliatchañniqsuq Jesus-ñum apiqsruqmani piñasruni atiruamik, “Piqqagiviña?” Aasrii Peter-m kiuniğaa, “Ataniiq! Iisimagiñ suapayaaq. Iisimagiñ uvañnun piqqagihiiñ.” Jesus-ñum kiugaa, “Niğipkakkich ipnaitka. ¹⁸ Iłumutuuruamik nipliutigikpiñ, nutau'avich tapsiağiksiplutin igliğagtutin napmupayaağukavich. Aglaan utuqqağuguvich atlam iñuum qiliğniagaatin israaqtillutin aullautlutin aullağvigisrunğisaqnun.” ¹⁹ Taatnaqamiuñ Jesus-ñum uqautiginigaa qanutchikun tuqułikun Peter-mun kamañaqtinniaqtilaaña Agaayyun. Taatnaqqaqługu nipliutiniğaa, “Maliguañña!”

Jesus-lu Atlalu Maliguaqtilu

²⁰ Peter-m kiñiaqhuni qiiñniğaa maliguaqti Jesus-ñum piqqagikkaña maliktuaq. Taimñauniqsuq ikusiksimaagtuuaq qanitłuni Jesus-mi nullautchiqamiñ suli apiqsruqtuaq, “Ataniiq, kía aatchuutigitniñniaqpatin?”

²¹ Peter-m qiiñqamiuñ taamna apiqsruğniğaa Jesus, “Ataniiq! Qanuğniaqpaliuna?” ²² Jesus-ñum kiugaa, “Uvaña iñuupkağukkupku aggitqinñiañamnunaglaan, suuva taamna ilipnun? Malinña!” ²³ Taamna uqauttutaa siaminniqsuq akunğatnun aniqatigiñun taamna maliguaqti tuquyumiñaiñniplugu. Jesus taatnangiñniqsuq tuquyumiñaiñniplugu, aglaan itnañhiñaqhuni, “Iñuupkağukkupku aggitqinñiañamnunaglaan, suuva taamna ilipnun?”

²⁴ Taamna maliguaqti taamnauruq quliaqtuaqtuaq tamatkuniña, sulipsuuq aglaktuaq tamatkuniña, aasrii nalungitchikput quliaqtuağikkanjan ilumutuulha.

Uqaliqsağun

²⁵ Iñugiakkaluaqtuq atla qanusriq Jesus iñiqtağikkaña. Iluqatin aglaksimalutin atausriukattaagługich pimakpata, iluqaniqanu nunam tiggummiñilgunayaitpalukkai aglaich aglakkaukpata.

Suragahat Uqqiraqtit

¹ Aglaktuna uumiña Theophilus-mun piqpagikkamnun. Sivulligñi makpiğaani aglaktunaaa suragahapayaanıñik Jesus aullağniñihaniñaglaan savaaqalıgmiñik ² taivrumunaaglaan uvlumun Agaayyutim aullautipmani tatpakmunja. Sivuvani Jesus aullağaluaqani ilaan İpqitчуakun İrrusikun alğaqsrugai piksraqtaagikkani uqqiraqtaurusraplugich. ³ Jesus tuqutitqaaqhuni piqatigirağigai uqqiraqtit sagviaqtuutigai arguaqtuğnağumiñaiqlugu anitqılha malğukıpiat uvlut akunğatni, suli Jesus-ñum uqautiplugich anjaayuuqautaanik Agaayyutim.

Agaayyutim aullautigaa Jesus Qılajmun

⁴ İlaatnıguuq Jesus-ñum piqatigilgitñamıgıch tılıñığai itna, “Unıññiaqnagu Jerusalem aglaan utaqıyımıgıksi aatchuutiksraña Aapaa akıqsruutigıkkana qaitkısıñıplugu, uqautıgıkkaga ilipsitñun. ⁵ Taimıaguug John paptaağutıqatuaq inuñnun imıgmik aglaan aquatıgun qapsıch uvlut paptaağkaugısrusi İpqitчуakun İrrutchıkun.” ⁶ Taapkua uqqıraqtaurusrat katılıtñamıñ piqatıgıplugu Jesus apıqsrugnığaat, “Atanıñ! Uvva taavrumanı nappatqıññiaqpiuñ anjaayuaun İsrail-aagmıunun [umıalıqagumiñaglugıch taimanısun]?” ⁷ Jesus-ñum kiunığai, “Aapaa kisımı sıvunniğısıgaa qakugun atuumalıksraña. İlaan ilısimapkağumiñaitkaa tamanna ilipsitñun. ⁸ Akuqtuıgısrusi sanjımik taimña İpqitчуaq İrrusıq aggianıkan ilipsitñun, aası ilısimaraugaqsıłusi uvapkun Jerusalem iluqaanılu Judea-mi suli Samaria-mi unniññ nunaaqıpayaanıñi nunam.” ⁹ Taatnaanıkamıgıch Agaayyutim nuqınnıgaa tatpakmunja ilıñıtıñun qıñıqtıluni aası ilıñısa qıñıtılaiqsıgnığaat nuvıyam puuqtıqmaun. ¹⁰ Aullaqtıqman qıñıgugaatıtlugıch tatpakmunja, taimmaıñaq malğuk inñuk atnugaallak qatıqtanakı qıkaqasııtlıgñıqsuk ilıñıtıñun, ¹¹ nipliğhutik, “Galıleeğmiut, suvaata qıkaqanı qıñıqıñıqısı qılajmun? Tamanna Jesus aullaqtıq ilipsitñıñ tatpakmunja aggitqıkkıñıhıtuq taatnatun ilıpsı qıñıqmatun aullaqman tatpakmunja.”

Matthias-ñum İnanıgaa Judas

¹² Malıgıuqtıt tavrakña utıgıñıqsut Jerusalem-mun inğıuramıñ taıguutıqatuaıñ Olives-mik unjasıkpaguni inğıññıqsuamıñ nunaaqqımiñ. ¹³ Tavrunja tıktıñamıñ Jerusalem-mun, ilıñıch mayuğnıqsut inımun taivrumuna ırvıgıkkagmıknun, Peter, John, James, Andrew, Philip, Thomas, Bartholomew, Matthew, James ıgñıgıkkana Alphaeus, Simon-ıu Zealot-ñuruuq, suli Judas ıgñıgıkkana James-ñum. ¹⁴ İluqagmıñ katıñıqsut akulaıqlugu inıqsruğvıksragmıknun piqasıqtıñıñ anıñıñ suli Mary-mik aakagıkkanıkı Jesus nukatçianıñıglu. ¹⁵ İkituurt uvlut aquatıgun ukpiqtat katımanıqsut, tallımakıpiaq inıññıñamık inğıaktıgıyunıñıqtıñıñ. Peter-m makıtıñı nipliutıñığai, ¹⁶ “Anıqatımaan, İpqitчуam İrrusım uqatınnıgaa David makpıgaanıñi Agaayyutim. Uqagıñıgaa Judas-kun sıvuvanı atuumagaluaqtıtnagu ilaan savaaqalıksraña, taamna Judas sıvıllıuruuq tıgıruksranıkı Jesus-mik. ¹⁷ Judas iluğaluaqtıq uvpaptıknı atakki Jesus-ñum piksraqtaagıkkana savaqatıgıtıplugu uvaptıknı. ¹⁸ Judas-ñum aatchuutıgıñamıñıñ Jesus akıññaktaaqagıñıqsuq manıññik. Taavrumıñ aasıññıñ taugısqıñıqsuq nunavıñıgıç ilaan ilıvıgıkkagmıñik. Tavranı katakama iluqanı ilua qaağnıqsuq. ¹⁹ İluqagmıñ inıñıch Jerusalem-mi ittuat

tusaanigaat, aasii inmin uqaqmikkun taiguusignigaat Judas-um tuqquvia Akeldama-mik (mumiutigaqtuamik nuna augum maqqivia).²⁰ Agaayyutim makpigaaḅani aglausimaruuaq Psalms-ni itna, ‘Ilaan tupqa iñuigumaq iññitqikkumiñaiguni.’

Psalms 69:25

Aglausimaruqaḅsuli,

‘Atlamik iñunmik inañiqsiqaḅumaq savaaḅa.’

Psalms 109:8

²¹⁻²² Taatnaḅlugu iñuk inañiutiruksrauruq Judas-um savaaḅanun. Taamna iñuk ittuksrauruq aullaḅniimaruuaq uvaptikni aasiisuli ilisimarautlasiruaq anjitiḅhagun Atannapta Jesus. Ilaa piqatigisimakkaḅput John-um quliaqtuagipmauḅ paptaaktitḅiḅisuli nayuqtigisimakkaḅput uvlumunaglaan Agaayyutim aullautipmauḅ Jesus pakmuḅa qilaḅmun.”

²³ Ilinich nalunaigiñiqsut malḅunḅnik iññunḅnik Joseph-miglu taiguutilinmik Barsabbas-mik atiqaqmiruaq Justus-mik suli Matthias-miglu. ²⁴ Aasii agaayyutim itnaḅhutin, ‘Ataniiq! Ivlich ilisimaruḅuruatin uummatinjitñik iñupayaḅ, taatnaḅlugu tikkuagutilaḅniaqtigit nalliaknik piksraqtaaqaguvich.

²⁵ Taamna uqḅiraḅti inañiutiyumuḅ Judas-mun atakkii unisaḅigaatigit aullaḅhuni piksraqtaagmiñun.” ²⁶ Taatnaḅgaḅhutinḅ tigusiñiqsut attak ilaḅataaknik. Taatnaḅmata Matthias piksraqtaanuniqsuq aasii ilaliutikkaḅpluni qulit atautchinun uqḅiraḅtinun.

2

Ipqitchuaq Irrusiq Tikitchuq

¹ Uvluḅḅuuq taiguutilik Pentecost tikiumapman iluḅatinḅ ukpiqsḅruuat katimalgiñiqsut. ² Taimmaiñaq ilinḅisa tusaagaḅsilignigaat siigruktuaq pakmakḅa liilaa anuḅḅipaktimatun. Taamna siigruktuaq tusaḅnaḅsiñiqsuq iluḅaani inimi. ³ Ilinich qiriñiaḅsiñiqsut ikniḅmik liilaa qiriñaliḅnik uḅqatan siamitlutinḅ iñupayaanun. ⁴ Ipqitchuam Irrusim aḅalatkaḅsiñigai iluḅnaaḅḅugich. Taapkuḅa iñuich uqaḅsiñiqsut atlaḅaaḅiñik uḅḅiqhutinḅ, taatna kaḅiqsiñiaḅsiḅḅugich Ipqitchuam Irrusim uqaḅupmatinḅ. ⁵ Tavraniguuq Jerusalem-mi Jew-ḅuruat iñuuniaqtut nunaḅḅipayaḅañiñiñ nunam taluqsḅruuat Agaayyutim.

⁶ Tusaakamitruḅ siigruktuaq iñuḅiaḅtuat iñuich katiniqsut taapkuḅuḅa. Iluḅatinḅ qanuḅviḅḅiḅiqsut tusaakamisigik taapkuḅa uqaḅtuat kaḅiqsiñiaḅsiḅḅutinḅ sumiḅiḅisigun uḅḅatigun. ⁷ Quviḅutchallapiaḅhutinḅ uqaḅsiñiqsut, “Tamatkuḅa uqaḅtuat Galilee-ḅmiḅuruat, amii? Qanuḅhutinḅ ukua uqaḅpat uḅaptiknik? ⁸ Naagaunniñ kaḅiqsiḅlanigivut uqaḅmata uḅausillaḅptigun iñuḅuḅniḅḅaptigun. ⁹ Uvaguḅ Parthia-ḅmiut, Media-ḅmiut, Elam-miut, Mesopotamia-ḅmiut, Judea-ḅmiut, Cappadocia-ḅmiut, Pontus-miut, Asia-ḅmiut, ¹⁰ Phrygia-ḅmiut, Pamphylia-ḅmiut, Egypt-miut. Uvaguḅ iñuich nunaḅḅimiñiñ Cyrene-miñ nunami Libya-mi, suli iglaat nunaḅḅimiñ Rome-miñ, ¹¹ suli Crete-taḅmiut Arabia-ḅmiutlu. Anañaruḅuḅ Jew-ḅupluta aasiñiñ mumiksuḅuḅ Jew-ḅuḅsimaḅḅuḅta—iluḅapta tusaḅivut kaḅiqsiḅḅugillu tamatkua uqaḅmata kamaḅtuatigun Agaayyutim iñiqtaḅun.”

¹² Quviḅutchallapiaḅamiñ kaḅiqsiḅlaḅhutinḅlu apiqsruḅtautiniqsut avatmun, “Qanuutauva una?” ¹³ Iñuillaḅsiñiñ ilañich mitautigḅḅugich ukpiqtuat uqaḅsiñiqsut, “Ukuḅa imillillaḅsiḅmaḅḅutinḅ piñiqsut.”

Peter-m Uqaḅtriḅha Iñunḅnik Tavrani

¹⁴ Taatnaḅsiḅmata Peter makittuḅ piḅasiḅhuni uḅḅiraḅtiḅatmiñik kiutyaḅḅugich. Nipitusiḅluni nipliutinigai, “Jew-ḅuḅatiḅtaḅ suli iñuuniaḅtuasii Jerusalem-mi, naalaḅniḅlaksitḅa! Naluḅqinaḅḅlugu uqaḅtiuraallagḅlasi

taavruma suutautilaanjanik. ¹⁵ Ukua imiliqsaunujitchut isumallaapsisun atakkii uvlaan usugaqtuqsuli. ¹⁶ Taamna atuumaruaq Joel-ñum sivuniksriqirim uqautigikkaña itna,

¹⁷ ‘Agaayyun uqaqtuq, itnaiñilugu itkisiruq aqulligñi uvluni,

Uvaña siamitkisigiga Irrusigikkağa iluqaitñun inñun, Iğñasi suli panigikkasi sivuniksriqiaqsigisirut, nutaagikkasi qiniquuraaligutin suli utuqqanaasi sinñaqtuqtağutin;

¹⁸ aa, kuvviqigisigitka savaktitka anjutitlu ağnatlu Irrusigikkamnik taipkunani uvluni

aasii sivuniksriqiaqsilutin.

¹⁹ Qiniqtitkisigitka quvinaqtuat qılanmi suli atlayuağnaqtuat nunami, auglu ikniğlu suli itchialaruaq,

²⁰ siqiniqunniñ tanuğaaqsilugu unnuatun unniñ tatqiq kaviqsaaguglugu auktun sivuani kamanallapiaqhuni uvluan Atanguruam tikiomaliksraña.

²¹ Taipkunanasii kuvvayaq tuqluqpan Agaayyutmun ilaan anniqsugisigaa.

Joel 2:28-31

²² “Israel-aagmiut, naalağnisitchi uqağannun! Jesus Nazareth-miñ anutauruq Agaayyutim tilikkaña. Agaayyutim savaagipkağaa sanñiqaqhutin atlayuağnaqhutinlu qiniqqisuutinik. Qiniğisi nalupqinaiqługu ilisimaplugich tamanna atakkii atuummipłuni maani akunnapsitñi. Taavrumuuna ilisimampigiksipsuuq Agaayyutmun tuyuğilha. ²³ Iipsi analataksrirutigigiksi Jesus sumiñuranun tuqutitlugu kikiaktuutipkaqlugu sannigutamun. Aglaan Agaayyutim pisuhigmigunlu ilisimaligmigunlu sivunniñanikkaña taatna. ²⁴ Aglaan Agaayyutim makititnamiñ tuquğimiñ pituiqlugu inuugimun. Jesus tuqutqikkumiñaitchuq atakkii ilaa nayuutiñuñaitchuq iluviğmi tuqunaruapayaatitun. ²⁵ Taivruma David-ñum uqautiginiğaa itna,

‘Uvaña qiniğiga Atanguruuq sivuqqamni ataramik.

Ilaa taliqqimniitłuni

aasiñ tunñalguruña ilaani ihuñliuqama.

²⁶ Taatnaqlugu uummatiga quviasuktuq, suli nipiqaqtuña quviasuğimik.

Tuqugisigaluanñagmaunniñ niğiuğagigiga nalupqinaiqługu,

²⁷ Agaayyun, unitchumiñaitchiñ inuusiğaa iluviğmun, naagaqaa timaa savaktivich piungigniaqulugu.

²⁸ Urriqsuutriruasii uvamnun apqutmik inuuniagviksramnik, aasii quviasukksiruña atakkii nayuutipluña ilipni.’

Psalms 16:8-11

²⁹ “Aniqatiut, uvaña uqautiraksrağigipsi nalupqinaiqługu sivulliaptigun David-kun. Ilaa tuqupman iluviğaat, aasiñ ilisimagaat iluvğa marrumunaağlaan uvlumun. ³⁰ Ilaa sivuniksriqirauruq suli kanjqsimaplugu Agaayyutim aqiqsruutigikkani inmiñun, Agaayyutim nalupqinaiqsruutinikkaña David-ñum kinuvianñ ilañat ataniguqtitkisiñiplugu inmisun.

³¹ David-ñum qiniquuraağiniğaa qanuq Agaayyutim anipkatqiliksraña anniqsuqtı aqiqsruutigikkaña taamna Christ uqautigiplugu itnaqhuni, ‘Agaayyutim unijitchaa ilaa iluviğmun suli timaa piunginjitchuq.’ ³² Taamna Jesus Agaayyutim anitqisitkaa iluviğmiñ, aasii uvagut ilisimaraurugut taavrumuuna. ³³ Agaayyutim ilaa taliqqimniñuktitkaa kamañiqsıplugu suli qaitchiplugu Ipqitchuamik Irrusigimiñik Aapami aqiqsruutigikkanañatun aasiñ Jesus-ñum qaitchiplugu uvaptiknun. Tamanna akuqtugikput pakma,

taatnamik qĩñiaqsigiksi tusaaplugulu savaaqsipman uvaptigun. ³⁴ David in̄mi timituummaġmi pakmun̄aqsimaitkaluaqtuq, aglaan nipliġñiqsuq, ‘Agaayyutim nipliutinigaa Ataniga, Aqvittin kamagiviksrauh̄pnun, ³⁵ aquppiłapni uumiksritin anjalataksrirutigigisigitka ilipnun.’ *Psalm 110:1*

³⁶ Aasiiñ Israel-aagmiupayaasii iltchugiraksraigigiksi nalupqinaiḡlugu, taamna Jesus kikiaktuutikkaqsi Agaayyutim inillakkaa ataniḡuq̄lugu suli anniqsuutauplugulu.”

³⁷ Taapkoa iñuich tusaakamitruñ Peter-m uqautigikkaña ihuilluiḡniqsut. Apiqsruġniġaat Peter-lu atlatlu uq̄qiraqtit, “Aniqatiut, Qanugisiñiqpisami?”

³⁸ Peter-m uqapsaaḡniġai, “Nunuuraliġusi mumigitchi killuqsautipsitñiñ. Suli atausriukattaaḡusi paptaaqtittitichi ukpiqsriiġugisi atqagun Jesus Christ. Agaayyutimli natqutiyumagaasi killuqsautipsitñiñ, aasiiñ ilaan aatchuġisigaasi Ipqitchuamik Irrusimik. ³⁹ Taamna Agaayyutim akiqsruutigikkaña tun̄aaq̄qtuq ilipsitñun qitunġapsitñunlu iluqaitñunlu ittuānun un̄asiksuami, iñuich iluqaisa Atanguruam Agaayyutipta tuq̄luga iñmiñun.” ⁴⁰ Peter uq̄qtuq iñugiaktuanik atlanik uq̄aliġnik. Aasiiñ ilaa naatchiqami itnaq̄lugich, “Annautillaksaḡniġitichi ilipsitñik anasiñuqsautmiñ tikiññaiaqtuamiñ pigiitchuanun iñun̄nun tuq̄qutchiruanun Jesus-mik.” ⁴¹ Iñugiaktuat ukpiqsriiġisut uq̄aliġmik suli paptaaqtitlutin̄, iñuk 3,000-yun̄naq ilaliutiniqsuq ukpiqsriuanun tamarrumani uvlumi. ⁴² Ilin̄ich ilisaq̄aaqsiniġisut uq̄qiraqtiniñ, aasii piqasiqsuutiniqsut niġiqatigiikhutin̄ suli in̄iqsrucatigiikhutin̄.

Qanuq Ukpiqtuanjuruat Piqatigiłhat

⁴³ Uq̄qiraqtit iñiqtaq̄niġisut iñugiaktuanik quviqnaqtuanik savaanik, naa-gaunniñ iñupayaat ikpigiagutinigaa Agaayyutim savaaqal̄ha uq̄qiraqtitigun. ⁴⁴ Iluq̄gmin̄ ukpiqtuat atatchimiiyusiñiqsūt suli piq̄qirtirutiplutin̄ suu-raḡmikkun avatmun. ⁴⁵ Inuqsriuliqamin̄ tunisiñiqsūt nunautmiknik suli suuramiknik, aasiiñ autaaq̄lugich piññaaktaatin̄ iluqaitñun inuqsriuqtuanun. ⁴⁶ Uvlutauḡaġipman ilin̄ich katraḡniqsut agaayyuvikpañmun. Niġiraḡaġniqsut atatchimi kin̄uniqmikni, aasiiñ niġikamin̄ quviasukhutin̄ pisuill̄apiaqhutin̄lu. ⁴⁷ Ilin̄isa quyaraḡigaat Agaayyūn, aasiiñ atlat iñuich nakuaḡigaich ukpiqs-riruapayaat. Suli uvluḡaġipman Atangum ilan̄iktuuqtinniġai iñun̄nik ukpiq-tuanjuranun tamatkunin̄a anniqsukkaḡmiñik.

3

Peter-m Ithuaqspikail̄ha Pisutlail̄aamik

¹ Ilaatniguuq Peter-lu John-lu utlautiniqsuk agaayyuvikpañmun, iñuich in̄iqsruḡviat tikitmal̄hani. ² Agaayyuvikpañmi paaq̄aġniqsuq taḡgisilin̄mik Piññaq̄naqtuamik. Tavraniguuq an̄un una aq̄uppiraq̄niqsuq pisun̄an̄itchuaq an̄iñiġmiñaḡlaan. Uvluḡaġipman ilamiñun tavrun̄atipkaḡaġniqsuq taavrumuja paamun in̄iqsruḡviksraḡmiñun maniuranik iñun̄niñ isiqtuaniñ agaayyuvikpañmun. ³ Peter-mlu John-n̄umlu apqusaq̄makni isiaq̄sipl̄utik agaayyuvikpañmun in̄iġniġik aatchullahiksraḡmigun manin̄mik. ⁴ Taapkuak kin̄iaq̄amitku iriġruñnaaq̄lugu Peter-m nipliutinigaa, “Qĩñiqtiguk!” ⁵ Taavruma iñuum qĩñiaq̄siñiġik niġiukhuni aatchuusiaksraḡmiñik ilin̄ikñiñ. ⁶ Peter-m nipliutinigaa, “Maniitchun̄a suuramikunniñ aglaan aatchuġniaḡikpiñ pigikkamnik, atqagun Jesus Christ Nazareth-mium pisuq̄ugikpiñ.” ⁷ Peter-m tigukamin̄ taliq̄piagun makitquplugu, taimmaiñaq an̄utiq̄niam

niunji sayaniktigñiqsuk. ⁸ Nutiñiqsuq qikaqtiquhuniasiiñ pisuaqsipluni. Ilaan isiqatiginigik Peter-lu John-lu agaayyuvikpañmun pisukhuni misigaqsimmagmi quyyasimmaan Agaayyun. ⁹ Iñuich tavrani qiniñnigaat pisuklugu quyammağmi Agaayyutmik. ¹⁰ Iñupayaat ilisağiniğaat injiularauplugu aquppisuuruaq agaayyuvikpaum paañani taggisiliñmi Piññaqnaqtuamik. Iluqagmij quvigutçhallapiagñiqsut taavrumuuna atuumaruakun taavrumuñja aņutmun.

Peter-m Quliaqtualha Agaayyuvikpañmi

¹¹ Iñuitguuq qiniqamitruñ pisutlasipkakkauruam saqunaaurapayaañak Peter-mlu John-ñumlu aupiññautiginigaat, aasiiñ qiniğiaqlugich katim-maviñmun taggisilikkun Solomon. ¹² Peter-m qanuğviiqsuat qiniqamigich nipliutiniğai, “Israel-aagmiut, qanuğmi taamna quvigutçhautigivisiuñ qiniqpaaqsiplutaasiiñ? Uvaguq pisutlasipkañtikpuk manna aņun saññiptikkun naagaqaa ukpiqsriññaptikkun. ¹³ Aglaan Agaayyutaata suvilliapta Abraham-ñumlu Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu iluaqsiпкаğaa manna aņun Jesus-kun, aasiiñ taavrumuuna ilaan kamanaqtitkaa iğniñi Jesus. Iłipsi qaitkiksi Jesus aņalatinun pigiitçhuanun suksraaqługu sivuğaañi Pilate-ñum sivunniutianikmauñunniñi patchisaigukługu. ¹⁴ Ilaa iluqnauqsimaruaq Agaayyutmun nalaunñaruaglu naagasuli ayakkiksi, injiqruruługu Pilate pituiğitquplugu iñuaqtuqtimik. ¹⁵ Taatnañapsigun tuqqtikiksi taamna qaitçhiruaq iñuuhigmik aglaan Agaayyutim aņitqiksitañja tuqñaruaniñ. Uvaguq ilisimarriqsimmaagikput taamna. ¹⁶ Turviqaghuni atqanik Jesus-ñum manna pisutlaillaq qiniikkaqsi ilisimakkaqsilu mamititkauruq. Taamna aņun ukpiqsriñiqsuq Jesus-ñum atqanik, taatnaqlugu iluaqsikkauruq sivuqqaqpsitñi. ¹⁷ “Aniqatiumaan, ilisimagaluagmigiga una, ilipsi silu sivulliuqtituummapsilu qaitkiksi Jesus sumiunñuranun aglaan naligiksi suvaata taatnata irrutritiqsi Jesus-mik. ¹⁸ Agaayyutim inilğaan uqagikkañja iluqaisigun sivuniksriqirimigun aqisruutauruaq aņniqsuqti nagliksaaqtuksrauniplugu, aasiiñ ilaan taatnaqtitkaa. ¹⁹ Aasiiñ mumigitchi suli saallusi Agaayyutmun, ilaanli piigumagai killuqsautigikkasi. ²⁰ Taatnağupsi Atangum sayyaagiksipkağisigaasi irrutçhipsigun. Taivrumani ilaan tuyuğitlayumagaa Jesus annautriksraqtağianikkani ilipsitñun. ²¹ Taamna Jesus qilañmi ittuksrauruq taivrumuñja uvlumun supayaat nutaaguliksratnunaglaan, Agaayyutim ipqitçhuat sivuniksriqiraiñ uqautigipmatun inilğaan. ²² Moses-ñum nipliutiginigaa, ‘Agaayyutim Atanipsi tuyuqagisigaasi sivuniksriqirimik, atrilugu tuyuqañi uvamniki; taimña itkisiruq iñupsitñi. Iłipsi naalağniraksragigiksi supayaamik uqautikpasi. ²³ Kiñapayaaq naalağniñitkumi sivuniksriqirim nipliutigikkañanik ilauyumiñaitçhuq Agaayyutim iñuiniñi suli piyaqqukaugisipluni.’ ²⁴ Iluqagmij atlat sivuniksriqirit Samuel-miñaglaan uqaqsritkaumaruat uqautigigaich makua nayukkavut uvlut. ²⁵ Atuumaruq uglupak atuumaruq pisigiplusi, ilipsi kinuviagikkañasi Abraham-ñum. Agaayyutim aqisruugaa qitunganik, sivi sivuniksriqirit uqautigaatigut taavrumuñja aqisruutmik, itna, Uvañja piñiutiqağisigitka iluqaisa iñuich nunami kinuviagikkaptigun. ²⁶ Taatnaqlugu Agaayyutim aņitqiksitmauñ savaktini Jesus tuyuğigaa ilipsitñun sivulliuplugu ikayuğukhusi mumigusilu pigiliqihigikkapsitñi.”

4

Peter-mlu John-ñumlu Aqisruqtukkaułhak Uqaqsittaagviñmi

1 Peter-lu John-lu uqautrisugaaqtitlugik iñuñnik agaayuliqsit suli qaunaksria agaayyuvikpaum piqasiqhutin Sadducee-njuranik tikiññiqsut. 2 Ilinja iħuaginjñiñgaich uqqiraqtik iħisautripmaknik Jesus anitqinjñiplugu tuqunaruaniñ, taamnaasiñ iħitchuqquataupluni tuquruat anitqikkisiħhatnun. 3 Tigupkañgaich isiqtaupkaqtugik isiqsivinjmi unnuapak unnuagũqhunikii. 4 Aglaan iñugiaktuat tusaaruat uqautaaknik ukpiqsrñiqsut, iñugiaktiilaaliyũnat 5,000-mik anutiħiñat. 5 Uvlutqikman Jew-njuruat sivulliuqtinjũllu sivulliuqtigruatlu aglaliqiritlu katinisut Jerusalem-mi. 6 Annas-tuq qaukiat agaayuliqsit itmiñiqsuq suli Caiaphas-lu John-lu Alexander-lu piqasiqhutin atlanik ittuanik qaukiũm agaayuliqsim ilaiñiñ. 7 Taapka Peter-lu John-lu itqutipkaqamisigik apiqsruqtaaqsiñgaich, “Qanuqlũgu iħuaqsiƣkaqpitku taamna anũ? Qanutchimik sanjĩqaqpsik? Kia atqagun taamna pivitku?” 8 Peter-m anjalatiqaghuni Iƣqitchuamik Irrutchimik kiuniñgai, “Sivulliuqtaurusii sivulliuqtigruanũplusi, 9 Suvaatatai tamarrumani uvlumi uqaqsittaagũtikkauiñũk ikayuiħaptigun taavrumiña pisutlaiĩaamik iħuaqsiƣkakkaptiknik? 10 Iluqasi suli Israel-aagmiupayaat iħisamaraksrağigiksi una, Sanjĩqaqtuq atigikkanagun Jesus Christ Nazarethimun kikiaktuutikkaqsi aasiñ Agaayyutim anitqiksitlugu tuqunaruaniñ. Taatnaqlũgu taamna anũn qikaqtuq iħuaqsiƣkaupluni sivuqqaqpsitñi. 11 Taamna Jesus taimña Agaayyutim uqahñ uqautigikkanat itna, ‘Uyağak tuppirt ayakkanat,

taamna uyağak piitchuĩlapiagaqtuq tuppirauni.’

Psalm 118:22

12 Aasiñ Agaayyun atchiĩruq atautchiñiñamik iluqaani nunami taavrumuuna atikun anniqsugumiñaqsipluta. Taamna anniqsuqti Jesus Christ kisimi ittuq.”

13 Tarra uqaqsittaagtitchirit quvigutchanĩnisut qĩñiqamisigik Peter-mlu John-nũmlu taluqsrautaisilaanagniglu iħisaqsimaisilaanagniglu. Iħisimagaich piqataulħak Jesus-mi. 14 Aasiñ qĩñiñgaat anũn iħuaqsiƣkaupluni qikaqataulħa Peter-miũ John-miũ. Taatnaqhutin niplũguiññiqsut akiknagũlugik. 15 Taatnaqqaqhutin anillaquniñgaich uqaqsittaagvinmiñ, aasiñ anipmaknik sivunniũqtaullakhutin itna: 16 “Qanuqlũgik atanniğisivisigik ukuak anũtik? Jerusalem-miupayaat iħitchuğianinjĩgaat atlayuagũnaqtuq iħuaqsiƣkaiñiğ atuumakkanja taapkuñnuuna, aasiñ naagaagumiñaitkikput. 17 Aglaan siamitqunĩlũgu marrumani tusaayugaq iñuñnun, taatnaguta aniqsraaqtũlavut uqatqũqunĩlũgik kimununniñ taavrumuuna Jesus-kun.” 18 Taatnaiñiplũgu sivunnianikamin iñiqtiñgaich quliaqtuqunĩlũgik Jesus-kun iñuñnun sumiunniñ naagaqaa itqautitqũqunĩlũgich taavruma atqanik. 19 Aglaan Peter-mlu John-nũmlu kiuniñgai, “Nalliysi tupiginagayaqpsisigu? Iłipsi naagaqaa Agaayyun? Nalliak nakuagĩtlukpaun ilaan? Sivunniğsiũn taamna! 20 Uqautiginaiğumiñaitkikpuk sua qĩñikkaqpuq tusaakkaqpuqlu.” 21 Aniqsraaqtũtqianikamisigik aasiñ pililtũgik agvisiksraitlũtin anasiñũqsalgũiññgaich. Iqsiğiplũgittuq iñuich atakkii iñupayaat kamaksriĩlapiaghutin Agaayyutmik tamarrumuuna atumaaniktuakun pisutlaiĩaamun. 22 Taamnaguuq anũn quvinqaqtuakun iħuaqsiƣkakkauruaq malğukipiaguaniksamaruaq.

Ukpiqsriruat Iñiqsrũutĩħat Taluqsrautaiğmik

23 Taapkuagguuq Peter-lu John-lu anipkaqgauraqmatik utiñiqsuk ukpiqunũruqatiũmikun uqautiplũgich qanuq qaukiata agaayuliqsit suli sivulliuqtigruat sivunniũħatnik. 24 Ilinja tusaakamitruñ agaayũqatiqagũnisut itnaqhutin, “Kamanaqtuatiin atangũruaq, iñiqsiũruatiin iluqaanik qĩlanmiũ

nunamila tagiumilu. ²⁵ Aasiin ilvich uqaqtuatin Ippqitchuakun Irrutchikun sivulliaqput David savaktigikkan uqaqman itna,

‘Suvaata Jew-nunitchuat qinnakpat?

Suvaata inuich sivunniugpat imailaanik?

²⁶ Umialgi nunaqqipayaani sivulliuqtillu paqnanigaich anuyautnatij ak-illiliguqugu Agaayyutauruaq ilaan anniqsuqtiksriukkanalu.’ *Psalms* 2:1-2

²⁷ Ilumun marrumani nunaqqimi Herod-lu Pontius Pilate-lu piqasiqhutik Jew-nunitchuanik suli inuifnik Israel katimaniqsut. Sivunniutiginiigaat akiknaqugu Jesus savaktin ipqitchuaq anniqsuutiksriukkan. ²⁸ Katinniqsut savanniagukhutin supayaanik sivunniutigikkan kamaaqtuakun isumahipkun injilgaan atuumaruksauruaq. ²⁹ Aasiin pakma, Ataniiq, itqaglughich Jew-nuruat qullinjich qanuqhutin aniqsraaqtuqmatigut. Savaktigikkaqpitch, uqaqtitigut uqalignik taluqsrautaiguta. ³⁰ Ikayuqtigut ikuqsitlasilugich nahittuat suli savaktitigut atlayuagnaqtuaniglu quvignaqtuaniglu atanniutaagun ipqitluni savaktigikkapkun Jesus.”

³¹ Agaayuanikmata taamna ini katimavigikkan aulaniqsuq. Tavraami analatiliqhutin Ippqitchuamik Irrutchimik aullaqhutin uqaqsiñiqsut Agaayyutim uqalifnik taluqsrautaighutin.

Atunim Pigigaich

³² Uvvaguug ukpiqsripayaagtuat atausinjuutriplutin atipiagniqsut irrutchimikkun. Nalliatunniin iglingiqqugu inji suuran aglaan atunim atuignigaat suuraqikkaqtin. ³³ Uqqiraqtit kamaaqtuakun sanjikun ilsimarauniqsut anitqilhagun atanguruam Jesus suli Agaayyutim ikayuqpanigai iluqaisa. ³⁴ Taapkunani ukpiqsriruani piifniqsuq inuqsraqtuamik. Sua inuqnaqsipman ilana tunisiraqtuq nunavifgmik naagaqaa tupigmifnik, tunisianikamiasiin tavrunautiraagnigaakuqtuani tuniagmifni ³⁵ aatchuutigiplugu uqqiraqtinun. Taapkua-aasiin autaaqagnigaat taamna manik inuqsriupayaagtuunun. ³⁶ Ukpisriruamik inuqagniqsuq Joseph-mik, Levi-tkuayaanupluni ifuguqtuag Cyprus-mi, taavrumina uqqiraqtit taiguutiqaqqan Barnabas-mik (mumiutiqaqtuamik pitchuksaaqtimik). ³⁷ Ilaaptuug tuniripmifniqsuq nunautmifnik qaitluguasiin akuqtuani uqqiraqtinun.

5

Ananias-lu Sapphira-lu

¹ Tavraniguug ifuqaqgmifniqsuq nuliagijnik atiqaqtuannik Ananias-miglu Sapphira-miglu. Taapkuak innik tunirifniqsuq nunautmiknik iluqatit pigikkaqgmiknik. ² Akuqtuagmik ilananik tugvafniqsuq agnaataasiin ilsimaplugu anigaa. Aglaan sippana qaitkaa uqqiraqtinun. ³ Peter-m niplutiniiga, “Suvaata tuungagmun analatipich? Suvaata sagluqsruutivun Ippqitchuaq Irrus-riq iriqqakun tugvaqsiplutin ilananik nunautvich akian? ⁴ Tunigaluaqnagu nuna pigikkan aasiin kinuagun tunilhan akuqtuagikkan pigifi. Sum taatna isummipatin? Sagluqsruutrinitchutin inunnik aglaan Agaayyutmik.”

⁵ Ananias-nun tusaapqauraqamigich Peter-m uqagikkan puuktigniqsuq tuqupluni. Tusaapayaagtuat taavrumina taluqsraqtanin. ⁶ Nukatpiat niniqsruqtuallakamitruj timaa annisiplugu iluvigiagnigaat. ⁷ Uvvaasiin pinasut sassaqgnigich kinuatigun agnaat aggigniqsuq sutilaaqatnik nalupluni.

⁸ Peter-m apiqsrugniġaa, “Uqautinġa, iliptik tunivitku nunautrik taatnatu-naglaan?” Agnam kiuniġaa, “Ii, tavra taatnatunaglaan ittuq.” ⁹ Peter-mli piñiġaa, “Suvaata uukuqtaġniqpitku Agaayyutim Irrusia? Atanjii, taapkua iluviqsiruat ilaqatipnik qakma aullautigisipmigaatin taatnatun.” ¹⁰ Tavrauva puuktiñiqsuq Peter-m siviġaanun tuquliquni. Nukatpiat isiqamin qiniġlugu tuquruq aullautiniġaat iluviġiaqlugu saniġaanun anjutaata. ¹¹ Tavra ukpiqtuanjuruat suli iñupayaat tusaaruat taavrumiġa taluqsratchanjiqsut atqunaq.

Quviqnaqtuat Atlayuaġnaqtuatlu

¹² Uqqiraqtit savaaqagñiqsut iñugiaktuanik atlayuaġnaqtuanik suli quviqnaqtuanik akunġatni iñuich. Iluqatin ukpiqsriruat atausiñuġniqsut katimmavianun Solomon-ġum. ¹³ Ukpiqtuanjuntchuat ilaliqsuaqsiniġaich taluġiplugich aglaan ilinjisa uqautigillautagaluqgich. ¹⁴ Aglaan iñugiaktuat anjutilu agnatlu ukpiqsriljiqsuat Ataniġmik Jesus-mik, taatnaqlugu ukpiqtuat iñugiaksitnullapiagñiqsut. ¹⁵ Iñuich illiuqaigaqsiñiqsut atniġnaqtuanik tumitchaanun siñigvinġun naagaqaa ikivġaanun niġiugiqlugu qakun Peter tamaannaqpan tagġaanun mamitinnasugalutin. ¹⁶ Suli nunaqqiñiñ avataaniñ Jerusalem iñugiaktuat iñuich tikiutriñiqsut atniġnaqtuanik suli ihuilliqtittanjiñnik irruisqiluch. Taatnañiplugu iluqatin ihuaqsikkauniqsut.

Uqqiraqtit Nagliksaaqsuħat

¹⁷ Taamna atuumaanikman qaukiat quliaqtaqtit piqasiqħutin maliġuaqtañnik Sadducee-ġuruanik qinnallapiagñiqsut uqqiraqtitigun. Sivunniġniqsut qanuq anjalħksraġatigun. ¹⁸ Ilinjisa tiguniġaich uqqiraqtit aasii inillaktitlugich isiqsiviñmun. ¹⁹ Aglaan tamarrumani unnuami isagulġan Agaayyutim anmaġniġai isiqsiviñmun paanji aasii annisiplugich, itnaqħuni, ²⁰ “Agaayyuvikpanmugusi uqagħaġitchi iñunġun nutaakun iñuunialikun tumigiqlugu Jesus.” ²¹ Taamna tusaapqauraqamitruġ agaayyuvikpanmukħutin qaunuraqman tavraniasiñ ilisautriaqsiplutin. Qaukiat agaayyuljisit piqatinilu katinniġaich uqaqsittaqtitchirit suli iluqaisa Jew-ġuruat sivulliuqtigruanġich. Tuyuqagñiqsut isiqsiviñmun uqqiraqtit tavruntitquplugich. ²² Uvvaasiñ qaunaksrit tikitmata isiqsiviñmun paqingiñniġaich tavrani uqqiraqtit. Aasiñ utiqħutin taamuġa katimaruun uqautiniġaich, ²³ “Isiqsiviñmun tikitħapta kiluusaqagħuni suli qaunaksrit paani qaunaksrigaluagñiqsut. Aglaan paat anmaqaptigik paqitħinjtħugut iñunjik iluani.” ²⁴ Agaayyuvikpaum qaunaksraġata qaukiata suli qaukinjisa agaayyuljisit tusaakamitruġ taamna isumatuyaagaqsiñiqsut sutilaaksraġagun. ²⁵ Taatnaqtitlugich iñuk isiqħuni, “Atanjii, isiqħasi amma agaayyuvikpanmi ilisautrirut iñunjik” itnaqtigñiġai. ²⁶ Agaayyuvikpaum qaunaksrit piqasiqħuni qaukiġmiknik taamuġaġniqsuq tavruntityaqgich uqqiraqtit. Aglaan anallagħlutaqħutin nuyuaġiplugu iñunġun miħuqtaqsħksraġtin uyaġanjik.

²⁷ Ilinjisa uqqiraqtit tavruntitkamisigik siviġaanun uqaqsittaqtitchirit, qaukiata agaayyuljisit apiqsrutaaqsiñiġai, ²⁸ “Qanusigħitpisi?” itnaqħuni, “Uvagut aniqsraaqtutitigaluaqkapput ilisautritqunjtħusi taavrumuuna Jesus-kun, aglaan pakma Jerusalem-miupayaat ilisauttutri ilisimagaat suli ilinjisa patchisiqħuta tuqulħanun Jesus-ġum!” ²⁹ Peter-m atlatlu uqqiraqtitlu kiuniġaich, “Tupiksiriruni Agaayyutimik sivulliruq tupiksriħmiñ iñunjik. ³⁰ Iłpsi Jesus kikiaktuutikkaqsi sannigutaman aglaan Agaayyutaata sivullipta anitqiskitaġa tuqunaruaniñ ³¹ kamaġavksraġanun ataniġuqlugu anniqsuutiguqlugulu. Taavrumuuna Jesus-kun Israel-aagħmiut

mumikkumiñaqsiplugich natqigutikkauniqsut killuqsautmikniñ. ³² Uvagut ilisimarriqsimmaagikput piqasiqhuta Ippqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim qaisagikkaña tamatkunurña tupiksrruanik ilaanik.”

³³ Jew-ñuruat uqaqsittaaqtitchirit tusaakamitruñ taamna uumitchal-lapiañiqsut, suli tuqqutchisuligñiqsut uqgiraqtinik. ³⁴ Uqaqsittaaqtitchirit ilañata Pharisee-ñuruuq makinniqsuq uqallagukhuni, atiqagtuuq Gamaliel-mik suli kamagikkaupluni ilisautrauruuq maligutaksramiknik. Makitnami tiliñigai uqgiraqtit anillaquplugich. ³⁵ “Israel-aagmiñuruuasi!” itnaqtigñiqsuq atanignun, “Aniyagilugu qanuq aňalatchiñaksraqsi taapkunurña aňutinik. ³⁶ Aippaniguuq iñuqagñiqsuq atilimik Theudas-mik kamanagásugaluni iliruamik. Iñunnañiqsuq sisamanik kavluutinik iñugiaktigiruanik. Aglaan tuqquataupman iluqagmij maliguaqtai siaminniqsut taatnaqluguaasiñ suuñaiqhuni. ³⁷ Aquagunsuli Judas itmiñiqsuq Galilee-miñ tamarrumani kisitchikamij iñupayaaniñ nunami. Ilaaptuuq iñunnakhuni iñugiaktuanik inmiñun naagatarra tuqquataupman iluqagmij maliguaqtai siaminniqsut. ³⁸ Pakmaasiñ algaqsullaglapi itniñilugu, Aullağlich ukua iñuich. Iłaksianagich. Tamanna sivunniugutaatlu savaañatlu iñukmiqnisaupkan atlatitun piungigisiruq, ³⁹ aglaan agaayyutmiqnisaupkan akiñiyumiñaipiğisi. Inniaqtusi nuyuağnami akiñiliugutisağupsi Agaayyutmi.” Taatnaiñiplugu Gamaliel-ñum algaqsruğniğai. ⁴⁰ Atangich akuqtuğniğaat algaqsruutaa aulailañuğutij kamakkutiqağukğukii. Uqgiraqtit isiqtitqinñiğaiç kinumun aasiñ ipiğauqtutlugich. Aniqsraaqtuğniğaiç uqatqiqunijlugich taavrumuuna Jesus-kun, aasiñ anipkağugich. ⁴¹ Uqgiraqtit aullağniqsut uqaqsittaaqtitchiriniñ. Iliniç quviasuktut atakkii Agaayyutmun piksraaqtuagiplutij nagliksautigikisrañagun Jesus. ⁴² Uvlugağipman agaayyuvikpañmi iñuich tupinjitñilu ilisauttigituiñağniğaat quliaqtuagiplugu Jesus akiqsruutaupluni anniqsuqtauruuq, Jew-ñuruat niğiugikkañat.

6

Tallimat Malğuk İkyuqtiksraqtat

¹ Taipkunani uvluni ukpiqtuat iñugiaksipmata Greek-ñuraaqtuat suli Hebrew-ñuraaqtuat uqaallatiniqsut. Tamatkua Greek-ñuraaqtuat nipliğniqsut ulğagñaatij miñitchuuniplugich uvlugağipman autaaqmata iñuuniutiksranik. ² Taatnaqhutij qulit malğuplutij uqgiraqtit ukpiqtuapayaat katitquniğaiç nipliğhutij, “Nalaunñajitçuq quliaqtuanağiğupta piqusiguta aňalatchiñialikun autaałiksrañanik. ³ Taatnağusi, aniqatiut, piksrağitçi tallimat malğunik aňutinik akunnapsitñiñ, iñuñnik aňalatiqaqtuanik Ippqitchuamik Irrutchimik puqikhutijlu. Aňalatchipkağniğivut autaałiksrañanik. ⁴ Uvagut iniqsruqtuiñağisirugut suli quliaqtuaguiñağuta.” ⁵ Taapkua sivunniugutaat quyaqnağniqsuq iluqaitñi katiruanı, aasiñ nalunaiqsiniqsut Stephen-mik ukpiqsriñlapiqtuamik aňalatiqaqhuni Ippqitchuamik Irrutchimik. Iłaksraqługu Philip, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas, suli Nicolaus-mik Antioch-miñ mumikhuni Jew-ğusimaruanik. ⁶ Taapkua katimaruat tikiutinigaich piksraaqtatij uqgiraqtinun aasi ilinisa iniqsruutiplugich ilipluğillu argatij ilinjitñun. ⁷ Tavra Agaayyutim uqalħa siaminniqsuq. Ukpiqtuat Jerusalem-iñuigiaksitmuktuğniqsut suli iñugiaktuat agaayulliqsit ukpiqsriñiqmiplutij.

Stephen Tigukkautha

⁸ Stephen, ihuaqquataagun suli sanñiagun Agaayyutim, savatlasiñiqsuq quviqnaqtuanik suli atlayuağnaqtuanik akunğatni iñuich. ⁹ Iñuqagñiqsuğguuq

ittuanik Jew-ɲuruanik Cyrenia-miñ Alexandria-miñ lu sulipsuug Cilicia-miñ Asia-miñ lu. Tamatkua taggisigaqhutinj Pituikkauruanik uqaallatiagsiñigaat Stephen. ¹⁰ Aglaan Ipqitchuam Irrutchim puqutiqaqtinnigaa. Tavraasiñ nipliɲman qapiqtalguiññigaat. ¹¹ Taatnaqhutin tamatkua piyuaqtit akliiñiqsut aɲutinik sagluuqtuaquplugich, “Tusaagikput uqaqman akikɲaqɲugu maligutaksraq Moses aglagikkana suli akikɲaqɲugu Agaayyun.” ¹² Tamatkua taatnaligmikkun aɲalanniɲaich sivulliuqtigruat suli aglaliqirit. Kiisaimma Stephen tiguniqpaat sivugaɲiutiɲpaqɲugu Jew-ɲuruat uqaqsittaqaqtichirinjitñun. ¹³ Aasii ilanitiñik aɲutinik itqutripɲutin sagluuqtuaqtuksranik ilaagun. Taapkoa nipliagaqsiɲlutinj itna, “Una aɲun ataramik uqaqtuq akikɲaqɲugu uvagut ipqitchuaɲikkaqput agaayyuvikpak suli akikɲaqɲugu maligutaksrana Moses-ɲum. ¹⁴ Aasisuli tusaagikput nipliapman Jesus-mun Nazareth-miumun siqumitqaagɲugu agaayyuvikpak simmiɲisifiɲlugich atuqtaksrat tamatkua ivrumakɲa Moses-miñ tunɲavigikkavut.” ¹⁵ Iñupayaarguuq aquppiruat uqaqsittaagvinɲmi qiniqpaagsiñigaat irigruifiñaaqɲugu Stephen, tautukɲuguaasiñ kiifiñaɲa iɲruaq kiifiɲatun isaɲɲugum.

7

Stephen Uqaagtullatha

¹ Qaukɲium agaayuliqsim apiqsruɲnigaa Stephen, “Tamanna ilumutuuva ukua nipliathat?” ² Stephen kiunigaa, “Aniqatiut suli Aapaanɲuruaasi, naalagnilaksinɲa! Agaayyun kamaɲaqtuaq sagvigniqsuag sivulliaɲtiknun Abraham-mun iñuuniagugaaqtitlugu Mesopotamia-mi sivuani aullahiksraɲan Haran-mi itchaqtuqhuni. ³ Nipliutiɲlugich itna, ‘Unigɲugu nunan suli ilatin aullaɲin nunamun tikirvigitqukkamnun ilipnun.’ ⁴ Taatnaqhuni nunanɲatniñ Chaldea-gmiut aullaɲniqsuq Haran-mun iñuuniagiqahuni. Aasii kiɲuagun Abraham-ɲum aapaɲa tuquanikman tavrani Agaayyutim nuutinnigaa marrumuɲa nunamun nayukkaptiknun pakma. ⁵ Taatnaqtilhani tamaani Agaayyutim qaitchiɲitkaluaɲnigaa Abraham inɲaktitlugu ilaanun tamanna nuna. Aglaan akiqsruɲnigaa qaitchigisiñiɲlugu pigiliutilugulu ilaanun suli kiɲuviaɲiñun, naagaunniñ Abraham qitungiunɲaan. ⁶ Agaayyutim nipliutinigaa itna, ‘Kiɲuviaɲikkatin iñuuniagisirut iglaanɲlutinj atlami nunami. Sumiunuruat nunurilugich savaktitaulutin suli sisamani kavluutini ukui iñuuaqutitchiunɲlutinj. ⁷ Aglaan anasiñuqsaɲisigitka taapkoa savaktaagruqaqtuat iñugikkamn. Kiɲuagun tamarruma ilinich utigutin taivrumakɲa agaayumaagvigliaqsiɲuna marrumani nunami.’ Taatna Agaayyutim uqautinigaa. ⁸ Agaayyutim akiqsruutikamiun Abraham tiliñigaa nalunaitɲutchiquplugich aɲutitin. Taatnaqami qiniqtitkaa tupiksriskhuni Agaayyutim akiqsruutaiñik ilaanun. Tavra Isaac anipman Abraham-ɲum nalunaitɲutchiqumiñigaa tallimat piɲayuatigun uvlut. Isaac-ɲum nalunaitɲutchiqumiñigaa Jacob, ilaanli piñigai qulit malɲuk sivulliaut.

⁹ “Aglaan taapkoa sivulliaɲuqtuat killuɲnigaa nukatchiaqtinj Joseph tuniɲluguasii savaktauviksraɲanun Egypt-mi. Aglaan Agaayyutim nayugniɲigaa ¹⁰ ikayuɲugu ihuilliugvinmiunniñ itman. Agaayyutim nakuagiliutiɲpaɲa puqisiɲlugu. Taatnaqhuni Pharaoh-m umialyugun Egypt-mi aɲalatiɲuɲnigaa Joseph iluqaanun Egypt-mun suli inɲi tupiɲmiñun. ¹¹ Kiɲuagun niɲisuɲnaqsiñiqsuq Egypt-mi Canaan-mi lu, taatna sivulliaut niɲisuksiuɲlutinj. ¹² Aasiñ Jacob tusaakami niqiksraqaɲniɲlugu Egypt-mi

ilaan sivulliaavut tuyugiqaagnigai tasamuja. ¹³ Ilaŋatni tasamujaŋalgitmata Joseph ilitchuŋipkaŋniqsuq iŋmiŋiŋ aniqatiumiŋun, aasiiŋ Pharaoh-m ilitchuŋiniŋai Joseph-ŋum ilai. ¹⁴ Joseph-ŋum aapani Jacob aiyuqaagnigaa Egypt-muquplugu qitunŋaqtuummaan. Taapkuaguusq iŋugiaktiginisut piŋasukipiaq akimiamik. ¹⁵ Tavra Jacob-ŋum qitunŋani nuurrutiniŋai Egypt-mun, tavraniasiŋiŋ ilaalu sivulliaavutlu tuquplutiŋ. ¹⁶ Ilinisa timiŋich iluviŋiaqtaŋniŋaich Shechem-mun taivrumuŋa Abraham-ŋum tauqsiagiŋmakkajananun iluviŋviksrauplugu iŋmiknun Hamor-m kinjuvianjiŋiŋi.

¹⁷ “Tamauna Agaayyutim akiqsruutaa Abraham-mun atuumaacsipman, kinjuvianji iŋugikkapta tavrani Egypt-mi iŋugiaksillapiagnisut. ¹⁸ Umiŋalitiŋiŋisut atlamik tavrani naluruamik Joseph-mik. ¹⁹ Taavruna umialgum kinniaqsiniŋai iŋuvut suli nagliksaaqtitlugich sivulliaavut, nunuriplugitunniiŋiŋ igitqataqtitlugich aniqqamiurat tuquviksraŋatnun. ²⁰ Taatnaŋhatniŋuuq Moses aniŋiŋisusq qiniŋiyunaqhuni, aasiiŋ aŋayyuqaakkiŋiŋ qaunagiŋplugu piŋasuni tatqini. ²¹ Iriqsimalguŋiŋlugu kinuŋani anipkaŋniŋaat. Taatna Pharaoh-m panian tiguaŋlugu iŋniŋmisun pamiqsagnigaa. ²² Ilaa ilisaqaŋniqsuq iluqaagun Egypt-miut isumatuutaatigun, kamaŋaqsiplugu uqahigimiŋi savaamiŋilu.

²³ “Aasiiŋ malgukipiamik ukiunikkami Moses sivunnigŋiŋisusq takuqattaaguklugich Israel-aagmiuqatiuni. ²⁴ Tikitqammiqhuniŋu Egypt-miu aŋallaŋlipman ilaŋatnik tamatkua taatnaqhuni ikayuŋiagnigaa payyaksaaqtuaq. Ikayuisaŋniqhuni tuqunnigaa taamna Egypt-miu. ²⁵ Isumapluni aniqatiumiŋun kaŋiqsimanasukniaŋlugu Agaayyutmun atuliksrani annauriŋiksraŋagun iŋuŋmiŋiŋ. Aglaan taapku kaŋiqsimaniŋiŋiŋaat. ²⁶ Uvlutqikman qiniŋilgŋiŋisusq Israel-aagmiuŋnik aŋuyaktaŋniŋik. Ilaan iluaqsisipkaŋniagaqsiniŋiŋik itnaŋlugik, ‘Ukuqtiik, aniqatigiŋisutik! Qanuŋhusik iliptiknun piyuutivisik?’ ²⁷ Aglaan ilaqataknik piyuutiruak piŋuniŋaa Moses itnaŋlugu, ‘Kisuunasugivichuvva? Aŋalatchiŋiaqpiŋ atanniŋqsuŋiŋiaqhutinlu uvaptiknik?’ ²⁸ Tuqutchuqaŋsilgitpiŋa taivrumatun Egypt-miutun tuqutaptun ikpaksraq?’ ²⁹ Moses-ŋum tusaakamiuŋ taamna qimaŋniqsuq Egypt-miŋiŋ iŋuuniagaqsipluniasii Midiaŋmiut nunaŋatni. Taapkunani malŋuŋnik iŋniŋiqaŋniqsuq.

³⁰ “Malgukipiami ukiuŋanikman isaŋulgum sagviutiniŋaa Moses ikualaraukun uqpikun iŋuilaami qaniŋani iŋŋian Sinai-m. ³¹ Moses-ŋum qiniŋiamiuŋ atlayuagiŋplugu utlaŋniŋaa taamna uqpik qiniŋmagiŋksaaŋuklugu. Tavrasiŋiŋ tusaaniŋaa Agaayyutim uqautigikkaŋa, ³² ‘Uvaŋa sivulliaqpiŋ Abraham-ŋum Isaac-ŋumlu Jacob-ŋumlu Agaayyutaat.’ Moses tatavraullaŋniqsuq qiniŋniŋaŋiŋluguunniiŋ. ³³ Agaayyutim nipliutiniŋaa, ‘Aluŋutikkiŋiŋ mattakkik, taamna qikaŋviiŋiŋ Agaayyutim nunagigaa. ³⁴ Ilumun qiniŋniŋigiga pigiŋilipluni nagliksaaqtitaŋhat iŋuŋma Egypt-miittuat tusaaplugich miŋuqtuŋhat, atqatunjaasiiŋ ikayuŋiaglughich. Pakma maŋaŋiŋiŋ, tuyugiŋisigikpiŋiŋ Egypt-mun.’

³⁵ “Taamna taimŋa Moses Israel-aagmiuqataiŋiŋ ayakkaŋat itnaŋlugu, ‘Kia uvaptiknun sivulliuqtiŋuqpatin atanniŋsuitquplutin uvaptiknik?’ taimŋauruq Agaayyutim tuyugikkaŋa ilinjiŋun sivulliuqtaulugu anniŋsuiŋtaquplugulu, ikayuŋlugu isaŋulikun qiniŋikkaŋa ikualaruami uqpiŋmi. ³⁶ Moses-ŋum annisiniŋai Egypt-miŋ. Iŋiŋtaqaŋniqsuq quviŋqaŋtuaniŋ suli atlayuagŋaŋtuaniŋ Egypt-miŋu, Kaviqsaami Taŋumilu suli iŋuilaami malgukipiani ukiuni. ³⁷ Taamna Moses nipliŋsamaruq Israel-aagmiunun, ‘Agaayyutim sivuniksriqirimik tuyugiŋisigaasi atrilugu tuyuqaliŋiŋiŋ’

uvamnik; taimña itkisirug ilapsitñiñ.' ³⁸ Israel-aagmiut katimalhatni iñuilaami iggiani Sinai-m isağulğum uqaqatiqağniqsuq Moses-mik, aquagunaasiñ Moses-ñum uqautiplugich sivulliavut uqaligñik akuqtuagikkañitñik Agaayyutmiñ. Taimakñaaglaan ilitchugirugut qanuq iñuuniakhsraptiknik. ³⁹ Sivulliapta tupigiyumanñiñiğaat, aglaan suqutigiñitkaat aňalatiqahqutinj kimmutmikun utigukhutinj Egypt-mun. ⁴⁰ Taatnaqhutinj Aaron uqautiniğaat, 'Kiikaa, aangurrisigut sivulliqsiksrapitnik, atakkii imña Moses annitrivut Egypt-miñ naluplugu sutilaaña.' ⁴¹ Ilinich iñiqsiñiqsut aanguumik nuğgaqtun aasiñ tunillaqtuaqsiplutinj aanguağmiknun, quviasuutigiplugu iñiqtağikkaqtinj argañmiknik. ⁴² Taatnaqmata Agaayyutim suqutiginisaallañiğai agaayuyumiñaqsiplugich uvlugianun qılanjmi, aglausimaruatun makpigaanatni sivuniksriqirit itnailiplugu, 'Israel-aagmiunuruasii, malğukipiami ukiumi iñuilaami tunillaqtuqtusi agaayuvigigaluaqnaña.

⁴³ Igligutiniğiksi panapkaaqtuummaan aanguaq Moloch

suli atriña uvlugianan aanguağikkapsi Raiphan.

Tamatkuak aangurrigigaasi iñiqtağikkasi putqatağvigisrukugich.

Taatnağusi tuyuğigisigipsi unataanun Babylon.'

Amos 5:25-27

⁴⁴ "Sivulliapta iñuilaami igligutiniğaat panapkaa. Taavrumuuna Agaayyun nayutirug akungatni. Moses-ñum iñiqtağikkaña Agaayyutim pigisukkanatun, tuvraqhugu iliktigun inji ilisauttusianatun. ⁴⁵ Kınuvatigun sivulliapta akuqtuqlugu taamna panapkaağ sivulliamikniñ igligutiniğaat akiqsruutauruamun nunamun. Joshua-mlu ilinjialu tigusiağisaaqsiñiğaat nuna taipkunakña iñunñiñ Agaayyutim unutanñiñ, tavrurjaasii panapkaağ nappaqlugu David-ñum aňalatiğulhanunaglaan. ⁴⁶ Agaayyutim David nakuagiginiğaa. Aasiñ David-ñum injiğiğaa Agaayyun nappaitlasipluni tupiğmik ilaanun. ⁴⁷ Kiisaimmaguuq Solomon nappaiñiqpuq taavrumiña tupiğmik, agaayyuvikparmik. ⁴⁸ Aglaan Agaayyun qutchinñiqsraqtuag irviqanjitkaluaqtuq tupiğmik iñuich nappakkanatnik, nipliğmatun Isaiah-m sivuniksriqirim itnailiplugu,

⁴⁹ 'Agaayyun nipliqsuq, Qılak atanguvigigaa

asii nuna tutmağvigiplugu.

Qanutchimikmi tupiğmik nappaiñayaqpsi uvamnun?

Sumimi minguiqsiağviqagisivik?

⁵⁰ İmun iñiqtağimakkaga supayaağ tamanna.'

Isaiah 66:1-2

⁵¹ "Taipkunatitun pitchigiilaurusi tiggakhusilu. Tusaasunjitmisi Agaayyutim uqalhanik naagasuli ukpiksrisunjitmiplusiunniñ. Sivulliapsitun ilipsisuq ataramik akilliqsuirusi İpqitчуamik İrrutchimik.

⁵² Sivuniksriqiripayaat sivulliapsi nagliksaaqtinniğaat, tuqqutlugich Agaayyutim uqquiraqtaiñik uqaqtuanik injiğaan agğihksranagun Agaayyutim nalaunjaruağ savaktiksraña. Pakma ilipsi aatchuutigigiksi tuqqutlugaasii.

⁵³ İlipsi akuqtuigaluağhusi maligutaksraq tumigiplugu isağulinñi Agaayyutim qaisañanik naagasuli tupiginjitkisi."

Stephen Tuqutaulha Miłtuqtuqlugu

⁵⁴ İauruat uqaqsittaaqtichirit naalağniğmikni Stephen-mun qinnallapiagñiqsut. Qinnakpaitlutinj injimkununniñ aňalalğulñiqsut.

⁵⁵ Aglaan Stephen İpqitчуam İrrutchim aňalatlugu aagluqhuni Agaayyutim qaumanğa qıñiğiğaa suli Jesus qıkaqlugu Agaayyutim taliqpiani.

⁵⁶ Nipliğniqsuq, "Atañji, qıñiğiga qılak añmaqlugu suli İğñiña İñuum qıkaqlugu Agaayyutim taliqpiani." ⁵⁷ Tamatkua qullinjich nıprallañiqsut

umiklugich siuttatij arganmiknik. Iluqağmij pitchaqlugich ⁵⁸ aasiñ nunaqqimiñ anitnamitruñ miľuqtuğatagnigaat uyağanmik. İlisimariksaqtaat mattağniğaiç quppigaatij iliplugich nukatpiamun atiligaamun Saul-mik qaunagitquplugich. ⁵⁹ İlinitñun miľuqtuqitluni Stephen agaayuniqsuq, “Ataniiq Jesus! Anigniğa piuñ!” ⁶⁰ Sitquqami niplianiqsuq, “Ataniiq! Taavrumuuna killuqsarhatigun anasiñjuqsaqnagich.” Taatnaanikami tuquniqsuq.

8

¹ Saul-ñum iluaginigaat tamatkunurja tuqqutaulha.

Saul-ñum Ukpiqtuanjuruunik Nagliksaaqtilha

Taavrumakña uvlumiñ ukpiqtuanjuruat Jerusalem-mi nagliksaaqti-taunaqsiñiqsut atqunallapiaq. Tavrakña ukpiqtuat siamitkaqsiñiqsut nunaqqiurainñun Judea-mlu Samaria-mlu, aglaan uqçiraqtit kisinjuqlugich Jerusalem-mi. ² İlanjisa iñuich taluqsriruat Agaayyutmik iluvigniğaat Stephen aliasulikun kinjuvğuplugu. ³ Taavrumali Saul-ñum piyaqquaqsisignigai ukpiqtuanjuruat. Siñiqsraqlugich ilinjisa tupinjich pakagiaqlugich anjutitlu ağnatlu isiqtautquplugich.

Tusaayugaallautam Quliaqtuanjutha Samaria-mi

⁴ Qimaktuat nanipayaq tusaayugaallautaq quliaqtuağiniğaat. ⁵ Philip-li nunaqqimikhuni Samaria-mun quliaqtuaqmiiñiqsuq Christ-mik taavrumiña akiqsruutauruamik anniqsuutmik inunñun tavrani. ⁶ İñugiaktuat iñuich naalağniłlapiagniqsut Philip-ñum uqağikkanjñun. Atakkii qiniğvignigaat atlayuagnaqtuanik ilaa. ⁷ Nipitusiplutinj irrusiqłuich anitauniqsut iñugiaktuaniniñ inunñiñ, suli iñugiaktuat sayairrutilgich aulatlaitchuatlu iluqaqsikkauplutinj. ⁸ Taatnaqhutinj Samaria-ğmiut quviatchallapiagniqsut.

Simon Anjatkuq

⁹ Taavrumaniguuq nunaqqimi iñuqağniqsuq atilinjmik Simon-mik. İlaa quvigutçaktitçiniñiqsuq Samaria-ğmiunik anjatkuulikun aasiñ uqaviutiğiplugu kamanagaasukniaqhuni. ¹⁰ Iluqağmij nunaqqimi kamanainiñiqsramiñlu kamanagniqsramiñlu naalağnitqiağipiagnigaat aasiñ uqaqhutinj, “Taavrumani inunñmi ittuq Agaayyutim sanjia ilisimakkaqput Sanjiqpaaraq.” ¹¹ Sivisuruamik ilaan quvigutçaktinnikkanji anjatkuulikun, taatnaqhutinj naalağnitqiağinjñigaat. ¹² Aglaan Philip-ñum quliaqtuağiaqsiptauñ tusaayugaallautaq Agaayyutim anayauqataağun suli Jesus-kun anniqsuqtauruakun tamatkuu iñuich ukpiginiğaat, aasiñ paptaaakkauplutinj anjutitlu ağnatlu. ¹³ Simon-tuuq ukpiqsripluni aasii aquağun paptaaqtiligmi nayuutiaqsiñiqsuq Philip-mi. Quvigutçahmiñiqsuq qiniqami Philip-ñum iniqtağikkanjigun quviqnaqtuaniglu atlayuagnaqtuaniglu.

¹⁴ Aasiñ uqçiraqtit Jerusalem-mi tusaakamisigik Samaria-ğminun Agaayyutim uqalhi akuqtuğniplugich tuyuqağniqsut Peter-miglu John-miglu tavrurja. ¹⁵⁻¹⁶ Ukpiqsriłiqsuat paptaaakkauplutinj Atanğum Jesus atqagun aglaan akuqtuisimaiñiqsutsuli İpqitçuamik İrrutçhimik. Taatnaqhutinj taapkuak tikitñamik iniqsruutiniğaiç akuqtuitquplugich. ¹⁷ Peter-mlu John-ñumlu iliqiniğaiç taapkuu arganmiknik. Tarvauvaa İpqitçuam İrrutçhim analatkaqsiñigai. ¹⁸ Simon-ñum qiniğniğaa İpqitçuam İrrutçhim qaisauragałha tamatkunurja uqçiraqtik iliqipmatigik arganmiknik. Taatnaqhuni Simon-ñum Peter-lu John-lu qaitçisuaqsiñigik maninjñik ¹⁹ itnaqhuni, “Tunisitñaptuuq taavrumiña sanjimik. Uvvatuq iliqigupku

argamnik iñuk akuqtuitlayumauq Ipqitchuamik Irrutchimik.”²⁰ Tavra Peter-m kiunigaa, “Piyacqugvinmugiñ maniksummaqich! Uvvaa tauqsitlanasugiviuñ maninñik Agaayyutim aatchuutigikkana? ”²¹ Sivuğaani Agaayyutim nalautisimaitletin naagasuli tupiginitlugu, taatnaqhutin ilaiqsuutiviksraiññiqsutin uvaptikni suli Agaayyutim savaañani.²² Mumigiñ taavrumakña nalaunñaiñiqniñ! Iniqsruğutin Agaayyutim natqituitqulutin kaviuğuksaapnik!²³ Iitchuğigikpiñ immaukkaqsiplutin killuqsrihigmik suli killuğmun anjalatitlutin.”²⁴ Simon-ñum itnağniğik Peter-lu John-lu, “Iniqsruutillañniaqsitña Agaayyutmun anasiññuqsajuñilñu.”²⁵ Taatna Peter-lu John-lu iñuuniaqtaullañniqsuk Samaria-mi quliaqtaqhutik uqañhiñik atangurum aasiñ utiqhutik Jerusalem-mun. Iglauhigmikni tusaayugaallataq quliaqtağniğaa nunaqqiuraini Samaria-m.

Philip-lu Ethiopia-ğmiulu İirakuvik

²⁶ Aasiñ isagulan atangurum Philip uqautiniğaa, “Paqnalutin unallam tunaanugiñ tikirviksraqnunaglaan iñuitchuamun apqutmun Jerusalem-miñ Gaza-mun.”²⁷ Ilaa aullaqtiğniqsuq. Igliaqtaullakhuni nalautchiñiqsuq Ethiopia-ğmimumik. Taamnali iñuk ilirakuviuraqniqsuq Ethiopia-ğmiut Kandakiñatni (Ethiopia-ğmiut taggisiqagñikkanat ataniqtin Kandaki-mik), aasiñ ilaa Jerusalem-munniqsuqa agaayutyaqhuni Agaayyutmun.²⁸ Aitmuligmiñi tuttuqpaqtağmiñi agliqiniqsuq İsaiah-m sivuniksriqirim makpiğaaniñik.²⁹ Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniğaa Philip, “Utlagun tamanna tuttuqpaqtağ maliaqsiluguasiñ.”³⁰ Tavra Philip malikkaa. Aasii tusaakamiun taamna ilirakuvik agliqipluni makpiğaaniñiñ sivuniksriqirim İsaiah-m apiqsruğniğaa, “Kanqisviviun agliqikkan?”³¹ Taavruma kiunigaa, “İanqisipkağniqtaunna qanuğluña kanqisniñaqpiq?”³² Taamna uqaliq agliqiağikkana itniinniqsuq,
“İnuk ipnaisun tasikuqtauruatun tuqqtaksraqtimiñun,
ipnaiyaatun niplitaitchuatun salikkaukama
ilaa nipliğñaiyuğattuq.

³³ Uqaqsitaağmiñi iñupayaam anallaqhuutiniğaa atchiksipkaqluguasiñ.
Kia-unniñ kanñiulguvagich?
Ilaa kinujanjichuq atakkii tuqqutlugu.”

İsaiah 53:7-8

³⁴ Taavruma ilirakuvium qanuğviiqhuni apiqsruğniğaa Philip, “Uqautiñiñauviña kisumik sivuniksriqirim İsaiah-m uumani uqautiqaqtilaananik? İñmiñik naaga atlamik uqautiqaqpa?”³⁵ Philip-ñum iitchuğipkaqlugu İsaiah-m uqañhaniñ sivulliuplugu uqautiniğaa tusaayugaallautamik Jesus-kun.³⁶ Iglauhigmikñi tikiññiqsuk imiğmun. Taavruma ilirakuvium nipliutiniğaa, “Uvva imiq! Sum pirailigisivaña paptaakkauhiksramniñ?”³⁷ [Philip-ñum piñiğaa, “Ukpiqsriguvich iluqaaniñ uummatipniñ paptaahñaurutin.” Ilaa nipliğniqsuq, “Ukpiğillapiğiga Jesus Christ Agaayyutmun iğniğilha.”]³⁸ Taavruma ilirakuvium tuttuqpaqtağ nutqaqtinnigaa aasii Philip-lu ilaalu atqaqhutik imiğmun. Philip-ñum paptaağniğaa.³⁹ İmiğmiñ qakikamikaasiñ Agaayyutim İrrusian nuktitiğniğaa Philip atlamun. Taavruma ilirakuvium qititqinñamiun igliqtuiñniqsuq quviatchallapiaghuni.⁴⁰ Philip iitchuğiniqsuq Ashdod-mi itilağmiñik. Tavrakña tusaayugaallautamik quliaqtağniqsuq iluqanitiñi nunaqqiurani tikiğatahğmiñunaglaan Caesarea-mun.

1 Saul-ɲumli sivutmuutiniġaa aniqsraaqtuilħi tuqqutчисulikun tamatkunija Atangum ukpiqtuanɲuruanjħnik. Ilaa utlautiniqsuq qaukhatnun agaayuliqsit 2 aglaqaġukhuni taluġnaqutiksraġmiħnik Jew-ɲuplutin katraġvinjitħi Damascus-mi. Aasiħ ilitchuqsrigumi ukpiqtuanik Ataniġmun Jesus taamani ilaan tigutlalugich anjutilu aġnatlu utqutiraksraulugich Jerusalem-mun. 3 Tavra iglauniaqtitlugu qallipluni Damascus-mun, taimmaiħaq qaumangum qilaɲmiħ qaggutiniġaa. 4 Katakami nunamun tusaaniqsuq tuqluġaqtimiħnik, "Saul! Ataniħ! Suvaata nagliksaaqtitpina?" 5 Saul-ɲum kiunigaa, "Ataniq, kisuuvich?" Uqautraan nipliutiniġaa, "Uvaɲa Jesus ilvich nagliksaaqtitagikkan. 6 Makillutin utlautiħ nunaaqqimun. Taamani taamma uqautigisigaatin qanuq piliksraqnik." 7 Tavrani Saul-ɲum igliqatai taatnakkaulħani qikaġniqsut nipliħlaiqhutin, tusaagaluaqlugu nipi aglaan iħua qinħnitlugu. 8 Saul makitnami nunamiħ uinħami qinħitlaiġniqsuq. Taapkua tasiuqlugu Damascus-muutiniġaat. 9 Ilaa pinasuni uvluni qinħitlaiħniqsuq, niġinħitmiuq naagaunniħ iminħitmiuq.

10 Ukpiqsriruaqatugġuuq Damascus-mi atiaqatuaq Ananias-mik. Agaayutim qinħiqquuraaqtitlugu tuqluġniġaa, "Ananias!" Ilaan kiunigaa tuqluħsiani, "Aa, Ataniq! Uvaniittuɲa, naalakkikpiħ." 11 Atangum piħniġaa, "Makillutin aullaġiħ apqutmun atiaqatuaq Nalġuqtuamik. Taamma Judas-ɲum tupqani apiqsruġumuutin Tarsus-miumik atiaqatuaq Saul-mik. Taamna taamma agaayuruq. 12 Ilaan taamna qinħiqquuraakun qinħniġaa anjun atilik Ananias-mik utlaklugu inħiħun patiklugu arganħiħ qinħitlasitqiksinnigaa." 13 Ananias-ɲum kiunigaa, "Ataniq! Iħugiaktuat iħuich uqautigigaat taamamna anjun Saul qanutun kapyapkaħnipluġu Jerusalem-mi. 14 Pakmamma tikiħniqsuq Damaskus-mun qaukhat agaayuliqsitniħ taluġnaqusiqlugu tigusiħiksraġun kisupayaanik agaayumaqtuaniħ ilipnun." 15 Agaayutim nipliutilġinħniġaa, "Ananias, Saul-muġiħ. Piksraqtagigiga savautritquplugu uvammik ilitchuġipkautigilunja iħunnun Jew-ɲunitchuanunlu umialinħitħunlu suli Israel-aagħmimun. 16 Suli kaħiqsipkaħisigiga qanutun nagliksaaħksraħa piqutigiplunja." 17 Tavrakħa Ananias aullaġniqsuq. Isiqamiasiiħ taamavrumuħa tupiġmun patinħniġaa Saul arganħiħ nipliqhuni, "Aniaqaan Saul! Atangum Jesus tuyuġigaanja ilipnun taivruma qinħikkaqich apqutmi utlautiniqin maunja. Ilaan tuyuġigaanja qinħitlasitqiquplutin aasiħ Ipqitchuamun Irrutchimun sivulliquplutinlu." 18 Taimmaiħaq sutimħa iqalum kavisainisun katagaalaaqsiħniqsut Saul-ɲum irrakniħ aasiħ ilaa qinħitlasitqikhuni. Makitnami paptaaqtinniqsuq. 19 Niġianikman sayanħan uttaqiniġaa.

Saul-ɲum Quliaqtualħa Damascus-mi

Aasiħ Saul nayuutiuraallaħniqsuq ukpiqsriruani Damascus-mi. 20 Ilaa utlautiniqsuq Jew-ɲuruat katraġvinħitħun quliaqtuaġutiplugich Jesus-kun itnaipluġu, "Taamna Jesus Agaayutim iġniġniġaa." 21 Tamatkua iluġaġniq tusaaruat taavruminja quvighutchakħutin itnaaqsiħniqsut, "Unuuna Saul taimħaunħitkaluaqpa Jerusalem-mi tuqqutchiraġaqtuaq ukpiqtuanɲuruanik? Suli maunja utlautipluni sivuniqaqhuni tigusiħuni taatnatchiħnik utqutrisukħuni qaukħinħitħun agaayuliqsit?" 22 Aglaan Saul quliaqtuaħiġmiħ kaħiqsipkaħniqsuq iħugiaktuanik iħunħik Jesus taamna Christ-ɲunħanik nalupqinaiqlugu. Jew-ɲuruat iħunniatuaq Damascus-mi kiggutksraiħniqsut. 23 Aquagun iħugiaktuat uvlut Jew-ɲuruat katimaaqsiħniqsut sivunniquħutin tuqqutchuklugu Saul. 24 Aglaan kilinħniġaat taatna sivunniugnipluġich. Unnaaqtuummaan uvlumilħ Jew-ɲuruat qaunaksruġniġaat nunaaqqim

paanjiñi tuqqutthumaplugu. ²⁵ Tamatkuali ukpiqsiruat unnuat ilañatni ikiniñaat Saul agupmanmun atqautipluguasiñ silatmun anmangagun katchiqaum.

Saul Jerusalem-miilha

²⁶ Tavrakña Saul utignihsuq Jerusalem-mun. Tavraniasiñ ilaliutniagaqsigaluağnihsuq ukpiqtuanun. Tamatkua arguagiplugu ukpiqtuağulha iqsigiaqsiñiñaat. ²⁷ Aglaan Barnabas-ñum ikayuğniğaa Saul taapkunñautiplugu uqqiraqtinun. Ilaan kanjicspkautiginiğai Saul-ñum qiniilha Agaayyutmik apqutmiñi sulii Agaayyutmun tuğhniplugu sulii uqautipmiplugich Saul-ñum quliaqtualhanik taluqgutaighuni Jesus-kun Damascus-mi. ²⁸ Saul itkaqsiñihsuq iluqaani Jerusalem-mi taluqgutaighuni quliaqtuaqaghuni Jesus-mik. ²⁹ Uqagatiqaqmıuq akilliliğugich Greek-ñuraatuat aglaan ilinjitñun tuqqutthumagaluaqtılunı. ³⁰ Ukpiqtuaqatıunıñi (ilitchuğikamiñ taavrumıña) samunñautiniñaat Caesarea-mun Saul aullaqtıtlugu Tarsus-mun.

³¹ Tavralli ukpiqtuanuruapayaat Judea-mi, Galilee-mi lu sulii Samaria-mi tutqiksinihsut sayyikkauplutıñ irrusiğmikkun. Ukpiqtuanuruat iñuunıhsut taluqsriplutıñ Agaayyutmik, sulii İpıqtchuam İrrutchim pitchuksağniğai aasiñ inuğiaksisaiñaqhutıñ,

Peter Lydda-mi Joppa-mi lu

³² Peter-li iglignıhsuq napmupayaaq. Igliliğmiñi utlakmiñiğai Agaayyutim iñui Lydda-mi. ³³ Taavrumani nalautchıñıhsuq anıutmik atıqaqtuamik Aeneas-mik, taamna aulatlılaaq, makingiñiñıhsuq tallimat piñasuni ukiuni siñıvıñmiñiñ. ³⁴ Peter-m nipliutiniğaa Aeneas, “Jesus Christ-ñum iluqsıgaatin. Makittin, imulugich uqummatitin!” Taimmaiñaq taamna makınnıhsuq. ³⁵ İñupayaat Lydda-mi Saron-mi lu qiniñiqamıtrun taamna ukpilıñıhsut Agaayyutmik.

³⁶ Joppa-mi lu ağnaqğnihsuq ukpiqtuaq atilik Tabitha-mik (Greek-tıgun atqa taiñagıñıhsuq Dorcas-mik mumiutiqağnihsuq tuttımik). Ataramik savaqağnihsuq nakuuruamik ikayuipluni inuqsraqtuani. ³⁷ Taamna ağnaq atniğnaliqhuni tuqunıhsuq. İğğuanıkamıtrun inıllanıñiğaa qullianun tupqum. ³⁸ Joppa taamna qanınnıhsuq Lydda-miñ. Ukpiqtuat taamani tusaakamıtrun Peter innıplugu Lydda-mi, malğunıñik inıñunıñik tuyuqağnihsut ilaanun, itna uqaksrıuqğugik, “Qilamıksrığutın utlautiñiñ.” ³⁹ Peter-m itqanaiyaqtıqami malıñniğik taapkuak. Tikıtmata taamuña mayuutiniğaa qullığmun inımun. Uilgağnaat puğniğaa qıaplutıñ qiniñıqtıaqlugu atnugarrianiñik Dorcas-ñum iñuunıñıñı. ⁴⁰ Peter-m anıpkahugich iluğaisa taapkua tavrakña inimiñ. Sitquqhuni agaayunıhsuq aasi kınıaqługu taamna timi nipliutiniğaa, “Tabitha makittin!” Taavruma ağnam uitñami qiniñiğaa Peter aqvıtluniasii. ⁴¹ Peter-m isakhuni ikayuğniğaa makıttıtlugu. Tavrakña ukpiqtuat uilgağnaatlu isiqtıtlugich qiniñıqtınnıñiğaa ilinjitñun iñuuplugu. ⁴² İñuğıaktuat iñuıch Joppa-mi tusaanıhsut taavrumıña aasiñ ukpiqsriñıqhutıñ Agaayyutmik. ⁴³ Peter tuyuğmıanıñıhsuq Joppa-mi inuğıaktıani uvluni, tukkuqaqhuni Simon-mik qıtımmairimik.

10

Peter sulii Cornelius

¹ Tavra Caesarea-mi anıutiqağnihsuq atilıñmik Cornelius-mik anıalatchıpluni tallimakıpianıñ anıyuuqtıñik. Taapkuali anıyuuqtıt agğıñıhsuat İtaly-miñ.

² Taamna Cornelius agaayyutiqagñiqsuq tupiqatituummagmi taluqsriplutin Agaayyutmik. Ikayuiñiqsuq Jew-ñuruat nagliñnaqtuanjñik agaayumaagtuanupluni. ³ İlanatni unnuksraat piņasuğugunnaqsipman qñiñquuraagñiqsuq nalupqinaiqługu qñiğniğaa Agaayyutim isagulga isiqhuni tuqłuqtini, “Cornelius!”

⁴ Cornelius-ñum qñiñpakługu isagulik iqsilikun kiuniğaa, “Suva? Anjuun! Qanuq-samna?” Isagulgum itnağniğaa, “Agaayyutim tusaagaa iniqsruiñ tautukługu ikayuiñhiñ nagliñnaqtuanik. Taatnaqhuni itqagığaatin. ⁵ Pakma Joppa-mun tuyuqagıñ iñuñnik uvunautityaqtillugu Simon taggisiqagtuag Peter-mik. ⁶ Taamamna tukkumaruaq Simon-miptuuq qitummairimi tağim siñaani irviqagtuami.” ⁷ Taatna uqautianikamijun taamna isagulik qñiğnaıgñiqsuq. Cornelius tuqłuiñiqsuq malğunñik savaktiñmifñik sulı atautchimik anjuyyuqtimik agaayyutiqagñihuni savautriruamik. ⁸ İlaan uqautiqqaagługich tamarrumiña atuumaruamik Joppa-munaasiñ tuyuğiniğai.

Peter-m Qñiñquuraalħa

⁹ Uvlutqikman qallipmiullu Joppa-mun, Peter-li mayuğniqsuq tupqum qaananun iniqsruiğaqhuni uvluqpaguqtuami. ¹⁰ İlaa niğisulılapiaqmiğlu. Niqiksranik itqanaıyaqtitlugich Peter-li qñiñquuraagñiqsuq tatpakmani. ¹¹ Qñiğniğaa qılak anmaqlugu sumimña atqaqıaqsiñiğaa atrıqagtuam ukiñhaagpaktun niñitauruatun nunamun sisamatıgun iqırgııgun. ¹² Taamna imağagñiqsuq qanusıpayaanik nunam niğrutaiñik paamğtuunik sulı tiñmiruanik. ¹³ Agaayyutim nipliutiniğaa, “Peter! Makillutin tuqtuchilutin niğgiñ!” ¹⁴ Peter-m kiuniğaa, “Ataniıq! Taatnağumiñıapiaqtun! Niğiğaqsimaitħuña qanutchimik ağığikkamnik unniñ qaayugıkkanañnik.” ¹⁵ Peter-m tusaatqilğniğaa nipi, “Qanutchich Agaayyutim salummakkanı ilvich isummatıyumiñaitħitın qaayugnağlugich.” ¹⁶ Taatnaiñiqsuq piņasıniğlaan aasii taavruma aquagun ukiñhaag nuqitqıñiğaa tatpakmuña. ¹⁷ Peter isumaksraqtuagsiñiqsuq qanuautılaananik qñiñkiutauruam iñmiñun. Taatnaqtıtlugu taıpkuali Cornelius-ñum tuyugıkkanı apiqsruqtağniqsut nani Simon tupqa itmañaan, aasiñ ilitħuqsriani kamıñ nutqagñiqsut talum sivuğaanun. ¹⁸ Apiqsruğniqsut, “Tukkumaruaqapqa uvani atilimik Simon Peter-mik?” ¹⁹ Peter-mli taamna kaniqsıñıaqtitlugı qñiñquuraakkağmi qanuautılaananik İpqıthıcham İrrutħim nipliutiniğaa, “Qakma sılatipni piņasut iñuich pakakkaatin. ²⁰ Paqnalutin atqagıñ. Piqasıgiakkich tuyugıkkagıgtakii.” ²¹ Peter atqagami nipliutipiağai, “Uvana pakiñiğipsitña. Suplusi agıqıpsı?” ²² Taapku kiuniğaat, “Cornelius-ñum anjuyyuqtit atangata tuyugıgaatıgıt. İlaa nakuuruanıqsuq anun agaayusuuruag Agaayyutim sulı iluqatin Jew-ñuruat kamagıplugu. Agaayyutim isagulgan uqautiniğaa tupqanun aiyugaaqplutin tusaatqıplugu uqauttıksraqnik.” ²³ Peter-m tukkiğniğai taapku unnuıtqıplugich tavrani.

Uvlaakuğıqman aullaqmata malıniğai. İlanısaptuuq ukpiqtuat tavrakña Joppa-miñ tuvaqasığniğaat. ²⁴ Uvlutqilğitman Caesarea-mun tikiñniqsut. Cornelius-ñum niğıukhuni ilanı sulı ilauraani katıñnanısimanığai. ²⁵ Aasiñ Peter isıaqıspman Cornelius-ñum purvıginiğaa agaayuvıgıplugu. ²⁶ Aglaan Peter-m makitiniğaa nipliutipıluğ, “Makıtın! Uvanaptuuq iñulħiñıauruña.” ²⁷ Peter-m uqagatıginiğaa Cornelius itqutıgalugu tupığmun. Tavraniasiñ ilitħuğiniğai iñuğiaktuat iñuich katianiñniqsuat. ²⁸ Tavraasiñ nipliutiniğai,

“Piipsipsuuq ilisimallapiakkaqsi Jew-nuruat piqasiqsuutilguyumiñaitchuat atuq-taksranisigun Jew-nunitchuat. Aglaan Agaayyutim ilisautigaana uvanun kiñapayaaq iñuk qaayugitqunijlugu. ²⁹ Taatnaqluñña qannigñiqapña utlaurituñña pisagumasunjaqnaña. Apiqsrullaglaksiñ, suvaata qannigñiqapña?” ³⁰ Cornelius-nun kiuniğaa, “Sisamat uvlut unjataani itnailiyunjaqsiruami uvlumi kiñunnamni uvlucqaguqman agaayulgisitluña, taimmaifaaq anun atnuğaalik qaummağiksuanik qikaaniktigñiqsuq sivuqqamnun. ³¹ Itnağaaña, ‘Cornelius! Iniqsuutigikkatin Agaayyutim tusaagai suli nagliksriplutin savaatin itqağigai. ³² Tuyuqagñiñ Joppa-mun anutinik uvunautityaqtitlugu Simon taggisigaqtuag Peter-mik. Taamamna taamma tukkuummiruq Simon-miptuuq qituumairimi tagium siñaani ittuami.’ ³³ Taatnaqluñña uiguiñaqhugu qannigñikpiñ, iluaqquutiluğniğiptigut uvunajlakpun. Uvva iluqata katirugut Agaayyutim sivuğaanun tusaayumaplugu qanuq Agaayyutmun uqautihksraptigun ilipkun.”

Peter-m Uqautriñha

³⁴ Peter aullağniñiqsuq itnaqhuni, “Pakma puttusrigiga ilumutun Agaayyutim irrutriñha iñunjik atisiplugich. ³⁵ Nanipayaaq nunaqqimi iñuk taluqsripman ilaanik nalaunjarualiqipluni Agaayyutim akuqtuumaagñigaa, taamna sumiunjugisinñaan. ³⁶ Nalupqisunitchuñña tusaatilaapsitñik tusaayugaallautakun Agaayyutim tuyuğikkaña Israel-aagmiunun, itnaqhuni, Agaayyutim qinuiğutripkagaa iñunjik Jesus Christ-kun, taamna Jesus Atanguruuq iñupayaani. ³⁷ Tamanna tusaayugaallautaq aullağnipluni Galilee-miñ kinuagun John-nun Paptaaqtitchirim quliaqtuathnan siamittuq iluqaanun Judea-mun. ³⁸ Tusaakkaqsi Jesus Nazareth-miu Agaayyutmun sayyiqhugu piqasiqlugu Ipqitchuamik Irrutchimik pikkaña. Taamna Jesus napmupayaaqami nakuurualiqiniqsuq suli iluaqsirağakkañi tamatkua tuungaum anjalatani, atakkii Agaayyutim piqasiqsuqlugu. ³⁹ Aasiñ uvagulli qiniqlugu iluqaan iñiqtagikkaña Jew-nuruat nunañatni suli Jerusalem-mi, uqautigilgugikput qanuq iliplugu kikiaktuutiha sannigutamun suli iñunjun tuqqutağiñha. ⁴⁰ Taamna taatnakkanañat Agaayyutim anjtiqiksitkaa tuqułigmiñ pinayuakni uvlut. Iñajisa iñuich nalupqinaiqhugu qiniğaat. ⁴¹ Iluqallapiagmin iñuich qiniğitchaluağaat, aglaan qiniğikput Agaayyutim piksraqtaagipluta quliaqtuagitquplugu ilaagun. Uvagut nigiqatigikput imiqatigiplugu Agaayyutim anjtiqisinnjanikmagu tuqułigmiñ. ⁴² Aasiñ ilaan tiligaatigut tusaayugaallautaq uqautigiquplugu iñunjun, ilisimarausimaqupluta ilaa taivruminñauñha Agaayyutim piksraqtaaña ataniguqlugu iñuuruani suli tuqunaruani. ⁴³ Taamna Jesus sivuniksriqiripayaat uqautigikkañat, itna, Kiñapayaaq ukpiqsrigumi ilaanik Jesus-nun natqigutigisigai killuqsautai atigmigun.”

Jew-nunitchuat Akuqtuiñhat Ipqitchuamik Irrutchimik

⁴⁴ Tavrani Peter uqautrisugaaqtitlugu iluqaitñun naalağniruanun uqaut-tutaanik Ipqitchuam Irrutchim atqaqiniğai. ⁴⁵ Tamatkua Jew-nuplutin ukpiqsriruat taamakña Joppa-miñ maliktuat Peter-mik quvigusuniqsut Agaayyutmun qaiñha Ipqitchuamik Irrutchimik tamatkununaptuuq Jew-nunitchuanun. ⁴⁶ Sumiuliraaqhutin uqqatigun tusaagaqsiñiğaiç uqaqtuat Agaayyutmik quyaplutin.

⁴⁷ Tavraasiñ Peter nipliğniqsuq, “Uvaptiktituntuuq ukua Ipqitchuam Irrutchim anjalatkai. Kiami paptaaqsailirağniapagich imiğmik?”

48 Taatnaqługich ilaan tiliñigai paptaaqtitquplugich Jesus atqagun. Taapkua injiqsruñigaat uvliuqtuallaquplugu piqatigilutin.

11

Peter-m Tusaayugaaqtitchiħha Ukpigtuanik Jerusalem-mi

1 Uqqiraqtit suli ukpiqtuapayaat iluqaani Judea-mi tusaaniqsut qanuq Jew-nunjtchuanik Agaayyutim uqaħhanik akuqtuiruanik. 2 Aasiñ Peter Jerusalem-mun utiqman ilañich ukpiqsriuat Jew-nuplutin isumaqagtuat Jew-nujitlutin ukpiqsriuat nalunaitnūtchiquplugich nakuaginñigaat Peter-m quliagtuatħa Jew-nunjtchuanun. 3 Piñigaat ilaa, “Uvva aiyugaaqtauplutin kinjngatnun nalunaitnūtchinaitchuat, niğiqatigikapkich killuqsagñiqsutin.”

4 Taatnaqługich Peter-m uqautiaqsiñigai qanuq atuumatħagun aullağniłgataħhaniħglaan. 5 Itnağniqsuq, “Itluņa nunaaqqiani Joppa-m injiqsruħlamni qiniıquuraaqtuņa. Qiniğiga sua-imña atqaqtuag qiniħalik ukiħhaaqpaktun. Ninjitauruq sisamatigun iqirğuiğun tatpakmakņa, nutqaghuni saniqqamnun. 6 Qiniiviksugapku qiniıtuņa niğrutinik uumaruanik paamgutlaruaniglu suli tinmitlaruanik, imaiñik taavruma. 7 Tavraasiñ Agaayyutim nipliutigaaņa, ‘Peter! Makillutin tuqqtuchilutin niğğiiñ!’ 8 Taamna kiugiga, ‘Taatağumiñaiptaqtuņa, Ataniiq! Qanusiq agliğikkaga qaayyunaqtuag uvaņa uqummiqsimaıtchiga.’ 9 Agaayyutim tatpakmakņa nipliutitqikkaaņa, ‘Qanusiq Agaayyutim salummaanikkanja isummatigiyumiñaitchiñ qaayyunağlugu.’ 10 Taatnaiıplugu atuummiruq piņasuniaglaan, aasiñ taamna qiniğkaga nuqitaupluni kinjumun tatpakmuņa. 11 Taatnaqtitluņa piņasut iñuich tikiññiqsut taavrumuņa tupiğmun nayukkamnun. Taapkua tuyuğirauniqsuat uvaņnun Caesarea-miñ. 12 Ipqitchuag Irrutchim uqautipmaņa maliqplugich qanuğviıtchunagnaņa. Ukua itchaksrat aniqatiut tuvaagasiğaatņa Caesarea-mun. Iluğata isiqtugut Cornelius-nun tupqanun. 13 Aasii uqautipluta Cornelius-numli qiniıquuraakkağmiñik isağulinmik tupiğmiñi aasiñ nipliutiplugu, ‘Joppa-mun tuyuğatutin uvunautityaqtirruņ Simon Peter. 14 Taamavruma amma uqautiginiakkaņan anniqsuğisiğaatin kinjuniqtuummaqpitlu.’ 15 Aasiñ tasamunıtluta uqaagsikama Ipqitchuam Irrutchim atqaqigai ilinçh atrillapiaqlugu piñi uvaptiknuntuuq taimani Pentecost-mi. 16 Itqağitka Agaayyutim uqaħhi itnaqsimaruat, ‘John-nun imikun paptaaqtitchiħha aglaan ilipsi paptaakkaugisiłiqsi Ipqitchuakun Irrutchikun.’ 17 Taamna nalupqinaıllapiaqtuq Agaayyutim qaitchiłhaptuq Ipqitchuamik Irrutchimik Jew-nunjtchuanun atriplugu qaisağikkani uvaptiknun ukpiqsriqapta Atanguruakun Jesus Christ-kun. Qanuğlugu nutqaqtitkisivigu Agaayyun savaaksraņaniñ?” 18 Taatnaiıplugu tusaakamitruņ Peter-m tusaayugaaqtirrutaa ilinçisa nutqautinigaat pisaanņatrin. Ilinçh quyaaqsiñiqsut Agaayyutmik itnaqhutin, “Agaayyutimtuuq piviqatilluğniğai mumihksraņatigun Jew-nunjilaat piñiħaktaaquplugich isuitchuamik iñuuligmik.”

Ukpiqtuat Antioch-mi

19 Tamaakņa ukpiqtuat siaminniqsut atakkii piyuaqsiuplutin aquagun Stephen tuqqutaupkaqqaqlugu. Ilañich tikiumaniqsut Phoenicia-mun ilañich Cyprus-mun suli Antioch-mun, tusaayugaallutamik uqautiqaghutin

tunjaaqalugu Jew-ḡruananun kisiitḡun. ²⁰ Aglaan ilañilli ukpiqtuat Cyprus-miñ Cyrene-miñlu utlauruat Antioch-mun tamatkununaqtuq Jew-ḡngitchuanun uqautigiluumaaḡniḡaat tusaayugaallautaq Atanguruakun Jesus-kun. ²¹ Agaayyutim sayyiqsimanigai, aasiin iḡugiaktuat tusaaruat mumiksitlasiplugich Atanigmun ukpiqsriḡikun. ²² Ukpiqtuanuruaat Jerusalem-mi tusaanigsut tamatkunuuna. Taatnaqhutin tuyuqagḡniqsut Barnabas-mik Antioch-mun. ²³ Barnabas tikitḡami, ilaan ilitchuḡniḡaa Agaayyutim savaagikkaḡa taamani, aasiin quyallapiagḡniqsuq. Ilaan pitchuksaagḡniḡai iluqaisa tuniqsimmatritquplugich Agaayyutmi iluqnaaqsimaahikun. ²⁴ Barnabas iḡnullautapluni ukpiqsriḡlapiaghuni Ipqitchuam Irrutchim anjalataḡniḡaa. Tavraasiin iḡugiaktuat iḡuich maliguaqtigugḡniqsut Agaayyutmi. ²⁵ Tavrakḡa Barnabas aullaḡniqsuq Tarsus-mun pakkiaqalugu Saul. ²⁶ Aasiin paqitnamun Antioch-muutiniḡaa. Tavraniasiin atautchimi ukiumi iqatauplutik iḡugiaktuanik ukpiqtuanuruanik ilisautriplutik. Taavrumani Antioch-mi ukpiqtuanuruaat taiyutiniḡniqsut sivulliuplugu “Christ-ḡum iḡuiḡik.”

²⁷ Taatnaḡhatni tamaani ilañilli sivuniksriqirit utlautiniqsuat Jerusalem-miñ Antioch-mun. ²⁸ Ilaḡat atiqagḡniqsuq Agabus-mik sivullikkauḡmigun Ipqitchuakun Irrutchikun makitluni uqagḡniqsuq nigisunnamun tikitkisiḡniplugu iluqaanun nunamun. Taamnaasiin nigisunnaq taavruma uqautigikkaḡa atuamaruq Claudius qaukḡiupkaqalugu Rome-mi. ²⁹ Taatnaqhutin ukpiqtuat sivunniḡniqsut aachtuutiniḡ tuyuqagḡkutin piyummiḡniḡtutilaagḡmikni ukpiqtuaqatiumiknun Judea-mi. ³⁰ Iliḡich tuyuḡniqsut aachtuutiniḡ Barnabas-kunlu Saul-kunlu ukpiqtuanuruaat qaukḡitḡun.

12

Ukpiqsriuat Piyuaqsiupsaathat

¹ Umialgumli Herod-ḡum aullaḡniḡniḡaa nagliksaaqtitchiliq ilañitḡik ukpiqtuanuruaat. ² James, John-ḡum aniqataa, savikpanḡmik tuqqtutinniḡaa. ³ Aasiin Herod kaniqsikamiḡ quyalitḡilli Jew-nuruanik tigiḡniḡaa Peter suli nanjitchiaqsḡniqsuq ukpiqtuanik. Taatna irrutriḡha atuummiḡniqsuq nigḡhatni pupsaḡniḡilaamik qaqqiamik. ⁴ Peter taamna tigukamitruḡ inillaḡniḡaat isiqsiviḡmun, qaitlugu sisamaiḡun anjuyyuqtinun qaunagitquplugu. Herod-ḡum sivunniḡaa Peter tikiutilugu iḡunḡun atanniḡsitchuklugu nigiqpagvikaq atilik Apqusaakkauḡmik pitlukpan. ⁵ Peter isiqtauhani ukpiqtuanuruatli iniqsruutiniḡaat piḡillapiaghutin Agaayyutmun.

Peter-m Anipkaḡa Isiqsiviḡmiñ

⁶ Herod-ḡum tikiutisukka Peter iḡunḡun atanniḡuklugu sivuḡaatni iḡuich. Unnuanani anitchiḡksraḡan iḡunḡun Peter siḡniḡniqsuq akunḡatni malḡuk munaqsrik, malḡuiḡik kalimḡniḡik pituqaqhuni, suli isiqsivium paanḡ qau-naksriqaqhutin munaqsriḡik. ⁷ Taimmaiḡaaq atangum isaḡulga sagvigḡniqsuq, isiqsivium ilua qauplugu. Isaḡulgum iqḡiḡsaḡniḡaa aksiklugu Peter tu-igqanagun nipliutiplugu, “Qilamik makittin!” Tavrauvaa kalimḡiḡich katanḡniqsut tayaḡnikniḡ. ⁸ Isaḡulgum qilamiksriḡniḡaa, “Tapsiaḡiksaagutin, aluḡutikkiḡ atilugik.” Peter taatnatun piḡniqsuq. Isaḡulgum nipliutip-saagḡniḡaa, “Ulīgaagutin malḡiḡa!” ⁹ Peter-m maliaqsḡniḡaa isiqsiviḡmiñ kaniqsillapiagaluqaḡu isaḡuliḡmun taatna piḡi. Ilaa siḡḡaqtuḡasukniḡniqsuq.

¹⁰ Apqusaagutinigaa sivulligñi qaunaksrini tuglijitñi sulipsuuq, aqulliu-pluguasiin tikiñiqsuk savigrugaamun paamun anigisiplutik nunaaqqimun. Taamna paa anmalgifiñiqsuq inmigun, ilinjikaasiin aniplutik. Ilinj qil-amiksruqhutik apqutikun, aasiin taimmaiñaq isagulgum unijnigaa Peter tamauja. ¹¹ Tavrani Peter-m kanjqsivaaluaqsiñigaa tamanna atuumaruaq. Uvva itnagniqsuq, “Nalupqiginaijiga Agaayyutim tuyuqalha isagulinmiñik an-nautisaqhuja Herod-ñum anjalatchiñhaniñ. Ilaan anniqsuqmigaanja Herod-miñ suli Jew-ñuruaniñ piyaqquusuktuanin uvamnik.”

¹² Taamna qaugriaqpalaktiqami utlautiniqsuq kinunganun Mary-m, aakanan John Mark-ñum. Tavranili inugiaktuat katimaniqsut injisruqhutinj. ¹³ Taluata silataani Peter katchaqtugñiqsuq. Niviaqsiq atiqagniqsuq Rhoda-mik ut-lautiniqsuq paamun kisupmagaan. ¹⁴ Peter-m nipaa ilisaqlignigaa. Quvi-atchaqtuqpañluni anmautigaluaqaguunniñ utiqtiñiqsuq kinumun uqagiaqhuni, “Peter qakma!” ¹⁵ Taapkua nipliutiniqaa, “Kinniqaivaluktutin!” Aglaan taamna niviaqsiagruk nalupqisunijnigaa. Aasiin kiulgiñigaa, “Irru-sia pivalukkiñ.” ¹⁶ Peter-m nutqautinjijnigaa katchaqtulli. Kiisaim-matai anmautiniqpaat. Ilinja qiniqamitruñ quvigutcharñiqsut nigiuñgillaqhutin. ¹⁷ Peter-m urriqanigai nipaisaaquplugich aasiin uqautiaqsiplugich qanuq Agaayyutmun annisilaañmiñ isiqsivijnmiñ. Uqautipsaagnigai, “Kilikku-magisi James-lu atlatlu ukpiqtuat.” Aasiin ilaa aullagniqsuq atlamun inimun. ¹⁸ Uvltutikman isiqsivium qaunaksrai aupñanñiqsut. Kanjqsitlaiñigaa qanuqtilaaja Peter-m. ¹⁹ Herod-aasiin tiliriñiqsuq inunñun pakaquplugu Peter aglaan paqinjijnigaa. Herod-ñum apiqsruqtuqqaagnigai munaqsrit aasiin tilisigiplugich tuqqtuplugich. Tamanna atuumaanikman Herod Judea-miñ aullagniqsuq ittullagiahuni Caesarea-mi.

Herod-ñum Tuqulha

²⁰ Herod-ñumguuq qinnausimallapiagnigai inuich inuuniaqtuut Tyre-milu Sidon-milu. Taatnaqhutin ilinja katiplutin qiniqiañigaa Herod. Taapkua utlautiruat sivulliuplugu ilauraannaktaaginigaa umialgum tuglia, taamna atiqaqtuq Blastus-mik. Aasiin taatnaqqaqhutin utlautiplutin Herod-mun injisruqiañigaa qinuigusimaaliksragniktigun, atakkii taapkua Tyre-miut Sidon-miut niqiaqvgivaqtut umialgum nunagikkanañ. ²¹ Uvvaasiin nalunaiqsami uvlumi Herod atnugaaqtuqhuni umialgutnagmiñ aqvinniqsuq atanguvinmiñun uqautriviksragmiñun inunñik. ²² Tyre-miut suli Sidon-miut naalagniruat Herod-mik nipliagaqsiñiqsut itnaqhutin, “Taamna Agaayyutim nipigigaa. Inuñhiñaq nipiqañitchuq taatnatchiñik.” ²³ Taimmaiñaq Agaayyutim isagulgan Herod atnigñatchigñigaa injalaunjiñi atakkii kamakutaitluni Agaayyutmik. Qumaah niginiñigaa aasiin tuquniqsuq. ²⁴ Aglaan ukpiqtu-arguuq siamitchiñiqsut Agaayyutim uqalhanik aasiin inugiallapiaqtuat akuq-tugñigaa. ²⁵ Suli Barnabas-lu Saul-lu naatchikamik savaagmiknik utigniqsuk Jerusalem-miñ Antioch-mun tuvaqaqtugiplugu John Mark injmikkun.

13

Ipqitchuam Irrutchim Piksraqtaaqalha Barnabas-mik suli Saul-mik Nutaa-mun Savaamun

¹ Ukpiqtuanuruat Antioch-mi ilaqaqñiqsut inunñik sivuniksriqiriniglu ilisautriñiglu itna, Barnabas-miglu, Simeon-miglu (taiyuutilinmik Taaqsi-pañmik), Lucius-miglu (Cyrene-miumik) Manaen-mik (inuquqatiqagniqsuq Herod-mik kavanaauruamik) suli Saul-mik. ² Uisauraagniqsut tamarrumani uvlumi. Agaayupkaqtitlugich Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniñigai, “Barnabas-lu Saul-lu piksraqtaagisigik uvannun savaaksranun

tuq̄lummatigikkamnun ilin̄jknun.” ³ Tavra uisauraaq̄hutin̄ agaayuanikamin̄ argan̄miknik patik̄lugiglū tuyugin̄igaich.

Uqqiraqtik Cyprus-mulhak

⁴ Ippitчуam Irrutchim̄ tuyugin̄igik Barnabas-lu Saul-lu. Igl̄iq̄hutik Seleucia-mun̄ aasiī tavrak̄nā tiksiḡniqsuk̄ qikiqtamun̄ taiyuutilin̄mun̄ Cyprus-mik. ⁵ Ilin̄ik tikit̄namik̄ Salamis-mun̄ nunaaq̄q̄iuramun̄ Cyprus-mī quliaqtuaḡniqsuk̄ Agaayyutim̄ uq̄alhan̄ik Jew-n̄ruat̄ katraḡviatni. John Mark-mik̄ ikayuqt̄iqaḡniqsuk̄. ⁶ Tavrak̄nā nunakuah̄utik̄ taavrumuunā qikiqtakun̄ tikiñ̄niqsuq̄ Paphos-mun̄. Taavrumanī nalautchiñ̄iqsuk̄ an̄atkumik̄ Jew-n̄ruam̄ik̄ atiqaḡtuam̄ik̄ Bar-Jesus-mik̄ Hebrew-miutun̄ [suli Elymas-mik̄ Greek-miutun̄]. Ilaā nipiqağ̄niqsuq̄ sivuniksriq̄iraunip̄luni. ⁷ Ilaan̄ ilannağ̄inigaā kavanauruuq̄ taavrumanī qikiqtami, atiqaḡtuaḡguuq̄ Sergius Paulus-mik̄ suli puq̄iksuan̄upluni. Taavrumā kavanauruam̄guuq̄ aiyugaaqtullapiaḡniğ̄ik̄ Barnabas-lu Saul-lu tusaasuk̄hunī Agaayyutim̄ uq̄alhan̄ik. ⁸ Aglaan̄ taavrumā an̄atkum̄ Elymas-n̄um̄ akil̄l̄il̄iq̄suğ̄niğ̄ik̄ taapkuak̄ atakk̄iī kavanauruuq̄ uk̄piqsrit̄qun̄it̄lugū Christ-mik. ⁹ Aasiin̄ Ippitчуam Irrutchim̄ an̄alatağ̄igaā Saul, taggisiqağ̄miruaqtuq̄ Paul-mik. Taavrumā Paul-n̄um̄ q̄iñ̄iqamiuñ̄ nalin̄iñ̄aaq̄lugū taamnā an̄atkuq̄ ¹⁰ nipliutin̄igaa, “Ilvich̄ tuun̄gaum̄ atriḡigaatin̄! Iluqaan̄ nakuuruuq̄ uumigin̄iğ̄in̄ ataramik̄ kinnip̄lugich̄ iñ̄uich̄ pisaasuk̄ipkun̄. Uq̄autigin̄aigun̄ Agaayyutim̄ il̄umutuul̄ha sagluuqtuan̄un̄ilugu. ¹¹ Pakmā Agaayyutim̄ anasiñ̄nuqsaḡniagaatin̄. Q̄iñ̄itl̄aisaallakk̄isirutin̄ qaumam̄ik.” Taatnağ̄luqaqtuq̄ Elymas-n̄um̄ il̄itchuq̄h̄inigaā taaq̄tuamun̄ matul̄hak̄ irran̄mi. Ilaā saptaaq̄siñ̄iqsuk̄ kisumun̄ iñ̄un̄mun̄ tasiull̄an̄iaquplunī argan̄migun̄. ¹² Kavanaurum̄ q̄iñ̄iqamiuñ̄ taamnā atuumm̄iruaq̄ uk̄piliğ̄niqsuq̄ quviḡut̄chakhunī il̄isauttutaan̄ik̄ Agaayyutikun̄.

Paul-lu Tuvaaqatiuniļu Antioch-muñiqsut Pisidia-mi

¹³ Paul-lu tuvaaqatiuniļu Paphos-miñ̄ tiksiḡniqsut̄ Perga-mun̄ Pamphylia-mi. John Mark-n̄um̄ unin̄iğ̄igik̄ utiq̄hunī Jerusalem-mun̄. ¹⁴ Taapkuak̄ Perga-miñ̄ igl̄iğ̄niqsuk̄ tikit̄lutik̄ Antioch-mun̄ Pisidia-mi. Jew-n̄ruat̄ minḡuiqsiağ̄viatā uvluanī utlatun̄iqsuk̄ katraḡviatn̄un̄ aquvitlutikaasiñ̄. ¹⁵ Moses-n̄um̄ mal̄iḡutaksrañ̄ā suli sivuniksriq̄irit̄ aglaan̄it̄iñ̄ agliq̄ianikamun̄ katraḡvium̄ qauk̄h̄jisā itnağ̄niğ̄in̄ik, “Aniaq̄atiuk̄, uq̄auttutiksraqağ̄uptik̄ pitchuksaağ̄utmik̄ iñ̄un̄nun̄ uqaq̄uḡiptiğ̄in̄ ilin̄it̄iñ̄un̄.”

¹⁶ Paul makitnamī urriqāplugich̄ uq̄autiaq̄siñ̄iḡai, “Jew-n̄uq̄atiumaan̄ suli sumiun̄uruapayaasiī taluqs̄rirusiī Agaayyutim̄! Naalağ̄nił̄aksit̄nā! ¹⁷ Agaayyutaatā Israel-aaḡmiut̄ sivull̄iavut̄ piksraq̄taaḡin̄ikkañ̄i. Ilaan̄ kamañ̄aq̄sipkaq̄lugich̄ taimanī iñ̄uuniał̄hatnī Egypt-mi. Suli Agaayyutim̄ annisipl̄ugich̄ Egypt-miñ̄ san̄ñ̄migun̄ kamañ̄aqtuakun̄. ¹⁸ Suli mal̄ḡuk̄ipianī ukiunī Agaayyutim̄ igl̄ut̄uq̄lugich̄ Israel-aaḡmiut̄ igl̄auł̄hatnī suvik̄srailaamī mun̄ağ̄iplugich̄. ¹⁹ Tavra iñ̄ugaağ̄ruich̄ Canaan-mī piyaq̄q̄uan̄ikam̄igich̄ iñ̄uksraq̄tağ̄miñ̄un̄ nunaks̄ririt̄ugin̄igaā. ²⁰ Suli aquagun̄ tamatkūnā sisamat̄ tallim̄ak̄ipiat̄ mal̄ḡuk̄ipiaq̄ q̄ulit̄ ukiut̄ ilaan̄ qaitchiñ̄iḡaī sivull̄uqt̄iksrañ̄it̄nik̄ iñ̄uğuñ̄ial̄hanun̄aglaan̄ Samuel-n̄um̄ taivrumā sivuniksriq̄irim. ²¹ Aasiin̄ taapkūā Jew-n̄ruat̄ umialiq̄ağ̄uaq̄sipmatā Agaayyutim̄ qaitchiñ̄iḡaī Saul-mik̄ iğ̄iñ̄jan̄ik̄ Kish-n̄um̄ kin̄juvian̄iñ̄ Benjamin-n̄um̄. Mal̄ḡuk̄ipianī ukiunī atann̄iq̄suqt̄iḡiluummaan̄ umialigin̄igaat. ²² Aglaan̄ Agaayyutim̄ Saul̄ piit̄lugū in̄an̄iq̄sinn̄igaā David-mun̄ umialiguq̄luguasiī taapkun̄uñ̄a. Taamnā iñ̄uk̄ Agaayyutim̄ itnaut̄igiman̄ikkañ̄ā sivuani, “Taamnā David̄ iğ̄iñ̄ā Jesse-m̄ iñ̄uk̄ quviasuut̄igiḡigā atuiḡisipl̄unī pisul̄iḡikkam̄nik̄

iluqaagun.’ ²³ Taavrumakña David-ñum kinuvianñiñ Agaayyun tikiutriruq Jesus-mik anniqsuqtiksramik Jew-ñuruanun, taatna ilaan akiqsruhiğmisun. ²⁴ Sivuanı Jesus-ñum agğıñhan John-ñumli qulıaqtuağutiniğai iluğaisa Jew-ñuruat mumıquplugich paptaaqtıllugıllu. ²⁵ Aasiıñ John naatchıyasikami savaağmiñik ilaan niplıutiniğai, ‘Kısuunasugıvisitıña? Uvaña taivruminıaunıitchunıa niğıugıkkaqsı. İlaapiaq agğıñıaqtuq kinupkun. Uvaña taivruma isıgaiñi aluğutaiqsıksrauluñaunniñ nalliummatıñıitchunıa.’

²⁶ “Anıqatiumaan, Abraham kinuviağıkkanaşii suli iluğası uvani taluqsırıuasii Agaayyutmik, taamna tusaayugaallautaq anniqsuğiakun tuyuuruq uvaptıknun. ²⁷ Jew-ñuruat iñuuniaqtuat Jerusalem-mi suli sıvullıuqtuıummağmıñ iñıitchuğıñiñıñıaat Jesus Anııqsuutauħa. Mıngııqsıağvipayaami ağlıqırağıgaich uqauttıñıch sıvunıksrıqırit katırağvıñmikni ağlaan kanıqsısaitıugich. Patchısıgıkamıtrıñ Jesus ilıñısa ilımun atuumapkağniğaiç sıvunıksrıqırit uqautıgıkkanaç. ²⁸ Sumıkunniñ patchısıksrıtaçhaluanıñağmıñ ağvısıksrıtaçlugu inıñıñıaat Pilate tuğqutıtuqlugu. ²⁹ Aasiñ immıanıkmatıgık supayaat Agaayyutim uqauttıtaı malıguaqtaiñ atqağniğaat kikiaktuutrıvıñmiñ inıllakħuasıñ ilıvığmun. ³⁰ Ağlaan Agaayyutim anıtuqsınnığaa tuqułığmiñ. ³¹ İñuıgıaktıanı uvlıni Jesus sağvıaqtuğniqsuq tamatkunıña ıgııqatmiñun Jerusalem-mun Galılee-miñ. Pakma taapkua ilısimaraurut ilaagun iñuğıkkaptıknun Jew-ñuruanun. ³²⁻³³ Uvaguttıuq uqautıgıptıgıñ tusaayugaallautamik, itna, Agaayyutim akiqsruutıgıkkana sıvullıaptıknun pakma atuumapkağniğaa uvaptıknun kinuvıanıuruanun anıtuqsısnıamıñ Jesus iñuıuğıgmun. Atakkıı tuglıanı Psalm ağlausımaruq itna,

‘İlvıch iğñıgıgıpiñ,

ugıuvak aapağıtuğna ilıpnun.’

Psalm 2:7

³⁴ Agaayyutim anıpkaqamıñ Jesus tuğqutıqıkkumiñıaıtuğı akiqsrup-saağniqsuq itna,

‘Aatchuğniğıpsı ipqıitchuanıglu nalupqınaitchuanıglu akiqsruutıgıkkam-nık David-mun.’

Isaiah 55:3

³⁵ Taatnaqhıni atlamısulı Psalm-mi David-li nipliğñıqsuq,

‘Savaktın ipqıitchıuq aupkağumiñaitkıñ.’

Psalm 16:10

³⁶ David-guuq savautrıgıaluaqmıruaq Agaayyutmik iñuıuğıgmıñi. Tuqupman ilıvığniğaa pıqasıutıplugu sıvullıanıñun, tımaa aasiñ tavrani auplıni. ³⁷ Ağlaan taimña Jesus Agaayyutim anıpkakana tuqułığmiñ auñaitchuq. ³⁸ İauramaan, iluğası kanıqsıruksrıurıusı ilımuıtuuğıgmık qulıaqtıuagıkkamık ilıpsıtıñun, Taavrumıuna Jesus-kun Agaayyutim natqıñıñıağai kılıuqsautısi. Kıñıaunniñ tupıksrıñıaıgıgmıgı malığıtaksrıñık Moses-ñum nalaunıasıpkakıauyumiñaitchuq Agaayyutmi. ³⁹ Ağlaan kısıpıyaaq ukpıqsrıruaq ilaanık nalaunıasıpkakıauruq ilaani. ⁴⁰ Taatnamık qaunagıtıçı. Atuumıñıitchımauq ilıpsıtıñun taıpkua sıvunıksrıqırit itnautaat,

⁴¹ ‘Atañı, mıtautıqaqtıuasıı Agaayyutmik!

Atlayıuğııluğı pıyaaquğniğıaqtısi.

İñuupkağlısı savaaqığısrıña ukpıgıyumiñıaisapsıtıñık unniñ iñuum uqautıñıağıaluaqpası.’ ”

Habakkuk 1:5

⁴² Paul-lu Barnabas-lu anıaqsıpmaknık katırağvıatıñı iñııch aıyugaaqtı-aqsıñığaiç utıtıquplugık mıngııqsıağvık tıktıqıkan uqautıpsaağıaıquplıtın

tamarrumuuna. ⁴³ Kinjuaḡun katimaḡhum iñugiaktuat Jew-ñuruat suli mu-miksimaagtuat Jew-ñuruat ukpiḡusiatnun maliagsiñiḡaich Paul-lu Barnabas-lu. Aasii ilinjik pitchuksaagñiḡaich ataramik tunñavigitquplugu Agaayyutim ihuaqqutrisaa.

⁴⁴ Minguiagsiagvik tikitqilgitman iñuich iluqatiqayaq katiniqsut naalagiahutinḡ Agaayyutim uqaḡhanik. ⁴⁵ Tavrali Jew-ñuruat qiniqamisigij iñugiakpauraqtuat siqñalillapiaqhutinḡ akikñaqḡugich Paul-ñum uqautai uqaḡniḡhuatiaqsiñiḡaat. ⁴⁶ Aglaan Paul-lu Barnabas-lu uqaḡniqsuk taluqsranillapiaqhutik itna, “Agaayyutim uqaḡha sivullilulugu uqautauruksrauruq ilipsitñun Jew-ñuruanun aglaan tusaasukkumiñaitkiksi. Taatnahisigun ayakkiksi iñuuhiq Agaayyutitñaqtaauruag. Taatnamik uniniḡiagipsi aullaḡunuk tamatkununa Jew-ñunjitḡhuanun. ⁴⁷ Taatnakii Agaayyutim urriqsuḡaatiguk itnalilplugu, ‘Nalunaiqsagigikiñi qaumaruatun itquplutin Jew-ñunjitḡhuanun anniqsuquplugich iñuich suniañanipayaaq nunam.’” *Isaiah 49:6*

⁴⁸ Tavra Jew-ñunjitḡhauat tusaakamitruñ taamna quyaagsiñiqsut Agaayyutim uqaḡhanik quviatchallapiaqhutinḡ. Aasiñ taapkua piksraqtaañuruat iñuuhiqaquplugich Agaayyutitñaqtaurumamik ukpiqsriḡiḡniqsut. ⁴⁹ Uvvaguug Agaayyutim uqaḡha siaminniḡsuq napmupayaaq tamaani nunami. ⁵⁰ Tavrali Jew-ñuruat akatchiñiqsut aḡnanik kamagikkauruanik taluqsriuanik Agaayyutmik suli qaukhiñik taavrumani nunaagqimi. Piyuaqtinniḡaich Paul-lu Barnabas-lu anittitlugikaasiñiñ nunamikniñ. ⁵¹ Uqqiraqtik ipsunniḡaak qavia isiganmikniñ. Tavrakñaasiñiñ aullaḡniqsuk Iconium-mun. ⁵² Aglaan ukpiqtuat unisauruat Antioch-mi quviasunniqsut Ippitḡhuan Irrutḡhim añalatlugich.

14

Iconium-miḡthak

¹ Taapkuak Paul-lu Barnabas-lu tikitñamik Iconium-mun, sivuanisun ut-lautilḡiñniqsuk Jew-ñuruat katraḡviatnun. Uqautrillautapiaḡataḡniqsuk aasiitai iñugiaktuat Jew-ñuruatlu Jew-ñunjitḡhauatlu ukpiqsriḡiḡisitlugich. ² Aglaan Jew-ñuruat ukpiqsriyumiñaitḡhauat akatchiñiqsut Jew-ñunjitḡhuanik. Ilinisaunniñ akikñaqtuliqsitkaich ukpiqsriuanik. ³ Uqqiraqtik nayuutiniqsuk tavrani akuni uqautriplutik taluqsrautaiqhutik Agaayyutikun. Quliaqtuadhakni ihuaqqutrilḡimigun Agaayyutim savaktitlasiplugik quvinqaqtuanik savaanik, taavrumuuna qiniqtinniḡaa uqauttutaak ilumutuulha. ⁴ Nunaagqim iñui malḡuigugniqsut, ilañich iñuich ilaliutiplutinḡ Jew-ñuruanun atlatsuli tappiuti-plutinḡ uqqiraqtinḡun. ⁵ Kiisaimma Jew-ñunjitḡhauat suli Jew-ñuruat sivul-liuqtituummaḡmij sivunniḡniqput añallaqḡugukḡugik unniñiñ miluqtuḡlugik uyagañnik. ⁶ Uqqiraqtik ilitḡhugikamitku taamna sivunniugun qimañniqsuk Lystra-munlu Derbe-munlu, nunaagqinñun Lycaonia-mi. ⁷ Lycaonia-mi quliaqtuagaqsilḡiñniqsuk tusaayugaallautamik.

Lystra-miḡthak

⁸ Tavraniguug Lystra-mi qiniḡniqsuk iñunmik pilguirrutiaqtuamik isiganmigun anilḡataliḡmifiñiḡlaan. Pisunḡañiñniqsuq aglaan aquppitḡapluni. ⁹ Taavrumaguug naalagñiḡniqsuq Paul-ñum uqauttutaiñun. Aasiñ ilitḡhugiplugu taavruma ukpiqsrisilaaña ihuaqsikkauliksraḡmigun Paul-ñum qiniḡniḡiḡaa nalaagun ¹⁰ nipliutinḡaa nipitusipluni, “Qikagiñ.” Taavrumaguq añun maksriñniqsuq pisukkataaqsipluniasii. ¹¹ Uvvaguug iñugiaktuam Paul-ñum savaagikkaña qiniqamiunḡ Lycaonia-ḡmuraaqhutinḡ niprallañniqsut

itnaqhutinj, “Agaayyutivut iñugugñiqsut aasii atqaqhutinj uvaptiknun.”
 12 Atchigñigaat Barnabas Zeus-mik Paul-aasiin Hermes-mik atakkii taamna Paul nipliraqtaupman. 13 Tavraniquuq piqagñiqsuat agaayyuvinjmik aanguagmikhun Zeus-mun silataani nunaagqim. Aasiin agaayuliqsi taamavrumuna Zeus-mun tikiutriñiqsuq uumaruanik anusalunik naurianiglu paamun. Tavrataamna iñuillu tavrani tunillaqvaqsifñiqsut kamakrsisukhutinj uqqiraqtinjnik.

14 Uvvaasiin ilitchugiaqsikamitku taamna Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu aliktuğñaik atnuğaatik aasiin upaktuutiplotik itnaqhutik tamatkununa, 15 “Ukuqsii, suvaata itnasiğaqpsi? Iñuñhiñauruguk ilipsisuntuuq. Aggiqsuanjuruguk uqautityaqhusi tusaayugaallautamik mumiqgaluaqhusi matkunakña agaayyutinñuanin iñuuruamun Agaayyutmun, iñiqtaanun qilamlu nunamlu tagiumlu supayaamlu taapkunani ittuam. 16 Taavruma Agaayyutim qaanjaniktuami iluqaisa iñuich ilatchigñigai sivunnitlasiplugich iñuunilhatigun. 17 Aglaan ataramik kanjicsimapkagñigaa nakuuruarñhi savaallautagmighun, sialuk tatpakmakña qaitlugu sul niqiksrat nautchiat piviksranjisighun qaisimaagai, ilipsiliasiiñ quviasuktitlusi.” 18 Taatnailliplugu uqautiurağñiallaisa Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu nutqaqtippqauragñigaik tunillaliksranjatniñ inmiknun.

19 Aasiin ilanjich Jew-ñuruat Antioch-miñ Pisidia-miittuamiñ sul Iconium-miñ tavranağligniqsut. Tavra piqatiksrağñaqtuqhutin iñugiaktuanik inmiknun uyağanik miłuqtulğignigaat Paul. Kalinğigaat anitlugu nunaagqimiñ tuqnasukniaqlugu. 20 Aglaan ukpiqtuaqtuñi katipmata avataanun Paul makitluni utigniqsuq nunaagqimun, uvlaakuqmanaasiin ilaalu Barnabas-lu aullagitlutik Derbe-mun.

Antioch-mun Syria-miittuamun Taapkuak Utilhak

21 Paul-lu Barnabas-lu quliagtuagmaknik tusaayugaallautamik Derbe-mi iñugiaktuat ukpiqsriğñiqsut. Tavraasiin utigniqsuk Antioch-mun Pisidia-miittuamun Lystra-kun Iconium-kunlu.

22 Pitchuksaaqlugich tunnaviqaquplugich Agaayyutmik, uqautinigaich itna, “Uvagut iglutuqtuksaurugut iñugiaktuanik ihuilligutinin isitlasifñiaqguta añaayugataanun Agaayyutim.” 23 Tikitchagikamik ukpiqtuanuruanun nalunaisisirağñaigach ukpiqtuanuruat qaukñiksranjitñik, sul agaayuuqaaqhutin uisauraaghutinlu tamarrumani uvlumi injqsruutinigaich Agaayyutmun qaunagitquplugich tunnavigikkajatanun.

24 Taapkuak iglianikamik Pisidia-m nunanani Pamphylia-mun tikiññiqsuk. 25 Tamatkunani Perga-miñ tusaayugaallautaq uqautigiasilğignigaak, tavrakñaasiin Attalia-mukhutik. 26 Taavrumakña tiksiquhutik utigniqsuk Antioch-mun aullaqqaagatağvinmiknun. Tavrakña aullaqtuak ukpiqtuanuruat injqsruutianikamisigik Agaayyutmun qaunagitquplugich savautilhakni inmiñun. Taavrumuna utigniqsuk naatchikamik savaagmiknik. 27 Tikitmaknik Antioch-mun ukpiqtuanuruat katipmata taapkuak tusaayugaaqtinnigaich iluqaanik Agaayyutim savaanjanik tumigiplugik sul Jew-ñunjitchuatunniñ ukpiliqsitlugich. 28 Tavraniasiin ukpiqtuaqtiumikni taapkuak nayuutiniqsuk akuni.

¹ Kinuagun iñuich ilañich tikiññiqsut Antioch-mun. Iļisautriaqsiñiqsut ukpiqtuanik itna, “Nalunaitñutchiqsimaitchupsi timipsigun tuvraqługich Moses-ñum tillisai anniqsukkaayumiñaitchusi.” ² Paul-lu Barnabas-lu qapiqtaiļiaqsiñiqsuk ilinjitñik taavrumuuna. Taatnaqhutin sivunniñiqsut Paul-lu Barnabas-lu ilalugik atlanik Antioch-miunik Jerusalem-muquplugich. Taakmani uqaqatigiruksrağigaich uqqiraqtitlu ukpiqtuanjuruat qaukñitlu tamatkunuuna Moses-ñum tillisaigun. ³ Taatnaqhutin ukpiqtuanjuruqaatinisa tuyuginiğich. Iğliñiqsut Phoenicia-kunlu Samaria-kunlu uqautriplutin Jew-ñujitchuatunniin muminñiplugich Agaayyutmun. Taatnatchim tusaayugaam iluqaisa aniaqatigiich quviatchaktinnigai. ⁴ Aasiin Jerusalem-mun tikit-mata ukpiqtuanjuruat piqasiqhutin uqqiraqtinik suli qaukñiñik paglanigaiç. Taapkununa tusaayugaaqtirrutiginigaat Agaayyutim iluqaan savaagikkaña inmiktigun. ⁵ Aglaan ilañich ukpiqsriuat Pharisee-ñusuuruat makinniqsut itnaqhutin, “Jew-ñujitchuat ukpiqsriuat nalunaitñutchiqsuksraupiaqtut uqauttikaulutin tupigiraksrağiniługu maligutaksraña Moses-ñum.”

⁶ Taatnaqhutin uqqiraqtitlu ukpiqtuanjuruat qaukñisalu katimaniqsut isummatigisukługu taamna. ⁷ Uqaksraqtugaluaqmata Peter makitluni nipliğñiqsuq, “Aniaqatiumaan! Iļisimarusi inilğaan akunnapsitñiñ Agaayyutim piksraqtaagipmaña uqagiaqupluna tusaayugaallautamik Jew-ñujitchuanun ukpiqsritquplugich Jesus-mik. ⁸ Aasiin Agaayyutim iļisimaliğmigun iñuich isumanjitñik uqagigaa akuqtuiñi Jew-ñujitchuanik qaitchiplugich Ipqitthuumik Irrutchimik, atriplugu qaitchiñi uvaptiknun. ⁹ Uvagullu ilinilļu atlaakağiiksingitkaatigut. Killuqsautinjitñik natqiuatinigai ukpiğiaqutripmata. ¹⁰ Uvvami suvaata naipitchukpisiun Agaayyun suli Jew-ñujitchuat tupiksripkagnağlugich tillisinik sivulliaptalu uvagullu tupigilguisaptiknik? ¹¹ Uvagut ukpiğigikput Agaayyutmun anniqsukiput iluaqqutriğhagun Atanikun Jesus Christ tamatkunatuntuuq.”

¹² Katimaruarguuq iñuksruiqhutin naalagñiñiqsut Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu tusaayugaaqtirrutaaknun atlayuagnaqtuaniglu quviqnaqtuaniglu Agaayyutim iniqtağikkanağun inmikkun akunğatni Jew-ñujitchuat. ¹³ Uqaguiqmaknik James-ñum uqautiaqsiñigai, “Aniaqatiumaan, naalaqsiñta! ¹⁴ Simon Peter-m uqautigaatigut qanuq Agaayyutmun aullağnipluni ukpiqtitlugich inmiguaqtitchaqlugu Jew-ñujitchuanin iñuksraqtaaqatuq ukpiqsriyumiñaqsiplugich. ¹⁵ Suli sivuniksriqirit uqautaunun immiutiñha itnauvva aglausimaruamun,

¹⁶ ‘Aqaagun Atanguruña utiğisiruña.

Aasiili ikayuitqikkisiruña David-ñum kinuvianitñik tupaagruktitun it-tuanik.

Nappatqikkisigiga piyaqqukkauruaq.

¹⁷ Iluqağmın atlatlu iñuich pakaqağumuut Agaayyutmik, iluqağmın Jew-ñujitchuat piksraqtaagikkatka uvanun.

¹⁸ Taatna Atanguruuq uqaqsamaruq, ilitchuğipkairuaq tamatkuninça inilğaana.’

Amos 9:11, 12

¹⁹ “Aasiin uvanali sivunniutigiga uqumailliuqtitpałlasuñaqnagich pilavut Jew-ñuruat atuqtaksrañisigun Jew-ñujitchuat mumiksuaat Agaayyutmun. ²⁰ Aglaan aglaglugich uqautilavut qanusiq niqi tunillaautamakpan aanguanun nigitqunilługu, suli qaayugnaqtualigimñiñ atlatulikun piisimaquplugich, suli augiqsimailaanik niğrutituqunilługich unniin aukuqunilługich. ²¹ Taimakñaja Jew-ñuruapayaat iļisimagaat atuqtaksrat Moses-kun

gaisauruat atakkii minguiqsiagvipayaami agliqiplugich iñun nun katragvinjitñi. Tavra.”

Tuyuqalhat Ukpiqtuanjuranun Jew-njuitchuanun

²² Tusaakamisigin uqqiraqtit suli qaukñiuruatlu iluqağmiglu ukpiqtuanjuruat sivunnigñiqsut anjutinik piksrağukhutin Antioch-muktuksranik Paul-kunlu Barnabas-kunlu, aasii nalunaqsiplutin Judas-mik taggisiqaqtuamik Barsabbas-mik suli Silas-mik. Taapkuak iññuk sivulliuqtillautauñiqsuak ukpiqtuaqatiumikni. ²³ Taapkuñnuuna tuyuutinich tuyuuniqsut, “Aniaqatiusii, uvagut uqqiraqtauruaguutlu qaukñiuruaguutlu, tuyuqtugut nayaanñağmik iluqaitñun Jew-njuitchuanun ukpiqtuanun Antioch-mi, Syria-mi lu suli Cilicia-mi. ²⁴ Tusaanigikput ilanjitñun ilagikkaptiknun iluillutaagñiplusi akatlusi uqağmikkun, taatna pitqulugich pinjtkaluaqtitlutin uvaptiknun. ²⁵ Tavra-taatna katimapluta suli ilugata atisipluta, piksraqtaaqatugut uqağiaqtauksranik aasii aullaqtillugich ilipsitñun. Taapkuak piqataugisirik ilauraannaptikni Barnabas-mi lu Paul-mi lu, ²⁶ taapkuak iññuk suksraağiruak iñuukmikkunik savautriğmikkunik Atannaptiknik Jesus Christ. ²⁷ Judas-lu Silas-lu tuyuginiagivut ilipsitñun. Uqautipsaagisigaasi tamatkunuuna aglakkaptigin. ²⁸ Atakkii Ipcitchuaq Irrusiq piqatigiplugu sivunnigsugut qaitchisunjitlusi malilganaifchuanik tvvraaksranik, aalaan taapkuñija atuumanapiaqtuanik: ²⁹ niqinik tunillaugimaruanik aangañun niğiñasi auktusunjaqasi lu unniñ qimisimaruamik niğrutmik niğiñasi, suli piisimaagusi qaayugnaqtuahiğmiñ atlatuħukun. Taapkuakña qaunagigupsi pillautagñaqtusi. Tavra.”

³⁰ Aullaqtitauruat tikitmata Antioch-mun katipkağniğaiç iluqaisa ukpiqtuat aasiiñ qaitchiplugich taapkuñija aglañnik. ³¹ Iñuich agliqianikamisigik tuyuutinich quviatchañiqsut pitchuksaagihimikkun. ³² Judas-lu Silas-lu sivuniksiqiraukimikkun uqautriñiqsuk ukpiqtuanik pitchuksaaglugich ukpiqsrilimikkun sayyaksaglugi lu. ³³ Aasiiñ tavraniisugruanikmaknik ukpiqtuaqatunjitnik taikuuqhutin aullaqtinniğaiç kinumun tuyuginjitñun. ³⁴ [Ağlaan Silas sivunnigñiqsug nayuutisukhuni.] ³⁵ Taapkuagli Paul-lu Barnabas-lu ittuiñagñiqsuk Antioch-mi. Piqasiqhutik atlanik ilisautriñiqsuk Atanğuruam uqalhiñik quliaqtuaqhutik.

Paul-lu Barnabas-lu Avilħak

³⁶ Kinuvatigin Paul-nun nipliutinigaa Barnabas, “Kiata, utigvigilavuk nunaaqqiurapayaat Agaayyutim uqalhanik quliaqtuağvigikkavuk tikitqattaaglugich aniaqatiut kanjicsityaglugu qanugli pisilaanjat.” ³⁷ Barnabas-nun tuvaagatigisunniğaa John Mark aullağumik. ³⁸ Ağlaali Paul-nun iluagñitkaa aullautilha ikayunjitlugikkii quliaqtuaqmakkni, unitlugikunniñ Pamphylia-qsiulħakni. ³⁹ Taatnaqhutik qapiqtailillaqiağniqsuk piqatigiiñiqhutikunniñ. Barnabas-li tuvaagasiqhuni Mark-mik Cyprus-mun umiakun aullağniqsug. ⁴⁰ Taamnali Paul tuvaagatiksraqhuni Silas-mik aullağniqsug. Ukpiqtuaqatiutik injiqsruutinigaiç Agaayyutmun qaunagitquplugik igliħakni. ⁴¹ Igligñiqsuk Syria-kuqahutik suli Cilicia-kun, aasiiñ Paul-nun sayyaksaglugich ukpiqtuanjuruat ukpiğutinich.

16

Timothy-m Piqasiutilħa Paul-mun suli Silas-mun

¹ Paul-kuk iglaugaluqamik tikilğatağniqsuk Derbe-mun suli Lystramun. Tavraniguuq ukpiqtuaqamniñiqsug atilimik Timothy-mik,

aakanaptuuq ukpiqtuanurpumiñiqsuaq Jew-nurpluni aglaali aapanja Greek-nurpluni. ² Iluqagmin ukpiqtuat Lystra-mi Iconium-milu uqautigillautagnigaat taamna Timothy. ³ Paul-num Timothy maliqunigaa injmigun. Taatnaqlugu nalunaitjutchisinnigaa piquitigiplugich Jew-nuruat iñuuniaqtuat tamaani nalunjitmatruj taamna Timothy aapaqalha Jew-nurjitchuamik. ⁴ Apqusrautiligimikni nunaaqqiurani uqautinigaich ukpiqtuanuruat tuvraqtaksranik, uqgiraqtit suli qaukñich Jerusalem-mi sivunnikkanjitñik ilinjitñun tupigitquplugich. ⁵ Taatnaqhutin ukpiqtuanuruat sayyikkauniqsut ukpiqsriligimiktigun suli ilaniktuugniqsut ukpiqtuaguqtuanik uvlugagipman.

Paul-num Qiñiqquraalha Troas-mi

⁶ Taapkua igligniqsut tumigiplugu Phrygia-miut Galatia-gmiut nunañat. Ippitichuam Irrutchim piyummataisitmatin tusaayugaallautamik Asia-muutrinjñiqsut. Ilinjich taununañañiqsut. ⁷ Aasiñ qallikamitruj Mysia-m killiña saqusukkaluañiqsut Bithynia-m tunaanun, aglaan Jesus-num Irrutchigmigun taatnamuqunijñigai. ⁸ Taatnaqhutin nalgugniqsut Mysia-kun tasamuña Troas-mun. ⁹ Tamarrumani unnuami Paul qiñiqquraañiqsuaq Macedonia-gmiumik qiñiñuaguqtuamuk itnaqhuni, “Macedonia-mun ikaagutin ikayugiaqtigut!” ¹⁰ Paul qiñiqquraaqtitaaqlugu itanaayaqtiqapta aullaqtiqtugut Macedonia-mun. Ikpigigikput tuqñuqput tusaayugaallautamik quliqtaugiaqupluta iñunnun taakipkunuja.

Philippi-mi Lydia-m Ukpiqtuagũtha

¹¹ Troas-miñ umiakun aullaqtugut nalguqhuta qikiqtamun Samothrace-mun, aasiñ taavrumakña uvlutqikman Neapolis-mun tiksiquhuta. ¹² Tavrakña tagraqtugut Philippi-mun, qaukñigmun nunaaqqiatnun Macedonia-gmiut, iñugiaktuanik Rome-mağmiumik iñuqaqtuamun. Taavrumani nunaaqqimi uvluiqtugut. ¹³ Minguiqsiagvium uvlua tikitman anipluta nunaaqqimiñ utlautirugut kuugum siñaanun iniqsrugiağasugiplugich. Aquvinaqta uqaqtuutrurugut ağanik tavruraptuuq katiruanik. ¹⁴ Iñat naalaqtikput atiqagñiqsuaq Lydia-mik. Taamna tunniugqairuanuniqsug sunauraammağiksuanik ukiñhaanik, aggiqsuanumapluni nunaaqqianiñ Thyatira-m. Kamaksriruanuniqsuaq Agaayutumik. Aasriñ Agaayutum piyumiñaqsiqkağaa akuqtuñiksaranun Paul-num uqagikkaniñik. ¹⁵ Taamna ağanuq paptakkaukami piqasiqhuni tupiqatiunijñik ilaan aiyugaaqlugich itnaqhuni, “Ukpiqtuanunasugigupsitña utlaututtitchi tuppamni itchaqtuagusi.” Kayunağñigai tukkiqługichaasiñ.

Paul-lu Silas-lu Isiqtauhak Philippi-mi

¹⁶ Uvlut iñatni iniqsrugviptiknun utlautiñhaptikni kipaluuniksuaq niviaqsiğaksraq nalautkikput. Ilaa tuungaqtaqagniksuaq taatnatchikun sanñiqahigmigun sivuniksriqipluni, aasiñ atqunaq manijmik piññautinikkaña atanni. ¹⁷ Taavruma Paul-lu uvagullu maliqsiğaatigut niplapluni itna, “Ukua iñuich savaktai kamanagñiqsruruum Agaayutum.” ¹⁸ Iñugiaktuanu uvluni taamna niviaqsiğaksraq taatnagniqsuaq. Uvvaasiñ Paul-num ağıuplugu kinjaqlugu irrusiq itnagnigaa, “Jesus Christ-nun atqagun tiligikpiñ anitquplutin taavrumakña.” Tavrauvaaguq tuungaqtaq aniñiqsuaq niviaqsiğaksramiñ.

¹⁹ Tavra pigirai ilitchugikamij maniññanjiutrinj piqsiğniqman Paul-lu Silas-lu tiguñigaich. Kaliksraqługik katimmavinjmuutiniğaiç sivulliuqtinjitñun. ²⁰ Rome-mağmiumun atanniqsuqtinun tikiutinigaich itnaqhutin, “Ukua iñuich Jew-nuruat akatchirut iñunjik nunaaqqipsitfi. ²¹ Iñisautriplutin

agaayusriqisruuruat suli qulliuruat aġnat. ⁵ Aglaan Jew-ġuruat siqñaliġñiqsut. Katitchiñiqsut nalaunġaniuranġitchuanik iññukhutinj piqatiksraġmiknik. Ilinġisa nunaaqġim iñui akatkaqsiñiġaich. Isiġiaġniġaat Jason-ġum tupqa pakakhutinġ Paul-miġlu Silas-miġlu iñuñnuutisukġlugik. ⁶ Aglaan paqinjitiñamisigik Jason-lu atlatlu ukpiqtuatlu kaliksraġniġaich nunaaqġim aġalataiñun. Tavraniasiñ Paul-lu Silas-lu pasipluġik niplianiġqsut itna, “Taapkuak iññuk akatchiñiqsuk iñuñnik nanipayaq. Pakmatuuq nunaaqġiptiknuñniġqsuk ⁷ aasiñ Jason-ġum tukkiqsimapluġik. Paaqtañniġaich tillisai umialġum Rome-mi, uqaqhutinj atlamik umialiqaġnipluġu atiqaqtuamik Jesus-mik.” ⁸ Taatnaqmata iñuġiaġtuat iñuich nunaaqġimlu aġalatai akanniġaich uqaatchaġutihilġmun. ⁹ Taatnamik aġalati Jason-lu atlallu annitchiqsinniġaich maninjñik aasiñ aullaqtitluġich.

Berea-miilħak

¹⁰ Unnupqauraqman ukpiqtuqaġtiniġnik Paul-lu Silas-lu aullaqtinniġaich Berea-mun. Tavrani utlautilġiñniġqsuk Jew-ġuruat katraġvianun sivuanisun. ¹¹ Iñuich Berea-mi uqaġtisunatlukpayaaġniġqsut apkunakġa Thessalonica-ġmiuniñ. Tusaayumallapiaqhutinj uqaġi naalaqġuġu, suli uvluġaġipman Agaayutim uqaġhi iñisaġniġaich iñitġuġiniapiaqġuġu tamanna Paul-ġum uqaġikkaġa iñumutuutilaaġaġun. ¹² Iñuġiaġtuat tavrani ukpiqsriġiñiqsut, iñuġiaġtuat qulliunuplutinj Greek-ġuruat aġnatlu aġutitlu. ¹³ Aglaan Jew-ġuruat Thessalonica-mi tusaaniġaat Paul-ġum Agaayutim uqaġhiñik quliaqtuqaġnipluġuġtuq Berea-mi. Taatnamik tavranaqtiġniġqsut akatchiaqsilġitlutinj iñuñnik isaahñiaaġuġuġich. ¹⁴ Ukpiqtuat qilamiksriġiñiġaat Paul aullaqupluġu taununġa taġium siñaanun, aglaan Silas-lu Timothy-lu tavraniittuiñniġniġqsuk Berea-mi. ¹⁵ Taapku aullautriruat Paul-mik taununautinniġaat Athen-mun. Taapkuali Berea-ġmiut utiġniġqsut. Paul-ġum uqaġtitquniġik Silas-lu Timothy-lu iñmiñuqpluġik piyumiñaqsiqauraqpaknik.

Athen-miilħa

¹⁶ Paul taqġihġimiñi Silas-miġlu Timothy-miġlu Athen-mi aliatchal-lapiġniġqsuq qiniġami iñuġiaġtuanik aañuanik nunaaqġimi. ¹⁷ Paul uqaqatiqaġniġqsuq Jew-ġuruaniglu katraġvianu suli Jew-ġunġitchuaniglu agaayyiaqtaqtuaniġ. Uvvasuli uvluġaġipman uqaqatiginiġai nalautnamigich atautchimugvianu. ¹⁸ Taatnaqami nalautchikami Epicurea-ġuruaniglu Stoic-ġuruaniglu iñisautriñitñik qapiqsigiutraqaġiġniġqsuq. Iñajich uqaġniġqsut, “Sumik una uqavaaħakti uqaksraqtuva?” Iñajilliguuq niplianiġqsut, “Atlanik agaayyutinik una uqaqapalliqsuq.” Taatnautiginiġaarguuq Paul quliaqtuqman Jesus-mik suli aġitqihġmik. ¹⁹ Aasiñ tikiutiniġaat Paul sivuġaatnun katimaruat Areopagus-mi itnaqġuġu, “Iñisimasukkaluaqtuġut tamarrumiña nutaamik iñisauttutigikkapnik. ²⁰ Iñaja tusaakkapta atlayuagigikput. Iñitġuġisukkikput qanuutautilaaġa tamarruma.” ²¹ Tamaaniġlu iluqaġniġ Athen-naġmiut suli avakġaqtat tavrani naalaguuniġqsut tamarrumuuna nutaupluġu tusaakkaġmikun unniñ uqaksraqtuutigiġluġich.

²² Tavrani Paul qikaġniġqsuq sivuġaatnun taapku katimaruat Areopagus-mi itnaqhuni, “Athen-naġmiut! Iñitġuġigiga agaayyutinik ukpiqsriġlapiġi. ²³ Pisuktaulħamni nunaaqġisitiñi qiniġitka agaayumaniġvigiġkasi. Paqittunġa aañuqaġtuġviniġmik aglaqqaġtuamik, ‘Agaayyutmun nalukkaptiknun.’ Taavrumuuna agaayumaniġvigiġkapsitiñun nalugaluaqġuġu uqaġtiniġipsi.

24 Agaayyun iñiqtaqaqtuq nunamik suli supayaanik imagikkanñiik. Atanguruaq qilañmilu nunamilu irviqañitchuq agaayyuvikpañni iñuich iñiqtañitiñi. 25 Unniñ tunñañitchuq iñunñun qaitchiñiksrañatnun inugikağmiñik atakkii iñupayaat qaitchigai iñuuliğmiglu aniğnigmiglu supayaaniglu. 26 Iñunmiñ atautchimiñ iñiqtağigaa iñupayaat, taamna agğivigiplugu iñuuniqtuapayaat iluqaani nunami. Sivuan iñiqtağigaluaqnagich sivunniqsimagai qanutun suli nani iñuich iñuutilaaksrañat. 27 Agaayyutim inillañniğaa taatnatun iñuich pakaagikpatni paqitauyuminaqsipłuni atakkii Agaayyun qanitkaluaqtuq iluqaptikni. 28 Atakkii ilaagun kisan iñuuniqħutalu aulaalukħutalu ittugut. Taatnağħutiñ agłaktipsi ilañisa uqağigaa itna, 'Uvaguttuq ilaan qitunğagigaağitug.' 29 Tavra qitunğaginiqmatigut isumaruksrañitħugut Agaayyutim irrusia atriqağasukniagługu aanguanik maninñik kaviqsaanik naagaqaa qatiqtaanik unniñ uyağañnik piliukkanik savayulħatigun iñuich. 30 Taipkunani ukiuni iñuich nalupłutiñ piłħatni Agaayyutim tautuiñagaa ilħat aglaan pakma tillisiqagaa iñupayaat mumiqplugu killukun ilħatniñi. 31 Ilaa nalunaiqsagaqtuq uvlumik atanniqaqsigumi nunam iñuanik nalaunñaruałikun tumigiplugu iñuk piksraqtaagimakkani. Ilaan nalupqinaiağniğaa iñupayaanun anipkaqamiun piksraqtaagimakkani tuqutaulħaniñ."

32 Tusaakamitruñ Paul-ñum uqaagtuutaa anitqilukun tuqutauliğmiñ ilañisa tipsisautiginigaa aglaan ilañilli nipligñiqsut, "Naalaqtaup-saağukkiptigiñ." 33 Tavra Paul-ñum uniññiğai katimaruat. 34 İlañisa iñuich piqasiğniğaa ukpiliqħutiñ. Piqasiqsai ilaqağniqsut Dionysius-mik, ilañnatniglu Areopaa-ñuruat ağnamiglu atilimik Damaris-mik suli atlanik.

18

Paul-ñum Corinth-miñħa

1 Taatnaanikami Paul aullaqħuni Athen-miñ Corinth-munñiqsuq. 2 Taamani nalautchiñiqsuq Jew-ñuruamik atiqatuumamik Aquila-mik animaruamik Pontus-mi suli ağnaatnik Priscilla-mik. Tavrunaptuq tikitqammigñiqsuk atakkii Rome-mağmiut atangata Claudius-ñum aqpiğiplugich Jew-ñuruapayaat Rome-miñ aullaqplugich. Tavra Paul-ñum qiniğiağniğik. 3 Piññañniutiqağniqsuk iñuuniutigiplugu palapkarriuraliğmik atriplugu Paul. Taatnaqħuni tukkuñiqsuq taapkuñnuña. 4 Aasii minguiqsigağipmata Jew-ñuruat katrağviatni uqaqatiqağniqsuq Jew-ñuruaniğlu Greek-niglu ukpiliqsinniaqługich.

5 Silas-lu Timothy-lu Macedonia-miñ tikitmaknik Paul-ñum aullağniñaniñniğaa quliaqtuatłıki tusaayugaallautamik Jew-ñuruanut uqautigiplugu taimña Jesus Christ-ñuniplugu anniqsuqtauniplugulu. 6 Jew-ñuruat igłuliqmatni uqaqħutiñ piğiılıplugu, Paul-ñum ipsunniğaa qavia atnuğamiñiñ aasiñ ilaan kanjisiqpaqsaqługich qanuqħuni taatnağmiñik itnaqħuni, "Anniqsuqtitħumiñaitkupsi patchisigiruksraursi ilipsitñun. Uvaña patchisaiqsuña. Uvakñaniñaglaan Jew-ñunñitħuanun quliaqtuağisiruña." Taatnaqqaqługich uninñiğai. 7 Paul nayuutiasirur tuqpani Jew-ñunñitħuam atiqatuum Titius Justus agaayusuurum Agaayyutmun. Tupqa silalligiplugu Jew-ñuruat katrağviata inniqsuq. 8 Crispus, qaukiğ Jew-ñuruat katrağviatni, ukpiğiağutiniğaa Agaayyun qitunğaqtuummagmi. Suli iñugiaktuat Corinth-ağmiut tusaakamın uqaliğmik ukpiqsriłiğmiñiqsut suli paptaaqtıltuñ. 9 Unnuat ilañatni Paul qiniqquurağniqsuq. Agaayyutim

uqautiniġaa itna, “Iqsisunjaqnak! Sivutmun uqaġiñ! Qapiqtasunjaqnak!
 10 Piqasiumagikpiñ. Kia-unniiñ iñuum aniyasaagumiñaitkaatin atakkii
 uumani nunaqqimi iñugikkatka iñugiaktut.” 11 Ukiuq avvaġmik iłqasiqlugu
 Paul inniqsuq tavrani iłsautripluni iñuñnik Agaayyutim uqałhanik.

12 Gallio kavanaunjuḡpaqtitlugu Greece-mi Jew-ñuruat katiplutin
 tigguglukuḡ Paul uqaqsittaagvinmuutiniġaat 13 itnaqhutinj, “Uuma
 iñuum ukpiliqsinniaġai iñuich agaayutquplugich Agaayyutmun
 akikñjaqlugu maligutaksraq.” 14 Paul-aasiñ nipliñhiñaaġuqtuġlu Gallio-
 m uqautiniġai Jew-ñuruat, “Taamna iñuk iñiqtaqaqpan nalaunñaitchuamik
 tuvraqtaksrallu tupiginijlughich, nalaunñanayaqtuq uvamni naalagnijiksraġa
 anuqsrusiłuñja ilipsitñun. 15 Aglaan pasikapsiun uqałiqtigun iñuillu
 anujisigun ilipsiłu maligutaksrapsigun, ilipsitñik iħuaqsataksraġigiksi.
 Taatnatchisigun atanniqsuiyumiñaitchuñja.” 16 Taatnaanikami anipkaġniġai
 uqaqsittaagvinmiñ. 17 Jew-ñuruat tigguglunniġaat Sosthenes, aňalataa Jew-
 ñuruat katraġviata, ipiġaqtuqlugu sivugaani uqaqsittaagvium. Aglaan Gallio-m
 suqutiginjiniġai.

Paul-ñum Utiħa Antioch-mun

18 Iñugiaktuani uvluni Paul itkaluaqami Corinth-mi ukpiqtuaqatmiñi
 uniñniġai piqasiqħuni Priscilla-miġlu Aquila-miġlu tiksiquħutin ġyria-
 mun. Sivuanu ayaliksrāġmi Cencreae-miñnāġmi niaqqi salipkaġniġaa
 piłġusiatitun Jew-ñuruat piisigiplugu akiqsruutmiġun Agaayyutmun. 19 Paul-
 kut tikiñniqsut Ephesus-mun. Utlautipluni Jew-ñuruat katraġviatnun
 tavrani uqaqatiqaġniqsuq Jew-ñuruanik. 20 Ittuatluuraallaqugaluaġniġaat
 inmikni aglaan Paul anijiniñniqsuq. 21 Unitkaqsikamigich uqautiniġai,
 “Agaayyutim pitqutigikpagu utiġiħitchuñja ilipsitñun.” Aullagiñniqsuq
 Ephesus-miñ uniakun aasi ilaan uniñniġik Priscilla-lu Aquila-lu tavrñja.
 22 Tikitñami Caesarea-mun utlautipluni Jerusalem-mun qiñiġiaqlughich
 ukpiqtuanñuruat tavrakñaaasiñ aullaġniqsuq Antioch-mun. 23 Tavrani
 itkalualġitñami qanutuntai aullalġiniñniqsuq Galatia-mun Phrygia-munlu
 pitchuksaaġiaqlughich iluqaisa ukpiqtuat.

Apollos Quliaqtuaħa Ephesus-mi

24 Jew-ñuruatliguuq iłanāt atiqaqtuuaq Apollos-mik animapluni Alexandria-
 mi tikiñniqsuq Ephesus-mun. Taamnaguūq uqalġuraunjuñiqsuaq
 kanjqsimmaaġiksaunjuḡpluni Agaayyutim uqałhanik. 25 Iłsasiaqahuni
 Agaayyutikun aasiñ piyummatiqallapiāqlugu iłsauttutiginigaa Jesus
 nalautilugu. Aglaan Apollos-ñum iłsimahñiñaaġniġaa John Paptaaqtitchirim
 quliaqtuaġiħalu paptaaqtitchiħalu. 26 Uqautriaqsiniqsuq taluqsrautaiqħuni
 Jew-ñuruat katraġviatni. Priscilla-mlu Aquila-mlu tusaakamitku
 agġisiñiġaaq kinunigimiknun aasi iłsautipsaaqlugu sukuitlukuḡlu Agaayyutim
 annautriłlatilaanjanik iñuñnik. 27 Apollos sivunniġman aullaġukħuni
 Greece-mun ukpiqtuanñuruat Ephesus-mi ikayuġniġaat aġlakħutin
 ukpiqtuaqatiumiknun Greece-mi pitchuksaaqlughich paġlatquplugu taakmani.
 Apollos tikitñami ikayuutaullaapiāniqsuq ukpiliqsuanun Agaayyutim
 iħuaqqutriħagun. 28 Kanjqsiniqsipługu uqaqtuutriħiġmiġun akiłitłaniġai
 Jew-ñuruat aasiñ uqaqatigiħiġmikni Agaayyutim uqałhatniñ nalunaigaaqlugu
 taamna Jesus Christ-ñuħa.

1 Apollos-li Corinth-miititlugu Paul-li kukiłukhuni kivataagun tikiłgatağniqsuq Ephesus-mun. Tavraniġuuq nalautchiñiqsuq ilañitñik ukpiqtuat. 2 Apiqsruğniġai, “Akuqtuivisi Ipqitchuamik Irrutchimik ukpiliqapsiaglaan?” Taapkua kiuniġaat, “Tusaanjiñniqsugutunniñ Ipqitchuamik Irrutchiqaqtılaañanik.” 3 Paul-ñum apiqsruğniġai, “Qanuqhusimi paptaaqtitpisi?” Taapkua kiuniġaat, “John-ñum paptaaqtitchisaagun.” 4 Paul-ñum itnağniġai, “John paptaaqtitchiruaq iñuñnik mumiksuanik killuqsautmikniñ. Uqautiniġai Israel-aagmiut ukpiqsriruksrauħat agġiqsuksrauruamik kinumigun, taavrumiña Jesus-mik.” 5 Tusaakamitruñ paptaaqtitauniqsut atqagun Atanġuruam Jesus. 6 Aasiñ Paul-ñum aksikmagich argañmiñik Ipqitchuam Irrutchim ukpiqtuanjuruat aňalatkaqsiñiġai. Uqaaqsiñiqsuq uqautchikun kañiqsiñatłaitchukun suli sivuniksriqipmiñiqsuq. 7 Iñugiaktılaaqağniqsut qulit malġuiyuñnamik iñuñnik.

8 Paul inniqsuq tavrani piņasuni tatqiñi isaagaqhuni Jew-ñuruat katraġviatnun. Uqagatauniqsuq taluqsrautaiqhuni iñuñni Agaayyutim añaayuaqataanik ukpiqsriłiqsinniaqługich. 9 Aglaan ilañich taapkua pitchiġiłauniqsut ukpiqsriñitłutin. Uqautiġiaqsiñiġai akiliłiqluġu agaayyutikuagiġaq katumaqatiumiknun. Taatnaqhuni Paul-ñum uniñniġai maliktitluni ukpiqsriuranun inmigun. Aasiñ uvlugaġipman ilisautriaqsiñiqsuq Tyrannus-ñum ilisautriviani. 10 Taamna atuummiñiġaa malġuñni ukiuñni. Taatnamik iluqatiñ iñuich Jew-ñuruatlu Jew-ñuñitchuatlu iñuuniaqtuat Ephesus-ñum avataani tusaaniġaat Agaayyutim uqaħa.

Atuumaruq Iğñiġutaiñun Sceva-m

11 Agaayyun iñiqtagağniqsuq quviqnaqtuanik tumigiplugu Paul. 12 Iñuich iniqsruğniġaat Paul qaitquplugich nasaġaurat atuanikmagich. Iliñisa tikiutiniġaich atniġñaqtuanun. Ilikamisigik nasaġaurat atniġñaqtuanun iluaqsikkauniqsut suli irrusiqluich unitługich. 13 Ilañich Jew-ñuruat iñuuniağniqsutunniñ irrusiqluiyaipłutin iñuñnik. Iliñich igliġagumaatchañniqsut nunaaqqipayaanun. Uuktuagnaġaat anitchiullalikraqtiñ irrusiqluñnik Jesus atqagun, nipliutruqlugich itna, “Tiligiñi anitquplusi atqagun Jesus Paul-ñum quliaqtuagikkañagun.” 14 Sceva-m Jew-ñuruat qaukiat agaayuliqsiñisa tallimat malġuñnik iğñiġutai uuktuappaalukmiñiqsuttuuq taatnatun. 15 Aglaan taapkua irrusiqluich nipliutiniġai, “Jesus ilisimagikput suli Paul ilisimapmiplugu. Aglaan ilipsi —kisuvisi?” 16 Taatnaguñ nipliutiqqaqługich inuum irrusiqlulugum mitchiqiniġai piyukługich. Tatamnaqsillapiaqlugu akiłiñiġai. Taapkuaguñ taatnasigağniaqtuat pikiagnaqsut tupiġmiñ atniaqtat suli atnuġaigutrat. 17 Iluqagmiñ Jew-ñuruatlu Jew-ñuñitchuatlu Ephesus-mi tusaakamitruñ tamanna atuumaruq iqsitchañniqsut. Taluqsriłiğniqsut atañuruam Jesus atqanik. 18 Iñugiaktuat ukpiqtuaguqtuat uqagaqsiñiġaat sagviqlugu iñuñnun iñuuniaġaluħiqtin añatkukun. 19 Suli iñugiaktuat ilisaqquatu atankuħiğnik katitlugich makpiġaat ikipkağniġaich iluqaitñun qiñiğnaqsipługu. Kisiqipmatigik makpiġaat akisutilaanat 50,000 taalanuniqsut. 20 Taatnailipluni Agaayyutim uqaħa siaminniqsuq suli iñugiaktuat iñuich ilitchuqsriplutin sanjñanik.

²¹ Kinuagun Paul Ipqitchuam Irrutchim sivulliutaagun sivunnigñiqsuq Macedonia-kuagukhuni Greece-kunlu utlautipluni Jerusalem-mun. “Taavrumunjaqaaqluñja igliqtuksraugisiruja Rome-mun,” itnağniqsuq. ²² Timothy-lu Erastus-lu ikayuqtinñi tuyuginigik Macedonia-mun innağmi Ephesus-mi unjataaniļu.

²³ Taatnałhatni tamaani Ephesus-miut akatauniqsut tamarrumuuna agaayyutikuagıakun. ²⁴ Inuk suliuqti atıqagñiqsuq Demetrius-mik. Agaayyuvıññualıuğniqsuq aanguanik atıqaqtuamik Artemis-mik manıñmiñ qatıqtaamiñ. Taatnaasii savaanata maniññaktıtpagağniğai savaktit. ²⁵ Taatnaqhuni tuqluğniğai luğaisa savaktini piqasıquplugich atlanik piññualıuqtinik aasii nipliutıplugich, “Anıtiit, ilisimarusi taavruma savaapta maniññaktıllautagağıgaatıgıt. ²⁶ Ilıpsi ilıitchuğıgıksi qanıgli taimña Paul nipliğagılha aanguat inıqtauruat inuktıgıun agaayyutaunıññıplugich. Uvani Ephesus-mi suli iluqaaniyuñnak Asia-mi inuğıaktuat inuıch malığualıgıach ilısauttutai. ²⁷ Pakma ilırugıt navıanaqtuamun savaagıkkapta piñiksrañanun. Taatnałhiñanıjıtuq. Atuumanıaqpaluktuq taamavruma agaayyuvıkpauam aanguaqpauran Artemis suuyumiñaiñiksrañja suli taavruma aanguaqpauram piıgukkaugısiñiksrañaptuuq, taavruma aanguaqpauram putqatagvıgıkkanjata inıpyaam Asia-mi unniıñ iluqaani nunam.”

²⁸ Taapkuaguıuq inuğıaktuat tusaakamıtrıñ tamanna qınnanıqsut aasiiñ igıallaksaghutıñ, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ²⁹ Akarrutaauruıaq sıamınnıqsuq iluqaanun nunaaqqımun. Taapkuıa akıllııruıaq tıgıuplugik Gaius-lu Aristarchus-lu, malıguk Macedonia-ğmiuk Paul-ñum iglıqatik, aullautinıgıach katımmavıkpauragmıknun. ³⁰ Paul-tuugıuuq taamuñagukkaluağniqsuq uqagağıgıni katımarıanun aglaan ukpiqtuıaqatıunıñ pitqunıññıgaat. ³¹ İlanısalı qaukñııch ilannaanıñ qanıuğniğıaat qıñıqtıtqunıtlıgıu katımarıanun. ³² Taamapkuıa katımanıqtutilaağmıknı uqaatchagısimanıqsut. Avvağııksınnıqsut kanıqısimallapiasunıaqnagu sumik kattutıqatılaaqtıñ. ³³ Jew-ñuruat Alexander saqınnıgaat sıvuğatnıun katımarıat uqagvıñmun nipliutıksraqaqhunıkiı. Urrıqaplugich uqaqñıuragałuağniqsuq inıñnıun. ³⁴ Inuıch ilıitchuğıkamıtrıñ Jew-ñutilaañja iluqagmıñ igıalanıqsut malıgıñni sassağniyuñnaanıñ itna, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ³⁵ Kısıaimmataı nunaaqqıim anıalataata nıpaıqsılğataqamıgıch inuğıakpaurıaqtuat nipliutıñıgıai, “Ephesus-miut! Inıpyaam ilısımagaı Ephesus-mi piqalha agaayyuvıkpauranınik kamañıqtuam aanguam atrılanıruıam atqatıtılıgıu pakmakñja qılanımiñ. ³⁶ Tamanna kıa-unniıñ piılaağılğuitkaa. Taatnagısi nıpaıqsuksraurısi, qanıuñaktıtçıñıgııqıtçı. ³⁷ Inıñuk uvıñnıatıñıgısi ivayaqtıunıtkaluaqtıtılugik agaayyuvıkpapsıtıñıñ unniıñ uqaqanıtkaluaqtıtılugik akıknıagılıgıu aanguaqpaurıaqıt. ³⁸ Demetrius-ñum suli savaktıñ akıknıatıqagıumıtrıñ nallıat inuıch, ittıt pivıksrat uqagsıttaahıgmıun suli taatnatchımun nalunıaqsaqatıgıt atanıgınik. Taapkunıñja inuıch tıkiıtıtılagaıch agvısitıñ. ³⁹ Aglaantıuq piqagñıgıpsı qanıutchımik piğısukkapsıtıñik inıllalıñıaupmııq nalaullıgıu katımalhatni nunaaqqıim inıñıñ. ⁴⁰ Nıyuıagnallapıaqtuamı ittıgıt itnaılıplıgıu akataulhatıgıun ugılpak. Pısanıtuugıtıksrıitıgıu igıalııqıpt qaisaksrıitıchugıt agvısiksrallautamık.” ⁴¹ Taatnaqqaqlıgıch ağııpkagñıgıaa katımalhat.

¹ Akataulḡataanikmata iñuich Paul-ñum katinnigai ukpiqtuat. Tavra pitchuksaaqqaaglugich aullaḡniqsuq Macedonia-mun. ² Iḡliḡmiñi tamatkunani nunaaqqiñi uqautriñiqsuq ukpiqtuanik pitchuksaaḡillapiahuni sivutmuquplugich. Aasiñ tikilḡitluni Greece-mun, ³ aasiñ nayuutiniqsuq tavrani pinjasuni tatqiñi. Kinuagun utiaqsiñiqsuq Syria-mun umiakun. Iltchuḡiniḡai Jew-ñuruat sivunniulhat piyaqquḡukhugu. Taatnaḡhuni iḡliḡniqsuq Macedonia-kun. ⁴ Sopater Pyrrhus-ñum iḡñiña Berea-ḡmiu, Aristarchus suli Secundus Thessalonica-ḡmiu, Gaius Derbe-ḡmiu, Timothy Lystra-ḡmiu, Tychicus suli Trophimus nunañaniñ Asia-m tuvaaqatiginiḡai. ⁵ Aullaḡniqsut sivuptikni Troas-mun aasiñ utaqqipluta tavrani. ⁶ Kinuagun niḡiqpagvikaam puvlanḡniḡaaniq qaqqianik atuumaanikman tiksigsugut Philippi-miñ aasi tallimat uvlut kinuatigun Troas-mi ilaliḡlugich taipkua sivuptikni aullaqtuat. Tavraniasiñ nayuutipluta akunniqsaañi.

Paul-ñum Aqulliuplugu Troas-miitha

⁷ Sivulliuplugu uvluani akunniqsaañ katirugut atautchimun nullautchiḡviliqiniqhuta. Atakkii aullaqhuni uvlutqikman Paul-ñum quliaqtaugviginigai katimaruat unnuaqpaguḡataqtitlugu. ⁸ Iñuḡiaktuanik naniqtaqt gulligmi katimmaviptikni. ⁹ Nukatpiaḡḡuuq atilik Eutyclusmik aquppiñiqsuq iḡalḡum siñaani Paul uqaqtitlugu. Taamna Eutyclus siñiññaliñlapiqhuni kisaiimmatai siñiksagñiqpuq. Taavrumakñaasii qulligiñiñ pinjauakniñ init katanñiqsuq nunamun. Iñiñ tikitmatruñ tuquanñiqsuq. ¹⁰ Paul-aasiñ atqaqhuni qulanñiqsiamun iqittaḡniḡaa nipliḡhuni, “Isumatuyaaqasi! Iñuuruqsuli.” ¹¹ Utianikami tatpakmunña autaḡniqsuq qaqqiamik niḡiplutiñaasiñ. Aquagun Paul-ñum uqautipsaaḡniḡai uvluḡataqtitluguaglaan. Tavra aullaḡniqsuq. ¹² Iñuich taimña nukatpiaḡ aggsiñiḡaat iñuuplugu. Aasiñ iñupayaat quviatchallapiḡniqsut.

Iḡlauthat Troas-miñ Miletus-mun

¹³ Tavraasiñ ayupluta umiaqpanmun tiksigsugut Assos-mun. Taavrumani nunaaqqimi ikisaḡumaplugu Paul sivuniqtaqtaq timautchukhuni. ¹⁴ Paul-ñum ilaliutikamisigut Assos-mi uvagut ikipkagikput umiaqpanmun iḡliqtuiñaqhutaasiñ Mitylene-mun. ¹⁵ Taavrumakña tiksilḡitchugut uvlaakuaḡun tikitlugu Chios qikiqtaq. Uvlutqilgitman Samos-mun atlamun qikiqtamun tikitqaaqhuta, pinjauatni uvlut kinilitchugut Miletus-mun. ¹⁶ Paul sivuniqagñiqsuq nutqaḡñitluni Ephesus-mun akuniitchunñitluni Asia-mi. Tikiluaguliḡniqsuq Jerusalem-mun, itchukhuni taamani piyumiñaqpan uvluani Pentecost-liqkpaata Jew-ñuruat niḡiqpagvikaanata.

Paul-ñum Uqaḡuiqsaañha Ephesus-miut Qaukñitñun

¹⁷ Miletus-miñ Paul-ñum qanniḡniḡai ukpiqtuanuruat qaukñiñich Ephesus-mi katimaqatigisukhugich. ¹⁸ Taapkua tikitmata nipliutiniḡai, “Iñisimagiksi iñuuniñiḡa akunnapsitñi taivrumakña sivulliuplugu uvluñi tikitñma Asia-mun. ¹⁹ Atanḡuruuq Jesus savautigiga iluqnauḡhuna. Ilaatniñu qulvisigun unniñiñ sakiḡnuḡutitigun Jew-ñuruat nagliksaaqtitkaanata. ²⁰ Iñisimaplusi anniqutitlaitkipi supayaamik ikayuutauyumiñaqtaumik ilipsitñun uqautriñamni ilisautiplusi katimmavinñi suli kinunnapsitñi. ²¹ Jew-ñuruatlu Jew-ñunñitcheatlu atisiplugich alḡaqsruḡitka killuqsautñitñiñ Agaayutmun mumiquplugich suli Atannaptiknik Jesus-mik ukpiqsritquplugich. ²² Pakma Ipqitchuam Irrutchim piyumapkaḡhuna Jerusalem-mun aullaḡniaqtuna ilisimanñitkaluaḡlugu qanuq irrutikkauñksraḡa taamani. ²³ Aḡlaan ilisimatuaḡiḡa una, iluqanñiñ nunaaqqiñi Ipqitchuam Irrutchim

kiligağigaana isiqtaugisiñipluᵇa naglikssaaqtitaugisiñipluᵇalu. ²⁴ Aglaan iñuuliga pitluktuanuñitchuq uvamni. Naatchisuktunᵇa savaamnik Atanguruam Jesus qaisarjanik uvamnun, Ilaan uqaqupmanᵇa tusaayugaallautamik Agaayyutmun ihuqaqutiginiplugich iñuich. ²⁵ Akuni itkaluaqtuanᵇaa ilipsitñi quliaqtuağiplugu Agaayyutim uqaᵇa ilipsitñun, aglaan pakma ilisimagiga ilipsitñun qin̄itqikkumiñaiñiᵇa. ²⁶ Taatnaqlugu kilikkipsi pakma, nalliqsi anniqsukkauyumiñaiñiñiqpan ukpiqsriᵇikun patchisauyumiñaiqsunᵇa, ²⁷ atakkii anniqqutin̄itlusi uqautikapsi iluqaan Agaayyutim sivunniutaanik. ²⁸ Qaunagiyumuusi ilipsitñun suli ukpiqsriruapayaanun Ipqitchuam Irrutchim qaunaksraqsrirrutigikkan̄i ilipsitñun. Munaqsriğugusi Agaayyutim iñuiniñi pigiliutikkaniñun iğñiğmi tuqqutauᵇahagun. ²⁹ Nalun̄itkiga aullaanikkuma ilisautrit ittuat iqsiñiaqtuatun amaqqutitun tikitkisiᵇihat akunnapsitñun, aasii atniilutinj ukpiqtuanik. ³⁰ Suli akunnapsitñiñi iñuich sagviğisirut sagluuqtuaqtit ukpiqtuanik maliksuaqtitchiñiağutin̄i in̄miknun. ³¹ Qaunakkiagikkumuusi. Itqagilugu uvañnun qulvisigun algaqsruᵇiqsi pin̄asuni ukiuni uvlun̄itñi unnuaqtuummaisa. Taatnamik munağitqugipsi. ³² Pakma agaayyutigipsi Agaayyutmun qaunagitquplusi suli maliktuatquplusi uqauttutaanik ilisautigikkağma ilipsitñun. Agaayyutim sayaksraqağaasi suli qaitchilusi ikayuutmik pigikkağmiñik iluqaitñun iñugikkağmiñun. ³³ Uvaᵇa kaviun̄itchuᵇa iñuum manianik naagaqaa atnuᵇaaniñik. ³⁴ Ilisimagiksi argannik savaaqaliga piqağniutigiplugich supayaamik tuvaqatiumalu inugikkaptiknik. ³⁵ Tamatunuuna ilisautianikkipsi sakuuguni iñuum ikayuᵇiᵇksrañjanik sayaitchuanik itqagilugu Atanguruam Jesus-ñum uqauttutaa itna, ‘Quvianatluktuq aatchuiruni aachuusiaqaligmiñ.’”

³⁶ Paul-ñum uqaqaututianikamigich sitquqatiginigai in̄iqsrudigmun. ³⁷ Qianiqsut iqitlugu Paul kunikᵇugulu, ³⁸ aasiñ aliasruutigiplugu nipliᵇa qin̄itqikkumiñaiñiñipluni ilin̄itñun. Tuvaqatchiğñiᵇaat ikityaqman umiaqpan̄mun.

21

Paul-ñum Iglauᵇa Jerusalem-mun

¹ Tavra avitnapta ilin̄itñiñi tiksighuta nalğuqhuta ikaaqtugut qikiqtamun Cos-mun. Uvlutqikmanaasiñ tikitichugut qikiqtamun Rhodes-mun tavrakᵇaasiñ tiksilgitluta Patara-mun. ² Tavrani ilitchugigikput umiaq ikaagñiağniqsuaq Phoenicia-mun. Taavrumuᵇa ikipluta tiksilgitchugut. ³ Qin̄iqnaqsipman qikiqtaq Cyprus un̄alliñaan̄agun qikiqtam tiksigsugut Syria-mun. Tyre-mun tulaktugut, taavrumaniasiñ taamna umiaqpaq niuriñiaqhuni usiamiñik. ⁴ Paqitlugich ilanjich ukpiqtuat nayugivut akunniqsaaᵇi. Anjalataagun Ipqitchuam Irrutchim in̄iqtiğaluağaᵇat Paul Jerusalem-muqun̄itlugu. ⁵ Aglaan tavrani irviksraqput nun̄itman aullalgitchugut. Iluqağmiñ ukpiqtuat ilaqatituummağmiñ suli qitun̄gaqtuummağmiñ malikkaatigut silataanun Tyre-m. Tasamaniasiñ tağium siñaani sitquqhuta in̄iqsrutugut. ⁶ Tavra ikikapta umiaqpan̄mun ilin̄iᵇli airut.

⁷ Tyre-miñ tikitichugut Ptolemais-mun. Taavrumani piqasiᵇigitkivut aniqatiut nayuqhugich uvlumi. ⁸ Uvlutqikman pisuktuaqhuta tikitichugut Caesarea-mun. Taavrumani uqaqtim Philip-ñum tupqanukapta nayuutirugut ilaani. Philip tallimat malğugūutigikkan̄at ikayuqtiksraqtat Jerusalem-mi piksraqtaan̄uruat. ⁹ Taamna Philip paniqağniqsuaq sisamanik

niviaqsianik uifñinigiñlaanik sivuniksriqirauplutiñtuuq. ¹⁰ Inñanikmiugullu qapsiñi uvluni sivuniksriqiri atilik Agabus-mik aggigiñiqsuq Judea-miñ. ¹¹ Aasii utlakamisigut Paul-ñum tapsia tigukamiuñ isiganñi argaññilu qiliñigaiñ nipliñhuni, “Taata Ipqitchuaq Irrusiq nipliñsuq taatnatun, Jew-ñuruat Jerusalem-mi qiliqsruqisigaat marruma tapsim iñua aasii Jew-ñunitchuanun qaisağilugu.” ¹² Taamna tusaakaptigu uvagutlu atlatlu tavraniittuat uqapsağaluağikput utlautitqunjitlugu Jerusalem-mun. ¹³ Aglaan Paul-ñum kiugaatigut, “Suvaata qiaplusi sayaiğniaqisitiña? Uvaña itqanaigutianiksimagiga qiliqsrukkauñksraq Jerusalem-mi unniñ tuqputauliksraq piqusigluña Ataniğmik Jesus-mik.” ¹⁴ Nutqaqtilguitiñaptigu nipliñiñiñiğikput, “Agaayyutim pitqutaa iñiqtauyumuñ!”

¹⁵ Ipsağaluaqta pagnapluta aullaqtugut Jerusalem-mun. ¹⁶ İlanisa ukpiqtuat Caesarea-miñ tuvaaqatchiğaatigut Mnason-ñum kiñunğanun nullañaviksraptiknun anaqami. Mnason-guuq Cyprus-miññuruuq ukpiqtuağuniqsuaq sivulliqsigun sivuaniimma.

Paul-ñum Tikiqattaatha James-mun

¹⁷ Jerusalem-mun tikitñapta aniaqatiupta quyaplutiñ paglagaatigut. ¹⁸ Uvlutqikmanaasiñ Paul-ñum piqasigaatigut qiniğiaqlugu James, aasiiñ ukpiqtuanuruatlu qaukñich nayuutiniqsut tavrani. ¹⁹ Paul-ñum pagliñjanikamigich tusaayugaaqtinnigaiñ iluqaanik Agaayyutim iñiqtañanik tumigiplugu savaağikkani akunğatni Jew-ñunitchuat. ²⁰ Naalaqtañanikamitruñ quyanigaat Agaayyun nipliutiplugu Paul itna, “Aniqatmaan, kaniqsillağin piqatħa iñugiallapiaqtuunik Jew-ñuruunik ukpiqsiruaniktuuq aglaan ilñich piipkaitutiñ Moses-ñum maligutaksrañanik. ²¹ İñuich uqautiğigaich ilisautriñiplutin Jew-payaanik iñuuniaqtuanik atlat nunaaqñitniñ suksraaqplugich maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun, uqautiniplugich nalunaitñutchiqsuqunjitlughich qitunğauragikkañich naagaunniñ kamagitqunjitlughich Jew-ñuruat ilitqusiat. ²² Taipkua nalupqinaitchuamik tusaagisigaat agğilñiñ. Qanuğisiñiqpisami? ²³ Atuiruksrautin. Piqatquq-samma sisamanik anutinik uvani akiqsruqtuanik Agaayyutmun taañğumiñiñiñhat salipkağumiñiñiñhatlu niaqunich. ²⁴ Taapkununa anutinun ilaliutilutin Jew-ñuruat ilitqusiatigun salummaqsagutin sulı akiliutilughich tunillaütiksranik nuyaitlasilughich. Taatnaguvich iluqagmij ilitçhuginayagaat tanjiğilħa qanutchim tusaakkagmij ilipkun, sulipsuuq tupiksriñiñ maligutaksrañanik Moses-ñum. ²⁵ Aglaan Jew-ñunitchuat ukpiqtuağutuat ilitçhugiñkaanikkivut sivunniutiptiknik itna, ilinjitñun nigitqunjitkivut niqinigli tunillautauruamik aanguanun aukmigli unniñ qimisanik sulı piisimaaglugich qaayugnaqtualigmiñ atlatuhkun.” ²⁶ Aasiiñ Paul ilaliutiniqsuq anutinun. Uvlutqikmanaasiñ salummaqsagatauniqsuq tuvraqlugu Jew-ñuruat ilitqusiatigun sulı utlautipluni agaayyuvikpañmun uqautityaqlugu agaayuliqsi qakuguaglaan salummaqsagatliqitij naanniaqtilaananik. Akunniqsaanikanpan tunillaqsagumaniqsut.

Paul-ñum Tigukkauħa Agaayyuvikpañmi

²⁷ Tallimat malğuk uvlut nunjitchautaadni ilañisa Jew-ñuruat Asiağmiññuruat qiniğniğaat Paul agaayyuvikpaum iluani. Akatiğniğaat iñuğiaktuat iñuich, aasiiñ tigguglughugu Paul. ²⁸ İğialaplutiñ itna, “İsrael-ağmiut! İkayugitchi. Uuma iñuum ilisautriruam iñuñnik nanipayaaq akikñaqlugich İsrael-ağmiut sulı akikñaqlugu maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun unniñ akikñautipluni uumuuna agaayyuvikpañmun. Pakmaunniñ

kisuvich?’ Kiugaaja, ‘Uvaŋa Jesus-ŋuruŋa Nazareth-miu nagliksaaqti-tagikkan.’ ⁹ Tuvaaqatiuma qaumaniq qiñigaluagaat aglaan nipaa uqautrima tusaanjtkaat. ¹⁰ Apiqsruŋiga, ‘Ataniiq, sutquviŋa?’ Atanŋum kiugaaja, ‘Makillutin Damascus-mugiñ. Taamma taamani uqautiniagaatin iluqaanik Agaayyutim sivunniutaanik ilipnun atuquplugu.’ ¹¹ Taavruma qaumaniq-pauram qiñitlaiqsiŋniqmanja tuvaaqatiuma tasiuqŋuŋa Damascus-mun tik-utigaatŋa.

¹² “Taavrumani anjun inniqsuaq atilik Ananias-mik agaayyutiqaqhuni tupiksrruaq maligutaksranik kamagikkauplunilu Jew-ŋuruanun Damascus-mi. ¹³ Taavruma utlanŋigaaja. Qikaqami saniqqamnun nipliutigaaja, ‘Ani-aqaan Saul, qiñitlasitqigiñ!’ Taimmaiñaq qiñitlasitqiksuna. ¹⁴ Nipliutigaaja, ‘Sivulliapta Agaayyutaata piksraqtaagigaatin ilitchuŋitquplugu pisuŋi, qiñiquplugu Agaayyutim savaktini suli tusaatquplugu taavruma nipaa. ¹⁵ Iisimarauqisirutin ilaagun uqautilugich iñupayaat qiñikkapnik suli tusaakkapnik. ¹⁶ Pakma utaqqisunjaqnak! Makillutin paptaaqtillutin, killuqsautitin piiqsillugich agaayyuiñ atqagan.’

Paul-ŋum Tuqlukkaulha Quliaqtuaquplugu Jew-ŋuŋitchuanun

¹⁷ “Jerusalem-mun utiqama agaayyuvikpaŋmi iniqsruŋamni qiñiqquuraaqtuŋa, ¹⁸ Agaayyutmun uqautipkaqŋuŋa itna, ‘Qilamiksruŋutin Jerusalem-miñ aullaŋiñ atakkii iñuich uvani akuqtuŋumiñaitkaat ilisimarauhiñ uvapkun.’ ¹⁹ Kiugiga, ‘Ataniiq, ilinisa ilisimallapiaagaat katraŋviñi isiqtagsraqtuliga ukpiqsrruanik ilipnik ipigaqtuqulugich. ²⁰ Suli Stephen ilisimaragikkann tuqqutaupman uvanajtuq tavraniittuŋa iluagiplugu tuqqutaulha unniñ qaunaksipluŋa tuqqutchiruat atnuŋaanjtik.’ ²¹ ‘Aullaŋiñ tuyugigisigikpiñ Jew-ŋuŋitchuanun unjasiksuanun,’ Atanŋuruam nipliutigaaja.”

²² Iñuich naalaŋniñigaat Paul. Aglaan nipliutigikmagu taamna igialaksaŋniqsut nipitutilaagmikni, “Iŋitchiuŋ, tuqqutchiuŋ! Ilaa iñuuruksraunjtchuq!” ²³ Ilinjich igiallaŋmin atnuŋaamiknik isaaqtausiŋhutinj qavia silamun tinjpkaniŋigaat. ²⁴ Aasii Rome-maŋmiat atangata iñugikkani tiliñigai Paul itqutitquplugu anuyyiuqtit inaatnun tillisigiplugu ipigaqtuquplugu ilitchuŋiniaglugu suvaata Jew-ŋuruat qinnallapiaqtilaanjtnik. ²⁵ Ilinisa qiliqsruanikmatni ipigaqtuŋviksraŋmiñun Paul-ŋum nipliutiniŋaa anuyyiuqtit qaukhat qikaqtuaq tavrani, “Ipiŋaqtuŋhiñauvisiuŋ Rome-ŋum iñugikkaŋa apiqsruqtagaluaqnaguunniñ savvaŋlukmanjaan?” ²⁶ Taavruma anuyyiuqtit anjalataata tusaakamiuŋ ilaan qulliqpiaq nipliutiniŋaa, “Qanuq savaaqaqpiç? Taamna anjun Rome-ŋum iñuginiŋaa.” ²⁷ Taatnaqhuni anuyyiuqtit qulliqpiaŋata Paul utlakŋu apiqsruŋniŋaa, “Uqautiŋja. Rome-ŋum iñugivatin?” Paul-ŋum anjiniŋaa. ²⁸ Qulliqpian nipliutiniŋaa, “Uvaŋali tauqsiagikkaŋa Rome-maŋmiuŋuliksraŋa manijmik.” “Aglaan uvaŋa animaruŋa Rome-maŋmium iñugipluŋa,” Paul-ŋum itnaŋniŋaali. ²⁹ Taatnaqmarguuq tamatkua apiqsruqtagtiksrautai Paul-ŋum piiqsaŋniqsut tavravaa. Taamnaunniñ qulliqpiaq iqsiçtanjnisuq kanjqsikamiuŋ Paul-ŋum Rome-maŋmiunutilaanja suli ilaan qiliqsruqtinniqamiuŋ kalimniŋnik.

Paul-ŋum Tikiutiqaŋa Uqaqsittaaqtitchirinun

³⁰ Taavrumaguŋuq anuyyiuqtit qulliqpiaŋata kanjqsisuŋniŋaa nalupqinaitlukŋu sumik piqusiŋluŋu Jew-ŋuruanun patchisiqutiŋa Paul. Taatnaqhuni uvlutqikman ilaan kalimniŋich piiqsinniŋai aasii qaukjinisa

agaayuliqsit suli iluqaisa uqaqsittaaqtitchirit tiliñigai katitquplugich. Tavrakña Paul tavrūñautiniġaa aasii qikaqtitlugu sivuġaatnun.

23

¹ Paul-ñum qiniqtuaġataġniġai iriġruñiñaaqluġich taapkua uqaqsittaaqtitchirit aasii nipliġhuni, “Aniqatiumaan! Uumuñaaġlaan uvlumun patchi-saitchuakun qauġrimmaġiutiillaatakun iñuuruñuruña sivuġaani Agaayyutim.”

² Paul taatnaqman Ananias-ñum, qaukiat agaayuliqsit, tiliñigai tamatkua qikaqtuat qaniñani Paul-ñum patiktiquplugu qanġagun. ³ Paul-ñum nipliutiniġaa, “Ilvich ukpiññuqaqtii! Agaayyutimtuuq nalupqinañiġlugu patikkisipmigaatin. Ilvich aquppiruatiin tavrani atanniqsaksraqipluña tuvraqġu maligutaksraq naagasuli ilvich naviksimaġitin tilirikavich patiqupluña.” ⁴ Anutirguuq qanittuat Paul-mun nipliutiniġaat, “Agaayyutim qaukññuruuq agaayuliqsaa uqamaqluutigiñ.” ⁵ Paul-ñum kiuniġai, “Aniqatiumaan! Uvaña ilisimanñiñiġiga sivulliuqtaupluni agaayuliqsautilaña. Atakkii Agaayyutim makpiġaanñiñi aglausimarūq itna, ‘Ilipsi uqamaqluutyumiñaitkisi iñuġikkapsi anjalatinjich.’”

⁶ Paul-ñum ilitchuġikamigich ilañich katimaruat Sadducee-ñuruñuhat suli ilañich Pharisee-ñuplutin ilaan nipliutiniġai taapkua uqaqsittaaqtitchirit, “Aniqatiumaan, uvaña Pharisee-ñuruña iġniġipluña Pharisee-ñuruam. Ittitauruña uqaqsittaaġviñmi uvani piqutigiplugu niġiugaqaiġa tuquruat anitqiliksranatigun iñuuligmun.” ⁷ Taatnaguūq Paul nipliġman tavravuaa Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu uqaalatraaqsiñiqsut, aasiñ katimaruat atinaiqhutin. ⁸ Atakkii Sadducee-ñuruatguuq uqaqhutin tuquruat iñuutqikkumiñaitluġich suli piñniñiplugu irrutchiñiġlu isāġulinġlu. Aglaali Pharisee-ñuruat ukpiqsriplutin iluqaitñik taapkunija. ⁹ Taatnaqhutin katimaruat nipitusisaiñagniqsut. Ilañich aglaliqirit Pharisee-ñuruñuplutin qapiqtaililapiagniqsut itnaqhutin, “Paqitchilguitchugut savvaqġuutaanik uuma iñuum. Isāġulum naagaqaa irrutchim ilumun uqautivalukkaa.” ¹⁰ Taapkua uqavaaġhat iglutuyunaiqman taamna anuyyiuqtit qulliqpianat isummigñiqsuq ilinjitñun siquminnasugalugu Paul. Taatnaqhuni anuyyiuqtini tiliñigai taapkunija katimaranun ivayaġitquplugu Paul ilinjitñiñ aasii itqutilugu anuyyiuqtit inaatnun. ¹¹ Tamarrumani unnuami Atanġuruam qikaqasiqġu Paul nipliutiniġaa, “Qapiqtaqnak! Ilisimaraupmatun uvapkun uvani Jerusalem-mi taatnatuntuuq Rome-mi ilisimaraugisirutin.”

Sivunniugun Tuqtuchukġu Paul

¹² Uvlaġutqikman Jew-ñuruat katimakamin sivunniugniqsut. Nalupqinaiqsruqhutin akiqsruñiqsut, “Uvagut niġiyumiñaitchugut unniñiñ imiġumiñaitchugut sumik Paul tuqunñanikkaluaqnagu.” ¹³ Sippaqaqġuguguūq malġukipiaq taapkua inniqsut sivunniugtuat itna. ¹⁴ Aasii utlautiplutin agaayuliqsit qaukñiñiñun suli sivulliuqtiruatnun itnaġniqsut, “Uvagut nalupqinaiqġu akiqsruqtugut qanutchimik niġiyumiñaitluta Paul tuqutkaluaqnagu. ¹⁵ Taatnaġusi, ilipsi uqaqsittaaqtitchirituummapsi tuyuqāġitchi anuyyiuqtit qulliqpianatnun Paul tavrūñautitqulugu liilaa apiqsruqtapsaanñuagukġu. Uvagut tuqutkisipmigikput sivuani tikiliksranan uvuña.”

¹⁶ Aglaarġuūq Paul-ñum uyuġuan, aġnaunġan iġniña, tusaaniġaa taamna sivunniukkanat. Taatnaqhuni anuyyiuqtit inaatnun isiqhuni utlanñiġaa Paul uqautityaqġu taavrumija. ¹⁷ Paul-ñumaasii tuqġuqamij anuyyiuqtit

anjalataat nipliutinigaa, “Anjuyyiuqtit qulliqpianatnun taamunautiun una nukatpiaq, piqagñiqsuq uqauttutiksraqmiñik ilaanun.” ¹⁸ Taavruma anjalatim taamunautinigiigaa qulliqpianatnun anjuyyiuqtit itnaqhuni, “Paul-ñum isiqtau-ruam tuqluqluna inijaanja ilipnuutitquplugu una nukatpiaq. Sammaguusq uuma uqauttutiksraqagaatin.” ¹⁹ Taavruma anjuyyiuqtit qulliqpianata tasir-riutiplugusuq avunaqtaagutinigiigaa aasiñ apiqsruqlugu, “Sumik uqauttutiks-raqaqpiña?” ²⁰ Taavruma nukatpam nipliutinigiigaa, “Jew-ñuruat sivunni-ugtut inigukhutin uvlaakun tikiutitquplugu Paul uqaqsittaagvinjitñun apiqs-ruqtapsaanñuaguklugu. ²¹ Aglaan aniqnagich atakkii malgukipiaq iñuich sippalik iriqsimaniaqtut utaqqruiat ilaanik apqutmi. Ilinich akisruq-taanikhutin nigiqikkumifaitlutin unniñ imitqikkumifaitlutin tuqqutkalu-aqnagu ilaa. Ilinich-amma itqanaiqhutin utaqqigaat ilvich anijksran.” ²² Taavruma qulliqpam nipliutinigiigaa taamna nukatpiaq, “Kisumununniñ taamna ilitchugipkaqñaqnagu suli tamatkuninja uqaqtilaan uvamnun.” Taat-naqqaqñugu taamna nukatpiaq aullaqtinnigaa.

Paul-ñum Tuyuulha Kavanaauruamun Felix-mun

²³ Taamna qulliqpiaq tuqluñiqsuq malgunnik anjalatinitñik anjuyyiuqtit uqautinigiik, “Itqanaiyagitchik malguk kavluutik anjuyyiuqtinik suli piñasukipiaq qulinik tuttuqpiraqtinik suli malguk kavluutik panaliraqtinik Caesarea-muktuksranik. Itqanaigumagitik anaqapak aullatlasilugich. ²⁴ Suli itqanaiyautilugu tuttuqpannik Paul-ñum usiaqsigviksranjñik tikiutiksranjñik aniyañniusunaqani kavanaauruamun Felix-mun.” ²⁵ Aasii taamna qulliqpiaq aglanñiqsuq taamuna itna, ²⁶ “Claudius Lysias tuyuqtuq uuminja kavanaauruamun kamanaghuni Felix-mun, ihuaqqun! ²⁷ Una anjun Jew-ñuruat tiguplugu tuqluñiñaagugnikkanjat aasiñ piqasiqluna anjuyyiuqtimnik annautikkaqput, atakkii ilitchugigiga ilaa Rome-miñ kanjiaqha. ²⁸ Kanjipsipsaaqkuglugu sumik piñhagun patchitchiqñugu uqaqsittaagtitchirinjitñun utlautigiga. ²⁹ Ilitchugiruna qanutchimik piñaisilaanjanik tuqurrutauyumiñaqtuamik unniñ isiqtauluni. Aglaan inminj maligutaqmiikkun patchisiqusumagaat. ³⁰ Uvarja kilikkaukama Jew-ñuruamun sivunniugutiniplugu tuqqutchuklugu piñatchiasunaqnagu tuyugigiga ilipnun, tamatkuaptuuq patchisiqutra i uqautigitka tikiutitquplugich agvisinich akiknaqñugu ilipnun.”

³¹ Anjuyyiuqtit atuummiñigaat tillisiusiaqtin. Aullautinigaat Paul tamar-rumani anaqami tikiutiplugu Antipatris-munaglaan. ³² Uvlutqikman tamatkua pisukhutin anjuyyiuqtit piruat utigniqsut aglaan tuttuqpiraqtuat igligutituiñaqñugu Paul. ³³ Tikiutikamitruñ Caesarea-mun kavanaauruamun qaiññigaich aglailu Paul-lu. ³⁴ Taavruma kavanam agliqianikamigich apiqs-ruqñigaa Paul sumiunupmagaan. Ilitchugikamiun taamakña Cilicia-gmiurñuqha, ³⁵ Felix-ñum Paul uqautinigiigaa, “Ilvich pasiritin tikitpata naalagnigisiñigikpiñ.” Aasii ilaan tillisiginigiigaa Herod-ñum atangum inaani Paul qaunagitquplugu.

24

Jew-ñuruat Paul-mik Pasitñiñhat

¹ Kinuatigun tallimat uvlut Ananias, qaukñiat agaayuliqsit, piqasiqhuni ilanjitñik sivulliuqtiqruat suli maligutaksraliqirimir atilinjmik Tertullus-mik tikiññiqsut Caesarea-mun. Aasii uqagigaat akikñautrin Paul-kun taavru-muna kavanaauruamun. ² Tavrutañianikmatruñ Paul, Tertullus uqagñiqsuq itna, “Kamanauqtaatin Felix! Tumigiplugu anjalatillautauñiñ sivisuruamnik anjuyautairrutiaqatitkiptigit suli isumatulipkun ikayuqitin iñuvut tumigiplugich

iñugiaktuat iluqsrurutit. ³ Quyyatigigikput sumiunniñ nanipayaq, aasii quyyatiqallapiagiptigiñ. ⁴ Aglaan mingüqtillutin piyumagaluaqnak injigikpiñ naalallaquplugu naigililugu uqagiraksraqput. ⁵ Una iñuk ilitchugikkaqput iñukkuqtauplugu, akungatni Jew-ñuruat iluqaani nunami aullañnirağaqtuaq akarrutinik suli ilaa qaukhipluni Nazarene-ñuruani. ⁶ Agaayyuvikpañmik qaayugnaqsiliugñiaha pisigiplugu uvagut tigukkaqput atanniguklugu tuvraglugu maligutaksraqput. ⁷ [Aglaan qaukhum anjuyyiuqtit qulliqpianata Lysias-ñum upaktuqhuta uvaptikniñ ivayaağigaa. ⁸ Aasii Lysias-ñum uqautigaatigut tikiutritquplugich patchisaatnik ilipnun.] Ilvich apiqsruqtağupku ilitchuğinayaqmigiñ ilaaniñ iluqaan akikñautivut ilaagun.” ⁹ Tamatkuaptuq atlat Jew-ñuruat tavrani tappiğñağat Tertullus-ñum akikñautaa Paul-kun itnaqhutin, “Iluqani tamanna uqauttun ilumutuuruq.”

Paul-ñum Uqapsaağutriħa Sivugaani Felix

¹⁰ Taavruma kavanauruam urriqaniğaa Paul nipliquplugu. Paul nipliaqsiiñiqsuq, “Iisimagiga iñugiaktuami ukiumi anjalatçihñiñ uumiña nunaaqqimik. Quyagigiga patchisaiyaliksrağa sivuqqapni. ¹¹ Ilitchuğiraksrağigiñ qulit malğuk uvlut qaanjanikkaluaqtitnagich utlautihğa Jerusalem-mun Agaayyutmik kamaksrityaqłuna. ¹² Jew-ñuruat ilitchuğinitaluağaatna taamavrumani agaayyuvikpañmi qapiqsigiutragłuna iñunmik naagaunniñ akatchiluna iñunmik katimaviniñmiki tupiğni naagaqaa nanipayaq nunaaqqiñi. ¹³ Naagaunniñ ilinisa nalupqinaiyağlugu pilğuitkaat akikñautriñ uvamnun. ¹⁴ Aglaan nalupqinaiyağlugu uqautigikpiñ, maliktaullakkiga tamanna apqutaa nutaupluni ukpigiaksram ilinisa uqagikkañata sagluuqtuanuplugu. Sivulliapta Agaayyutaat agaayumaagvigiğiga, ukpigiğitkaptuq tuvraqługu maligutaksraq qaisauruq Moses-kun suli aglausimaruat malpigañitiñ sivuniksirrit. ¹⁵ Niğugaqaqmionjaptuq ilinisitun, itna, Agaayyutim iluqaisa tuquuat iñuich anjipkağisiplugich, nakuuruatlu pigiitçuatlu. ¹⁶ Taatnaqłuna ataramik qauğrimmağiutillautaqaguktuna patchisatłuna sivugaani Agaayyutim suli iñuich. ¹⁷ Iñugiaguraqtuani ukiuni piisaallaqqaqłuna Jerusalem-miñ utiqłuna saagaqaqłuna maninmik aatchuutinik nunaaqqigmiñuqatimnun suli tunillağiaqłuna. ¹⁸ Taamna savaagipkaqtitlugu paqinniğaatna agaayyuvikpañmi, naatchianikama iğğuutiksraqtuğvikaanik atuqtaksranjisigun Jew-ñuruat. Tavrani iñugiaktuat iñuich iqataunitchut uvamni unniñ qanusiq akarrun ingitçuq. ¹⁹ Aglaan ilañich Jew-ñuruat Asia-ğmionuplutiñ ittuat. Taipkuaptuq uvuna sivuğanjutiruksraugaluatut ilipnun ilitchuğipkağiağlugu akikñautriñ piqagumiñ qanutchimik uvapkun. ²⁰ Ki, ukua iñuich uvaniittuat uqagilitrup paqitagikkaqtin nalaungirritiga sivuğanjusimmahamni uqaqsittaaqtichirinun. ²¹ Aglaan una atausiq nipluutigiğiga makitahamni sivuğaatni, ‘Iłipsi atannigñaqpsitna ugluvak piqutigilugu ukpiqsriħiga tuquuat anjitiqkisiiñiplugich.’”

²² Felix-ñum ilitchuqsiruum agaayyutikuagiamik katimaħiq umikkaa itnaqhuni, “Anjuyyiuqtit qulliqpianat, Lysias, aggiqpan sivunniğisigiga taamna uqavaagutiksi.” ²³ Taatnaqman Felix-ñum tillisiginiğaa anjuyyiuqtit qaukhatnun Paul qaunagitquplugu aglaan tigutaagisunaqnagu, aasiiñ tillisigiplugu ilannaanjiñun piqaqtihñiaağuğlugu inuğikkañigun.

Paul-ñum Sivugañjutiipkaħa Felix-mullu Drusilla-mullu

²⁴ Qavsich uvlut qaanjanikmiullu Felix Jew-ñuruamik ilaqatilik Drusilla-mik tikiñniqsuk aasii uqaqatigisukługu Paul. Taatnakii Felix tusaapsaağuktuq

ukpiqsriñikun Christ Jesus-mik. ²⁵ Paul uqağaluaqman nalaunñaruahikun, inñmun añalalğusiñiksarakun, suli atanniivium uvluağun tikitchuksarakun Felix isumallaagaqsiñiqsuq. Aasii nipliqhuni, “Aullahñiaağıqtutin pakma. Piviksranitqikkuma qannigisiğikpiñ.” ²⁶ Suli ilaan niğiuğagigaluağniğaa Paul qaitchiñasugalugu maninmik. Taatnaqluğu ilaan uqaqatigigaluağniğaa akulaiqluğu. ²⁷ Aglaan malğuk ukiuk atuumaanikmaknik Porcius Festus inañiğniğaa Felix kavanaulñagun. Taatnaqhuni Felix-ñum iluaqnağukhuni Jew-nuruanun isiqtağituiñiğniğaa Paul.

25

Paul-ñum Injaqatħa Umialinñmun Rome-mi

¹ Tavra Festus taamna piñasunik uvlianikami tavrani nunamiñi qauklığqamiaglaan Caesarea-miñ Jerusalem-munñiqsuq. ² Tavrani Jew-nuruat qauklıñich agaayuliqsınjisa suli sivulliuqtigruanjisa tikiutiniğaiçh ilinjisa akikñautigikkatın Paul-kun. ³ Taamna kavanauruağ Festus apiginiğaat quyalitqulutın Paul Jerusalem-muktitquplugu. Ilinjich sivunniugaqahutin tamaani apqutaani tuqutçhukluğu. ⁴ Festus-ñum kiuniğai, “Tasamani Caesarea-mi Paul isiqsimakkauruq. Uvanjali sivuniqaqtunja utitqigukhuna. ⁵ Qauklıgikkasi Caesarea-muktihñiağisi uvapkun akikñajağlugu tasamma inñuk savvaqluksimakpan.”

⁶ Festus taamna itkaluaqami tallimat piñasunilu naagaqaa qulini uvluni. Utigñiqsuq Caesarea-mun. Uvlutqıkmā atangum aquppiviani aquppipluni tiliriñiqsuq Paul tavrñautitquplugu. ⁷ Paul tikitman Jew-nuruat agğiqatauruat Jerusalem-miñ qıkaqhutin avataanun iglulisullapiagñiğaat supayaatıgūn, ilmutuutilaallapiaglugich pilğuisağmiktıgūn. ⁸ Aglaan Paul uqaütiginiğsuq inñiñun itna, “Savvağluutaitçhuna akikñaqługu Jew-nuruat malığutaksraña unniñ agaayyuvıpkak naagaqaa Rome-mağmiut umialgata tillisai.” ⁹ Taatnaqman Festus-ñum quyalinñiağlugich Jew-nuruat apıqsruğniğaa Paul itna, “Jerusalem-mukkumiñaqpıch atannıkkautyağutin sivuqğamni taamani tamatkunuuna akikñausiapkun?” ¹⁰ Paul-ñum kiuniğaa, “Qıkağuktunja sivuğaani atanniivian Caesar-m, umialğum Rome-mi. Sivunniuglıñña taakmani. Killuqsagumiñaitkitka Jew-nuruat supayaakun, ilvıttuuq taamna ilisimapmıgıñ. ¹¹ Savvağluktaunuluna piguma uvanñun tuqurrutiksrauyumiñaqtuamik inıqsrunıçhuna annağugluna anasiñıñuqsautmiñ. Aglaan tamatkua akikñautaat akikñaqtime tanığılaukpan, kia-unniñ qaisaksrağınıtkaña ilinjitñun añalataksrauluna. Taatnaqluğu Rome-mağmiut umialğanun utlautikısrakun injaqaqtunja.” ¹² Tavra Festus-ñum uqaqatıgıqqaaglugich sivunniuqtini kiuniğaa, “Rome-mağmiut umialgatnun injaqaqtuatiñ, taakmunja umialgamun aullağisirutin.”

Paul Sivugañjusimagaat Agrippa-munlu Bernice-munlu

¹³ Qavsıch uvlut kınuatıgūn Umialik Agrippa suli Bernice tikiññiqsuk Caesarea-mun pağlatyaqluğu Festus. ¹⁴ Ilinjich qapsiñik uvlianikmaknik tavrani Festus-ñum uqaütiniğaa umialik Agrippa Paul-ñum pasıkkusanjanik itna, “Anñun-samma uvani ittuq Felix unisanja isiqsıvinñmun. ¹⁵ Uvanja utlautikama Jerusalem-mun Jew-nuruat qauklınjisa agaayuliqsit suli sivulliuqtigruanjisa akikñaqługu uvanñun tuqutitqukñat. ¹⁶ Aglaan kiugıtka Rome-mağmiut taatnalğuiññiplugich, uvagut uqaqsıttaaqtitlaitkikput pasıkkauruağ inñuk uqapsaagaluaqtıtınagu kigiñaağlugich taıpkua pasırai. ¹⁷ Taatnaqluğu taıpkua pasırai tikitmata

Tuqqutaksraqumtagigik ilaupmiraqtuŋa qaukligñi. ¹¹ Inuigiaktuani anisiŋuqsaqlugich Jew-ŋuruat katragviŋitñi piilaagipkağniaqlugu ukpigikkanat. Uvaŋa qinnausimavaiŋlugich aullaagaqtuŋaunniñ unjasikusamun nunaacaqinun tamatkua nanjitichuklugich.

Paul-ŋum Uqalŋa Mumiiğimigun

¹² “Taatnatchimik piqusiqŋuŋa Damascus-mun aullalgitchuanaa aŋalatchisaigun suli tillisaigun qaukŋiŋisa agaayuliqsit. ¹³ Umialiik, igliŋamni uvlupaguqtuami qauma siqiiğmiñ qaumatluŋniqsuaq qiŋiğiga. Puuqtiğaatigut taapkualu igliqatitka qaumangum pakmakŋa. ¹⁴ Iluqata katakapta nunamun nipi tusaagiga Hebrew-liraaqhuni uqaqtuag uvaŋnun, ‘Saul, suvaata nagliksaaqtitpiŋa? Ilipnun atniaqsiŋaqtutin akililiuqapŋa atriplugu natmaksigvik atniaqtitagtuaq akililiqsuikami inumi anautanun.’ ¹⁵ Apiqsrugiga, ‘Ataniiq, kisuuvich?’ Atangum nipliutigaana, ‘Jesus-ŋuruŋa nagliksaaqtitagikkann. ¹⁶ Makittin! Sagviutigikpiñ nalunaigialugu savaktiksraqtaunŋiñ uvaŋnun. Uqautritqugikpiñ inuŋnik ilitchuğikkapnik uvapkun uglupak suli ilitchuğipkağumaakkamnik ilipnun aquagun. ¹⁷ Uvaŋa annautigisigikpiñ Jew-ŋuruaniñ suli Jew-ŋuŋitчуaniñ tuyugigupkiñ ilinjitun. ¹⁸ Ilvich aŋmaqsruğisigitin irigikkanich mumiksillugich taaqtuamiñ qaumaruamun suli tuungam sanŋianiñ taavrumuŋa Agaayyutim sanŋianun. Tuŋnaviŋigutin uvammik natqigutigisigitka killuqsautinich aasiisuli ilaliutiniağlutin Agaayyutim inuŋinun piksraqtaagikkanniñ.’

Paul-ŋum Quliaqtualŋa Savaağimigun

¹⁹ “Umialiik Agrippaa! Taatnaqŋuŋa savaaqaqtuŋa tupigiplugu qiŋiqtirrusiağa pakmakŋa. ²⁰ Quliaqtuaqtuŋa sivulliuplugu Damascus-mi Jerusalem-milu, kinuagunsuli iluqaani Judea-mi akunğatniŋu Jew-ŋuŋitчуat. Uqautigitka inupayaat mumiquplugich killuqsautinjitñiñ Agaayyutmun aasiin inuuniagaqsitquplugich simmikkaunaruatitun. ²¹ Taamna pisigiplugu Jew-ŋuruat tigguglukkuŋa agaayyuvikpanmi tuqunniurağaanŋa. ²² Uvlupanunaglaan Agaayyutim ikayuqŋuŋa qikaqtitkaana uqatlasipluŋa iluqapsitñun kamağniaŋitчуanunlu kamaŋaqtuanunlu. Tamanna uqağikkağa atrigigaa uqautigikkanata sivuniksriqirit Moses-ŋumlu atuumagiŋiŋiplugu ²³ taamna Christ-ŋuruuq nagliksaaqtuksrauniplugu, suli sivulliruksraupluni aŋitqiksuanin tuqunaruapayaaniñ ilitchuğipkağlugulu anniqsuğiaq iluqaitñun Jew-ŋuruaniñ Jew-ŋuŋitчуanunlu.”

²⁴ Taatnaiŋiplugu Paul uqaqman Festus-ŋum nipitusipluni nipliutinigaa, “Paul! Ilvich isumailağututin. Iitpauraqsimaiqipich kinnanaağuiğatin.” ²⁵ Paul-ŋum kiuniğaa, “Kamaŋaqtuatiin Festus! Uvaŋa isumailağunjitчуuŋa. Uqautiqagtunŋa ilumutuupluni ittuamik. ²⁶ Uqautiŋiñuğiga umialinmun taluqsrautağluŋa atakkii ilisimagaa Agaayyutim uqalŋagun suli anniqsuqtimigun. Nalupqinjitчigiga ilitchuğiŋha supayaamik Jesus-kun atakkii iluğani atuumanjitчуq iriğaqtuğuni. ²⁷ Umialiik Agrippaa! Ukpigivigich sivuniksriqirit uqautaat? Ilisimagiga ukpiqsrisilaan tamatkuniŋa.” ²⁸ Tavra Agrippa-m nipliutinigaa Paul, “Ayyai, ukpiqtuağutitqayauragikma.” ²⁹ Paul-ŋum kiuniğaa, “Agaayyutmun iniqsruqtuŋa ilvich suli atlat naalaqtuat uvaŋnun uglupak maliguqsuutitquyumaplugich Christ-kun uvaptun, aglaan itna kalimniqsuğayaitchut.”

³⁰ Taatnaanikman Paul umialiglu kavanaauraglu Bernice-lu suli atlallu makinniqsut ³¹ aasii anilhiŋaqhutin uqaaqsiŋiqsut avatmun, “Manna aŋun pinjitчуq sumik tuqurrutiksrağmiñik unniñ isiqsivini mi irrutiksrağmiñik.”

³² Tavra Agrippa-m nipliutinigaa Festus, “Tamanna anjun pituigayagniqsuaq injaqañitpan Caesar-muguni.”

27

Paul-ñum Rome-munñialha

¹ Sivunniugutaunikanman tinilgaqsigviksraqput Italy-mun qaiññigaiç Paul-lu atlas isiqtatlu Julius-mun anjalataatnun anuyyiuqtit taggisraqtuat anuyyiuqtaiñik Augustus-ñum. ² Umiappañmun Adramyttium-mikñaqtuamiñ ikirugut Asia-mun aullaññaagugniqsuamun. Aristarchus Macedonia-gmiu Thessalonica-miñ piqataupmiuq uvaptikni.

³ Uvlutqikman tikitchugut Sidon-mun. Julius-ñum ihuaqquptilugu Paul ilannaari tavrani qinñigaiç qaitchitcuplugulu inugikkanñik. ⁴ Tavrakña aullalgitñapta anuñim paggaugutuagaatigut. Qikiqtam Cyprus qamangagun tinilgaqsiaqsirugut. ⁵ Sifiqsraqtuallakhugik Cilicia-lu Pamphylia-lu tikitchugut Myra-mun Lycia-miittuamun. ⁶ Tavrani Julius paçinniqsuq umiaqpañmik Alexandria-miñ igliññaagugniqsuamik Italy-mun. Ilaan ikipkalgitkaatigut taavrumuñ. ⁷ Tiksiuraaqhuta inuñiaktuani uvluni atakkii anuqñipaitluni. Argugianniuqhuta tikilgataqtugut akianun nunaaqçim Cnidus. Nigiçluum igliqtitchumiñaiçmatigut nalguçuta tiksiqsirugut qamangagun qikiqtam Crete nañaaqaaçlugu nuvuçaaç Salmone-mi. ⁸ Piyaqñiuhikun sifiqsraqtuuçlugu tikilgataçikput qamannillaugvik qaniñaniittuaq nunaaqçian Lasea-m.

⁹ Taavrumani nunaaqçimi uvliuqtugut inuñiaktuani. Nuyuaçnaqsisisagaatigut ikaaqsaliksrañanun taçiuqpaum atakkii ukiaksraqhuni Jew-ñuruat uvlua uisauraagviat qaañjanikanman. Taatnaqhuni Paul-ñum algaqsruçniçai taapkua ¹⁰ itnaqhuni, “Anuñiit, ilitchuçigiga aullalgitçhupta uvakña iglauiçput navianagñisiplugu. Usiavutlu umiaqpaçlu unniñ ilañisa iñuich nuvuaçnaçisiruq piyaqçuliksrañatigun.” ¹¹ Aglaan Julius naalatluñniqsuq uqaçikkananun aquttaanunlu inuanunlu umiaqpaum nipliutaaniñ Paul-ñum. ¹² Taamna qamannirvik ihuaqnañiñniçman umiaqpaum ukiuvigilugu pikpaçu inuñiatluktuat ayakkumaniçsut tavrakña tikitchaçukhugu Phoenix piyumiñaçumiñ. Taamna qamannirvik Crete-mi sanmiruaq unallamullu nigiqpamullu, taamna ukiuvigisukkaat.

Anñiguçpauratiç Taçiumi

¹³ Tavrani unallaagiksilgataçniçman taapkua isumanisut sivunniukkaqtin atuumasukhugu. Kisat nuçinnigaiç aasiñ tiksiqsiplutin qikiqtam siñaagautlaniçtutilaagmiktigun. ¹⁴ Aglaan akuniisunaçani anuçiqçuk nigiqpaçniqsuq anuqçallaqhuni qikiqtam tunaañiñ. ¹⁵ Anuçim akikñaqmagu umiaqpaç paalguigñiçaat anuçi sivuniçkkaçmiñun aasii nikaliçhuta tiktaurugut. ¹⁶ Apçusautilgitñapta mikiruurami qikiqtami Cauda-mik atilaçami qamannilaurallaktugut. Aasii sakuugutiçaqhuta ikiniagikput umiayauraç. ¹⁷ Taamna umiayauraç ikianilginiçman taapkua inuich akhunaanik nimiçsruaqsigaat umiaqpaç. Nuyuaçhutin ikkalgiçiksraçmiknun Syrtis-mi tinilgautaiçniçsut tiktauçigmikni. ¹⁸ Anñiqpauraç qasullanjitchuq. Uvlaakuçuqman umiaqpaç usiiçsaagaat. ¹⁹ Uvlut piñayuatniasii umiaqpaum suqutnai igitkaqsigaich. ²⁰ Uvluni inuñiaktuani siqiniç naagaçaa uvlugiat qiniñitçhivut aasii anñiqpauraç qasullanjitluni. Tavrakñaasiñ nigiuçaganiçigikput annaliksraqput.

²¹ Uvvaasiñ akuni taapkua inuich niginiçtmata Paul-ñum qikaqhuni anuñit sivuçaatnun nipliutigai, “Anuñiit, naalaçniçupsitña ayasunaçasi Crete-miñ

tamanna atuumanayaitchuqsuli, usiavutunniñ iginnayaitkivut. ²² Aglaan pakma injiġipsiġi, qapiqasi! Nallipsiunniñ tammaiymuñaitkaa iñuulli, umiaqqak kisimi piyaqquġisiruq. ²³ Atakkii marrumani unnuami makitanisquq saniqqamni isagulga Agaayyutim ukpigiġkaġma agaayumaagvigisuukkaġmalu, ²⁴ nipliutipluġa, ‘Paul, iqsiñak! Tikitchuksraurutin Caesar-mun Rome-mi. Piqutigilutin Agaayyutim annautigisigai iñupayaat usiaqsiqsuat uumani umiaqpañmi.’ ²⁵ Taatnaġusi añutiit, nikaliqasi! Ukpigiġigga Agaayyun taatnallapiġisilħa uqagikkarjatun uvamnun. ²⁶ Aglaan qikiqtat ilanjatnun tipiniġaatiġut.”

²⁷ Akimiġuutailaġutaatigun unnuat tinjitaullaptikni anuġimiñ Mediterranean taġiunġani, unnuaq qitiqquqman tinjilġausiqirit ilimatchaktut qalliaqsipluta nunamnun. ²⁸ Taatnaqħutin kivitchiñiqsut ititilaagutmik aasii ilitchuġiniġaat imġum ikkagilħa iñuiñnaqtun isañniqtun. Iglitaaqtuallakhuta uuktualġitmatruġ ilitchuġiniġaat akimiġaq isañniqtun ititilaanikhuni. ²⁹ Ilinġich aniyatchañniqsut umiaqpaq ikkalġiññasugalugu iyagañnun. Taatnaqħutin ninjitchiñiqsut sisamanik kitchanik umiaqpaum aquagun aasiiñ uvlusġaqsiplutin. ³⁰ Tinjilġausiqirit qimakkumaatchañniqsut umiaqpañmiñ. Niplinġuaqħutin iluaqsruityaqtuħutin kitchanik sivuani umiaqpaum aasiiñ ninjitchiplutin umiayauramik imiġmun. ³¹ Aglaan Paul-ġum nipliutinigai añuyyiuqtit aňalataatlu itna, “Kua tinjilġausiqirit ingitpata ikimatuiñuġutin umiaqpañmi ilipsi annakkumuñaitchusi.” ³² Taatnaqħutin taapkua añuyyiuqtit kipputinigaa umiayauraq aasii tinjitlugu.

³³ Uvlug qaunuraagaqsiptan Paul-ġum niġitquaqsiiñigai, “Akimiġuutailami uvlumi utaqqirusi anuġailiksrañanik niġigaluaqasi sumik. ³⁴ Uvlupak niġillaqupaġipsi. Niġirusraurusi iñuusugusi piġupsi. Suli nalupqinaiqsruutigipsi annakkisiħiksrapsigun.” ³⁵ Taatnaqqaqħugich Paul tigusipluni qaqqiamik sivulliuplugu inġisruqhuni Agaayyutmun sivuġaatni taapkua avguqħugu taamna qaqqiaq niġiaqsiiñiqsuq. ³⁶ Taapkua iluqagmin piyumatchakhutin niġiaqsiptmiñiqsut. ³⁷ Iluqagmin iñugiaktilaanjat tavrani umiam usianġi 276 inniqsut. ³⁸ Ilinġich niġisuiġataanikamin umiaqpaq usiisaaqsiñigaa igitlugu mukkaaksraq taġiumun.

Umiaqpaiyalħat

³⁹ Uvlug qaupman tinjilġausiqirit ilisagitlaiñniġaat nunam siñaa. Aglaan qamannirviksramik tautunniqsut. Ilinġich sivunniġniqsut taiñuġa siñiqħisitchaġukħugu umiaqpaq piyumiñuġumitruġ ikkalġisillugu nunamnun. ⁴⁰ Taatnaqħutin kitchat akłunaanjich kipluġniġaich tasamuġa unikħugich kitchat taġiumun suli akłunaanjik aquutmin qilġutaiħugik. Kinuagun sivuġutrin tinjilġautaq nuqitlugu anuġimun tinjituqplugu umiaqpaq sivukkiqsinnigaa nunamnun. ⁴¹ Aglaan umiaqpaq ikkalġiñniqsuq. Sivua aulayakkumiñaiqsiptiaqhuni aasiiñ aqua piyaqtaaqsiñigaa qaim tutqataġvigiplugu. ⁴² Añuyyiuqtit tuqquťhuaqsiġiñniġaich isiqtapayaat nalliat-samna puuvraġuni nunamnun aullaunasugalugich. ⁴³ Aglaan Julius-ġum anniġiplugu Paul taatnasigaqunġiñigai. Tiliñiñagniġai iñuich puuvratlaruat misigaħugich tulaktiqataqplugich nunamnun. ⁴⁴ Unniñ puktaġusiqsuġlugich umiaqpaviñiġmik nunniaqplugich. Tavra iluqata annaktugut nunamnun.

1 Annaanigataqapta ilitchugigikput taamna qikiqtaq atiqalha Malta-mik. 2 Malta-gmiut ihuaqqutiaqsigaatigut tukkuqiksiltuta. Uvvaasiin sialuguqhuni alappaaguqman taapkua ikniqsuutigaatigut quyalipluta. 3 Paul qirriqsuisaqmiuglu ikniqmun. Nimigiaq sagvigñiqsuq, uunanjan ikniqum iqiiqsitlugu aasiin argaiñun nipitighuni. 4 Taapkua qikiqtam iñuin qiniqamitruj nimigiaq niviñaruaq Paul-ñum argaiñi uqaqsiñiqsut avatmun itna, “Una anjun ilumun ihuaqtuqtauniqsuq. Annakkaluaqhuni taqiumiñ pakmapak tuquruksrauniqsuq savvaqhuutmigun.” 5 Aglaan Paul-ñum ipsuktiqniqaa taamna nimigiaq ikniqmun piyaqqusiallasunjaqani. 6 Taapkua qikiqtagmiut niqigugiasniqaaat puvihiksraña naagaqay tavravaa tuqulihiksraña Paul-ñum. Takiruami qiniñitñamin sumik atlayuaqnaqtuamik Paul-mi isummigiqiñiqsut itnaqhutin, “Ilaa agaayyutaavuluniqsuq.” 7 Qaniñani tulagvipta qikiqtam qaukiqigkanja atilik Publius-mik nunau-tiqagñiqsuq. Taavruma iñuum ihuaqquitipluta tukkuqatitkaatigut pinjasuni uvluni. 8 Publius-ñum aapaña atniqñaqniqsuq uunaqñukhuni sulititqihuni auyyulimik. Paul-ñum utlanñigaa qiniqiaqñuq aasii agaayyupluni patiklugu arganmiñik mamititlugu. 9 Paul mamititchipman taavrumiña qikiqtam iñuin tavrurautiaqsiniqaiç atniqñaqtuapayaani aasiin Paul-ñum ihuaqsipkaqñugich iluqaitnik. 10 Iñugiaktuanik aatchuutinik qaitchigaatigut sulit aullañiñaaguqapta umiaqpak usilliqñigaaat inugikkaptiknik iglaugupta.

Malta-miñ Rome-mulhat

11 Pinjasuni tatqini tavrani itqaaqhuta aullalgitchugut umiaqpakun atiqagñiqsuakun Malqiniñik Agaayyutinñuanik. Taamna umiaqpak Alexandria-gmiutaq ukiuniqsuq taavrumani qikiqtami. 12 Aullaanikapta tikitchugut nunaaqqianun Syracuse-ñum tavraniasiin nayuutipluta pinjasuni uvluni. 13 Aullalgitñapta tikitchugut nunaaqqianun Rhegium-ñum. Uvlutqikman unallamin anuqñigñiqsuq. Tikitkikput malguni uvluni nunaaqqia Puteoli-m. 14 Taavrumani nunaaqqimi paqitchirugut ilanitnik ukpiqtuanik aasii aiyugaagaatigut nayuquplutin akunniqsaaami, aasiin tavrakna aullalgitluta Rome-mun nunakun. 15 Taamapka ukpiqtuat Rome-mi tusaanqsut tikiñiñipluta. Aullaqniqsut paagiqahuta nunaaqqimun atiqaqtuamun Nullagvianik Appius-ñum aasii ilanjasuli nunaaqqimun atiqaqtuamun Pinjasunik Tukcumavinñik. Paul-ñum qiniqamigich taapkua ukpiqtuat Agaayyun quyagaa qapinajpsaaqhuni.

Paul-ñum Rome-miilha

16 Tikitñapta Rome-mun iniaqatitkaat inmigun anuyyiuqtimik munaqsriliqñuq. 17 Aquagun pinjasut uvlut Paul-ñum Jew-ñuruat qaukñijisa tavrani aiyugaagñigai katimaqatigisukñugich. Ilinich katiannikmata nipliutinigai, “Aniqatiumaan, uvaña pinjikaluaqtitluna qanutchimik akikñagñugich inugikkavut naagaqaa maliguaqtaksrañat sivulliapta qaisaruaq uvaptiknun tigurauruña Jerusalem-mi Rome-ñum kavanananun qaisaupluna. 18 Rome-magmiut kavanana [Felix-ñum] apiqsruqtagaluaqaaña, anipkaqluna pilitchukñuq ilitchuginitñamitruj sumik tuqurrutiksramnik. 19 Aglaan Jew-ñuruat akilñiñiutipmata anipkaqunjitluna, nunuripluna nanagñivigama iniaqigita Caesar-mun atanniqupluna, piitkaluaqñuq qanutchimik akikñautiksramnik ilagikkamnun. 20 Taatnaqñuq iniaqigiga qiniqñukhisi uqaqatigisukhisi, atakkii ukpigiqiga niqigugikkanjat taimña Israel-aagmiut Christ tikiumaanilha aasii taamna pisigiplugu pituutaqatñuq.” 21 Taapkua Jew-ñuruat kiuniqaaat, “Akuqtuinitchugutsuli aglanñik ilipkun Judea-miñ

unniñ aniqatiuvut tikiutrinjitchut tusaayugaagiitichuanik ilipkun taamakña.
²² Aglaan isummatitin tusaayumagivut. Iisimagikput nanipayaaq iñuich akikñautiqalhat tamatkuninja ukpiqsriplutin iliptun tikiumaanilhanik Annisusqtim.”

²³ Tavrani nalunaigsiñiqsut kattutitqiliksranjanik Paul-ñum, aasiiñ taimña uvluq tikiumpaman iñugiaktuat utlautiniqsut Paul-ñum inaanun. Uvlaananiñ unnugataqtitlugu ilaan kanjicsipkañigai Agaayyutim anjaayuqautaanik. Ilaan maliksuktinniagnigai Jesus-mik itqaaqtuutiplugich iluqatik maligutaksraña Moses-ñum sulivuniksriqirit aglaanjitñik. ²⁴ Taatnathani ilanjich iñuich ukpiqsriñiqsut uqagikkajigun, ilanjili iñuich arguaqtuñiqsut. ²⁵ Taapkua katimaruat qasugniqsut atingiqhutin inmiknun Paul-ñum uqagianikmaun una, “Ipcitichuaq Irrusiq nalaunniqsuq uqaqami sivulliapsitñun sivuniksriqirikun Isaiah-kun itna,

²⁶ ‘Aullağutin uqautityakkich taamapkua iñuich:

Tusaagaluagupsi kanjicsiyumiñaitchusi

suli qinñigumaagaluagupsi ilitchuqsriyumiñaitchusi.

²⁷ Atakkii makua iñuich uummatinjich pitchigilñiqsut, tusaasungitlutinj supayaamik iritinlu siquplugich.

Utitiñgitchut Agaayyutmun mamitiliksrağmiknun

atakkii qinñitlaitlutinjlu tusaatlaitlutinjlu kanjicsitlaitlutinjlu,

Agaayyun uqaqtuq.’”

Isaiah 6:9-10

²⁸ Suli Paul-ñum uqapsaagnigai, “Iitichugiraksrağigiksi Agaayyutim tusaayugaallautanja tuyuulha Jew-ñunjitichuanun. Taipkuataimma tusaagisigaat.”

²⁹ [Paul taatnaqman Jew-ñuruat aniñiqsut uqavaaqhutinj inmiknun atqunaq.]

³⁰ Paul iñuuniagniqsuq tavrani Rome-mi malğunni ukiunni, iniqaqhuni inmigun inilğusiqsuqlugu, paglaplugich iluqaisa qinñigiaqtaqtini.

³¹ Quliaqtuagviginiñigai Agaayyutim anjaayuqautaagun sulivuniksriqirikun Paul-ñum, ilisautiplugich taluqsrautaiqhuni uqaqsailiraqtaitlunilu.

Paul-ηum Tuyuutai Rome-mağmiunun

1 Paul-miñ savaktaaniñ Christ Jesus-ηum. Agaayyutim piksraqtaagığaana quliaqtuağitquplugu tusraayugaallautaq ² akiqsruutigikkaña inilgaan sivuniksriqirimigun. Taamna akiqsruun aglausimaruq ipqitchuani makpığaanani. ³ Tusraayugaallautaq uqaqtuq Agaayyutim iğñinagun, Jesus Christ-kun atannaptigun. Piquutigiplugu iñukmiqnisaulha aniruq kiñuviağıplugu David-ηum, ⁴ aasiñ piquutigiplugu agaayyutmiqnisaulhalu. Agaayyutim anipkaqmagu ilaan tuqułhaniñ uqautiniğai iñupayaat nalupqinañlikun Jesus Iğñiğinıplugu suli qaitchiñplugu sanñiñi ilaanun. ⁵ Uumuuna Christ-kun Agaayyutim iluaqutigaana piksraqtaagıpluñ uqıraqtautqupluñ sivulliquplugich iñuich iluqaani nunami ukpiqsriñiksranatnun suli tupiksriñiksranatnun. Taamna savaagıgiga Christ-mun. ⁶ Ilipsi ittuanı Rome-mi tuqułkaupmıusri pıgıtquplusri Jesus Christ-mun. ⁷ Aglaktuñ uumiñ tuyuqsriugamik iluqapsitñun Rome-mi ittuanun. Agaayyutim pıqpagıplusri tuqułkağıgaasri ipqıllusri iñugısırkhusri. Agaayyutımtuq Aapapta suli atannapta Jesus Christ qıñıqtıllanñiağlısi iluaqutrıñiğmiñik suli qaitchiñusri qıñuiññamik.

Quyatiq

⁸ Sivullıuplugu quyyatıgıgiga Agaayyutıgıa Jesus Christ-kun pisıgıplusri. Iñuich nanıpayaaq nunami uqağıgaat kamanagtuag ukpiqsriñiqsi. Taatnaqlugu quyagıgıa Agaayyun. ⁹ Agaayyun savautıgıa iluqaaniñ uummatımiñ uqautıgıkapku tusraayugaallautaq iğñinagun. Agaayyun ilısımaruq taiyułıgıa ilıpsitñik agaayupayaaqama. ¹⁰ Agaayuruñ tıkillanñiağukkuñ ilıpsitñun. Atuummıgısiruq Agaayyutim pitqukpana. ¹¹ Qıñıgıullapıağıpsı qaitchısırkhusrı irrutchim aatchuutaanik sanñiksritquplusri. ¹² İtnaami, ikayuytiruksraurugut avatmun ukpiqsriñikun pıgıkkaptıgıun. ¹³ Ukpiqsriñıpsı ikayugısıgıaana suli ukpiqsriñiğma ikayugısıpmıgaasrı. ¹⁴ Anıqatıumaan, ilısmatqugıpsı uumiñ. İñugıaktuami agğıgımagaluagaqtuñ ilıpsitñun quliaqtuağukkuñ, qıñıtılasıluñ ukpiqsrıruanik sayyıqsılaaqtuanik suli killıqırauruanik annautrauruanik atrıluğı surağalıgıa atlanı nunanı, aglaan pıñğıtchaqtuñ. ¹⁴ Savautıraksragıgıtka iluqaisa iñuich, ilısımaruatlu naluruatlu, puqıksuatlu puqıtıchuatlu. ¹⁵ Taatnaqluñ quliaqtuağısınullapıağıgıa tusraayugaallautaq ilıpsitñun ittuanun Rome-mi.

Tusraayugaallautaq Sanñıqaqtuq

¹⁶ Nalupqısruutıgıñıllapıağıgıa tusraayugaallautaq atakkı sanñıgıgıa Agaayyutim. Taavrumuuna sanñıkun ilaan annıqsugaa kisupayaaq ukpiqsrıruaq [Christ-mık], sivullıuplugich Jew-ηuruat sulıpsıuq Jew-ηunğıtchuat. ¹⁷ Taavruma tusraayugaallautam sagvıgıñıgıa Agaayyutim nalaunñasrıpchaiñha iñunñik inımiñi. Agaayyutim nalaunñasrıpchaiñha iñunñik aullağrıruq suli ısrukıtchaaqhuni ukpiqsrıñikun, aglausımaruatun Agaayyutim makpıgıanıñi, “İñuk nalaunñasrıpkakkauruq ukpiqsrıñıgıgıun iñugısıruq.”

İluqatıñ İñuich Killıqıraurut

¹⁸ Agaayyutim sagvıgıñıgıa qılanımiñ qanuq ilaan anasrıñıquqsanıñha iluqaanik pıgıtıchuanik suli nalaunñaitchuanik iñuich atukkanatnik. İrıgıat

ilumutuuruuq pigiiłiqiłigimiktigun. ¹⁹ Tamanna ilisimanaqtuaq Agaayyutikun nalunaitkaluaqtuq iñunun takku Agaayyutim ilitchuğipkağniğaa ilinjitiñun. ²⁰ Taimakñaqaja Agaayyutim iñigaluaqtitnagich supayaat iñuich kanjisiłgugaat Agaayyutim agaayyutaulha suli qiiñitlplugu sanñjaqatilaaja kamanaqtuamik isruilaamik. Taatnaqhutin iñuich patchisiksraitchut. ²¹ Iłisimagaluaqlugu Agaayyun kamagingitchaat unniin quyangitchaat. Isrumalhat atugumiñaiqsuq suli isrumanjich kanjisiłlaiqhutin taaqsisiniğai. ²² Uqavigaaghutin isrumatuniplutin isrumatunigipiaqtut. ²³ Suksraagaat kamanalha Agaayyutim tuquyumiñaitchuam, aasriin simmiłiutigaat taamna kamanaliq putqataqhutin atriñun qiiññaliñun tuquyumiñaqtuatun iñuktun tinmiuratunlu niğrutitunlu nimigiaturanlu. ²⁴ Taamna pisigiplugu, Agaayyutim pilitkai iñuich killiqisulhatnun. Iñich killuqsagtatur malikkugich pigiičhuat kipigniugutitin aasriin atugağiplugich timigikkatin kanjunaqtuakun avatmun. ²⁵ Simmiłiutigaat Agaayyutim ilumutuulha sagluuqtuamun suli putqatağvigiplugich savautiplugillu sut iñuich iñiqanjich. Aglaan putqatağviginiğaaat savautilugu Agaayyun iñiqsiruaq supayaanik, taamna Agaayyun quyagiraksrağaluaqtin qanavak. Taatnatuq. ²⁶ Taatnaqlugich Agaayyutim iñuich pilitkai kanjunaqtuakun kimmutaatnun. Ağnat simmiłiutiplugu ilaqatigiłiq sayunahimun atugağiplugich timitin atlanun ağnanun. ²⁷ Taatnatun anutit nutqautiplugu ilaqatiqaliq ağnamik aglaan piqagunıqsut atlanik anutinik. Anutit kanjunaqtuakun sayunaaqatiniktut atlanik anutinik, aasriin timigikkağmiktigun akuqtuipmiñiqsut nalaullugu anasriñuqsautmik tamarrumuuna nalaunñaitchuakun savaagmiktigun. ²⁸ Iñuich pigisruniqmatrun ilumutun ilitchuqsriłksraq Agaayyutmik, Agaayyutim pilitkai qaayugnaqtuamun isrummatmun. Taatnaqhutin pigiiłiqisruktut atuqtaksrağiniğsağmikknik. ²⁹ Imaukkaqsiiñiqsut qanusripayaamik nalaunñaitchuamik, pigiiłiqiłigimiglu, kaviuğutiłigimiglu suli uumiksriłigimiglu, piqaguhimiglu, iñuaqtuhimiglu, anuyaligimiglu, sagluuqtualigimiglu, suli isrummatinikhutin pigiičhuakun avatmun. ³⁰ Sanurrutiniqsut nipliaplutin pigiičhuamik atlatigun, uumigiliutiplugu Agaayyun, arguanaplutin, kamanagasrugiaplutin suli uqavikhutin inmiktigun, pakikhutin savaaqalıksrağmiktigun pigiičhuamik, tupiksriñiqhutin anayuaamiknik, ³¹ kanjisiłguitlutin, tuniqsimatlatitlutin, iluaqqutriñiqhutin unniin naglıksriñiqhutin atlanik iñunınik. ³² Agaayyutim nipliutiniğaa taatnatchich iñuich tuqurusrauniplugich. Iñuich taamna ilisimagaluağaat aglaan sivutmuutiniğaat pigiiłiqiłiq, silipsuuq anjiniqsut nalaunñiplugich tamatkua pigiiłiqiruat taatnatchisigun.

2

Agaayyutim Atanniqsulha

¹ Tavrili ilvich, kisuugaluağuvich, patchisiksraitchutin, atanniqsuqtauratiin. Taatnamik atanniqsuqapkich atlat iñuich tuqutaksrağuqtutin ilipnik, takku killiqipmiutin taipkunatitun. ² Agaayyutim atanniğniğai iluqanjich killiqiruat, aasriin ilisimagikput Agaayyutim atanniutaan nalaunñalha. ³ Patchisigirağigisri killuliqiruat savaaqagaluannapsi nalaunñaitchuamik. Isrumavisi annakksiiñiplusri atanniutaaniñ Agaayyutim? ⁴ Agaayyutim iluaqqutikkanasri suli anuqsrutiplusri, ilaan taqqigaluağasri simmiquplugu iñuunialiqsi aglaan suksrağiniğchiksi uuktugnagumiñaitchuag iluaqqutriñha. Kanjisiñgitpalukkiksi, Agaayyutim iluaqqutigaasri simmiquplugich uummatigikkasri suli mumiquplusri iñuunialhapsitniñ. ⁵ Aglaan

uummatisi siqquttut iyagaqtun suli tigganarusri mumigungitlusri. Taatnaqapsi anasriññuqsausriaksraqsi aglilaagiksi taivrumanı uvlumi Agaayyutim sagviqpagu qinnautni suli atanniqsuğniaqpagich inupayaat nalaunñahıgmigun. ⁶ Agaayyutim akilligisigaa inupayaaq savaanigun inuuniahani. ⁷ İlanıch inuich savaaqaqtuat nakuuruamik anugsruhıkn piññaguktut kamanautaanik kamakutmıglu suli tuquyumiñaiñıgmik. Agaayyutim qaitchigisigai isruitchuamik inuuhıgmik. ⁸ Aglaan atlat inuich inmiguaqtut ayaklugu malıgıtchıñıksraqtıñ ilumutuuruamik. Taatnaqamin malikkaat nalaunñaitchuaq, aasriñ Agaayyutim anasriññuqsagısıgıgai qinnautmigun. ⁹ İlaan sakiñniıqtıksıgıgai naglıksaaqtıllıgıch pıgıilıqıruat, Jew-ñunñaisa Jew-ñunğıññaisalu. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim qaitchigisıgıgai kamanautmiglu, kamakutmıglu suli qıñuiññıamik tamatkua savaaqaqtuat nakuuruamik, Jew-ñuruanun sıvullıulugu Jew-ñunğıtchuanunlu. ¹¹ Uvvatakku Agaayyutim atanniqsuğısıgıgai inuich atisrılgıch.

¹² İnuich malıgıtaksraqaqtuat Agaayyutim qaisanani Mosesmun suli inuich taavrumiña malıgıtaksraqangıtchuat iluqatın atırtı killuqsagamin. Tamatkua malıgıtaksraqangıtchuat killıqırauplutın piyaqquğniaqtut. Taatnatuntuq, tamatkua malıgıtaksraqaqtuat killıqırauplutın atanniqsuıkkauñiaqtut taavrumuuna malıgıtaksrakun. ¹³ Agaayyutim inuich nalaunñasrıpchangangıtchı tısrakamıtrıñ malıgıtaksraq tupıgıgaluagnagu. Agaayyutim nalaunñasrıpchagagıgai inıñi kısıanik tupıksrıpmata malıgıtaksram nipliutaanik. ¹⁴ Jew-ñunğıtchuat piqangıtchuat Agaayyutim malıgıtaksrıñik tupıgıpmatrıñ tillısa malıgıtaksram nalupqınaiyağaa malıgıtaksraqafhat isrummatmıknı. Taamna ilumutuuruq malıgıtaksraqangıtchıluahutın aglausımaruamik. ¹⁵ Qıñıqtıtıgıpmıgaat kanıqısılılaqtın malıgıtaksram tillısaanik ilıtuğıpkairuamik qauğrimmaağıtillıtaugmıknı nalaunñaruamik nalaunñaitchuamıglu. İlaatni isrummataata patchıtchıgıgıgaıch suli ilaatni ilısimaraqtut patchısaungıññıplutın. ¹⁶ İluqatın nalunaqtuanıch inuich sagvıkkauñiaqtut taivrumanı uvlumi Agaayyutim atannıqsuaqsıkpagıch inupayaat Christ Jesus-kun. Taapkua ilagıgaıch tısrıayugallautam qulaıqtuagıkkagıma.

Jew-ñuruatlu Malıgıtaksraqılu

¹⁷ Qanuğmi ilvıch? İlvıch Jew-ñunıraqtutın, tunñaplutın malıgıtaksramun Moses-ñum aglagıkkana suli uqavıkhutın qanıñniplutın Agaayyutim ¹⁸ suli ilısimanıplıgu Agaayyutim pisulha suli ilıtchugıñıplıgu nakuunıqsrauruaq takku ilısaqsımaplutın malıgıtaksramik. ¹⁹ Nalupqısungıpiyaqtusrı sıvullıqsıksraunıplısrı qıñıtılıtchuani suli qaumaksraunıplısrı tamatkunani ittuani taagımi. ²⁰ İsurmaraqtutın algaqsruhıñıñıaplıgıch kınñanaruat inuich suli ilısautilılgıch tamatkua naluruat. Taatnaqhusrı, piqaqapsı malıgıtaksramik, isrumaraqtusrı ilısimanıplıgu supayaaq suli piqagıñıplısrı iluqaanik ilumutuuruamik. ²¹ İlsautrıraqtusrı atlanik inuñnik. Suvaatami ilısaıtrıñıtıpsı ilıpsıtñik? Uqautırağıgısi atlat tıglıktuqungıtılgıch. Suvaatami tıglıgaqpsı? ²² Nıplıgıaqtusrı atlat sayunatqungıtılgıch, aglaan ilıpsı atugaqpsı taatnatun? İlpsı umıksrıplısrı aanguanik, aglaan tıglıgaqpsı agaayyuvınıtıñı? ²³ Uqavıkkaluıqtusrı piqagıñıplısrı Agaayyutim malıgıtaksraanıñ, aglaan kamagıtılıtchıksı Agaayyun navıkapsıñ malıgıtaksraña. ²⁴ Aglausımaruq Agaayyutim makpıgaanıñı itna, “Jew-ñunğıtchuat uqamaqhuıtıgıgaat Agaayyutim atqa pısigıplısrı Jew-ñuruasrı.”

²⁵ Jew-ηuruani nalunaitmiutchiqsimalipsi ikayuutigigaasri tupigigupsiuη Agaayyutim maligutaksraηa. Aglaan tupigingitchupsiuη Agaayyutim maligutaksraηa atrinurusri Jew-ηungitchuatun, iñuktitun nalunaitmiutchiqsimaitchuatitun. ²⁶ Jew-ηungitchuat nalunaitmiutchiqsimaitchuat atugimuj maligutaksram atqukkakanj an trinurut iñuktitun nalunaitmiutchiqsimaruatitun. ²⁷ Taatnamik iñuich nalunaitmiutchiqsimailaat timimiktigun aglaan tupiksriuat maligutaksramik patchisiqutiniagaasri killiqirauniplusri nalunaitmiutchiqsimaruani. Iipsi Jew-ηuruani piqagaluagtusri aglausimaruamik maligutaksramik aglaan navgugaḡigaasri. ²⁸ Iñuk Jew-ηungitchuq pisigiplugu nalunaitmiutaqalha timimigun. Iñuk animakami Jew-ηupluni suli malihinaqami Jew-ηuruat pilḡusrinjitñik ilagitlaitchaa Agaayyutim iñuksraqtaagmiñun. ²⁹ Aglaan iñuk Jew-ηupiaqtuq kamaksritlaturuaq Agaayyutmik ataramik. Jew-ηupiaqtuq iñuuruq nalaunjaruakun sivugaani Agaayyutim. Taatnasriq iñuk nalunaitmiutaqagñisuuq uummatmiñi savaagikkajagun Ippitchuam Irrutchim. Aglausimaruq maligutaksraq savalguitchuq taatnatchimik. Taatnasriq iñuk quyyasriusriaqagisiruq Agaayyutmiñ, iñungilaaniñ.

3

¹ Jew-ηuruatmi piqagñiqpat sumik atlat iñuich pigingisaηatnik? Anniq-sugiaqapat nalunaitmiutchiḡimiktigun? ² Aa, Jew-ηuruat atqunaq piqagtut. Sivulligmi, Agaayyutim qaitchiñigai Jew-ηuruat uqahḡimiñik Moses-kun. ³ Iñumutuuruq ilanjich Jew-ηuruat tuniqsimangihhat Agaayyutmun. Jew-ηuruat tuniqsimailhata nutqaqtitkisivaun Agaayyutim tuniqsimalha? ⁴ Qaηaa! Agaayyun sagluyumiñaitchuq iñupayaat ukpiqnanḡitchaluaqtitlugich. Aglausimaruq Agaayyutim Makpiḡaanani, “Agaayyuuun, nalaunjasuurutinli uqahḡikkapkun.

Akimayumuutinli iñuichunniñ uqagaluaqmata nalaunjanifñiplutin.”

Psalm 51:4

⁵ Iñanjich iñuich killukun uqaguurut itna, Uvagut killuqsagupta qiñiqtinnaḡivut iñuich Agaayyutim nalaunjañhanik, uqaqhutin killiqiruni nakuuniplugu. Tarrasuli, uqaginiaqpisiuη Agaayyun nalaunjanḡiñilugu anasriñjuqsagamisigut pisigilugich killuqsautisi? ⁶ Qaηaa! Agaayyun nalaunjanḡiñiqpan, qanuqhuni atanniqsulhiñauvagich nunam iñui? ⁷ Killiqihḡma sagviqpagu Agaayyutim nalaunjañha suli nanḡaqtillugu, suvaatami atannikkaunipik liilaa uvaηa killuliqiruaq? ⁸ Taamna ilumutuunippan, Killuliqita iñunun nanḡapsaaqulugu Agaayyun. Iisautringitchuηa taatnatchiñik saglunik, aglaan ilanjisa iñuich pasiragigaatigut ilisautriñipluta taatnatchiñik. Agaayyutimli nalaunjaruakun anasriñjuqsagñiaḡai tamatkua iñuich.

Iluqatinj Iñuich Nalaunjaruajitchuaq

⁹ Taatnaqhuta uvagut ihuatlukupisa Jew-ηungitchuaniñ? Qaηaa! Uqaaniktugut iñupayaat Jew-ηugaluagumij Jew-ηungitchaluaḡumij analatiqahhat killuqsautmun. ¹⁰ Agaayyutim Makpiḡaanani aglausimaruḡ, “Iñuitchuq nalaunjaruamik, atautchimikunniñ nunam iñupayaanani.

¹¹ Iñuitchuq atautchimikunniñ kanjicsimaruamik.

Iñuitchuq pakkiqaqtuamik Agaayyutmik.

¹² Iluqatinj tunutkaat Agaayyun, iluqatinj tammaqhutinj killuqsautmi. Nalliat savaaqangitchuq nakuuruamik, atautchimikunniñ.

Psalm 14:1-3; 53:1-3; Ecclesiastes 7:20

13 Iggianjich atriqaqtut anmaruanik iluvignik.

Atugaat uqatin uqaqhutin sagluuqtuanik,
uqalhijich atriqaqhutin nimigiam tuqunanatun,

Psalm 5:9

Psalm 140:3

14 qaninjich immaukkaqhutin uqapiluuutinik uqamaqluutiniglu,
10:7 *Psalm*

15 ataramik tuqqutchihiinaajuplutinj inuujnik,

16 napmun aullaqamin piyaqquihiaqhutin inuujnik
suli sakiqniuqtitchiplutin.

17 Iitchuqingitchaat qanuq inuunialiksractinj qiniuihnikun.

Isaiah 59:7-8

18 Piitchuq taluqsrihigmik Agaayyutmik iluqanjitni.

Psalm 36:1

19 Pakmapak ilisimagivut una, Agaayyutim maligutaksraja qaisara Moses-mun anjalatchiruq inuujnik aatchuusriaqaqtuanik taavrumina maligutaksramik. 20 Tarra kiñapayaq patchisiksraqagumiñaitchuq tupigingihigmigun maligutaksramik, ilipsiunniñ. Aa, Agaayyutim patchisiquutigisigaa inupayaq nunami atanniglugu. 20 Taatnamik kiñauñniñ nalaunnasriyumiñaitchuq Agaayyutmi maligutchihiinaahigmigun maligutaksram atuqukkanik, atakkii maligutaksram qiniqitlihiñagagigaatigut qanutun killuqsagtılaaptiknik.

Qanuq Agaayyutmun Inuich Nalaunnasripchalhat

21 Aglaan pakma Agaayyutim sagvigñigaa qanuq inuich nalaunnasripkaqtılaana inmiñi, piqutiginaiglugu maligutaksraq. Agaayyutim uqautigigaa inilgaanimma aglausimaruakun maligutaksrakun sulivuniksririritigun.

22 Agaayyutim inuich nalaunnasripkañigai inmiñi ukpiqsrihahatigun Jesus Christ-mik. Taamna ilumutuuruq iluqaitni tunnaviaqqtuani Jesus Christ-mik kisanik. Iluqatin inuich atirut: 23 atakkii inupayaat killuqsagñiqsut, aasriñ ayuqlugu Agaayyutim kamanautaa.

24 Aglaan Agaayyutim inuich nalaunnasripchagagigai inmiñi iluaqutrihigmigun aachuutauplugu. Nalaunnasripchagai Jesus Christ-kun tasuqamigich killuqsautmiñ. 25 Tarra Agaayyutim qaitchaa igñiñi tuqqutquplugu aasriñ maqipkaqlugu auna akiliqsaglugich killuqsautipayaanjich iluqaisa ukpiqsriuat. Taamna piñigaa qiniqitichuklugu nalaunnaruañi natqigutrihigmigun killuqsautipayaanik, taputiplugich killuqsautinjitnik inuich inuuruat inilgaan Christ tuqunaiñnaan. Agaayyutim anuqsrutluni anasriñjuqsangitchai pisigiplugich killuqsautinjich.

26 Taavrumuuna Agaayyutim sagvigñigaa pakmapak nalaunnatilaani sulinalaunnasripchaisilaani inupayaanik ukpiqsriuanik Jesus-mik.

27 Taatniinniqman, uqavigaagutiksraipiaqtugut. Suvaata? Takku nalaunnasriyumiñaitchugut Agaayyutmi tupigiguptigu maligutaksraja, aglaan nalaunnasriaraqutug ilaani ukpigiguptigu Christ. Ukpiqsrihum nutqaqtitkaa iluqaan uqavijiq.

28 Takku ilisimarugut inuich nalaunnasripchakkautilaanjanik Agaayyutmi ukpiqsrihikun Jesus Christ-mun, maligutchihiinagigunungitratruq? Agaayyutigingitmitratruq Jew-nungitchuat? Ilumun ilaa Agaayyutigipmigaat Jew-nungitchuat.

30 Agaayyutiqadhihaqtuq atautchimik. Agaayyutim inupayaat nalaunnasripkagisigai ilaani pisigilugu ukpiqsrihat, Jew-nuruat nalunaitmiutchiplutin sulijew-nungitchuat nalunaitmiutchiñgitlutinj.

31 Uvvami suksraungigñiaqpisigu maligutaksraja Agaayyutim malikkaptigu ukpiqsrihikuagiq? Qanjaal! Ukpiqsrihum ilumun atuumapkaqtigaa maligutaksram atuqukkanja.

4

Abraham-ŋum Atrikusrautauha

¹ Abraham, sivulliuuruaq Jew-ŋuruapayaanun, urrakusrautigilakput iñuŋmun ukpiqsriiġmigun nalaunŋasripkakkauruamun Agaayyutmi.

² Nalaunŋasripkaġniġumi Agaayyutmi savaaġmigun tarra uqavigaagutiksraqaġyaqtuq, aglaan uqavitlaitchuq sivuġaani Agaayyutim.

³ Agaayyutim makpiġaanjiñi aglausimaruq, “Abraham ukpiqsriuruq Agaayyutmik aasrii Agaayyutim akuqtuġaa piqutigiplugu ukpiqsriiha nalaunŋasripkakkaupluni.” ⁴ Iñuk savakami akiljusiaqagaqtuq. Akiljusiaŋa aatchuutaunġitchuq aglaan akilikkauraqtuq savaaġmigun. ⁵ Iñuk nalaunŋasritlaitchuq Agaayyutmi savaallautaġmigun, aglaan iñuk ukpiqsrigumi Agaayyutmik nalaunŋasripkairuamik agaayyutailaamik iñmiñi.

Agaayyutim akuqtuġaġigaa taavruma ukpiqsriiha aasrii nalaunŋasripkaġlugu. ⁶ David-ŋum uqautigipmiñiġaa iñuk ilumun quvianamiuniplugu Agaayyutim nalaunŋasripkaqmagu savaallautaġmiguunġitchuq. Itnaġniqsuq,

⁷ “Quvianamiurut tamatkua nalaunŋairutinġich Agaayyutim natġigutipmagich suli killuqsautinġich matupmagich.

⁸ Quvianamiuruq iñuk atanġum isrummatinġiŋisaŋa killuutiqaġlugu.”

Psalm 32:1-2

⁹ Taamna quvianamiuġi itpa kisiitñun tamatkununja nalunaitmiutchiqsimaruanun? Naagga! Itmiuq tamatkununja nalunaitmiutchiqsimailaanun. Uqautigianikkikput Abraham-mun ukpiqsriiñiplugu Agaayyutmik, aasriiñ piqutigiplugu ukpiqsriiha Agaayyutim akuqtuġniplugu nalaunŋasripkakkaupluni.

¹⁰ Agaayyutim akuqtuġniqpaun Abraham sivuagun naaga aquagun nalunaitmiutchiñhan? Agaayyutim akuqtuġniġaa Abraham sivuagun nalunaitmiutchikkaunaiññaan timimiñi.

¹¹ Abraham nalunaitmiutchikkauniqsuq aquvatigun. Nalunaitmiutchiñha ilitchuqqutauniqsuq Agaayyutmun nalaunŋasripkakkaujaniktilaanja piŋigiplugu ukpiqsriiha. Taatnaġlugu Abraham aapagigaat iluġatin iñuich ukpiqsriuruat nalunaitmiutaiññaġminj suli akuqtukkauruat nalaunŋasripkakkauplutinġi Agaayyutmi.

¹² Abraham aapagipmigaat tamatkua nalunaitmiutchiqsimaruat. Iluqaġminj nalunaitmiutchiqsimaruat timilhiñamiktigun kinjuviaġinġitchai Abraham-ŋum, aglaan kisiisa tamatkua ilaan kinjuviaġigai tunjaruat Agaayyutmik aatriplugu aapagikkavut Abraham nalunaitmiutchiġaluaqani.

Agaayyutim Akiqsruutaa Akuqtukkauruq Ukpiqsriiġkun

¹³ Abraham kiñjuviaġikkaniñu akuqtuirut akiqsruutmik paitchaktaaqtilaaksrajanik nunamik. Aglaan akuqtunġitchea taamna akiqsruun piŋigiplugu tupiksriiñi maligutaksrajanik Moses-ŋum aglaaġiġkanjanik, aglaan akuqtuġaa akiqsruun Agaayyutim nalaunŋasripchaqmagu piŋigiplugu ukpiqsriiñi. ¹⁴ Uvvaami iñuich akuqtuitlaniqpaata Agaayyutim akiqsruutaanik maliguañiġmiktigun atuqukkanaat maligutaksram, tarra ukpiqsriiġ suutnaunayaiñniqsuq aasriiñ Agaayyutim akiqsruutaa suutnaunġiluni.

¹⁵ Maligutaksram itqaqtitkaa Agaayyutim anasriiñjuqsuġuuttilaanja iñuñnik tupiksritlaitchuanik maligutaksrapayaamik. Takku iñuich maligutaksraitñaminj tupiksriñgirrutiksramik piitcut.

¹⁶ Taatnaqhutinġi iñuich akuqtuġaġigaa Agaayyutim akiqsruutaa ukpiġutiqaqaminj, aasriiñ taamna akiqsruun ilaan aatchuutigigaa

akiilluni ihuagqutritiigimigun. Agaayyutim akiqsruutaa akiitñami, iluqaqmin qitungaagikkanaat Abraham-ñum akuqtulhiñaugaat. Akiqsruun taamna ingiññiqsuq kisiitñun Jew-ñuruanun maligaqtuat maligutaksramik. Itmiuq atlapayaanun ukpigutiqaqtuanun Abraham-tun. Ilaa aapagigikput.
¹⁷ Aglaksimalhatun Agaayyutim Makpiğaañani, “Aapaquqtikkipiñ iñugiaktuanun iñunñun.” Abraham ukpigigaa Agaayyun iñuupchaitlaruaq tuqunaruunik sulii taiyuiruaq sunik ingitchuanik ilipkaqługich.
¹⁸ Abraham ukpiqsriuruq niğiugaqaqhuni niğiunağumiñaitchaluannaan aapagiliutinayağniługu iñugiaktuanun iñunñun, takku nipliusriaqaqhuni, “Kiñuviatin iñugiaksigisirut.”
¹⁹ Abraham-ñum ukpiqsriłha Agaayyutmik sayaiqsingniñiqsuq isrumagaluanñağmi timini tuquniplugu, takku tallimakipiaguyasripluni aasriisulii ağnaat Sarah qitungitilaitluni.
²⁰ Ukpiqsriłhan uniñiğniñigaa. Ilaan arguaqtungiñniğaa Agaayyutim akiqsruutaa. Ukpiqsriłha sayaktusriłaağniqsuq, aasriiñ nangaqługu Agaayyun.
²¹ Nalupqigingilłapiagniğaa Agaayyutmun atuumapkağniaqtilaaja akiqsruusriağikkani.
²² Taatnaqhuni Agaayyutim akuqtuğniğaa Abraham nalaunñasripkakkauplugu inmiñi pisigiplugu ukpiqsriłha.
²³ Aglaan tamatkua uqałhich Agaayyutim Makpiğaañani Abraham nalaunñasripkakkauniplugu ukpiqsriłhagun aglakkaungiñniqsut kisanik piqutigiplugu Abraham.
²⁴ Tamatkua uqałhich aglakkaupmiñiqsut uvaptikñun. Agaayyutim akuqtuqmigaatigut nalaunñasripkakkaupluta ukpiqsriłiptigun. Ukpiğigikput Agaayyun anjpkairuaq Jesus-mik Atannaptiknik tuqułiğmiñi.
²⁵ Jesus tuqukami akiligiñigai navgułiqput aasriiñ anjpkakkaukami tuqułiğmiñi nalaunñasripkagniğaatigut Agaayyutmi.

5

Qiiñiğutikkaułiq Agaayyutmi

¹ Taatnamik nalaunñasripkakkaupluta Agaayyutmi ukpiqsriłiptigun qiiñiğutikkaurugut Agaayyutmun atannaptigun Jesus Christ.
² Ilaan anñağniğaa utlautihksraqput Agaayyutmun aasriiñ pakma ilitchuqsriłuta ihuagqutaanik. Quviasrukhuta quyagikput Agaayyun ilaliutihksraqput kama-nautaani ilaatnigun.
³ Uvvasuliuna, quviasruutigipmigiğkput sakiqniuliptigun, ilisimaplugu sakiqniugutit anuqsrusripkahuta.
⁴ Anuqsrułiq tikiutriruq Agaayyutim ihuaksriłhanik, aasriiñ ilaan ihuagigumisigut niğiugaqaqtugut.
⁵ Aasriiñ niğiukkam qapiqtaqtinnianğitchaatigut, takku Agaayyutim aatchuğaatigut Iłqitçhuaq Irrutchimik, aasriiñ taavrumuuna qiiñiqtitkaatigut qanutun piqpagillapiaqtilaaptiknik.

⁶ Uvaptiknik ikayugumiñaiapiaqtitluta piviksraq nalautitman Christ tuqutigi ai agaayutailaani.
⁷ Nallipsaunniñi tuqqutisunniangitchaa anniqsusagługu atla iñuk. İlaatnisamma iñuum tuqqutinayağaluaqpalukkaaku nakuuruuq iñuk,
⁸ aglaan Christ tuqqutigaatigut killuliqiraupkaqhuta. Taavrumuuna Agaayyutim qiiñiqtitkaa piqpaksrilłapiałfi uvaptiknik.
⁹ Nalaunñasripkakkaurugut Agaayyutmi augikkanağun Christ-ñum tuqqutaupman. Taatnaqhuta nalupqisunğiapiaqtugut Christ-mun annautinaqtilaaptiknik Agaayyutim qinnautaaniñ uvlumi ataniğvinmi.
¹⁰ Uumigiraupkaqhuta Agaayyutmi ilaan qiiñiğutigaatigut inmiñi tuqqutaulhagun iğniğmi. Pakma Agaayyutim ilauraagiłiutipmatigut nalupqinaitchumamik annautigisigaatigut iğniğmi iñuulhagun.
¹¹ Uvvasuliuna,

pakma quviasruutigillapiagikput Agaayyun atannaptigun Jesus Christ qinuiġutritruakun uvaptiknik Agaayyutmun.

Adam-lu Christ-lu

¹² Killuqsauun tikiumaniqsuq iñupayaanun takku iñuqqaq Adam killuqsauqtuq sulii pisigiplugu killuqsautaa tuquġiq tikiumapmipluni iñupayaanun. Iluqatin iñuich tuquruksraġuġniqsut takku iluġani iñuk killuutiniktug. ¹³ Iñupayaat iñuuruat iñuqsaġniqsut Moses-ġum akuqtunjaiñaanunniñ maligutaksramik Agaayyutmiñ. Aglaan Agaayyutim iñuich patchisauniñgitchai killuqsautikun takku piqangitlutinj sulii Agaayyutim maligutaksrajanik. ¹⁴ Adam tuquniqsuq tupiksriñgitluni Agaayyutim tillisaanik. Iñupayaq Adam-miñaglaan Moses-mun tuquruksrauniqsuq. Aglaan tuquruksrauruttuq killuqsangitchaluanġaġmin taatnatun Adam tupiksriñgitmatun. Adam atrigaġniqsuq Christ-mik agġiqsuksrauramik sivuniksrami. [Aglaan Adam tuquġimik pipkaipman Christ iñuuiqaqtitchiruq.] ¹⁵ Aglaan Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa atrigaġitchuq Adam navġuiġhatun. Iluqatin iñuich tuqur tuqur pisigiplugu atautchim iñuum navġuiġhagun. Aglaan Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa iħuaqquaaġun atautchim iñuum Jesus Christ-ġum kamanatluktuanuruq [navġuiġhaniñ iñuum Adam]. ¹⁶ Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa atlauruq atautchim iñuum killuqsautaa niñ. Takku aquaġun atautchim killuqsautaan tikiumaruq atanniqsuiġiq iluqaitnun tuqutaksraġuġnipluġich. Aglaan aquatigun kisiññaitchuat killuqsautit tikiumaruq Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa iluqaitnun nalaunġasipkaġnipluġich. ¹⁷ Atausriq iñuk killuqsagġniqsuq aasriiñ piqutigiplugu ilaan navġuiġha tuquġiq umialiktun aġalatchiaqsiruq iluqaitnik iñuñnik. Aglaan qanutun kamanatluktigiva savaaqalħa atautchim iñuum Jesus Christ! Iluqatin iñuich Agaayyutim nalaunġasripkkaġi iñmiñi kamaqaqtuakun iħuaqqutriġimigun aġalatchigisirut umialiktun iñuuniaġimikni uumuuna Jesus Christ.

¹⁸ Tarraami, piqutigiplugu atautchim iñuum navġuiġha Agaayyutim tuqutaksraġuġniġai iñupayaat. Taatnatuntuq piqutigiplugu atautchim iñuum nalaunġaruam savaaġa Agaayyutim qaiñniġaik natqigutriġiġlu killuqsautinik iñuuiġlu iñupayaanun [ukpiqsriuanun]. ¹⁹ Atausriq iñuk tupiksriñgitluni Agaayyutmik, taatnaqhutin iñupayaat killuliqirigutut. Aglaan atautchim iñuum tupigiplugu Agaayyun, taatnaqhutin iñupayaat nalaunġasripkkaġugisirut.

²⁰ Agaayyutim qaitchiñġaa maligutaksraġa Moses-kun. Taavrumuuna iñuich iħitchuġiragigaa qanutun killuqsautilaqtin navġuiġimiktigun Agaayyutim maligutaksraġa. Aglaan killuqsauun iñuġiaksitmutkman Agaayyutim iħuaqquataa iñuġiaksitmutluktug. ²¹ Tarrali killuqsauun aġalatchipluni tuquġihkun, aglaan Agaayyutim iħuaqquataa aġalatchiruq nalaunġarualikun tikiutiluta iñuuiġmun Jesus Christ-kun atannaptigun.

6

Tuqunaruq Killuqsautmun Aglaan Iñuupluni Christ-kun

¹ Taamna taatniitman, killuliqituiñaqtuksrauvisa qiiñqititchaġlugu qanutun Agaayyun iħuaqqutriġiqaqtillaaġa? ² Qaa! Ukpqiqrigupta Christ-mik tuqunaruq killuġmun. Qanuġuta iñuuniaqtuiñagisiñiqpisa killukun? ³ Puuyugniqipi, iluqata paptaakkaukapta Christ Jesus-ġum atqagun piqasriutirugut ilaan tuquħhanun. ⁴ Taatnaqhuta paptaakkaukapta iħuviqataurugut Christ-mi aasrii piqasriutipluta tuquħhanun. Aasriiñ

Christ-tun anjipkakkauruatun tuqunaruaniñ kamanautiqaqhuni sanñiagun Aapauruam, uvaguttuug akuqtuirugut nutauruamik iñuuligimik iñuuruksraupluta taavrumuuna.

⁵ Takku piqasriutipluta Christ-ñum tuqułhanun paptakkaupkaptu, taatnatun piqasriutigisipmiugut anjipkakkaułhuni iñuuniaguta. ⁶ İlisimagikput una, Christ kikiaktuutrikkaupman iñuuligruaqpup kikiaktuutrauqataurur ilaani, sanñia killuqsautim piyaqququplugu, savaktaagrutqunğiguta killuğmun. ⁷ Kiñapayaaq tuquruuq anjalatingiğuruuq killuqsautmun.

⁸ Ukpigigikput tuquqataupkaptu Christ-mi iñuunaqutagisiñipluta ilaani. ⁹ İlisimagikput Christ anjipkakkauruuaq tuqunaruaniñ tuqqutqikkumiñaipluħa. Tuqułhum anjalatlaigñigaa. ¹⁰ Christ tuqukami tuquniqsuq atausriğmiaqhuni akiilisułkugu sanñia killuqsautim. Pakma iñuruuq, iñuutuiñiaqhuni Agaayyutmun. ¹¹ İlipsiħiasriiñ isrummatigiruksraurusri ilipsitiñik tuqunaruatun ililusri sanñianun killuqsautim aasriiñ iñuulusri Agaayyutmun umuuna Christ Jesus-kun.

¹² Taatnağusri killuqsautmun anjalatitnagich timigikkasi maani nunami. Anjalatitnagu pisugrualıpsitiñun. ¹³ Atusruñaqnagich sulliñgi timigikkapsi savaktillugich nalaunñaitchuamik. Aglaan qaitchisitchi ilipsitiñik Agaayyutmun iñuktitun anjipkakkauruatun tuqunaruaniñ sulı pakma iñuuruatun Christ-mi. Anjalatitchigıñ sulliñgi timipsi Agaayyutmun, aasriiñ atugumausri nalaunñaruamik. ¹⁴ Killuqsautim anjalatlaigñiağasri takku iñuunğitchusri tupiksriħipsigun maligutaksramik aglaan iñuurusri Agaayyutim iħuaqquataagun.

Savaktaagruluħa Nalaunñaruatiğmun

¹⁵ Qanuğisiñiqpisa? Pakma iñuunğiqsugut tupiksriħiptigun maligutaksranik Moses-ñum qaisanjanik aglaan iñuuruğut iħuaqquataagun Agaayyutim. Taamna pisigiplugu killuqsauraaqtuksrauvisa? Qanaa! Killuqsauqtuksrauymuñaitchugut. ¹⁶ İlumun ilisimagiksi una, qaitñapsi ilipsitiñik kisumun savaktaagrugutusri taavrumuñu. Tupigiraksragagigiksi taamna iñuk sulı atanigigiksi. Tupiksriħipsi killuqsautmik tuqupkagisigaasri. Aglaan tupigikapsiun Agaayyun ilaan nalaunñasripħağagigaasri inñiñi. ¹⁷ Qaanjısuami savaktaagrugıkanasri killuqsautim, killuğmik anjalatiqahusri. Aglaan quyanaqtuq Agaayyun, piħıapiaqhusri tupigıgısrı ilısauttaturuat ilipsitiñun. ¹⁸ Aasriiñ annaktitaunjanıħusri killuqsautmiñ savaktaagrugutusri pakma nalaunñaruatiğmun. ¹⁹ Uqautigigıga savaktaagruluħıq uqalığnik kanjısiñiaqtuanik takku kanjısimmagıksıtıquplısrı. Qaanjısuami qaisımapmatun ilipsitiñik savaktaagrugıpkahusri killuqsautmun sulı killuluqıliğmun, taatnatuntuuq pakma qaitchuksraurusri ilipsitiñik savaktaagrugıpkagısrı iñuunıalığmun nalaunñarualıkun iluqnaughusri Agaayyutmun. ²⁰ Qaanjısuami savaktaagrıunñapsi killuqsautmun iñuunıatıaitchusri nalaunñarualıkun. ²¹ Savaaqqtusri piğiıtchuanik aasriiñ taatnatıchım iñuutıchım pakma kanjıgilıkkapsi annıqsunğıtchaasri aglaan tıkiutrıraqtuq tuqulığmik. ²² Aglaan pakma annaktitaunjanıktusri killuqsautmiñ savaktaagrıulııtıplısrı Agaayyutmun. İluqnaughusri ilaanun savaaqatlasrırusri akuqtııyunaqtuamık Agaayyutmun aasrııli Agaayyutim akılıññiağasrı ısruıtchuamık iñuulığmik. ²³ Kiñı killuqsauqtuag akuqtııruuq killuqsautim akılııtaanık—tuqulığmik. Aglaan Agaayyutım akılııaq aatchuutıgıgaa ısruıtchuag iñuulıq tamatkunıñu atausrıñıuqataurıuanun Christ Jesus-mun atannaptıknun.

7

Atrikusraun Ilaqatnitikun

¹ Aniqatiut, iluqasri kanjicsimagiksi maligutaksraq Moses-njum aglaagikkarja. Ijisimapmigiksi maligutaksramun anjalatha inuk inuusrugaaŋŋagmi. ² Uvvaami taamna urriqsruutaupmiuq, agnaq nayuutigisiruq maligutaksrakun anjutmikni inuunigtutilaanjani. Aglaan anjutrin tuqukpan ilaqatnitqilhiinauruq tuvraqlugu maligutaksraq. ³ Aglaan ilaqatnikkumi atlamik anjutmik uini inuunŋaan, maligutaksram nipliutigigaa sayunaruanuniplugu. Aglaan anjutrin tuqukpan agnaq ilaqatnitqilhiinauruq. Taatnaqhuni ilaqatnikkumi atlamik anjutmik uini tuquanikpan patchisaitchuq maligutaksramiin.

⁴ Aniqatiumaan, taatnatun itmiuq ilipsitnun. Christ tuqupman, tuquqatigiruaton pigiksi, aasriin aglausimaruat maligutaksrat anjalangigaasri. Pakma pigiliutipkaqtusri atlamun. Pigiliutigaaasri anjtiqksitauruam tuquhigmiin. Tarraasriin inuuruksraurusri Agaayyutmun savautilugu.

⁵ Qaanjicsuami inuusrugaaŋŋapta kanjigruaqtakun pisugruadipta anjalatagigaa timigikkaqput pisigiplugu maligutaksraq. Tarra savaaqagtugut savaktaksragingisaptiknik maligulugu maligutaksraŋa Agaayyutim. Suragaŋipayaapta tikiutigaaatigut tuquhigmun. ⁶ Pakma patchisaikkaarugut maligutaksramiin, aasriin tuqunaruatun ililuta maligutaksramun isiqtagiplita qaanjicsuami. Taatnaqhuta pakma savautingitchikput Agaayyun utuqqakun aglausimaruakun maligutaksrakun, aglaan pakma savautiaqsigikput Ipqitchuakun Irrutchikun inuunŋapta nutauruamik inuuhigmik.

Maligutaksraqlu Killuqsaunlu

⁷ Isumavaluktusri nipligŋiŋpluŋa killuqsaunlu maligutaksraqlu atiniplugik taapkuak. Taatniingitchuq. Aglaan maligutaksrakun kanjicsigiga killuqsautim qanuutautilaanja. Nalunayaŋiga kaviugutiliq maligutaksram nipliutigingitpagu nalaunŋaiŋniŋplugu itnautauruaq, "Kaviuqnak." ⁸ Aasrii killuqsautim pisaasrugsipluni atuqtitkaqsipluŋa taavrumiŋa tillitmik suli qanusripayaamik nalaunŋaichuamik. Aglaan maligutaksraitman killuqsaun sanjiksraitchuq. ⁹ Inuuniaguuqaluaqtuami maligutaksrailaakun ilitchugigaluaqnagu maligutaksraq. Aglaan maligutaksram ilitchugipkaqmagu tilliin tarakŋaaglaan killuqsaun uummatqiaqsiruq. Taatnaqŋuŋa inuutichikun tuquruŋa. ¹⁰ Tilliin tikiutriruksraqtuq inuuhigmik uvanŋun tikiutripiaqtuq tuquhigmik. ¹¹ Killuqsautim kinniŋpluŋa tillisikun tuqupkaŋaŋa inuutichikun. ¹² Tarra aglausimaruq maligutaksraq ipqitchuq. Taatnatuntuuq tilliin ipqitchuq nalaunŋapluni nakuuplunilu.

¹³ Intautaniŋpami? Qanusrim nakuuruam tikiutiniŋpanja tuquhigmun? Qaŋaa! Killuqsautim atuqlugu nakuuruq [tilliin] tuqupkaŋaŋa. Taamna atummiruq uvanŋun qiniŋqupluŋa qanusriutilaanjanik killuqsautim. Tilliin qiniŋqitaŋigaa killuum pigiiŋlapiatilaanja.

Anjyaktuiŋaŋiq Killuqsautmik

¹⁴ Ijisimagikput maligutaksram agaayyutmiqnisauha, aglaan uvanja animaruŋa kanjigruaqtacaqŋuŋa. Killuum anjalatagigaanja tigutaanupmatun. ¹⁵ Kanjicsitaitchiga suragaŋiga. Piŋgitchitka nakuuruat pisukkatka, aasriin suragaŋuŋa pigiitчуanik uumigikkammik. ¹⁶ Aasrii atugupkich atugungisatka uumigiplugich, anjigiga maligutaksram nakuutilaanja. ¹⁷ Nutauruam inuutichima pipkangitchai tamatkuu uumigikkatka. Aglaan ilitqusriŋruagma ilumni pipkaŋagigai. ¹⁸ Ii, ilisimagiga ilitqusriŋruaq ilumni nakuungisilaanja, atakkii kanjigruaqtacaqŋuŋa uvamni. Suragaŋukkaluagiga

nakuuruuq aglaan suraǵalguitchiga. ¹⁹ Atunǵitchaǵigiga nakuuruuq atuǵukkaǵa aasriiñ atuǵlugu pigiiitchuaq atuǵunǵisaǵa. ²⁰ Taatnaqlugu atuǵuuniǵupkich atuǵunǵisatka, nutauruam iñuutchima atuǵtingitchai tamatkua, aglaan ilitqusriǵruam ilumni atuǵtitaǵigaanja tamatkuninja pigiiitchuanik.

²¹ Taatnaqlugu ilitchuǵigiga taamna ilumutuuliq, suraǵaqsaqama nakuuruamig pigiiitchuam nayuǵaǵigaanja. ²² Uvva uummatimni quviasruutigigaluǵigiga Agaayyutim maligutaksraña, ²³ aglaan qiniǵigiga atla maligutaksraq aňalatchiruaq timimnik. Timima maligutaksraňan aňuyakkaa akilliliǵlugu maligutaksraq isrummatimni. Taamna atla maligutaksraq aňalatchiruaq timimnik killuum maligutaksraǵigaa, taavrumaasrii aňalatchiruam tigutaǵiliutipluňa. ²⁴ Iuilliǵnaǵniaqpat! Iñukniaq uvaňni! Kia annautigisivaňa taavrumakňa timimiñ tikiutriruamiñ tuquǵimun? ²⁵ Agaayyutim annautigisigaanja. Quyaǵigiga ilaa anniqsuǵluqmaňa uumuuna Jesus Christ atannaptigun! Tarraasriiñ isrumamni kamagisukkiga Agaayyutim maligutaksraňa, aglaan ilitqusriǵruaǵma tigutaǵipkaǵaanja maligutaksraňanun killuum.

8

Aňalatillutin Irrutchikun

¹ Tarraami pakma, Agaayyutim tuqqutaksraǵutqikkumiñaitchai tamatkua atausriňjuqatauruat Christ Jesus-mun. ² Takku maligutaksraňan Irrutchim tikiutriruam iñuulǵimik Christ Jesus-kun patchisaǵaanja maligutaksramiñ tikiutriruamiñ killuǵmik sulı tuquǵimik. ³ Agaayyun savaktuq maligutaksram savaǵilguisarıjanik. Maligutaksraq iñuk nalaunǵasripkailaitchaa Agaayyutmi sukunnniñ, takku killiǵiǵaqtuanaupluni kamagitlaitchaa maligutaksraq. Agaayyutim tuyuǵigaa iǵniǵikkani nunamun timiqaǵlugu iñuutquplugu uvaptiktun sulı akilliliutigitquplugu killuqsautmun. Taavrumuunaasriiñ Agaayyutim piyaqqutaksraǵuǵniǵaa killuqsaun aňalatchiruaq killukun pisuǵiruaptiknik. ⁴ Agaayyutim kamaksritlasripkaǵaatigut nalaunaplutinj atuqukkarıjanik maligutaksram. Pakma iñuuniaqtugut malingiǵlugu kanǵruaqqut aglaan maliklugu Irrusriq. ⁵ Tamatkua aňalatittuat irrusriǵruamun iñuusruurut quyaliniǵlugu irrusriǵruaq. Aglaan tamatkua aňalatittuat Ipqitchuamun Irrutchimun iñuusruurut quyaliniǵlugu Ipqitchuaq Irrusriq. ⁶ Iñuum isrummataa aňalatmaga irrusriǵruaňan ittaqtuq tuquǵiq, aglaan isrummataa aňalatmaga Ipqitchuam Irrutchim ittaqtuq iñuulǵiq sulı qiniñiñiǵaq. ⁷ Taamna ilumutuuruq takku iñuum isrummataa aňalatpaga ilitqusriǵruaňan akitniǵaqsimaaǵaa Agaayyun. Taamna tupikrsisunǵitchuq Agaayyutim maligutaksraňanik; takku tupikrsilguitluni. ⁸ Tamatkua iñuich aňalatittuat kanǵruaǵmiknun quyalilguitchaat Agaayyun. ⁹ Aglaan ilipsi aňalangitchaasri kanǵruaqtapsi. Aňalatkaasri Ipqitchuam Irrutchim, ilumun taamna Irrusriaňa Agaayyutim inniǵpan ilipsitni. Aglaan kiña iñuk piqanıǵitpan Irrusrianiq Christ-ňum pigingitchea Christ-ňum. ¹⁰ Killuqsautim timigikkasi tuqunapkaǵai, aglaan Christ itpan ilipsitni Ipqitchuam Irrutchim qaitchigaasri iñuulǵimik takku Christ-ňum nalaunǵasripkaqhusri Agaayyutmi. ¹¹ Agaayyutim Ipqitchuaq Irrusria aňitqıksitcheaǵa Jesus-mik tuqunaruaniñ iñuukpan ilipsitni, taavruma Ipqitchuam Irrutchim iñuuruam ilipsitni qaitkisipmigaa iñuulǵiq timipsitniun tuqusraǵumaruanun.

12 Taatnaqhuta aniqatiumaan, aŋalatitnata kanjigruaqtamun. Iŋuuniaqtuksraungitchugut tumigitqukkanagun killuqsautim. 13 Iŋuuniaġupsi kanjigruapsigun tuquniaqtusri. Aglaan Ipqitchuam Irrutchim ikayuqtitchupsi nutqautitlasriġugu killiqiqisi tarra iŋuuniaqtusri. 14 Iġilgaagillapiagai Agaayyutim tamatkua sivulliuqtittuat Ipqitchuamun Irrutchimun. 15 Ipqitchuam Irrutchim akuqtukkaqput irrusrigingitchaa tigutaaqsiulhum iqsilhumlu. Ipqitchuam Irrutchim pigikkapta iġilgaagiliutipchaagatigut Agaayyutmun. Taavrumuuna Ipqitchuakun Irrutchikun niplitlasrirugut, “Abba, Aapaan.” 16 Taavruma Ipqitchuam Irrutchim iġilchugipkaagatigut nalupqinaiqġugu Agaayyutmun iġilgaagitilaaptiknik. 17 Agaayyutim iġilgaaginiqpatigut tarra akuqtuigisirugut ikayuusrjanik piksirrirtaiŋik uvaptiknun. Akuqtuigisirugut tamatkunija Agaayyutmiŋ piqatigilugu Christ. Aglaan nagliksaaqtuksraurugut atriġugu Christ nagliksaaġha. Taatnaqqaaguta piŋŋaktaaqagisirugut kamanautmik atriġugu Christ.

Sivunnaptikni Ittuq Kamanaun

18 Uvva pakma nagliksaaqsiurugut. Aglaan nagliksaaġipput pakma atriqagumiŋaitchuq ilaan kamanautaanun sagvigŋiakkananun uvaptiknun. 19 Iluqani Agaayyutim iŋiqtanja utaqqitlaillapiagataqtuq Agaayyutim sagviiġksrajanik kisut qitunġagipiaqtilaanjitiŋik. 20 Suapayaaq Agaayyutim iŋiqtanja piunġiqsaġumaruq, pisuhingisagmigun aglaan Agaayyutim sivunniutaagun. Aglaansuli niġiugaq ittuq: 21 Iluqani Agaayyutim iŋiqtanja aŋalanġigŋiaġaa piunġiqsitchiraġaqtuam, aglaan piqatauyumiŋaqsilugu kamanaqtuamun patchisaiġimun piqatigilugich Agaayyutim iġilgaani. 22 Iisimagikput iluqaisa qanusripayaat Agaayyutim iŋiqtanjiŋ utaqqilhat uvunanunaglaan iħuilliuġaluanġaġmin, atriplugu aġnaq aulliyautikmatun. 23 Kisimiħiŋaungitchuat tamatkua iŋiqtat utaqqirut aglaan utaqqipmi-uguttuq iħuilliuġaluanġapta irrutchiptigun. Agaayyutim aatchuġaagatigut Ipqitchuamik Irrutchimik nalupqinaigutauplugu. Aasriiŋ utaqqigikput Agaayyutmun qitunġagiliutipiaqtilaaksraqput. Utaqqigikput timigikkapta simmikkaulkksraja. 24 Taamna niġiugisagikput anniqsukkau'apta. Qiŋianiksimaniguptigu taqqikkaqput taamna niġiugaayumiŋaiŋiŋaaytuq. Iŋuich niġiutlatchut qanutchimik pigiliutianikkagmiknik. 25 Aglaan niġiugaqaqtugutsuli qanutchimiktaimma piŋŋaktaagianingisaptiknik, utaqqigikput anuqsrusripluta aasriiŋ kimmutigillapiaqġugu. 26 Ipqitchuam Irrutchim ikayuqsimaagatigut pilguirrutiptigun. Takku nalurugut qanuq agaayuhksraptiknik; aglaan Ipqitchuam Irrutchim inmiŋik uqautigipluta Agaayyutmun qiniqġaluktualigataqhuni uqautigiluisaptigun. 27 Agaayyutim qiŋiġagigai iŋuich uummatinich. Iisimagaa isrummataa Ipqitchuam Irrutchim, takku Ipqitchuq Irrusriq uqapsaaġutripluni Agaayyutmun piqutigiplugich iŋugikkanj tuvraqġugu pisulħa. 28 Iisimagikput, supayaatigun Agaayyutim savaqatigiraġigai nakuuhksrajanun piqpaksriruat inmiŋik, tamatkua ilaan tuqġukkani tuvraqġugu sivunniutigikkani. 29 Agaayyutim iisimanigai tamatkua tuqġukkani iŋiqsigaluaqani nunamik. Piksraqtaaginiġai atriqaquplugich iġniġmisun. Taavrumuuna Jesus sivulliuġniqsuq akungatni iŋuigiatkut aniqatigiiħ. 30 Taatnaqġugich Agaayyutim piksraqtaagikkani tuqġuġniġai, aasriiŋ tamatkua tuqġukkani nalaunġasripkagai inmiŋi. Tamatkua nalaunġasripkakkani inmiŋi piqatigisigai kamanautmiŋi.

Agaayyutim Piqpaksrīḥa Christ Jesus-kun

³¹ Tamatkua taatniinniqmata, sumik nipligisitlavisa taavrumuuna? Agaayyutim nayuqpatigut kia-unniñ akililiqsugumiñaitchaatigut. ³² Agaayyutim qaitlugu iḡñi nagliksaaqtitkaa piqutigipluta. Taatnaqhuni Agaayyutim ilumun qaitchigisigaatigut supayaamik akiilaaglugu. ³³ Kiama patchisigisivagich iñui Agaayyutim piksraqtaagikkani? Agaayyutim kisimi nalaunnasripkaqsimagai. ³⁴ Kiña nipligisiva Agaayyutim iñui tuqqutaksraguḡniḡgich? Kiñaunniñ nipligumiñaitchuq! Takku Christ Jesus tuqqutigai, aasriñ anitqiksuq tuquḡgimiñi. Pakma Agaayyutim taliqpian tunjaaniñ uqapsaagutigaatigut ilaanun. ³⁵ Qanutchim piiqsitkisivatigut piqpaksrīḥaniñ Christ-ḡum? Sakiqnam naaga ihuilliuhum naagaqaa nagliksaahum naaga kakkaaqsiuhum naaga atnuḡaanilliuhum naaga navianniuhum naagaqaa tuquḡhum? ³⁶ Aglausimaruq Agaayyutim makpigaanjiñi, “Piqutigiplusri tuqqutaurugut ataramik.

Iñuich anallaqlukkaatigut ipnaisun tuqqutaksratun.”

Psalms 44:22

³⁷ Qanaa! Iluqaisigun tamatkunuuna sakiqniugutiptigun Agaayyutim akimapkagaatigut piqpagirigikkapta. ³⁸⁻³⁹ Ii, nalupqigingitchiga sumun piiqsitchumiñaisilaaqut piqpaktañaniñ Agaayyutim. Tuquḡhum unniñ iñuuhum unniñ isragulchigich unniñ tuḡḡaich unniñ sut pakma ittuat unniñ tikisaksrat unniñ sanḡich unniñ sut ittuat quliptikniḡ atiptikniḡ naagaqaa sumunniñ iluqaani nunami piiqsitchumiñaitchaatigut Agaayyutim piqpaksrīḥaniñ ittuamiñ Christ Jesus-mi atannaptikni.

9

Agaayyulun Iñuksraqtaañilu

¹ Atausriñḡuqataupluna Christ-mun suli anjalatiqaqluna Ippitchuamun Irrutchimun nalupqigingitchiga qauḡrimmaagiutillautamni uqahḡa ilumutuuruamik. Saglungitchuna itna uqaqama, ² Ihuilliullapiagaqtuna suli alianniullapiaqtaqluna piqutigiplugich Jew-ḡuruat. ³ Uvvatuq ikayutlalagich Jew-ḡuruat aniqatitka iñuqatitka. Uvvatuq anasriñḡuqsakkaulanja piḡḡlunaunniñ Christ-miñ ikayugumiñagupkich anniqsuliksratnun. ⁴ Israel-aagmiut iñugigai Agaayyutim piksraqtaagiplugich. Ilaan tiguaginigai piqatlasriplugich kamanautmiñik. Ilaan qaiññigaa ilinjitñun sivunniugutni suli maligutaksraña [Moses-kun] suli agaayumaagvik suli akiqsruutniḡ. ⁵ Qitunḡagigach kamanaqtuat sivulliapta, aasriñ ilinjitñiñ Christ animaruq Agaayyutaupluni. Quyanaqtuq qanavak! Taatnatuquvva.

⁶ Itnautingitchiga Agaayyutim atunḡiñḡilugich akiqsruutigikkani ilinjitñun. Atakkii kiñuvianiñ Israel-ḡum ilanjich Israel-aagmiupianḡingitchut. ⁷ Suli ilanjihinaq Abraham-ḡum kiñuvianiñ ilumun ililgaagigai. Aglaan Agaayyun nipliqsuq Abraham-mun, “Kiñuviaksratin akiqsruutigikkatka itkisirut Isaac-miñ.” ⁸ Itna ittuq, iluqaisa Abraham-ḡum kiñuvianiñ Agaayyutim ilumun ililgaagingitchai, aglaan kisiisa tamatkua ililgaagiliutikkani Agaayyutim animaruat akiqsruutaagan Abraham-mun. ⁹ Agaayyutim akiqsruḡnigaa Abraham itna, “Nalaullugu piviksraq utigisiruna aasrii Sarah iḡñiqaḡisiruq.”

¹⁰ Taamnahihinaḡingichuq. Rebecca-m malḡik iḡñak aapaqaqtuk sivulliap-tiknik Isaac-mik. ¹¹⁻¹² Aglaan malḡuk iḡñak anigaluaqḡagik Agaayyutim uqautigaa Rebecca, “Aapiyanan savautigisigaa nukatchiani.” Agaayyun

nipliñiqsuq taavruminja nukatpiağruk savaaqagaluagnagik nakuuruamik unniñ pigiitчуamiglu. Taavrumuuna ilitchuğigikput, Agaayyutim piksraqtaaginiğaa atausriq sivunniutigikkağmigun pisuhigikkağmigunlu. Piksraqtaagiyumiñaitchaa iñuk savaaqalħagun. ¹³ Agaayyutim uqalħa itniinniqsuq, “Piksraqtaagigiga Jacob aglaan piksraqtaaginiğitħugu Esau.”

¹⁴ Qanuğmi nipliğisiva taavrumuuna? Agaayyun nalaunnaitpa? Taatniingitчуu! ¹⁵ Agaayyutim Moses nipliutigaa, “Qiniğitkisigiga iluaqqutriğiga kisumun iluaqqutrisukkamnun.

Qiniğitkisigiga ilunñuksriğiga kisumun ilunñugisrukkamnun.” *Exodus 33:19*

¹⁶ Taatnağumi Agaayyun piksraqtaaqagñiangitчуu iñuich pisuhigikkañatigun unniñ savautigisrukkañatigun. Aglaan piksraqtaaqagisiruq ilunñuksriğimigun. ¹⁷ Agaayyutim Uqalħan nipliutinigaa atanga Egypt-ñum, “Ataniğutitkikiğiñ qiniğitчuklugu sanñigikkağa ilipkun. Taavrumuuna atiga uqautaugisiruq iluğaanu nunami.” ¹⁸ Taatnağhuni Agaayyutim qiniğittagigaa ilunñuksriği kimupayaaq qiniğitчukamiñ. Suli pitchiğiilqisçkai iñuich pitchiğiilqisçkukani.

Piksraqtaagikkauruni Agaayyutim Ilunñuksriğhagun

¹⁹ Uvva nallipsi apiqsruğisigaña, “Agaayyutim analatpatigut suvaatami killuutiqagñivatigut? Kia akililiqsuğisivañ pisulħa?” ²⁰ Apiqsruçnak taatna. Ilvich iñulħiñaurutin. Iñulħiñam apiqsruçtaksrağingitçhaa Agaayyun. Taatnatuntuuq iñuum iñiqtañan uqautitlaitçhaa, “Suvaata piluqpiña taatna?”

²¹ Utkutchiri savaaqatuaq çikumik piluħiñauruq qanutchipayaamik pisukkumi. Taavrumakña çikumiñ utkusriħiħiñauruq atautçhimik piññaqutigiħiñagħlugu aasriñ ilaqataa suaqluqagvigiplugu. ²² Agaayyun nalaunnaraqtuq surağapayaalğimigun. Iñaitñun iñuich ilaan qiniğitчukkaa çinnautni [killuqsautikun] suli sanñiñi. Qiniğautnaqsigaluaqtitlugich piyaqquçtaksrağhutiñ anuqsrutiniğai tamatkua iñuich. ²³ Atlas iñuich ilunñugisrukkani ilaan anuqsrutiniğai ilitchuğitquplugu uuktuğnağumiñaitçhuaq kamanautni. Tamatkua iñuich itganaiyautiniğai piyaquplugich kamanautmiñik.

²⁴ Aasriñ ilagigaatigut taapkuua. Agaayyutim tuqħungitçhaatigut Jew-ñuruaniñ aglaan piksraqtaagigaatigut Jew-ñungitçhuanñ, ²⁵ tuvraqħugu nipliutaa Hosea-m itna,

“Nipliğisiruña, Iñugigipsi taapkunuña atçiqsimagaluaçkagmiñun Iñugingitçhipsi.

Aasriñ qiniğitkisigiga piqpaktağa tamatkunuña piqpaginiğisamnun.” *Hosea 2:23*

²⁶ Hosea-msuli nipliutigigaa,

“Iñugingitçhipsi, aglaan kiñuvaatigun atçikkaugisirut itna,

Iliğaanji iñuuruam Agaayyutim.” *Hosea 2:1* ²⁷ Suli Isaiħ-m uqautiginiğai Israel-aagmiut,

“Iñugiallapiaqtut iñugikkañi Israel-ñum.

Atriqagtut qavianisun tağium siñaani.

Aglaan iñugiakitçuat anniçsukkağisiñiqsut.

Isaiħ 10:22, 23

²⁸ Atanğuruam çilamik anasriñuqsagisiğai iñui nunam.”

Isaiħ 28:22

²⁹ Tuvraqħugu Isaiħ-m nipliutaa,

“Atanğum Sanñipayaqaqtuam iñugiakitçuat sivulliavut iñuupkanğitpagich

iluqapta piyaquçkaunayaqtugut Sodom-tun suli Gomorraħ-tun.” *Isaiħ 1:9*

Israel-aagmiutlu Tusraayugaallautağlu

³⁰ Qanuġmi nipliġisifiñqipsa? Itniinniġsuq, Jew-ḡuḡitġhuat nalaunḡasriñiurangiñitġhuat Agaayyutmi, nalaunḡasriḡkaḡniqsut ukpiqsriñhiñaqamiñ. ³¹ Israel-aagmiut maligutlugich maligutaksraq Moses-ḡum aglakkaḡa nalaunḡasriñiaḡniqsuq Agaayyutmi taavrumuuna, aglaan nalaunḡasriñiñiqsuq. ³² Suvaatatai? Tunḡangiḡlutin Agaayyutmun ukpiqsriñiḡmiktigun, aglaan nalaunḡasriñiaḡniqsut tamatkunuuna savaaḡikkaḡmiktigun. Ukpiqsriñiḡtñamiñ atriginigaich iñuich putukkitqataqtuat putukkisautmun. ³³ Agaayyutim Uqalḡa aglaksimalḡhatun, “Iligisigiga Zion-mun iyaḡak iñuich putukkisautiksranat.

Taamna iyaḡak paallaktitġhiñiaqtuq.

Kiña taimña tunḡaruq Christ-mun, iyaḡaktun ittuamun,

qapiqpanayumiñaitġhuq.”

Isaiah 8:14; 28:16

10

¹ Aniġatiumaan, uummatimniñ kipiḡniḡutigigiga iluqatin Jew-ḡuruat anniqsuquplugich. Taamna inḡisruutigigiga Agaayyutmun. ² Nipliutigigaluḡitka piñiqillapiaqhutin maligualḡat Jew-ḡuruat Agaayyutmik, aglaan ilisimangiḡchaat nalaullugu tumiksraq. ³ Ilisimangiḡlutin Agaayyutmun iñuich nalaunḡasriḡpġhaḡuutillaanḡatnik ukpiqsriñiḡmiktigun, inḡmiknik nalaunḡasriñiallanḡniqsut piḡsiḡmiktigun, ilinḡisa qaitġhisunḡitlutin inḡmiknik Agaayyutmun. [Taataḡahutin nalaunḡasritlaniñiqsut.] ⁴ Christ kinilirvigigaa maligutaksram, aasriñ kiñapayaaq ukpiqsriḡruaq nalaunḡasriḡkakkauyumuq Agaayyutmi.

⁵ Kisupayaaq nalaunḡasriḡkaḡukkumi Agaayyutmi tupiksriñiḡmigun Agaayyutim maligutaksrananik, itqagiḡluḡ Moses-ḡum aglaanḡa, “Iñuk tupiksriḡruaq maligutaksrapayaam tillisaiñik iñuigiḡsiruq taapkunuuna.”

⁶ Aglaan uqalḡum nipliutiginiḡaa nalaunḡasriḡkakkauḡi ukpiqsriñiḡkun itnañipluḡ. “Isrumaniaḡnak, Kiña mayuḡisiva qilaḡmun (ami atqautiyaḡluḡu Christ)?” ⁷ Suli nipliñiaḡnak, Kiña atqagiḡsiva samuḡa natqitġhuamun anḡmaḡnimun (ami mayuutityaḡluḡu Christ tuqunaruaniñ)?” ⁸ Itnauvva nipliḡsimaruq, Agaayyutim uqalḡan qalligaatin, ittut qaniqni suli uummatipni.”

Taamnatarra ilisauttun quliaqtuḡaḡikkaqput. ⁹ Ilvich qannapkun nalupqinaḡiḡluḡu uqagiḡpku, “Jesus atangiḡuruq,” suli ukpiḡiḡpku uummatipni Agaayyutmun anḡitqiksiḡha Jesus tuqulḡhaniñ, ilvich annakkisirutin. ¹⁰ Ukpiqsriḡgupta uummatiptikniñ nalaunḡasriḡpġhaḡtugut Agaayyutmi.

Taataḡahuta uqalḡaḡaptigun Jesus-mik ukpiḡipluḡu anniqsukkaaurugut. ¹¹ Agaayyutim uqalḡa itnaḡniqsuq, “Kiñapayaaq ukpiqsriñiḡ tunḡaruq ilaanun qapiqpanayumiñaitġhuq.” ¹² Agaayyutim Uqalḡan taputigaa “Kiñapayaaq,” takku atlakaagiñiḡniñiqsuk Jew-ḡuruagiḡlu Jew-ḡuḡitġhuagiḡlu. Taamna ataniq ataniḡigaat iluqatin aasriñ qaitġhipuni iñuigiaktuanik ikayuutinik iluqaitñun tunḡaruanun inḡmiñun. ¹³ Agaayyutim uqalḡa itnaqhuni, “Atangiḡum anniqsuḡisigaa kiñapayaaq tuqulḡtuq anniqsuqupluni.”

¹⁴ Qanuḡutin tuqulḡagiḡsivat ilaanun ukpiḡiḡisagiḡmiknun? Suli qanuḡutin ukpiqsriḡisivat ilaanik tusraamaisaḡmiknik? Suli qanuḡ tusraagiḡsivat quliaqtuḡatitġhumiñ. ¹⁵ Qanuḡutin quliaqtuḡaḡisivat tuyuḡiḡitpatin? Aglausi-maruq itna, “Qanutun quvianaḡtigiva quliaqtuḡaḡit agḡuutripmata tusraayugaallautamik.” ¹⁶ Aglaan iluqagiḡmin akuqtunḡitġchaat tusraayugaallautaq. Isaiah nipliḡsimaniqsuq, “Ataniḡ, kisut ukpiqsriḡsivat uqaututḡigikkap-tiknik?” ¹⁷ Taatnamik iñuich ukpiqsriñiḡsivat tusraa'amitruḡ tusraayugaallau-

taq. Suli iñuich tusraagaat kia quliaqtuagipmagu uqalıq Christ-kun. ¹⁸ Aglaan apiqsrulqıtuna, tusraangiñniqpat tusraayugaallautamik? İlumun ilinjisa tusraagaat. Agaayyutim uqalıha itniıttuq,

“Uqalıq siaminniqsuq iluqaanun nunamun.

İñuich quliaqtuagaqtun nanipayaaq.”

Psalm 19:4

¹⁹ Apiqsrulqıtuna, Israel-aagmiut kanjıqsıñgiñniqpat? İi, kanjıqsırut. Sivullıupluni Moses uqaqtuq Agaayyun uqağniplıgu itna,

“Uvana iñuksraqtaagıngısapkun sıqñalıqsıtkısıgıpsı.

Uvana kanjıqsımaıtıuatıgıun uumıtıhaktıtkısıgıpsı.” *Deuteronomy 32:21*

²⁰ Tuglılıqlıgu, Agaayyun nipliğniqsuq İsaiah-kun taluqsrautaiqsıtlıgu,

“Paqıtkaatına tamatkua apiqsrulqıtangıtıuat ikayuqulutın.

Sagvıqsuna tamatkununa pakaaqangıtıchuanun uvamnık.” *İsaiah 65:1*

²¹ Aglaan Agaayyutim Israel-aagmiut uqautıgıniğai İsaiah-kun itnaqhuni,

“Uvlupayaaqman pıñhiñaanıruna akuqtuğıuqlıgıch tamatkua iñuich

tupıktaitıutın paaqsanaruat uvamnık.” *İsaiah 65:2*

11

Agaayyutim Qıñıqtıkkaa İlunıksrıñi İñuksraqtaarıñınun

¹ Apiqsrulqıtuna. Agaayyutim ayanıniqpagıtmi iñugıkkani? Qanaa! Uvana Israel-aagmiunıruna. Uvana kiñıviağıgana Abraham-ıun, ilagıgıtına sıvullıaqaqtuat Benjamin-mık.

² Agaayyutim ayaksımaıtıchı Israel-aagmiut pıksraqtaagıkkani inılğaan. İlisımagıksı uqalıha Agaayyutim Elıjah-kun, qanuq ilaan inıqsırdıha Agaayyutmun akıtñaqıgıch iñugıkkani

Israel. Elıjah niplıqsuq, ³ “İlinjisa tuqulğatağıch sıvunıksrıqırıtın, sıli sıqumıtıgıch tunılıgıvıich. Uvana kısıma sıvunıksrıqırıtın kısıñınuqtuna. Pakmaasıñ tuqunniagaqsıpmıgıtına.”

⁴ Aglaan qanuq kiunıqpaun Elıjah? Agaayyutim niplıutınıgaa, “Kısıñınuğıtıutın. Pıqaqtuna 7,000 itañnik Israel-mı putqatangıtıchuanı atriñanun Baal-ıun.”

⁵ Pakma taatniıtmıuq. İñugıkkıtıchuanı Israel-aagmiuqaqmıuq Agaayyutim pıksraqtaarıñıñ iluaqqıtrıhıgmıgıun.

⁶ Tarraami, annıqsukkaupmata Agaayyutim iluaqqıtaagun annıqsukkaungıtıchıt savaaqalıgmıktıgıun. Annıqsukkaıñhiñıanıqıpa savaagmıktıgıun tarra annıqsugıaq Agaayyutim

iluaqqıtaagun ilumun suungıñıñıyaqtuq. ⁷ Taamna taatna atuummiñıqsuq, Israel-aagmiut pıññaktaagıngıñıñıgıt pakaagıkkıqtın. Aglaan Agaayyutim

pıksraqtaagıkkıñıñ pıññaktaagıngıñıgıt ilaan nalaunıasrıpchaqamıgıch inımiñı]. Atlataarı sıqqıqsıpkagıñıgıch uummatıtın sıli naalağniñıgıqtın

Agaayyutmık. ⁸ Aglausımaruq Agaayyutim uqalıhani itna,

“Agaayyutim isrumalguılıqsınnıgı aarı kanjıqsıtıaiqtın.

Taatnaqtın qıñıtlaıgıñıqsıtırımıktıgıun

sıli tusraatıaiqtın sıtımıktıgıun.

Taamna atuummiñıqsuq uvluvanıunaglaan.” *Deuteronomy 29:4; İsaiah 29:10*

⁹ David-tuuq nipliğniqsuq,

“Nıgıqpakıgmıknı napıtıautın nanıqtılıch.

Paasraqtıllıtın anasıñınuqsakkaulıch.

¹⁰ Irıgıkkıñ taqsıltın qıñıtlaıgıch.

Tunugıkkıñ pılgıılıgıch sakuuhıgmıknıñ.”

Psalm 69:22, 23

¹¹ Apıqsırlıqtına, Jew-ıruat ayakmatrıñ Christ, Agaayyutim taavru-muna pıyaqqıqtınnıqpagıç? Qanaa! Aglaan navguıñhata tıkiıtip-kagıñıgaa annıqsugıaq Jew-ıunğıtıchuanun. Taamna atuummiñıqsuq Jew-ıruat

siqñaliqplugich. ¹² Tarra Jew-ñuruat navguiñhata tikiutipkagnigaa ikayuus-riaksraq nunam inuiñun suli Jew-ñuruat ayaiñhata Christ-mik tikiutiplugu anniqsugiaq Jew-ñungitchuanun. Maatnatarra qanutun nakuutluktigigisiva ikayuusriaksraq taimanigun iluqaisa Jew-ñuruat taputraukpata ilinjitiñi Agaayyutim piksraqtaagikkanjini.

Agaayyutim Qiñiqitkaa Ilunjuksriñi Jew-ñungitchuanun

¹³ Pakma uqaqtunja ilipsitiñun Jew-ñungitchuanun. Uqqiraqtigigaanja Jesus-nun Jew-ñungitchuanun, aasrii savautriñhamni savaktunja pisuqtillaaqñunja. ¹⁴ Nigiugaqatunja inugikkatka siqñaliqplugich. Taavrumuunaasriiñ ikayugayaqpalukkitka anniqsuliksrantun. ¹⁵ Jew-ñuruat tunutmatruj Agaayyun, ilaa ilauraaniktuq atlanik inunñik. Aasriiñ sua itkisiva taimanigu Agaayyutim akuqtuqpagich Jew-ñuruat? Taapkua inugiliutiqtikkisigai Agaayyutim, inuktitun anitqikkauratitun tuqunaruaniñ. ¹⁶ Sivulliq qaqqiaksraq qaisaunigpan Agaayyutim, tarra ilugani qaqqiaq ipqikkauruq. Suli kanjigikkanji napaaqtum ipqitpata, taatnatuntuuq akiguñikkanji napaaqtum ipqitmiut. ¹⁷ Ilanjich akiqqut napaaqtugiksuamiñ piyakkaurut aasrii akigua atlakkam napaaqtum iliplugu sivulligmun napaaqtumun. Ilipsi Jew-ñungitchuani atlakkagtun akiqqutun ittusri. Pakmaasriiñ sayaqaqasrusri inuupmiplusri sivulligmiñ napaaqtumiñ atriaqatumiñ taapkananitun Jew-ñuruatitun. ¹⁸ Taatnaqhusri uqaviksusraungitchusri tamatkunuuna akiqqutigun piyaqtautigun. Uqavitutksraitchusri. Suvaata? Ilipsi inuupkanqitchiksi kanja napaaqtum, aglaan kanjan uumapkağasri. ¹⁹ Nipliñhiñaanisuknaqtusri, “Akiqqut piyakkaurut ilaliutitlasripluta napaaqtuanun.” ²⁰ Taamna ilumutuuruq. Aglaan akiqqut piyakkaurut Jew-ñuruat ukpiqsriñgiñatigun. Taatnaqhusri ilaliutirusri napaaqtumi takku ukpiqsriplusri. Tarra kamasraaqasri aglaan taluqsrisitchi. ²¹ Agaayyutim napaaqtum akiqqui itinginiñiqpagich nagguviatni, ilaan kipiviaqmigaasri Jew-ñungitchuasrii. ²² Taatnaqhusri ilitchugigiksi Agaayyutim iluaqqutriñhalu taluqnathalu. Agaayyutim anasriñjuqsagağagai tamatka maligutchiñgitchuat injimiñik. Aglaan iluaqqutigaasri inuuniaqtuiñaqapsi iluaqquatagun. Taatnangisuağupsi kipikkaugisipmiusri napaaqtumiñ. ²³ Jew-ñuruat ukpiqsritqiaqsikpata Agaayyutim akuqtutqikkisigai. Agaayyutim pitallapiaqhuni ilihinağai kiñumun inaatnun. ²⁴ Ilipsi Jew-ñungitchuani atriaqatuseri akiqqumik kipikkauruamik atlakkamiñ napaaqtumiñ ilaliutiplusriasrii napaaqtullautamun, uvva taamna akiguungitchaluaqtuaq napaaqtullautami. Jew-ñuruat atriaqatut akiqqumik nausuuruamik napaaqtullautami, aasriiñ Agaayyutim nalupqinaiglugu ilitqikkisigai napaaqtunatnun.

Agaayyutim Qiñiqitkaa Ilunjuksriñi Iluqaitñun Inunñun

²⁵ Aniqatiumaan, kanjitsitqugipsi uumiña nalunaqhuni ilumutuuruamik, kamasraaqunqitlusri isrumatunilusri. Ilumutuuruuq una: ilaħhiñanjich Israel-aagmiut tikkanasrigaluaqtut. Aglaan taamna simmigñiaqtuq iluqatin piksraqtaanuruat Jew-ñungitchuat utlautikpata Agaayyutim. ²⁶ Taimanigun iluqatin Israel-aagmiut anniqsugisirut. Aglausimaruq Agaayyutim uqathani, “Anniqsuqti agğisirisuq Zion-miñ.

Piigisigaa iluqaan agaayyutaiñiq kiñuvianjiniñ Jacob-nun.

²⁷ Tarra piigupkich killuqsautinjich

tanjigñiağiga sivunniugutiga taipkununja inunñun.” *Isaiah 59:20, 21; 27:9; Jeremiah 31:33, 34*

28 Jew-ḡuruat ayaḡniḡaat akuqtungitlugu tusraayugaallautaq. Taatnaqhutin akitḡaqtuligḡniḡaat Agaayyun piqutigiplusri. Aglaan Jew-ḡuruat Agaayyutim iḡugigai piksraqtaagiplugich. Piḡpagigai piqutigiplugu akiqsruutni sivullianitḡun [Abraham-munlu, Isaac-munlu, suli Jacob-mun]. 29 Agaayyutim isrummitqitlaitchuq iḡuktigun tuḡlukkaḡmigun suli aachtuutigun qaisaḡmigun ilḡitḡun. 30 Ilaatiimma ilipsi Jew-ḡungitchuani ayakkaqsi tupigisrungitlugu Agaayyun, aglaan pakma akuqtuirusri ilunḡuksriḡiḡmik taapkua iḡuich tupiksriḡiḡhatigun. 31 Taatnatuntuuq pakma Jew-ḡuruat tupiksriḡiḡitchut Agaayyutmik. Atripḡlugu Agaayyutim nagliksriḡha ilipsitḡik, ilḡitḡik nagligigisipmigai. 32 Takku Agaayyutim ilisimagai iluḡaisa iḡuich tupiksrisungisilaanḡatlu pitchiḡiḡhatlu. Piqutigiplugich ilaan qiniḡitichukkaa ilunḡuksriḡiḡ iluḡaitḡun.

Quyyan illi Agaayyutmun

33 Ii, Agaayyutim umialgutai uuktuḡnaḡumiḡaitchut.

Puḡiutaalu kaḡiqsimalḡhalu isruitchuq.

Kia-unniḡ iḡuum kaḡiqsipchaḡumiḡaitchai Agaayyutim sivunniutai.

Unniḡ kaḡiqsiyumiḡaitchaa tumaa.

34 “Kia ilisimavauḡ isrummataa Atanḡum?

Kia qaitchiḡhiḡauvaḡ alḡaqsruutmik?”

Isaiah 40:13

35 “Kia-unniḡ qaitchimaitchaa Agaayyun qanutchimik utiqtitaksraḡanik Agaayyutmun.”

Job 41:11

36 Ii, Agaayyutim iḡiḡtaḡigaa suapayaaq.

Suli suapayaaq ittuḡiḡaḡtuq, ilaagun suli ilaanun.

Kamanaun illi Agaayyutmun qanḡavak taimuḡa. Taatnatuq.

12

Qaiḡlusri Agaayyutmun

1 Taatnaqḡusri, aniqatiumaan, Agaayyutim qiniḡqinḡanikmatigut ilunḡuksriḡiḡmiḡik inḡqsruaḡipsi timigikkasri iḡuuruḡuḡlugich tuniḡḡautigitquplugich ilaanun, ipqilluni suli quyaḡnaḡumi ilaani. Taamnatarra savautriḡiksraqsi ittuq Agaayyutikuaḡiakun. 2 Atriḡusruḡaḡasri iḡuḡiḡun marruma nunam, aglaan simmiḡsillusri nutaqtillusri isrummatigikkasri. Taatnaḡupsi kaḡiqsitiḡasriḡiḡiksi Agaayyutim piḡsulḡha ilipsigun. Suli ilisimatlasriḡiḡiksi nakuuruuq, quyaḡnaḡtuuq Agaayyutmi suli nalaunḡaruuq.

3 Agaayyutim iluaqḡutaagun nipliutiksraqḡtuḡa kisupayaamun akunnapsitḡi. Isrumaniḡnaḡ nakuuvagiḡḡutin ilipni. Qiniḡtuksraurutin ilipnun qanuq itilaapiaḡnik. Isrummatigiḡun qanutun ukpiqsriḡiḡaḡtilaan aachtuusriaḡikkan Agaayyutmiḡ. 4 Atausriukattaaḡhuta timiḡaḡtugut aasriḡiḡ taamna timi iḡuḡiḡaktuumik sulliḡiḡaḡhuni. Tamatḡua timim sulliḡiḡi atlakaḡiḡisigun atuḡaḡtut. 5 Taatnatuntuuq uvagut iḡuḡiḡaktugut. Aglaan Christ-mi uvagut iluḡata atausriḡuḡhuta timaurugut, aasriḡiḡ sulliḡiḡuḡhuta timimi. 6 Iluḡata atlakaḡiḡiḡ aachtuusriaḡaḡtugut. Agaayyutim uvaptik-nun qaitchai iluaḡḡutriḡiḡmigun. Kiḡa aachtuusriaḡaḡumi sivuniksriḡiḡiḡmik, atuḡḡiḡ taamna ukpiqsriḡiḡmigun pigikkaḡmigun. 7 Kiḡa aachtuusriaḡaḡumi savautriḡiḡmik, savagli. Kiḡa aachtuusriaḡaḡniḡumi ilisautriḡiḡmik, tarra ilisautriḡi. 8 Kiḡa aachtuusriaḡaḡniḡumi pitchuksaḡiḡiḡmik, pitchuksaḡiḡi. Kiḡa aachtuusriaḡaḡniḡumi aachtuḡiḡmik atlanun, aachtuḡi naliḡlaaḡlugu. Kiḡa aachtuusriaḡaḡniḡumi sivulliuḡtiksrailuni, sakuuḡi

sivulliuqtauligmiñi. Kiña aatchuusriaqağniğumi nagliksriğimik, taavruma atugliuñ quviatchauğiguni.

⁹ Piqpakrsriğiqsi ilumutuuruksrauruq. Uumigisiuñ tamanna pigiitchuaq, piqpagilugasriñ nakuuruq. ¹⁰ Piqpakkutilusri avatmun aniqatigiisun, kamanatluktillugich aniqatigikkatin ilipsitñi. ¹¹ Iqiasrusruñaqasri aglaan sakuukkitchi, suli piliqillapiagusri irrutchipsigun savautilugu Atanguruq. ¹² Quviasrugusri takku piqaqtusri niğiuukkamik. Anuqsruslusri ihuilliuñiq tikitpan. Agaayulusri ataramik. ¹³ Ikayuğlugich Agaayyutim iñui inuqsraqtuat. Tukkiqsuğlugich iglaat kiñunnapsitñi.

¹⁴ Apiqsruqsuñ Agaayyusn nagligitqulugich tamatkua naglik-saaqtitchiruut ilipsitñik, inqsruutilugich aasriñ apiqsruutisruñaqnağich Agaayyutmun anasriññuqsaqulugich. ¹⁵ Quviasruqatigilugich tamatkua quviasruktuat. Alianniuqatigilugich tamatkua alianniuqtuat.

¹⁶ Iñuuniaqatigiisusri. Kamanagnaşrusruñaqasri ilipsitñik, aasriñ ilauraagilugich tamatkua suungñiñasrugiruut. Işimatluñniasruñaqasri supayauranik. ¹⁷ Kia iñuum pimaqłukpasri akisağniasruñaqasri killukun. Iñuuniağitchi iñuñni ihuagnaqtuakun. ¹⁸ Piyumiñağniqtutilaapsitñi iñuuniağitchi qiuñirrutillugich kisupayaat. ¹⁹ Iauramaañ, akisaqtuğniasruñaqasri atanik nalaungitpasri, aglaan Agaayyutim akisağligich. Aglausimaruq, “Uvaña akisagisiruña. Uvañauruña anasriññuqsairagaqtuaq [nalaunñaitchuktuanik], nipliqsuq Ataniq.” ²⁰ Aglaan, Agaayyutim uqalħa itnatun, “Pimaqłuktigikkan niğisukpan niğipchağlugu, imiğukpan imiqitillugu.

Taatnağuvich kanñutçhakniğiñ katitchipmatun ikualaruanik aumanik taavruma niaquanun.”

Proverbs 25:21, 22

²¹ Ki, pigiitchuamun akiliğpaqtaqnak, aglaan akiñiñ pigiitchuaq nakuuruakun.

13

Tupigiraksrat Kavamam Maliğutaksrañi

¹ Iluqasri tupigiraksrağigisi kavamam aņalatai. Kiñaunniñ aņalatchitłaitchuq Agaayyutim qaitchiñğisuaqmani saññimik aņalatchiğksraņanun, suli kiñaunniñ aņalatchitłaitchuq marrumani nunami saññiqanğisuağuni Agaayyutmiñ. ² Taamna pisigiplugu kia iñuum akiliğiuqniktuam kavamamik akiliğisimagaa Agaayyutim inillakkaña. Taatnaqami tikiutrirraqtuq anasriññuqsautmik inmiñun. ³ Tamatkua iñuuruat nalaunñaruakun sivuugayumiñaitchut sivulliuqtinik, aglaan kisimiñ tamatkua iñuumaqłuktuat.

Sivuugagisrunğitchupku aņalatchisiqtaqtaq savaağiuñ nalaunñaruq aasriñi aņalati quyagiymagaatin. ⁴ Taamna Agaayyutim savaktigigaa ikayuqplutin. Aglaan atuguvich nalaunñaitchuamik iqşiviksran tarra. Aņalati saññiqtaqtuq anasriññuqsaitłasriplugu. Taamna Agaayyutim savaktigigaa anasriññuqsaitłasriplugu pisigiplugu Agaayyut tamatkuniña atuqtuanik nalaunñaitchuamik. ⁵ Taatnağusri tupigiraksrağigisri kavamat pisigiplugik taapkuak: anasriññuqsakkaayumiñaitchumuusri, suli iļisimalusri qauğrimmaagiutillautapsitñi tupiksriuruni nalaunñatilaananiq. ⁶ Tarra akiliğirsraupiaqmisi tax-sinik, takku tax-siliqirit savaktigigai Agaayyutim savaağipmatruñ savaaqtin. ⁷ Akiliğisitchi iluqaitñun aņalatiirutiqatqutanun niğgiuqsruutipayaapnik, akiliğlugich iluqaisa tax-sinik akiliğñaqtuat, talugilugich taluğiraksrauruat suli kamagilugich kamagiraksrauruat.

⁸ Akiqsruumisruñaqnağich iñuich qanutchiñik. Aglaan ataramik piqpa-giraksrağigitin atlat. Iñuk piqpaqsriřruaq atlamik tupiksriñiqsuq iluqaanik maligutaksramik. ⁹ Maliğutaksrami aglausimaruc, “Killuqsagumiñaitchutin sayuñahikun. Iñuagumiñaitchutin kisumik. Tiglikkumiñaitchutin. Kaviuq-tuksraungitchutin iñuuniaqatvich suuraiñiñ.” Iluqatiñ taapkua tillisarut suli iluqatiñ atlatlu katisrimarut atautchisun uumani: “Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.” ¹⁰ Piqpaktam atniatlaitchaa iñuuniaqan. Taatnamik piqpaqsriřiq atriqaqtuq tupiksriřmatun iluqaanik maligutaksramik.

¹¹ Taatnatun iñuuruksraurusri nalaunñaruakun makunani uvluni. Atakkii annautrauligviksraqput, Christ-mun qilañmuutikapitug, qallitluktuq pakma ukpiqsriřqaadlaptikniñ. Taamna ittuq itigviksrakun iñiqtuaton siñignigmiñ. ¹² Unnuaq nunuyasriřuq. Uvluq tikiyasriřuq. Taatnamik nutqautirak-srağigikput killiqiřiqput pigikkaña taaqtuam suli tigulugich satkui qaumam savaaqatlasriřluta nakuuruamik. ¹³ Ki, iñuuniaqta nalaullugu atrilugich iñuich pigikkañi uvlun. Uvagut pirusraungitchugut nagğunaqtuakun nigijikun suli taanñahikun. Ittuksraungitchuq sayuñahiq suvañuğlu, naaga anuyahiq siqñatuahiglu. ¹⁴ Aglaan iñuk atipmatun satqagutmik taatnatuntuuq satqagu-tiqagitchi atanguruamik Jesus Christ-mik, anjalatiruñaqasri kaviğutaiñun kanjigrupsı.

14

Upyaktuiñak Atlanik Iñuñnik

¹ Akuqtuğumagiksi sayailuqtuq ukpiqsriřigmiğun uqavaaqatigisruñaqnaği ukpiğikkañanik. ² İlanich iñuich ukpiqsriřrut nigijhiñauñiplutiñ qanusriřpayaamik niqimik. Aglaan atlat iñuich ukpiqsriřhat sayaitmata ilinich ukpiqsriřrut nigijhiñauñiplutiñ naurialhiñanik. ³ Taamna nigijhiñauñiruq qanusriřpayaamik niqimik isumaruksraungitchuq nakuutluñniłuni nauriaqtuqtuamiñ. Taamnali nauriaqtuqtuq taatna isumaruksraungitmiuq niqituqtuq nalaungitniñilugu, takku Agaayyutim akuqtuğniğaa. ⁴ Atannigñiaqtaksrağingitchiñ atlam savaktaa. Qaukian sivunniğisigaa nalautmagaan naagaqaa nalaungitmagaan. İlaa nalaunñaruamik savaaqatlagisriřuq takku Agaayyutim nalaunñaruamik savaaqatlapkağisigaa.

⁵ Iñuk isumaruc atausriř uvluq nakuutluñniplugu atlaniñ uvlumiñ. Atlamli isrummatigigai uvlupayaat atiplugich. İñullaak isrummatmiktigun nalupqisrungiğil nalaunñaruamik savaaqatilaagmiknik. ⁶ İñuk isumaruc atausriř uvluq pitluktuanuplugu atlaniñ uvluni kamakkutigi-gaa pisigiplugu Agaayyun. Taatnatuntuuq nigiruam qanusriřpayaamik niqinik kamagigaa Agaayyun, takku qaitchipluni quyyatmik Agaayyut-mun, aasriřsuuq nigiruam naurianik kisiitñik kamagipmıgaa Agaayyun quyyavigiplugu. ⁷ Nalliqputunniñ iñuutlaitchuq inmiñun unniñ tuqut-laitchuq inmiñun. ⁸ Uvagut iñuunñapta iñuuruq quyalisuklugu Ataniq, suli tuqugupta tuquniaqmiğut Atanikun. İñuu'apta suli tuqu'apta pigi-gaatigut Atangum. ⁹ Taatnağhuni Christ tuquruq aasriř anjipkakkaupluni tuquğimniñ. İñuutqıksuq atanigitqupluni iluqaitñun tuquruanun iñuuruunlu. ¹⁰ Suvaatami atanniqsuñiağaqpich aniqatipnik nakuutluñniplutiñ ilaaniñ? Uvagut qichaqsagumarugut sivuğani Agaayyutim, aasriř ilaan atanniguta iluqata. ¹¹ Aglausimaruc Agaayyutim uğahani, “Nalupqinaisilaanñatun iñuutilaagma, nipliqsuq Ataniq, kiñapayaat putkisirut sivuqqamnun,

aasriiñ iñupayaat kamagisigaatŋa.”

Isaiah 45:23

12 Atausriukattaaguta kiggutiksraqaqtuksraugisigikput Agaayyun [savaagikkaptigun].

Atlat Killuqsagtinagich

13 Taatnamik nutqautiraksrağigikput atanniqsuutiiqput avatmun. Aglaan isrummatigiraksrağigikput putukkirviuruksraunğiiqput suli aniqatiptiknik killuqsagtitchirağingihiksraqputlu. 14 Itluŋa atannamni Jesus-mi ilisimagiga niqipayaam nakuuħa. Aglaan iñuum nalaunjaigigumiuŋ taamna tarra ilaani nalaunjaitchuq. 15 Atniğniğupku aniqatin niğikkapkun tuvranğiñniğiñ tumaa piqpektam. Piyaaquqtaqnagu ukpiqsriħha niğikkapkun nalaunjaingitpagu. Itqağilugu una, Christ-ŋum tuqutipmīgaa aniqatin. 16 Uqautigipkaqnagu atlanun pigiiñniğilugu nakuuruuq ilipni. 17 Anjaayuqautaani Agaayyutim niqilu imiglu suksraunğitchuk, aglaan nalaunjasripkakkaulikun Agaayyutmi qiiñuiñiaqagtugut quvianaqaqhatalu Ippqitchuakun Irrutchikun. 18 Kiñapayaaq savautriruuq Christ-mik taatna quyaqnaqtuq Agaayyutmi, suli iħuagigisigaat atlat iñuich. 19 Ki, pisuqtilaaptikni iñuuniaqta qiiñuiñiakun suli sayyillaagutiluta avatmun ukpiqsriħkun. 20 Niğilipkun niqimik suksraunğiqsitsnagu savaaŋa Agaayyutim. Niğiruni iluqaitnik niqinik nakuuruq, aglaan nalaunjaitchuq kiña iñuk killuqsagtinapku. 21 Nalaunjaruq niqitunğitchuni taanğanğitchuni lu suli piñğitchuni qanutchipayaamik killuqsautigiyumiñakkanik aniqatvich. 22 Ukpiqsriħiñ qanupayaaq inniqpan, nalupqinaisirruŋ akuqtuyunaħha Agaayyutmi. Iñugguuq quvianamiuruq patchisiginğitchuaq iñmifiñik iħuagikkağmigun. 23 Aglaan iñuk nalupqisruktuuq patchisauruq niğigumi, takku ukpiqsriħkuangitchuq. Supayaaq ukpiqsriħkuangitchuaq, tarra killuqsautauruq.

15

Maliglugu Jesus Christ-ŋum Urrakusrautaa

1 Uvagut sayakturuani ukpiqsriħaptigun ikayuğniaqtaqsrağigivut tamatkua sayaitchuat pilguirrutiniğisun, quyaliniñiasruŋaqata uvaptiknik. 2 Atausriukattaaguta quyaliniñiağlavut iñuuniaqativut nakuuħiksrañatnun, sayyillaagñağlugich ukpiqsriħat. 3 Taatnatuntuuq Christ iñuuniaqami quyaliniñiangiñniqsuq iñmiñun. Itna Agaayyutim uqalħum nipliutiginigaa, “Iñuich pisaanapmatin, Agaayyun, atniagağigaatŋa.” 4 Qanusripayaaq aglausimaruq qaanjisuami aglausimaruq ilisautisrukħuta niğiugaqupluta anuqsruħikunlu pitchuksaagutiginlu agğigaqtuuq uqalħaniñ Agaayyutim. 5 Anuqsruħiglu pitchuksaagunlu agğigaqtuk Agaayyutmiñ. Agaayyuruŋa Agaayyutmun iñuuniaqatigitquplusri qiiñuiñiakun malihapsitfi Christ Jesus-mik. 6 Taatnağupsi iluqasri piqatigiiksitkisirusri, aasriiñ atautchisun kamaksruğisigiksi Agaayyun aapagikkaŋa atannapta Jesus Christ.

Iluqağmiñ Iñuich Quyyagisigaat Agaayyun

7 Christ akuqtuğasri. Taatnatuntuuq akuqtuutiruksraurusri. Taavrumuuna qiiñiqtitkisigiksi kamanautaa Agaayyutim. 8 Uqautigipsi, Christ savaktigiliutigaat Jew-ŋuruat qiiñiqtitchağlugich ilumutuulħat Agaayyutim akisruutaiñ Jew-ŋuruat sivullianitñun 9 suli Jew-ŋunğitchuat qaitchitquplugich nangautmik Agaayyutmun ilunñuksriħagun. Aglausimaruq Agaayyutim uqalħani, “Quyyagisigikiñ akunğatni Jew-ŋunğitchuat.

Atuġisiruġa quyyatinik atigikkaqnun.”

2 Samuel 22:50; Psalm 18:49

¹⁰ Uqaliq nipligħiqsuqsuli,

“Ilipsi Jew-ṅungitchuani,
quviasruqatiqagitchi Agaayyutim iñuiñik.”

Deuteronomy 32:43

¹¹ Uqaliq niplitqinħiqsuq,

“Iluqasri Jew-ṅungitchuani quyyasriun ataniq.
Iluqasri iñuñni atuġitchi quyyatinik ilaanun.”

Psalm 117:1

¹² Isaiah nipliqmiñiqsuq,

“Kiñuviana Jesse-m agġigisiruq anjalatchityaġuni Jew-ṅungitchuanik.

Ilaa pisigilugu Jew-ṅungitchuat piqagisirut niġiukkamik.” *Isaiah 11:10*

¹³ Injirsruqtuġa Agaayyutmun qaitchiraqtuamun niġiukkamik immiquplusri quvianapayaamik suli qinuiñiñamik tunṅaħapsigun ilaani, aasriiñ sanṅiagun Ipqitchuanam Irrutchim niġiugaqsi ulipkaulagisiruq.

Paul Uqaquṭq Sivunniutmigun

¹⁴ Aniqatiuamaan, nalupqigingitchiga imaqaħiqsi nakuuruamik. Iļisimagiga piqaħiqsi kanjicsimmatipayaamik aasrii iļisautritlasripluṣri avatmun. ¹⁵ Aglaan aglaaġigitka iļisauttutigikkatka ilipsitñun itqaġitquplugich. Aglaktuġa taluqsrautaiqṭuġa Agaayyutim iħuaqquṭaagun qaisaraġun uvamnun. ¹⁶ Christ Jesus-ṅum savaktigitqugaaġa Jew-ṅungitchuanun. Ilaan iļisautritqugaaġa tusraayugaallataq tamatkunuġa tuniļlautigitquplugich akuqtuyunaġlugich Agaayyutmun, ipqiqsillugich Ipqitchuanam Irrutchim. ¹⁷ Taatnaqħugu savaqatauniqama Christ-mun uqaviutigitlagiga savautriħiġa pisigiplugu Agaayyun. ¹⁸ Uqautigisigiga kisiaan Christ iñiqsiruaq uvapkun sivulliutlasripluġa Jew-ṅungitchuanik tupiksritlasriplugich Agaayyutmik, ami nipliutigikkapkun suli iļitchuqutitigun ¹⁹ suli quvinqaqtuatigun suli sanṅiagun Ipqitchuanam Irrutchim. Quliaqtuagigiga iħuqaallapiaq tusraayugaallataq Christ-kun nunapayaami Jerusalem-miñ Illyricum-munaglaan. ²⁰ Ataramik quliaqtuagisrukkiga tusraayugaallataq nunami iñuñnun tusraangitchuanun Christ-mik. Uvvatakkun nappaiñiaġungitchuġa savaamik atlam iñuam aullaġniñanikkanañik. ²¹ Aglaan aglausimaruatun Agaayyutim uqaħani,

“Tamatkua sivuani uqautraunġitchuat ilaanik qinġisirut.

Suli tamatkua sivuani tusraangitchuat ilaanik kanjicsigisirut.” *Isaiah 52:15*

Paul Sivunniqsuq Rome-mugukhuni

²² Taamna pisigiplugu iñugiaktuami uvuñjanunaglaan nutqaqtitakkauruġa tikiñiħaħamni ilipsitñun. ²³ Aglaan pakma quliaqtuagivksraiguti'ama makunani nunaaqqiñi suli iñugiaktuani ukioni tikitchukkaluaqapsi. ²⁴ Utlakkisigipsi Spain-muksaġuma. Nayuqtuallagukkipsi aasriiñ aquagun ikayulħiñaugisitṅa iglauniaguma. ²⁵ Pakma aullaġniqatṅa Jerusalem-mun ikayugiagħugich Agaayyutim iñui taamani. ²⁶ Ukpisruriaat Agaayyutmik Macedonia-miħu Greece-miħu quviasruṅniqsut qaitchipluṭiñ maninħik ikayuqsagħugich inuqsraqtuat Agaayyutim iñui Jerusalem-mi. ²⁷ Taapkuva piyumaagħniqsut takku akiqsruummipugich Jew-ṅuruat. Jew-ṅungitchuat akuqtuiñiqsut irrutchikun ikayuṣriañatnik Jew-ṅuruat. Taatnaqhutiñ ikayutaksraġigaich Jew-ṅuruat suuraġmiktigun. ²⁸ Qaisaksraġigitka inuqsraqtuānun Jerusalem-mi maniiħ aatchuutigikkanañich iļiñitñun. Taatnaqqaagħuġa aullaġisiruġa Spain-mun, aasrii iġliħamni apqusraallakkisigipsi

nayuqtuallagiäusri. ²⁹ Iisimagiga tikitchuma ilipsitñun tikiutrigisiñiga Christ-ñum kamañaqtuamik ikayuutaamik.

³⁰ Aniqatiumaan, pisigilugu ataniq Jesus Christ suli Ipqitchuaq Ir-rusriq piqpakkutipkakkanasri avatmun, inigipsi ikayuqupluna savaamni itqagiluna agaayullapsitñi Agaayyutmun. ³¹ Agaayuyumausri annaumaqu-luna ukpiqsrinñitichuani Judea-mi. Agaayuyumausripsuuq taamna ikayuun tikiutiniakkağa Jerusalem-mun quyaqnaqulugu Agaayyutim iñuiñi taamani. ³² Tarra utlakkisigipsi quviasrugluna ikayuusriaqagiägluna nutaqtirrutmik ilipsitñi, Agaayyutim pitqupaña. ³³ Agaayyutimtuq qaitchirağaqtuam qinñiñamik nayugumalisi iluqasri. Taatnatuq.

16

Paul Tuyuqtuq Nayaañjanik Ukpqrsiruanun

¹ Uvvauna uqautigigiga ilipsitñun iħaagiplugu aniqatvut Phoebe. Ikayuqtigigaa agaayyuvium Cenchreae-mi. ² Akuqtugumagiksi Agaayyutim iñuiñi akuqtuiruksrauħhatitun kisunik Phoebe-m. Ikayuqsimagaanä suli iñugiaktuat iñuich.

³ Tuyuqtuna nayaañjanik Priscilla-mun suli Aquila-mun savaqatigikkakka Christ Jesus-kun. ⁴ Sugingiqługu iñuħiqtk annautimagaatña. Taatnaqlugik quyallapiağikka, suli iluqatın ukpiqsriruut agaayyuvinñi Jew-ñunğitichuat quyagillapiağaittuq. ⁵ Tuyuqtuna nayaañjanik ukpiqtuanjuranun katiragaqtuanun tupqakni. Tuyuqtuna nayaañjanik ilannamnun Epaenetus-mun sivulliuruamun nunañani Asia-m maliguaqlugu Christ. ⁶ Tuyuqtuna nayaañjanik Mary-mun sakuukuamun akunisitñi. ⁷ Tuyuqtuna nayaañjanik Andronicus-mun Junias-munlu, ilakka isiqtaupmiruak isiqtau'amaptuuq. Uqqiraqtit kamañaqtuagigaiik ukpiqsriruanñuqqaqtuak sivumni. ⁸ Tuyuqtuna nayaañjanik Ampliatus-mun ilannamnun Agaayyutikun. ⁹ Tuyuqtuna nayaañjanik Urbanus-mun savaqatigikkamnun Christ-kun, suli piqpagikkamnun Stachys-mun.

¹⁰ Tuyuqtuna nayaañjanik Apelles-mun; uuktuakkau'ami [ukpiqsrinñi] qinñiqitkaa ilumutun piqpaksrinñi Christ-mik. Tuyuqtuna nayaañjanik iluqaitñun qitunğaiñun Aristobolus-ñum. ¹¹ Tuyuqtuna nayaañjanik Herodion-mun ilamnun, suli iluqaitñun qitunğaiñun Narcissus-ñum pigikkanun Atangum. ¹² Tuyuqtuna nayaañjanik Tryphaena-mun suli Tryphosa-mun, taapkuak ağnak savakturuak Atanıgmun. Tuyuqtuna nayaañjanik Persis-mun ilannamnun sakuullapiaqtuamun Atanıgmun. ¹³ Tuyuqtuna nayaañjanik Rufus-mun ukpiqsriruanjullautuamun atanikun, suli aakanun; taamna aakaupmiuq uvanun. ¹⁴ Tuyuqtuna nayaañjanik Asyncritus-mun Phlegon-munlu Hermes-munlu Patrobas-munlu Hermas-munlu suli iluqaitñun aniqatiunun ilinjitñiituanun. ¹⁵ Tuyuqtuna nayaañjanik Philologus-munlu Julia-munlu, Nereus-munlu aniqataanunlu, Olympas-munlu, suli iluqaitñun Agaayyutim iñuiñun taraniituanun.

¹⁶ Pağlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutilikun. Iluqagmin ukpiqtuanjuranj Christ-ñum tuyugaasri nayaañjanik.

Ilanmiğutit

¹⁷ Aniqatiut, qaunagipiaqugipsi iñunñik akillingiiksitchirağaqtuanik suli iluħliuqtitchiruanik atlanik ukpiqsrinñhatigun. Akillingiqsimagaat ilumutun ilisautun ilisauttusriaqsi. Piisimaagitchi ilinjitñi. ¹⁸ Taatnatchich iñuich savautrinñitichut atannaptiknik Christ-mik, aglaan savautrinñiħaqtut inmiknik pisuħmiktigun. Uqallautagutitigun uqayusraagutitigunlu

kinnitchiñiägaich iñuich naluruat ilumutuuruamik. ¹⁹ Iluqağmin ukpiqsriuat tusraagaasri tupiksriñiplusri. Taatnaqluñ quviasrullapiaqtuñ ilipsigun. İlisimallautaqugipsi nakuuruuq suli piisimaaqugipsi pigiitchuamiñ. ²⁰ Taatnağupsi Agaayyutim tikiutriruam qññiññamik qilamik akiilillapiägisigaa tuungaq. İluqaqutaan atannapta Jesus-ñum nayuğlisi.

²¹ Timothy savaqatiga tuyuqtuq nayaanñanik, ukuaptuuq İlatka Lucius, Jason, suli Sosipater. ²² Uvañ Tertius, aglaktuñ uumiñ tuyuutaanik Paul-ñum. Tuyuqtuñ nayaanñanik ilipsitñun Christ-kun atanikun. ²³ Gaius-ñumlu tukkuğikkağma iluqağminlu ukpiqtuanuruat tuyuğasri nayaanñanik. Taatnatuntuuq Erastus suli aniqatvut Quartus tuyuqmiuk nayaanñanik. Erastus İlrakuvuruq uvani nunaaqqimi. ²⁴ [İluqaqutaan atannapta Jesus Christ nayuğlisi iluqasri. Taatnatuq.]

Agaayyutim Nangañlu Agaayyutmun

²⁵ Quyyan Agaayyutmun! Agaayyutim kisimi makittaägiksitlagaasri ukpiqsriñipsitñi tusraayugaallautakun quliaqtuagikkapkun. Taamna tusraayugaallautaq Christ-kun kanjicsiñaitchuaq taimani, ²⁶ aglaan pakma İlitchuqnaqsiruq suli nalunaiqluğ İlitchuğipkakkauruq iluqaitñun iñunun ukpiliquplugich aglaanısigun sivuniksriqirit tuvraqıgu tillisaagun isruitчуam Agaayyutim. ²⁷ Kisanun isrumaturuamun Agaayyutmun illi kamanaun qanjavak taimuñ Jesus Christ-kun. Taatnatuq.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Corinth-aḡmiunun

¹ Uvaŋa Paul, aglaqatiqaqtuŋa Sosthenes-mik aniqatiptiknik. Agaayyutim piksraqtaagigaanŋa uqgiraqtaupluŋa pigiplugu Christ Jesus. ² Tuyuqtuŋa ukuninŋa tuyuutiniik ilipsitŋun Corinth-miittuanun, ukpiqtuanjuranun Agaayyutmun. Inugilitugaasri Agaayyutim ipqiqsipaqaŋusri Christ Jesus-kun, ilagiplugich inupayaat nanipayaaq agaayusuuruat atannaptiknun Jesus Christ-mun ilaisaptuuq Atanigikkaŋatnun. ³ Uvvatuq Agaayyutim aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iŋuaqqutilaŋniaglisi suli tutqiksilusri.

Ikayuusriasi Ukpiqapsi Christ-mun

⁴ Ataramik quyasuugiga Agaayyun pisigiplusi, atakkii iŋuaqqutigaasi Christ Jesus-kun. ⁵ Piqataukhaptikni Christ-mi ikayuusiaqaqtusri atqunallapiaq supayaakun, uqatrilipayaapsigun suli ilitchuḡilapsigun. ⁶ Uqaliq Christ-kun nalupqinaiqsuq ilipsitŋi, atakkii inuutchisi atlanjuqutin, ⁷ piqqaŋusri qanusripayaamik aatchuutaanik Ipqitchuam Irrutchim, utaqqilipsitŋi sagviliksraŋanik atanipta Jesus Christ-ŋum. ⁸ Ilaan qaunaginaaasri ukpiqsrihapsigun isruanunaglaan, patchisaillusiasriiŋ aggiqpan ataniqput Jesus Christ atanniityaḡuni inupayaanik. ⁹ Agaayyun tuniqsamaruq tuḡluqtigikkaqsi piqatautquplusi iḡniḡmiŋun Jesus Christ-mun atannaptiknun.

Atinjirutiŋich Ukpiqsriuat

¹⁰ Aniqatiumaan, injiḡipsi saŋŋiqahagun atanipta Jesus Christ aniqusrimaaqplusi avgummataiqsri lu suli atausinjuqatigiipplusi isrummatipsitŋi suraḡahapsitŋilu. ¹¹ Aniqatiumaan, ilanisa inuich Chloe-ŋum ilaiŋ nalupqinaiqsuq uqatigaatŋa qapiqsigitraḡniplusi [tillisaipsigun uvamniŋ]. ¹² Nipliutigikkaŋat uvamnun itnauvva, ilasi uqaqtut “Paul-kuuqtuŋa,” atlat “Apollos-kuuqtuŋa” naagaqaa “Cephas-kuuqtuŋa” naagaqaa “Christ-kuuqtuŋa.” ¹³ Qanuq pivisi? Christ avgumayumiŋaitchuq! Uvaŋa Paul, aasriiŋ kikiaktuutrauyumiŋaitchuŋa pisigilusri. Uvvasuli, paptaakkaungitchusri maliguaqsutisukhusri uvamnun! ¹⁴ Paptaagikka Crispus-lu Gaius-lu, aasriiŋ quyagiga Agaayyun paptaaḡiḡiḡiga atlamik nallipsitŋiik. ¹⁵ Kiŋaumiŋaasri nipligumiŋaitchuq paptaakkauniluni attapkun maliguaqsutisuguni uvamnun. ¹⁶ Aa, paptaaḡigaluaqmiuŋa tupiqatiniḡiik Stephanas-ŋum, aglaan atlanun naluruŋa kimik paptaaḡitniimnik. ¹⁷ Atakkii Christ tilinḡitchaanŋa paptaaqsityaquluŋa aglaan quliaqtuaḡitquplugu tusraayugaagiksuaq. Quliaqtuaḡigupku tusraayugaagiksuaq puqiutaagun inuum, ilipsi aglakmatun, tarra Christ-ŋum tuḡluha sannigutami ilumun saŋŋiqagumiŋaitchuq.

Agaayyutim Qiŋiḡnaqtikaa Saŋŋiŋi Puqiutni lu Christ-kun

¹⁸ Quliaqtuaqaliq tuḡluhagun Christ-ŋum pisigiplugich inuich killuqsautiŋich suutnaungitchuq tamatkunuŋa tammaummiranun, aglaan taamna quliaqtuaqaliq saŋŋigigaa Agaayyutim uvaptiknun anniqsuumaqtuanun. ¹⁹ Atakkii aglausamaruq Agaayyutim makpiḡaanŋiŋi itna,

“Puqiutaat isrumaturuat piyaqquḡisigiga,
suli piiqsillugich kanjqsimaŋat ilisimaniraaguuuruaat.”

Isaiah 29:14

²⁰ Taamna taatniinni qpan suniaḡni qpat isrumaturuat iñuich? Suniaḡni qpat puqiksaat ilisautrit? Suniaḡni qpat tamatkua qapiqsailiralguruat? Agaayyutim nalupqinaigūgaa puqitutaat nunam iñuif puqilllapiiḡhat. ²¹ Agaayyun ilumun isrumaturuaq ilisimaniqsuq nunam iñuifun ilitchuḡiyumiñaisilaḡmiñiik injmin puqitumiktigun. Taatnamik Agaayyutim sivunniḡniḡaa anniqsugiaḡḡuchich iñuich ukpiḡikpatruḡ tusraayugaḡiksuaq. Taamna tusraayugaḡiksuaq suuknaungitchuq iñuñiñun nunam. ²² Jew-ḡuruat injuuruat nalupqinaigutitquplutin quvinqaqtuanik, Jew-ḡunjitchuatli kiggutiqatlasrukhuḡin puqitumiktigun. ²³ Aglaan uvagut, quliaqtaugigikput Christ kikiaktutrauplugu. Taatnasriq quliaqtaugaliq Jew-ḡuruanun piñailutaḡiniḡaat aglaali Jew-ḡunḡitchuanun kinnauniḡautauniqsuq. ²⁴ Aglaan Christ-kun Agaayyutim qiniḡititkaa sanḡiñi puqitunilu tamatkununa Agaayyutim tuḡlukkanjiñun, Jew-ḡugaluḡḡaḡmin suli Jew-ḡunḡitchaluḡḡaḡmin, ²⁵ atakkii kinnauniḡutaa Agaayyutim isrumatutluktug iñuñiñ, suli sayaiḡha Agaayyutim sanḡiqatluktuq iñuñiñ. ²⁶ Aniqatiumaan, isrumatigisiun qanusriutlilaqsi tuḡlukkaukapsi ukpiqsirruatquplusri, iñuḡiaktuat akunnapsitñi isrumaturauḡḡitchut anjalatchisiqangitlutiñlu umialguruauḡḡitlutiñlu. ²⁷ Agaayyutim piksraqtaaginiḡai puqitichuanj nunam qanugviiquplugich isrumatuniraaqtuat. Taatnatun Agaayyun piksraqtaaqtuq sayaitchuanjiñik nunam kannutchaktitchaḡḡuchich sayakuturuat. ²⁸ Aasriisuli piksraqtaaginiḡai iñuich kamanangitchuat marrumanun nunami naḡḡugikkauruatlu suunḡillaḡuqtitchaḡḡuchich kamanagniraaḡuuruat iñuich. ²⁹ Taatnamik kiñauñniñ iñuk uqavigaḡumiñaiñiñiqsuq Agaayyutim sivuḡaani. ³⁰ Agaayyutim atausriñuqasiutipkaḡaasri Christ Jesus-mun, puqitiguqtuq uvapitkunun Agaayyutmiñ. Agaayyutim qiniḡititkaa puqitun Christ tuqupman piqutigipluta anniqsugiaḡhuta. Tumiḡiplugu taamna Christ Agaayyutim nalaunḡasripkaḡaatigut suli iñugiliutipkaḡaatigut Agaayyutim ipqiqhuta suli tasuḡaatigut killuqsautaiqhuta. ³¹ Taatnali aglausimaruatun Agaayyutim makpiḡaanjani, itna, “Iñuum uqavigaḡukkumi kamaksruḡliun atangum iñiqtaḡa.”

2

Tusraayugaḡiksuaq Christ-kun Sanniḡutami

¹ Aniqatiumaan, uvaḡa tikitqaaqama ilipsitñun quliaqtaugigiga Agaayyutim tusraayugaḡiksuaḡa nalupqinaiqḡugu atusunaqanaḡa uqaliḡnik kanjisiḡlaisapsitñik. ² Sivunniqsuna nayuutiḡamni ilipsitñi quliaqtaugagukḡuna Jesus Christ-hiñamik tuḡqutaulḡhaniglu sannigutami. ³ Ilipsitñi itnama sayaitchuna, iqsiplunalu suli uuliksipluna. ⁴ Quliaqtaugama maliksauqasaangitchipsi iñuich puqituaatigun, aglaan uvapkuqḡugu Ipqitichuan Irrutchim uqautigaasri nalupqinaiqḡugu sanḡiñi. ⁵ Quliaqtaugtuḡa taatna ukpiqsritquplusri Agaayyutim sanḡiḡun puqituginḡisanḡatigun iñuich.

Agaayyutim Puqituaa

⁶ Ilisautrisuugaluḡmiugut isrumattutmik Agaayyutmiñ qatqitichuanun ukpiqsriḡḡimikni. Aglaan tamanna isrumattun inḡitchuq ukpinaitchuanif naagaḡaa sivulliuqtaiñiñ nunam suksraunḡiḡniḡaqtuanif. ⁷ Aglaan isrumattun uqautigikkaput Agaayyutim nalunaqtaug isrummattutigaa iñuich nunam kanjisiḡlaisanḡat. Agaayyutim sivunniutigaa, sivuaniḡma nunamik iñiqsigaluaqani, piqatautlasriñiḡnipluta ilaan kamanautmiñi. ⁸ Nalliataunniñ marruma nunam anjalataisa kanjisiḡmanḡitchaat,

takku kanjigsimanigumitruṅ kikiaktuutinayaitchaat ataniq Jesus Christ kamanautiqagtuag atriplugu Agaayyun piqaqmatun. ⁹ Aglausimaruq Agaayyutim Makpiḡaanani taapkunuuna kanjigsitlaitchuatigun, itna,

“Sut iṅuum tautuksimaisari
unniin tusraamaisanilu
unniin isrummatigitlaisanilu,
taapkua Agaayyutim itqanaiaḡai tamatkunurja piqpagirimiṅun.” *Isaiah*
64:4

¹⁰ Aglaan Agaayyutim satqummigṅigai uvaptiknun Iḡqitchuakun Irrutchimigun. Iḡqitchuam Irrutchim ilisimagai supayaat, suvaluk nalunapiḡataqtuat Agaayyutim pigikkaṅi. ¹¹ Atakkii kia-unniin ilisimangitchaa isrummataa atlam iṅuum. Kisimi iṅuum irrusrian ilisimagaa isrummatni. Taatnatun kia-unniin ilisimangitchaa pigikkaṅi Agaayyutim kisimi Irrusrian Agaayyutim. ¹² Ukpiqsriruagūqapta akuqtuigitchugut irrusrianik nunam iṅuiṅ, aglaan Agaayyutim Irrusria aggiṅiqsuq uvaptiknun iḡitchugitqupluta iluqaitṅik Agaayyutim akiilaanik aatchuutaiṅik uvaptiknun. ¹³ Uqaqapta Agaayyutim nalunaqtuanjanik uqangitchugut iṅuich puqiutaatigun aglaan ilisausriaptigun Irrutchimiṅ, aasriin Iḡqitchuam Irrutchim satqummigṅigai ilumutuuruat nalupqinaiqḡugich iṅunun piqaqtuanun Iḡqitchuamik Irrutchimik. ¹⁴ Iṅuum piqangitchuam Iḡqitchuamik Irrutchimik tunḡaviqaqtuamlu isrummattutmiṅun kanjigsitlaitchai sut Agaayyutim Irrusrian satqummikkaṅi. Tamatkua isrumatuitchuanurur ilaani, atakkii kisimi Iḡqitchuam Irrutchim puttusripkaḡigai. ¹⁵ Iṅuum puttusripkairiqaqtuam Iḡqitchuamik Irrutchimik kanjigsitlasriraḡigai supayaat, aglaan atlat iṅuich atanniiumiṅaitchut ilaanik atakkii kanjigsitlaitchaich sut ilaatun. ¹⁶ Atakkii Isaiah-unniin sivuniksriqiri apiqsruaniktuq, itna,

“Kiami ilisimavaun isrummataa Agaayyutim,
suli kia ilisautitlavaun?” *Isaiah 40:13*
Aglaan Iḡqitchuamik Irrusriqaqtugut ilisimapluta isrummataanik Christ-
ḡum.

3

Agaayyutim Savaktaagru

¹ Aniqatiumaan, uqautrilguitchuṅa ilipsitṅun uqautripmatun iṅunḡum irrutchikuḡiaqtuamun. Uqaqatigiqqaqapsi iṅuuniḡaqtusri puqiutipsigun iṅuktun kanjigruaqaqtuaton suli aniqammiuratun ukpiqsriḡigimiṅi. ² Iisauttutiga miluḡhiṅatun ittuq niqipiatun ingitluni takku isilḡaḡuqsimaitlusrisuli kanjigsitlaitlusriḡu. Pakmaunniin piyumiṅairgaqtusri, ³ takku ukpiqsriruanḡugalaunḡapsi kanjigruaqaqaqtusrisuli iṅuuniḡahusriḡu iṅuktun ilisimangitchuaton Christ-mik. Killuqsrisiḡaḡupsi avatmun uqavaḡutulusriḡu kanjigruaqaqaqtusri suli aullasriqaqtusri iṅugruifhatun. ⁴ Tarra ilari niqliqsuq, “Paul-kuaqtunḡa,” suli ilanatsuli “Apollos-kuaqtunḡali.” Taatnaḡupsi kanjigruaqaqaḡnisusisuli. ⁵ Uvva kisuuniḡpa Apollos naḡaḡaa kisuuniḡpa Paul? Apollos uvaḡalu savaktauḡhiṅaqtuguk aasrii tumigiḡlunuk ukpiqsriaqsiḡusri. Agaayyun qaitchiraqtuq uvaptiknun savaaksraptiknik iṅullaḡupluta. ⁶ Quliaqtuqaama iṅuktun nautchirriiuraton ittuṅa, Apollos-suli iṅuktun imaqtigiruatun ittuq. Aglaan Agaayyutim naupkaḡaḡigaa ukpiqsriḡiqsi. ⁷ Iṅuk nautchirriiuruaq iṅuglu imaqtigiruaq qulliungitchuk. Kisimi Agaayyun qulluruq atakkii naupkairaqtuq. ⁸ Uvva iṅuk

nautchirriiruaq suli iñuk imaqtigiruaq atiruk savautriñhakni, aasriiñ injiknullaa akuqtuigisiruk akiññaktaaksraǵmiknik savaallaamiktigun. ⁹ Agaayyutim piqatigiiksiltuta savaktigigaatigut. Ilipsili Agaayyutim nautchiivigigaasri. Uvvasuli Agaayyutim tupigipmigaasri. ¹⁰ Isrumaturuatun tuppiuqtitun, maliklugu ihuaqquataa Agaayyutim uvamnun, inillakkiga nappavik ukpiqsriñlipsitiñun. Atlas nappairut qaanañun taavruma nappaviliutauruam, aglaan iñullaa qaunagiruksrauruq qanuq nappaisilaǵmiñik. ¹¹ Taamna nappaviliutauruaq ilipsitiñi Jesus Christ-nuruq-tarra. Kiñaunniñ iñuk iliriniangitchuq atlamik naagaqaa pitluktuumik nappavimik taavrumakña nappaviliutauruamiñ. ¹² Kiña iñuk nappaitlaruq taavruma nappavimun atuǵlugich akisuruat sut maqtulaichuat naagaqaa atuǵlugich akiisuurat sut maquyaruat. ¹³ Iñupayaam savaaña satqummiǵñaqtuq nalupqinaiglugu uvluañi atanniiviksram. Taavrumani uvlumi iñullaam savaaña uuktuakkaugisiruq iknikun iñitchuǵipkaǵlugu qanutchiutlaaña. ¹⁴ Tarra ikniǵum ikingitpagu iñuum nappakña nappaviliutauruamun akuqtuigisiruq akilusiaksraǵmiñik. ¹⁵ Iknigum ikiniaqpagu iñuum nappakña nappaviliutauruamun taavruma savaaña suksraunǵigisiruq, aglaan anniqsukkaugisiruq tigulikkaupmatun ikualaruamiñ ikniǵmiñ. ¹⁶ Nalupqinaitchuamik puttuqsrimarusri Agaayyutim iñuutlaañanik ilipsitiñi. Ittusri ilaan agaayyuvikpañatun tupqatunlu, suli Agaayyutim Irrusria nayuutipluni ilipsitiñi. ¹⁷ Kia iñuum piyaqquǵumiñ taamna Agaayyutim agaayyuvikpaña, Agaayyutim suksraunǵiñiaǵmigaa taamna iñuk. Atakkii Agaayyutim agaayyuvikpaña ipqitchuanuruq. Ilipsiasriñ Agaayyutim agaayyuvikpagaasri.

¹⁸ Kiñaunniñ sagluqinani inmiñik. Kiñapayaq akunnapsitiñ isrumatuniraaguuyumi marrumani nunami iñitchuǵiqqaagluñ naluluqtilaani puqiatinikkumauqli isrumattutaanik Agaayyutim. ¹⁹ Atakkii puqutaat ukpiñaitchuat suñjillaaurut Agaayyutmi. Agaayyutim Makpiǵaañani aglausimaruq, “Anuraǵigai isrumatuniraagtuat iñuich pitqiksugautaatigun.” ²⁰ Aasrii aglaksimapmiuq, “Agaayyutim ilisimagai isrumatuniraaguuruat isrummatinich suksraunǵisilaañat.” ²¹ Taatnamik uqavutiqaqasri iñuktigun, atakkii iluqaisa pigigisi — ²² Paul-lu, Apollos-lu, Cephass-lu, mannalul suli nuna, iñuufiǵlu suli tuquhiq, pakmalu ittuat suli tikitchumaaqtuat aquagun — iluqaisa pigigisi. ²³ Aglaan ilipsi Christ-num pigigaasri, Christ-aasriñ Agaayyutim pigigaa.

4

Christ-num Uqqiraqtai

¹ Taatnamik iñuich isrummatigiraksraǵigaatigut savaktauniluta Christ-mun suli Agaayyutmun quliaqtuaquniluta nalunaqhutin ilumutuuruañiñik. ² Aasriñ niǵuginaqtuq iñuum savaktauruam tuniqsimaruksrautlaaña savaamiñi. ³ Qanutchiupluña savaktauvik? Sugingipiagiga sivunniǵaǵupsitña unniñ atlat iñuich pikpatña. Sivunniǵangitchuñañniñ uvamnik. ⁴ Iñisimagiga killuliqinǵiǵa, aglaan taamna nalupqinaigutaunǵitchuq patchisilaañuniluja. Taamna atanniqsuiñiaqtuq uvamnik, ilaa Atanguruq Agaayyun. ⁵ Taatnamik uqaqasri iñuk patchisaunilugu sivuani atangum agǵiviksrañan. Sagviǵisigai iluqaisa iriqsimaruñi taagtuam suli salapqiglugich iñuich nalunaqtuakun sivunniugutinich. Taranasriñ Agaayyutim iñullaa nangǵisigaa.

⁶ Aniqatiumaan, pisigiplusri uvamniglu Apollos-miglu atrikusau-tiqagtuna. Iitichitqugipsi uvaptikniñ kamasraaqniktuksraunginñiplusri inuñmik nakuqsitluglugu atlamiñ inuñmiñ akunnapsitni, tuvraglugich ilisauttutigikkaña aglausimaruag Agaayyutim makpiğaaniñ. ⁷ Naaga naaautlukkasugivich atlaniñ? Supayaaq pigikkaan aatchuusriagiñ Agaayyutmiñ. Aasrii akuqtuaginigupku suvaata uqavigaappich piññaaktaagipmatun iliplugu? ⁸ Isrummatiqagñiqsusri piqaaniñplusri supayaamik. Aatai, umialgunivisi! Isrummatiqagñiqsusri aňalatitun ilipusri kamanatluñplusri uvaptikniñ ilisautriiptikniñlu. Ki aňalatchisitchi. Taatnaaniñigupsi uvaguttuuq aňalatchiqatautlasriñhiñaupmiugut ilipsitni. ⁹ Ilaatni isumaraqtuna Agaayyutmun inillañnipluta uqqrtaurauguat nikanagtuatun ilipluta. Irrutikkaurugut savvaqluktutun tuqgutaayas-riruautun inupayaat takkuatni, qinñiqsittaaliutipluta isragulinun inuñnunlu atunim. ¹⁰ Kinnaurugut Christ pisigiplugu, aglaan ilipsi apai qanutun ilisimatiqagñiaqpat Christ-kun! Uvagut sayaitchugut, aglaan ilipsi apai sayaktuniaqpat! Nangagnaipayukmiragigaasri, aglaan uvagut nagğugikkaurugut. ¹¹ Pakmanunaglaan nigisuksiurugut imiguksiuplatalu, atnugaaluktuqmiugut, aňallaqluktakkaupmiugut, aimmuraagviitmiugut, ¹² inuuniurağniaqmiugut sakuukhuta argaptiknik. Uqamaqluttraukapta piliusriaqurağigivut; nagliksooqtitaukapta iglutugağigivut; ¹³ sanjutmatigut ihuaqutiragigivut. Pakmanunaglaan inuich iligaatigut suaqluagağvianun nam, sulii inupayaam igitchivigirağiaatigut puyaagrupayaamik lilaa. ¹⁴ Kanjusraaqsangitchipsi aglakama tamatkuniña, aglaan isilğiqsuğukkipis piqpaksrupmaptun qitunğamnik. ¹⁵ Iisautriqagñiqsupsiunniñ Christ-kun ksilğunaitchuanik piqalhiñaqtusri atautchimik inuñmik ituamik aapaupmatun ilipsitnun. Christ Jesus-kun aapagiliutigipsitña ukpiqsriaqsikapsi quliaqtuaqqaqama tusraayugaagiksuumik Christ Jesus-mik ilipsitnun. ¹⁶ Taatnamik pitchuksaagipsi tuvraqupluna. ¹⁷ Ikayugukhusri Timothy tuyugigiga ilipsitnun, igñigipmatun piqpagikkaga sulii tuniqsimaruaq Agaayyutikun. Itqagtinniağasri qanuq inuuniałamnik Christ Jesus-kun sulii ilisautigikkamnik ukpiqtuanururanun agaayyuviniñ naniliqaa. ¹⁸ Iasri arguanaruaqtut tikiññaangiññasruğipluna ilipsitnun. ¹⁹ Aglaan akuniisruñaqnaña tikiññaigipsi, Agaayyutim pisuhigipagu. Iitchuğiniağitka arguanaruat inuich qanuq uqaguutilaanañnik sanñiqaqmagaanañniglu Agaayyutmiñ. ²⁰ Agaayyutim inuk aňalatnamiuñ uqautchiñhiñakuungitchuq aglaan ilaan sanñiağun. ²¹ Susukpisimi? Utlautitquvisikña tatapsağiağusri, naagaqaa piqpaksrilikun piisaangiñlikunlu?

5

Atlutlhat Ukpiqsirruat

¹ Uqautigipmigaat sayuñaqi akunnapsitni inuk atugaqqsimaniplugu aapami nuliañanik. Jew-ñungitchuatunniñ ilitqusriğingitchaat taatnasriq atlutliq. ² Suvaata arguanavisi? Aliasruutiqaqtuksrağualuqtusri ilipsitnik. Anitchiuñ taamna inuk atlatuqtuaq akunnapsitniñ. ³ Uvaña nayuutingitchaluanñağma ilipsitni timipkun, nayuutiruna irrutchipkun. Atannianikkiga taamna inuk killiqiri. Atannigiga nayuutipiaqmatun ilipluna ilipsitni. ⁴ Katigupsi atqagun atannapta Jesus Christ-ñum nayuutiniaqtuna ilipsitni irrutchipkun. ⁵ Sanñiağun atannapta Jesus Christ-ñum qaisaksrağigiksi taamna anun tuungagmun piyaqquñiaqtuamun taavruma timaanik. Aasriili killiqirim irrusria anniqsuğisiruq uvlumi

ataniqput atanniĩñaqpan iñupayaanik. ⁶ Uqavigaaliqsi nakuungitchuq. Iitchuǵisruknaǵiksi mikiruuram puvlaksautim puvlaktitchitlaħa iluqaan qaqqiaksraq. Taatnatuntuuq killuqsautit akunnapsitñi iñuǵaksitmuguurut. ⁷ Piiqsitchiuñ utuqqaq puvlaksautipayaaq, ilĩusri nutaatun akutqammaiaq puvlaksautilaatun. Iłumunaasriiñ nutaanuaniktusri killuqsautaiǵusri, atakkii Christ-ñum—ipnaiyaatun tuniıılaqtukkauruatun—tuqqutigaaigtigut piısqahugich killuqsautivut. ⁸ Iñuukiptikni nutaami niǵiñaiǵlakput liılaa qaqqiaq utuqqaauruamik puvlaksautilik. Taamna utuqqaq puvlaksautim atriqaqtuq pigiliǵmik pigiliqihıǵmıglu. Aglaan nigilıakput qaqqiaq puvlaksautituaq. Taatnasriq qaqqiaq atriqaqtuq nakuuǵıǵmik ilımutuııǵmıglu. ⁹ Aglausimaruña tuyuutimni ilipsitñun piqasriqsuutitqunǵitıusri atlatuqtini iñuñni. ¹⁰ Avuusrunǵiñniǵıpsı atlatuqtini marrumani nunami naaga siǵñaturauni naaga tigligaǵuurauni naagalı putqataqtauni agaayyutinñuanun, tarra aullaqtuksraunıaqtusri marrumakña nunamiñ. ¹¹ Aglaan uqaqtuñ iñuñnik akunnapsitñi uqautriuanik anıqataunıplutin ukpiqsriııkun. Piqasriqsuutiyumiñaitchusri taatnatchimi iñuñmi killuliqikpan sayñahikun naagaqaa siǵñaturaukpan naagaqaa putqataqpan agaayyutaungitchuanun naagaqaa uqamaqııutrisuukpan naagaqaa taanñaqtauqpan naagaqaa tigliktuqtauqpan. Sumıunniñ niǵiqatıǵiraksraıǵıngitichiksi taatnasriq iñuk. ¹²⁻¹³ Suniaǵlugich atanniǵsuǵniaqpiq tamatkua ukpiqtuanıungitchuat? Agaayyutim kisimi atanniǵısisai. Aglaan ilipsi atanniqsuqtaksraıǵıgisı tamatkua ukpiqsriıruaǵuqtuat. Agaayyutim Makpiǵaanani aglaksımapmatun, “Anitchiuñ killuliqiri iñuk akunnapsitñi.”

6

Uqaqsittaagvinmuutinagich Ukpiqtuaqatisri

¹ Nalliqsi-samma akitñaummatıqagñıǵımi ukpiqtuaqatmiñik, atanniqsuqtinuktuksraunıgitchuq iñuñnun ukpiqtuanıungitchuanun. Aglaan sıvulliıuqtinuktuksrauruq akunǵatni ukpiqtuanıuruat ikayuqtıtuluni. ² Iitchuǵıraksraıǵıgisı Agaayyutim iñuiñun atanniñıaqtılaanıchı nunam iñui. Aasriiñ atanniñıaǵniǵıpsı iñuñnik marrumani nunami, iħaqsruilgurusraurusri atıngırrutıpsitñik akunnapsitñi pakmani. ³ Nalunıqıpsısulı atanniqsuiñıaqtılaaptıknık ısraǵulıñnik taimanıǵu? Nalupqınaitchuamik iħaqsruıtlanasugıpsı uqavaaǵutıpsitñik iñuunıaıpsitñi. ⁴ Taatnamık, uqavaaǵutiqaǵniǵıpsı iħaqsruǵaksranık atanniqsuqtıksraqtuksraunıgıtchusri iñuñmik piqatıqanıgıtchuamik ukpiqtuanıuruamik. ⁵ Kannıusraaǵniqaǵaluaǵıpsı. Usrıuvva iñuqaqtuq akunnapsitñi ısrumaturuamik iħaqsruıtıaplunı uqavaaǵutaitñik ukpiqsriıruat. ⁶ Aglaan ukpiqtuanıuruat uqaqsittaagvinmuutrıraqtut anıqatıumıknık uqavaaǵutmikıtıgun aasriiñ iħaqsruqtınnıaǵaǵıgaat atanniqsuqtımun ukpiqtuanıungıtchuat sıvuǵaatni. ⁷ Uqaqsittaaqapsı akitñaummatıpsıgun qıñıqtıtaqtusri akiilpkaanıkhusri piǵııtchuamun. Iǵııtuqsıuñ iñuıch irrutıkpasrı killukun sagııuqsruutıǵıusrı. ⁸ Aglaan ilipsi killukuaqtaqmıusrı sagııutaǵaǵugıch atlat, sıvaluk anıqatıusrı ukpiqsriııkun. ⁹ Nalupqınaitchuamik ilısimagısisı iñuıch nalaunñasıǵıtchuat sıvuǵaani Agaayyutim anıayuuqataanıkkumıñıaisılaanıt. Ukpiqsaqasrı, iñuıch sayñaruat naaga putqataqtaut agaayyutinñuanun naaga atlatuqtauruat naaga killuliqıruat atugadıplıgıch iyaalugrıuıch anıtıtuıı tımiqatıuat inımkıtıtun, ¹⁰ naaga tigligaqtıut naaga siǵñaturuat naaga taanñaqıtı naaga uqamaqııutrisuuruat naaga ivayaqtıurıt —taatnatchıch iñuıch

qılan) mukkumiñaitchut Agaayyutim anjaayucautaanun. ¹¹ Qaanıqsuami ilasri taatnasriugaluaqmiruat, aglaan pakma salummakkausri killuqsautipsitñiñ ipqıqsıtlusrılu Agaayyutmun. Agaayyutim akuqtugaasri nalaunjasripkakkaplusri sivugaani, atakkii Jesus tuqunaruq pisigiplugich killuqsautisri aasriñ Irrusrian Agaayyutipta ukpılıqsıtkaasri.

Atuqsigik Timisri Agaayyun Nanğausriaqagumiñaqsilu

¹² İñuich itnağaqut, “Suragağnaqtuq qanupayaaq suragağuktuni.” [Taamna ilumutuugaluaqpaluktuq,] aglaan suapayaaq nakuuruanıgıtchuq uvamni. Uvvasuli supayaamun analatıkumiñaitmiuna. ¹³ İtnağaqmiut, “Niğıksraq ittuq pisigiplugu aqıağıuq, aasriñ aqıağıuq pisigiplugu niqı itluni.” Naagauvva Agaayyutim suksraunğıqsinniağık iluqaaknik. Timivut iñıqtaunğıtchut pisigiplugu atlatuqı. Aglaan timiqaqtugut savaktıksrauplugich Atanığmun, aasriñ ilaa atanıgıgaa timipta. ¹⁴ Agaayyutim anıpkagnağaa atanıq Jesus tuquhıgmiñ, taatnatuntuuq anıpkagnaıqmıgaatıgıt sanıñıgımun. ¹⁵ Nalupqınaitchuamik ilıtchuqsrisuknaqtusri timıgıkkasri Christ-mun pigıtılaanıtñık; timisri ilağıpmatun itkai. Tiguniaqpıgu ilaıa Christ-ımun aasriñ ilalıutıpkaglıgu akiisumun? Anıpaupıağataq! ¹⁶ İısimasruknağıksı anıun ilalıutırıuq inımiñık akiisumun atausrıñıuqasırtıtılaaıa timikun, atakkii Agaayyutim Makpıgaanani aglausımaruq, itna, “Malguuruak atausrıñıuqasırtıtıniaqtuk timikun.” ¹⁷ Aglaali inuk ilalıutırıuq atanığmun atausrıñıuqasırtıtıniaqtuq ilaani irrutçıkun. ¹⁸ Supayaamiunniñ killuqsagınasri atlatukun! Anıun atnııyumiñaitchuq timimiñık killıqıkami atlapayaatıgıun killuqsautıgıun, aglaan inuk atlıqıqıkami killuqsagaqtuq akitñaqıhıgu timini. ¹⁹ Puuyusruıaqasri timıgıkkası agaayyuvıkpıgıtılaanıtñık Agaayyutim Irrusrianun akuqtugağıkkası Agaayyutmiñ. İlipsitñık pıgıñıtçusri. [Taatnaqlıgu pıñhiıaunğıtçıksı supayaaq.] ²⁰ Agaayyutim akilıgıñıgaa inıuıhıgmiñık tasuqamisıgıt. Taatnamık atugıluu timıgıkkası savautisrıun Agaayyun. İñuıllı marrumani nunami nanğagıumagaat.

7

İlaqatnılikun

¹ Pakma isrummatıgilavut apıqsruutıgıkkası tuyuutıpsitñi uvanıun, itna, nakuuruq anıun nulanıgıtçumi. ² Aglaan inuk ikıtçhakpaluktuq atlatudıgımun. Taatnağhını anıutillaa pıqaqtuksrauruq inımi nulağımiñık, sulı ağnallaa inımi uimiñık. ³ Anıutim quyalımaagaksrağıgaa nıliani. Taatnatuntuuq ağnam irrutıraksrağıgaa uıñı. ⁴ Nulıanıruam pıgınraksrağıngıtçıaa timini; uınantuuq pıgıpmıgaa. Taatnatuntuuq uınıruam pıgıniyumiñaitçıaa timini, aglaan nıliıanı pıgıpmıgaa. ⁵ Pisunğırrıtatık avatmun aglaan sıvınnıullagıtık pıvıqaqtıtçahıgu agaayumaalıksrapıtñun. Agaayıñhum aquaun pisukkıtılıgıtçumautık, tuunğaumkii ikıgıtçhaksagnağıaatık pisıgilıgu anıalalıgıñıqtık ilıptıknık. ⁶ Taamna tillısigıngıtçıgı. Tarra, inuk tuvaaqatınıgukpan pıñhiıauruq. ⁷ Uvvatıuq inıupayaaq illı tuvaaqataıllıni uvaktun. Aglaan inıullaa aatçhuusrıaqaqtuq Agaayyutmiñ, ilanjıç tuvaaqatınıkkumiñaqhutın, atlatısulı tuvaaqataıllıutın.

⁸ Taatnamık uqatıgıtka ilaqataıtçuat sulı uılgağnaat, nakuutluktuq ilanjıç tuvaaqataısaagımiñ uvaptun. ⁹ Aglaan anıalalıgıtçumiñ inımiñık ilaqatnıktusraurut. Atakkii iluatluktuq tuvaaqatnıktuni nagrıağıpkahıgmiñ timim pisugruanıñ. ¹⁰ Tuvaaqatıgıñun tillısiqaqtunıa atanıgımiñ (taamna tillıñ inğıtçıuq uvanıñ), itna, nıliıanıruuq avıtçumiñaitchuq uimiñıñ.

tuvaagataitchuatun ililutin, ³⁰ tamatkualu qulviuqtuat qulviungitchuatun ililutin, tamatkualu iglaqtuat quviasrungitchuatun ililutin, tamatkualu tauqsigsuqtuat sunik pigingitchuatun ililugich, ³¹ tamatkualu piqaqtuat sunik nunami piqangitchuatun ililutin. Takku manna nuna suuraqtuummagmi piigisiruq. ³² Isrumaaluutiqaqungitchipsi. Tuvaagataitchuqaq anjun isrumaahiñaguuruq qanuñglu savautriñiksrağmiñik Atanguruamik, ataramik quyalisuklugu. ³³ Aglaali ilaqatiqaqtuaq anjun isrumaaluutiqağuruuq suranjiñik nunam quyalisuklugu nuliani. ³⁴ Tarra quyalitñiktuksrauruq iluqaaknik nuliagmiñik Atanguruamiglu. Taatnatuntuuq tuvaagataitchuqaq ağnaq naaga niviaqsiaq isrumaahiñaguuruq qanuñglu savautriñiksrağmiñik Atanguruamik iluqaanik timimiñik irrutchigmiñiglu. Aglaali uiaqtauaq ağnaq isrumaaluutiqağuruuq suuranjiñik nunam quyalisuklugu uñi. ³⁵ Uqautigipsi tamatkuniña ikayuqsahusri. Atanniqusğniangitchiga iñuuniahqisi. Iñuuniahqipsi nalaunjaruakun savautillautaglugu Atanguruuq pisuqtilaapsisun aviktuumanğisusri iluqnaqsimalusi Ataniğmun.

³⁶ Anutim isrummatigisugnağagigaa killuliqinasugaluni ilaqatnikaagaingitñamiñ nuliaksrautni nutaughani. Ikgitituiñağumiñ katchuutilik pisukkağmisun. Ilaqatigiiksiliq killuqsautauñgitchuq. ³⁷ Aglaan anutim sivunniugugnağagigaa isrummatmiñi ilaqatniktuksraungitñi savautrisukhuni Agaayyutmik iluqnağuni. Kimmutiqatlaigñigumi nuliaksrautmiñik ilaqatningitluni, taamna anjun pillautaqtuq. ³⁸ Tarrataamna katchuutiruaq ağnaksrautmiñun nalauttuq, sulı anjun ilaqatningitchuqaq pillautatlukuq. ³⁹ Nulianuruuq qiliqsimaruaq uimiñun iñuunqutillaanani uñi. Uñjuruuq tuqkupan nulianuruuq ilaqatniqitñiñauruq kisupayaamik pigisukkağmiñik, aglaan uñitqiuñiña ukpiqsiruranuruksrauruq. ⁴⁰ Aglaali isrummatimni taamna ağnaq quviasrunjatlukuq kisimğiuqtuağumi. Uqautigisukkipsi taavrumiña atakkii piqaqmıñuñu Agaayyutim Irrusriani.

8

Niqi Tunillauturauqaq Aağuanun

¹ Pakmaasriiñ aglañniaqtuñuñ niqikun tunillauturauakun aağuanun. It-nağuurut, “Iñisimarugut supayaamik.” Iñuk iñisimanasrugiruaq supayaamik kamañagulhiñiaqtuq. Aglaan iñuum piqpaksriruam atlanik iñuñnik sayy-illaagagigai ukpiqsriñhatigun. ² Kiñapayaaq iñisimanasrugigumi supayaamik iñisimañgitchaasuli iñisimaraksrağaluani. ³ Aglaan iñuk piqpaksriruaq Agaayyut-mik Agaayyutim akuqtuğaa.

⁴ Uvvaasriiñ, nalaunjava niğiñiağupta niqimik tunillauturauamik aağuanun? Iñisimagikput aanguam suungipiaña, atakkii atautchiñamik ilumutuuruamik Agaayyutiqaqtuq. ⁵ Unniñuñva itkaluağpata agaayyutinjuañik qilañmi nunamılu—ilumun iñugiallapiaqtut sut iñuich taiyukkanjich “atanguruat,” aasriiñ kamakkutiqağaiç— ⁶ aglaali iñisimarugut atautchisualuñmik Agaayyutmik, Aapauruamik, supayaamik iñiqtatğikkañatnik, sulı ilaa pisiplugu iñuurugut. Iñisimapmiugut atautchisualuñmik Ataniğmik, Jesus Christ-mik; Agaayyutim iñiqsitquga supayauramik sulı ilaagun iñuurugut.

⁷ Aglaali ilañisa ukpiqtuanuruat kañiqsitlaitchaat taamna. Iñuudiqutillaamiktutin isrumasuurut agaayyutinñuat pipianunasrugalugich. Uvvaasriiñ niğikamiñ niqimik tunillauturauamik aağuanun tutqi-iñiñiaqasiraqtut qağrimmaağiutillaatagmikni atakkii iñisimagaat nalaunjanğiñiñiplugu niğihiksraqtin taavrumiña niqimik. ⁸ Aglaan

nigilhum nakuqsilaaqtangitchaatigut Agaayyutmi. Suutaungitchuq nigigalua Gupta niqimik nigingitchu ptalu. ⁹ Pakmaasriin ilisimagiksi nigitlaiqsi qanusripayaamik nigisukkapsitnik, aglaan qaunatqia giksukraurusri taatna pigupsi. Putukkisitchiviaqtusri ukpiqsriruaqatipsitnik sayailuqtuanik ukpiqsriligmiktigun. ¹⁰ Atakkii sayailuqtuam ukpiqtuanuruam qiniqpatin nigilutin aanguaqtugvium agaayyuviani ilisimaruatin aanguat pipianungisilaanjatnik, nigiaqsiviaqmiuqtuq tutqiisaagaluanngami qaugrimmaagiutillautagmiini. ¹¹ Tarra taamna sayailuqtuq aniqatin piyaqqukkaugisiruq killuliqiligmigun atakkii ilisimaniavaahtakhtin. Aglaan Christ-nun tuqcutipmigaaptuq taamna aniqatin. ¹² Killuqsaguvich taatna akitnaaglugich aniqatiutin, taamna sayailuqtuq ukpiqtuanuruam, killuqsagmiutin akitnaaglugi Christ. Taatnaguvich ilitchugiyumiinaitchut qaugrimmaagiutillautagmikni nalaunjaruamik nalaunnaitchuamiglu. ¹³ Taatnamik ukpiqtuanuruaqatiga isrumakpan killuqsagmiluni nigigumi niqimik tunilla tauruamik aanguanun, nigitqikkuminaitchiga taamna niqi killuqsagtita gniqpaun aniqatiga.

9

Uqqiraqtim Anjalatchisaagun

¹ Suvaata ilapsi uqautigivatrun uqqiraqtaupianginiipuna Agaayyutmun? Nalunaitchuamik ataniqsimaraitchuna inunun. Qiniqsimagiga Ataniq Jesus Christ. Suli ukpiqsriruanjuqtusri savautriipkun Atanigmik. ² Atlat uqagaluanngaisa uqqiraqtaunginiipuna Christmun, ilisimallapiagiksi piutilaaga. Quliaqtaugigiga tusraayugaallautaq ilipsitnun, taatnaaglugi ukpigigiksi Jesus. Taavruma nalupqinaiyagaa uqqiraqtauliga Atanigmun. ³ Taimmaasriin i nuich nalupqisruutigipmatna una kiggutiga: ⁴ nigilhiinaunginiipik imiglujalu savautrihamni ilipsitnik? ⁵ Nalaunnajpmiuq uvaptiknun tuvaagasiqpatigut nulianuruam iglaukapta taatnatun atlatun uqqiraqtaatun atangum suli aniqatinisunlu Cephas-tunlu? ⁶ Naaga kisimnik Barnabas-lu savaktuksraunipiqinuk inuuniutiksraptnik? ⁷ Savaktuksraungitchuguk atlamik savaamik atakkii quliaqtaugigikput tusraayugaallautaq nanipayaq. Anuyyiuqti akiliiuksraungitchuq anuyyiuqtaulla gmi. Inuk nautchirriqsuaq asirrivinmun nigiyugaqtuq nigigisipluni asrianinik. Munaqsriptuq nigiyugaqtuq imigisipluni miluatnik munaqsrami. ⁸ Taavruminu i nuich nigiyugaqaguurut. Moses-nun maligutaksraqtuq uqaqmiuq taavruminu, amagaa? ⁹ Aglausimaruq itna Moses-nun maligutaksrami, "Siggugutitugniangitchiif qanga qimuktim tutmaqpaun mukkaaksraq." Agaayyun nipliqami taatna isrumaalutiqangitchuq qimuktnik. ¹⁰ Agaayyutim ilumutupiaq uqautigigaatigut. Aa, uqaliq aglaanuruq pisigipluta, itna, "Inuk una nunniuqtuq suli inuk salummaqtuq mukkaaksranik nigiyugaqtuq piinaaliksragmiknik savaagmikni." ¹¹ Uvagus nautchirriqiritun nautchiipmatun nautchiaksraninik quliaqtaugaapta tusraayugaallautamik akunnapsitnun, isrumavisi iniqsravaahtanipluta iniqapsi ikayuqupluta inuuniutiksraptnik? ¹² Atlat inuich nigiyugaqagumij inuuniutiksragmiknik ilipsitniin, nalaunnatluukkaya galuqtuq nigiyugaqagupta inuuniutiksraptnik ilipsitniin. Aglaan iniqsrutlaitchipsi ikayuqupluta. Iglutugivut inuugaktuat sut, atakkii nutqaqtichisungitchugut inuunluk ukpiqsrilhatniin tusraayugaallautanik Christ-nun. ¹³ Ilisimagisi inuich savaaqatuq Agaayyutim agaayyuvikpanani niqiksraguurut agaayyuvikpanmiin, suli savaktaut

tunillaġvni mi akuqtuisuurut niqiksraġmiknik ilanjanik tunilla autauruam. 14 Taatnatuntuuq Atanġuruam tillisiqag'ai tamatkua quliaqtuaqagtuat tusraayugaallautamik akuqtuitquplugich iñuuniutiksrajanik iñuñni ukpiqsrrirriġuqtuaniñ.

15 Aglaan sugingitlukkgiga tuqugaluaguma akuqtuigaluagnana sumik ilipsitniñ. Uqaviutigigiga savautrihiga Christ-mik akiññasruñaqnaña. 16 Quliaqtuaqagaluagluñaunniñ tusraayugaallautamik uqaviugaalguitchuna uvapkun. Quliaqtuaġilha tusraayugaallautam savaagigiga. Atuqtaksraġipiagiga. Quliaqtuaqanġitchuma, nakliun uvaña.

17 Quliaqtuaqanġiguma piksraqtaagilugu, niġiuktusrauruna akiññaktaaksramik. Aglaan piksraqtaaginġitchiga savaaq uvamnġik, aasriiñ savaagilhiñaġiga savaaq Agaayyutim qaisana uvamnun savaqplugu. 18 Aasriiñ sua akiññaktaaginiaqpigu? Uvvauna akiññaktaaksraġa, quliaqtuaġigupku tusraayugaagiksuaq iñuich inuqnanġitchuq aatchuhiksrajanat iñuuniutiksramnik. Niġiugitlagaluagiga iñuich aatchuhiksrajanat. Aglaan inġiqsrungitchuna sumik quliaqtuaqagama tusraayugaallautamik.

19 Uvva atanġimsimaraitchaluanġagma iñuñnun savaktaagrupkaqtuna uvamnġik iñupayaanon iñugiaktuat ukpiqsrriruaguplugich Christ-mik uvapkun. 20 Taimma uqautrikama Agaayyutim uqalhanik Jew-nuruanun ukpiqsritqugaluagitka Christ-mik. Taatnamik iñuupmiuna Jew-nuruatun. Nayuutikama iñuñni malġutchiruanġi Jew-nuruat malġutaksrajanik (anjalatingigaluagtuna Jew-nuruat malġutaksrajanun) iñuuniaqtuna iñuktun anjalatittuaton malġutaksramun ukpiqsritqugaluaglugich Christ-mik.

21 Taatnatuntuuq uqautrikama tusraayugaallautamik Christ-kun tamatkununa Jew-nungitchuanun iñuuniaġaqtuna Jew-nungitchuatun ukpiqsritqugaluaglugich Christ-mik. Malġutaksram anjalangisanatun itpalukkaluaquna, ilumutun malġutchillapiaqtuna Agaayyutim malġutaksraiñik, tupiksripluna Christ-njum malġutaksrajanik.

22 Uqautrikama Agaayyutim uqalhanik ukpiqsrruruanun sayaitchuanun ukpiqsrihġmikni iñuupmiuna sayaitchuatun, ilinġich ukpiqsrriruaguplugich. Qanupayaaq iñuk iñuuniaġusriqaqman ilaatun iñuuniaġaqtuna qanusripayaakun ilanġich ukpiqsrriruaguplugich. 23 Taatna iluqaanik pisuuruna pisigiplugu tusraayugaallautaq ilanġiutisukuna piliutaanik Agaayyutim akiqsruutigikkanjanik.

24 Iñisimarusi aqpaliutraqtuani iñugiaktuat aqpaqsruqtit aullaġaqtun, aglaan atausriq akiññaguuruq. Iñuuniaġipsitni Christ-mun pisuġnisilaagitchi akiññatlasriusri aqpaqsruqtitun. 25 Iluqatin anaktaqtit qaunagillautatut timimiknik ilisaqhutinjlu atqunaq akiññaktaaqagukhutinj niaqutumik piungiqsaqtuamik. Taatnatunli ukpiqsrriruagut iñuuniaallautaqtuksraurugut Christ-mun atakkii niaqutinnaktaaksrapput piungigumifaitchuq. 26 Tarra, ittuna aqpaqsruqtitun akimasaghuni aqpaqsruqatmiñiñ, naagaqaa qakiqtautraqtitun akimasaghuni qakiqtautraqatmiñiñ. 27 Anaktaqtim anjalattagigaa timini, aglaan piñiqsitauviaqtuq aqpaliutramun ilisatlaitchumi. Taatnatuntuuq anjalalugusriñaqtuna uvamnġik, atakkii piñiqsitauviaqtuna savautrihġmniñ Christ-mik quliaqtuaġitchumali atanun iñuñnun.

10

Kilguturaaq Akitñaqlugu Aanġuaqtuliq

1 Aniqatiumaan! Itqaksritqugipsi atuumaruanik sivulliaptiknun maliktuanun Moses-mik. Iglauilaġminj nuviyam qulanġiutinigai suli iluqatin ikaagñigaa tagiuq. 2 Nuviyam qulanġiutipmatinj suli ikaaqamitruj

taġiuq iluqaġmin paptaakkaupmatun liilaa piut maliguaqtauliksrāgmiknun Moses-mik. ³ Aasriisuli iluqaġmin niqqaġniqsut pamarrutiñiñik Agaayyutim quvignaqtuakun. ⁴ Iluqaġminsuli imiġniqsut imiġmik Agaayyutim pamarrutaanik quvignaqtuakun uyaġanmiñ. Taamna uyaġak nayutuaniqsuq ilinjiñi nanipayaaq itmaa, aasriiñ taamna uyaġauruaq Christ-ñuruq. ⁵ Aglaansuli iñugiaktuat Agaayyun quyalinġitchaat. Taatnaqħugasriiñ suksraunġiġniġai suviksrailaami. ⁶ Tarra, tamatkua atuumaruat taimani atriksraurur uvaptiknun. Kilikkaatigut pisugruaġnitħluta pigiitħuanun sivulliapta pilġusiatitun. ⁷ Unniñ aanguaqtuqtaunasri taipħua ilanjisitun, atakkii aglausimarur Agaayyutim makpiġaanjiñi, “Iñuich aquvittun niġiqpaġviksramun, aasriiñ makitnamin aġġiaqsiraqtut.” ⁸ Sulipsuuq atlatuqtatqunġitchaatigut taipħua ilanjisitun, 23,000 tuqupmatun uvlumi atautħimi killuqsautmiktigun. ⁹ Unniñ uuktuatksraġinġitħikput Atanġuruaq, ilanġitħ taipħua taatnaqmatun tuqquatauruat tuqunalinħun nimigianun kigipħaqtitħuġiħ. ¹⁰ Unniñ uqapiluktksraunġitħuġut sutigun Agaayyutim aatħuutaigun ilanġitħ taipħua uqapilukmatun. Taatnaqħutiñ israġulġum piyaqquirim tuqquħtai. ¹¹ Tarra iluqatiñ tamatkua atuumarut ilinjiñun, uvaptiknun atriksrautigitħuġiħ, suli aglausimarur alġaqsruutiksraupħutiñ uvagut killuqsatitħuġiħ, iñuuruagut aqulliqsaagataqtuami uvluni. ¹² Uvvaasriiñ kiñapayaaq isrumaniġumi makitaniluni payanailuni, qaunatqiaġillapiagħi puukaħiksraġmiñiñ, atakkii anġiqsraaqsiuviaqmiuq nutqaqħitauluni tupiksriħiġmiñiñ Agaayyutmik [atriluġiħ taipħua iñuich inġilġaan]. ¹³ Qanupayaaq anġiqsraaqsiuniġuviħ, taatnaħikuntuuq iluqatiñ iñuich anġiqsraaqsiupmiut. Aglaan Agaayyutim tuniqsimaruaam anġiqsraaqsiupkaġumiñaitħaatin qaanġilħuġu akiyalġuisan. Qakuqunpayaaq ukpiqsriħiñ uuktuakħuġan Agaayyutim annaġviqaqtinniġaatin akimayumiñaqsiħutin.

Niġiqpaġviat Aanġuatigun naagaqaa Atanġum Nullautħiġvia

¹⁴ Taatnamik, piqpaġiħlusri ilauraamaan, piisimaagħitħi aanguaqtuħiġmiñ. ¹⁵ Kanġiqsilħurusri uqautiħiġkamnik. Isivġiuqsun ilipsitħiħ uqautiħiġkaġa ilumutuupħagaan. ¹⁶ Isummatiħiluġu Atanġum nullautħiġvia, imipayaaqapta qallutmiñ quyyatiħiġkaptiħun quyaqatiħiġkput Agaayyun Christ-ħum auñanik maqipħakħanik sannġitami uvaptiknun. Suli avġuqatiħu qaqqiaq niġiħluġu qiniqtitħikput ilaliqsruutiħiġput iñuñni Christ tuqquħkħanjiñ. ¹⁷ Tarra niġikapta atautħimiñ qaqqiamiñ, uvagut atausriñuqtiħuġut atautħisun timitun iñuġiħkħaluaħuħta. ¹⁸ Isummatiħiluġiħ Israel-aagħmiut pilġusiñat, tamatkua niġisuuruat niġrutinik tunillaautauruanik tunillaġviñmi, tamatkua piqatiħiġksut Agaayyutmun atakkii niġigaat tunillaun atautħikun. ¹⁹ Qanuutauva taamna? Iħisautisukħipsi tamatkua aanguat suli niqit tunillaautauruat aanguanun suunġitħut. ²⁰ Una uqautiħiġiħa, Jew-ħunġitħuħat tunillaqtuħuġurur niqinik tuunġaiyaanun, Agaayyutmun qaitħiñġitħut. Piqatautħuġiħiħipsi tuunġaiyaani. ²¹ Imiġumiñaitħusri qallutaaniñ atanġum imillapsi qallutaatniñ tuunġaiyaat. Niġiyumiñaitħiusri atanġum niġġivianiñ niġiħlapsi niġġiviatniñ tuunġaiyaat. ²² Sanjathaktitħaġiħkput ataniq taatnaqapta taapħunniħa. Sanjithukħaununasruġivisa ilaaniñ?

Kamaksriħiq Agaayyutmik Suragħipayaakun

²³ Iħasri-samma uqagtut, “Suragħnaqtuq qanupayaaq suragħuħtuni.” Aħaluaq, aglaan ilanġitħ nakuunġitħut uvaptikni malġuħkħuħtiħu

Agaayyun. Ijumutuuruq suraǵaħiñauđiqput supayaamik, aglaan ilañich sayyillaǵutaungitchut atlanun ukpiqsırıruanun. ²⁴ Kiña ukpiqsırıruaq inmiguaqsaqani, aglaan ikayuutiniaǵli atlanik iñuñnik. ²⁵ Niǵǵisiuñ niqipiapayaaq tunirauruq tunniuqqaıvıñmi, apıqsruq-tautigısunaqñagu nakiñ niqi aggiqmagaan naaǵaqaa isrumaalutigısunaqñagu qauǵrimmaaǵiutillautapsitñi nalaunñapmagaan niǵiñiqsi. ²⁶ [Apıqsruqtuutigiyumiñaitchiksi] atakkii aglausımaruq Agaayyutim makpiǵaanani, “Nuna Atanǵum pigıgaa suli suapayaaq nunamiıttuq.” ²⁷ Kia ukpiqtuanǵitçhuam aıyugaaqpasrı niǵǵityaqulusrı tupiǵmiñun niǵǵisiuñ manirikpan qanusripayaamik, apıqsruqtautigısunaqñagu nakiñ niqi aggiqmagaan naaǵaqaa isrumaalutigısunaqñagu qauǵrimmaaǵiutillautapsitñi nalaunñapmagaan niǵiñiqsi. ²⁸ Aglaan iñuum uqautikpasrı taamna niqi tuniñautigimaniñlugu aanǵuamun, niǵiñiaqñagu niqi pisigilugu taamna iñuk kiliktigıkan. Ami isrumaviatquq qauǵrimmaaǵiutillautǵmiñi niǵiñiksraña taavruma niqim nalaunñaiñiñilugu, ²⁹ ilipnun nalaunñanasrugıgıaluaqtıtlugu. Tarra suvaata niǵiñiñauđıǵa qanusripayaamik añalanniaqpañ atlam iñuum nalupqısrıuıtmıǵun? ³⁰ Quyaanikkıgı Agaayyun piqtigıplugu nikıksraǵa. Taatnamik kia uqautınaña killuqsanıñluna niǵigupku taamna niqi. ³¹ Itnatun ittuq, niǵıgıvıch imıǵıvıllu naaǵaqaa suraǵapayaagıpsı kamakkutiqaqsıuñ Agaayyun supayaatıgun. ³² Tarra, sakiqñıuǵıtıgıpkıaqñagu kia iñuum tupiksrıñiksrañanun Agaayyutmik, Jew-ñugıaluaqpata Jew-ñunǵıtçhaluaqpata naaǵaunniñ ukpiqtunñuruañugıaluaqpata Agaayyutmun. ³³ Taatnatuntuuq suraǵapayaaqama quyalıñıuraǵıtka iñupayaat supayaakun. Uvapkuanǵıqsunja annıqsuǵıgıuluna uvamnık kısıma, aglaan ikayugñiaqtunja iñuñnik iñuǵıaktıuanık annıqsuǵıgıaluaqñıgıch.

11

¹ Uvvaasrıñ, iñuuniaǵıtçhi uvaptun tuvraıñiaqmatun Christ-mik.

Aǵnat Matuqaqtaksraǵıgıaıch Niaqutıñ Agaayulıǵımkıni

² Anıqatıumaan, nangǵıpsı itqaumakapsıtña qanuq iñuuniaqtilaapkun Christ-mun supayaatıgun, tupıgıpluǵıch ilısauttit qaisatka ilıpsıtñun. ³ Aglaan kanıqsıtquǵıpsı Christ qaukñıgıgaa anıtıpayaam. Taatnatuntuuq aǵnam qaukñıgıgaa uıgıkkani, itna Agaayyun qaukñıupmatun Christ-mun. ⁴ Anun agaayupman naaǵaqaa sıvunıksrıqıpmıan matuplugu nıaquni qıñıqıtıñıtçhaa Christ qaukñıgıtılaanıñ inmiñun. ⁵ Suli aǵnaq agaayupman naaǵaqaa sıvunıksrıqıpmıan matuılaaǵıgılu nıaquni qıñıqıtıñıtıglu uıñi qaukñıgıtılaanıñ inmiñun kanñıusraaǵaa. Taatnaqami ittuq akiısutun nuyaiqsıtun. ⁶ Taatnaqñuna uqatunja: nulıanñuruaam matısrunǵıtçhumıy nıaquni nuyaiqsaksraǵıgaa. Aglaan kanñunaqpan nulıanñuruaam salıyımıgıch nıutçanı matuqǵılıuñ nıaquni. ⁷ Anıtım maturaksraǵıñıtçhaa nıaquni, atakkii Agaayyutım iñıqtaǵıgaa atrınıtquplugu inmiñun aasrıñ sagvıquplugu kamanautni. Aglaan nulıanñuruaam qıñıqıtkaa kamanautaa uımi qaukñıupkaqamıy. ⁸ Anñılasrıı iñıqtaunǵıtçhuq aǵnamıñ, aglaan aǵnaq iñıqtauruq anıtmiñ. ⁹ Suli Agaayyun iñıqsıruq aǵnamıñ piqtıgıplugu anun. ¹⁰ Taatnaqñuni aǵnam maturaksraǵıgaa nıaquni agaayukamı qıñıqıtıyǵıglu kamaksrıñı anıtmiñik. Aǵnaq taatnaqtuksrauruq pisıgıluǵıch israǵulǵıch. ¹¹ Aǵnaǵılu anunlu ikayuqtıgııksıksraunıqsıks avatmun, Agaayyun

tillisiaqmatun ilinjknun. ¹² Aa, sivulliq aġnaq iñiqtauruq aņutmiñ, aasriiñ aņutipayaaq taimakņaaġlaan anipmiraqtuq aġnamiñ. Aġlaan itqaumasiuņ Agaayyutim iñiqtaqalha iñupayaanik supayaaniglu. ¹³ Nalaunņatilaaqsiuņ ilipsitñik. Nalaunņava aġnaq agaayugumi Agaayyutmun matuiġlaaġlugu niaquni? ¹⁴ Iļisimarusi iñupayaaq isrumapmiuq aņutum nuyaqtusiruum kanņanaqtılaanjanik. ¹⁵ Aġlaan aġnam nuyaqtuhi piññaqnautigigaa. Aġnam nuyan qaisaurut ilaanun matuksrauplutiņ. ¹⁶ Kiñapayaaq uqavaaġumakpan taavrumuuna, iļisimaliuņ una: uvagut piksraitchugut atlamik piļġusrimik, aasriiñ iluqatiņ ukpiqtuanjuruat nanipayaaq pipmigaat taatnatun.

Ataņġum Nullautchiġvia

¹⁷ Uvvasuli, katiraġikapsi agaayyuvigisrukġlugu ikayuuttutitlaitchusri aġlaan atniaġutiraqtusri avatmun. Pitqusiiġitlusri, taatnaqġuņa nangangitchipsi. ¹⁸ Sivulliuplugu, tusraaruņa agaayyiaqapsi avgum-matiqaaġtusriguuq, aasrii taamna ukpiġitlagiga. ¹⁹ Avgummatiqaaġapsi akunnapsitñi nalunaiqsittagigaa nallipsi ilumun ukpiqtuanjuruatılaanņa. ²⁰ Katiraġikapsi atautchimun Ataņġum nullautchiġvianik niġingitchusri. ²¹ Uqaqtuņa taavrumiņa atakkii iñullaa niġiruq inmi niqautmiñik utaqġisunjaqani atlanik. Iļasri aņiġlaaqhutinj niġisunjaġminj sulī atlat imiņasriraqtut. ²² Suvisi! Kiñuniqangitpisi niġġiviksrapstñik imiġviksrapstñiglu? Nakuungitchuq suunġillaqanġiġiqsi ukpiqtuanjuruānik tutqisaaqġugiġllu tamatkua suġliiqtuat? Qanuq uqaaġniaqpi ilipsitñun? Quyaġiniaqpiġu taamna? Naagga, quyaġiniaġitchipsi.

²³⁻²⁴ Uumiņa Ataņġuruam iļisautigaaņa uqaaġikkamnik ilipsitñun. Tamarrumani unnuami Ataniqput Jesu tuniraugisipman, tigugaa qaġqiaq. Quyy-atigiqqaaġlugu Agaayyutmun avguġaa nipliġhuni, “Una qaġqiaq timigigiga siquptauruaq ilipsitñun. Niġiraġigupsiuņ una qaġqiaq itqakkutigiyumagiksi tuġuġiga piqutigiplusri.” ²⁵ Taatnatunsuli nullautchianikaminj tiguņigaa qallun nipliġhuni, “Una qallutim imaña augigiga. Auga maqitauniaqpan ilipsitñun taimma nutaaq sivunniugun aullaġniñiaqtuq. Imiġaġigupsi uumakņa qallutmiñ itqakkutigiyumagiksi tuġuġiga piqutigiplusri.” ²⁶ Tarra niġiraġigupsiuņ taamna qaġqiaq sulī imiġlugu qallutmiñ taavrumuuna quli-aqtuaġiksi tusraayugaaġiksuaq Ataņġum tuqulħagun aggitqinjñiħhanunaglaan.

²⁷ Taatnamik, kisupayaaq niġiruaq qaġqianjanik imiġtuuġlu qallutaaniñ Ataņġum kamakkutiqasruņaqnagu atriqaqtuq iñuktitun taimani suksraqangitchuanik Ataniġmik. ²⁸ Uvva itqaaġisruņniqpsiuņ Ataņġum tuqulħa taatna? Ki, iñullaa isivġiuġli inmiñik niġigaluaqnagu qaġqiaq imiġsigaluaqanilū qallutmiñ. ²⁹ Uvva iñuksamna niġivaluktuq imiġpalukhunilū iļitchuġigaluaqnagu Ataņġum tuqulħa uvaptiknun. Agaayyutim atanniġisigaa taatnasriġ iñuk. ³⁰ Taatnaqhutiņ iñugiaktuat akunnapsitñi sayaiqsut atniġñaliqhutiņlu, sulī iļanjich tuqanikhutiņ. ³¹ Aġlaan isivġiuqqaagupta uvaptiknik tarra Agaayyutim anasriñņuqsaaġumiñaitchaatigut taatnatun. ³² Ataņġum atannisuqmatigut alġaqsruġaaġigaatigut qanuq iñuuniaqtılaaksrapstiknik anasriñņuqsaaqunġitluta piqatigilugich nunam iñuni.

³³ Taatnaġusri, aniqatiumaan, katinigupsi niġiqatautyaaġusri Ataņġum nullautchiġvianun utaqqisilaayumausi. ³⁴ Kisupayaaq niġisunņigumi niġiruksrauqqaqtuq kiñuniġmiñi, Agaayyutimli anasriñņuqsautaitchumagaasri. Iļiġiqsuġisigipsi atlanik utlakpusi.

12

Ipqitchuam Irrutchim Aatchuutai

1 Aniqatiumaan! Pakma kanjipsipkautiginiagiga qanuq Ipqitchuam Irrutchim savaana iñuich iñuuniahatni. Kanjitsitugipsi taamna nalupqinaiglugu. 2 Iñisimagiksi qanuq iñuuniaqtilaqaqi Jew-njungiñnapsi. Killukuagutipkakkaurusri putqatagvigitquplugich uqatlaiaat aanguat. 3 Taatnaqluna kanjitsitugipsi una, kiñanniiñ iñuk anjalatiqaqtuaq Irrusrianun Agaayyutim uqallakkumiñaitchuq itna, “Jesus suksraungiqsuali.” Taatnatuntuuq kiñanniiñ nipligumiñaitmiuq, “Jesus Atanguruq,” aglaan Irrusrian Agaayyutim taatnaqkpani kisan.

4 Uvvaasriiñ, iñuich atlakaagiñnik aatchuusriaqqtut aglaan atiruam Irrutchim qaisagigai iluqaitñik. 5 Iñuich savautrirut atlakaagiisigun, aglaan Ataniq atiruq iluqaitñun. 6 Iñuich aatchuusriaqqtut atlakaagiñnik savautrihigmiktigun, aglaan atiruam Agaayyutim iñuich savatlapkağai iluqaitñik savaanik aatchuusriağikkagmiktigun. 7 Ipqitchuam Irrutchim iñuk savatlapkaqmauñ qanusripayaamik, ilaan ukpiqsriruapayaat ikayuusriaqqtittagigai taavrumakña. 8 Ipqitchuam Irrutchim uqatlapkağaa iñuk isrumatuhikun, aasrii atiruam Irrutchim atla iñuk uqatlapkaqlugu kanjimsahikun, 9 atlasuli ukpiqsrisiqatlapkaqlugu, atlasuli mamititchitlapkaqlugu iñunñik. 10 Atiruam Irrutchim atla iñuk savatlapkağaa quvignaqtuanik, atlasuli sivuniksqiraatlapkaqlugu Agaayyutmun, atlasuli puttusrisiqatlapkaqlugu nalliakun nakuuruakunlu pigiitchuakunlu ilitqutchikun, atlasuli uqatlapkaqlugu atlakaagiñnik uqautchiñnik nalunaqtuanik, atlasuli uyyuqtautlapkaqlugu nalunaqtuanik uqautchiñnik. 11 Aglaan tamatkua iluqaisa savaagigai atautchiusuam Irrutchim, autaaqlugich iñupayaamun qanuq pitqukamigich.

Atausriq Timi, Iñugiaktuat Sulliñigich

12 Iñuum timaa iñugiaktuanik israğutaqaqtuq, naagasuli atausriuruq timi. Taatnatuntuuq ittugut atautchisun timitun iñugiallapiagaluñnaptat atlakaagiikhutalu, atakkii iluqata atausriññuqataurugut Christ-mi. 13 Ijavut Jew-nurut suli atlat Jew-njungiñlutin. Ijavut savaktaagrururur suli atlat savaktaagrungitlutin. Paptaaqtitnaptat Ipqitchuam Irrutchim iluqata atausriññuqatittagigaatigut timimun, ami timaanun Christ-nun. Aasriiñ ilaan aatchuğaatigut atausriullaapluta atiruamik Ipqitchuamik Irrutchimik.

14 Atakkii iñuum timaa atautchiñhiñnamik israğutaqaqñitchuq, aglaan iñugiaktut sulliñgi. 15 Iñuum isiganña uqagqiaqtuq itna, “Uvaña argaungitluna, tarra timim sulliñgingitchaaña.” Taatnatchim niplillautilim ilagipkanaiğumiñaitchaa timimi. 16 Suli iñuum siutaa nipliqpiaqtuq itna, “Uvaña irauungitluna, tarra sulliñgingitchaaña timim.” Taatnatchim niplillautilim ilagipkanaiğumiñaitchaa timimi. 17 Timi iluqani iraukpan, iñuk tusraatlayumiñaitchuq. Aasriiñ timi iluqani siutaukpan, iñuk naisitlayumiñaitchuq. 18 Aasriiñ Agaayyutim inillakkai timim sulliñgi iniksranjitñun, inmi quyagikkagmignun. 19 Timi atautchimik israğutañhiñaukpan, timiqagayaipiaqtuq, amağaa? 20 Uvva iñugiaktuamik israğutaqaqtut timimi, aglaan atautchimik timiqiaqtuq. 21 Uvva iñuum iraa nipligumiñaitchuq arganmiñun itna, “Sumun atuğumiñaitchikpiñ.” Sulipsuuq iñuum niaqua nipligumiñaitchuq isiganmiñun, “Inuğingitchikpiñ.” 22 Aglaan, taapkua ilañi timim qinñaaqqtuat sayailuqhutin inuqnapiaqtut. 23 Suli tamatkua timim sulliñniñ isrummatigikavut qinñagiksuanjungiñlugich

qaunatqiağıtıl uaqısrıagıvut, suli ilaviñgich atlat qıñıgaksrağingisanjich maturagıvut. ²⁴ Qıñıgaksuat ilaviñgi timipta qaunagiraksraungitchut taatnatun. İlumun, Agaayyutim atlakaagıich isragutapayaaji timim iñıqtağıgai, uvaptiknun qaunatqiağıtılquplugich qıñıgaksraunğitchuat. ²⁵ Taatna Agaayyutim iñıqtağıgai timivut atingirrituqaunğitılugich akungatni isragutaurat aglaan ikayutitılquplugich avatmun. ²⁶ Atausrıq ilauruaq timimi iħuanğıtpan, iluqatın ilaurat naglıksaaqataurur. Taatnatun atausrıq ilauruaq kamagıkkaupman, iluqatın quviatchagaqtut.

²⁷ İluqasrı timigigaası Christ-ımun, aasrıñ iñullaanquplusrı sullıñıgigaası taavruma timim. ²⁸ Akungatniñ ukpiqtanquvanıñ Agaayyun piksraqtaaqatıuq atlakaagıiñik savaktiksranik, sıvullıq uqqrıqtunıñ Agaayyutmun, tuglia sıvuniksrıqırınik Agaayyutmun, piñayuat ilısautiksranik, aquatıgınaasrıı taapkuva savaaqatlaruanik quvıqnaqtuanik, tamatkunıñalu mamıtıtıtıl laruanik atlanik, ikayıuruksranıglu atlanik, sıvullıuqtautlaruanıglu atlanik, uqatlaruanıglu uqautchısıgun nalunaqtuanik. ²⁹ İluqagmın uqqrıqtaunğitchut Agaayyutmun unniñ sıvuniksrıqıraunğitchut unniñ ilısautraunğitchut unniñ savaktaunğitchut quvıqnaqtuanik. ³⁰ İluqagmın mamıtıtıtıraunğitchut atnıgnaqtuanik unniñ uqatlaıtchut atlakaagıiñik uqautchiñik unniñ uyyuqtatlaıtchut nalunaqtuanik uqautchiñik. ³¹ Tarraasrıñ kipiğniupiağıtichi nakuutluktuanik aatchuusrıaqagıusrı.

13

Pıqqakutılıq Pakma ilısautıniagıpsı nakuutluktuanik iñuunıatıksrapıtıñik.

¹ Uqatlanıguma atlakaagıısıtun iñuktıtun unniñ isragulıktıtun, aglaan pıqqaksrıtlaiñıñıguma iñunıñ, uqahıga atrıqatıuq qukıgnaqsıplıgu avılıuqtaqtuatun. ² Uqatlanıguma sanııqıqılunı sıvuniksrıqırıtun unniñ kanıqsıtılalugıllu iluqaisa nalunaqtuat unniñ ilısımatlalunı supayaanik, suli ukpiqıqtıuqıñıguma nuktatılalugich iñgich, aglaan pıqqaksrıtlaiñıñıguma iñunıñ, sumun atugımıñıtaıpaqtunı. ³ Aatchuutıgıniğupkıch supayaurat pıgıkkatka iñunıñ inuqsraqıtanun unniñ aatchuutıgilıgu timıga ikıpkaksrıalugı, aglaan pıqqaksrıtlaiñıñıguma iñunıñ akılısrıaksrııtchunı.

⁴ Pıqqaksrıruaq iñuk anuqsrıtrıruq, ilıhaqıtrıruq, tunjılıñgıunğıtchıq, uqavıgaagıñıtchıq, ⁵ suli arguanğıtchıq unniñ anallaqıtılaitchıq. Pıqqaksrıruaq iñuk inımıgıutılaitchıq, uumıtıhayıtchıq, itqaksrıtlaitchıq akıtıñıaqtıqtımiñik nalaunıñıtchıkuun. ⁶ Pıqqaksrıruaq iñuk quvıasrıtlaitchıq iñuıch kılılulıqıpmata, aglaan quvıasrıgıuuruq iñuıch nalaunıñarualıqıpmata. ⁷ Pıqqaksrıruaq iñuk manımılğuruq, aasrıñ ukpıqsrıraqıtuq suli nıgııgaqtıuq suli ıglıtılılğuruq.

⁸ İlaatnıgu iñuıch sıvuniksrıqıtılaiğısırıt suli uqatılaiğısırıt uqautchiñik nalunaqtuanik suli kanıqsımmataat ısuktıkısırıt, aglaan pıqqaksrıñıq ısruktıtchumıñıtchıq. ⁹ İlısımahıqıputlu sıvuniksrıqılıqıputlu naamangıtchıq. Taatnamıç ısuktıkısırıt. ¹⁰ İlısımahıq naamasımarıuakpan, aatchuusrıat pıığısırıt. ¹¹ Uvvaamı ilılgaanukama uqagaqtunı isrummatıqılunı suli sıvunııgıuıplunıñalu ilılgaatun. İñıguqama iñuunıangıqsunı ilılgaam iñuunıahatun. ¹² Pakma qıñıtılaitchıgıt nalıpıqınaıglıgu tautukmatun salımaıtchıuatun tağgaqtıutmun, aglaan taıvrımanı qıñıgısırıt nalıpıqınaıllıpaıglıgu. Pakma ilıtchıgıgıga ilavıñıaurahıñıaq, aglaan taımanıgu ilısımahıgıspıağısıgıga Agaayyun, atrılıgu Agaayyun ilısımallıpaıqmatun uvanıñ. ¹³ Tarra, supayaat naamasrıhatnunaglaan

iñuich ukpiqsrimanaigtutsuli niğiugaqagutiñsuli piqpaksrilutiñsuli, aglaan taapkunakña piñasruniñ kamanağniqsrauruq piqpaksrilıqput atlanik.

14

İlisauttutipsaat İpqitchuam İrrutchim Aatchuutiñgun

¹ Taatnamik pisuqtilaagvigisiuñ piqpaksrilıqsi atlanik iñuñnik. Uvvasuli kimmutiqallapiağitchi İpqitchuam İrrutchim aatchuutaiñik, suvaluk uqaqtautlasrıhtıknik Agaayyutmun. ² İñuk uqağumi uqautchikun nalunaqtuakun uqałhiñaqtuq Agaayyutmun. İñuich kanjısqiyumiñaitchut uqağıkkañanik, atakkii İpqitchuam İrrutchim uqaqtittağigaa nalunaqtuanik sunik. ³ Aglaali iñuk uqaqtauruuq Agaayyutmun kanjısqiñaqtuakun uqautchikun sayyillaagıruuq iñuich ukpiğutiñiñik pitchuksaağugıllu arakğugıllu. ⁴ İñuk uqaqtuuq uqautchikun nalunaqtuakun ikayuğaqtuq iñmiñułhiñaq, aglaali iñuk uqaqtauruuq Agaayyutmun kanjısqiñaqtuakun uqałhikun sayyillaagıai ukpiqtuanıruuat ukpiğutiñiñi. ⁵ Uqatlatqunayağaluagıpsı uqautchikun nalunaqtuakun, aglaan kimmutiğitlukkıga uqaqtautquplusrı Agaayyutmun. İñuk uqaqtauruuq Agaayyutmun kamanatlıktuq taavrumakña uqaqtuamiñ uqautchikun nalunaqtuakun, iñuñmik mumiutrıqanğısuaqpan. İñuqaqpan taatnatchimik sayyillaatlagısigai ukpiqtuanıruuat ukpiğutaat.

⁶ Anıqatiut, uqautısukkipı qanuq Agaayyutim sagviaqtukkanıñik uvamnun sulı qanuq ilıchtuğıpkautaanik uvamnun, sulı uqautısukkipı Agaayyutim ilımutuulhanik ilısautılısilu. Uqaqsiñıguma nalunaqtuakun uqautchikun, qanuq ikayuutaunayaqpiq? Uqaqtuksrauruña kanjısqiñaqsılu. ⁷ Uvva atrikusraun. İñuich atuqtuuraqmata suplaqtuğnaqtuanik unniñ uqaqtilıñik atuqtuurayıllagmıñ nalausrıñaqnaqu, iñuich naalagıruuat ilısağiyumiñaitchaat iğñaña atuutim. ⁸ Sulıpsuuq anıyaktuani, qalğıuqtaun nalupqınaqtuamik nipliğman anıyuyıuqtıt tipısralatıaitchut anıyaksalığmun. ⁹ Taatnatuntuuq, uqağupsı nalunaqtuakun uqautchikun, qanuğutiñ iñuich ilısimanıaqpaturı sumik uqaqtilaagısi? Silałhiñamun uqaqmatun piñiaqtusrı. ¹⁰ Nalupqınaıchtıuq iñuğiaktuat atlaakağıich uqautchich nunamiñılaanat, aasrıñ iluqatıñ kanjısqiñaqtut. ¹¹ Aglaan kanjısqılıaitchupku iñuum uqausrıa avakñaqtauniaqtuña taavrumıña uqaqtuamun, sulı ilaa uvamnun. ¹² Taatnatuntuuq kimmutiqağapsı pılıqıplısrı İpqitchuam İrrutchim aatchuutaiñik, kimmutiqağıitchi nakuutlıktuanıñ aatchuusrıanik. Taavrumuuna ukpiqtuanıruuat sayyillaakkaurıt ukpiğutmikni.

¹³ Taamna pisıgıplıgu iñuk uqağıuruuq nalunaqtuagmıgun uqautchikun agaayurıksrauruq uyuutlasrıglıgu uqağıkkani. ¹⁴ Atakkii agaayuguma nalunaqtuakun uqautchikun, irrusrıgıkkaga agaayuruq, aglaan kanjısqiñığıtchıga qanuq uqaqtilaaga. ¹⁵ Uvvaasrıñ qanuğniagnaıqpiq? Agaayuniaqtuña uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, sulı agaayuniaqmıuña kanjısqiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. Atıgıñaqtuña uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, sulı atıgıñağmıuña kanjısqiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. ¹⁶ Quıyaguvıch Agaayyutmun nalunaqtuakun uqautchikun, tamatkua ilısağsımaıtchuat Amen-nağumiñaitkaat quıyatıgıkkıaqsi, atakkii nalurıt sumik uqaqtilaapsıtıñik. ¹⁷ İlipsı quıyavıgıllıtaaguknağaluagıksı Agaayyun, aglaan atlat ikayuusrıaqağnıanğıtchıt. ¹⁸ Quıyagıga Agaayyutıga uqatlakama uqautchikun nalunaqtuakun pıtıllıkuğı iluqasrı uqatlağısi. ¹⁹ Aglaan ukpiqtuanıruanı iqataukama uqağummatıqatlıktuña tallımałhiñanik uqałğıñik

kanjicsiñaqtuanik, ilisauttutiqağukluña atlanun, uqaacsihğimiñ 10,000-niñ uqağihniñ nalunaqtuakun uqautchikun.

²⁰ Aniqatiumaan, isrummatiqaqasri ililgaatun Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaigun, aglaan ilitqusriqağitchi aniqammiuratun pigiiliqitlaitchuatun; isrummatipsitni ititchi iñuguaniksamaruatitun. ²¹ Agaayyutim Makpigaañani Atani itnağniqsuq,

“Tuyuğigisigaluğitka avakñaqtuat iñummun uqautriñaqtuat nalunaqtuatiğun uqausrigimiktigun ukununja iñunun,

aglaansuli iñugikkağma naalağniyuminaitchaatja.” *Isaiah 28:11, 12*

²² Taatnamik nalunaqtuatiğun uqautchich quvignaqtuanjurut ukpiqs-riruanunğitchuanun aglaali sivuniksriqun kanjicsiñaqtuakun uqautchikun ikayuiruq ukpiqs-riruanjuruanik. ²³ Uvvaasriñ ilisaqsimaitchuat unniñ ukpiqtuanjuruanunğitchuat isiqpata agaayyuvimun iluqapsi uqautriñjapsi nalunaqtuakun uqautchikun, nipliçpiaqtut isumailauniplusri, amağaa?

²⁴ Aglaan iluqasri uqağupsi Agaayyutmun kanjicsiñaqtuakun uqautchikun aasiñ iñuk ukpiqs-riruanunğitchuag naagaqaa ilisaqsimaitchuag isiguni ilitchuğiniagaa killiqirautilaani, suli atanniqsukkauniaqtuq tusraakkağmigun. ²⁵ Taavruma iñuum nalunaqtuatiğun isrummatini satqummiğniqtut. Pulluni agaayyuviginiagaa Agaayyun, aasrii uqausigilugu Agaayyun ilumun akunnapsitni innilugu.

Atisriñiq Agaayyuvimmi

²⁶ Aniqatiumaan, qanuq uqağisivisa? Katiragikapsi atautchimun, iñuk atuutiqatlaluni, atlasuli ilisautritlaluni, atlasuli quliaqtuatlaluni Agaayyutim sagvikkanifiñ inmiñun, atlasuli uqatlaluni nalunaqtuanik uqautchiñik, atla uuyuuqtigilugu taavrumiña uqautauruamik, aglaan iluqatin tamatkua atuumalich sayyillaagutiksraulitij ukpiqtuanjuruanun. ²⁷ Iluqasri uqağniagupsi nalunaqtuakun uqautchikun, malğukunniñ piñasrut uqağlich, aasriñ atausriullaalutij, atausriqsuli uuyuuqtigilugu. ²⁸ Aglaan uuyuuqtiksraitpan, kiña iñuk uqağuruuq nalunaqtuakun uqautchikun tauksruisaagli agaayyiaqapsi uqağhiñagluni isrumamañi inmiñun Agaayyutmunlu. ²⁹ Malğuk naagaqaa piñasrut sivuniksriqirit uqağlich, aasrii atlat isivgiuqtaulitij sumik uqaqtilaanatnik. ³⁰ Aasriñ Agaayyun sagviutrikpan ilumutuuruamik iñunmun aquppiruamun tamaani agaayyuvimmi, sivulliq uqaqqaqtuag qasruğli. ³¹ Atakkii iluqasri uqautaulhiñaurusri Agaayyutmun atausriullaalusi ilitchitqulugich avatmiñ pitchusaagiqulugillu avatmun. ³² Iñuk uqaksrusriaqtuag Agaayyutmiñ aqalatağitlaruq inmiñik irrutchiğmigun [aasriñ utaqqiugatlaplugu uqaksrani]. ³³ Agaayyutim atuumapkatlaitchaa aupiħaħiq katimalipsitni atakkii nanipayaaq Agaayyun itman qiniñniñaqtuq atiuğautmiglu.

Tamatkunatun ukpiqtuanjuruatun atlani inipayaan pilğusiatitun taatnatuntuuq pirusraupmisi. ³⁴ Ağnasri nipaisaauktusraupmiut katimalipsitni. Atakkii uqağuraunğitchut suli qaukiuyummaataichuksraur. Taatnatun aglausimaruq Agaayyutim maligutaksrañani. ³⁵ Iisimasrukkumij sumiksamna, apiqsruğlisigij uitiñ kiñuniğmikni. Atakkii kanjunaqtuq ağnam uqaliksrana katimaragikapsi agaayyuvimmi. ³⁶ Suva? Agaayyutim uqaħa aullağniñiñiqsuq ilipsitniñ naagaqaa ilipsitniħiñiq tikiuamangiñiqsuq!

³⁷ Kiñapayaaq iñuk isrummatigumi inmiñun sivuniksriqirauniluni naagaqaa aatchusriaqagñiluni Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ, tarra kanjicsimaraksragigai tamatkua aglaatka ilipsitniñun Agaayyutmun tillisiginiğlich. ³⁸ Tarra suliqutiginasij taatnasriq iñuk suksraqanğitchuag aglagikkamnik.

³⁹ Taatnamik, aniqatiumaan, piŋiqutigitillapiaqsium uqaqtausrukig Agaayyutmun, suli nutqaqtinagich uqaqtuat nalunaqtuakun uqautchikun.
⁴⁰ Aglaan supayaat pisigik nalautillugich suli ihuatmun anjalataaglugich.

15

Anjikkauha Christ-ŋum

¹ Aniqatiumaan, itqamatqugiga ilipsitŋun quliaqtuahiŋa tusraayugaagiksuaq ilipsitŋun. Taimnauruq tusraayugaagiksuaq taimani akuqtuagikkaqsi suli tuniqsimavigikkaqsi pakma. ² Anniqsukkauniqtsuri ukpiŋituiŋaŋupsium taamna tusraayugaagiksuaq quliaqtuagikkaga ilipsitŋun. Aglaan ukpiŋiŋitchupsium ukpiqsriŋiqsi suungitchuq. ³ Taatnamik ilisautianikkipsi ilisautigikkanaŋik Atangum uvamnun; kanjqsiraksraŋigisi taapkua qulliuruat ilisauttit, Christ-ŋum tuqulha pisigiplugich killuutivut maligutlugu aglausimaruq Agaayyutim Makpigaanani. ⁴ Suli ilisautianikkipsi Christ-ŋum iluvikkauhanik aasriiŋ anjikkauhanik piŋayuatni uvlut, maligutlugu aglausimaruq Agaayyutim makpigaanani. ⁵ Anjitiqqaahuni Christ tautuktittuq inmiŋik Peter-mun, sulipsuq qulit malgunun maliguaqtinun. ⁶ Aquagun taavruma sagviŋiqsuq iŋugiatlukhutiŋ 500-miŋ aniqatigiiŋun katimapkaŋlugich, iŋugianiqsraŋich iŋuuplutiŋsuli ilaŋich tuquaniksimagaluahutiŋ. ⁷ Tugligiplugu sagviqsuq James-mun, aasriisuli iluqaŋitŋun uqŋiraqtaunuranun. ⁸ Aquagun taavruma sagviqmiquutuq uvamnun, kia-unniŋ niŋiugingitchaluaakana Ataniŋmun uqŋiraqtaugisiŋiluna. ⁹ Taatnaqluna kamanaiŋniŋisrauruŋa uqŋiraqtipayaani. Nalliummatingitchunaunniŋ tairaksrauluna uqŋiraqtimik, atakkii nagliksaagtitchimapluna iŋuŋnik ukpiqtuunuranik Agaayyutmun. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim piqpagivagitluna simmiŋniŋaa iŋuuliga ihuaqquutrimigun. Ilaan ihuaqqutrillapiha piŋiŋlaungitchuq uvamnun. Sakuutluktuna iluqaŋitŋiŋ aglaan uvapkuiaŋ piŋiŋitchuna atakkii Agaayyun savaktuq uvapkun ihuaqqutrilimigun. ¹¹ Uvvaasriiŋ uvaŋalu naagaqaa atlat uqŋiraqtitlu quliaqtuagigikput taamna tusraayugaagiksuaq ukpiŋikkaqsi.

Anjikkauhat Tuqunaruat

¹² Quliaqtuaguurugut Agaayyutmun anjikkagŋiplugu Christ tuqunaruaniŋ. Suvaatami ilasri uqaguuvat tamatkua tuquaniktuat anjikkagumiŋaiŋniŋiplugich tuquliŋmikniŋ?
¹³ Anjikkagŋiangiŋniŋipata tuquaniktuat, tarra ilumutuungitimiŋiqsuq Christ-ŋum anjikkakausrimaŋha. ¹⁴ Aasriiŋ Christ anjikkakausrimaiŋniŋippan, quliaqtuakiŋput atuŋumiŋaitchuq sumun, naagaqaa ukpiqutisri taŋigillutiŋ. ¹⁵ Aa, iŋuich ilitchuŋinigaatigut uqagŋipluta taŋigilaamik, atakkii uqagigikput Agaayyutmun anjikkapiŋniŋiplugu Christ tuquliŋmiŋiŋ, aglaan tamanna ilumutuunayaitchuq tuqunaruat anjikkakauyumiŋaitpata. ¹⁶ Tuqunaruat anjikkagŋiangiŋniŋipata, tarra Christ anjikkakauaitmiŋiqsuq. ¹⁷ Christ anjikkagŋiangiŋniŋippan, ukpiqsriŋiqsi Christ-mik taŋigiiŋiqsuq aasriiŋ suksraungiqsauyumaagtusrisuli pisigilugich killuutisri. ¹⁸ Suli Christ anjikkagŋiangiŋniŋippan tamatkua tuquaniktuat ukpiqsriuranuplutiŋ Christ-mik suksraungiqsuttuq. ¹⁹ Ukpiqsriŋigupta Christ-mik anniqsusimaatigut pakmapaŋhiŋaq iŋuuhaptikni nagliŋnagŋiqsraqtuq iluqaŋitŋiŋ atlaniŋ iŋuŋniŋ.
²⁰ Aglaan pakma Christ anjikkakauŋiaŋtuq tuquliŋmiŋ. Ilaa anjikkakauqqaŋiqsuq, taatnaqhuta ilisimarugut Agaayyun anjikkaiŋniŋniŋilugu tuqunaruapayaanik ukpiqsriuranik Christ-mik. ²¹ Iŋuk iluqani

tuqusraġumaruq atautchim iñuum savaaġikkanaġun. Taatnatuntuuq iñuk tuqunaruq iñuutlasriñaqtuq piqutigilugu atlam iñuum savaaġikkana. 22 Atakkii Adam-kun iluqatin tuquruksaurut, taatnatun iluqatin Christ-kun iñugutqikkisirut. 23 Aglaan iñupayuraq anjpkakkaugisiruq nalaunjaruakun piviksralaamigun, Christ sivulliupluni anjpkakkauruq, tarrali aggitqikpan tamatkua Christ-ġum pigikkani iñugutqiksitisigai. 24 Taavruma aquagun isrukitchaaq tikitpan, Christ-ġum qaiññaigaa anjaayuaqtuni Agaayyutmun Aapauruamun akiilianikkumigich iluqaisa anjalatchisiqatuaq suli iluqaisa sanjiquitiqatuaqapayaat sanjiquatuaq. 25 Christ atanguruksauruq uvluanunaglaan Agaayyun akimmatrianikpan iluqanitiñi Christ-ġum uumiksiraiñi. 26 Tuquġiq akiilikauniaqtuq aqulliluluni uumiksri. 27 “Agaayyutim Christ anjalatchipkaġaa supayaanik.” Itnaġniqsuq Agaayyutim Makpigaanani. Taatnaqami Agaayyun ilagautingitchuq inmiñik, aglaan iligai supayaat ataanun Christ. 28 Agaayyutim taatnaanikkumiun, ilaaptuq iġniña Agaayyutim ataniqsimapkaġniaqmiuq Agaayyutmun inillairuamun supayauramik ataanun Christ. Taimanigu Agaayyun kamanagñiqsrauniaqtuq supayauramiñ.

29 Suniaqpat tamatkua paptaakkauruq pisigiplugich tuqunaruq? Tuqunaruq anjpkakkauyumiñaipiaqpa, suvaata iñuich paptaaqtinniaqpat pisigiplugich tuqunaruq? 30 Iñumun anjpkagñiaġiq piitpan suvaatami anayan-niuqppik ataramik quliaqtuaġikapku tusraayugaaġiksuq? 31 Aniqaatiut! Kigiññiġviragigiga tuqqun uvluġaġipman. Tusraayugaaġiksuakun ukpiqsriuaġuġniqsusri, suli taatnaquna quviasuutigigipsi Christ Jesus-kun atannaptigun. 32 Ephesus-mi anjuyakkaluaġupkich iñuich atriqaqtuaq liilaa iqsiñaqtuaqun niġrutitun, sumik piññakkumiñaitpik taatnaġapku? Tuqunaruq anjpkagñiangitpata, tarra “Niġisa imiqtuaġatalu,

atakkii uvlaakun tuquniaqmiugut.”

Isaiah 22:13

33 Kinnipkaqasri iñunun uqaqaqtuanun uumiña anjpkakkauġikun. “Piqasiqsuutigupsi pigiitchuanik piqatnaanik taatnaġigisirusri ilinjisitun.”

34 Isrummitqinñaqsigasri killuliqitqinġigusri. Iñasri nalurutsuli Agaayyutmik. Taamna uqaġigiga kanjuttaqaluaqhusri.

Qanuq Anjpkagñiaqpa?

35 Iñuk apiqsruqppiaqmiuq, “Qanuġutin tuqunaruq anjpkagñiaqpat? Qanutchimik timiqagñiaqpat agġigumin?” 36 Isrummatuñiaqpat ilipni! Nautchirriikavich nautchiaksranik nunamun nautlaitchut nauriaġuġlutin tuquqqaġaluaqatin nunami. 37 Aasrii nautchiaksraq nautchirriutikkan qinñaqangitchuq nauriatun nauniaqtuaqun nautchiaksramiñ. Nautchirri-irutin mukkaaksraġuġumaqtuamik naagaqaa nauruksauruamik. 38 Aglaan Agaayyutim nautchiaksraq nauriaġuqitchuugaa itqukkani, suli nautchiaksrallaa naurisuuruq qanutchiukigmisun. 39 Taatnatuntuuq, iluqatin uumaruapayaat atlakaagñiñik timiqagtut, iñuich atautchiñamik timiqagtut, niġrutitsuli atlakaagñiñik timiqaqmiut, qaluitsuli atlakaurut, tinmiatsuli atlakaupmiut. 40 Sulipsuq qilañmiittuat atlakaanik timiqaqmiut nunamiittuaniñ. Piññaqnataat qilañmiittuat atlauruq piññaqnataatniñ nunamiittuat. 41 Siqinġum qaumanġa atlauruq qaumanġaniñ tatqim, suli uvluġiat atlakaagñiimik qaumaniaqqtut qivluqulakamin qilañmi. Uvluġiallaa atlakaagñiimik qaumaniaqqtut atlamiñ uvluġianiñ. 42 Taatnatun itkisipmiuq anjpkakkaukpa tuqunaruq. Timigikkavut pakmapak ittut nautchiaksratun nautchirriutauruqun nunamun. Tuqusruurut

iluvikkauplutiņ. Aglaan anjpkakkauniagupta tuquļigmiņ timiqagņiaqtugut tuquyumiņaitchuanik. ⁴³ Iņuum timaa iluvikkaukami piņņāqnaitchuq sanņiitļuni. Aglaan Agaayyutim anjpkagņiağumiņ piņņāqnağniaqtuq sanņiqaguni. ⁴⁴ Pakma timivut nunakņaqtaurut, aglaan anjpkagupta timivut qilakņaqtauniaqtut. Timiqagapta tuqusuruamik uvani nunami, ilisimarugut timiqagisiņipluta tuquyumiņaitchuamik qilaņmi Agaayyutmi. ⁴⁵ Aglausimarug Agaayyutim Makpigaanani itna, “Iņuuqaaq Adam iņuusriğugņiqsuq,” aglaan aqulliq Adam irrusriğugņiqsuq qaitchiruaq iņuuļigmik. ⁴⁶ Irrutchim timaa sivulliuņgitchuq. Nunakņaqtam timaa sivulliuuruq, aasriiļi aquagun irrutchim timaa. ⁴⁷ Iņuuqaaq nunakņaqtauruq iņiqtauruaq magğaraniņ nunam, tugliaaasriiņ iņuk qilakņaqtaupluni. ⁴⁸ Iņupayaanji nunam ittut iņuuqaaatun iņiqtauruatun magğamiņ. Iņupayaaq pigikkaņa Agaayyutim ittuq taavrumatun qilakņaqtauruatun. ⁴⁹ Pakma atriqaqtugut iņuktun nunakņaqtauruatun. Taimanigu atriļiutiniaqtugut iņuktun qilakņaqtauruatun. ⁵⁰ Aniqatiumaan! Taamnauruq uqautigikkağa, iņuum nunami timiqagtuam uviņiqaqhuni auqaqhuni piņņaktaagiyumiņaitchaa aņaayyqautaa Agaayyutim. Taatnatuntuq timi tuqusuruuaq auragaqhuni itchumiņaitchuq piunğigangitchuami auragatlaiļluni.

⁵¹ Naalağnillagitchi, uqautigipsi nalunaqtuamik itna —iluqata tuquniangitchugut, aglaan iluqata simmikkauniaqtugut. ⁵² Simmikkauniaqtugut akkuvaaurapiaq, sukatluglugu siğunğipaksagņiņaniņ irim, aqulligmi qalğuqtaqpan. Qalğuqtaun nipliqsagluqaaqtuq iluqatiņ tuqunaruat anjpkagņiaqtut tuqqtuqikkumiņaiğutiņ, aasriiņ iluqata iņuusrugaaqtuagut aatchuusriaqagņiaqmiugut nutaamik timimik. ⁵³ Iņupayaam timaa simmiqsitaksragigaa atakkii nunakņaqtauruuaq timi tuqusuruuaq auragaqhuni, aglaan taimanigu nutauruuaq timikput tuquyumiņaitchuq auragatlaiļluni. Una atriqaqtuq iņuk mattağmatun utuqqağtuqtaunik atnuğaanik sulī atiaqspmatun nutaanik. ⁵⁴ Aasriiņ timi auragağuruuaq simmausiğpan auragatlaiļlaamik timimik sulī timi tuqusuruuaq simmausiğluni tuqqtulaiļlaamik, tarani tanğiņiaqtuq aglausimaruaq Agaayyutim Makpigaanani, itna,

Isaiah 25:8

⁵⁵ Aatai tuquļiq, tarakņaağlaan tuqupkağumiņaiğitiņ iņuiçh.

Aatai tuquļiq, tarakņaağlaan atniagağumiņaiğitiņ iņuiçh.”

Hosea 13:14

⁵⁶ Tuquļhum atniatlagaatigut killuqsagapta, sulī killuqsauņ sanņiqutiqaqtuq maliğutaksratigun aņalatiqaqhuni. ⁵⁷ Aglaan quyanaqtuq Agaayyun! Atakkii akimpakagaatigut atannaptigun Jesus Christ-kun.

⁵⁸ Taatnamik, piqpagiļusri aniqatiumaan, payaņaiğitchi ukpiqsriļipsitiņ, tuņiqsimatitchi sulī savautriļusri Ataniğmik ataramik pisuqtilaapsiğun, atakkii ilisimagiksi savautriļiqsi Ataniğmik iņğiļha suiļlaamun.

16

Iļiraksraq Ukpisrīruanun

¹ Pakma ağlaņniaqtuņa iļiraksrakun iņuiņun Agaayyutim Jerusalem-mi. Uqautigitka ukpiqtuanjuruat atlakaagiiņi nunaaqiņi Galatia-mi qanuqhutij iļiraqsuļhat manijņik, aasriiņ pitqugipsi taatnatupiaq: ² Miņuiqsiağvipayaani atausriullaalusri tugvaitqugiņi iļaviņganik manium akiņņaktaagikapsi agğiğņiaħamnunaglaan; tutquqtuļlaayyumausri qanutun piļlakkapsisun. Taatnağupsi iļiraksraq inuqnaqsiiņgitchumauq agğiguma. ³ Aasriiņ agğiguma tuyuğiniagitka aatchuutisri piqasiğlugich tuyuutiniç ukpiqtuanjuruunun

Jerusalem-mi iñuktigun nalupqinaigikkapsigun. ⁴ Nakuuluni itkaqsikpan aullahiksrağaptuuq, ilinjisa malihhiñaupmigaatja.

Paul-ñum Sivunniugutai

⁵ Utlañniağipsi Macedonia-kuaqqaagluna; atakkii apqusraagnağiga Macedonia. ⁶ Nayuqtuallakpiağipsi naagaqaa ukiiluna ilipsitñi, aasriñ aullağniałitchuma aatchulhiñağipsitja inuğikkamnik iglauhksramni napmupayaaq. ⁷ Tautugumanğitchipsi akkuvaurahhiñaq apqusraahhiñağusri, aglaan nayuqtuatluuraallagukkaluagipsi, Atangum pitqukpana. ⁸ Aglaan Ephesus-miinniaqtuna Pentecost-liqiniałhatnunaglaan, ⁹ atakkii kamañaqtuam savaaqagviksrallautam anmautigaana, naagasuli iñugiaktut akililiqsuqtitka.

¹⁰ Timothy agğigñiqpan, qaunagiyumagiksi tutqiksauliksrañagun ilipsitñiittuallahani, atakkii savautriruq Ataniğmik, uvaptuntuuq. ¹¹ Nallipsiunniñ nağğugingilijun. Aullaqsappan ilipsitñiñ ikayuğumagiksi iglauhani quviasuguni, ilaali utiğasrauğumuug uvanun. Niğiuğigiga tikiłiksraña piqatiqaglugu aniqatiunik. ¹² Uvvasuli aniqatiptigun Apollos-kun: suamasriplugu kiikaqsrupağaluağniğiga utlaquplusri piqasriğlugu atlanik aniqatiunik, aglaan piyummatigingitchaa aullahiksrani pakma. Utlañniağasri piviksranikkumi.

Uqautipsaağutit

¹³ Qaunagititchi pigiitchuamiñ, makittaagigusri ukpiqsriłipsitñi, qapinałlusri supayaani. Sañjisitchi tuniqsimalusri Ataniğmun. ¹⁴ Supayaaq savaagilugu piqutigilugu piqpaksriłiqsi. ¹⁵ Aniqatiumaan, ilisimasruknağisi tupiqatiñi Stephanas-ñum. Ilinjich ukpiqsriqqaagtuanañurut nunami taggisilijmi Achaia-mik, aasrii iluqnauqsimapiğataqhutinj ikayułiğmikkun ukpiqsriuranik atlanik. ¹⁶ Pitchuksaağipsi tupigitquplugich iñuich taatniittuat sulı kisupayaaq ikayuqtauruaq ukpiqsriuranun. ¹⁷ Quviasruutigiğitka agğilhat Stephanas-ñum Fortunatus-ñumlu Achaicus-ñumlu, atakkii ilinjisa ikayuğaatja uvaniingitñapsi. ¹⁸ Nutaqtiqługu irrusriga ilinjisa quviatchaktitkaatja ilipsisuntuuq. Isrummatigillautaqsigik iñuich taatniittuat.

¹⁹ Ukpiqtuanañuruat iñuuniaqtuat Asia-mi tuyuğasri nayaañjanik. Aquilamlu Priscilla-mlu piqatigiplugich ukpiqtuat katimaruat tupiğmikki pagliuğasripsuuq atanikun. ²⁰ Iluqatiñ aniqatiğiich tuyuğasri nayaañjanik. Paglatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutiłikun.

²¹ Paglatit Paul-miñ. Uvana aglallakkitka ukua argamnik. ²² Kiñaliqaa piqpaksriñgitchuaq atanguruamik, Atangum atanniğisigaa aggitqikkumi. Aa, Agğigñi, Ataniiq. ²³ Uvvatuq iluaqutrisaan Atanguruam Jesus-ñum nayuğlisi. ²⁴ Uqautisukkipsi piqpaksrisilaamnik iluqapsitnik Christ Jesus-kun. Taatnatuq.

Paul-ᵐum Tugliat Tuyuutaiñ Corinth-aḡmionun

¹ Uvaᵓa Paul, aasriiñ uq̄qiraqtigigaaᵓa Jesus Christ-ᵓum pisulhagun Agaayyutim. Aglaktuᵓa ilipsitñun uk̄piqtuanuruanun Corinth-mi suli uk̄piqtuanurupayaanun iñuuniaqtuanun nunaᵓani Achaia-m. Uvvaasriiñ Timothy aniqatvut uvamniittuq. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iħuaqqtisrimaallaᵓniaḡlisi suli tutqiksillusri.

Paul-ᵓum Quyagaa Agaayyun

³ Quyanaqtuq Agaayyun Aapagikkaᵓa atannapta Jesus Christ-ᵓum. Ilaa aapaaruq ilunᵓuksriruaq uvaptiknik suli Agaayyutaupluni araagtuiħiñaanuruaq uvaptiknik. ⁴ Araagtuqtigigikput iluqaitñi iħuilliuḡutigikkaptikni, uvagutsuli araagtuiyumiñaqsipluta tamatkuniᵓa iħuilliuḡutiqaqtuanik taavrumiᵓa araagtuutmik akuḡtuaḡikkaptiknik Agaayyutmiñ. ⁵ Iᵓumun nagliksaallapiaqtugut savautri'apta Christ-mik. Taatnatuntuuq arauttutiqaqtugut atqunapiaq Christ-kun. ⁶ Iħuilliuḡaluañapta tusraayugaaḡiksuaq pisigiplugu, Agaayyutim araksimaaḡaasri uvaptigun annautisukhusri killiq̄ilipsitñiñ. Arakkau'apta arautiqaḡniaqm̄iusripsuuq akuḡtuḡupsuᵓuq anuqsrukun atunim iħuilliuḡutiħiq uvagut iḡlutukkaptiknik. ⁷ Niḡiugaḡikkaqput ilipsigun payaᵓaitchuq. Iḡisimagikput nagliksaaḡniḡupsu uvaptikun Agaayyutim arauttutiqaqtinniaḡaasri uvaptiktun.

⁸ Aniqatiumaan, nalutqunḡitchiptigiñ iħuilliuḡtitauħaptigun nunaᵓani Asia-m. Iħuilliuḡtitavagitluta qaanḡiḡlugu iḡlutuiħksraqput nalupq̄giliutipluguunniñ iñuutilaaksraqput. ⁹ Iḡitchuḡigaluaḡikput tikiuumñiñasugalugu tuqquviksraqput, aglaan taamna atuumaruq tunḡatqunḡitluta uvaptiknun aglaan Agaayyutmun anḡikaitlaruamun tuḡᵓaruani. ¹⁰ Tuquruksraḡuḡaluqaᵓta ilaan annautimagaatigut, aasriiñ annautriñiapiagtug uvaptiknik; aa, nalupq̄sruutimḡingitchikput ilaanun annautisrimaak̄ksraqput. ¹¹ Iḡipsi ikayuḡtuksraurusri inḡisruutluta. Tarrali iñuḡiaḡtuat iñuich quyyatik̄sraḡaḡisirut Agaayyutim aatchuutaagun qaisauruakun uvaptiknun kiuplugich inḡisruħat iñuḡiaḡtuat iñuich.

Paul-ᵓum Simmiḡñiḡaa Sivunniḡutini

¹² Quviasruutigigikput una suli qauḡrimmaḡiutiillautapta uq̄autigaatigut uuma iḡumutuutilaanik, savaaḡigivut nanipayaq suli pakma ilipsitñi ipq̄iħikun suli iḡumutuulħikun Agaayyutimiq̄nisauruakun. Tunḡanḡitchugut puḡiutaatnun iñuich aglaan tunḡarugut Agaayyutim iħuaqqturipluni ikayuutaanun. ¹³ Tarra tuyuutivut aḡliqaḡikkasri kanḡiq̄siñaitchuanḡingitchut; kinnisunḡitchipsigiñ uq̄aḡikkaptigun. Niḡiugaḡigiga kanḡiq̄sitlasriħksraqsi iħaatnigun, ¹⁴ takku kanḡiq̄sitlasriħauraḡaluam̄iḡiksi-samma pakma. Iħaatnimi nangautiqatlaniaḡiptigut suli nangaḡisipm̄iḡiptigiñ uvluani Atannapta Jesus.

¹⁵ Nalupq̄sruutiqanḡitchuᵓa taavrumiᵓa. Taatnamik tikiqat-taaqqaaḡukkipsi, piḡaḡuplusri ikayuusriamik tapillugik quviasruutimḡigun. ¹⁶ Tikiqattaaḡukkipsi apq̄usraḡuma sivutmunlu nunaᵓanun Macedonia-m utitmunlu nunaᵓaniñ Macedonia-m, ilipsitñun itqanaiyautitqupluᵓa iḡlauħksramnun Judea-mun. ¹⁷ Taatna piyumakama, isrummitq̄iqaḡ-tauᵓuniq̄piq? Isrumavaluktusriunniñ siḡunniḡaḡasrugaluᵓa iñuᵓisun nunam, anḡaḡqaaḡluᵓa tarani suli naagaaḡtuaḡsiluᵓa.

¹⁸ Agaayyun tuniq̄simaruq uq̄aḡikkaḡmigun. Taatnatuntuuq uq̄autivut ilipsitñun nalupq̄inaitchaqtut. Agaayyutim iħisimagai

isrummitqitlaisilaqputlu uqautigikkavutlu. ¹⁹ Atakkii Silas-lu Timothy-lu uvanalu quliaqtuaqutigigikput Igñija Agaayyutim, Jesus Christ, ilipsitñun. Ilaa ingitchut iñuktun piñgigaqtuatun aniqqaqhuni, aglaan ilaan pisuugaa uqautigikkani savaaniagniplugu. Agaayyutim anigutimagaatigut pisigiplugu Christ-njum savaana uvaptiknun. ²⁰ Iluqaitñikkii aqiqsruutai Agaayyutim atuumapkañigai Christ-kun. Taatnaqhuta nipliutigisruugikput Amen sumipayaaq iñuum kamaksruqmaun Agaayyutim savaagikkana Christ-kun. ²¹ Agaayyutim nappaqutaupkağigaatigut ilipsilu Christ-kun, sulii uqsruqtighuta savaktautqupluta, ²² nalunaitñutaliqhuta pigiliutiqaqhuta inmiñun aasriiñ iliplugu Irrutchiñi uummatiptiknun nalupqisruutigingiqługu ilaanun pigitilaaptiknik.

²³ Aggigukkaluanñagmaunniñ Corinth-mun aggiñgitchuna. Agaayyun ilisimaruq ilumutuulhanik uqagikkagma ilipsitñun. Utingitchuna Corinth-mun atniummatigaqungitłusri. ²⁴ Atanniqsungitchipsigiñ ukpiqsriłipsigun, aglaan savaqatigisrukipsi quviasruutiqaquplusri, atakkii ilisimarugut nalupqisruutiqağngisilaapsitñik ukpiqsriłapsigun.

2

¹ Sivunniqsuna utlatqigungitłusri aliatchaktitchaktuagusri. ² Aliatchaktisrimaniğupsi kia quviasraagnaqpana avataagun ilipsi isrumatuyaaktitapsi. ³ Aglaktuna pisigiplugu taamna, utlakkupsi aliatchaktitqungitłuna ilipsitñun quviasraaqtiksrannun. Nalupqisruutigingitchiga quviasruutikun qviatchaktinniaqtilaaqsi. ⁴ Aglakama ilipsitñun ihuillullapiagataqtuna isrumatuyaakhuna uummatimni qianñagma. Aliatchağungitchipsi aglaan ilisimatqugipsi atqunapiaq piqpaksriliga ilipsitñik.

Natqigutriğiq Killiqirimun

⁵ Aglaan nallipsi ihuilluqtitchiruam isrumaaluktingitchaana, aglaan isrumaaluktitkaasri. Ihuilluqtitchummataitchipsi itnaqama. ⁶ Taamna iñuk tatap-sausriaqaaniktuq. Apainuruq anigutiplusri taamna inillakapsiun. ⁷ Pakma natqigutiraksrağigiksi araaqtuğlugu taamna iñuk. Taatnağupsiun annautiniağiksi pilguillullapiagimniñ aasriiñ qapingitchumuğli. ⁸ Taatnaqluna inigipsi tuniqsimasriłaaqplugu piqpaksriliqsi ilaanik. ⁹ Taavrumuuna aglak-tuna ilipsitñun, atakkii uuktuagukhusri ilitchuğisrukłuna tupiksrisuupma-gaapsi supayaakun. ¹⁰ Natqigutrigupsi taavrumina iñunmik, natqigutip-migaptuuq. Aasriiñ qanutchikun natqigutriruksrauniguma ilaanun, pakma natqigutigiga pisigiplusri sivuğani Christ-njum. ¹¹ Natqigutiguptigu taamna iñuk tuunaaq akimaniangitchuq sukununniñ uvaptikniñ. Takku nalungitmigivut ilaan qanuq surağautai.

Paul Tutqiksiñgitchuq Troas-mi

¹² Tikitñama Troas-mun quliaqtuağityaqługu tusraayugaagiksuaq Christ-kun, Atangum piviksriññigaana quliaqtuaqupluna. ¹³ Aglaan tutqiksiñgitchuna irrutchipkun, atakkii paqingitługu aniqatiga Titus tarani, tarraasrii aullatqikłuna tarakna Macedonia-mun.

Christ Akimmatauruq

¹⁴ Aglaan quyyan illi Agaayyutmun ataramik akimmatriruamun uvaptiknik Christ-kun. Siamitkaatigut tiprağiksautun napmunliqaa quliaqtuaqupluta tusraayugaallautamik. ¹⁵ Atakkii ittugut Agaayyutmun tiprağiksuatun Christ-kun akunğatni tamatkua anniqsuumaaqtuat

suli tammaummiruat. ¹⁶ Tamatkunuja tammaummiruanun tipiqagtugut tuquhigimik, aglaan tamatkunuja anniqsuumaagtuanun tipiqagtugut iñuuhigimik. Kiñaasriiñ nalliummativa taavrumunja savaamun? ¹⁷ Kisimin tamatkua uvaptiktun ittut quliaqtuaqtuat pinjuağutaitchuakun ilumutuuruamik Christ-kun sivuğaani Agaayyutim. Uvagut ingitchugut iñugiaktuatitun quliaqtuaqtuatitun Agaayyutim uqałhanik piññanjiutiginiahiñağlugu.

3

Savktai Nutaam Sivunniugutim

¹ Uqaviksaaqsilgitpisa? Naagaqaa inuqsraqpisa atlatitun iñuktitun tuyuutirik akuqtuyunaqsiluta ilipsitñun naaga ilipsitñiñ? ² Iipsi tuyuutaurusri aglausimaruatun uummatiptiknun iñupayaanun ilitchuğitquplugu agliqitquplugulu. ³ Aasrii atlanjuqtauruatigun iñuutchipsigun ilisimanaqtikkisi tuyuutauliqsi Christ-miñ aglaağikkaqput. Taapkaa tuyuutit aglaanungitçhut aglautmik aglaan Irrusriagun iñuuram Agaayyutim, aglaanungitçluni aglagviksramun piłiamun uyağanmiñ aglaan uummatipsitñun.

⁴ Nalupqisruutigingillapiağivut tamatkua tumigiplugu Christ sivuğaani Agaayyutim. ⁵ Itnautigingitchikput savatlanilugu tamanna savaaq uvaptiknik, aglaan piqagtirrutaagun Agaayyutim. ⁶ Ilaan piqagtitkaatigut savautritqupluta nutaakun sivunniutmigun. Taamna nutauruaq sivunniugun ingitchuq utuqqauruatun sivunniugutitun aglausimaruatun uyağanmun suli tuqupkairaqtuatun kisupayaanik tupiksriñgitchuanik. Agaayyutim nutauruaq sivunniugutaa qaitçhiraqtuq iñuuhigimik Ipqitçhuakun Irrutçhikun. ⁷⁻⁸ Utuqqauruaq maligutaksraq titiqtuqsimaruaq aglaatigun uyağanmun, aasrii Agaayyutim qaumanğa sagviqsuq qaitñamij Moses-mun. Kigiñaña Moses-ñum qaummağikpagitçluni Israel-ağmiut qiniłguitçhaat, aglaan taamna qaumaniq aquvatigun piqsuq. Maligutaksraq tuqupkaisuuruaq qaummağillapiaqman qanutunkiaq qaummağitçlukkisiva maatna savautriłiq Ipqitçhuakun Irrutçhikun? ⁹ Uvvaasiñ utuqqaqtaq sivunniugun tikiutirruaq tuqtutaksraquqtumik iñunnun kamanautiqagñiqpan, qanutunkiaq kamanautiqatçlukkisiva nutaaq sivunniugun tikiutirruaq nalaunqasripkailigimik iñunñun? ¹⁰ Aasriisuli nutauruaq sivunniugun kamanatlullapiaqtuq utuqqauruamiñ sivunniugutmiñ. Taatnamik utuqqauruaq sivunniugun kamanautiqangigñiqsuq. ¹¹ Taimña utuqqauruaq sivunniugun tikitchaluaqtuq qaumaniqpaurakun piqsuq, aglaan nutauruaq sivunniugun itçhağataqtuq kamanautiqatlullapiaqtuq.

¹² Taatnamik pigikaptigu taatnasriq niğiuaq iqsisailłapiaqtugut quliaqtuałiksrapitigun. ¹³ Moses-tun ingitchugut. Taalutçhiğñigaa kigiñani uqautri'ami Israel-ağmiunun takku tautuqungitçlugu qaumangum piğñiałhanunaglaan. ¹⁴ Aglaan kanjisiłlaisimarut isrummatmiktigun siqquqsipkaçlughich. Uvluvanunaglaan irinjich taalutaqatçutsuli agliqipmata makpiğaanjiñiñ utuqqaich sivunniugutauruat, takku kisimi Christ-ñum taalutaq piitłagaa. ¹⁵ Uvluvanunaglaan agliqipmata maligutaksramik Moses-ñum aglaanjanik isrumanjich taalutaqatçutsuli. ¹⁶ Aglaan iñuk mumikami Ataniğmun kanjisiusuruq taalutaiqsitmatun. ¹⁷ Taimña Atanguruuq pakma Irrusriuruq, aasrii naniitman taamma Irrusriana Atangum ittut pachişairvik. ¹⁸ Tarraasrii uvagut taalutaiqsittuani qiniğikput kamanautaa Atangum. Atlanjuğusaiñaıqtugut ilitçasripluta ilaatun, suli Atangum Irrusriani ilisaiñaıqtitkaatigut ilaatun akiçluktitçasriplugu kamanautaa Atangum.

iñiqtaungitchuamik arganmik, isuksraitchuamik qilañmi. ² Pakma imñiqtauliğuurugut, inuğrugiplugu timinitqiguta pakmakñaqtauruamik atriługu atnuğaatchiaqmatun. ³ Atnuğaakkaugisirugut timimik nutaamik atnuğailaagumiñaiguta. ⁴ İnuunñapta uumani palapkaagmi iñuñhiñaupluta, imñiqtauliğuurugut uqumailiugutiqaqhuta. Tuquyummataitkaluaqhuta aglaan itchumiqsugut nutaami timimi pakmakñaqtauruamiñ. Atuummikpan tuquyumiñaqtauaq timi simmiğisiruq tuquyumiñaitchuamik iñuuliğmik. ⁵ Agaayyutim itqanaiağaagıtut taivrumuña. İlaan nalupqinainanikkaa uvaptiknun taatniinnialha aatchuqamisigut İrrutchiğmiñik. ⁶ Taatnamik qapınñataitchuurugut. İlisimagikput iñuuniañhaptikni uumani timimi piisaallaiqput Atanığmiñ. ⁷ Atakkii iñuuniaqıtugut ukpiqsriñikun qıñingitchaluanñapta ilaanik. ⁸ Qapınñataitçugut, aglaan piitchumallapiaqtugut timigikkaptikñiñ aasrii anıñlaaqsimaqatigisruliğugut Atanıq. ⁹ Taatnaqhuta sivunniutigigikput quyalisuklugu, iñuugaluagupta maani timiptikni naagaqaa tañani piigaluagupta timimiñ. ¹⁰ İluqata sivuğanıtiruksraurugut aquppiutaqpananun Christ-ñum atanguruum. Atausriuttağutın iñuich akuqtuğisirut nakuuruamik naagaqaa pigıitchuamik malıgullugu savaagıkkatın iñuunñagmın timigıkkagmiktıgıun nunami.

Savautriraut İlaurağiliutigipkakkaulikun

¹¹ Uvva iłitchuğimagikput tatamnaqtılaña Atangum. Taatnaqhuta pitchuk-saagıvut iñuich akuqtuitquplugich ilumutuuruamik. Agaayyutim ilisimagaa qanusriutilaapiaqput. Taatnatuntuuq niğıuagağigıga iłitchuqsrianihiqisi taavrumuña qauğrimmaagıutillautapsıgun. ¹² Pıñiangıçugut akuqtuyunaqsıtıgıkhuta ilıpsıtñun. Aglaan kıgğutiksraqağugıpsı tamatkununa kamagıtqusraalhiñaqtuanun qıñıgnaqtuakun, suksraqangıçchuanun uummatmiutağmiknik. ¹³ Uqautıgıpkatıgıt qauğrimmaagıiññıluta piqutıgıgaa Agaayyutim, aglaan qauğrimmaagıññıgıpta piqutıgıñhiñağıpsı. ¹⁴ Pıqpaksrıñhan Christ-ñum analatkaatıgıt, atakkii ilisimagikput nalupqinaiğugut atausrıq tuquruuq piqutıgıplugich iluğaisa iñuich. Taatnamik iluqatın tuqupmıraqtut. ¹⁵ İlaa tuquruq pisıgıplugich iñupayaurat, aasrıñ tamatkua iñuuruat inmiktıgıñhiñaq iñuutqunğıgıgıch aglaan ilaanun tuqqutriruamun iñupayaanik aasrıi anıpkakkaupluni tuquğıgımiñ.

¹⁶ Tarra uvakñaniñaglaan isrummatıqangıqsugut iñuñmik ilaan qaalhiñanagun nunam iñuisun. Qaanıqsuami isrummatıgıgıgıgıgıput taatna. ¹⁷ Taatnamik kiñapayaaq pigıliutiıpaqtuaq Christ-mun nutaagağıqtuq. İliğruanı piıqsut. İñuunialıqsuq nutaakun. ¹⁸ İluqatın tamatkua agğıqsut Agaayyutmiñ. Agaayyutim ilauraaliutiıpağaagıtut inmiñun İesus Christ-kun, aasrıñ aatchuqhuta savaamik qulıaqtuagıtquplugu ilaan ilauraaliutiıpağısıñıplugich iñuich inmiñun. ¹⁹ Uvvaami itnautigıgıga, Agaayyutim ilauraaliutiıpağai nunam iñui inmiñun Christ-kun, patchısiqutınğıgıgıch navguutınısıgun. Aasrıñ qulıaqtuagıtqugaatıgıt iñuich qıñiññaksrıññıplugich Christ-kun. ²⁰ Taatnaqhuta uqıraqtaurugıt pisıgıplugu Christ. Agaayyutim atugaatıgıt uqautıtquıusrı. İnğıpiagıpsı pisıgıplugu Christ, itnaqhuni, “İlauraaliutiıgıçıchi Agaayyutmun.” ²¹ Agaayyutim Christ killuutailaapiaq irrutıgıniğaa killuqsqaqtautun pisıgıplufa. Taamna nalaunñasrıpkakkaurugıt Agaayyutmi.

Paul Quviasruktuq

² Anmautitigt uummatipsigun. Atniangitchivut iñuich. Kil-lukuagtitchiñgitchugut iñuñnik. Ivayaqtuiñgitiugiugut kisumikunniñ iñuñmik.

³ Uqautiginğitchiga taamna patchisigisugusri. Takku uvvaqammiq uqautimagipsi piqpaginipusri uummatiptikniñ. Piqatigiiksuguk iñuñhaptikni unniñ tuquñhaptikni. ⁴ Nalupqisruutigingipiagipsi. Pikkutigipiagipsi. Arautiqallapiaqtuñ. Iluqaagun ihuñliugutiptigun quviasrullapiaqtuñ.

⁵ Tikiñjanikaptaunniñ Macedonia-mun iñiqtuiqsiñgitchugut. Ihuñliuqtitaurugut qanusripayaakun—nagliksaagtittuta ukpiqsrinğitchuanun iqspikaqhutalu qamuuna. ⁶ Aglaan Agaayyutim arakliguuruam tamatkuninjanikatchaktitauruanik tutqiksipkağaatigt Titus aggiqman. ⁷ Arakkaurugut aggiğhagun sulı arausiaqalğhagun ilipsitniñ. Ilaan uqautigaatigt kimmu-tiqalğapsigun tautugukñu, aliasruutiqağapsigunlu sulı piyummatiqalğapsigun uvamnik. Taatnaqñu quviasrutluktunja pakma sivuanigniñ. ⁸ Aglaktigun tuyuutpkun isrumaalutchaktitkaluağniqapsi, nunuurautiginğitchiga. Saiñgisuutiliğaluğiga tuyuutma ihuñliuqtitauraallañniqmasri. ⁹ Tarraasrii quviasruutigingitchaluğiga alianniuhipsigun, aglaan quviasruktunja isrumaaluhapsi simmiğniqmasri. Alianniuhipsi sukununniñ. ¹⁰ Alianniugtuni Agaayyutikun isrummitqiksitchiraqtuq iñuum anniqsuhksrañanun. Taamna nunuurautaitchuq. Aglaan aliananja nunam tikiutiriraqtuq tuquğimik.

¹¹ Alianniugtusri nalautlugu alianniugutigtiqukkanja Agaayyutim. Taavruma piliqipkağigaaasri nalupqiginğiqsitlugu killukuangisilaaqsi, uumigiliqsitlugu killuq, iqsigipkağlu, inuğrugiliuttipkağlu ikayuutitiksrağa, isrummisiqtus-riunniñ anasriñjuqsatlasriplugu taamna killuliqiruaq. Qanusripayaakun tautuktikiksi patchisaungilqsi tamatkunuuna savaapsigun. ¹² Tarraasriiñ tuyuqtunja aglaamnik pisigisruñaqnagu taamna iñuk killukuagtuag naagaunniñ iñuk atniummiruaq, aglaan sivuğani Agaayyutim ilitchuqnaqugiga qanutun piqapsriqalqisi uvaptiknik. ¹³ Taatnaqhuta taavrumuuna arakkiptigt. Aasriiñ kisan arausriaqput, aglaanlu quviatchallapiaqtugut Titus quviasruñniqman, atakkii irrutchiğmigun nutaqtikkaupluni iluqapsitniñ. ¹⁴ Takku nağagipsi supayaatigun ilaanun, aasriiñ qapinapkañgitchipsitña. Uqautigikkavut supayaat ilipsitñun ilumutuuruut, aasriiñ taatnatun nağautigikkavut ilipsigun Titus-mun ilumutuuruuttuq. ¹⁵ Aasrii ilaan piqpagiliutillapiapsaagaasri itqaqamiuñ tupiksriyummatiqalqisi, sulı pağla'apsiuñ kamaksriñkunlu taluqsriñkunlu. ¹⁶ Quviasruutigillapiagiga nalupqisruutaiqama ilipsigun supayaakun.

8

Ukpiqtuanuruat Aatchuiğhat

¹ Uvvaasriiñ aniqatiut, ilitchuqsritqugipsi iluaqqutrisaanik Agaayyutim qaisananik ukpiqtuanuruanan Macedonia-mi. ² Ihuñliuqpaurağalanjağmin inuqsriullapiagağaluqhutinlu quviatchauğillapiaqtut, taatnaqhutinjaasiñ tigummataipiagniqsut suoramiknik. ³ Piyumiñagtutillaagmikni aatchuguuruut, sipitluguunniñ uqautigaluaqtinatın. Uqağiyumiñagiga taamna. ⁴ Uqapsaaqtuiñagaatigt ikayuutitlasrisrukhtin savaakun Agaayyutim iñuiñi. ⁵ Aatchuutiqaqtut niğiuğingisaptigun, sivulliuplugu qaitlutin inmiknik Agaayyutmun uvaptiknunlu Agaayyutim pisulğhagun. ⁶ Uvvaasriiñ

tiliugikput Titus aullaŋniinaniksimapmauŋ naatchaqtuaquplugu taamna savaallautaq akunnapsitni. ⁷ Aasriiŋ piŋlautaŋniqapsi supayaakun — ukpiqsriŋlikunlu, uqautriŋhapsigunlu, iŋisimahikunlu, piyummatiqahikunlu, piqpak-sriŋhapsigunlu uvaptiknik — taatnamik tiggummataitqugipsi aatchuihikun. ⁸ Tiliuqŋiŋitchuŋa aatchuqulusri. Uuktuagukkiga piqpak-sriŋiqsi iŋumutuupiaqmaŋaan aatchuŋummatiqahapsigun, ⁹ takku iŋitchuŋigiksi iŋuaaqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ŋum. Sumik ayuqsranŋitchaluaqhuni, piqutigiplusri unitchai umialgutini ikayuŋiaqhusri inuqsriuhagun. ¹⁰ Uvva uqautigisrukkiga aatchuihapsigun. Nakuutlukkayaqtuq ilipsitni naatchupsiuŋ aullaŋniikkaqsi ukiutqik, takku sivulliuplusri aatchuihikunlu piyummatiqahikunlu. ¹¹ Kiikaa, naatchiuŋ naanniahanunaglaan aullaŋniikkaqsi ukiutqik piyummatiqaqapsi, aatchuŋusri pisuqtilaapsitni pigikkapsitni. ¹² Aatchuŋuspi piyummatipsigun taamna aatchuun akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. Agaayyutim aatchuitqugaasri pigikkapsitni, aasriiŋ pigingisapsitni. ¹³ Nunurisunŋitchipsi aatchuihigmun qagavriuraaqtillogich atlat aatchuihikun. ¹⁴ Pakma sippakuuqtuaqtusri. Taatnamik ikayuiyumiŋaqtusri inuqsraqtuani. Aquvatigunli sippakuuqtualigumiŋ ikayuŋisigaasripsuuq inuqsraligupsi. Iŋupayaagŋi piqagumuŋ inuŋikkaŋmiŋik. ¹⁵ Aglausimaruatun uqaligŋi itna, “Iŋuk katitchivaallaktuaq sippakuutlaitchuq, aasriiŋ iŋuk katitchivaallanŋitchuaq inuqsraqanŋitchuq.”

Titus Piqatinjlu

¹⁶ Quyagigiga Agaayyun qaitchiruaq Titus-mun piyummatmik piyummatigikkaptun ilipsitnun. ¹⁷ Iŋumutun Titus-ŋum akuqtuŋaa pitchuksaagutvut. Utlagupiaŋataŋaasri. Sivunniŋisuuq taavrumiŋa inmiŋik. ¹⁸ Tuyuqagmiugut aniqatmik piqasriŋlugu nangautiaqtuamik iluqaitni ukpiqtuanjuruani quliacquaalhagun tusraayugaagiksuamik. ¹⁹ Aasriisuli, ukpiqtuanjuruat piksraqtaaginiŋaat iglauqatigitupluta ilaanun tikiutiguptigiŋ taapkuu aatchuutit maniich. Savaaqahaptigun taavrumuuna kamasruŋikput Atanŋuruuq Agaayyun aasriiŋ iŋisimanaqsiplugu ikayuiyumaŋiqtu. ²⁰ Qaunataqiaŋiguktugut kisumununniŋi iŋunmun pasritqunŋitluta anjalahaptigun taapkuninŋa mikturanik aatchuutunik. ²¹ Piyummatiqagtugut nalaunŋaruakun, kisan Atanŋuruuq qiniŋhani inŋitchuaq aglaantuŋq qiniŋhatni iŋuich. ²² Piqasriqhutik taapkuak iŋnuk tuyuqagmiuguttuuq aniqatiptiknik. Uuktuagaluaqaptigu akulaiŋlugu iŋitchuŋigikput ukpiŋnaqtuanjutilaŋa. Pakma piyummatinipisaaqtuq ukpiŋiliutipiaqhusri. ²³ Nallipsi apiqsruutigikpaun Titus, piqatigigiga savaqatigiplugu ikayuihaptikni ilipsitni. Nallipsisuuq apiqsruutigikpagik atlak aniqatiuvuk, uqqiraqtigigaik ukpiqtuanjuruat, aasriiŋ kamasruŋaak kamanautaa Christ-ŋum. ²⁴ Taatnamik qiniŋqitichmagiksi ukpiqtuanjuruapayaanun piqpak-sriŋiaqsi uqqiraqtinik sulŋ nalaunŋalha nangaqapsi taapkununŋa.

9

Iŋirat Ukpiqtuaqatinun

¹ Iŋitchuŋigiga aglaktusraunŋisilaaga uumuuna aatchuutitigun pisigilugich Agaayyutim iŋui. ² Atakkii iŋisimagia ikayuiyumaŋiqsi. Uqautigillau-taqsimagipsi ukpiqtuanjuranun Macedonia-mi ilpsi ukpiqtuanjuruasi Achaia-mi itqaniaŋniŋusri aatchuutlaapsigun ukiutqik. Piyumalaahapsigun iŋugiaktuat anjalataurur aatchuisukhutinj. ³ Aasriiŋ aullaqtitkitka aniqatiuvut.

Itqanaitqugipsi aatchuifiksrapšigun. Uqautigillautagipsi itqanaitkisifniplušri. Aasriifn taamna piilaanutqunğıtchiga. ⁴ Aasriifn Macedonia-ğmiut aggiqkata maligluña ilitchuğigumitruñ itqanaifnğisilaaqsi, kannutçhakpiaqtugut, ilipsipsuug, nalupqinaiqsruutigilaanikmipkaqhusriļu uqağillautaqhusriļu. ⁵ Tarra isrummiqsuña aniqatiuvut pitchuksaaguklugich tikitquplusri sivuani agğiliksrapta. Ilinja itqanaiağisigaat aqisruutigikkaqsi, suli aatchuğummatiaqagipsi nunurausrunağasri.

⁶ Itqağlugu una, iñuk nautchirriuruag iñugiapiangitçhuanik nautchiaksranik katitçhiñiaqtuq iñugiapiangitçhuanik, aasriipsuug iñuk nautchirriuruag iñugiaktuanik katitçhiñiaqtuq iñugiallapiaqtuanik. ⁷ Iñulla aatchuğli sivunniutaagun isrummatmi, tigungmatigalugu pisunaqani suli nunurikkausrunaqani. Agaayyutim piqpagigaa iñuk aatchuğuruuq quviasrukħuni. ⁸ Aasriifn Agaayyutim aatchuğumiñağasri sipillugu inuğikkaqsi, ataramik sipakuuqtualigusri. Aasriifn aatchuutiksraqatlasrigisirusri savaallautapayaaun. ⁹ Aglausimaruatun Agaayyutim uqałhani, “Nunniugti siamitmatun, iñuk aatchuifniqsuq suurağmiñik siqñataitłuni inuqsraqtuanun.

Taapkua itqağigisigaat ilaan iħaqqutaa taimuña.”

Psalm 112:9

¹⁰ Agaayyun aatchuğuruuq nautchiaksranik nautchirriuruamun qaqqiamiglu niçiksranik. Taatnatun ilaan iñugiaksiñiağai suurat pigikkasri aasriifni aatchuutitlasriyumagiksi atlanun inuqsraqtuanun. ¹¹ Inuqsranğıñiaqtusri supayaakun tigungmataiflipsigun. Tarra savaaptigun iñuch quyyatiqağniagaat Agaayyun. ¹² Savaapsi ikayuğaluağniğai inuqsriugluqtuat Agaayyutim iñunı, ađlaan taavrumuunaptuuq iñugiaktuat quyyatiqallapiağniagaat Agaayyun. ¹³ Savaapsigun nalupqinaifnğisiksi ukpiqsriñiqsi Christ-kun, aasriifni iñuch ikayuusriaqatuat nanğağisigaat Agaayyun tupiksriiflapsigun tusraayugaagiksuamik suli tigungmataiflapsigun ilinjitñun suli iluqañitñun atlanun iñunñun. ¹⁴ Aasriifni inıqsruutiniagaasri piqatigisrukħusri pisigiplugu kamañtuuaq iħaqqutaa Agaayyutim qaisana ilipsitñun. ¹⁵ Quyyan illi Agaayyutmun uqautigilgunaitçhuatigun aatchuutaigun.

10

Paul Patchisaiññiruq Savautriifniğmiñi

¹ Uvaña Paul. Inığipsi Christ-ñum agğanaifniğmıgun piisaanğıñiğmıgunlu. Taluqsraliğunıgıpsitña piqatau'ama ilipsitñi, ađlaan piqataunğıtñama ilipsitñi taluqsraifnipluña tuyuqtuutipkun. ² Nunuriyumiñaitçhipsitña taluqsraitquluña nayuutiguma ilipsitñi. Sivunniqsuña akililıiqsuğuklugich tamatkua uqaqtuat iñuunıusriqağnipluta nunam iñuisun. ³ Iñuunıağaluanıñapta timıgıkkaptıgun anıyanğıtçhugut nunam iñuisun. ⁴ Anıyautıvut anıyautıgıñçhai nunam iñuiñ, ađlaan atuğikpıt Agaayyutim sanıjıqaurana akiilıplugich iluqaisa tamatkua akililıiqsuutıruat [tusraayugaagiksuamun]. ⁵ Piyaqquqtağıvut uqavaağutıpyaat nıaquqtusriñhatlu iñuch takku taatnatchich iñuch sappugutaurut atlanun ilitchuğifiksrañatniñ Agaayyutmik. Isrummitqıksitkivut iñuch Agaayyutikun tupiksritlasriplugich Christ-mik. ⁶ Anasriññuqsaiññiñaağıqtugut tupiksruutaitçhuanik, ilitchuqsripqaurağupta tapiksriyumałipsitñik ilipsitñik.

⁷ Qıñilñiñiaqtusri sunik qaahıñakun. Kiñapayaağ ukpiqsriñiğumi piginıluni Christ-ñum isrummatıgıtıqıliuñ. Pıginıgumi Christ-mun taatnatuntuuq pigıpmıgaatıgıt Christ-ñum. ⁸ Uqavıgaagıtıgıllakkałuağupkuunniifn

¹² Savaagikkaga savaagituiñaḡisigiga, [amiami quliaqtuaqtuiñaḡluna akiilaḡluna]. Taavrumuuna nutqaqtitchukkitka tamatkua uqavigaaqtuat savaagaḡniplutin Agaayyutim savaanjanik, tuvrapiaqlugu uvagut suraḡahiqput. ¹³ Taatnatchich iñuich tanjiḡlaakun uqqiraqturat. Kinnitñiñiañikun savaaqaqtut, qiiññaḡmikkun atlanñuḡuuruut iliplutin uqqiraqtaisun Christ-ñum. ¹⁴ Taatnaluasru! Uvvataku tuungaḡ inñiñik qiiññaniktaḡuupmiuq israḡulgatun qaumam. ¹⁵ Taatnamik quviḡusruutiksraunḡitchuq tuunḡaum savaktai qiiññaniktaqpata nalaunñaruathum savaktaisun. Isruksrautaat taimanigu nalliusriaḡaḡisiruq maligullugu savaanjanat.

Paul-ñum Nagliksaagutaa Uqqiraqtaupluni

¹⁶ Uqautitḡiḡlapsi, isrummatiginasritña kinnanaaqtuatun inniḡluna. Kinnanaaḡnigaluagaupsitña akuqtuqsitña taatna, uqavigaaqtuallakkumuunjali mikiruoramikunniñ. ¹⁷ Uqautigikkaga tamanna pitqutigingitchaluaḡaa Atanḡum Agaayyutim. Uqavigaaqama kinnanaaqtuatun ittuna. ¹⁸ Qiiñḡlughich iñuḡiaqtuat uqavigaaḡutiḡaḡuḡhat nunakñaqtanik sunik, uvanaptuuq uqavigumiñaqmiuna. ¹⁹ Takku anuqsrutiraḡiḡisri quviḡiḡpluguunniñ kinnanaaqtuat, ilipsitñik isrumatunivagillapiaqhusri. ²⁰ Ilatchiḡuupmiesri iñuum savaktaḡrugipmasri, aqsaktaḡuqmasriḡu kinniḡlusi, nunuriraḡaḡmasriḡu savautitḡupluni, kamaḡniraḡaqman, suksraunḡiqmasriunniñ patiktḡumatun kigiñapsigun. ²¹ Isrumasrugnaqtusriḡu sayaitchuanñuniḡluta sulit taatnatun anjalatchiñḡiñniḡluta. Kanñunaḡniaqpisa! Kiñapayaaq taluqsraitluni uqavigaatlapman, taatnatuntuuq piyumiñaqmiuna—uqagaḡuraaqtuñasuli kinnanaaqtuatun. ²² Iñich Hebrew-ñuniḡpat? Uvanaptuuq. Iñich Israel-aḡmiunñuniḡpat? Uvanaptuuq. Kiñuviaḡiniḡpach Abraham-ñum? Uvanaptuuq. ²³ Iñich savaktigivagich Christ-ñum? Uvanaptuuq, aglaan savaktillautautluktuna iñitñiñ —uqagaḡuḡaḡtuñasuli kinnanaaqtuatun. Savaaqtlukmiuna sakuullapiaḡluna, isiḡtakatautlukmiuna, ipiḡaqtuqsuipmiuna atqunaḡ, tuqutitḡayaḡtaḡluna iñuḡiaqtuami. ²⁴ Tallimaniaglaan ipiḡaqtuqsuuruuna Jew-ñuruaniñ, malḡukipiani ipiḡaḡsaḡniḡni inullaklugu atautchimik. ²⁵ Piñasruniaglaan anamukisiuruña anaatanik, atautchimi miḡuqtukkaḡpluna uyaḡañnik, piñasruniaglaan umiaḡpaiyaḡtautipluna, unnuḡlu uvluglu naaplugik tiktaupluna taḡiumi, ²⁶ akulaiḡlugu iglauḡamni navianaḡtuakuḡaḡluna uliḡpañniñ tigliñniaḡtiniñli, navianaḡtuakuḡaḡluna Jew-ñuḡatimñiñ Jew-ñunḡitchuanñiñli, navianaḡtuakuḡaḡluna nunaḡqiiñi suviksraillaamiñli taḡiumiñli, navianaḡtuakuḡaḡluna tamatkunakña tanjiḡlaakun aniḡatauruaniñ, ²⁷ miñḡuḡtaḡuḡataḡluna sakiḡnaḡlu iglutaḡlugu, akulaiḡlugu siñiktuanḡiḡluna, niḡisuksiupluna imiḡuksiupluna, iñuḡiaqtuami niḡiksrailliḡluna, atnugailliḡluna itriḡruami. ²⁸ Avataatigun tamatkua sut kigiññiḡviraḡigiga uvlugaḡipman isrumaalutiqaliga ukpiḡtuanñuruun. ²⁹ Nalliqsi sayaitman ukpiḡsriḡimigun, uvanaptuuq ikpiḡmiriraḡigiga sayaiñliḡha. Nalliqsi killuḡsaḡtitaupman qiniḡautisruuḡitka taatnaḡtitchiruat. ³⁰ Uqavigaaḡtuksrauguma, uqavigaaḡutiḡaḡniaḡtuna tamatkunina qiiñḡitaniñnik sayairrutma. ³¹ Agaayyun Aapagikkaña Atannapta Jesus Christ-ñum, iñuich kamaksruḡtaksraḡikkañat qanjavak taimuna, ilisimaruḡ sagluuḡtuangisilaamnik. ³² Damascus-miitnama, kavananata umialḡun atiqatqam Aretas-mik qaunaksriḡiqsuḡaa nunaḡqia Damascus-ñum tiguratḡupluna. ³³ Aglaan ikiḡpluna agupmanmun atqaḡtitkaatña igalikun katchimi aasriñ annaktiḡluna ilaaniñ.

12

Paul-ŋum Qiñiqquraaji suli Agaayyutim Sagviqsitanji

¹ Uqavigaagtuapsaallaktuksauruŋa sunnautingitchaluanŋaan. Aglaan uqautiginiagitka qiñiqquraat sut Atanŋuruam sagviqsitanji. ² Iļisimagiga anun ittuuaq Christ-kun. Akimiagūtailat ukiut pianikmata mayuutrauruq piñayuatnun qilaich. (Timituummaan naagaqaa timaiļaaqhuni nalugiga, aglaan Agaayyun iļisimaruq.) ³ Suli iļisimagiga taamna anun mayuutraulaanjanik inaatnun ayuruat. (Timituummaan naagaqaa timaiļaaqhuni nalugiga, aglaan Agaayyun iļisimaruq.) ⁴ Aasriiñ taamna anun aullautikkaukami pakmuŋa, tusrauruq sunik uqagilgunaitchuanik uqautchimigun, suli iñuum uqautigiraksraŋingisanjiñik atlanun. ⁵ Uqavigaagutigiymiiñagaluağiga pisigilugu taamna iñuk, aglaan uqavigaagūmiñaitchuŋa uvapkun, kisanik sayairrutipkun. ⁶ Aasriiñ uqavigaagūtaalağualuqčuŋa, kinnagtuatun itchunğıtluŋa, uqagūniagtuŋa iļumun ittuamik. Pakmaaglaan uqanğıqsuŋa taatna. Iļipsitñun isrumagitluqunğıtchiga avataagun qiñikkaqsi naagaqaa tusraakkaqsi uvamniñ. ⁷ Suli atchiksuaqupluŋa tamatkunuuna quvinqnaqtuagun sagviqsautigun uvanun, kakitlağnaq qaisauruq timimmun. Taamna kakitlağnaq uqğiraqtigigaa tuunğaum. Ilaan nanñigaan kamasraağunğıtluŋa uvamnik. ⁸ Piñasruniaglaan ikayuqtisriuğaluqčuŋa Agaayyutmun, taamna piļguirrutiga piqquplugu uvanñiñ. ⁹ Uqautiļhiñagaŋa, “Iluuqqutriļiğa naamaruq ilipnun, takku sanñiga naamasrisuuruq sayaiļliuqavich.” Taatnamik quyagiliutipsaağiga piļguirrutiga, Christ-numli sanñija itchumuuk uvanñi. ¹⁰ Taatnaqčuŋa Christ piqtigiplugu quviasruguruŋa sayaiļliuğimī, pisaayugautauğimīlu, sakiqniñliuğimīlu, nagliqsaaqtitauğimīlu, iñliuqititauğimīlu, takku sayaiļliuqama sayakturuŋa.

Paul-ŋum Isrumaaluutigigai Ukpiqtuanjuruat Corinth-mi

¹¹ Uqagčuŋa kinnagtuun uqautikapsi tamatkuniŋa, aglaan ilipsi uqaqus-raaqčuŋa taatnatun. Ilipsi uqagiraksrağaluapsitŋa nakuuruakun. Atakkii kiñullipianuļuŋa ingitmiuŋa tamatkunakŋa uqğiraqtillautauŋitçhapsitñiñ, suunğıtçhaluanğama. ¹² Iļitçhuqçutai uqğiraqtipiagtuam savaanurut akun-napsitñi anuqsruñikun, iļitçhuqçutitigunlu quvinqnaqtuagunlu suli sanñipluni savaatigun. ¹³ Qanuğçusri piviaginqiñiñivisi atlatun ukpiqtuanjuruatun nanjitağunğıtñama iļipsitñik iñuunutiaksrapkun? Natqigusrimaallanñiasitŋa kil- lukuagasrugipsitŋa.

¹⁴ Piñayuatni tikitqattaahiñaağučtuŋa iļipsitñun. Akiyayumiñaitçuŋa iļipsitñi, takku pakaaqanğıtçuŋa sunik pigikkapsitñik aglaan ilipsi, taatnatun iļilgaat sunnanñiutriruksraunğıtçhut anayuqaamiknik, aglaan anayuqaat piraksrağigaich iļilgaatin. ¹⁵ Quyyatigipiğiga ikayuutiļiğa supayaakun qaisimaaqčuŋa iļipsitñun. Uvvami piqpagiliutillapiagnigupsi taatnatun, piqpagiraksrağigipsitñaptuuq. ¹⁶ Iļisimagaluqçusri, natmaunğıtçuŋa iļipsitñi, aglaan iļasri uqagtuq iļiñipluŋa pisaasruqtuatun manniugitñiñiağnipluŋa iļipsitñiñ kinnisipkun. ¹⁷ Ivayaqtuğniqpi si nalliatigun iñuktigun tuyuğirağakkapkun iļipsitñun? ¹⁸ Pitchuksaağiga Titus utlaquplusri, suli piqasriqçlugu aniqatmik iļisimakkapsitñik. Titus- ŋum ivayaqtunğıtçhaasri, takku isrummatiqagtuğuk iñuunniusriqaghunuk atirumik. ¹⁹ Tuyuutipta isrumapakğuknağasriļu kiunniagnipluğuk akitñautiñiç iļisautriñjuat. Uqagtuğun sivuğaanī Agaayyutim takku savautigikput Christ. Piqpagikkamaan, iluqaagun savaagikkaptigun makitammaağisitquğikput ukpiqsriļiqsi. ²⁰ Anayasruutigigiga

utlakkupsi iñuunialiqangñiñasrugilusri algaqsruutigikkapkun suli itmiluna nigiuqingisapsigun. Anayasruktuna uqavaagasrugalusri, siqñakkutiqaqasrugalusri, qiniğusri, igliktulusri, pigiičhuakun uqautikkutilusri, sanjurrutulusri, qutchigilikun niaquqtusri lusri, atausriummataiğusri lu. ²¹ Anayasruktunasuli utlatqikkupsi, Agaayyutimnun atchiksillapiaqtiliksrağa sivuqapsitiñi, takku qirratiginiagitka iñugiaktuat killuqsaaniktuat sivuani isrummitqinñiurasrunaqatin uvunjanunaglaan qaayugnaqtuamifiñ, sayunahigmiñ lu, suli timim pisun nautaañi malinjuğutiplutin.

13

Aqulliič Kiliktuutit İlammiuğutitlu

¹ Uvva piñatchigitka utlautiğima ilipsitiñun. Itqagilugu, “Kiñaanñiñ iñuk pasikkutiqaqpan iñunmun ilisimariqaqtuksrauruq malğunnik naaga piñasrunik nalupqisrunğitchuanik ilumutuuhagun patchisim.” ² Kilianikkipsi nayuutikama tugliani, aasriñ kiligukkipsi aglaktigun nayuutingiğlamni. Uqautianiksima’apsi taimmani uqautigitqinñiağiga iluqanjitñun killuliqiruanun sivuani: utlautitqikkuma qağanayaağutyumiñaitchut. ³ Nalupqinaigukkiksi Christ-ñum uqağuuha uvapkun. Nalupqinaigumiñagiksiki umuuna, Christ-ñum silğiqsuqmasri sayaitchuanğungitçhuq, aglaan sanñiqapiaqtuq ilipsitiñi. ⁴ Kikiaktuutraukami sayaitkaluaqtuq, aglaan iñuutqiksitkaa Agaayyutim sanñimigun. Taatnatuntuuq sayaitchaluaqtugut ilaatun, aglaan ilitçhuğipkağipsi iñuuniaqtilaaptiknik Agaayyutim sanñiagun Christ-tun. ⁵ Qanuqitilaaqitçhi uktuğusri ilipsitiñik iñuugaluaqmanjaapsi ukpiqsrihikun. İlisimangitpisun Jesus Christ itilaaña ilipsitiñi? Qiniğnaqtinniağiksiki agaayyutikuağupsi—ukpinñuangisuağupsi. ⁶ Aglaan uvvatuq ilitçhuğisriun agaayyutikuaqtilaaqput. ⁷ Agaayyutigipsi savaaqunğitlusri pigiičhuamik. Qiniñlutqunğitçhikput nalaunjaniluta. Aglaan savaağiraksrağigiksiki nalaunjaruaq, inuqtuutigaluaqmatun ilirugutunñiñ. ⁸ Takku akilliğiqsunğitçhikput ilumutuuruq aglaan savahñiaqtugut pisigiplugu ilumutuuruq. ⁹ Quviasrugaqtugut sayaitñapta aasriñ sanñisi’apsi. İniqsruutigipsi nalaunjasripkatqiliksraqsigun agaayyutikuağipsigun. ¹⁰ Taatnaqluna aglakkitka tamatkua nayuutingitiñama ilipsitiñi. Utlautianikkuma suammatisrunğitlusri atuqapku sanñiçutiqağiq Agaayyutim qaisana uvanñun. Taavrumuuna sanñiçutiqağikun makitatqugipsi, piyaqquqtağunğitçhisi taavrumuuna. ¹¹ Aniçatiumaan, aqulliuplugu, uvvatuq Agaayyutim maliğuağlisi. İhuaqsruğlugich piçutisri kamagilugillu pitchuksaagutitka, anigutulusri avatmun qiniñiñnaqutilusri lu, Agaayyutimli piçpaksriruam uvaptiknik qiniñiñnaqatçhichiruam lu nayuğumagaasri. ¹² Pağlatisritçhi avatmun kunigutmik ipqitçhuakun piçpakkutihikun. ¹³ Agaayyutim iñupayaanñi nayaanjanik tuyuğaaasri. ¹⁴ Uvvatuq İhuaqtrisaan Atanğuram Jesus Christ-ñum, suli piçpaksrihan Agaayyutim, suli piçqatauhkan İpçitçhuam İrrutçhim nayuğlisi.

Paul-ŋum Tuyuutai Galatia-ġmiunun

¹ Uvaŋa Paul. Uqqiraqtaunġitchuŋa iŋuich pisulhatigun. Aglaan Agaayyutim Aapauruam anjikkakanan Jesus Christ tuqunaruaniŋ piksraqtaaġigaanġa tuyuġipluŋa uqqiraqtautqupluŋa. ² Aglaktuŋa taavrumiŋa tuyuutmik ukpiqtuanjuruapayaanun Galatia-mi. Ukpiqtuanjuruat aniqatit uvani tuyuqmiut nayaanjanik. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ atannapta ihuaqqutillanġiaġlisi suli tutqiksillusi. ⁴ Jesus qaitchuq inmiŋik piqutigiplugich killuqsautivut annautisukhuta marrumakŋa pigiitchuamiŋ iŋuunialiptikniŋ maligutlugu pisulha Agaayyutim Aapagikkapta. ⁵ Taatnamik Agaayyun kamagilakput taimuŋa. Amen.

Tusraayugaaġiksuaq Atautchiġiŋauruq

⁶ Uvaŋa kanjicsiŋiaġukkiga una, Suvaatatai ayaktiġniqisiun Jesus akuqtuinjanikapsi sivuani anniqsuqtiksrauplugu. Ihuuqqutirihġmigun tuqluġaasi piqatautquplusri ilaani Christ-kun, aglaan naalaġnirusi atlamun tusaayugaaġiksuaun. ⁷ Uvva, atlamik tusaayugaaġiksuaamik piitchuq! Aglaan ilanġisa iŋuich alapititkaasi atlanjuqtaġniaġlugu tusaayugaaġiksuaq Christ-kun. ⁸ Quliaqtuaġutigipsi tusaayugaaġiksuaamik nalaunjaruakun. Aglaan ilanġisa iŋuich uqautiġaasi atlanjuqġlugu. Uvaguut naagaqaa isaġulgum qilanmiŋ uqaġiguptigu atlanjuġlugu nalaunjanġitchuq. Agaayyutim piyaqquġligich quliaqtuaqtaut atlanjuqġlugu. ⁹ Uqautiġitqinġiaġiga uqautiġikkaga sivuani, Quliaqtuaqahiqput tusaayugaaġiksuaamik nalaunjaruakun akuqtukkaqsi, aglaan atlat iŋuich quliaqtuaġiġaat atlanjuqġlugu. Agaayyutim suksraunġiqsinniaġai taatnatchich iŋuich qanapak taimuŋa. ¹⁰ Quliaqtuaġikapku tusaayugaaġiksuaq quliaqtuatlaitchuŋa quyalisulhiŋiaġlugich iŋuich. Savaktauruŋa Christ-mi. Taatnaqġlugaasi iŋuich pisuqtillaaptun quyalisulhiŋiaġiga Agaayyun. Uvaŋa quyalitihġnianġitchuŋa iŋunjanik.

Qanuqġuni Paul-ŋum Uqqiraqtiguqtilaanġa

¹¹ Aniqatiumaan, ilitchuġitqugipsi uumiŋa, tusaayugaaġiksuaq quliaqtuaġikkaga iŋunjanġiŋitchuq. ¹² Atakkii akuqtunġitchiga iŋunjanġiŋ, naagaqaa kia-unniġiŋ ilisautiġitkaanġa, aglaan akuqtuġiga tusaayugaaġiksuaq Jesus Christ-ŋum sagviutipmanġa. ¹³ Tusaagiksi qanusiutilaaga iŋuk iŋuunjanġama Jew-nuruat ilitqusiatiġun. Pisuqtillaaptun nagliksaaqtitatka ukpiqtuanjuruat Agaayyutmun suli piyaqquġniaġlugich ilunjuktaitluŋa. ¹⁴ Kamaksritlukluŋa Jew-nuruat ilitqusiatiġnik iŋuġiaktuaniŋ iŋuunjanġiŋ, piyummatigillapiaġlugu ilitqusiatiġ sivulliapta. ¹⁵ Agaayyutim ihuaqqutirihġmigun piksraqtaaġigaanġa savautitqupluni inaluaqtitnaŋa. ¹⁶ Nakuunasugigaa sagviġiksrani iġniġmiŋik uvamun quliaqtuaġitquplugu tusaayugaaġiksuaq Jesus-mik Jew-nunġitchuanun. Taatnaqġluna ikayuqtisiunġitchuŋa iŋunjanġiŋ. ¹⁷ Jerusalem-munġitchuŋa taapkunġa uqqiraqtaunjanikuanun sivumni aglaan qilamiksruallapiaġluŋa Arabia-muktunġa. Kinjuagunaasii utiligitchuŋa Damascus-mun.

¹⁸ Jerusalem-muktunġa pinasut ukiut aquatigun qinġiaġlugu Peter nayuutipluŋaasi iŋuich ilaani akimiani uvluni. ¹⁹ Qiniġitkitka atlat uqqiraqtit kisan James, nukatchiaġikkanġa Atanguruam. ²⁰ Aglaatka sagluuqtuanġitchu. Sivugaani Agaayyutim uqaqtunġa ilumutuuruamik.

21 Kinjuağun Syria-muktunja Cilicia-munlu. 22 Ukpiqtuanjuruat Judea-mi ilisimanjitkaatnja kigiñapkun. 23 Ilinjisa tusaahhiñağaatnja itna, “Taamna iñuk nagliksaaqtiitigikkaqput sivuani piyaqquğniaqługulu ukpiqqutvut aglaan pakma quliaqtuağiliutinigaa ukpiqqun inmiñik.” 24 Aasiin ilinjisa nangagaat Agaayyun piquitigiplunja.

2

Paul-ñum Akuqtukkauħa Atlanun Uqqiraqtinun

1 Aquatigun akimaiguutailat ukiut Jerusalem-mun utilgitchunja piqasiqlunja Barnabas-mik, suli aullautriplunja Titus-mik. 2 Aullaqtunja Agaayyutim aullatqiqupmanja. Sivulliuqtauruat ukpiqtuanjuruani suksraagitñitqungitkitka quliaqtuağianikkamnik suli quliaqtuağiniakkamnik. Taatnamik iłitchuğipkağitka tusaayugaagiksuumik quliaqtuağikkamnik katimmatillakmatnja. 3 Kia-unniin nunuriñianjitkaa tuvaaqatiga Titus nalunaitjutchiquługu Jew-ñunjitkaluaqtitlugu. 4 Iłanjisa ukpiqs-rinñuaqtit Titus taatnaqunigaa. Iłaliutiniqsut nalunautchiplutinñi naipiqtuğniaħhiñaqhuta. Iłitchuğisukkaat patchisaiñiqput Jesus Christ-kun Jew-ñuruat maligutaksrañitñi. Aasiin savaktaagrugiliutitqiuğaatigut Moses-ñum maligutaksrañiun. 5 Taatnaqugaluqtitluta malinñuğutingitchugut takku iñuuniaquplusi maligullugu ilumutun tusaayugaagiksuaq. 6 Tamatkua kamagikkauplutinñi sivulliuqtauruat ilarağainjitchut sumik quliaqtuağikkamnun. Taamna nipliuttutigitigiga atakkii uvamnun taapkuva sivulliuqtauruat itmiñi atlatan iñuktutin. Sivugaani Agaayyutim kiñauñiñi nakuutluñitichuq atlaninñi iñunñi. 7 Aglaali iłitchuğigaa Agaayyutim unvanalu Peterlu quliaqtuaquliqpuq tusaayugaagiksuumik, uvanja Jew-ñunjitchanun aasiili Peter Jew-ñuruanun. 8 Agaayyutim Peter uqqiraqtiguqtitkaa Jew-ñuruanun, suli uqqiraqtiguqtitlunja Jew-ñunjitchanun. 9 James-lu Peter-lu suli John, kamagikkauplutinñi sivulliuqtauruat, iłitchuğigaa Agaayyutim qaitchiħa uvamnun uumiñja savaaqaliğmik. Akuqtuqħunuk ilaligaatiguk uvanalu Barnabas-lu. Tarra anjigitirugut quliaqtuatlasiplunuk tusaayugaagiksuumik Jew-ñunjitchanun aasiili ilinñich Jew-ñuruanun. 10 Inñiħhiñagñiqsūt itqagitquplugich inuqsraqhutinñi ukpiqsriuat Jerusalem-mi, taatna taamna piyumatigisuugaluakkağa atuumatquplugu.

Paul-ñum Natqiksruğaa Peter Antioch-mi

11 Aquagun Peter Antioch-mukman akililiğiga iñugiaktuat ukpiqsriuat takkuatni atakkii killukuagñiqsuq. 12 Itnauvva Peter killukuqtuq. Peter Antioch-mun aggianikman niğiqatausugaluağniqsuaq ukpiqsriuranuplutinñi Jew-ñunjitchanuani. Aglaan ilanñich James-kuayaat tikitmata Peter-m iqsigiliutinigai iñuich isumaqatquaat iñunñun nalunaitmiutchiğugıugich. Taatnamik Peter piğniqsuq inmiñik Jew-ñunjitchanuñi niğiqatiginaiğugıllı. 13 Atlas Jew-ñuplutinñi ukpiqsriuat ilaliutiniqsut Peter-mun niğiqatunaiğuhutinñi Jew-ñunjitchanuani taimmaasriinñi ukpinñuaqtiğuhutinñi. Unniin Barnabas malinñuğutipmiñiqsuq Peter-mun. 14 Iłitchuğikapku iñuuniañiħat tuvraqługu ilumutuuruñja tusaayugaagiksuum uqautigiga Peter sivuğaatni iluqanjisa, “Jew-ñugaluqtitin aglaan iñuuniaqtutinñi Jew-ñunjitchuatun. Suvaatami nunurivigich Jew-ñunjitchuat maligutचितquplugich Jew-ñuruat atuiħhatnik?”

Jew-ñuruatlu Jew-ñunğitchuatlu Anniqsuqtaurat Ukpiqsriħikun

15 Ilumutuullapiaqtuq Jew-ñupluta animaiqput, makunatitunñi laaq Jew-ñunjitchuatun killuqsagtutin. 16 Agaayyutim nalaunñasripkagumiñaitkaatigut

inmiñi tupiksriñhiñagupta maligutaksramik, aglaan nalaunnasripkañniagaatigut ukpiqsrigupta Jesus Christ-mik kisanik. Taamna nalupqinaigigikput. Taatnaqhuta ukpiqsigikputtuuq Jesus Christ, aasiñ ukpiqsrñhiñagupta Jesus Christ-mik Agaayyutim nalaunnasripkañniagaatigut. Agaayyutim nalaunnasripkañniagaatigut kiñapayaaq nalaunnasuktuaq Agaayyutmi tupiksriñhiñahagan maligutaksramik. ¹⁷ Isummatigilakput una, tunjavigiguptigu Christ ilaanun nalaunnasripkaquluta sivuğaani Agaayyutim, ilitchugiraupmiugut killuqsaqtaunipluta atriplugich iluqaisa Jew-nunitchuat. Taamna qiniqtitpa Christ-tuuq killuqsaqtauniplugu? Naagapiagataq, taamna ilumutuunitchuq. ¹⁸ Aglaan una ilumutuuruq, uqautigiqqaagapku maligutaksraq iñuanjñiñiplugu aasiñ aquagun uqautigitqilgitlugu nakuuniplugu, taatnaqama navguirigüqtuña. ¹⁹ Atakkii maligutaksrakun tuqunaruña maligutaksramun. Pakma iñuutlasirunja Agaayyutim iñuutqutaagun. Christ-mi kikiaktuutiqatauruatun piñña. ²⁰ Taatnamik uvanjaungiqsuq iñuuruuq, aglaan pakma Christ iñuuruq uvamni. Iñuullamni timipkun iñuullapiaqtuña ukpiqsrñhiñapkun Iğñinjanik Agaayyutim. Piqpagigaanja sulii qaitchipluni iñuuhigmiñik piqutigipluña. ²¹ Ayanjtkiga Agaayyutim iluaqqutriñha. Iñuk nalaunnasriñhiñagupta Agaayyutmi tupiksriñhiñahagimigun maligutaksramik, Christ-nun tuquñha inuqnanğitchuq.

3

Maligutaksrat naagaqaa Ukpiqsrñhi

¹ Galatia-ğmisi, kinnaurusii! Kia anatkuaqpasri? Quliaqtuağutigipsi nalupqinañhiñapiaglugu tuquñhagan Jesus Christ-nun sannigutami. ² Ilitchugisrukтуña uumñña ilipsitñiñ, akuqtuqpsisun Ipqitchuaq Irrusriq tupiksriñhiñagupta maligutaksramik? Naagga! Tusraagiksi tusraayugaagiksuaq ukpiqsiplugulu, taatnaqhusi akuqtuğiksi Ipqitchuaq Irrusriq. ³ Aullağniiqqaaglugu Agaayyutikuñhiñagupta Ipqitchuakun Irrutchikun, suvaata sivutnugukpisi pakma sanjñisigun? Taamna kinniqutaullapiaqtuq! ⁴ Nagliksaagutiqaqtusri pisigiplugu tusraayugaagiksuaq. Suilaamun itpat? Ukpiqsrñhiñagupta atugumiñaitpa? Taatniitlaitchuq! ⁵ Agaayyun qaitchiva ilipsitñun Ipqitchuamik Irrutchimik tupiksriñhiñagupta maligutaksratigun? Naagga! Agaayyutim qaitchigaasri Ipqitchuamik Irrutchimik savakhuni quvinqaqtuanik akunnapsitñi atakkii tusraakapsi tusraayugaagiksuaq ukpiqsrirursi.

⁶ Abraham-tuuq ukpiqsrñhiñagupta Agaayyutmik. Taatnaqħu Agaayyutim akuqtuğniğaa nalaunnaruagiplugu. ⁷ Taavrumuuna ilitchuğitlagiksi aullağvopiaqqtılaanaj Abraham-mik—iñuich ukpiqsriruat Agaayyutmik tunjavigiplugulu. Tamatkua aullağvigigaat Abraham. ⁸ Agaayyutim sivuniksriqutiginigaa aglausimaruat uqalhatigun nalaunnasripkañniaguniplugich iñuich ukpiqsrñhiñagupta. Taatnaqħu Agaayyutim quliaqtuağutiniğaa Abraham tusraayugaallautamik injilğan, itnaqħuni, “Iñupayaaq nanipayaaq ikayuusriaqagisiruq ilipkun.” ⁹ Abraham ukpiqsrñhiñagupta taavrumiñña. Taatnaqħuniñña ikayuusriaqagıtuq. Taatnatuntuuq tamatkua ukpiqsriruat Abraham-tun ikayuusriaqagisirur piqataulutinj ilaani.

¹⁰ Aglaan iluqatin iñuich niğugaqaqtuat nalaunnaruñrusrukħutin sivuğaani Agaayyutim tupiksriñhiñagimiktigun maligutaksramik nuyuağnaqtuami piyaqquğvinjmi ittu. Aglausimaruq Agaayyutim uqalħiñi itna, “Kiñapayaaq atuiñğitchuaq supayaamik aglausimaruñnik makpigaanñi maligutaksram piyaqqukkauğisiruq piqutigiplugu tupiksriñhiñi.”

11 Taamna nalupqinaitchuq kiñaunniiñ iñuk nalaunnasripkağumiñaitchuq sivuğani Agaayyutim tupiksriłunipsuuq maligutaksramik, takku uqautikkaurugut Agaayyutim uqalhiñi, itna, “Iñuk nalaunnaruq sivuğani Agaayyutim iñuugisiruq ukpiqsriłikun.” 12 Aglaan iñuk tupiksriuruq maligutaksramik [Moses-ñum qaisanjamik] tunñaviqangitchuq ukpiqqutmik. Takku aglausimaruq Agaayyutim uqalhani itna, “Iñuk tupiksriuruq maligutaksram iniqsruağipayaakkanjanik iñuugisiruq.” 13 Tupigiyumiñaitkaptigu maligutaksrapayaaq Agaayyutim patchisigigaatigut tuqqutqupluta, aglaan Christ-ñum tasuğaatigut Agaayyutim atanniñhaniñ inanñiutitigimigun uvaptiknun. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhiñi itna, “Iñuk naktitauruq napaaqtumun taamna taiyuaniñuutitchiuruq.” 14 Taatnaqługu Jesus Christ-kun taamna ikayuusiaq tikiuaniqsuq Jew-ñunñitchuapayaanon Agaayyutim akiqsruutigikkaña Abraham-mun. Iñupayaaq tunñaviqalhiñiaqtauq Christ-mik akuqtuigisiruq Ipqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim akiqsruutigikkañanik.

Maligutaksratlu Akiqsruutaalu Agaayyutim

15 Aniqatiuimaan, uvva urrakusraun iñunmikñaqtaq, iññuk akiqsruutipmaknik aglautiplutik suli nalupqinaiyusriqługu avatmun, nalliaknikunniñ suksraağumiñaitchaa taamna inillaksimaaniktuq sivunniğun naagaqaa atlanñuğumiñaitługu. 16 Agaayyun akiqsruutiqağniqsuq Abraham-mun kinjuvianñunlu. Agaayyun nipliñgitchuq itna, “Kinjuvianun” iñugiaktuanun, aglaan nipliqsuq, “Kinjuviapnun” atausriuruamun. Taamna atausriq Christ ittuq. 17 Una itnautigikkaga, Agaayyutim maligutaksraña qaisauruq 430 ukiut pianikmata nalupqinaiñiqaaqtitługu akiqsruutaa Abraham-mun. Agaayyutim sivunniğutaa Abraham-mun nalupqinaiyusiqaaqtitługu suksraakkauyumiñaitchuq, atrilugu iñuum anjigutaa nalupqinaiyaqsimaruaq suksraakkauyumiñaitmatun. 18 Uvva Agaayyutim aatchuğniapaatigut akiqsruutigikkañanik tupiksriłhiñiağupta maligutaksramik? Qañaa, taatniñgitchuq! Agaayyutim aatchuutiginigaa ikayuusiaq Abraham-mun inillaksimaaniktuakun akiqsruutimigun.

19 Supayaaq tunñaviqaqpan ukpiqsriłimun, suvaata maligutaksraqaqpisa? Maligutaksraq iłłatauniqsuq aquagun tikkuagutitquplugich iñuich navguisaatnik maligutaksramik. Maligutaksraña Moses-ñum iñuich maligutaksrağigaat agğiñiañhanunaglaan kinjuvianñuruam akiqsruutauruam. Israğulğich qaiññigaat maligutaksraq akunniğutauruamun, aasriili tikiutinigaa iñunñun. 20 Aglaan akunniğutauruq inuqnanğitchuq atausriłhiñiaq iñuk itman. Aasriñ Agaayyun atausriuruq taamna.

Suvaata Maligutaksraqaqpaa?

21 Uvvaasriñ maligutaksraq akitñaummatiniqpa akiqsruutaiñun Agaayyutim? Taatniñgipiaqtuq! Tarra maligutaksram qaitchitłaniqpagich iñuich iñuugimik, ilumun nalaunnatlanayaqtugut Agaayyutim sivuğani maligutichitłaptigun taavrumiña maligutaksramik. 22 Aglaan taatniñgitchuq. Agaayyutim uqalhan uqautinigaa iñupayaaq tigutaanñunilugun killuqsautmi. Agaayyun aatchuğunñiqsuq akiqsruutigikkamiñik iñunñun piqutigiplugich ukpiqsriłhatigun Jesus Christ-mik. Aatchuutigisunñigaa tamatkunña tunñaviqaqtuanun ilaanuñhiñaq.

23 Taamna ukpiqqun tikthaluaqñagu tigutaaginigaatigut maligutaksram. Patchisaiqsimaitchugut ukpiqqutim tikiññiañhanunaglaan. 24 Maligutaksram ataniginigaatigut agğiñiañhanunaglaan Christ-ñum. Tarra Christ agğiqman tunñaviqaiqsigikput Christ anniqsuqupluta killuqsautiptikniñ.

Taatnaqlu Agaayyutim akuqtugaatigut nalaunnasripluta ukpiqsrihaptigun Christ-mik. ²⁵ Aasriiñ pakmapak ukpigumiñaqsikapta Christ-mik ataniqanaiqsugut maligutaksramik. ²⁶ Taatnamik igniñgiliutigaasri Agaayyutim tunjavigikapsiun Christ Jesus ukpiqsrihpsigun. ²⁷ Iluqasri paptaakkaukapsi atausriñnuqataurusri Christ-mi, atiplusri Christ-mik liilaa. ²⁸ Atlagiinaiqsut Jew-nuruatlu Greek-nuruatlu, savaktaagruiļu patchisaitchuatlu, anutitlu aḡnatlu. Iluqasri atausriñnuqataurusri Christ Jesus-mi. ²⁹ Taatnamik, piginiqasri Christ-ñum Abraham-ñum kinjuviaḡipmigaasri, sulipsuuq piññaaktaḡiniaqmigiksi Agaayyutim akiqsruutigikkana.

4

¹ Ilallaglagu uumiña itna, igniñq paitchaktaaksrautilik ililgaanunḡaḡmiñi atlakaunḡitchuq savaktaagruiḡmiñi, iñuqaḡalanḡnaisa suurat inḡmiñun. ² Ililgaanunḡaḡmiñi ḡaunaksriqaqtuq anjalatiqahuniļu tikiññiahanunaglaan piviksram aapañan inillakkaña. ³ Taatnatuntuuq uvagut. Ililgaanunḡapta siḡam anjalarrutaisa anjalatmigaatigut piḡuḡaluaqata. ⁴ Aglaan pivik inillaksimaruaq tikitman, Agaayyutim tuyuḡigaa igniḡikkani. Christ animaruuq aḡnakun maligutaksrakuaquplugu. ⁵ Agaayyutim tuyuḡigaa tasuḡukḡgich anjalatittuat maligutaksramun, atakkii Agaayyutim igniḡitqugaatigut ilaanun. ⁶ Ilumun Agaayyutim igniḡigaaasri. Taatnaqlu Agaayyutim tuyuḡiniḡaa Irrusria Igniḡmi uummatiptiknun, taamnaasriñ tuḡuḡhuni, “Abba, Aapañ.” ⁷ Taatnaḡutin Agaayyutim pisuḡhagun savaktaagruiḡiqsutin, aglaan Agaayyutim igniḡigaatin, aasiñ igniḡiniqpatin tarra paitchaktaaksrautiliḡuḡniqsutin.

Paul-ñum Isrumaaluutiginiḡai Galatia-ḡmiut

⁸ Inilḡaan ilitchuqsrigaluaqasri Agaayyutmik savaktaagruiḡurusri tamatkununa ilitḡusriñun agaayyutaunḡitchuanun. ⁹ Aglaan ilitchuḡigiksi Agaayyun — naagaavva ilumun Agaayyutim ilisimagaasri—suvaatami utiḡukpisi sayaitlutin atuḡumiñaitlutinlu anjalarrutaiñun siḡam? Savaktaagruiḡuḡigukpisi tamatkununa tigutaanulusri? ¹⁰ Qaunaksruḡisi uvlut, tatqich, ukiutlu suraḡaḡviich! ¹¹ Naviasruutigipsi savakhiñḡasrugaluña piḡlaamun.

¹² Aniqatiuamaan, iniqsruḡipsi uvaptun ilitquplusri, [amiami niḡiḡaqaqasri anniqsuḡiaksrapsitñik tupiksrihpsigun maligutaksramik,] atakkii ilinaruña ilipsisun, [amiami tiliñḡitchipsi maligutachiqplusri Jew-nuruat maligutaksrañitñik]. Inḡaḡma ilipsitñi pimaḡḡuktanḡitchipsitña. Suvaatami pimaḡḡuktaḡukpisiñña pakma? ¹³ Itḡaḡinḡitpisiññami atniḡñaiḡa piḡuirrutiqaqaluña quliaqtuaqama tusraayugaḡiksuamak ilipsitñun sivulligmi? ¹⁴ Atniḡñautiga itkalanḡaan uuktuḡutauruatun ilipsitñun iñuḡlaḡinḡitchipsitña naḡḡuḡinḡitluñalu, aglaan akuqtuḡipsitña israḡulḡatun Agaayyutim, naagaunniñ Christ Jesus-tun. ¹⁵ Taimani qanutun quviasuktigivisi! Piyumiñḡniḡupsu iraiḡayaqtusri aasriñ iriliutilugik uvañnun. Itḡallagaḡigiga. Suvaata isrummatigivisiñña atanḡuḡluḡu pakma? ¹⁶ Pakma uumiksriḡiḡuḡniḡipik ilipsitñun uḡautikapsi ilumutuuruamak? ¹⁷ Tamatkua atlat iñuich maliguaqtigiliutisukkaasri, aglaan taamna nakuunḡitchuq. Tamatkua akililḡiqsuḡaasri uvamnñik maliquplutin ilinḡich kisimñ. ¹⁸ Nakuugaluaqtuq isrummatigillautaḡaitñi aglaan kisan ikayuutaukpan. Taamna nakuuruḡ ataramik, nayuutillaamiññiñauḡillaq ilipsitñi. ¹⁹ Ililgaanuruasri! Isrumaaluutigillaḡiaḡipsi igniḡisuktuatun nanirrutiqaqmatun. Kipiḡniḡutun ilumun Christ-ñum Irrusria naamasitquplugu ilipsitñi. ²⁰ Uvvatuq

nayuutilaŋa ilipsitni pakma atlanŋuɣlugulu uqausriɣa ilipsitnun. Qanuqsausiupiallaktunja ikayuutauniksrapkun ilipsitnun.

Atrikusaun Hagar-kunlu Sarah-kunlu

²¹ Ilasri aŋalatitqiguktut maligutaksramun. Uqautisritnja, tusraatlaitpisiun sumik Agaayyutim uqaqtilaana maligutaksram makpigaanani? ²² Aglausimaruq Abraham malgunnik igniqaŋniplugu, ilaqataa savaktaagrurukun agnakun aasrii ilaqataa patchisaitchuakun agnakun. ²³ Igninja savaktaagrurukun agnakun aniruq inuich piquisriatigun. Aglaan igninja patchisaitchuakun agnakun aniruq Agaayyutim akiqsruutaagun. ²⁴ Taapkuŋniŋa atrikusautiqagtunja. Tarra taapkuak agnak ittuk malguktun sivunniugutauruaktun. Atausriq sivunniugutauruq maligutaksrauruq Agaayyutim qaisana iggigmiŋ atlinmiŋ Sinai-mik. Inuich inuuruat taavrumuuna sivunniugutauruakun ittut savaktaagruatitun. Aasrii agnaq atilik Hagar-mik taamna sivunniugutauruatuun ittuq. ²⁵ Taamna Hagar ittuq iggisun Sinai-tun Arabia-mi ituatuun. Hagar atriqaqmiuq marrumiŋa nunaqqimik Jerusalem-mik. Taavrumatun inuich savaktaagruurut atakkii aŋalatitlutin maligutaksramun. ²⁶ Iglua sivunniugutauruq patchisailaahuruq Agaayyutim qaisana Christ-kun. Aasrii agnaq atilik Sarah-mik taamna sivunniugutauruatuun ittuq. Taamna Sarah atriqaqmiuq Jerusalem-mik qilaŋmiittuamik aakaupluni iluqaptikni. Taavrumuuna inuich patchisaitchut atakkii aŋalatitlutin Christ-mun. ²⁷ Takku aglausimaruq Agaayyutim uqalhani:

“Quviasrugiŋ agnaaq qitunɣitlaitchuatin!

Atugiŋ quvianakun nipitusilutin,

igniŋsuktuum atniŋnanjanik iglutunɣitchuatin!

Atakkii agnaq suksraakkauruq qitunɣaqatlunjaqtuq

taavrumaknja ilaqatiqaqtuamiŋ.”

Isaiah 54:1

²⁸ Aniqatiumaan, pakma aŋalatinaiqsusri maligutaksramun. Iilgaagiliutigaasri Agaayyutim Isaac-tuntuuq piquitigiplugu Agaayyutim akiqsruutaa.

²⁹ Aglaan inilgaan igniq aniruq pisulhatigun inuich piyuaqigignisuuq ignigmik aniruamik Agaayyutim Irrutchigmigunlu pisulhagunlu. Pakmanunaglaan taatnatunsuli ittuq. ³⁰ Sumik Agaayyutim uqalha uqaqqa? “Aullaqtirruŋ savaktaagruk agnaq igninalu, takku savaktaagruum agnam igninja paitchaktaaqatauruksraungitchuq igninani patchisaitchuam agnam.”

³¹ Taatnaqhuta, aniqatiumaan, iilgaagingitchaatigut savaktaagruum agnam, aglaan pigigaatigut patchisaitchuam agnam.

5

¹ Christ-njum patchisaikkagigaatigut. Taatnaɣusri makitavigisriun payanaigusri inuk patchisaiqsimaruatun, savaktaagrugiliutitqinŋiaqasri maligutaksramun!

Inuuniaɣitchi Atanɣiqsimaruatun

² Naalaŋnisitchi! Uvaŋa Paul ilitchuɣitqugipsi uumiŋa: nalunaitnutchiqsitkupsi Jew-nuruatun nalaunŋapkaŋniagaŋagalusri sivuɣaani Agaayyutim, Christ-mun anniqsuqtinigniqsusri. ³ Kilitqilgitchiga kisupayaaq inuk nalunaitnutchiqsittuq: Taamna inuk tupiksriurksrauruq iluqaitnik maligutaksranik. ⁴ Nalaunŋasipkaqtausukkupsi Agaayyutim sivuɣaani tupiksriipsigun maligutaksramik, tammaigiksi Christ anniqsuutri suli piinjanikhusri ihuaqquataaniŋ Agaayyutim. ⁵ Aglaan uvagut, niɣiugaɣigikput Agaayyutmun nalaunŋasripkagisihiqput inmiŋi ukpiqsrihiptigun. Taamna

utaqqigikput ikayuutaagun Ipqitchuam Irrutchim uvaptikni ittuakun. ⁶ Tunnavigikaptigu Jesus Christ kisian iñuum nalunaitmiutaqalhalu naagaqaa nalunaitmiutaihalu suutaungitchuq, aglaan ukpiqsriñiq savaaqaqtuaq piqpaksriñikun.

⁷ Pillautagaluqaqtusri tupiksriplusri ilumutuuruamik. Kia nutqaqtitpasri agaayyutikuagialipsisñi? ⁸ Aglaan nalupqinaitchuq Agaayyutim tuqhuqtigikkapsi nutqaqtingitkaasri. ⁹ Qaunatqiañiglugu ilisauttun naalagnikkaqsi, takku itnaqsamaruq “Mikiruuram puvlaksautim puvlagataqtittagigaa iluqaan qaqqiaksraq.” ¹⁰ Nalupqisuutingingitchiga Atanikun isrumatiqañiaqtilaaqsi uvaptun isrumatiqapmatun. Agaayyutim anasiñjuqsagniaqaa iñuk avatvaqtichiruaq ilipsisñik, kisuugisikpan. ¹¹ Aniqatiumaan! Suvaata Jew-nuruat piyuaqgugaapatña? Quliaqtuañingigigaa iñuum nalunaitnutchiruksrauha. Taamna ilumun inniqpan ihuiliugutiqaqayaitchuñña iñuñnik quliaqtuaqama Christ-ñum tuquñhanik sannigutami. ¹² Uvvatuq tamatkua akatchiruat ilipsisñik igruiglich inmiknik.

¹³ Aniqatiumaan, Agaayyutim patchisañgaasri. Taatnamik killuliqitqinñiaqasri kanjgruaqtapsigun, aglaan piqpakutilikun savautilusri avatmun. ¹⁴ Tarra kamagigiksi iluqaan Agaayyutim maligutaksraña iñuukapsi uumuuna, “Piqpapiyumagin iñuuniaqatin iliptun ililugu.” ¹⁵ Aglaan atniagutigupsi pisaanñatiaqsilusriñu avatmun, qaunatqiañigigitchil! Piyaaquqtautiniaqtusri avatmun taatna pigupsi.

Savaaña Ipqitchuam Irrutchim Naagaqaa Savaaña Kanjgruaqtam

¹⁶ Uumiña uqautigipsi, Ipqitchuamun Irrutchimun aňalatitchiñu iñuñiqsi. Taatnaqupsi malinjuqutiñuñiaichusri kipiñniugutaiñun kanjgruaqtam. ¹⁷ Takku kanjgruaqtam kipiñniugutai akitñuammatirut kipiñniugutaiñun Ipqitchuam Irrutchim, sulii kipiñniugutai Ipqitchuam Irrutchim akitñuammatirut kipiñniugutaiñun kanjgruaqtam. Taapkuak igluliugutiruk avatmun. Taatnamik patchisañgitchusri pitlañiguch sut pisukkaluakkasri. ¹⁸ Aglaan Ipqitchuamun Irrutchimun aňalatiñnapsi, aňalatiqanñiqsursi maligutaksramik. ¹⁹ Kanjgruaqtam malinjuqatitkaatigut sayuñañimun ilaqtiaqagaluagumi, atlatuñimun ilaqtaitkaluagumiñu, qaayuñañimunlu, aňalalguñimunlu uvaptiknik, ²⁰ putqatañimunlu aanguanun, aňatkuñimunlu, uumikkutitñimunlu, sanmisilñimunlu, siqñiatuñimunlu, qatmiksaañimunlu, uqavaağuuñimunlu, avgumañimunlu, inmikuağutmunlu, ²¹ piñatuliñimunlu, iñuaqtuliñimunlu, imiliguñimunlu, pivaañautigiplugu quviasruñiañimunlu sulii atlanik taatnatun ittuñun. Uqautianikkaluqumigigipsi sivuani, aasriñ kilikkipsi pakma, itna, tamatkua taatna piruat itkumiñaitchut Agaayyutim añaayyutaani. ²² Aglaali Ipqitchuam Irrutchim piqpaksripkagaatigut quviatchağuiñimiglu, tutqiuñimiglu, manimilgutmiñimiglu, ihuaquqtriñimiglu, nakuñimiglu, tuniqsimmatriñimiglu, ²³ piisaanğiliñimiglu sulii aňalataalguñimik inmun. Iñuk iñuuruuq tamatkunuuna taluqsrağumiñaitchuq maligutaksramik. ²⁴ Aasriñ tamatkua Christ-mun pigiliutipkaqtuat kikiaktuutiniñaat kanjgruaqtaq pisugruağutituummaan kipiñniugutituummaanlu. ²⁵ Iñuuniağvigiguptigu Ipqitchuq Irrusriq, ki aňalatiña Ipqitchuamun Irrutchimun. ²⁶ Kamanagniluta isrumaruksraungitchugut uvaptiknun, qinnaguksaagutingiguta avatmun siqñakkutingigutalu.

6

Ikayuutititchi Avatmun

1 Aniqatiumaan! Iłaksi anjuraukpan killukuałikun ilipsi anjalattituani Ipqitчуamun Irrutchimun utiqtitaksragigiksi taamna ińuk piisaangilikun. Aglaan qaunagilusri ilipsitńun, atakkii aniqusraaqtitpiaqmıusri. 2 Ikayuutititichi avatmun sakiqniulıgmun ilıgupsi, akiyautilusri avatmun uqumailıugutipsıgun. Taatnağupsi tupigillapiagńiağigiksi malıgutaksraq Christ-ńum qaisańa. 3 Kifapayaaq ińuk isrumagumi nakuutlunıłuni atlanıń, suungıńnağmi, kinnillapiaqtuq inımińun. 4 Ińullaa naıpiqtuğlı inımińun Agaayyutim sivuğaani surağalı nakuupmagaan. Suragalı nakuunıqpan isrumakkutıgillautagńiaqtuq inımińik. Kamasraagumińaitchuğaasriń nakuutlunıłuni atlanıń. 5 Atakkii ińullaa isıvgıkkauńiaqtuq ińuunialıgmıgun.

6 Ińuk ilısautekkauraaq Agaayyutim uqalıhińik qaitchiruksraupmiuq ilısautrıuamun suurağmińiń. 7 Ukpiqsaaqasri, kia-unńiń Agaayyun mitautıgıyumińaitchaa, atakkii ińuk akuqtuińiaqtuq taatnatun aatchuılgımsun, atrıługu nunalıqiri katitchińiaqtuq qanutchińik nautchiıkkagımińik. 8 Taatnamik ińuk tunńaviqağumi inımińun akuqtuińiaqtuq piyaqqułıgmik isruıtчуamık, aglaan ińuk anjalatıqağumi Ipqitчуamun Irrutchimun akuqtuińiaqtuq ińuulıgmik isruıtчуamık. 9 Aasrii mınguutailakput nakuurualıqıliq, takku qapıńaitchupta Agaayyutim akilıiviksrańani akuqtuińiaqtugut. 10 Taatnağhuta, pivıksraqaqtılaaptıktun ikayuğlavut ińupayaat, suvaluk tamatkua ukpiqsraqataurat.

Aqullıich Kilıktuutıtu Pağlatıtu

11 Takkua, aglaıch aglaatka anıpiaqtut. Taatnağlugu ilıtchuğıtlasrıgısi uvamnun aglaağıtılaanıtıńik. 12 Ińuıgıaktuat Jew-ńuplutıń ukpiqsrıruat isrumatqugaasri nalaunńanıłutıń tupıgıkamıtrun malıgutaksraq. Aglaan nuyuağńıqsut piyuaqsıuniagıasrugalıń malıkkunıń Christ-mik kikiaktuutıkkauruamık. Taatnağhutıń nunurıgaasri nalunaitńutちiquplıusri. 13 Nalunaitńutちıqurruat malıngıtmıgaat malıgutaksraq. Naagauvva kımmutıgıgaat nalunaitńutちıksraqı kamasraağutıgıńıağuklugu nalunaitńutana timıpsı. 14 Aglaan uqavıgaagutıqaqtunı kısıanik sannıgutaagun Atannapta Jesus Christ-ńum. Christ-ńum tuqułhagun kikiaktuutrıvıńmi kanıgruaqtaq tuqunaruq uvamı, sulı pakma kanıgruaqtam anjalatıaqlunı. 15 Tunńavigıkapıtu Christ Jesus kısıan ińuum nalunaitmiutaqalıhalu naagaqaa nalunaitmiutalıhalu suutaungıtчуq, aglaan ińuum annıqsuqsımałha nutaamun ińuulıgmun Christ-kun. 16 Iluqağmıń anjalataurat taavrumuuna nutaakun Agaayyutim piksraqtaagıgai tamatkua ińuıch, Israel-aagmıupıağugıch. Tamatkua Agaayyutim qıńıuıńıńalı ilunńuktanılu pigıgaat.

17 Uvakıanıńaglaan kia-unńiń ińuum pımaqłıutıtıqıńıllıńa, takku qılğut timımnı qıńıqtıkaat savaktaagruuplunı Atanıgmun Jesus-mun.

18 Anıqatiumaan, iluqaqutrısaan Atannapta Jesus Christ-ńum nayugumagaasri. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Ephesus-miunun

¹ Uvaŋa Paul, uqƣiraqtigigaanŋa Jesus Christ-ŋum pisulhagun Agaayyutim. Tuyuƣigitka ukua tuyuutit iŋuiŋun Agaayyutim Ephesus-mi tuniqsimaruunun Christ Jesus-kun. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iħuaqquutilanŋiaŋlisi suli tutƣiksillusi.

Quviasaaƣusiat Christ-miñ

³ Quyalakput Agaayyun Aapaŋa Atannapta Jesus Christ-ŋum, qaitchirigikkaqput Christ-kun iluqaitniik ikayuutiniik pakmakŋaqtauruanik. ⁴ Agaayyutim piksraqtaagigaatigut Christ-kun sivuani imma iŋiqsigaluaqani nunamik. Piƣpaksriħigmigun piksraqtaagigaatigut ipƣitqupluta patchi-saillutalu sivuƣagmiñi. ⁵ Agaayyutim sivunniutumagaa tiguagukhuta iŋmiñun tumigilugu Jesus Christ, sivunniutumaplugu pisuħigmigun. ⁶ Nangaglakput Agaayyun atakkii iħuaqqutriħiqsuq uvaptiknik piƣpagipluta Iğniħigmigun piƣpagikkağmigun. ⁷ Christ-ŋum tasuğniğaatigut Agaayyutmun maƣipkağamiuŋ auni tuqquitipluta, suli Agaayyutim natƣigutigaatigut killuqsautiptiknik uuktuğnağumiñaitchuakun iħuaqqutriħigmigun. ⁸ Taatnağami atqunallapiaq iħuaqqutriħiqsuq uvaptiknik. ⁹ Agaayyutim isrumatupiagataqtuam suli kanjısqımaplugich supayaat sagviğaa nalunaqtuag sivunniugutigikkani uvaptiknun. İlaan sivunniugutigikkana sivuani, Christ-ŋum tanjığaa pakmapak. ¹⁰ Agaayyutim sivunniutumagaa, piviksraq nalautitpan, iŋiqtapayaat ƣılanmiñu nunamiñu atautchimuquplugich Christ-mi Atanguruami supayaami. ¹¹ Christ-kun piksraqtaanurugut paitchaktuksraupluta akiqsruutigikkaŋanik. Atakkii Agaayyun savaağagatuq supayaamik malığutlugu sivunniutigikkağmigun. ¹² Sivullığigaatigut iŋuich niğıuagaqatuat Christ-mik. Piƣsraqtaanurugut nangaitqupluta Agaayyutim kamananħanik iŋuuniaħaptıgun. ¹³ İlipsipsuuq taatnatun pıruksraurusri, atakkii tusraagiksi ilumutuuruag tusraayugaagıksuaq anniqsuğıapsıgun. Ukpıgıanıkapsıuŋ uqalıq Christ-kun Agaayyutim nalupqınaığaa İpƣitchuakun İrrusriagun akiqsruutigikkağmigun iŋugiliutilaaqsi, iŋuktun nalunaitchımatun suurağmiñik iħisımanaqsıpağlugich piğitılaanjiñik. ¹⁴ Taamna İrrusriğıksuaq nalupqınaığıtauruq Agaayyutmun qaitchıgısılaanjanik akiqsruutigikkağmiñik uvaptiknun suli piğagıniaqtılaaptiknik taimanıgu supayaanik akiqsruutigikkaŋanıñik. Taatnağuta nangaglakput kamanagtuag Agaayyun.

Paul-ŋum Agaayutha

¹⁵ Tusraagıga ukpiqsriħısi Atanguruamik Jesus-mik piƣpaksriħısiñu iluqaitniik iŋuiñik Agaayyutim. ¹⁶ Taatnağluŋa nutqautingitchıga quyyatiğahıga iħıpsıtıniik, itğagıplısrı ataramik agaayukama. ¹⁷ İnjısrıquŋa Agaayyutaanun Atannapta Jesus Christ-ŋum, kamanagtuamun Aapamun. Uvvatuq ilaan isrumattuqtıllısi iħisimatlasrıluğulu suli kanjısqıtılasrıluğulu pisulħa. ¹⁸ İnjısrıquŋıuŋa ilaanun anjımaquplugich isummatısrı ƣıñıquplıgu ƣaumanğa, suli kanjısqıpaquplısrı niğıukkamik ilaan ƣaisanjanik uvaptiknun tuğtuutmigun suli iħitchuğıpaquplısrı inuŋaiħhanik kamanautim Agaayyutim iŋuiñi paitchaktaagıkkanatnik. ¹⁹ İnjısrıquŋıuŋa Agaayyutmun iħitchuğıpaquplısrı uuktuğnağumiñaitchuamik sanjıjanik ikayuqupluta ukpiqsrıruanurıuagut. ²⁰ Taavrumuuna kamanallapiaqtuakun sanjııagun Agaayyutim

anjipkagnigaa Christ tuquligmiñ, aquvitiitluguasriiñ ilaan taliqpiñmiñun qilañmi. ²¹ Agaayyutim Christ inillakkaa qaukiuplugu taapkununa anjalatchisiqapayaqtuanun sanñjaqqtuanunlu suli atanipayaanunlu. Kiñaunniñ sanñjaqatlukkumiñaitchuq Christ-miñ marrumani nunami naagaqaa taivrumani tikitchuksrami. ²² Agaayyutim Christ anjalatchipkaqaa supayaaniglu iñupayaaniglu nanipayaq. Suli Agaayyutim Christ qaukliguqtitkaa ukpiqtuanuruapayaanun, niaquq anjalatchikmatun timimik. ²³ Takku ukpiqsriuruapayaat Christ-ñum timigigai. Tamatkua naamapkaqaaat Christ-ñum timaa atakkii Christ-ñum naamapkaqai supayaat nanipayaq.

2

Tuquligmiñ Iñuuligmun

¹ Iluqasri tuqunaruatun iñuktun itkaluaqtusri atakkii tupiksritlailusri Agaayyutmik killuqsahusriñ. Taatnamik Agaayyutim iñuutqiksitkaasri ilaan Irrutchikun imma. ² Taimani ilipsi tupiksrigaluaqtuani pigiitchuamik anjalatchirrutimik silami, maliklugu iñuuniagusria nunam. Taatnasriq irrusrig pakma savaktuqsuli tamatkunani iñuñni tupiksriñgitchuani Agaayyutmik. ³ Taatnatun iluqata iñuuniagaluaqtuani kimmutigruañagun timipta, qyaliplugich pisukkanj timiptalu isrumaptalu. Atlatitun iñuktun tupiksriñgitchuait Agaayyutmik uvagut piyaquqñiaqaluqtuani qinnautaagun Agaayyutim. ⁴ Aglaan Agaayyutim ilunñuktanja kamañaqtuq suli piqpagillapiagñigaitigut. ⁵ Tuqunagaluaqtitluta killugmi iñuutqiksitkaatigut piqataupluta Christ-mi. Ihuuqutaagun anniqsukkaurusri. ⁶ Anitqiksitkaatigut tuqunaruaniñ piqataupluta Christ-mi suli aquppiqatautlasripluta irviani Christ Jesus-ñum qilañmi. ⁷ Taivrumani tikitchuksrami Agaayyutim qiniqitichukkaa uktuqñagumiñaitchuq iñuutqititkai uvaptiknun aasriñ ilisimanaqsisukkaa qanutun piqpaksrillapiqtilaani uvaptiknik Jesus Christ-kun. ⁸ Ihuuqutaagun anniqsukkaurusri tumigiplugu ukpiqsriñiq. Anniqsutlaitchusri ilipsitñik. Aatchuusriaqigiksi Agaayyutmiñ. ⁹ Kiñaunniñ annautriñhiñauñgumi inmiñnik savaallautaqaligmigun taamna iñuk uqavigaagutiqagayaqtuq. Aglaan annautraungitchusri savaallautaqalapsigun. ¹⁰ Agaayyutim nutaagutitkaatigut Christ Jesus-kun nakuurualiqitqupluta. Agaayyutim sivunniñgaa inilgaanimma iñuuruksraupluta taatna.

Atausriñjuqatigiiñiq Christ-mi

¹¹ Itqagisiun inilgaan anilqisi Jew-ñungitlusri. Jew-ñuruat nalunaitmiutchigniqsuat timimiknik qaahñiakun taiyuutiqagniqsut ilipsitñik nalunaitmiutailaanik. ¹² Itqaumalugu taimani atausriñjuqatigijnaitkiksi Christ. Avakñaqtaurusri nunaqataungitlusri Israel-aagmionun, piqatautlasrimaiñjapsi Agaayyutim sivunniugutigikkanjanik iñuñmiñun suli iñuunianñjapsi niñgiugaitlusri suli naluplugu Agaayyun nunami. ¹³ Aa, ilaatiñ unasrikkaluaqtuasii. Aglaan pakma Christ Jesus-kun qallipkakkaurusri Agaayyutmun, tumigiplugu Christ-ñum auñja maqipkakkauruaq tuqqutipmatigut. ¹⁴ Pakma iluqata qiniññiaqatugut Christ-kun. Jew-ñuruatlu Jew-ñungitchuatlu atingitmata uumikkutiuplutiñ Christ-ñum atausriñjutlasipkaqai, siqumitkaa avgutauruam katchina tuqkami sannigutami. ¹⁵ Suutaungiqsitkaa Jew-ñuruat maligutaksraña tillisituummaan. Atausriñjuqtitkik Jew-ñuruq Jew-ñungitchuaqglu malguugaluañhakniñ. Taavrumuuna qiniññiaqatlasripkairuq. ¹⁶ Tuquligmigun sannigutami Christ-ñum uumikkutigiñhak tuqqutkaa ilauraagiiksitlugik

iluqaaknik Agaayyutmun. ¹⁷ Christ aggiqsuq quliaqtuaqiaqhuni qinuiññamik ilipsitñun Jew-ñungitchuanun unjasrikkaluaqtuanun Jew-ñuruanunlu qanittuanun Agaayyutmi. ¹⁸ Tarra tumigiplugu Christ iluqamnuq tikitlasrigikpuk Aapauruaq atatchikun Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹ Taatnaqhusri avakñaqtaungiqsusri iglaañuplusrilu, aglaan nunaqatigiliutigaasri Agaayyutim inuiññi suli Agaayyutim tupiqatigiliutigaasri. ²⁰ Nappakkaurusri liilaa turvinatnun uqqiraqtit sivuniksriqirtilu. Jesus Christ piitчуиllapiagaqtuq uyaqagigaa taavruma turvim. ²¹ Taavrumuuna makitatauruakun iluqani tupiq ipiqiqqsauruq payañaitłuni, aasriñ agaayyuvikpaguqsaiñaqtuq iniqtaupluni piqutigiplugu Atanguruaq. ²² Ilaagun illataupmuisri tuppianun Agaayyutim irvigikkanun ilaan Ipqitchuakun Irrusriagun.

3

Paul-ñum Savautigai Jew-ñungitchuat

¹ Uvaña, Paul, tigutaañuruña pisigiplugu Christ Jesus, quliaqtuaqtunakii tusraayugaagiksuumik Christ-kun ilipsitñun Jew-ñungitchuanun. ² Tusraañaniguknağiksi Agaayyutmun tilisitilaaga quliaqtuaqupluña ilipsitñun Jew-ñungitchuanun Agaayyutim ihuqqutrisaanik. ³ Aglallaksimagaluaqtuña sivuani Jew-ñungitchuasi inugiliutitilapsitñik Agaayyutmun Christ-kun. Agaayyutim sagviññigaa taamna nalunaqtuaq uvamnun. ⁴ Aasrii agliqigupsigij aglaatka puttusriññiagiksi qanutun kanjicsiqaqtilaaga nalunaqtuanik Christ-kun. ⁵ Taimakñaqaña kiñuviagiich sivuptikni ilisimangitchut taavrumiña nalunaqtuamik sivunniugutmik, pakmaasriñ Agaayyutim sagvigaa ipqitchuakun uqqiraqtaiñun sivuniksriqiraunjiñunlu Ipqitchuakun Irrusriagun. ⁶ Uvvaasriñ nalunaqtuaq una, Jew-ñungitchuattuuq akuqtuitlasriplugich paitchaktaaksrautmik Agaayyutim aqisruutigikkanañik inuñmiñun, piqatchiutitlasriplugich timaanun Christ-ñum, piqatautlasriplugillu aqisruutaani Christ Jesus-ñum. Jew-ñungitchuat pigiliutigaat iluqaan tamanna ukpigiliutikamitruñ tusraayugaagiksuaq Christ-kun ittuaq. ⁷ Agaayyutim savaktiksraqtaagigaaña uqautritqupluña marrumiña tusaayugaallautamik ihuqqutikamiña uvamnun annautipluña sanñimigun. ⁸ Kamanaiññiqsrauruña iluqaitñiñ inuiññi Agaayyutim. Aglaansuli qaitkaa ihuqqutritiñ uvamnun quliaqtuaqitquplugich inuñapiiaqhutin ikayuusriaksrirtutai Christ-ñum Jew-ñungitchuanun, ⁹ suli inupayaat kanjicsitquplugich nalunaqtuanik sivunniugutmiñik. Agaayyutim iniqsiruum supayaanik Christ Jesus-kun iriqsimaagñigaa sivunniugutni aullañniilgatañhanifñaglaan nunam uvuñanunaglaan. ¹⁰ Pakma tumigiplugich ukpiqtuanuruat Agaayyutim sagviğukkaa sivunniugutni tamatkunurña añalatchisigaqtuanun sanñiqaqhutinlu qilañmiittuanun. Taavrumuuna kanjicsiñiagaa isrumatulha Agaayyutim atlaupluni inugiaktuatigun. ¹¹ Taimakñaqaña Agaayyutim sivunniutiginiğaa sivunniugutni atuumapkağniğniplugu Christ Jesus-kun Atannaptigun. ¹² Pisigiplugu ukpiqsriñiqput ilaanik utlautitlarugut Agaayyutmun nalupqisruutaiłluta taluqsrautaigłluta. ¹³ Nagliksaagtuña pisigiplugu quliaqtualiga tusaayugaagiksuumik ilipsitñun. Taatnaqña inijipsi qapiqtaqungitlusri. Nagliksaagutritiğaa ilipsitñik ikayuutigigisigiksi.

Piqpaksriñha Christ-ñum

¹⁴ Tamanna pisigiplugu sitquqluña agaayuraqtuña Aapananun [Atannapta Jesus Christ-ñum], ¹⁵ Aapauruamun ukpiqsriuruapayaanik, qilañmiitpata

naaga nunamiitpata. ¹⁶ Agaayuraqtuŋa Agaayyutmun inuŋaillaŋapiaqhuni kamanautiqaqtuamun sayyiquplusri irrutchipsitŋi ilaan Irrutchigimigun. ¹⁷ Agaayuraqmijuŋa Christ nayuutitquplugu uummatipsitŋi ukpiqsrihikun, suli iluqasri iŋuulisri kanŋiŋiquplugich payanaiglugich piqpakstrihan. ¹⁸ Agaayuraqtuŋa taatnatun kanŋiqsitlasritquplusri ukpiqsriurapayaatlu qanun iraqutilaanjanik, taktilaanjaniglu, ititilaanjaniglu, qutchiksilaanjaniglu piqpakstrihan Christ-ŋum. ¹⁹ Agaayuraqtuŋa ilitchugiŋitlasritquplusri qanuq urrautaitluni piqpakstrihanik Christ-ŋum. Taamna piqpakstrihig kamanapaitluni ilitchugimmaagiksiyumiŋaitkikput iluqaan. Iluqaŋmi iluqnaulhan Agaayyutim immiumaagŋiaŋaa iŋuuliqsi inuqsranaiglugu. ²⁰ Agaayyun inuŋaillaŋapiaqhuni sanŋiqaqtuq, aasriiŋ ilaan savaaqatha ataramik qaaniummatiruq qanusripayaanun apiqsruutigitlakkaptiknun naagaunniŋ isurmmatigitlakkaptiknun. Taatnaqhuni savaaqatlaruq supayaanik uvaptikni urrautaitluni sanŋimigun. ²¹ Ukpiqtuŋuruapayaat nanŋaŋlitruŋ Agaayyun Christ Jesus-kun qanapak taimuŋa. Taatnatuq.

4

Atausiuŋiq Christ-kun Aatutchisun Timitun

¹ Isiqsivini miittuŋa atakkii pigipluŋa Atanŋuruam. Agaayyutim tuqŋuŋaasri. Taatnamik pitchuksaagipsi iŋuutquplusri maligullugu Agaayyutim iŋuutqurrutaanun ilipsitŋun, ² atchigusri ataramik piisaangillusriŋu, manimmisilusri avatmun suli akuqtuutilusri piqpakkutigiŋihikun. ³ Pisuqtilaapsiktun atausriŋuumaagŋitchi Ipqitchuakun Irrutchikun ilaanunkii atausriŋuqtittusri qiŋiŋiŋakun. ⁴ Agaayyutim tuqŋuŋaatiŋiqut piqatigiŋiŋipluta ukpiqsriurani, taatnamik timaurugut atautchimik Christ-kun. Pakma atausriŋq Irrusriŋq nayuutiruq uvaptikni, iluqata niŋiuganikhuta atautchiiŋamik, ⁵ ataniqaqtugut atautchimik, ukpiqsriŋiqaqtugut atautchimik, paptaaqsiŋiqaqtugut atautchimik, ⁶ Agaayyutiqaqtugut atautchimik Aapauruamik iŋupayaamun, qaukŋigikanaŋat supayaat suli savaktuuaŋq supayaakun suli iŋuuruuq supayaani. ⁷ Atausriullaapluta aachtuuaŋriaqaqtugut aachtuutiniŋ maligutlugu iluqaqutrisaa Christ-ŋum. ⁸ Taatnaqŋugu Agaayyutim nipliutigigaa uqahigmiŋi, “Mayuŋniqsuq pakmuŋa aullatripluni tigutaagŋikanaŋiŋik uumiksrim, suli qaitchiruq aachtuutiniŋ iŋuŋunun.”

Psalm 68:18

⁹ Nipliqami “Mayuŋniqsuq,” taamna qanuutaŋiqpa? Taamna itnautauruq uvva, mayuqsaŋaŋiŋaŋmi atqaqqaqtuq atchiŋiŋiqsrapiaŋatananun nunam. ¹⁰ Taamna tarra atqaqtuuaŋq atausiŋauruq mayuqtuuaŋq qutchiŋiŋiqsramun qilaŋmun qaanŋiŋugich, pakmaasiŋi Christ nayuutitlasripluni nanipayaaq. ¹¹ Christ taamna “qaitchiruq aachtuutiniŋ iŋuŋunun,” ilaŋich uqqiraqtiksrauplugich, ilaŋich sivuniksriŋiqsrauplugich, ilaŋich quliaqtuuaqtiksrauplugich, ilaŋich agaayulsiqsrauplugich ilisautriksrauplugiŋu. ¹² Christ qaitchiruq aachtuutiniŋ itqanaiaŋiaŋugich Agaayyutim iŋuŋiŋ savaaksraŋat ikayuiŋihikun, makitammaagŋiŋiksraŋatnun ukpiqsriuratuŋ timigikanaŋa Christ-ŋum, ¹³ atausriŋuumaagŋiviksraŋatnunaŋlaan ukpiqsriŋihikun suli ilisimapiaŋataŋviksraŋatnunaŋlaan Igŋiŋanik Agaayyutim suli iluqnaugviksraŋatnunaŋlaan iŋuguŋata Christ-ŋum iluqnaulhanun. ¹⁴ Tarra inŋaŋiŋiaqtugut iligauratun maliksuaŋuuruatun. Umiatun tinjauruatuŋ qanutnamunliqaa anuqŋihikun, taatnatun anaŋalatingiŋiŋiaqtugut killukun ilisauttutiŋitŋun kinnitŋiŋiaqtit iŋuich. Pisaasruŋigmiktigun

killukuaqtitchiñiaqtut ukpiqsriruanik iñugungitchuaniksuli Christ-ñum iluqnaulhanun. ¹⁵ Aglaan ataramik iñisautriyumarugut ilumutuuruamik avatmun. Aasriiñ piqpakkutigiigupta avatmun qiniqtitlugu surağalaptigun, iñisaiñağisirugut Christ-tun ittuatun qaukligikkarjatitun ukpiqsriruat. ¹⁶ Iluqaan timi aňalatiqaqtuq niaqumun, taatnatuntuuq ukpiqsriruapayaat aňalatiqaqtut Christ-mun qaukhiuruamun. Timi tigummiisaqqtuq napyaatigun, ilinjisallaa savaaqaqhutij naupkağiağlugu timi. Taatnatuntuuq ikayuutiruksraupmiugut avatmun iñisaiñağuguta Christ-tun piqpakkutilikun avatmun.

Iñuuniaqurrutaa Christ-ñum

¹⁷ Taatnamik Atanguruam uqautritqugaanja qapinjaiqlunja tarakñaniñağlaan iñuuniaqraqungitlusri Jew-ñungitchuatitun. Isummatinjich suuyumiñaitchut. ¹⁸ Isumranjich taaqsiplutij qasriiñ kanjicsilguitchut. Nalupiallaktut uqayunaitlutinjlu. Taatnaqhutij ilaiutiyumiñaitchut iñuuliğmun Agaayyutim qaisanjanun. ¹⁹ Sugingiqługu qanuq iñuuniaqitij qaisağiplutij inmiknik pisugruağutaanun timim savaağiplugu qaayuğnaqtuapayaq urrautailaakun.

²⁰ Aglaan ilipsi, iñiğitchiksi Christ taatna. ²¹ Iłumutun tusraagiksi kanjicsiplugu qanuq Christ-mun iñuuniaqutilaası. ²² Iłitkiksi iñuuniaqtuñiñağumiñaiñiqsi sivuanisun. Taatnamik piqsaksrağigiksi iñuuniaqitruaq piungiqsitchiruaq kinnitñikhuni pisugruağutaagun timim. ²³ Iłitkiksi nutaagtuksrauiqsi isrummatipsitñi Agaayyutim Irrusriagun, ²⁴ suli atitquhıqsi nutauruamik iñunmik atipmatun atnuğamık. Agaayyun iñiqsirıq taavrumıña iñunmik ittuamık inmisun ilumutun nalaunñaruahıkunlu ipqılikunlu.

²⁵ Taatnaqlugu sagluqsrunağumuusi. Iłumutuuruami uqaqtuksraurusi avatmun, takku ukpiqsriruanıpluta atausriurugut timaani Christ-ñum. ²⁶ Qinnanıñıgıpsı killuqsautiginiąasıun. Sıqıñıq nıpipkąñıaqnagu qınnaksımanıñıaqpıch. ²⁷ Tuunğagmun akıilıpkąñıaqası. ²⁸ Iñuk tıglıgaqtuag tıglıganğıgli, aglaan sakkağli atuğlugıch arganı sagluqsrunaqanı, aatchuutiksranıkkumuıq inuqsriıqtuanun. ²⁹ Uqautıgıyumiñaitchıksı atnıummatıksraq aglaan uqautıgilıgu ikayuutıksraq sıvutmuutıksraulunı. Tamatkualı tusraaruat uqautıpsıtñık ikayuusrıaqagumuut. ³⁰ Aliatchaktıtağniąasıun Irrusrıa Agaayyutim. Taavrıma İpqıtchıam İrrutchım nalunaitmıutchıgıasırı Agaayyutmun, tasuñııaqtuam ilıpsıtñık taıvrımanı uvlunı. ³¹ Uumısugruağutııaqası suli qınnaktaqası uumıtchaktağası. Nıpaalasrunaqası uqamaqlıusıunıñasılu, suli qanusrıpayaamık pıgııtchıalıqısunıaqası. ³² Aglaan ilıuqaqtılusrı piqpakkutılusrı avatmun. Natqıgıtılusrı avatmun, taatnatun Agaayyutim natqıgutıpmıgaasırı Christ-kun.

5

Iñuuniağıtchi Qaumamı

¹ Taatnamık tuvraqsıun Agaayyutim surağalha takku piqpagıplusrı ilılgaagıgaası. ² Piqpakkutıqagıtchi atlanun iñunñun malıguagługu Christ-ñum tuvraaksrıutaa. Piqpagıpluta qalıñıñıqsuq inmiñık Agaayyutmun tuqıplunı killuqsautıaıgukhuta. Taatna pikamı quyalıñığaa Agaayyun taıpkunatun ikıpkalıplutıñ tunılılaqtuqtuatuun.

³ Agaayyutim iñugıpması atlıqırıksraunğıtchusrı qaayuğnaqtualıqılusrılu. Kavuıqtuksraunğıtchusrı. Nalıatunñıñ nalaunñanğıtchuq ipqıqsıtılutıñ iñugıliıtıpkıqtuani Agaayyutmun. ⁴ Uqautıqıqtuksraunğıtchusrı

kannunaqtuanik suongilaaniglu asrihqutiniglu. Tamatkua nalaunnangitchut ilipsitni. Aglaan quyaraksragigiksi Agaayyun. ⁵ Nalupqigingiqsiun una, Kiñaliqaa sayunaaqatuaq inigaqumifaitchuuq anaayuqautaakni Christ-ñum Agaayyutimlu naagaqaa iñuk qaayugnaqtualiqiruaq naagaunniñ kaviuqtauruaq. (Iñuk kaviuqtauruaq ilumutun agaayyutinñualiqirauruq.)

⁶ Kisumunnniñ iñunmun kinnipkaqasri imailaakun uqautinñik, atakkii pisigilugich tamatkua Agaayyutim qinnautaa tikitkisiruq iñunmun tupiksriñgitchuanun ilaanik. ⁷ Taatnamik piqasriqsuutinasri ilinjitni.

⁸ Ilaatniimma ilipsipsuuq taagtuamiitkaluaqmiruani, aglaan pakma qaumaguqtusri Atanguruakun. Taatnamik qaumautuinagumausi iñuuniahipsitni.

⁹ Pisigiplugu qauma Agaayyutimñ iñuuniahipsitni nakuurualiqirusri nalaunnaruualiqiplusrilu ilumutuurualiqiplusrilu. ¹⁰ Ijitchuigtuiñaqsiun akuqtuyunaqtuaq Atanguruamun. ¹¹ Piqasriqsuutinasri iñunmun pigiitchualiqiruanun taagtuami, aglaan satqummiqsigik tamatkua qaumamun. ¹² Takku kannunaqtuuq uqautigisraqtuniunniñ iñuich nalunautchiplutin pigiitchualiqutinjitnik. ¹³ Aglaan qaumam satqummiqamigich iñuich pigiitchualiqutinjich tarra qiniñnaqaqtut. Tarra qanusripayaq qiniñnaqaqtuaq qaumamiittuuq. ¹⁴ Taatnaqlugu nipliñiqsuq, itna,

“Siñinñiaqpat! Itiñnaqsigaatin.

Makittin akungatniñ tuqunaruaniñ.
Christ-ñumli qaggutiyumagaatin.”

¹⁵ Qaunatqiaqilapiaqlugu qanuuq iñuuniaqtilaaqsi, ingigusri iñuktun isrumatuitchuatin aglaan iñuktun isrumaturuatin ililusri.

¹⁶ Savaaqallautaqagnaqsri piviqanñapsi, atakkii iñuurugut uvluqitchuani ugluvak. ¹⁷ Taatnamik ingigitchi iñuktun isrumatuitchuatin aglaan kaniqsimmaagiksilugu pisulha Atanguruam. ¹⁸ Imiliqasri taanñaqmik atakkii qilhuqniagaasri, aglaan analatittitichi Ippitчуamun Irrutchimun [atakkii kamaksripkagnaqsri Agaayyutimik].

¹⁹ Uqagusri avatmun quyyatinik atuutiniglu Iitqusrigiksuum aatchuutaiñik, atugusri ignallautamik uummatipsitniñ Atanigmun. ²⁰ Ataramik quyyatigilugich supayaat Agaayyutmun Aapauruamun atqagun Atannapta Jesus Christ-ñum.

Tuvaqaatigiich

²¹ Kamakkutilusri avatmun pigilugu taluqsriñiqsi Christ-mik.

²² Nulianurusii, kamagisigik uisi kamaksripmatuntuuq Atanguruamik.

²³ Uinuruuq qaukhiqigaa nuliam, taatnatuntuuq Christ qaukhiqigaa ukpiqtuanuruat. Ukpiqtuanuruat timigikkanji Christ-ñum, aasriñ ilinjich anniqsuutiqaqtut ilaaniñ. ²⁴ Atrilugu ukpiqtuanuruat kamaksripmatun Christ-mik taatnatuntuuq nulianuruat kamaksriñich uimiknik sulipayaqgmikni.

²⁵⁻²⁶ Uinuruasrii, piqpakrsisitchi nuliapsitniñ, Christ-tuntuuq piqpakrsiruatin ukpiqtuanuruani tuqqutrikami ilinjitni ipqiqsityaguklugich Agaayyutmun uqahigun, suli salummaqamiqich igguutiksraqtugrikaagun imigmik. ²⁷ Christ-ñum inmiñuktitichukkai ukpiqtuanuruat kamaqaqsilugich piññaqnaqsilugillu, taqsractailugich imulunaurailugillu suli salummagluggillu qanusripayaamiñ pigiilisauruamiñ. Ukpiqsiruatin ipqitчуksraurut patchisaillutin. ²⁸ Uinuruat piqpagiraksragigaich nuliatin timimiktun ililugich. Takku anun piqpakrsiruaq nuliagmiñik piqpakrsiruq inmiñik. ²⁹ Piitchuuq anutmik uumiksriuramik timimiñik. Aglaan nigipchagaqigaa qaunagiqlugulu,

taatnatuntuuq Christ-njum qaunagipmigai ukpiqtuanjuruat. ³⁰ Takku uvagullaa ilaviññigigaatigut ilaan timaan. ³¹ Agaayyutim makpigaañani aglausimaruuq, itna, “Taamna pisigilugu, anjutim unitkisigaa aapaniñu aakanilñu piqasiutiluni nuliagmiñun, tarra iluqatikaasrii atautchisun timinigitik.” ³² Taamna uqalña Agaayyutim sagviññigaa kamanaghuni nalunaqtuanjuruuq, aglaan kanjigsigaa taavruma uqalñum uqagitiñña Christ-mik ukpiqtuanjuruaniñlu. ³³ Aglaan uqagipmigaasri, anjutillaam piqpagiraksragigaa nuliani piqpagipmatun inmiñik, suli nulianjuruam kamagilugu uñi.

6

Iyaalugruillu Anjayaqaallu

¹ Ililgaanjuruaasi, tupigisigik anjayaqaasi Atanikun. Taamna nalaunnjaruuq. ² “Kamagilugik aapanlu aakanlu”—taamna sivulliuapluni tillisauruuq ak-iqsrutilik, itna — ³ “Pillautauñ itchumuquq ilipnun suli utuqqalilgatagutun iñuuyumuutin nunami.” *Exodus 20:12*
⁴ Aapauruaasi, uumisuktualiqsitnagich qitungasi, aglaan iñukkuksaqsigin natqiksruutilugich suli isilgiquñugich Agaayyutikun.

Savaktauruatlu Savaktiqaqtuatlu

⁵ Savaktauruaasi, tupiktausritchi tamatkunña qaukligikkapsitñun nunami taluqsriñkun kamaksriñkunlu, savautilla utapiaglugich qanutitanaiñlusri savautriyumalaqmatun Christ-mik. ⁶ Savautriñlutaqusi ataramik, aasriñ quyalitñinñiqasri qauklipsi takkuatniñiññaq, aglaan savaktinñisun Christ-njum savaaqagitchi pisulñhanik Agaayyutim piyumalaaglusri. ⁷ Tarraasriñ savagitchi savaaqsi quviagilugu, savautripmatun Ataniñmun, iñunñik savautriñgitmatun. ⁸ Iñisimatqugipsi kisupayaam akilñusriaqagñiañhanik atisriñlugu Ataniñmiñ savaallautagmignun, savaktaagruugaluññaqmi unniñ qaukligaluññaqmi. ⁹ Qaukñiuruaasi, taatnatuntuuq irrutisigin savaktisri atisriñgich. Aniqsraagtusrunñaqñagich, ilisimalugu Ataniqalñisiptuuq qilñami akilñisuiñiaqtuaq atunim.

Anjyautnaña Agaayyutim

¹⁰ Aqulliqsaami, sayaqagitchi ukpiqsriñpisigun Agaayyutmik suli tunñasrimañpisigun sanñjanun. ¹¹ Atilugu iluqaan anjyautnaña Agaayyutim, makitalguyumuusriñ qayuktitañlugich pisaasrugmignautai tuunñaum. ¹² Anjyangitchivut iñuich timiqagtuat, aglaan anjyaktugut akilñilñiglugich sanñjiññiglu pigilñiqñihum atanguruatlu pigiitchuat anjalatchiruut iñunñik marrumani nunami, suli akilñilñiglugich irrusriññuillu silami. ¹³ Tarraasriñ atuqsij anjyautnaq Agaayyutim qaisimaakkaña. Pigiitchuam uvluva tikitpan makitalguyumuusili sayaktulusri. Aasriñ anjyaguñgipsi makitasrugaagisirusri. ¹⁴ Makitatitchi itqanaiyaqusri. Tapsiuraagiksiliñi ilumutuuruamik, satqagutilusriñu nalaunnjaruañmignik. ¹⁵ Kamiktummaagiksuaatun ilñusri quliaqtuañilugu tusraayugaallautaña qinñiññaqautriññum. ¹⁶ Ataramik atuqsijñ samññaq ukpiqsriññum gamititchiñluraq ikualaruaniñ qagruññik pigiitchuam. ¹⁷ Atilugu nasrautaa anniqsugiam, suli tigulugu Agaayyutim uqalña aatchuutaa Irrutchim, atriqagtuat savikpaktun anjyapñisitñi. ¹⁸ Iluqaisa tamatkua atilugich inñiqsruñipayaapsitñi ikayuutaagun Ippitchuam Irrutchim. Qaunagituiññagusri qapiqtasunñaqasri inñiqsruutriñpisigun ukpiqsriñruaniñ nanipayaq. ¹⁹ Uvvasuli

agaayutiluḡa Agaayyutmun aatchuquluḡa uqaksramnik quliaqtuaquluḡalu kanjicsiḡaqtillugu nalunaqtuananik tusraayugaagiksuum taluqsrautailaakun. ²⁰ Uqqiraqtigigaanḡa Agaayyutim isiqtaunḡaḡmaunniḡ. Agaayutitchi quliaqtuaquluḡa tusraayugaagiksuumik taluqsrautailaakun uqaliksraptun.

Paḡlasuiqsaagutit

²¹ Aglaan ilisimatqumigipsi qanuḡitilaamnik. Tychicus-ḡum piqpagikkaqput aniqatvut tuniqsimapluni savautriruaq Ataniḡmun uqautiniagaasri supayaanik uvapkun. ²² Pisigiplugu taamna tuyuḡigiga ilipsitḡun ilisimatquplusri qanuḡitilaaptiknik, suli ilaanun pitchuksaaquplusri.

²³ Agaayyutimtuq Apauruam suli Atanḡuruam Jesus Christ qinuiḡḡaqaqtillisi piqpakkutiqaqtillusriḡu avatmun ukpiqsriḡikun.

²⁴ Uvvatuq Agaayyutim iluaqqutrisaa illi iluqanitḡun piqpaksriruanun Atannaptiknik Jesus Christ-mik tuniqsimaruanunlu isruanunaglaan. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Philippi-agmiunun

¹ Uvaŋa Paul aglaqatigaaqtuŋa Timothy-mik, uvagukaasiin savautriplunuk Christ Jesus-mik. Tuyuqtuŋa uumiŋa iluqaitnun ukpiqsriruanun Jesus Christ-mik Philippi-miuttuanun, taputiplugich qaukhiŋruat ikayuqtitlu taamani. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ savautikkam-nuk ihuaqquittillaŋniaglisi suli tutqiksillusi.

Paul-ŋum Agaayyutigai Agliqiruksrat Tuyuutmiinik

³ Iniqsruiitpayaqaqpsi Agaayyutiga quyaragigiga ⁴⁻⁵ akuqtuiŋiqsi tusaayu-gaamik savaaqaqtitlugu ilipsitni suli ilipsigun tusaaqqaagatahpsitniŋaglaan. Taatnaqtuŋa quviasullapiaqtuŋa iniqsruiitrikama ilipsitniik. ⁶ Nalupqigijnillapiaŋigiga una, Agaayyutim aullaghiinikani ilipsitni naatkisigaa agghiksraŋanunaglaan Jesus Christ. ⁷ Piqpagillapiaŋigipsi. Nalaunŋaruamik quviasuutiqaŋumiŋaqtuŋa nalupqigijnitlusilu, atakkii ikayuŋigipsitŋa isiqtauhamnili uqaqsaagutrikhamnili uqaqsittaagviŋmi tusaayugaagiksuum ilumutuuruuŋuŋhanik. Piqutigiplugu ikayuutiŋiqsi uvamnuk akuqtuqasiutirisi Agaayyutim piŋiutaanik. ⁸ Agaayyutim ilisimagaa qanutun kimmutiqallapiaŋigiga ilipsitniik, ilumun piqpagigipsi Jesus Christ piqpaksrupmatun ilipsitniik. ⁹⁻¹⁰ Uvva iniqsruiitigipsi piqpaksrupmatuqplusi kaniqsiagisaiŋiŋaqtuŋa Agaayyutim. Piksraqtaaqagumuusri nakuuniqsrurua-mik. Taatna pigupsi ipqiniŋiaqtusi patchisaiŋilusi Jesus Christ agghiŋpan. ¹¹ Uvvasuliuuna pitlaniagiksi ilumutuullapiaqhuni nakuuruuq savaaksraq, Jesus Christ kisimi pitlapakkaŋa, iŋuichaasiin kamaksruaqsilugu suli nanŋaaqsilugu Agaayyutim.

Iŋuutiŋ Christ-ŋuruq

¹² Aniqatiumaan, ilisimatqugipsi uumiŋa, atuumaruat uvamnun isiqtaunŋaŋma siamittitkaat tusaayugaagiksuaq. ¹³ Iluqatin anuyyiuqtai Caesar-m atlatlu iŋuich maaniittuat ilisimagaat isiqsiviŋmiiliga Christ-mik savautrihŋapkun. ¹⁴ Aasiisuli isiqsiviŋmiiliga iŋugiatluktuat aniqatiutka tuniqsimalipsaaqtitkai Ataniŋmun. Taatnaqhutin taluqsratmukaŋaŋaqtut uqaghiiksraŋagun Agaayyutim iqsiŋgillapiaqhutinlu. ¹⁵ Aatai, ilisimagitka ilaŋjisa quliaqtauaŋhat Christ-mik atakkii killuŋigaaŋa suli uqaalaplutinlu. Aglaan atlat quliaqtauaŋigaaŋat Christ ihuatlukisraŋatnun iŋuich. ¹⁶ Taapkuuali quliaqtauaŋigaaŋat Christ piqpagipluŋa, atakkii ilisimagaat Atanguruamun tuqhukkauŋigiga uqagitquplugu tusaayugaallautaq. ¹⁷ Atlatli iŋuich siŋnakutiŋaqtut, atakkii quliaqtauaŋigamitruŋ Christ ipqiniŋgitchut aglaan killuŋipluŋa isumaplutin ihuiliuqtitchukuŋa isiqtauhamni. ¹⁸ Sunitchuq. Ipqitkisiŋnaan naagaqaa siŋnakutaugisiŋnaan taatnaunniin quliaqtauaŋigaaŋat Christ. Taamna kamanallapiaqtuq. Quviatchallapiaŋaŋa taavruma. ¹⁹ Aa, quyatuiŋagisiruŋa. Ilisimagiga iniqsruiitihpsigun uvamnuk suli Irrusian Jesus Christ-ŋum ikayuutaagun isiqsiviŋmiin anitqihksraŋa. ²⁰ Niŋiugaqallapiaqtuŋa suraŋalipayaapkun qapiqpaŋapkaŋumiŋaitchiga Christ, pitlukhugu uqaqsittaagviksraŋa tikitpan. Sumipayaaq, suvaluk pakma, uqagikuŋa Christ-kun taluqsrautaŋigaluŋa suli kamaksruqigiga iŋunun Christ uvapkun, iŋuutiŋaŋuma naagaqaa tuqugisiŋiguma. ²¹ Atakkii, iŋuuguma Christ-ŋuruq, aasiin tuquguma quviatchakkisiruŋa. ²² Iŋuuniaqtuiŋaŋuma savautipsaatlukkisigiga Christ. Aglaan nalugiga

nalliaknik piksraqtaaqaliksrağa. ²³ Qanuǵviiqsuna, Unitchukkaluaǵiga manna nuna piqataulnaasiñ Christ-mi, taamnaasriñ nakuagıtluƙkayaǵaluaǵiga. ²⁴ Aglaan ilitchuǵigiga ilipsitñun inuǵitilaagasu. ²⁵ Nalupqiginjıtlugu ilisimagiga iñuuniapsaaguraallaliksrağa iluqapsitñi, taatnaqluna ikayutlasigipsi ukpiqsriñiqsi nakuqsitluuraquplugu quviasuutigitluqaqsimilugu. ²⁶ Atakkii iñuutluuraǵuma suli utiǵvigıtqilǵiññigupsi nangautiksraqaǵiksi Christ Jesus suli quyyatigilugu.

²⁷ Supayaaq atumaniagtuqunniñ, uvlugaǵıpan iñuuniagumausi kamagiyumiñaqsılugu tusaayugaallautam Christ-kun pitqutaa. Utlakku-miñaǵniǵupsi naagaqaa uñasikkisiñiǵuma tusaayumagiga atipiagataqhusri iñuutilaapsitñik atausriq sivuniǵiplugu una. Tusaayumapmigiga qanutun sakuuktilaaqsi piqutigilugu ukpiqsriñiq kanjıqatuaq tusaayugaǵıksuami. ²⁸ Tusaasukkiǵaptuuq uumiksripsitñun iqsipkanjıqsi. Taavrumuuna ilitchuǵigisigaat akiitkaqsıhiqtıñ aglaan ilipsi annaumalıqsi. Agaayyutim ititkisigaa taamna. ²⁹ Agaayyutim iħuaqquıtıgaasi ukpiqsritlasıplusi Christ-mik suli nagliksaatlasıplusi piqutigiplugu. ³⁰ Iluqata añyuaqatigiıksımarugut. Ilisimagiksi taamna, atakkii qıñiǵiksi qanuq nagliksaaǵıga qaanıqsuami suli tusaaplugu nagliksaaǵıgasuli pakmapakunniñ.

2

Christ Atchiksıpkakkauruq suli Kamanaqsıpkakkauruq

¹ Uvvaasiñ akuqtırusı uǵalñiñ sayyiqsigıkkanjıñ ukpiqsriñipsi naagaqaa uǵalñiñ araaqtuqtıgıkkanjıñ ilipsitñik. Aasiñ nakuuruq ilisimaruni İpqıtchuamun İrrutchimun atausrıñıñ aptıknik suli piqapsritlasıñ aptıknik iħuaqquıtıñ aptıknıǵı avatmun. ² İmun, quviatchaktıkaaña atausrıñıñapsi. İsummatıǵıupsi atautchimik suli piqakkuıtıgıpsı avatmun kinilitkisirusı atautchimun. ³ Uqaviutıqasunaqası ilipsitñik suli inillaktasunaqası kamaqsıtılgusı atlanıñ, aglaan isummatıgilugıch atlat kamaatılgugıch ilipsitñiñ. ⁴ İlipsitñıñ iħıñaq piññaktaaqıǵniasunaqası aglaan-tuuq atlanun.

⁵ İsumalusı Christ Jesus isumapmatun.

⁶ Jesus Agaayyutauruq.

Aglaan kimmutıqanjıchuq atrıñuniaguni Agaayyutmi.

⁷ Naagaunniñ qutchıgıvıgıgaluakkani suksraallakkaa suungılłapiaqhuni iñmiñun.

Ilaa anıruq nunamun atrıqaqhuni iñuñmik.

⁸ Atchiksıtıllapiaqhuni iñmiñun iñupayaaniñ anıǵniǵaunniñ tuqulıq— tavrakii tuquruq atriliutipluni savvaqluktıtun sannıǵutamı!

⁹ Taavrumuunnaqlugu Agaayyutim kamaqsıpkagaa aasiñ aatıchuqlugu atıǵmik kamaatıluqtıamı atıpayaniñ.

¹⁰ İluqatıñ Agaayyutim iñıqtanıñ kamaksruǵniǵaat Jesus itkisıñıǵmıñ qılanımi nunamılu suli tuqusımagaluanıǵmıñ.

¹¹ İluqatıñsuli quliǵiniǵaat Jesus Christ kisimi atanıñılu. Taatnaqpatrıñ Agaayyun Aapauruq nangaqtaunıaqtuq.

Ukpiqsrıruat İttut Qaumatan Nunam İñuiñun

¹² İauramañ, tupıgısuuluǵniǵıpsıtıña sıvanı piqataukama. Pakmaasiñ uñasıkkaluanıǵama ilipsitñiñ tupıgıtqılınıaqsıtıña. Uvlugaǵıpan sakuuktuıñıǵası taluqsrıñıkun sıvuuqatıqıǵası iñuusıtçı annautauruat iñuutqusıñatıtun annıqsulıksrapıtıñunaglaan, ¹³ atakkii Agaayyun

sayyiqsuqtigigiksi piyummasiqhusi suli savakkumasiqhusilu quyalikkauksraqmiñun. ¹⁴ Suragahipayaapsigun uqapilusunaqasi naagaqaa qapiqtailsunaqasi. ¹⁵⁻¹⁶ Ilipsili patchisaitchumuusi Agaayyutim qitungagiliutikkanasi, iñuuniaqhusi akungatni qaayugniqruatlu killuliqruatlu ittunami taagtuatun. Uvlugirraagikmatun qilarñi iñuuniaqumuusi akungatni iñuich quliaqtuagutilugich ilinich Agaayyutim uqalhiñik iñuupkaitlaruanik. Taatnagupsi quyagisiruna piquitigilusi Christ agqippan, ilisimagiga sakuuñigma imailaaguni ingilha. ¹⁷ Aglaan, tuqqutaugisigaluanñaqmaunniñ quyalhiñauruna. Uvvasuli quviasuqatigigipsi iluqasi aatchuutigikkapsigun uvamnun ukpiqsriñikun, atakkii aatchuqapsitña inuñikkammik taatnatun savautrillapiaqtusi Agaayyutmik. ¹⁸ Taatnaglugu ilipsipsuuq quyayumuusi quviasuqatigilunalu.

Timothy-lu Epaphroditus-lu

¹⁹ Atanguruakun tuyugiyumaaqsigiga qilamipayaaq Timothy ilipsitñun. Aasiñ utigumiñañiqpan quviatchaktinniagaanña uqautiaqsikpanña qanuq iñuuniañapsitñik Agaayyutikun. ²⁰ Atakkii piitchuna atrinjanik ilaan qaunakkiagiksiksrapsitñik. ²¹ Iluqatin atlat isumaaluutigigaat suliksraqtin, ilinich suqutiksriñitmiut tusaayugaallautamik Christ-kun. ²² Aglaan Timothy ilitchugianiksimagiksi tunñavigiplugu ilaa, atakkii ilaan iluqnaugvigiplugu quliaqtuaqalhi tusaayugaagiksuumik atriplugu iññiq ikayuirusaq aapamiñik. ²³ Taatnamik tuyugihñiñaagugiga qilamillapiaq ilitchugianikkuma qanuq uqaqsittaalamni inillakpatña. ²⁴ Aglaan tunñavigillapiaqiga Agaayyun uvannik qilamipayaaq tikiñhiñaagukisraña Philippi-mun.

²⁵ Utititaksraqigiga Epaphroditus tuyugigalukkaqsi ikayuqupluna inuqsriñalamni. Ilaalu uvanalu aniqatigiiksillapiaqtuguk savaqatigiikhunuk akilliliqsuqlugich uumiksritit Agaayyutmik. ²⁶ Aipkatqiaqsiiga aisuliqmpiman ilipsitñun suli ihuilliuqutigiplugu tusaaliqui atniññañniplugu. ²⁷ Atniññallapiaqmipuniñu tuquqayallapiaqhuni. Aglaan Agaayyutim nagligiplugu sayyitqikkaa, ilaa naglikripsimatun uvannik. Taatnaglugu tuquniñumi ilanayaqaa alianniñuñiga pakma. ²⁸ Taatnamik qilamipayaaq ilaa aipkagukkaluaqiga. Utitqikpan ilipsitñun ilaan quviatchaktinnayaqaaasi aasiñ ihuilliliñiga uqiglipsaaqayalgitchuq. ²⁹ Taatnaglugu paglayumagiksi quviasuutigillapiaqglugu Agaayyutikun. Kamakkutiqaqglugich iñuich ilaatun ittuat, ³⁰ atakkii sugingiqglugu iñuulhi savakhuni uvamnun tuquqqaqahuniunniñ. Savautigaasi ikayuqñuna ilipsi piyumiñaisapsitñik.

3

Ilumun Nalaunjaruaq

¹ Aqulliulugu, ilauramaan, uqautigisukkaga una: Quviasuutigisiñ Atanguruq Agaayyun. Algaqsruutinñuligumiñaitchipsi tamatkunña tuyuutimnik ilipsitñun sivuan, atakkii tusaatqilgitchupsisun annaumapkagaasi. Itnauvva: ² qaunakkiagigitchi tamatkunakña iñunñiñ pigiitchuanñi siqupsihñiñaqtuaniñ timimik qipmisun iliplugich. Ilinich ilisautriraqtun nalunaitñutaqaqtuksrauniplusi timipsitñi qitungagiliutipkagukpupi Agaayyutmun. ³ Aglaan uvagut ilumun qitungagillapiaqatigut Agaayyutim pisigisrunaagnagu timivut nalunaitñutchiññilugich. Agaayyuvigigikput Agaayyun ilaan irrasianik ikayuqtiliqhuta suli nangagikput Christ Jesus iñuugutiqaqtitchiruaq nutaamik. Ukpisriyumiñaitchugut qaalhiñakun annautiniññiluta. ⁴ Aglaan uqaviutigikpatrun anniqsuhitñin tupiksriñlutin

qaalhiinakun tavra uqaviutigitlukkayagiga, itna, ⁵ nalunaitjutchikkauruŋa tuvraqlugich Jew-ŋuruat atuiragihhat tallimat pinjasut uvlut atuumaanikmata. Israel-aanullapiagtuŋa aniipkun, iŋuguqataupluŋa Benjamin-naŋmiuni, auga avuilaqaq Hebrew-piaŋataq. Tupiksriuruŋa tillisipayaanitfik Jew-ŋuruat maligutaksraŋata Pharisee-ŋupluŋa. ⁶ Piyummatiaqapaitluŋa ihuiliitqitichiruŋaunniin ukpiqtuanjuruunik. Iŋuk nalaunŋaruahhiiaupman tupig-ilugich maligutaksrat kia-unniin patchisigiyumiŋaitkaa. ⁷ Suragahipayaatka kamanallapiaŋaluaqtuatumniin uvamni sivuani —pakmapak ayaligitka atakkii anniqsuhksramnun tunŋavisukkiga Christ kisian. ⁸⁻⁹ Iumun ayaktuiŋaligitka. Supayaat tamatkua sapluhiŋagaatŋa iŋituchugihksraŋaniŋ Christ Jesus-ŋum. Pakma iŋituchugisullapiaŋagiga ilaa Atanigiliutihksraŋagun. Suapayaagsuli isummatigiliutigiga sumun atugumiŋaitlugu pakmaaglaan inugitlukkiga piqaliksraŋa Christ-mik piqasiutiluŋa ilaani. Tavrakŋaaglaan isumatiginaiqsuŋa uvamnik nalaunŋasiyumiŋaŋluŋa sivugaani Agaayyutim tupigiuaraalhiŋaŋlugu maligutaksraŋa, aglaan tunŋavigiliutigiga Christ kisian anniqsuqtiksraŋa. ¹⁰ Pakma iŋituchugisukkiga Christ suli sanŋia anipkairuaq ilaani tuquhigmiin, suli nagliksaaqtitaluŋa ilaaton, tuquyumaluŋa ilaaton. ¹¹ Nalupqiginjitchiga iŋuuhiga Christ-kun anjittikkisipluŋa tuquhigmiin.

Aqpaqsruŋiq Akimasaqtuni

¹² Uqautigiyumiŋaitchiga atriliutianiŋiluluŋa Christ-mi naagaqaa ataramik iŋuutlasiluŋa Christ-tupiaŋataq. Aglaan sakuuktuŋasuli Christ-tun ilisaiaŋagukluŋa iŋuuniaŋumiŋaqsipuluŋalu ilaaton. ¹³ Iauramaan, ilisimaruŋa taatnaiŋisilaamniksuli. Atausiq pisullapiaŋagiga, piiguguklugu itchuuhiga aglaan ilisukluŋa Christ qanuq itqukpaŋa. ¹⁴ Christ-ŋum iŋituchugipakaŋa qanuq piqasiutihksrapkun inŋimigun. Atriplugu aqpaqsruqtuaq sakuullapiaŋahuni piŋiŋaktaaksraŋmiŋun uvaŋaptuuq sakuullapiaŋmiuŋa ilisukluŋa ilaaton. Agaayyutim inmiŋik tuqugaŋa taatna iŋuuniaqupluŋa. ¹⁵ Iluqata nauŋaniksamaruaguut ukpiqsriliptigun piqasiutipluta Christ-mi taatnaptuuq isummatiaqagta atautchimik Christ-kun. Aglaantuuq atlakun isummatiaqagupsi Agaayyutim kanjipsipkaŋisigaasi taavrumiŋa. ¹⁶ Pakma una inuqnaqtuq. Sivutmuktuiŋaŋta piqatigilugu Christ aullaŋvgianikkaptigun.

¹⁷ Iauramaan, iŋuuniaŋitchi iŋuuniaŋaptun ilisaagaŋusi tamatkunakŋa maligutichiruaniŋ iŋuuniaŋamnuk. ¹⁸ Atakkii piqaqtuq atlanik maligutichisuŋitichuanik Christ-mik—uqautigianikkamnuk ilipsitŋun aasiin alianniqtitluŋa isummatiaqsaŋkapiŋik —akiliŋisuiruat Christ-ŋum tuquhanik. Piqasiutiniuraqmiŋatinlu ilaaton. ¹⁹ Timitin aanguaŋiliutiugich agaayyutitun. Kamagiliutiugichunniin savaatin kanŋugiraksraŋaluatin, aasiin aqulliqsaŋatni uvlut piqatauyumiŋaitchut Agaayyutmi atakkii isummatigihhiŋaŋlugu iŋuuniaŋititŋin maani nunami. ²⁰ Aglaan iluqaptiknun atlaullapiaqtuq. Isummatigiraŋigikput Agaayyun nayuqtigiplugu, niŋiugaqahuta anniqsuutrimik kisian iŋ ilaani, aasiin taamna anniqsuutri ittuq ataniq Jesus Christ. ²¹ Ilaan simmiŋisigai sayaitchuatlu tuquraŋaqtuatu timivut atriliutiugich inmi kamaŋaqtuamun tuquyumiŋaitchuamun timimiŋun. Taatnaŋumiŋallapiaŋmipluniŋu atakkii anjalatchipluni supayaanik tavra piuq.

4

¹ Iauramaan nakuagillapiaŋipsi suli inugiplugu piqatauhksraŋa ilipsitni. Quvi-atkattitkipsitŋa suli piqpagnapiaqtusi uvamnun. Taatnaqhusi napam-

maagigitchi Atanikun itqagilugu qanutun uvamnun piqqagiliqsi.

Algaqsruutit

² Uqautisukkikka agnak atiqatquak Evodia-mik suli Syntyche-mik: Nutaami iñuuhigmi Christ-kun qanaagumiñaitlutik suli ilannaigiiksitiqikhutik.

³ Ilannamaaj tuniqsimaplutin, iniqmigikpiñ ikayuqplugik taapkuak agnak savaaqaqtuak sakuukhutik siamitchiñiaqhutik tusaayugaagiksuamik piqatigipluna sulipsuq Clement-lu savaqatitkalu; Agaayyutim itqagigai iluqaisa atqich aglausimaruat makpigaañiñun iñuuhum.

⁴ Nipliutigianiksimakkağa sivuani nipliutigitqilgitchiga, itna, Quviasuutigi-siun ataramik iñuuluhiqsi Christ-mi. ⁵ Ki, iñuich ilitchuğilitruñ Christ ilipsitni iħaaqqutriñħapsigun iluqaitñun iñunun inmguañiħapsigunlu. Ataniq Agaayyun qanittuq ilipsitni. ⁶ Taatnağusi isumaaluutiqagumiñaitchusi sumik, aglaan iniqsruutigiñiaqsuñ. Uvva, iniqsruħapsitni uqautilugu Agaayyun inuğikkapsitnik suli quyalugu ataramik kiggusiagaqapsi. ⁷ Agaayyutim tutqiksitiqigai isummatisi atakkii taamna qiniñiaq kamanatluktuanuruq kaniqsiñigmiñ. Agaayyutim uummatisi qiniñiaqtitkisigai isumatuiñaqtillusi Christ-mik tunnağupsi ilaani supayaakun.

⁸ Aqulliuplugu, isummatigigupsuñ ilumutuuruq kamanaqtuağlu nalaunjaruağlu ipqitchuağlu iħaaqnaqtuağlu, suli isummatigigupsigich nakuuruat atlani, suli itqagilugu quyasuglugu Agaayyun nangaglugulu, tavra tutqikkisirusi Agaayyutmi. ⁹ Uvamniñ ilisaqaqtusi Christ-mik akuqtuağiplugu ilaa iñuuhipsitñun, tusaaplugu suli qiniqługu qanuq tunnağai Atanğuruami supayaatigun. Iisimagupsuñ ilaa minguiqsiağvigilugulu uvaptun, Agaayyun qiniñiqsitchiruaq uvaptiknik nayuutigisuruq ilipsitni.

Quyyatit Aatchuutitigun

¹⁰ Quviasullapiaqtuna ikayutqikapsitña ikayuqqaqluna sivuani. Taatnaqlugu nangagukkiga Ataniq. Iłmun ikayanikkaluağipsitña aasiñ ilitchuğigiga piviqanğiliqsi ikayuiħksrapsitnik uvamnuk taimakñaaglaan. ¹¹ Uqautiginjtkiga taamna pisigilugu inuqsriuğai. Iłtchuna pisuiqsimaatlasripluna piqagisiñnağma aniruamik naagaqaa mikiruamik. ¹² Iisimagiga iñuuniaħiq inuqsriuqluna naagaqaa susuksiñitluna. Iłtchuğipmigiga iñuuniaħiq ukpiqsriħkun susuksiñitkuma naagaqaa niğisukkuma. ¹³ Iñuuniaħiñauruna supayaakun ikayuqsigłuna Christ-mik sanñisipkairuamik ukpiqsriħmnik.

¹⁴ Naagasuli iħaaqquutigipsitña ikayuqluna iħuiliħlamni. ¹⁵ Iłauramaaj Philippi-mi, iłisimallapiağiksi quliqaqtuağai tusaayugaallatamik Macedonia-mi tavrakñaasiñ aullautiplugu atlanun nunaaqñinun. Taavapkunani uvluni kisipsi ukpiqtuanuruasi qaitchirusi maninñik uvamnun. Quyyatigigiga taamna. ¹⁶ Thessalonica-miitnama tuyuqtusi inuğikkamnuk akulaiqlugu. ¹⁷ Uvvaasiñ niğiuñgillapiaqtuna atlanik aatchuusiaksramnik ilipsitniñ. Aglaan niğiuğigiga Agaayyutmun piliusiaqaħksrapsitnik iħaaqqutriñħapsigun uvamnuk. ¹⁸ Iisimatquplusi akuqtuğitka tuyuutipayaasi Ephrodituskun. Inuqsrangillapiaqtuna sumik. Aatchuutigikkasi uvamnun iłmun aatchuutigigisi Agaayyutmun. Agaayyutim quyaginiğaa taamna. ¹⁹ Aasiñ Agaayyutigikkagma qaitchigisigaasi iñuğiaksillapiağlugu supayaamik inuğikkapsitnik Jesus Christ-kun. ²⁰ Agaayyutvut Aapauruaq kamagikkauli taimunaaglaan. Taatnatuq.

²¹ Nayaanḡagitkaguuq iluqaisa ukpiqsriruat iḡuuqatauruaat Christ-mi, taatnatuntuuq ukpiqtuat nayuqtima tuyuḡaasi nayaanḡamik. ²² Iluqatiḡ ukpiqsriruat tuyuqmigaasi nayaanḡamik pitlukhutiḡ tamatkua Caesar-m savaktai ittuat.

²³ Jesus Christ-ḡum iluaqqutaa nayuutiyumauq iluqapsitḡi.

Paul-ŋum Tuyuutai Colossae-ġmiunun

¹ Uvaŋa Paul. Uqqiraqtigigaanġa Jesus Christ-ŋum pisulhagun Agaayyutim. Aglaqatiqaqtuŋa aniqatiptiknik Timothy-mik. ² Tuyuġigikpuk una tuyuun Agaayyutim iŋuŋiŋun Colossae-miittuanun tuniqsimaruanun aniqatiunun Christ-kun. Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta iluaqqutillaŋniagliŋli suli tutqiksillusi.

Quyyatit Agaayulġmi

³ Quyangikpuk Agaayyun aapagikkaŋa atannapta Jesus Christ-ŋum agaayyutitapayaaqpsi, ⁴ takku ukpiqsrirusri Christ Jesus-mik suli piqpakstriplusrilu iluqaitnik ukpiqsriruanik. Taamna tusraagikpuk ilipsigun suli taatnaqhunuk quyangikpuk Agaayyun. ⁵ Piqpakstriŋiqsusri ukpiqsriruanik piqutigiplugu niġiugaq pigikkaqsi, taamna tuvvaumaruaq qilaŋmi. Taamna niġiugaq pigiliutiqqaagiksi tusraakapsiun ilumutuuruuq tusraayugaallautaq. ⁶ Tusraayugaallautaq quliaqtuagikkauruq ilipsitŋun iŋuŋnunu nanipayaaq. Aglaan tusraaqqaagapsiun tusraayugaallautaq simmiaqsiŋiġaa iŋuuniaħhat iŋuich suli iŋuuniaħiqsipsuuq, aasriiŋ ilitchuġigiksi iluaqqutirħha Agaayyutim kaŋiqsiplugu ilumutun. ⁷ Tusraagiksi tusraayugaallautaq tumigiplugu Epaphras. Aniqatigigikpuk Christ-kun piqpagikkaqpuq, atakkii tuniqsimaruq savaqatigigikpuk Christ-kun. ⁸ Epaphras-ŋum uqautigaatiguk Ipqitchuamun Irrutchimun piqpakstripkagniplusri atlanik iŋuŋnik.

⁹ Taatnamik taimakŋa uvlumiŋ tusraalġatalaptikniħaglaan taavrumiŋa agaayyutituiħaġipsigiŋi. Iniqsruutigiptiġiŋi Agaayyutmun kaŋiqsipkallapiaquplusri Agaayyutim pisulhanik, suli isrumatusipkaquplusri kaŋiqsipkaquplusrilu ilitqusriġiksuaġmigun, ¹⁰ suli agaayyutiplusri agaayyutikuħiqsi Agaayyutmi quyaqnaquplugulu, ataramik savaallautaqquplusri suli ilitchuġisaiħaquplugu Agaayyun, ¹¹ suli agaayyutigiplugu Agaayyutmun sayaksritquplusri kamaŋaqtuakun saŋŋiaġun, iġlututlaquplugu sakiqnapayaaq anuqsruħikun quviasuutikunlu, ¹² suli agaayyutiplusri quyyatiqquplusri ataramik Agaayyutmun atakkii piqasiutipkaqtusri atlanun ukpiqsriruanun iŋuuruunun Agaayyutmi, iŋuupmatun qaumami. ¹³ Agaayyutim annautiniġaatigut saŋŋianiŋi taaqtuam, aasrii tikiutiplusri aŋaayuaqutaanun piqpagiraġmi iġniġmi. ¹⁴ Taavruma Iġniħan Agaayyutim satuġniġaatigut Agaayyutmun natqigutitquplugich itqaumayumiħaġiġugich killuqsautipayaaq.

Christ Kamaħniqsrauruq

¹⁵ Christ atrigigaa qiniġnaitchuam Agaayyutim inħanikuam supayaaq iħiqtaugaluqtitnagu. ¹⁶ Christ atrigigaa Agaayyutim atakkii ilaagun supayaat iħiqtaurur qilaŋmiittuat suli nunami, supayaat qiniġnaqtuat qiniġnaitchuatlu suli aħalatit saŋŋiaqħutiŋ marrumani nunami siħamiħu. Agaayyutim iħiġniġai supayaurat ilaagun supayaanun kamaħksruquplugu ilaa. ¹⁷ Christ inħanikuq sivuani iħiqtaupayaaqtuam. Suapayaaq itchuġaaqtuq Christ-kun. ¹⁸ Christ niaguġigaa timim; taamna timi ukpiqtuanurupayaaħuruq. Christ-ŋum iħuħiqtaqtitkai ukpiqtuanuruat aħipkaqqaqsimapluni tuqunħaruaħiŋi iħuupluni taimuħa. Taatnaqhuni Christ pitħiqsrauruq supayaani. ¹⁹ Agaayyun sivunniġniqsuq iluqnauġuni iħuusukħuni ataramik iħniġmiħi. ²⁰ Agaayyutim

ilauraagiiksitqugai inmiñun kisupayaan nunami silamiittuallu Christ-kun piiqtuakun Agaayyutim qinnautaanik maqipkaqamiun auni tuqupluni sanngutami.

²¹ Ilipsi, itkaluaqtuani unasriktusri Agaayyutmiñ iñuuniaqhusri killuqsautipsitñi, uumigiplugu Agaayyun. ²² Aglaan pakma Christ-ñum ilauraagiiksinnigaasri Agaayyutmun tuquligimigun sannigutami, aasriñ tikiutriruq ilipsitñik Agaayyutim sivugaanun killuqsautaiqhusri pasinağumiñaiqhusri. ²³ Tikiññaqtusri taimuñ ukpiqsrituiñağupsi payanağusri nuktinnağumiñaiğusri suli tigummitqiağikkupsiun niğugikkaqsi tusraakapsiunaglaan tusraayugaagiksuaq. Taamna tusraayugaagiksuaq quliaqtuanuraqtuq inupayaan nanipayaaq. Aasiñ uvaña Paul uqquiragtigigaña uuma tusraayugaagiksuaq.

Paul Savautriruq Ukpiqsriuanik

²⁴ Quviasuktunja iglutuqapku sakiqnaq pisigiplusri. Nagliksaaqtitaukama timipkun Christ nagliksaaqmatun piuna. Taatnamik quviasuktunja naarrusiqapkich Christ-ñum nagliksaağniñi pisigiplugich ukpiqsriqiruanuruat, tamatkua timigikkañi. ²⁵ Aullağniikamaaglaan savautriğimik Agaayyutim uqqiraqtautqugaña ukpiqsriurapayaanun. Taatnamik tiligaña quliaqtuağutitquplusri tusraayugaagiksuaapayaamik. ²⁶ Taamna tusraayugaagiksuaq nalunaqtuanuruq Agaayyutim iriqsimakkaña imakñaqana inilğaasaaq. Aglaan pakma sagviğniğaa ukpiqsriuranun. ²⁷ Agaayyutim ilitchuğitqugai qanutun kamanaqtigiplutin nalunaqtuat inupayaanun, taputiplugich Jew-ñungitchuat. Unauvva nalunaqtuaq—Christ iñuuruq ilipsitñi Jew-ñungitchuani, aasiñ niğiuganiktitlusri iñuudiksrapitñik Agaayyutim kamanautaani. ²⁸ Taamna Christ quliaqtuağigikput inupayaanun, alğaqsruğlu suli ilisautiplugu kisupayaaq ilisimatilaaptikun. Inupayaaq ukpiqsriurağugikput Christ-kun ililuni inuğuqtuun. ²⁹ Tarra taamna sakuugutigigiga pisuqtilaamni, sanñiaqquña Christ-ñum sayyiutaanik savaktuamik uvamni.

2

¹ Ilisimatquğipsikii qanutupiaq sakuuktilaamnik ilipsitñun tamatkununa Lu Laodicea-miittuanun suli iluqanitñun qiniqsimaitchuanun uvamnik. ² Agaayyutimtuq pitchuksaallanñağligich piqatigiñhatigun piqpakkutilikun, suli nalupqiginağlugu kanjiqsillaqtaqtiligich nalunaqtuananik Agaayyutim. Unauvva nalunaqtuaq Christ-nuruq. ³ Christ-ñum kisimi kanjiqsimapkağai iñuich Agaayyutimik, iluqaanik ilisimaraksranatnik Agaayyutikun. ⁴ Uqautigipsi taavrumiña, kiñaanmiñ kinnipkağniqañi uqallautagtuuanun uqautilusri saglunik. ⁵ Unasrikkaluññağma ilipsitñiñ piqatauruña irrutchipkun. Ilisimagiga atausiññuqisi suli ukpiqsriñiqsi payanaqhusri Christ-mik. Taatnamik quviasruktunja.

Iñuullapiğatañiq Christ-mi

⁶⁻⁷ Ukpiqsriaqsirusri Christ Jesus-mik ataniğmik, ki iñuuniağitchi tunnaviqathinağlugu ilaa, kanjiñusri Christ-mi nappağusri lu ukpiqsriñapsigun, ukpiqsriñiqsi sanñisisaiñağlugu ilisauttusriusriapsigun ulipkaulalarisilu quyağimik. ⁸ Qaunagititchi, kimun-unniñ alapisaaqtinnasri ilisauttitigun suli imailaatigun inipchaqtitauruatigun. Taatnatchich iñuich ilisauttutinich inuknitjaqtaurur suli ittut analarutaiñi silam, unniisuli ilisauttutinich Christ-mitjaqtaungitichut. ⁹ Uvvataku iluqağmi Agaayyun

iñuuruq inuqsranajihuni Christ-mi, amiami ilaan timaani. ¹⁰ Uvvasuli atausriññuqatigikapsiun Christ ilipsipsuug piqaqmisi iñuuligmik Agaayyutitñaqtauramik ilipsitñi. Christ kamanagniqsraupluni atanguruq aňalatipayaaniñ suli sanñiñiñ. ¹¹ Aasriisuli atausriññuqataukapsi Christ-mun, nalunaitñutchiqsaurusi liilaa. Nalunaitñutchiqsauñgitchusri timipsitñi maligutlugu Jew-ñuruat pilhusikaanjat aglaan nalunaitñutchiqsaurusi uummatipsitñi. Christ-ñum nutaqtitkaasri piiqlugu kanjñruaqaqsi ilipsitñiñ. ¹² Paptaakkaukapsi kanjñruaqaqsi iluviqatauruq Christ-mi, aasriñ sanñian Agaayyutim anjipkaasri nutaamun iñuuligmun takku tunjaplusri sanñiruamun Agaayyutmun anjiktitchiruamun Christ-mik iñuuligmun. ¹³ Ilipsi tuqunagaluagtuanu killuqsautipsigun iñuuniaqhusri timim kimmutaagun, aglaan pakma Agaayyutim aatchuqhusri nutaamik iñuuligmik piqatautlasrigaasri Christ-mi. Suli natqigutigaasri iluqaitñik killuqsautipsitñik. ¹⁴ Suliasriñ piigaa aglausimaruaq akikñaqtauruuq uvaptiknun. Aglausimaruaq uqautigigaa maligutchiñgiliqput Agaayyutim iñuuniaqurrutaiñik, akikñautigulugu uvaptiknun. Agaayyutim tiguniigaa taamna aglausimaruaq aasriñ kikiaktuutiplugu liilaa sannigutami. Taavrumuuna piigai killuqsautivut. ¹⁵ Aasriisuli Christ tuqukami akimaniqsuq iluqaitñiñ aňalatipayaaniñ nanipayaaq suli sanñiñiñ silam. Christ-ñum qiniqtinnigaa kisupayaamun sanñiqatluktilaani ilinjitñiñ.

¹⁶ Anñua kisumununniiñ atanniqsinniaqasri nigikkapsigun naagaqaa imikkapsigun unniñ nigiqpagvikaapsigun naagaqaa nigiqpagvikaatigun tatqilitqikman naagaqaa minguiqsiaqviksigin. ¹⁷ Taatnatchich iñuuniaqurrutit Christ-ñum taggagigai. Tikkuagutauñhiñagniqsut Christ-mun ilaan aggiññiñhanunaglaan. ¹⁸ Uqautipkañniaqasri killuqsagñilusri. Taatnatchich iñuich atchiksuatun iliplutin putlatuniqsut isragulinñun ataramik uqagiplugich qiniqquuraakkatin. Qutchigillapiaqtut inmiknik atakkii iñuknitñaqtaupluni isrummataat. ¹⁹ Taatnatchich iñuich inñaiqsuanurut Christ-mi. Christ niaquuruq liilaa ukpiqsruuat timigigai. Iluqagmin ataruat niaqumun napyaatigun nukiktigunlu aglisuurut atautchikun, Agaayyutim aglipkaqlugich.

Tuquñglu Iñuuliglu Piqatigiplugu Christ

²⁰ Christ tuqupman tuquqataurusri Christ-mi. Taatnamik aňalatinajisuksraurusri tamatkununa aňalarutaiñun sanñiñunlu silam. Suvaatami tupigivisigik iñuuniaqurrutit, itnaqsamaruat, ²¹ “Nigiñiaqnagu taamna, uuktuagñiaqnagu, aktuñiaqnagu.” ²² Iluqatin tamatkua iñuuniaqurrutit atuñumiñaitchut, atakkii iñuich pñiañgigach. Tamatkua iñuuniaqurrutit tunjaviqauñhiñagniqsut iñuich tillisinjitñun ilisauttutinjitñunlu. ²³ Itkaluaqhutin nalaunñaruatun iñuich putqataqtitlaplugich suli ilitqusiqaqhutin atchiksuatun suli anasiññuqsatitlugich timinñich pigiplugich killuqsautinñich, aglaan tamatkua iñuuniaqurrutit sumun atuñumiñaitchut. Tupiksriñhatigun tamatkua iñuuniaqurrutit iñuum piigumiñaitchaa pigiitçhuaq kimmutaa timim.

3

¹ Anjitiqataurusri Christ-mi. Taamna taatniitpan ilipsitñi, kipigniuñutituiñiaqsigik pakmaniituaat, Christ-ñum irviani, aqvuitaupluni taliqpiani Agaayyutim. ² Isummatigituiñaglugu iñuuliqsi Agaayyutmi. Isummatigisunatnagich nunam pigikkañi. ³ Ilipsi tuquruatun iñuktun ittuani atuiñiqsursi atuñuugaluakkapsitñik. Pakma nutaamik iñuuliqatursi

piqatigiplugu Christ iriqsamaruaq Agaayyutmi. ⁴ Christ iñuulikikkaqput qiniqnaqsikpan ilipsipsuuq qiniqnaqsiqatiginiagiksi, piqataulusri ilaan kamanautaani.

Utuaqauruaq Iñuulik Nutauruaqlu

⁵ Taatnamik tuqquatchigik iluqaisa kanjigruaqnitjaqtauruaq ilipsitni. Isrummatigisitchi ilipsitnik tuquruatun kimmutaiglugu qanusripayaaq sayunajiq, qanusripayaaq qaayugnaqtuaq, kimmutigniqluk, sulikaviugutiq. Amiami, iñuk kaviuqtauruaq atlat sulliñauranjitnik aanguaqtuqtauruq. ⁶ Tamatkunuuna Agaayyutim qinnautigai iñuich tupiksriñgitmata ilaanik. ⁷ Sivuaniqana killiqisruugaluaqmiruasri taatnatun iñuuniaqapsi killugmi. ⁸ Pakmapak piqsigik iluqaisa tamatkua, qinnaun, qinigun, kipinnuqsriq, uqañiqlutriq, qaayugnaqtuanik uqaqaliq, ⁹ sulisagluqquutinigisri avatmun. Atakkii anjalataginigaaasri iñuuniaqapsi savaaqtuummagmi, mattaqmatun atnugaagruaq. ¹⁰ Pakma iñuuniaqapsi nutaaguqtuq, atipmatun atnugaatchiamik. Agaayyutmun nutaqtillusri ilitqulusri ilaatun. Tarraasriñ ilitchugipsaagnaqtusri Agaayyutmik iñiqsirigikkapsitnik. ¹¹ Iñuich nutaaguqamin Christ-kun Jew-nungitchuatlu Jew-nuruatlu, nalunaitjutchiqsittuatlu timimikni nalunaitjutchiñgitchuatlu, sumiknaqtuatlu satkuligiruatlu Scythians-tun, savaktaagruuruatlu savaktaagruungitchuatlu atlagiñiqsut. Christ qaukhiullapiaqtuq tamatkunakna iluqaitniñ suliiñuupluni iluqaitniñ iñugikkagmiñi.

¹² Agaayyutim piksraqtaagigaasri piqpapiplusri. Taatnamik iñuk atipmatun atnugaatchiamik ilipsi piqpakkutisitchi avatmun, iñuqaqtulusri, atchigusri, agganaiñulusri suliiñuutulusri. ¹³ Anuqsritulusri avatmun sulii natqigutisrimaagusi nalliqsi uqaqtuyaqqan akithaqsri. Natqigutulusri atrilugu Agaayyun natqigutripmatun ilipsitnik. ¹⁴ Una pitluktuaq iluqaitniñ, piqpakkutituiñagitchi avatmun. Atakkii piqpsakriñhum atausriñjuumapkallapiaqai iñupayaat. ¹⁵ Ki qiniññaqan Christ-nun anjalataaglisigik uummatisri isrummatisilu. Agaayyutim iluqasri atausriñjuqtitkaasri iñuqaqtigiiqplusri qiniññaqagusi avatmun. Aasiñ ataramik quyyatiqagitchi. ¹⁶ Ataramik isrummatigisigik iluqaisa Christ-nun iñisauttutai sulii kayuutulusri avatmun kanjisiñksrañatigun iñisauttutit, pitchuksaagutigilugu avatmun puqihikun, atugusri psalms-nik atuutiniglu sulii quyyatiqagilusi Agaayyutmun piqutigilugu iñuqaqtaa. ¹⁷ Qanusripayaamik savakkupsi naaga uqaqupsi, atuumaruksrauruq atqagun atangum Jesus-nun quyyavigilugu Agaayyun aapauruaq Christ-kun.

Iñuuniaqatigiiñiq Nutauruakun Iñuulikun

¹⁸ Aqnaurusii, kamagilugich uisi, atakkii taamna nalaunjaruq Agaayyutmi. ¹⁹ Uñjuruusii, piqpagilugich nullasri agganairrutilugich. ²⁰ Iñaalugruurusii, tupigilugich anayuaqsri supayaatigun. Taamna quyaqnaqtuq Agaayyutmi. ²¹ Aapaurusii, uumitchaqsasunjaqngich qitunqasri, atakkii qapinasiviaqtut kamaksrigaluañgimikniñ ilipsitnik.

²² Savaktaagruurusii, tupigilugich qaukhi supayaatigun. Qualitniñniasrunjaqsri qaukhiqitnik takuatniññaq, aglaan savautisigik savautitanigilusi talugilugu Agaayyun. ²³ Savautrigusri iñuñnik savaatigumagiksi pisuqtulaapsitni, atakkii savautriñapiaqtusri Agaayyutmik savautriapsi iñuñnik. ²⁴ Itqagisiun akilusriaksraqsi Agaayyutmiñ akisruutigikkana iñuñmiñun. Qanusripayaakun savautillapiaqiksi

Ataniq Christ ilaahñaq. ²⁵ Aglaan kiña taimña nalaunñaitchualiqiruaq akuqtuigisiruq anasriññuqsautmik. Agaayyutim irrutigai atisriplugich iñuich.

4

¹ Savaktiqaqtuasii, irrutisigik savaktisri nalaunñaruamik atisilugich, aasiñ itqagilugu ataniqaqtilaaqsi qilañmi.

Algäqsruutit

² Iniqsruqtuñiñagitchi suli ataramik quyamaaglugu Agaayyun. ³ Uvva, tigutaanñuruña piqutigiplugu quliaqtuagaqaliga tusraayugaagiksuumik. Taatnamik itqagiluta agaayugupsi Agaayyutmun aatchuquluta piviksramik quliaqtuagaqaliksraptnik tusraayugaallautamik Christ-nun nalunaqtuanagun. ⁴ Agaayutiluña quliaqtuatlahiksrapkun tusaayugaagiksuumik iñunñun kanjisiñaqsilugu. Taamna piraksragikkağa. ⁵ Iñuuniagusri puqiksaalikun akungatni ukpinaitchuat atullautaglugu pivik pisuqtilaapsitñi. ⁶ Uqaligsi ataramik quyaqnaqtitchiun iñupayaanun suli ilisimayumausili qanuq kiggutiqaqaliksrapstnik kisupayaanun nalaullugu.

Pağlasuiqsağutit

⁷ Tychicus piqpagiplugu aniqatigigiga Christ-kun tuniqsimaruag uqqi-raqtı suli savaqatiga Agaayyutikun. Ilaan uqautigisigaasri iluqaitnik atumaruanik uvamnun. ⁸ Taatnaqlugu tuyugigiga ilisimatquplusrı qanuq itilaaptiknik suli pitchuksaaquplusrı. ⁹ Tuyugipmigiga Onesimus tuniqsimaruag piqpagiplugu aniqatvut Christ-kun. Ilaa ilagigiksi. Uqautigisigaasri atuma-payaagtuamik uvani.

¹⁰ Aristarchus-nun tigutaanqucatigikkağma suli Mark-nun, uyugunñan Barnabas-nun, tuyugaasri nayaanñamik. Uqautianikkipsi qanuq piłksrananik Mark-nun aggiqpan. Tutqiksitchumagiksi. ¹¹ Joshua taiyuutiqagtuag Justus-mik tuyuqmıuq nayaanñamik. Taapkua pinasut kisiitnik Jew-nuruat savaqatigigitka piqutigiplugu anaaquqautaa Agaayyutim. İlinisa ikayullapiagaatna araqtuqlunjalı. ¹² Epaphras-nun nunaqatipsi suli savaktaan Jesus Christ-nun tuyuqmıgaasri nayaanñamik. İlaan agaayyutigaasri Agaayyutmun ikayuquplusrı sanñılsrı suli nalaunñalusrı ukpiqsriñipsıgun. Agaayyutıpmıgaasrı ilisimatquplugu Agaayyutim pisuutaa supayaatıgun. ¹³ İlisimapiagıga qanutun iniqsruutrıñha piqutigıplusrı ukpiqsrıruatlı iñuuruat nunaaqıñrı atiligaak Laodicea-mik Hierapolis-mıglı. ¹⁴ Luke piqpagıkkaurıuag taaktı Demas-lu tuyuqtuk nayaanñamik.

¹⁵ Nayaanñaagukkitka ukpiqtuanuruapayaat nunaaqıanı Laodicea-nun suli ağnaq atilik Nympha-mik ukpiqtuanuruatlı katırağaqtuat taavruma tupqanı. ¹⁶ Agliqıağıanıkkupsıunı a tuyuutıga ilıpsıtñun tuyuğıyımagıksı ukpiqtuanuruanı Laodicea-mı aglıqıtqulugu agaayyuvıñmikni. Aasıñli aglıqıyımagıksıpsıuq tuyuun Laodicea-gmıunun agaayyuvıpsıtñı. ¹⁷ Uqautıyımagıksı Archıppus, “Naallapiagun savaaq atangun tillisıgıkkana savaquplugu.”

¹⁸ Uvaña Paul argamnik aglakkıga nayaanñağa, “Puuyugniaqnasıun pituk-sımalıga isıqsıvıñmi.” Agaayyutımtuq iluqaqtılısı.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Thessalonica-ġmiunun

¹ Paul-miñ Silas-miñlu suli Timothy-miñ ukpiqtuanjuranun ittuanun Thessalonica-mi pigipkakkani Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ-ŋum. Uvvatuq ihuaqutmik suli qinuiñnamik qaitchiłisi.

Iñuuniahatlu Ukpigüsrıatlu

² Agaayyun iluqapsigun quyyatigiraġigikput, ataramik agaayuhaptikni itqaġiplusri. ³ Agaayyutmun uqaqaqtıluta itqaġigikput, qanutun ukpiqsrıllapiałiqsi, piqpaksrıllapiałiqsi, niġiugaqallapiałiqsi Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁴ Aniqatiumaan! Agaayyutim piqpaksrıłha ilipsitñik nalunġitchikput inmiñun piksraqtaagıplusri. ⁵ Uvvatakkı tusraayugaallautaq ilipsitñun tikiutıaptıgı, nipiñhiñakuunġitchıuaq aglaan sanñıkunlu suli İpqıtchuakun İrrutçıkun, ilumutułha nalupqıgıngıqılgıu, taatna tikiutıgıgıput. İlisimagıksi qanuq inñuuniałıqput ihuałksrıpsıtñun ittıuaq ilipsitñıitnaptı. ⁶ İlipsi uvaptıknun suli Atanıġmun tuvrauti'apsi, atqunaq naglıksautıgıgıaluanñaan, uqałıq quvıanakun İpqıtchuamıñ İrrutçımıñ akuqtuġıksi, ⁷ itna ilipsi iluqaitñun ukpiqtuanun Macedonia-mi suli Greece-mi atrıraqıgıqhusri. ⁸ Uvvatakkı sıamınnıġıksi Atangum uqałha iluqaitñun nunanñıñun Macedonia-mlu Greece-ñumlu, aasrıñ tusraayugaallautaq ukpiġutiqaġnıpsıgıun Agaayyutmun sıamıtmiuq napmupayaaq, uvaptıknununnıñ ilaraksrıaqılgıu. ⁹ İnııch iluqaġmıñ uqaġıgıat qanuq ilipsitñun akuqtuııqput taamunñ tikiñtaptı, suli qanuq mumılıqsi aangıuanıñ Agaayyutmun, Agaayyun inñuurıuaq ilumunlu ittıuaq savautısrıkkılgıu. ¹⁰ Uqaġıpmıgıat taqqısilaaqsi İġñıġıkkanñanik Agaayyutim qılanñmiñ, Jesus-mik, İlaan anıqtıksıtıgıkkanñanik tuqułıġmiñ. Aasrıı taavrıma Jesus-ñum annautıgısgıaatıgıt Agaayyutim qınnautaanıñ tıktıçhusramıñ.

2

Paul-ŋum Savañña Thessalonica-mi

¹ Aniqatiumaan! İlipsıpsıuq ilıttıçugıanıkkıaqsi tikiuamałıqput ilipsitñun sıulıaakun inġılha. ² İlisımarusrı qanutun naglıksaanñanıkıtaaptıknık suli kanñunakun anıalakkautılaaptıknık Philippi-mi. Naagaıuvva Agaayyutıpta sayyıqsımaagıaatıgıt qulıaqtıuaqupluta tusraayugaallautamık ilipsitñun iglutıuhaptıknı atqunaq akıllılıqsıuutmik. ³ Uvvatakkı ilipsitñik qulıaqtıuaqtıluta kınıñıtıqsıraanġıttıgıñı, unnıñı qaayıgınaqtıuaakun pıtıqsıraanġıttıgıñı, naagaqaa kısıumik pısaasrıgımıgıaġnıanġıttıçugıt. ⁴ Aglaan Agaayyutim pıtıqułhagun ataramık uqaqaqtıgıt, takku İlaan piksraqtaagıgaatıgıt tusraayugaallautamık qulıaqtıuaqupluta. İnñunıñ kıyalıttıñnıaġımmataıttıçugıt aglaan Agaayyutmik inñuuniałıapta naıpiqtıqtıaanı. ⁵ Tikıumañııqput uqayusrıakun nalupqıgıngıttıçıkısi naagaqaa kaviuılıq matummiñıaġılgıu—Agaayyun ilısisarıgıgıgıput. ⁶⁻⁷ İlipsitñıñ unnıñ atlanıñ quyagıtıçıunıałhiñanġıttıçugıt. Nanıgaqułhiñıaġıaluaqtıgıt ilipsitñun atakkiñ Christ-ñum uqıraqıttıgıpluta, aglaan ilipsitñı itıgıt agġanñıaıqıhuta aakaurıuaq qaunaksrıłha qıtunġamıñıñ atrıplıgı. ⁸ Pıqpıgıvıgıtılsrı Agaayyutim uqałhiñıaġıngısañagun aglaan inñuuhaptıgunlu pıqasrıqsulıksıraqsı itqanarırutıgıgıput. İlipsi uvaptıknı piqpaknallapiaqhusrı. ⁹ Anıqatiumaan!

Ilmun itqagigiksi qanuq savaliqput sakuukhuta! Unnuaqtuummaan savaktugut, ilpsitni akiyayumangitluta Agaayyutim tusraayugaallautana ilpsitnun uqauti'aptigu. ¹⁰ Ilisimarusri, Agaayyutim ilisimapmiuq, irrutchiqput ilpsitnik ukpiqtuanjuranik ipqisilaana nalaunnapluni lu patchisaitluni lu. ¹¹ Ilisimagiksi pitchuksaagihiquput ilpsitnik atriplugu aapa nakuuruuq qitunqamiñik pitchuksaagipmatun. ¹² Pitchuksaagipsi arakhusri itqugaluahusri inuuniahiqitqukkanagan Agaayyutim tuqumaripsi anayyauqautmiñi suli kamanautmiñi piqatautqupluta.

¹³ Agaayyutim uqalha tikiuti'aptigu, tusraa'apsiun, akuqtugiksi inunmiñ pipmatuungitchuaq aglaan Agaayyutmiñ uqahigiplugu, taatniillapiaqmipuni lu. Uvvataku akunnapsitni ukpiqsirruani Agaayyun savaaqatuuq. Taatnaqlugu uvaguttuuq ataramik Agaayyun quyaqikput.

¹⁴ Aniqatiumaan! Agaayyutim ukpiqtuanjuranisun Judea-mi ilinisitun pigiliutipkaqtuatun Christ Jesus-mun taatnatuntuuq savauttusriaqatursi. Ilpsipsuuq taatnatun piyuaqsiuhigmik nunaqatipsitniñ iglutuqtusri Jew-njuranin tasrapkua iglutuipmatun, ¹⁵ tuqutchiruanin Atanigmik Jesus-mik suli sivuniksriqiririk, tasrapkua uvanalu ilakkalu piyuaqmigaatigut. Qanutun Agaayyutmi quyaqnaisigivat! Inunni uumiksriñuplutin!

¹⁶ Uqautrihksraptikniñunniñ Jew-njungitchuanun anniqsuliksratnik nutqaqtinniaqaluagaatigut. Taatnatchich killuigmik ataramik iniqtaqaqtut Agaayyutim qinnautaanun tikiññiahiqimkunaglaan.

Paul-nun Tikitqikkummiuħa Ilinitnun

¹⁷ Aniqatiumaan! Uvaguq piisaallahaptikni ilpsitniñ sivikisuurami, qanutun piitchivisi qiniñtikikumagaluaqhusri. Isrumaptigun nayugaluagipsi.

¹⁸ Ilpsitnun utitqigukkaluaqhuta, uvanu Paul utitqinñiallakkaluqaqtuna. Aglaan Tuungaum pirailigaatigut. ¹⁹ Aglaan ilpsi kisipsi niqiuagaqagvigigipsi, quvianagiplusri, suli akimalikun uqautigitlapiusri Atannapta Jesus-nun sivugaani aggiqpan. ²⁰ Ilmutun kamanautigigipsi quvianagiplusri.

3

¹ Aasriñ iglutulguiqaptigu, ittullahksraptigun Athen-mi sivunniqsugut ² tuyugihani Timothy aniqatvut savaqatigikkaqput Agaayyutikun quli-aqtuaqahigmik tusraayugaallautamik Christ-kun. Tuyugigikput sayyiqu-plusri suli ukpiqsrihiqsi ikayuquplugu, ³ nalliqsunniñ utiqungitlugu maku-nina piyuaqsiuhigmik piqusriguni. Taatnatchich piyuaqutit Agaayyutim pisuhigai uvaptikun. Taatna ilitchugianikkiksi. ⁴ Uvvataku in-naptikni ilpsitni sivuani uqautigipsi taatna piyuaqsiugisiñipluta, aasriñ kanjqsianihapsisun tamarra taatnatchich atuummirut. ⁵ Iglutuutilguiqama ukpiqsrihiqsi kanjqsisuklugu, taatnaqlugu Timothy tuyugigiga. Pijksraqtuna Tuungaqmun killuqsatinniaqasugalusri, iluqaniasrii savaaqput sulaaamun in-sugalugu.

⁶ Pakma Timothy ilpsitniñ uvaptiknun utiqman, tusraayugaagiksaanik ukpiqsrihapsigun suli piqpakutipsigun tikiutripluni, uqautigaatigut ataramik uvaptiknik itqagsriñiplusripsuuq suli atqunaq qiniguñipluta uvaguttuuq ilpsitnik qiniguqmatun. ⁷ Aniqatiumaan! Taatnaqhuta iluqaani iluññihaptikni suli nagliksaaqsiuhaptikni ilpsigun piyuma-sriilaakaurugut. Ilpsi ukpiqsrihapsi sayyillaagaatigut. ⁸ Pakma inuuniasipiaqtugut ilitchugianikapta makitatilaapsitniksuli payanaigusri inuuniahapsitni Agaayyutikun. ⁹ Quyyatinik Agaayyutmun ilpsigun qaitchiññaaguqtugut, quyalugu quvianagipkakanagan sivuqqamiñi ilpsi

pigiplusri. ¹⁰ Unnuaqtuummaan iniqsrullapiagikput qiniitqigukhusri aasriin inuqnaqtuanik ukpiqsriihapsitni qaitchipsaagusri.

¹¹ Uvvatuq Agaayyutipta Aapauruam inimiinik suli Atannapta Jesus-num tikisilisigut ilipsitnun. ¹² Uvvatuq Atangum Jesus-num piqpakkutri avatmun suli inunun iluqaitnun naupkallaniniaumigaa, piqpaksriihqput ilipsitni atrilugu. ¹³ Taatnagupsi sayyigisigaasri, Aapauruam Agaayyutipta sivugaani patchisaigusri suli ipqillusri qakugu Atannigikkaqput Jesus aggiqpan piqasriguni inuninik pigikkaamiinik.

4

Inuuniatiq Quyaqaqtuaq Agaayyutmi

¹ Aniqatiumaan! Uvvasuli uvaptikniin ilinjanikkaqsi qanuq inuunialiksragsi Agaayyutmi quyaqnaqlugu, ilumun inuunialihianikkapsisun. Pakma Atanguruam Jesus-nun atqagun injigipsi uqapsaaghursi atuitqplusri pitluglugu. ² Uvvatakku ilisimagisri ilisauttutiganikkavut ilipsitnun Atanguruam Jesus-nun anjalatchiuhagun. ³ Taamna Agaayyutim ilipsitnun pitqutigigaa, ipqillusri piisimaagusri sayunahigmiin. ⁴ Atausriukattaagusri anjtit itichugiraksragigiksi qanuq ilaqatiksraiksragsi ipqihkun nalaullugu,

⁵ itna killukun kimiksriihkuungitchuaq piruatitun Agaayyutmik naluplutin. ⁶ Tarra kia-unniin killukuangillun aasiin saglutaqlugu aniqatni atlutaqilugu nuliana. Taatnatchikun sivuani uqautianikapsi algaqsullapiaghursi, Atanigmun anasriinjuqsautiqagisiinipugich tamatkua taatnailiplugu nalaungitchuat. ⁷ Agaayyutim tuqlungitchaatigut inuuniacqupluta qaayugnaqtuakun aglaan ipqihkun. ⁸ Taatnaguni kia tamatkua ilisauttutit ayamuimiyumigich inuninik ayaksimangitchuq aglaan Agaayyutmik, qaitchirigikkapsitni ipqitchuamik Irrutchimik.

⁹ Taamna aglangitchumaunniin nakuuruq piqpaksriihapsigun ukpiqtu-aqatiupsitniik. Uvvatakku ilipsi Agaayyutmiin ilisauttusriaqaaniksimplusri, qanuq piqpakkutiksrapsigun avatmun. ¹⁰ Suli taatnailiplugu aniqatiupayaapsitnun iluqaani Macedonia-mi irrusrigianiklugu. Aniqatiumaan, taatnaglugu injigipsi atuitqplusri pitluglugu. ¹¹ Sivunniutilugu inuunialiksragsi inuksruigusri, inuich atlat ilaksiangiglugich suli inuuniutiksraqsipiinnaktaaginiaqlugu, maliglugu uqautianihqput ilipsitnun. ¹² Taatnagupsi iluagitchiuhq tamatkunakna ukpiqsriingitchuani piinnaktaagigisigiksi, suli kisumun inugikkapsigun tunnaaqsiyumiinaitchusri.

Atangum Aggihksrana

¹³ Aniqatiumaan, pakma ilisimatqugipsi ilumutuuligmik ukpiqsriuatigun tuquruatigun aliannuugaqsisrunjaqasri tamatkunatitun nigugaitchuatitun inuuligmik isruitchuamik. ¹⁴ Ukpigigikput Jesus tuqlugaaqhuni anitqilha. Taatnatuntuuq, ukpigigikput Agaayyutmun aggiutipkagisilhat Jesus-mun tamatkua tuquruat ilaanik ukpiqsriplutin. ¹⁵ Tamarrumina Atangum ilisauttutaanik uqatigipsi, uvagut inuuruani taivrurmani uvlumi Atangum aggihani tamatkua tuquaniktuat sivulikkumiinaitchivut. ¹⁶ Nipituruaq tillin itkisiruq, suli qaukhat isragulgich nipliqpan suli Agaayyutim qalguqtautaa nipliqpan Atanig inimiinik pakmakna qilajmiin atqagisiruq. Taipchua tuquruat Christ-mik ukpiqsriplutin inuuligmun aniqqaagisirut. ¹⁷ Tarakna uvagulli inuuruani taivrurmani tatpaunautrauniaqtugut piqatigilugich nuviyanun paaglugu Atanig silami, aasriin Atanigmi ataramik iqataugaqsiluta. ¹⁸ Taatnagursi avatmun tamatkunuuna uqaliqtigun arautisitchi.

5

Itqanaigitchi Atangum Aggiksrananun

¹ Aniqtiumaan! Atuummiruksrat aglakksranat ilipsitnun inuqnanqitchuq.
² Uvvatakku ilipsi kanjqsimmagiksianikkiksi Atangum uvlua aggiqsuksraq nigiuungsillusri atrilugu tiglinniaqti unnuami. ³ “Suapayaaq nuyuaagnaiqsuq.” Taatna inuich nipinikpata, taimmaifaaq piyaqquhum tikitkisigai annakkumiinaiglugich, itna liilaa auliyautikkaanatan agnaq igniiksrananun.
⁴ Aniqtiumaan! Aglaan taamna nalungigiksi, suli Atangum uvluan nigiuungillaagumiinaigaasri tiglinniaqti atrilugu. ⁵ Iluqasri inuuni qaumami inuuniaqtusri, savaasri sagviplutin. Uvagut taagmi inuunianqitchugut irigaqtukikun. ⁶ Taatnaguta atlatitun siñiktuangiqsa, iqiiguta qaugrimaagiksa. ⁷ Takku unnuami inuich siñigaqtut, unniin unnuamik imiligviqaqtut. ⁸ Aglaan uvagut uvlumik irviqaqtuani qaugrimaagirusraurugut. Satqagutirusraurugut ukpiqsrihigmik suli piqaksrihigmik suli nasrauluta nigiuugaqaliksramik anniqsuliksrapitknik. ⁹ Agaayyutim tigusriaingitchaatigut qinnautni iglutuqulugu aglaan anniqsuqiaq piññaaktaagitquplugu uumuuna Atannaptigun Jesus Christ-kun, ¹⁰ tuquruakun piqtutigipluta, inmiñi inuuniaqatigisrukhta qakugu aggiqpan, inuugaluannapta naagaqaa tuqugaluanapta. ¹¹ Taatnagusri araaqtuutititchi avatmun sayyillaagutilusri tuniqsimatasriusri taatna pakma pisuupmatun.

Aqulliich Iisauttitit suli Ilammiugutit

¹² Aniqtiumaan, injigipsi kamagitquplugich tamatkua savaaqatuat akunnapsitni, tamatkua Atangum tigusriagikkañi sivulliuqtautquplugilla algaqsruitquplugilla. ¹³ Kamagiuraaglugich tamatkua savaagikkañat piqaksrihatlu piqtugilugu. Akunnapsitni qinuigusrimaagusri. ¹⁴ Aniqtiumaan, iqiasruuruat algaqsruqsigik, qapinasriuat pitchuk-saaglugich, sayaitchuat ikayuuglugich, iluqaisa anuqsrutlugich, ¹⁵ kanjqsimalugu akisaqtungihiksraqsi pigiitchuamun pigiillilugu, aglaan ataramik savaaqaliksraqsi nakuuruamik avatmun suli inupayaamun. ¹⁶ Ataramik quviatchaugigusri, ¹⁷ iniglugu agaayulusri, ¹⁸ qanusripayaami irviqanapsi quyalusri. Taatnatun Agaayyutim pitqugaasri inuuniaapsitni Christ Jesus-kun. ¹⁹ Nutqaqtinniasrunaqnagu Ippqitchuam Irrutchim savaagikkañ, qamitchiinaqmatun iknigmik. ²⁰ Sivuniksriqirit uqallich ayaumasrunaqnagich. ²¹ Sua iluqaan naipillugu, qanusriq nakuuruuq akuqtuagilugu piññaaktagilugulu, ²² qanusripayaamiñ pigiitchuamiñ piisimaagusri. ²³ Agaayyutimtuq qinuiniñnamik qaitchirigikkapta ipqiqsagumigaasri inmiñun iluqnaqusri, suli qaunagiyummigaasri irrutchisilu inuusrisilu timisilu patchisailugich Atannapta Jesus Christ-nun aggiiksrananun. ²⁴ Taatna Ilaan tuquqtigikkapsi iniqtagitlagaa, takku tuniqsimaruq. ²⁵ Aniqtiumaan! Injksruutiyumigiptigut. ²⁶ Paqalalugich aniqatiut iluqaisa kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutilikun. ²⁷ Tillisigillapiagiga Atanguruum anjalatchisaagun taapkua tuyuutit agliqihiksranat aniqatiunun iluqaitnun. ²⁸ Atannapta Jesus Christ-nun iluaqqutrisaan nayugumigaasri.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Thessalonica-ġmiunun

¹ Paul-miñ Silas-miñlu suli Timothy-miñ ukpiqtuanjuranun ittuanun Thessalonica-mi pigikkanj Agaayyutim Aapaaruam suli Atanguruam Jesus Christ-ŋum. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapaaruam suli Atanguruam Jesus Christ qaitchilisi iluaqqutmik suli qinuiñnamik.

Atanniivikisraq Christ Aggiquan

³ Aniqatiumaan! Agaayyun ataramik ilipsigun quyaraksragigikput. Nalaunjaruq uvaptikni taatnaġupta, takku ukpiqsriġqsi atqunaq nautmuktug, suli piqqakkutiġqsi aglitmuktug avatmun atausriukat-taaqhusri. ⁴ Taatnaqhuta Agaayyutim ukpiqtuanjuranun uqautigigipsi nangaqhusri qanuq sivutmuutiplugu iglutmiġqsi suli ukpiqsriġqsi tumigigaluanjnaan piyuaqsiuġiq suli nagliksaaqtitauiq apqusraakkaqsi. ⁵ Iluqatinj tamatkua nalupqinaiyagaat Agaayyutim sivunniutaa piqatautlasriplusri anjaayquataani nagliksaaqsiugaluanjapsi. ⁶ Uvvatakku Agaayyun atanniiluni nalaunjaruakun, ilaan nagliksaaqtitkisiyai tamatkua nagliksaaqtitigikkasri. ⁷ Ilipsi nagliksaaqtuani ilaan pitluutigisigaasri taputiluta qakugu Ataniq Jesus sagviqqan qilarmiiñ israġulinmiñik kamaanaqtuamiñik piqasriġuni iknikun. ⁸ Tamatkua naluruat Agaayyutmik suli tupiksriñgitchuat tusaayugaallutamik Jesus-mik Atannaptiknik ikniġmik anasriñjuqsagisigai. ⁹ Tamatkua piyaqquġvinmun isruilaamun anasriñjuqsakkaugisirut, Atangum sivuġaaniñ suli sanjianiñ kamaanaqtuamiñ piiglugich, ¹⁰ qakugu taivrumanu uvlumi aggiquan, kamagikkaukiksraq iñupayaamiñiñ unniñ kamagikkaullapiakiksraq ukpiqsriurapayaaniñ akuqtuġiaġlugu. Ilipsipsuq ukpiqsriġapsigun uqagikkaptiknik akunġugisirusri. ¹¹ Taatnaqhuta injqsruutiraġigipsi Agaayyutmun akuqtuyunaqsitqplusri iñuuniagvigitqukkanaġun. Uvvatuq ilaan sanjimigun kimmutri iluqaan iluakiksramun pisuiqsimaatlasriġun, savaaqsi ukpiksriġapsigun tanjlugu. ¹² Taatnaġapsigun Jesus-ŋum Atannapta atigikkana ilipsitiñ kamagikkaugisiruq suli ilipsi ilaaniñ Agaayyutipta suli Atangum Jesus Christ-ŋum iluaqqutrisaagun.

2

Iñuk Pigiġlaq

¹ Aniqatiumaan! Piqtigiplugu Atannapta Jesus Christ-ŋum agġiksraja suli uvagut katitaukiksraqput ilaanun inġigipsi, ² isrummatri qanuqviiġaqtitqunġilugu qaġanaġlugu unniñ akatautqunġilusri Atangum uvlua tikiuamaaniñilugu. Taamna uqautauvaluktuq sivuniksriqirit ilanġatigun unniñ kia quliaqtuagivalukkanj unniñ iñuich uqagivalunġiaatigut taavruminj tuyuutiptikni aglanjiluta.

³ Tamarrumuuna kimun-unniñ iñunmun kinnipkaġumiñaitchusri, takku taimña uvlug tikitchumiñaitchug kisanik Agaayyutim igluliuġviksrautaa agqulliq atuomagaluqnaġu suli Iñuk Pigiġlaq sivuniqatuaq tammaġvinmun sagvialuqnaġu. ⁴ Taavruma Iñuum supayaq iñuich agaayyutiqaġniahat suli isrummatipayaanaġ agaayyutikuagiakun igluligisiyaa. Inmiñik imillakkisiruq iluqaanun qulliguguni unniñ Agaayyutim agaayyuvikpananun isiġuni

suli aqvuilluni agaayyutauniluni. ⁵ Itqağingitpisiuŋ tamarrumiŋa iluqaanik uqautianiqsi ilipsitni nayuuti'ama? ⁶ Aglaan taamna pakma pirailiriqaqtuq ilisimaanikkaqsi. Piviksraq nalaullugu taimña Iñuk Pigiilaq sagviğisiruq. ⁷ Pigiirrun quviqnaqsiplugu aullağniinaktuq, aglaan atuummiruaksraq atuummiyumiñaitchuq kisanik tamarruma tigungmisaa piigaluaqtitnagu. ⁸ Taraqña Iñuk Pigiilaq sagviğisiruq, aasrii Atangum Jesus-ŋum qanıgmi aniğniŋanik tuqquktisigaa piyaqquğlugu sagviğimigun kamaqaqsilugu agğigumi. ⁹ Iñuk Pigiilaq tikitkisiruq sanjilik Tuungagmiñ qanusripayaanik quviqnaqtuanik iñiqtaqaguni, tanjigilaanik qiniqtitchiluni kamagiraksranjitiğlu. ¹⁰ Taavruma qanusripayaamik piguilamik kinnigisigai. Iliŋich akuqtuiñğiliğmiktigun suli piqpaksrinğiliğmiktigun ilumutuuruamik anniqsuliksraqmiktun piyaqquğisirut. ¹¹ Taatnağlugich Agaayyutim sanjisiługu killukuahiksranjat ilipkağisigaa, tanjigilaamik ukpiqsritlasriługich. ¹² Taatnağutiŋ ukpiqsriñğitchuapayaat ilumutuukimik quvianaqagñiaqtuat killukun piyaqquğisirut.

Piksraqtaarjurusri Anniqsulikramun

¹³ Aniqatiumaan! Atangum piqpagikkaŋasri, uvagut Agaayyun ataramik quyagiraksraqigikput piqutigilusri. Uvvataku Agaayyutim piksraqtaagiqqağasri anniqsuliksramun Ipqitchuam Irrutchim sanjiağun suli ukpiqsriñapsigun ilumutuukimik Agaayyutmun iñugitquplusri. ¹⁴ Taavrumuŋa piksraqtaagigaasri tusraayugaallataq tumigiplugu uqautigikkaqput ilipsitñun. Atannapta Jesus Christ-ŋum quviananjanı piksraqsi piññaktağitquplugu, Agaayyutim tuqluğasri. ¹⁵ Aniqatiumaan! Taatnağusri makitaagitchi payaŋağusri, suli tamatkunuŋa ilumutuuruuanun ilisauttutigikkaptiknun ilipsitñun iluqaakkun uqağaptigunlu suli aglaptigun tunjalusri. ¹⁶ Uvva Atannapta Jesus Christ-ŋum inmiñik suli Agaayyutim Aapapta piqpagipluta suli iluaqqutriğimigun isruilaamik araagtuutmik suli niğugallautamik qaitchigaatigut. ¹⁷ Ilaantuq aragligich uummatısi sanjisiłusri atuñiksrapısigun nipiqaikırsapıgunlu iluqaanik nakuuruamik.

3

Iniqsruutiyumiıptigut

¹ Aniqatiumaan! Suliuvva iniqsruutiyumiıptigut Atangum uqağha uvaptigun sıvutmun agliħiksranğun sukasriłuni kamagikkaauluni ilipsitni pipmatun. ² Suli Agaayyutmun iniqsruutiyumiıptigut annausimatquluta iñuñniñ pigiitchuapayaaniñ. Uvvataku iñuich ilaŋich tusraayugaallataq uqğıingitchaat. ³ Aglaan Atanguruuq tuniqsimaruq. Ilaan sanjipkağisigaasri pigiitchuamiñ annausrimalusri. ⁴ Atangum nalupqısrungısitkaatigut ilipsigun atuigisiłipsitniħ sıvutmun uqağikkaptiknik ilipsitñun. ⁵ Atanguruamtuq Agaayyun piqpagipkallaŋniaglıuŋ suli Christ-ŋum anuqsrutiqaqtillaŋniaglısi.

Savaktusraupiaqtugut

⁶ Aniqatiumaan! Atannapta Jesus Christ-ŋum atqagun tiligipsi, piisimaagumuusri aniqatıyupayaaniñ iñuuniaqtuaniñ iqiasruuħkun maligutchiñğitchuaniñlı ilisauttutiniħ qaisaptiknik. ⁷ Ilipsi atuiruk-srauħqsi uvaptiktıtun nalupqıingitħichiki. Ilipsitni nayuuti'apta iqiasruktaungitħugut. ⁸ Nalailaamik akuqtuirilħiñangitħugut, aglaan savaktugut unnuaqtuummaan sakuukhuta akiyausrungıħkun

kimununniiñ sakuugutiqaqhuta. ⁹ Injilhiñaugaluaqhuta iñuuniutiksraptnik iningitchugut, takku taavrumuuna ilipsitñi atrinuyummiuqhuta. ¹⁰ Tamanna uqautigikkaqput ilipsitñi innaptikni, kiñapayaaq savagutlaitpan nigiruksraungitchuq. ¹¹ Taatna tusraarugut iñuñnik iqiasruuruanik akunnapsitñi ilaqağniplusri suniurasruñaqatin aglaan iñuich atlat suhatnun ilłagautniaqhutin. ¹² Atannapta Jesus Christ-ñum atqagun taatnatchich iñuich tiligivut suli alğaqsruğivut iñuuniurallautaquplugich, nalaullogu iñuuniutiksrağniaquplugich. ¹³ Aniqatiumaan, aglaan ilipsi savaallautaq iñiqtuutraqtaksrağingitchiksi.

¹⁴ Taamani maligutchisungitchuamik uqautiptiknik ukunani aglanñi, nalunaisitchumigiksi taamna iñuk piqaqpan. Piqatigisruñaqnagu, ilaali kannusruligumuq. ¹⁵ Uumigiritun irrutisruñaqnagu, aglaan aniqatitun alğaqsruğlugu.

Uqautipsaağutit

¹⁶ Uvvatuq Atangum kanjiuram qinuiññaña ataramik sukupayaaq qaitchilisi qinuiññamik. Atangumtuq iluqasri nayuglisi. ¹⁷ Uvaña Paul aglakkitka nayaañjat uvannik. Tarra taatna ilitchuqqaat uvaña tuyuutipayaağma, taatniittuq aglausiga. ¹⁸ Uvvatuq Atannapta Jesus Christ-ñum ihuaqutrisaan iluqasri itqatigilisi.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Timothy-mun

¹ Uvaŋa Paul Timothy-mun aglaktuŋa. Christ Jesus-ŋum piksraqtaagigaanŋa uqquiraqtautqupluŋa. Taamna Agaayyutim Annigsuqtipta tillisigigaa suli Christ Jesus-ŋum niŋiugaagikkapta. ² Timothy! Ukpiqsriŋikun ilumun iŋniŋigikpiŋ. Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Christ Jesus-ŋum Atannapta qaitchiŋi ihaqqutmik, ilunŋusriŋigmik suli qiŋuiŋniŋamik.

Algaqsruutai Akitŋaqlugich Tanjigilaakun Iŋisauttutit

³ Uvaŋa Ephesus-mi itqugikpiŋ ilvich uqautipmatun apqusraaŋlamni Macedonia-mun. Iŋuich ilaŋich taamani uqalŋignik tanjigitchuanik iŋisautritrut, aasriiŋ iŋiqtiŋlugich nutqaqtitaksraŋigitin. ⁴ Uqautilugich suqutiginŋitqulugich unipchaalianiglu kanjjiuŋigmikniglu takisipiaŋataqlugich takku taatnatchich uqaatchagusrimaliŋmun irrutaunŋiŋaqtut, pitlaitchut sayyillaagutaulutiŋ ukpiqutmun. ⁵ Taavruma tillisim iŋuŋnik piqpakstriyumapkaŋayaŋaatin, takku ipqitlutin iŋisimaplugu qauŋrimmaagiutillautapni nalaunŋaruaglu nalaunŋaitchuaŋlu suli piqaqhutin ukpiqsriŋigmik ilumutuuruamik. ⁶ Iŋuich ilaŋich ulapnaaraqtuŋ Agaayyutim tumigitqukkananiŋ tanjigilaanun uqavaaŋutinun. ⁷ Iliŋich Agaayyutim pitqutaigun iŋisautrauyummiuŋgalaqut, aglaan uqalŋatiŋ inŋmin kanjisitlaitchaat tamarrumuuna uqagikkaŋmikkun nalupqisruŋgillaqahutiŋ.

⁸ Agaayyutim maliŋgutaksraŋa nakuuŋha iŋisimagikput, kia-unniŋiŋ atuqpagich Agaayyutim sivunniutaatun. ⁹ Itqagipmillaan ilumun maliŋgutaksrat iŋiŋtauruuq iŋuŋnun nakuuruanun iŋitchuq, aglaan navguirinun suli tupiguutaitchuanun, agaayyutaitchuanun suli killiqirinun, tamatkununa ukpingitchuanun unniŋiŋ agaayyiaqtaitchuanun, iŋuŋnun tuqutchiullaktuanun aapamiknik unniŋiŋ aakamiknik naagaqaa iŋuaqtuqtinun, ¹⁰ tamatkununa atlatuqtuanun, killuliqiruanun atugaŋiplugich iyaalugruich anutitlu timiqaqtuat inŋmiktigun, tigliktuqtinun iŋuŋnik, tamatkununa saglutiruanun unniŋiŋ iŋisimaruaraŋaqtuanun tanjigilaakun naagaqaa iŋisauttutinun ilumutuuruunun qanusripayaanik akitŋaunmatiruanik. Taatnatchiŋun maliŋgutaksraq iŋiŋtauruq. ¹¹ Taatnasriq iŋisauttun Agaayyutim uqalŋiŋiŋ paqitauruq, uvaŋnun qaisaupluni tusraayugaallautaq Agaayyutmiŋ kamanaqtuamiŋ quvianaqtuamiŋ uqautigiraksraupluni.

Quyayit Agaayyutim Iŋunŋuktanŋagun

¹² Christ Jesus Ataniqput quyagiga savaapkun sayyiqsigikkaga. Ilaa quyagiga piksraqtaagipmaŋa tuniqsimanipluŋa aasrii savaktigiliutiŋuŋ. ¹³ Qaanisqsuami uvaŋnun uqautigigaluaqtitluni pigiŋilplugu suli piyuaqŋugu unniŋiŋ piŋŋigŋlugu, Agaayyutim nagliŋinigaŋa takku ukpiqsriŋiŋikun taatnaqama sutilaamnik nalupluŋa. ¹⁴ Taatnaŋuni Atannapta ihaqqutitluŋnigaŋa atqunaq ukpiqsritlasripluŋa suli piqpakstriŋlasripluŋa Christ Jesus-kun. ¹⁵ Uvvauna nipliun ilumutuuruuq akuqtuyunaqtuq ukpiŋnaqhuni, Taamna Christ Jesus nunamun aggiqsuq killiqirinik anniqsuityaqhuni, taputiŋuŋa tamatkunakŋa pigiŋitlukuami. ¹⁶ Aglaan Agaayyutim nagliŋinigaŋa, pitluŋniqsraugaluaqtitluŋa killiqiriniŋ, uumiŋa piqusriŋlugu qiŋiŋqitichitqupluŋa Christ Jesus-ŋum anuqsruhanik. Iŋitchuqutauyumiŋaqtuŋa anuqsruhanun iluqaitŋun ukpiliŋumaqtuanun Ilaanun aasriiŋ iŋuutlasriŋutiŋ isruitchuamun. ¹⁷ Taavrumuŋa Umialinŋmun

isruilaamun, piungigangitchuamun suli qiniḡnaitchaluqaqtuamun, Agaayyutmun kisanun—Ilaanun piipkaun suli kamanaun illi taimuna isruilaamun. Amen.

¹⁸ Timothii Iḡniin! Tillisigikpiñ tunḡasimatquplutin savautriipni Agaayyutmik. Taamna tillisriaga Agaayyutim uqaligigaa ilipkun. Tamatkaa sivuniksriqutit sayyillaagutiyumigitin anuyaliqni pigiitchuamik. ¹⁹ Ukpiqsrihiñ pigituñiḡlugu suli qauḡrimmaagiutillautaqagutin. Iñuich ilañich ayañiḡaat qauḡrimmaagiutillautaq aasriiñ ukpiqsriḡiqtin piyaqquḡlugu. ²⁰ Tamatkunani Hymenaeus-lu Alexander-lu akunnirautiruk, Tuunḡaum sanḡianun pilitakka, ilinjik ilisaqaquplugik nutqautriḡiksranaknun uqamaḡuutriqaligimiknik.

2

Ukpiqtuat Agaayumaagvigiḡiksranat

¹ Sivulliuḡlugu agaayyutiqaḡniaḡapsitñi apiqsruutitquḡipsi iniqsruutilugich suli quyyatigilugich Agaayyutmun iñupayaat ² suli umialḡillu suli atlat aḡalatchiruapayaat, iñuuniaḡiqagumuugutli suḡuutailaakun qiniḡurrutrimaḡikunlu suli agaayyutiqammaaḡiḡikunlu ihuatun iñuuniaḡikunlu. ³ Taamna nakuuruḡ suli quvianaqtuḡ Agaayyutmi Annisqsuutiptikni, ⁴ annisququriruami iñuñik iluḡaitñik suli ilitchuqsritquruami ilumutuḡiḡmik. ⁵ Uvvatakku atautchimik Agaayyutiqaḡtuḡ suli atautchimik akunnigutauruamik Agaayyunlu iñuillu akunḡatni, taamna iñuk Christ Jesus-ḡuruḡ, ⁶ qaitchuaḡ inmiñik iñupayaat satuḡsaḡlughich. Taamna ilitchuqutauruḡ Agaayyutim iñuich iluḡaisa annisquḡuplugich. Taamna atuumaruḡ Agaayyutim piviksirrutaagun. ⁷ Taatnaḡlugu uvaḡa tuyuuruḡa Agaayyutmik naluruanun uqaḡtiḡuḡluḡa suli ilisautriḡuḡluḡa, ukpiqsriḡhum suli ilumutuḡlum uqaḡtutaa uqaḡitquḡlugu. Saḡluuḡtaunḡitchuḡa, ilumutuuruamik uqaḡtuḡa.

⁸ Anḡutit nanipayaḡ iniqsrutlaḡugitka, anḡutit iluḡnauḡsimaḡtuat Agaayyutmun iniqsruḡikun pullutin, paḡchisailaakun uumisuuḡailakunlu uḡavaaḡutailaakunlu. ⁹ Aḡnat itḡugitka atnuḡaanisigun iruḡnaiḡlughich suli isrumaḡalḡulughich, atnuḡaaḡutlalugich iluaḡnaḡlugu, niaḡumik piñiḡaḡnaḡsanjiñahiq pigitlusruḡaqnagu unniñ manijñiñ sulianik suli atnuḡaanik akisuruanik, ¹⁰ aḡlaan aḡnat agaayyutiqammaaḡiksuaḡ savaallautaqaglich. ¹¹ Aḡnat iñuksruisaḡikun atchiksuaḡḡikunlu ilisaḡtuksraurut. ¹² Uvaḡa aḡnat ilisautritqunḡitchitka unniñ anḡutit qarḡullughich aḡlaan iñuksruisaḡtuksraurut. ¹³ Takku Adam Eve-miñ iñiqḡtaulḡaaḡsimaruḡ. ¹⁴ Adam kinnikkaunḡitchuḡ, aḡlaan aḡnaḡ kinnikkaupluni Agaayyutim tillisaanik tupiksriñḡitluni. ¹⁵ Aḡlaan aḡnaḡ ukpiqsriḡiḡmik piḡpaktamiglu suli ipqihḡmik piaḡtauyulikun piḡaḡumi qitunḡiulḡimigun annisḡuḡisiruḡ.

3

Qaukhiḡiksraḡ Ukpiqtuanḡuruani

¹ Uvvauna nipliun ilumutuuruḡa, Iñuk sivulliuḡtaulḡimik agaayyuviniḡ piḡaḡukkumi, savaallautaq kimigigaa. ² Qaukhiḡ agaayyuviniḡ ittuksrauruḡ paḡchisailḡluni, atautchimik ilaḡatiqaḡuni, qauḡrimmaagiguni, inmiñun aḡalalḡuluni, iruḡnaiḡluni, tukkuḡinḡaḡuni, suli ilisautriḡhiñaanḡuluni. ³ Taamna imiqḡuḡtauyumiñaitchuḡ unniñ piaḡkḡtailḡluni, aḡlaan aḡnaḡailḡluni suli qiniḡuilluni, manijmik piḡaḡuḡruasruḡaḡani, ⁴ ilaan kiñunni ihuatun aḡalalḡulugu suli qitunḡamiñun kamaksriḡikun tupigipkaḡuni. ⁵ Uvvatakku anḡutim qitunḡani aḡalalḡuitchumigich,

qanuguni ukpiqtuanuruanik agaayyuvijmi anjalatchilgugisiva? ⁶ Taatnasriq Agaayyutmun mumikpaaluktaunuyumiñaitchuq. Kamagiliutiluni piyaqqukkauviaqtuq Tuungaaq pipmatun. ⁷ Taamna iñuuniaqtuksrauruq ukpiqsriuanungitchuanun kamagiuraatlasriluni. Taatniingisuagumi kanjusaaqutauniaqtuq ukpiqtuanuruanun aasiin Tuungagmun pisagipkaguni.

Ikayuqtaulikraq Ukpiqtuanuruan

⁸ Ikayuqtittuq agaayyuvijmi iñuuniusrigiksursaurut, ilumutuulutin, imiqtuqtausrunaqatin, naagaqaa killukun piqagugruagutaillutin. ⁹ Iinjich ataramik ukpiqsriuksraurut arguaqtuutaigutin qaugrimmaagiutillautagmikni ilisauttutitik iluqaitnik Agaayyutim iñuñ ukpigikkajitnik. ¹⁰ Tamatkua naipilgaaqtaksraurut, aasrii uuktuaqun pitlksimaagniqaatruq, tarrali ikayulhiñaurut. ¹¹ Ilaqatunittuq iñuuniusrigiksursaurupmiut uqaksraqsiuqtausrunaqatin. Ittuksraurut qaugrimmaagigutin supayaakun qanutitanaillutin. ¹² Ikayuqtit agaayyuvijmi atatchihhiñamik ilaqatiqaqtuksraurut, qitungamiñik kiñuniñmiñik iluatun anjalatchilaraunuluni. ¹³ Tamatkua savaaqallautaqtuat ikayuqtauplutin injmiknun kamagikkauksramik piññaktaaqagatut, uqaaqahksramik taluqsrautaiqhuni ukpiqsrihikun Christ Jesus-kun pigikkaptigun piqatigiiksilituta.

Kamanaqtuaq Kariqsilgunaitchuq

¹⁴ Aglañamni ukunina tuyuutitik utlautiyummiqsuna qiniñigagutin akuniisrunaqnagu. ¹⁵ Aglaan pigallangiññiguma ukua aglaich ilisimapkaqisigaatin qanuq iñuusriusriqaqtuksrautilaaptiknik Agaayyutim tupiqatiniñi, ukpiqtuanuruaqigikkajiniñi iñuuruam Agaayyutim, aasriin tamatkua ilaan ayagigai tunnavigiplugich ilumutuulhum. ¹⁶ Kia-unniñ ukpigusripta nalunaqtuaña kamanaqtuaq arguaqiyumiñaitchaa suli piilaagiyumiñaitchaa,

Agaayyun sagviqsuaq timinikhuni,

Agaayyutim Irrusian nalaunñasripkaqlugu,

isragulgich qiniñigagiplugu,

quliaqtuaqiplugu nunaqqipayaani,

iñuich nunami ukpigiplugu,

suli qilanjmun mayuutikkaupluni.

4

Iisautrit Tanjilaakun

¹ Ipqitchuaq Irrusriq uqaqtuq nalupqinaiqlugu iñuich ilanjich ukpigutaigñiagniplugich kiñuvaatigun, tupiksrihgutin irrutchiñik sagluuqtuanik suli maliguaglutin tuungaaq ilisauttutititnik. ² Taatnatchich ilisauttutit uqagiraqigaaq iñuich kinnitñinñiaqtuat sagluuqtuaqhutin, tammaiplugu kanjisitlakiqtin nalaunñaruamiglu nalaunñaitchuamiglu qaugrimmaagiutillautagmikni. ³ Taatnatchich iñuich ilisautriraqtuat ilaqatniñiq suli niñiq niqit ilanjitnik naggunaqhugu. Aglaan Agaayyutim niqiksrat iñiqtagigai niqiksrauplugich injqsruñhum quyaksrihikun aquagun tamatkununa ukpiqsriuanun suli ilitchugiruanun ilumutuulñimik. ⁴ Suapayaq Agaayyutim iñiqtagimakkana nakuuruanuruq. Naggugiraksramik piitchuq, aglaan iluqani quyañhum injqsruutaagun iñunun akuqtuumaagtaksrauruq. ⁵ Uvvatakku Agaayyutim uqalhan suli agaayulñhum akuqtuyunaqsiqkagagigai.

Christ Jesus-ñum Savaktillautana

6 Tamatkunija ukpiqtuaqatiutin ilisauttutiqağupkich, Christ Jesu-mi savaktillautaugisirutin, sayyiqsimaahiqni ilipnik irrutchipkun ukpiqsriñhum uqauttutaiññ suli ilisauttutmiñ ilumutun ilvich maliguakkaqniñ. 7 Aglaan tamatkunakña uqaqaqtuaniñ agaayyiaqtailaakun piisimaagummutin, ingitchuaniñ uqautiknağutin. Ilipnun ayuqqiqsahiq agaayyutiqammaağihikun iñuukigmi irvigilugu. 8 Pisuqsahiq timipkun piññautagaluaqmiraqtuq, aglaan agaayyutiqammaağihiq piññautauruq supayaakun, takku iñuukigmik akiqsruutmik piqaqtuq pakma suli sivuniğmi. 9 Taamna nipliun ilumutuuruuq akuqtuqtaksraq suli ukpiğiraksraq iluqnağlugu. 10 Taatnaqhuta sakkigirugut sakuukhuta, takku niğiuğaqut inillaktisrimaaçlugu Agaayyutmun iñuuruamun iñuich iluqatin Anniqsuqtiksranatnun, pitluglughich tamatkua ukpiqsriuat.

11 Tamatkunija tililughich ilisautiyumigitin. 12 Kimununniiñ piññilağipkasruñaqnak nutaunilutintuuq, aglaan ukpiqtuani nipipkun iñuunilağipkun piqpaqtapkun ukpiqsriñhapkun suli ipqilhapkun atrinlaqtaksrağugutin. 13 Agğilamnunaglaan piviqaqtillugu agliqcutrihiq, quliacqtuahiğ suli ilisautrihiq iñuñnik Agaayyutim uqalhanıñ piyummatiqaglugu. 14 Suqtigingisruñaqnağun Agaayyutim aatchuutaa ilipnun qaisauruq sivuniksriqiruakun qaukñich ukpiqtuanuruat patikmatigik argaktin ilipnun. 15 Tamatkua atuyusrağlughich, tamatkunuuna sakuugutin, aasriili iñuich iluqağmin qinığumagaat nauñhiñ. 16 Ilipnun suli ilisauttutipnun munaqcutiqagutin, tamatkua sivutmun atuğlughich, taatnağuvich anniqsuğisirutin suli tamatkua tusraaritin.

5

Niğiuqaqağviulhat Ukpiqtuat

1 Anjutmik utuqqauruamık nipliatisruñaqnak, aglaan uqap-saagummatiqaglugu ilaa aapaptun ililugu. Anjutit nutauruat aniqatiuptun irrutilughich, 2 ağnat utuqqauruat aakaptun suli ağnat nutauruat ağnauniuptun ipqitchuaħikun.

3 Ikayuıyumañhiñ kamaksriħikun uilğağnaanik ilailaanik urriqsuğlugu. 4 Aglaan uilğağnaaq qitunğaqaqpan unniñ tutitchiaqappan, tamatkua agaayyutikuahum atuqtaksranıñi anayyuqaamiktigun sivullilugu ilisaksrağigaat. Taatnahıgmiktigun anayyuqaatin suli taataatin utiqtitçhivigisi-gaich, taatnihiq Agaayyutmi quyanaqtuq. 5 Ağnaq qaunaksriksraipiaqtuq uilğağnaapiañuruuq Agaayyutmun tunjapluni agaayuraqtuq iniqsruqhuni ikayuğnahıgmigun unnuaqtuummaan. 6 Aglaan uilğağnaanıjaluahuni qaiññaruuq inmiñik killukun quvianamun, iñuunurağniialağmi tuqumaanjanıktuq. 7 Taatna tiliyumigitin, iñuumli taavrumuuna upyaktunğitchumigai. 8 Aglaan kisum iñuum ilani qaunakkutaitçhumiğich, suvaluk ilani inmi kiñuniğmiñi, taavruma ukpiqsrihiq ayyaumigaa ukpiqsriñğitchuamiñ pigililukhuni.

9 Uilğağnaaq ilaliutiniaqnağun atiqagvıatnun ikayuğnaqtuat kisianik piñnasrukıpiaq ukiuq qaaniğniqpagu, suli taamna atautchiñhiñami ilaqatniksımaruksrauruq, 10 uqautigitchiilautahıgmik savaallautatigun piqağuni, qitunğamiñik ihuatun iñuguktitchianiksimağuni, iglaanik kiñuniğmiñun tukkiqsuimaluni, Agaayyutim iñuñ isiganıñik igğıumaluni, ihuiliıqtuanik ikayuimaluni, suli savaallautaqqsımaluni. 11 Aglaan uilğağnaat nutautluktuat ikayuqtaksranun ilağiniaqnağich, takku ilinısa kimmutaata ilaqatnitqıgıħikun Christ-miñ tunutitkisiyai, 12 taavrumuuna

navguilǵimiktigun aqıqsruutiqqaaǵmiknik İlaanun patchisiñigutin. 13 Tamatkuasuli suuvigiǵalıǵmik siñiqsralıkun tupiǵni ilitchigisirut naagasuli ilitchiñhat uqaksraqsiulıǵmik suli qaunagingirrutıqalhat atlamik pigitiłtuqtuq sunik uqaksraqsiuǵisagmiknik uqautıqaghutıñ. 14 Taatnaqluǵu ulǵaǵnaat nutautıluqtuat ilaqatnitqıugitka qıtıngıuǵlughich kiñuniǵmiknik qaunaksraganıgıluğich. Taatnaǵuminj pıviisinnayaǵaich uumiksırvıvut uqautıqalıksranatniñ uvaptıgun pigıilıluǵu. 15 Uvvatakkı ulǵaǵnaat ilanjich sannıtmanıktut malıklıǵu Tuunǵaq. 16 Aglaan kiña aǵnaq ukpiqtuanıruuq kiñuniǵmiñi ulǵaǵnaaqagıñıgumi qaunagiraksragıgaa, taamnaasrıi ukpiqtuanıruuanun natmausrunıaqanı, aasrıiñ ukpiqtuanıruuat ulǵaǵnaanıñ ilaitchuanıq qaunaksrıılalutin.

17 Qaukñiich anılatchıruat ukpiqtuanıruanıq isrummatıgiraksraurıt akılısriaqagıtuksraupıaǵlughich malǵuǵıluǵu, suvaluk tamatkua qulıaqtuagıtuat suli ilısaurıruat sakuukhutıñ. 18 Uvvatakkı Agaayyutim uqalıñı uqagıtut, “Savaktuam anııtım qanǵa qılıqsruǵumiñaitchıksı savanıaan.” Taatnatuntuuq, “Savaktım akıksrani pıaksraqıgıpmıgaa.” 19 Agvıksıraqsiuǵıtınun naalaǵnisrunıaqnak qaukñıruuq akitñıaǵıluǵu kısıanıq ilısmarıtıgun malǵukkun naagaqaa pıñasrutıgun tikiutrauqpan. 20 Tamatkua killuqsagıtuatıñ iñıqtıgıtıqagıumıgıtın takkuatni iñıuıch iluqagıñıñ, tamatkualı atlat taluqsrıilıǵımuıt killıqılıksragımkkun. 21 Sivıǵaani Agaayyutim suli Christ İesus-ıñum suli israǵulıgıch pıksraqtaagıkkarı uvanıa tilıgıkpıñ tupıgıtıqıplughich tamatkua ilısauttıt. Isıvıǵıñmik suli ilıuaksrıiñıǵıñmik kısımun sulıpayaaqni qıñıqtıtchısınıaqnak. 22 Kısımik Atanguruam savaanıñun qılamıksrıulikun patıglıu arganıq inıllairagısrunıaqnak, unniñ killuqsautıñıtıñun pıqasrıqsuıtısınıaqnak, ipqılıksran qaunagıluǵu.

23 Tarakñıaaglaan imiñhiñamıq imıqasrunıaqnak aglaan ilıvıch ikayulıksranıñun misruǵıqtullaalutin atniǵñıaqtıñıaǵıuułapkun. 24 İñıuıch ilanjısa killuqsautıñıch sagvırvıt aasrıiñ ilısımanaghutıñ atannıkkauǵaluaqnatıñ. Aglaan atlat killuqsautıñıch aquagun sagvıgısisırvıt. 25 Taatnatuntuuq savaalautat sagvırvıt suli iñgıtchaluanıñıgıñıñ sagvılutıñı irıqsımaanıkkumiñaitchıt.

6

1 Kısıpayaat tıgutañıplutin savaktaurıvat isrummatıgiraksragıgıaıch savagvısiñ pigıuǵlughich taluqqıtıqallapıaǵıluğich, kısımli iñıuum Agaayyutim atqa suli uvagıt ilısauttıvıt uqautıgıñıgıtchumıgaa pigıilıluǵu. 2 Tamatkua savaktıt savautrıqagıtuat ukpiqtuanıq nagǵıuuqtaksragıñıtıchaıch, takku ilıñısa anıqatıgıaıch. Taatnasrunıaqatıñ savautraksragıgıaıch ilıuatıluǵıluǵı sakuugıtıñ, takku pıñıñaktuat savaanıñıñ ukpiqtıuǵıaıgıaıch pıqqapıplughich. Uqautıgilıgıch ilısauttıgıillapıaǵıumıgıtın tamatkua.

Tarıǵıtıchuat İlısauttıt suli İlumutuuruat Umıalǵıtı

3 Kiña iñuk ilısauttınik atıllakamıq ilısauttıqagıñıqpan, Atannapta İesus Christ-ıñum uqautıñıñ ilımun suli ukpıgıvıpsa ilısauttıñıñıñ agaayyıtıqammaaǵıñıkun malıgırrutıñıgıtın, 4 taatnasrıq kamagılıutıraqtıuq inıñıñ sumıq ilısımanıgıtımiuq. Taamna ikayıutaunıgıtıchıamıq qapıgısiǵıñıkun suli uqavaaǵıumalıkun taiyuıtıtıgıñ kımıutıñıkhuni. Taatnasrıq sıqñakıtralıǵmik, avǵumalıǵmik, atnııyımalıǵmik suli ilımasrıulıǵmik kılukun tikiutrıraqıtı. 5 Ataramıq qapıqsıgııtraǵımmatıñıkhutıñıñ inıñıñ isrummatıñıch savallautanıgıqsıuani ilıumutuñıgımk pıqanıgıqhutıñıñ, ilıñısa isrummatıgılıutıplıuǵı agaayyıtıqammaaǵıñıq pıñıñallaksautıplıuǵı.

⁶ Ilumun agaayyutiqammaagiłhum iñuk piññaktillapiagağigaa apaigigumigich pigikkani. ⁷ Sumik nunamun tikiutrimavisa? Tikiutraitçugut. Sumik nunamiñ aullautrigisivisa? Aullautriyumiñaitçugut. ⁸ Taatnağlugu atnuğaaquraqsiñagupta suli niçiqaqsiñagupta, apaagiraksrağigivut. ⁹ Aglaan tamatkua umialgusrisuktuat anjiqusraraqttitaqtut aasrii pisagaipkaçhutinj nanigianjıñun. Napitittaqut iñugiaktuanun kinniçqutunin suli atniutauruanun kimmutinun tikiutrisuuruanun iñuñnik suksraunğıvıñmun. ¹⁰ Uvvatakkı kimmutiqağıq manıñmik pıgiitçuat qanutçıpayaurat kanjıgıgai. İlanjıç pıqağugrualıqamıñ tamarrumıña ulapnaaraqut ukpıqsriğımiñ aasriiñ injımnun isrumaaçpautiksriuçhutinj.

İlisauttit Timothy-mun

¹¹ Aglaan ilvıch Agaayyutim iñugıgaatin. Taatnatchiñiñ iluqaitñiñ piisımaagiñ. Nalaunñarualıq, agaayyutiqammaagiñi, ukpıqsriğıq, pıçpakrsriğıq, anuqsruğıq suli agganajığıq, taapkuia sakuugutıgıgıgıch. ¹² Pısuqtılaaqni ukpıqsriğıkun pıçqautrağıñ, aasıli iñuulğımik isruıtçhuamik piññaktaaqagutın. Uvvatakkı taavrumuña iñuulğımun Agaayyutim tuğlugaatin uqautı'apkich nalupçınaiçhutın iñuıch ukpıqsriğıllapiaqtilaapnik. ¹³ Agaayyun iñuulğımik iluqaitñın qaitçıruq. Suli Christ Jesus-ñum Agaayyun Pontius Pilate-mun uqautıgıllautaga. İlinjıç uvarıñi ilısımarauruk, taatnaçhutın tilıgıkiñi, ¹⁴ taivrumuñaaglaan Jesus Christ-mun Atannapta sagvıgıvıksrañan uvluanun tilliñ tupıgılgıgı, ipçısillıgı suli patchısaisillıgı. ¹⁵ İlaan sagvıħa tikiutıkkaugısırıq, Agaayyutim pivıksrıutaagun nalaullıgı Anjalatım, kisimi umialgıch Umialgat suli atangıch Atangat kamanaghuni. ¹⁶ İlaa kisimi tuquyumiñaitçhuaq, İlaa qaumami iñuħıñam tikıtçhumiñaisarıñani iñuuruaq, iñuum qıñıngaqsimaitçhaa, iñuħıñauluni qıñınganıñaitçhıñi. Agaayyutmun kamanaun suli sarıñi isruıtçhuaq illi. Taatnatuq.

¹⁷ Algaqsruğımiutin tamatkua umialguruat suuratıgıñ mattumani iñuulğımi kamanagnaıqunğıllıgıch, taatnatchiñın suuranun piunğıllaaruanun tunñatqunğıllıgıch, aglaan Agaayyutmun iluaçqutrıñıgımgıgıñ qaitçırıgıkkapıtıknun supayaamik quviagiraksraptıknıç. ¹⁸ Tillısıqağılgıch nakuuruamik savaaqaqulugıch, savaallautanıç umialgutıqaqulugıch, iluaçqutrığıkun atlat pıqasrıqsulıksrañat itçanairrutılgıgı. ¹⁹ Taatnağumıñ suuraksrağımıknıç injımnun tuğvaıgısırıt, tunñavıksramıknıç pığıgımiñaitçhuamik, aasrii ilınjıç piññaktaaqatılalutın iñuulğımik ilumutuuruamik.

²⁰ Timothii! Tamanna ilıpnun qaunaksraqsrırrıtauruaq qaunagıllau-tagumıgıñ. Piisımaagutın uqaqalıgımiñ agaayyıtılalaaun suli uqaqsraq-tuğıgımiñ ısılğaiğıkun. İñuıch ilarıñısa uqaqatıta taatna isrummatıgıraqtut injımnun isrumaturauñplutın, aglaan taatnıñıgıtçhut. ²¹ İñuıch ilarıñısa isrumattun piññaktaagıñıgaluaqıgıgı, aglaan taatnağıgmıktıgıñ ukpıqsriğıq tam-mairagıgaat. Agaayyutımtuq iluaçqutrıñıhan iluqasrı nayuutilısi.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Timothy-mun

¹ Uvaña Paul. Uqqiraqtigigaaña Christ Jesus-ŋum Agaayyutim pisulhagun. Tiliraurna quliaqtuağitquplugu akiqsrutaauruaq iñuukikun pigiağutikkapti-
gun piqasriutiñhaptigun Christ Jesus-mi. ² Aglaktuña Timothy-mun, piqpagi-
plugu iğñiğipmatun itamnun: Agaayyutimtuq Aapauruam suli Christ Jesus
Atannapta ihuaqqutilisiñ ilunjugilutin suli qinuirrusrimağutin.

Quyayitit suli Pitchuksağutit

³ Uvaña quyagiga Agaayyun savautrağikkağa qauğrimmağitullautakun,
sivulliatkaptuuq pipmatun. Quyaragigiga itqagiplutin ataramik iniqsruħħamni
unnuaqtuummaan. ⁴ Itqagiplugich qulvisin, qinīgummiullapiagikpiñ atqunaq,
uvañaptuuq imaqaliksramnun quvianamik. ⁵ Itqagigiga ilumutuuruq
ukpiqsrisiğikkan Agaayyutikun, ukpiqsrisiğikkaña aanaruqppich Lois-ŋum
suli aakavich Eunice-ŋum. Arguağingitchiga taatnaptuuq ukpiqsrisiğikañiñ.
⁶ Taatnağlugu itqaaqtuutigiğipñ makititquplugu Agaayyutim aatchuuta
ilipnun illiqiħħapkun argamnuk. ⁷ Uvvatakku Ippitчуam Irrutchim
Agaayyutim qaisañan uvaptiknun iqsisağaatigut, aglaan sanñiksritchaatigut
piqpaktutmiğlu suli inmun anjalaguliğmik.

⁸ Taatnağutin kanñuginagu ilisimarauħiñ Atannaptigun, unniñ
kanñuginaña uvaña İlaan isiqtaña, aglaan nagliksaħħiñaanjulutin
piqutigilugu tusraayugaallautaq Agaayyutim sayaqagtitchiğhagun
ilipnik. ⁹ İlaan anniqsuğaatigut suli tuğlugaatigut inmiñun inğisrukħuta,
pisigisrunağnagu savaavut, aglaan pisigiğlugu İlaan sivunniutini suli
ihuaqqutni. Sivuaniiħma ihuaqqutianiñiğaatigut Christ Jesus-kun, ¹⁰ aglaan
pakma ilitchuğipkağaatigut taavrumiña ihuaqqutmik tumigiğlugu sagviħha
Anniqsuğtipta Christ Jesus. Uvva takku Christ isrupkağaa sanñja
tuquħhum. Tamarrumuuna tusraayugaallautakun İlaan sagviğaa iñuuiğlu
tuquyumiñaiğlu. ¹¹ Agaayyutim nalunaikkağigaaña uqautigitquplugu
tusraayugaallautaq, uqqiraqtauluna suli ilisautrauluna. ¹² Taatnağlugu
tamanna piqutigiplugu uvaña nagliksautiqaqtuna tamatkunina.
Aglaan kanñuğingitchiga, nalunğıtlugu kisumun tunñajiga, suli uvaña
nalupqigingitchiga İlaan qanaksriħksraña savaamnuk taivrumuñaağlaan
uvluanun atanniivium. ¹³ Ukpıqçutaiğñiaqnağich ilumutuuruat uqalħich
ilisauttutitka ilipnun atriraksriuğlughich, payañağvigiğlugu ukpiqsriħiğ
suli piqpaktağ piğiağutikkaqput piqasriuti'apta Christ Jesus-mun.
¹⁴ Qaunagiğlich nakuuruat ilisauttutit qaunaksraqsrırrutauruat ilipnun
sanñjiğikkağun Ippitчуam Irrutchim inuuruam uvaptikni.

¹⁵ İlisimagiñ, iluqatin piqatipta Asia-miittuat malingiğaatña unniñ
unitchaatña, taapkuaksuli Phygelus-ñumlu suli Hermogenes-ñum.
¹⁶ Uvvatuq Agaayyutim ihuaqqutigiğimigai tupiqatai Onesiphorus-ñum, takku
ikayugiğigaaña inğiaktuami. İlaan kanñuğisrunağnagu ihiga isiqsiviniñmi.
¹⁷ Rome-mun tikipqaurağami pakkiutinigaaña paqilğataħħamnunaglaan.
¹⁸ Agaayyutimtuq nagligillañniğliun taivrumani uvluani atanniivium.
İlipsi ilisimallapiagiksi atqunaq İlaanun savautiğga Ephesus-mi.

2

Christ Jesus-ŋum Anuyaktillautaña

1 Ilvich, igñiin, sanñivigigumagiñ iluaqqutaa Christ Jesus-ñum. 2 Uqallich tusraakkatin uvañniñ uqautig'apkich sivuğaatni iñugiaktuat ilisimarit qaanisqitchumigitin iñunñun ilisautritlaruanun atlaniktuuq. 3 Iglutuğlugu nagliksaañhiñaanuñiksran qanutitanaitchuatun anuyaktaatun Christ Jesus-ñum. 4 Anuyakti anuyaktauhigimiñi ilłakkattaağusrimmataitchuq iñuuniağigruağimiñun, aglaan ilaan quyaliummatiqagağigaa qaukğigikkani tiliuqtigiplugu. 5 Suli aqpaliutraqti aqpaliutrağimiñi akimalguitchuq kisanik tupiksriłuni maligutaksranik. 6 Suli nautchiiri sakuuktuuaq piññaqqaqtuksrauraqtuq nauruaniñ katitchiğimi. 7 Tamatkua uqautitka isrummatigikkich, takku Atanguruam ikayuğisigaatin kanqisqiksranatigun supayaat.

8 Itqagiñ Jesus Christ anipchakkauruaq tuquliğimiñ, kanñigvicaqtuuaq David-mik, quliacqtuagikkaptun tusraayugaallautamik. 9 Uvvatakkua uqağalapakun tusraayugallautamik nagliksaaqtitauruñ suli pituqakkauruñ ilılaa savvaqłukkataqti. Aglaan Agaayyutim uqałha piññilutaitchuq. 10 Taatnaqluñña iglutuğiga suapayaaq Agaayyutim piksraqtaañi piqutigiplugich, ilinittuuq anniqsukkautquplugich Christ Jesus-kun iñuutquplugiılu isruitchuami kama-nautaani. 11 Uvvauna ilumutuuruuq nipliun, Uvagus tuquqataugupta İlaagun iñuutqikkisipmiugut İlaagun.

12 Uvagus iglutuisuiñağupta anjalatchiqataugisipmiugut İlaagun.

Uvagus İlaa piılaağiguptigu, İlaantuug piılaağigisipmigaatigut.

13 Tuniqsimmatrinğitchugutunniñ İlaa tuniqsimmatriraqtuq, takku piılaağiyumiñaitchuq inñmiñik.

Savakti İluagikkauruaq

14 Itqaaqtuutigumigitin iñuktin tamarrumuuna, suli ilumutuuruamik ağaqsrułlapiaglugich Agaayyutim sivuğaani anuyautiqaqunğillugich nipliutitigun. Taatnasriq ikayuutaungitchuq iñunñun tusraaruunun, aglaan ukpiqqutaitauruqtuq. 15 Pisuqtılaaqni piññaaktağiniağlugu iluagikkauđiq Agaayyutim qinññani atrıluğ savakti kanñusruutaitchuq savaağmigun, nalautlugu ilisautriruuaq uqałhanik Agaayyutim ilumutuulhan.

16 Uqaqatiginagich agaayyiaqtaılaat iñuich kinnauruat uqaqamin. Taatnasriq unjurrutauruq ayuuqtaaliksranatun iñuich Agaayyutimñ. 17 Taatnatchich ilisauttutaat atriaqtuq killiğruamik nuñuuytuaglugu uviñña timim cancer-tun. Malğuk taatnatchik ilisautrik Hymenaesus-lu Philetus-lu. 18 Taapkuak ukpiqsrisaiğhutik, ukpiqqutaiqsitchirik ilanitñik ukpiqtuat nipiqağimikkun anitqihksrapput atumaaninñiplugu.

19 Aglaan tunñaviksriugañña Agaayyutim ilumutuuruuq atlanñuqtanğitchuq. Taatnaqluñni ağlaksimaaqtuq, itna, "Atanguruam ilisimagai tamatkua İlaan pigikkani," suli itna, "Kisupayaaq nipiqağumi Atanguruamun piginiluni killuliqisruıqsuksrauruq." 20 Tupiq anıruuq piqağaqtuq puggutanik utkusriññik atlaakağiññik. İlanich piññanuraqtut maninñiñ qatıqtaamiñ naagaqaa kaviqsamiñ, atlat suli qırunñiñlu qikumıñlu. Akisuruat utkusıch puggatallu atuqğugich tuyuğmiaqqaqamin kisanik asriiñ akiıññisrat ataramik atuqğugich ilanich suaquagvigiğlugich.

21 Taatnatuntuuq kiñapayaaq iñuk salummaqtitchumi iluqaaniñ killuğmiñ atukkaugisiruq kamagınquamun, takku ipqıqsitaugisiruq asriiñ qaukñan atutlalugu, itqanaığusrimaağlugu atuliksrani savaallautapayaamun.

Paul-ŋum Tuyuutai Titus-mun

1 Tuyuutit ukua agqisut Paul-miñ savaktaaniñ Agaayyutim, uqçiraqtigiplugu Jesus Christ-ŋum. Agaayyutim piksraqtaagigaana ikayuquplugich ilaan iñuksraqtaani ukpiliquplugich suli ilisauttutiqağlugich ilumutuunğagun ukpiğusripta, 2 tunŋaviqaqtuakun niğiugaqahikun isruičhuamik iñuukigmik. Agaayyutim saglutlaitchuam akiqsruğniğaatigut taavrumiña iñuukigmik sivuani aullağniñhan piviksrauruam. 3 Aasrii nalaullapiaqługu piviksraq sagviğaa taamna tusraayugaagiksuağmigun. Taatnaqtuksraquqłuna savaaksritchaana, uvañaasrii uqağiplugu tillisaagun Agaayyutim Anniqsuqtipta. 4 Titus, aglaktuña ilipnun iğñaurapiamnun ukpiqsriłikun piqatigikkamnun. Agaayyutimtuq Aapauruam suli Christ Jesus Anniqsuqtipta iluaqutikun qinuiñiqsimaagumigaatin.

Titus-ŋum Savaña Crete-mi

5 Uvaña unitchikiñ Crete-mun iluaqsruquplugich sut iluaqsruğaksrauruat taamani, suli nalunaiqsitquplutin ukpiqtuanuruat çaukiksrañitnik nunaaqçipayaani. Tillisitka itqağilugich, 6 çaukiksraqtaanuruuq patchisaitchuksrauruq, anun atautchimik ilaqatiqağuni, suli qitunğai ukpiqsriñulutiñ uqautausruñaqatiñ pitchigiñilugich tupiktaiłikun. 7 Uqaqtiksraqtaaq Agaayyutim savañanik analatçhirusrauplugu patchisaitchuksrauruq, pisuhigmigausrunaqani, uumitchaktangiguni unniñ imiligaqtausruñaqani, qinnaktasruñaqani unniñ killukun piqağugruasruñaqani. 8 Ilaa tukkuğinñiqaqsrauruq, piqpaqsriñuluni nakuuruamik, inmiñun anlalguluni, nalaunjaluni, ipqılluni, suli alğaqsrutmik tuvrairuñuluni. 9 Uqaqtiksraqtaam payañairvigiraksraqigaa uqauttutini ukpiğiraksrauruq suli iviqtisrimaaqtuq ilisauttutmun. Taatna ilitqusriqağumi ilaa pitchuksaagilugisiruq atlanik ilumutuuruakun ilisauttutikun, suli qinıitilugugisiyaa tanjiłiqqutaat akıllıiruat uqağimun.

10 Uvvataku iñugiaktut tupiguutaitchuat iñuich kinnitnikhutiñ atlanik nipiqağimikkun kinniqihikun, suvaluk taapkua ilisauriruat iñuk nalunaitñutçhiqsrauplugu annautrauniaqpan. 11 Ilisauttutaat nutqaqtitaksraqipiagiñ, takku ilinisa akasrimagaich anayuqaagıich ilisauriñimikkun ilisauttutingiñlaaksraqmiknik killukun piqağugruahutiñ. 12 Crete-tagmiut ilañat sivuniksriqiraat nipliğniqsuq, Crete-tagmiurguuq ataramik sagluturuañuniplugich, niğrugaaqłuktun inniplugich, suli iqiasruuplutin niğitlaturauñuplugich. 13 Aasrii taamna nipliun ilumutuupluni. Taatnağlugich iluahiksrañatnun ilvich iñiqtiğumigitin ipiksıluuq, ilinıilli sayakturuamik ukpiğusriñikkumuut, 14 itlungıgutiñ Jew-ñuruat unipçhaalaniñitñunlu ilisauttutaatnunlu suli iñuich tillisaatnun, ayyairuat ilumutuukigmik. 15 Supayaaq ipqitçhuq iñuñni ipqitçhumaruani, aglaan ipqitçhuanıjçhuq tamatkunani qaayugnaqtuani suli ukpiqsriñiğitçhuani, takku ilinisa isrummatinçhi suli qauğrimmaagiutillautaniç qaayugnaqsianiksımaplutiñ. 16 Iliniç itçhuqsrimanigaluaqhutiñ Agaayyutmik, aglaan iñuuniałhata piılaagıgaa, ilinıich uumiktanikhutiñ, tupiktaiqhutiñ, iñiqtaqağumiñaiqhutiñ nakuuruamik.

2

Nalaunnaruat Iļisauttutit

¹ Aglaan ilvich iļisauttutigraksraģigiņ iļisauttutiksraq iļumutuaurautigun uqahq̄tigun. ² Uqautilugich utuqqanaaģuqtuat aņutit qauģrimmaaģiqulugich, isrumaugalgulutinj, iļiņitņik aņalalgusritqulugich. Iļumutuģuģutinj ukpiqsrīģimikkun, piqpaktaģmikkun, sulī iģlutuīlģusrīģimiktigun. ³ Taatnatuntuuq uqautilugich utuqqanaaģuqtuat aģnat ukpiqtuam irrusrianik piqaulugich, saglufuruāņutqunģiļlugich, naagaqaa tigutarritutiqunģiļlugich taanņaģmun, iļisautritqulugich nakuuruakun, ⁴ atriraksrallautāģuģutinj nutautluktuanun aģnanun piqpaksrīģiksraņatigun iļaqatiumiknik sulī qitunģaģmiknik, ⁵ iņmiknun aņalalgusriļutinj ipq̄iļikun sulī iļaqatausruqsiļutinj kiņiņiģmi, tupiqsritiļasriļutinj aņutiumiknik. Agaayyutimli uqah̄a iņiich suunijlāģiņģitchumigaat. ⁶ Taatnatuntuuq pitchuksaaģlugich nukatpiat aņalallautahksraņatnun iņmiknik. ⁷ Iļvillu supayaatigun atriraksrallautāģuģutin savaallautakun. Iļumutuģullapiāģutin sulī piyummatiqāģutin iļisautriģiqni. ⁸ Uqautriļutin nāģģuksruģnaģumiņaitchuakun, akilģiģiqsqtitin kanņusrutlasriļugich, piģiitchuakun niģiksraiļutinj uvaptigun. ⁹ Uqautilugich savaktaaģruich tupiksritqulugich aņaayyuaģmiknik sulī quyalīlģugich sukupayaaq. Iļiņich kiumakiģsksraunģitchut ¹⁰ unniiņ tigliktuģvigiraksraģiņģitchaich. Aglaan ataramik urriqsuqtaksraģigaat nakuuģiqtinj sulī qanutitaņaiģiqtinj kamagiķkauliksraņanun iļisauttutim Agaayyutikun Anniqsuqtiptigun suraģaipayaaģmikni.

¹¹ Uvvataķku Agaayyutim iħaaqutaa iļisimanaqsiruuq iņupayaat anniq-suliksraņatnun. ¹² Taavrumuuna iħaaqutmigun Agaayyutim iļisautigaatigut agaayyutaiħaaquaunģitluta sulī nunakuaħhum kimmutaaguaunģitluta, iņuutqupluta uvaptikni aņalalgusriļuta, nalaunņaluta, agaayyutiģaģuta pakma uumani nunami, ¹³ taqģiļģaptikni quvianaqtuamun uvluanun niģiugaģikkapta, kamanautaa kamaņaqtuam Agaayyutipta Anniqsuqtipta Jesus Christ-ņum sagviqpan. ¹⁴ Iħaa qaitchuaq iņmiņiķ piqutiģiģluta, annautisraqhuta piģiitchuapayaamiņ sulī piģiaģutitqupluta iņmiņiħiħiģa, ipq̄iģuta, piyummatiniģuta nakuuruakun. ¹⁵ Tamatkua iļisauttutigiymuģitin, atuģlugich aņalatchiģiqni, pitchuksaaģiģiqni sulī aļģaqsruħatni tusraarivich. Nalliatnun-unniiņ piijilģaģipkasruņaqnak.

3

Ukpiqtuam Agaayyutikuģiaģiatiksraņa

¹ Itqaaqtuutilugich iņuģiķkatin maliģutchiģiksraņatigun aņalatinik sulī qauķiģiģiķ, tupiksriģiķun iļiņitņik, itqanairrutitqulugu savaallautapayaaq. ² Uqautilugich piģiilakun uqautiksritqunģiļlugich, aglaan qiiņuiyusrimaāģlugich, iħauraaqnaģlugich, sulī ataramik agģanairrutriģiķun irrutriqulugich iņupayaanik. ³ Uvvaptuuqtakku qaanģiķaptikni kinniģiģluta, tupiktaitluta, nalaunņaisimarugut, savaksiqsimaplugu kimiksriģiq quvianaģiķkaņiģun killuum qanusripayaatigun, iņuumiaqhuta uumiktakun sulī siq̄iģaktakun uumikkutiģluta avatmun. ⁴ Aglaan Agaayyutim Anniqsuqtipta aģiqgami piqpaksrīģimigun sulī iħaaquttriģimigun anniqsuģaatigut. ⁵ Uvagut savaaqallautahģaptiguunģitchuāq aglaan iħaan nagliksriģimigun anitiģiksitaatigut salummakkaukapta imiģmik aasriņ iļp̄q̄itchuakun Irrutchikun qaitchiģluta nutaamik iņuuģiģmik. ⁶ Uvvataķku Agaayyutim aģliģlugu qaitchiģaatigut Iļq̄itchuamik Irrutchimik, uumuuna

Jesus Christ-kun Anniqsuqtiptigun, ⁷ taavrumuuna iluaqqutaagun uvagut nalaun̄asripkaqhuta Agaayyutmi, suli piññaktaagilugu isruitichuaq iñuuliq niñgiugağikkakput.

⁸ Tarra taamna ilumutuuruuq nipliun. Uvaṇa ataramik uqaqugikpiñ tamarrumuuna nalupqisruutaigutin, iñuilli ukpiqsruat Agaayyutmik ataramik kipigiyumuut piviqaqtihiksraṇagun savaallautam. Taatnatchich savaallautat nalaun̄arut suli ikayuutiksraurut iñuñni. ⁹ Aglaan piisimaagvigilugu isilgaiñkun uqaksraqtuhiq, immakṇaqtatigun atiqtigun kaññiuliq, aivvatraq, suli akimaniutrahiñmiñ maliguksratigun qaisauruati-gun Moses-kun. Tamatkua ikayuutaungitchut unniñ pitluktuaṇungitchut. ¹⁰ Malguḡuḡluguunniñ algaqsruutiqaḡumigiñ iñuk akatchiruaq avgumaliḡmik ilamiñi, suqutigitqisruṇaḡnagu malin̄juḡutillangitpan. ¹¹ Uvvatakku ilisimagiñ taatnasriq iñuk iluaqsruutaungitchuq suli killuqsautaiñ kanjicsimapkaḡaḡigaat nalaun̄iḡhagun.

Iñisauttit Aqulliich

¹² Qakugu tuyuḡiyupku Artemas naagaqaa Tychicus ilipnun, utlallaksapiaḡumigikma Nikopolis-mun, takku sivuniqaqtuṇa ukiisukṇa tarani. ¹³ Ikayuḡniallapiaḡumiikkiñ Zenas, maligutaksraliqirilu suli Apollos aullaḡniañhakni iglauhiksraḡmiknun, suli supayaamik inuñaiyallapiaḡlugik. ¹⁴ Iñisauttilugich iñugikkavut piviqaqtitchihiksraṇatigun savaallautamik, aasiñ piqaqtitchiḡlutin atlat inuḡikkanitñik iqaisruktuasruṇaḡatin.

¹⁵ Iluqaḡmiṇ piqasriqsuqtima nayaan̄ḡaḡaatin. Nayaan̄ḡaḡmivut ukpiqtu-aḡatiuvut. Agaayyutim iluaqqutaan iluqasri nayuḡumigaasri.

Paul-ŋum Tuyuutai Philemon-mun

¹ Uvaŋa Paul tigutaanuruwaŋa piqutigiplugu Jesus Christ, aasriiŋ Timothy aniqatigikkaqput uvamniittuqtuq. Aglaktuŋa uumiŋa tuyuutmik Philemon-mun piqpagikkamnun savaqatigikkamnun, ² suli Apphia-munlu piqpagikkaptiknun Archippus-munlu aŋuyyiuqtauqatiptiknun, ukpiqtuanuruwanunlu katisruuranun tupipnun. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta Atanguruamlu Jesus Christ-ŋum iŋaqqutiqaqglisi tutqutiqaqgillusi.

Philemon-ŋum Piqaksriŋhalu Ukpiqsriŋhalu

⁴ Quyagiga Agaayyutiga itqaġiplutin iniqsruqama, ⁵ tusraapluna piqaksrisilaapnik iluqaitnik Agaayyutim iŋuiŋik suli ukpiqsrisilaapnik Atanigikkaptiknik Jesus. ⁶ Piqatigiŋiŋqput ilipsitni ukpiqsriuranuruani piġuqtuksrauruq ilitchuġitlasriŋlusi ikayuutipayaaniġ piġikkapsitnik Christ Jesus-mi. ⁷ Aniqatmaan, quviatchaigikma arautiqaqŋalu piqpakutiŋapku, atakkii ilisimagiga quviatchaŋiŋi iluqaitnik Agaayyutim iŋuiŋik.

Paul-ŋum Iniqsruutigaa Onesimus

⁸ Taatnamik inġvigillagukkikpiŋ sumik piraksrapnik tiliŋhiŋaŋaluaqhutin, aniqatigiŋiplutin Christ-mi. ⁹ Uvvasuli Christ-ŋum piqpaksriŋhagun tilisungitchikpiŋ, aglaan uvaŋa aŋayuqaqtuami, isiŋtaupluna pisigiplugu Jesus Christ inġvigisrukkikpiŋ. ¹⁰ Tarra iniqsruġikpiŋ piġiplugu Onesimus iġniġiliutikkaga ukpiqsriŋliqman Christ-mik qiliqsimaŋamni pituutani. ¹¹ Taimma qaaglaanimni ikayuutaunġitchaluaqtuq ilipnun. Aglaan pakma ikayuqtiguqtuq ilipnunlu uvaŋnunlu. ¹² Utigmun tuyuġisraaqsigiga. Akuqtullanġniagumagiŋ irrusriŋiġutilugu uvamnik liilaa pipmatun. ¹³ Nayuqtigisrukkaluaġiga uvaŋni illugu. Savautinayaġaŋa iniksraġaluapni qiliqsimaŋamni piqutigiplugu tusraayugaaġiksuaq. ¹⁴ Aglaan suyumiŋaŋipiaqtuŋa apiqsrullakkaluaqnak. Nakuurualiqiŋiŋ inqummatigillapiaglugu nunuripkasruŋaqnak uvaŋnun.

¹⁵ Taatnaqhuni aullaummiuraallaguknaġnisuq ilipniŋ, ilipnun utitlasripluni iŋiġlugu. ¹⁶ Uvakanġniŋaglaan savaktaaġruulhiŋaunġiqsuq ilipnun aglaan nakuqsitluktug savaktaaġrunmiŋ. Onesimus ukpiqsriaqsikami Christ-mik piqpaknaqsirug aniqatigiŋiŋipluni uvaŋnun aglaan piŋluktugunniŋ ilipnun, takku Agaayyutim piġiliutipmiġaa iliptuntuq. ¹⁷ Isrummatigigupŋa piqatnaaġipiagluŋa, paġlayumagiŋ utiqpan uvaktun ililugu. ¹⁸ Suli qitkutsriŋiŋpan suurapnik taimani qimakami suli niġġiuqsrumaqaqpatin aki-iliŋtiyumagiŋ uvamnun. ¹⁹ Uvva aglaktuŋa argamnik itna, Uvaŋa Paul akilġniŋapiaġikpiŋ. Itqaaqtuutingitchikpiŋ qanunun niġġiuqsruutiqaqtilaaqnik uvamnun. ²⁰ Aniqatmaan, quyalisallaŋniŋaŋa pisigilugu Ataniq, quviatchaksagluŋa aniqatigiŋipluna Atanguruakun.

²¹ Aglaktuŋa uumiŋa ilipnun nalupqġiŋġitlugu tupiksrisuulhiŋ ilisimagaluŋaŋaŋa savaaqatluŋniŋhiŋ iniqsruaġikkamniŋ. ²² Aasriipsuq niġiugaqaqtuŋa qiniŋtilasilġilmnik ilipsitnik iniqsruŋapsigun. Taatnaqhutin itqanaŋaġumuutin iniksramnik.

²³ Epaphras-ñum tigutaan̄uqatigikkaḡma pisigiplugu Christ Jesus tuyuḡaatin nayaan̄ñaḡmiñik. ²⁴ Mark-ñumlu, Aristarchus-ñumlu, Demas-ñumlu, Luke-ñumlu savaqatiuma tuyuqmigaatin nayaan̄ñanik. ²⁵ Uvvatuq ñhuaqutrisaan Atannapta Jesus Christ-ñum irvigiliun̄ irrusriqsi.

Tuyuun Hebrew-ᵒruanun

Agaayyutim Uqalḥa Uqaqtigiplugu Iḡñiñi

¹ Injilḡaanimma Agaayyun uqaqtuq sivulliaptiknun sivuniksriqiritigun aku-laiqlugu atlakaagiḡgich. ² Aglaanpakma makunani aqulligñi uvluni Agaayyutim uqautigaatigut Iḡñigmigun, nalunaiqsagmigun paitchaktaaqu-plugu supayaanik, aasriiñ ilaagun iñiḡnikkani nuna. ³ Agaayyutim kama-nautaa qñiḡnaitchuq. Aglaanpakma kamanaun qausaiñiaqtuq Iḡñiḡuruakun Agaayyutillapiatun itluni. Iḡñiḡuruam tigummiugaḡaa supayaaq uqaligmigun sarᵒᵒiaqtuatigun. Piinamikamigich iñuich killuqsautaat, aquvinniqsuq taliqpi-anun kamanagñisram pakmani.

Iḡñiq Kamanatluktuq Isaḡulinmiñ

⁴ Taatnaqhuni kamanatluksipluni israḡulinñiñ Agaayyutim atchigñiḡaa ka-manatluktuamik atigmik ilinᵒisa atinjitiñi. ⁵ Atakkii Agaayyutim nalliatunniñ israḡulgich nipliutisrimaitchaa, itna,

“Ilvich Iḡñiḡigikpiñ.

Uvlupak nalupqinaigikpiñ iḡñiḡiplutin takkuatni iñupayaat.” *Psalm 2:7*

Naagasuli itnaqsimaichuq israḡulinmun,

“Aapaugisiruᵒa ilaanun aasrii uvaᵒa Iḡñiḡilugu.” *2 Samuel 7:14; 1 Chronicles 17:13*

⁶ Aasriipsuuq, tuyuḡiyasripmagu Iḡñiḡuruuq aᵒalatiqatini iñuᵒmun marrumani nunami nipliḡñiqsuq, itna,

“Iluqatin Agaayyutim israḡulgiñ purvigilitruᵒ.”

Deuteronomy 32:43

⁷ Suli uqautigigai israḡulgich, itna,

“Israḡulgich anuḡiḡuqtinniḡai,
savaktiniasriiñ ikularuagūqtitlugich.”

Psalm 104:4

⁸ Aglaan Iḡñiḡuruamun uqaqtuq,

“Agaayyuun, aᵒalatchiraugisirutin taimuᵒa.

Aᵒalatkisigiñ aᵒaayuaḡutiiñ nalaunᵒalikun.

⁹ Quviagigiñ nalaunᵒaruaiḡ aasrii uumigiplugu nalaunᵒaitchuaiḡ.

Taatnaqhuni Atangum, Agaayyutvich, piksraqtaagigaatin qaitchiplutin pitluktuamik kamakutmiglu quvianamiglu tamatkunakᵒapayaaq piqatipniñ.”

Psalm 45:6-7

¹⁰ Itnasuli uqaqtuq ilaagun,

“Ataniiq, aullagñiisaqqaagataḡimi iñiḡiñ nunalu qilaglu argapnik.

¹¹ Tamatkua piungigñiaqtut, aglaan ilvich itchaḡataqtutin.

Iluqatin tamatkua utuqqagūḡniaqtut
aasriiñ atnuḡaaluktun suungigutin.

¹² Uligaatun imuniagitin

aasrii simmiḡutin atnuḡaaluktun.

Aglaan ilvich atlanᵒuḡumiñaitchutin

suli ukiutin isrukḡitchumiñaitchut.”

Psalm 102:25-27

¹³ Aasrii nalliatun israḡulgich uqautriḡaksimaichuq itna,

“Aqvutinin taliqpinᵒa tuᵒaani aᵒalatchiqasiutilutinaasrii uvamnᵒ
akiilᵒlapiagñiaḡhatnunaglaan iluqaitñik uumigirivich.”

Psalm 110:1

¹⁴ Israḡulgich savaktaulḡiñiaqtut irrusriuplutin. Tiliraurut ikayuquplugich tamatkua annautrauniaqtuanik.

2

Kamanaqtuaq Anniqsuǵiaq

¹ Qiiǵigikput Iǵiiǵuruam kamanatlulha israǵulijniif. Taatnaǵuta piliqipiiaqtuksraurugut qaunatqiaǵiglugich tusraakkavut. Tupigiguptigik tamatkua taggivaqtaǵumiñaitchugut ilumutuuruamiif. ² Uqahipayaaq israǵulgich uqautigikkañat payañaitchuanuruq. Aasriiñ kiñapayaaq navguuruuq maligutaksramik tupiksriñgitlunilu nalliusriaqǵisuruq anasriñhuqsautmik. ³ Taatniitpan qanuguta annañniaqpisa anasiñhuqsagviksraptikniif suksraǵingitchuptigu anniqsuǵiaq? Atangum Jesus uqautigiqqaǵaa taamna anniqsuǵiaq. Aasriiñ tamatkua tusraaqqaqtuat uqahigmik qaaniqsitkaat nalupqinaiqǵugu uvaptiknun ilumutuuniplugu. ⁴ Agaayyutimtuuq ilisimapkaǵniǵai atlakaǵiisigun quvinqaqtuhitij savaatigun, suli Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaigun pisuǵimigun.

Sivulliuqtaat Anniqsukkauruat

⁵ Aasriiñ Agaayyutim piksraqtaǵiñgitchai israǵulgich añalatiksraulugich nunami tikitchaǵumaruami. Taamna uqautigigikput. ⁶ Aglaan Agaayyutim uqahani aglausimaruq, itna,

“Agaayyuun, suvaata isrummatigitlaniqpiun iñuulhiñaq?

Naagaunniif suvaata qaunagitlaniqpiun iñuum iǵiñja?

⁷ Sivikitchuami kamanaitluktitauraallakkaluaqǵugu israǵulijniif, niaquusriǵiñgiiñ kamanautmik kamakkutmiglu,

⁸ suli inillakkiñ añalatagitlasriplugu supayaaq.”

Psalms 8:4-6

Taamna uqahiq uqautigigaluaqtitlugu Agaayyutmun inillañniplugu iñuk añalatchirauplugu supayaamik, pakma qiiñgitchikputsuli iñuum añalatchitlapiiaqtilaaja supayaamik. ⁹ Aglaali qiiñgikput Jesus “sivikitchuami kamanaitlullakǵugu israǵulijniif.” Agaayyutim iluaqutmigun tuqupkaǵniǵaa pisigiplugich iñupayaat nanipayaaq. Taatnaqǵugu niaquusriǵiñgaa kamanautmik kamakkutmiglu.

¹⁰ Agaayyutim añalanniǵai supayaat, suli supayaat sagviǵniǵaat kamanautaa. Aasriiñ nalauttuq Agaayyutmun naamasipkaqamiun iǵni nagliksaakikun tikiutitquplugich iñugiaktuat iǵiñgich qilañmun. Taamna iǵniq aullaǵniirigunǵiǵaa anniqsuǵiañatnun. ¹¹ Taamna ipqiqsitchiruaq iñunmik Agaayyutmun suli tamatkua ipqiqsitauraat ilugatiñ aapaqǵniqsut atautchiñamik. Taamna pisigiplugu Jesus-ñum kannjugingitchaa taiyuliksrñat ukpiqsirruat aniqatiumiñik. ¹² Nipliqhuni Agaayyutmun, itna,

“Iitichuǵipkautigigisigikpiñ aniqatiumnun;

nangǵisigikpiñ akungatni ukpiqtuanuruat.”

Psalms 22:22

¹³ Itnaqħunisuli,

“Tunñavigigisigiga Ataniq.”

Sulipsuuq,

Isaiah 8:17

“Uvaniittunja ililgaani Agaayyutim qaisañiñi uvamnun.”

Isaiah 8:18

¹⁴ Taapkua ililgaat timiqaqtut auqaqtuhitijlu. Taatnatun ilaa iñuguqtuq timiqaqhuni ilinjisitun. Tuqukami sannigutami timimigun piyaqqtulasriñgaa tuqupkaitlaruaq iñunmik, taamna tuungaaq. ¹⁵ Jesus-ñum annautisraǵniǵai tamatkua iñuich tigutaanuruat iñuuniqtutillaagmikni iqsiñhatigun tuquǵimik. ¹⁶ Atakkii Jesus-ñum isrumaalutigingitchai israǵulgich, aglaan ikayuǵugai iñuich kiñuviaǵikkanji Abraham-ñum. ¹⁷ Taatnamik Jesus iliruksraurug aniqatiumiñ supayaakun. Taamna pisigiplugu ilunñuksripluni tuniqsimaruanuplunilu agaayuliqsiqpaguqtuq ilinjitñun. Jesus-ñum

tuqulig̃migun piig̃nig̃ai iñuich killuqsautiñjich q̃iñuiqsitlugu Agaayyun. ¹⁸ Jesus ilaaptuq naglik̃saaqtuq uuktuaqsiukami. Taatnamik ikayulguniḡai tamatkua ukpiqsirruat uuktuaqsiupmata ilaatun.

3

Jesus Kamanatluktug Moses-miñ

¹ Aniqatiumaan, pigigaasri Agaayyutim. Q̃iñmuqugaasri. Taatnamik isrummatigiraksrag̃igiksi Jesus tilirauruaq Agaayyutmiñ, ilaaptuq agaayuliqsiqpauruq ukpig̃ikkaqput payañaitlugu. ² Jesus tuniqsimmatriruq Agaayyutmun piksraqtaag̃irim̃iñun atriplugu Moses-tuuq tuniqsimmatriruq Agaayyutim iluqaani tupqani savautrikami Agaayyutim iñuiñik. ³ Taamna iñuk nappairuaq tupig̃mik kamakkusriaqatluktug tupig̃miñ. Taatnatuntuuq Jesus kamakkusriaqatluktug Moses-miñ. Moses savautriñautag̃aluaqtuq Agaayyutim iñuiñik Jesus savautriñautatluktug. ⁴ Tupipayaq nappairiqaqtuq, aglaali Agaayyutim sua iluqaan nappakkag̃igaa. ⁵ Moses-guuq tuniqsimaruq iluqaani tupqani Agaayyutim, aglaan savaktauñhiñaqhuni. Moses niqliqsimaruaq sunik uqautauniaqtuanik sivuniksrami, [amiami Christ-mik]. ⁶ Aglaan Christ tuniqsimaruq ig̃nig̃upluni anjalatchiruaq iluqaanik tupig̃mik. Iluqata ukpiqsirruani Agaayyutmik, uvagat tupig̃igaatigut Agaayyutim ukpiqsrisiqag̃upta nig̃iugaqag̃uptalu isruanunaglaan.

Ming̃uiqsiaḡviquaqtut Agaayyutim Iñui

⁷ Tarraasriñ Ipqitchuaq Irrusriq uqaqtuq, “Uvlvak tusraayupsiuñ Agaayyutim nipaa,

⁸ siqquqsilaag̃niaqasigik isrummatigikkasri, taipchunatitun akil̃l̃il̃iqsuiruatun Agaayyutmik uvlumi taivrumani suviksrañlaami.

⁹ Aapaapsi uktuapiaḡataḡaat̃ja arguaḡipluna q̃iñig̃aluaq̃lugich savaatka.

¹⁰ Taatnaḡluna malḡukipiani ukiuni uumitchautriruna taipchuniña iñuqatigiñik, aasriñ uqaḡluna, ‘Pigisupayaakkañat killuuruq. Kañiqsimañtchaat ilitqusriga.’

¹¹ Tarra aq̃isruqtuna uvañnun uumitchaḡamni, itna, ‘Isiq̃titchumiñaitchitka nunamun aq̃isruutigikkamnun iliñit̃ñun ming̃uiqsiaḡvig̃itqukkamnun.’ ”

Psalms 95:7-11

¹² Taamna Ipqitchuam Irrutchim uqaḡikkana. Taatnamik qaunatq̃iaḡit̃isitchi avatmun. Avallang̃itchumuusriñi iñuuruamiñ Agaayyutmiñ pisig̃ilugu killuqsaun ukpiq̃q̃utaiñig̃lu uummatipsit̃ni. ¹³ Aglaan pitchuksaag̃utisrit̃chi avatmun taiyuḡnañjaansuli “Uvlvañmik” suli tusraatlañnapsi Agaayyutim nipaaniñ tupiksrit̃lañnapsiñu. Tupiksriñg̃itchups̃i nalliḡsi siqquqsiviaqtuq ilaatni killuqsautmun sagluq̃ipkaḡuni. ¹⁴ Takku iluqata pig̃igaatigut Christ-ñum ukpiqsimaurnaḡniaḡupta ukpiqsriñaptiktun aullaḡniñh̃aniñaglaan tuniqsimalutalu payañag̃uta isruanunaglaan.

¹⁵ Itnaqsimaruaq,

“Uvlvak tusraayupsiuñ Agaayyutim nipaa siqquqsilaag̃niaqasigik isrummatigikkasi taipchunatitun akil̃l̃il̃iqsuiruatun uvlumi taivrumani suviksrañlaami.”

Psalms 95:7-8

¹⁶ Kisut tusraaniqpatruñ Agaayyutim nipaa akil̃l̃il̃iqsuiḡmata ilaanik? Aa, iluqatiñ taipchuañurut iñuich Moses-ñum annisikkañi Egypt-miñ.

17 Kisutmi Agaayyutim uumitchautiniqpagich malġukipiani ukiuni? Aa, iluqatin taipchuanuniqsut killuqsaqtaqtuat tuquplutiņasriiñ suviksrailaami. 18 Agaayyun akiqsruġniqsuq inmiñun, “Isiqtitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitiñun minguiqsiagvigitqukkamnun.” Kisut Agaayyutim uqautigivagich taatna? Aa, iluqatin taipchuanurut tupiksriñgitchuat Agaayyutmik. 19 Tarra ilitchuġigikput ukpiqsriñgisilañat, taatnaqhutiņasriiñ tikitchumiñaiñiqsut kinilirviksragmiknun, taavrumuņa nunamun Agaayyutim akiqsruutigikkamnun ilinjitiñun.

4

1 Taatnamik Agaayyutim akiqsruutaa minguiqsiagviksarakun itchugaaqtuq. Anayasuktuaqta nalliqsi tikiñgitchipiaqtuq taavrumuņa minguiqsiagvinmun. 2 Takku iñuiktun suviksrailaami inilġaallapiaq uvaguttuq tusraapmigikput ilaan nipaa tusraayugaagiksuaqun. Aglaan tusraakkanjata anniqsunġiñġai, takku Agaayyun ukpiġingitlġu. 3 Uvagut ukpiqsriuruani minguiqsiagaaturugut Agaayyutmi nipliutaatun,

“Akiqsruqtuņa uvamnun uumitchallamni,

‘Isiqtitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitiñun minguiqsiagvigitqukkamnun.’” *Psalm 95:11*

Itaġniqsuq taamna savaani naasrimagaluaqtitlġgich iñġatalhaniñaglaan nunam. 4 Aglausimaruq samma taavrumuņa tallimat malġuġuutaatigun uvlut itna, “Agaayyun minguiqsiagtuq savaaġmiñiñ tallimat malġuġuutaatni uvlut.” 5 Tusraakkaptitun sivuani itnalgitchuq, “Isiqtitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitiñun minguiqsiagvigitqukkamnun.” 6 Tarraasriiñ taipchua tusraaqqaqtuat tusraayugaagiksuaqun isingitchut Agaayyutim minguiqsiagvianun ukpiqsriñġiñmiktigun. Taatnamik isitlasrugaagtugut minguiqsiagaatulkisraptiknun Agaayyutmi. 7 Agaayyun inillaitqisuq atlamik uvlumik taipġuq “Uvluvanmik.” Iñuġiaqtuat ukiut pianikmata uqautigitqikkaa tumiġipluġu David, uqalqitigun tusraakkaptigun itna,

“Uvluvak tusraagupsiuñ Agaayyutim nipaa siqquqsilaġniqaqsigik isrummatigikkasi.”

Psalm 95:7-8

8 Tarra Joshua-mtuuq iñui Agaayyutim minguiqsiagtinniqpagich, Agaayyutim uqagitqikkayaitchaa atla uvluq David-kun. 9 Taatnamik iñui Agaayyutim isitlasrugaagtut akiqsruutauruamun minguiqsiagvinmun. 10 Atakkii kiñapayaaq isiqtuq Agaayyutim minguiqsiagvianun, nutqaqmġuq savaaġmiñiñ Agaayyun nutqaqmatun savaaġmiñiñtuq. 11 Ki, sakuukta isiguguta minguiqsiagvianun Agaayyutim. Tupiksriñgitchuksraungitchugut atrilugich sivulliaut suviksrailaami isingitchuat taavrumuņa minguiqsiagvinmun ukpiqqutailġmiktigun. 12 Uvvatakk uqalħa Agaayyutim uumaruq sanġillapiaqhuni. Qamuņaagatlaruq iñuum iñuusrianunlu irrusrianunlu suli isivġiuqġu isrummataalu kimmutaalu, atripluġu ipillapiaqtuq avatmulik avġuiragtuq saunġiñik sagviqġu patqa. 13 Suli Agaayyutim sivuġaani qanusripayaraq uumaruq irqisimangitchuq, aglaan supayaaq sagviruq qiniqnaqhuni irrakun ilaan isivġiuġiyumaagtuum uvaptiknik savaaptikniġu.

Jesus Kamanaqtuq Agaayuliqsiqapak

14 Taatnamik, ki ukpiġilakput payaņaġuta Jesus, Agaayyutim Iġniņa, kamanaqtuq agaayuliqsiqpagikkaqput. Ilaa apqusaananiñiqsuq qilaktigun

sivugaanun Agaayyutim. ¹⁵ Takku agaayuliqsiqqapput isumaaluqataut-laruq ilisimapluni qanutun sayaisilaaptiknik. Ilaa anjiqusaasqsiupmiuq uvap-tiktitun supayaatigun, aglaan killuqsangitluni. ¹⁶ Taatnamik sivuganjutisa ihuaqqutrigaqtuamun Agaayyutmun nalupqisrungiguta, ilisimalugu Agaayyun ilunñuktaqaqtuaq ihuaqqutriginiakkaqput ikayuğnaqsirağigupta.

5

¹ Ilisimaħapsisun Agaayyutim aglausimaruamiñ uqaħhaniñ, qauckipayaañat agaayuliqsit piksraqtaanuragñiqsuq akungatniñ iñuich savautitquplugu Agaayyun pisigiplugich iñuich. Ilaa qaitchiruksrauruq aatchuutunik tunillautiniglu killuqsautinjitñun Israel-aagmiut. ² Ilaa iñuħhiñaupluni injmiñik ilisimaruq sayaisilaagmiñik. Taatnaqhuni agganairrutitlagai tamatkua killuqsaktuat pisağaluqaqtinj. ³ Ilumun aatchuqtuksraupmiraqtuq tunillautinik killuqsautmiñun pitrigaluallağmi killuqsautinjitñun Israel-aagmiunjuqatmi. ⁴ Agaayuliqsiqpauhiq kamakkutiqaqtuq. Aasriiñ kiñaunniñ iñuk agaayuliqsiqpautlaitchuq injmigun; piksraqtaanuruksrauruq Agaayyutmiñ Aaron piksraqtaanupmatun.

⁵ Taatnatuntuuq Christ kamanagñiaqsangitmiuq injmiñik agaayuliqsiqpannun qauckiğusaguni. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagigaa nipliutiplugu, “Ilvich Iğñiğigikpiñ.

Uvluvak nalupqinaigikpiñ iğñiğiplutin takkuatni iñupayaat.” *Psalm 2:7*

⁶ Uqağipmigaaptuuq atlamiimma,

“Ilvich agaayuliqsigigikpiñ Melchizedek-tun iliplugu, aasriiñ agaayuliqsaugisirutin isruitchuamun.”

Psalm 110:4

⁷ Jesus nunamiitnami agaayuniqsuq nipitusripluni qulvisigun Agaayyutmun annautitqupluni tuquliğmiñ. Kiggusriaqagñiqsuq

taluqsriplunikii Agaayyutmik. ⁸ Iğñiğugaluññağmi nagliksaaqtuq atriplugich iñuich nagliksaaqmatun. Taatna nagliksaaqami ilinñiqsuq tupiksriiğmik.

⁹ Pakma tuquanikami Jesus naamasirug, aasriiñ anniqsuitlasirug iñuñnik taimuñja tupiksriuruapayaanik ilaanik. ¹⁰ Agaayyutim taiyuutchiqlugu agaayuliqsiqpanmik Melchizedek-tun iliplugu.

Kiliktuutit Qapiqungilłuta

¹¹ Uqautiksraukkağaluqaqtugut taavrumuuna Melchizedek-kun. Aglaan sakiqnaqtuq kanjipsikautigihksrañja taamna ilipsitñun, takku tusraas-rungitchusri alapisaaqpaitlusri. ¹² Pakma ilisautrigugumiñiaqsigaluaqtusri

aglaan ilisautriqaqtuksraurusrisuli ilisautripsaaqtuksraurumak ilipsitñik sivulliqsigun ilisauttutauruatigun Agaayyutim uqaħhiñi. Aniqammiuratan miluktuqtuksrausrugaagñiqsusi niqipiatutlailtusri. ¹³ Kisupayaaq

miluktuqtuaq aniqammiuratan ittuq. Taatnatun iñuk ukpiqsriaqsikami Jesus-mik ilitchuğingitchaasuli atlakaagñisilaañak nalaunñaruamlu killuuruamlu. ¹⁴ Aglaan niqipiaq pigigaat iñuguaniksamaruat. Taatnatun iñuum ilisağuullapiaqtuam uqaħhanik Agaayyutim kanjqsitlasisaiññağagigai sakiqnaqtuat sulii puttuqsritlasirirağigaa sum nalaunñatilaañja killuqsautaitilaañja.

6

¹ Taatnağuta uqautigingiglavut sivulliich qaganaqtuat ilisauttutauruat Christ-kun. Iñuguğnaqsigaatigut. Ilisautriñiqsa sivulliuplutin ilisauttutauruanik,

itnautauruat mumiguni savaanjiñ tuqułhum suli mumiguni Agaayyutmun ukpiqsriñkun, ² suli ilisautriłuni paptaagiliqtigun suli inillailuni arğanik iñun, suli ilisautriłuni anjitiqłhatigun tuqunaruani atanniñkunlu isuitchuakun. Taapkua ilisauttutigigai aniqammiurat. ³ Aasriñ qulvaqtaaqta ilisauttutinun iñuguaniktuanun iñun, ami Agaayyutim pisuligkpaun.

⁴ Iñuk ukpiqsriuağuaniktuaq kanjipsikkakaunaniami Agaayyutim qaumanğun, uuktuanjanikamilu aatchuatauruamik qılanmiñ, piqasriutianikamilu Ippitchuami Irrutchimi, ⁵ uuktuanjanikamiñlu nakuulha uqalhan Agaayyutim suli sanñiqalha Agaayyutim anjalatchisaan, ⁶ tarra—taatnasıq ukpiqsriuağuaniktuaq taggivağumi malıgıuağaluğimiñiñ Agaayyutimk mumitqikkumiñaitchuq. Atakkii taatnatchim iñuum kikiaktuutitqilgımatun pigaa Iğniña Agaayyutim, suli mitautigiplugu ilaan tuqułha. ⁷ Iñuk ukpiqsrimaaqtuaq Christ-mik ikayuusiaaqtuq nunatun qaunakkusiaaqtuatun silalukman, aasriñ naurıraqtuq niqiksranik tamatkunıña nunaliqıraunun. ⁸ Aglaali iñuk tunutchıruaq Christ-mik suksraunğısıtauruq nunatun naurırağtuatun kakitlağnaqtuanik ikikkağısrıuanik isruani. Taatnasıq iñuk annıqsunğıtchuq.

⁹ Piqpagikkamaan, uqaqapta taatna nalupqisunğıtchugut itilaap-sitñik nunagıksuatun aasriñ annautrauniaqtusri. ¹⁰ Agaayyun nalaunjaruqtakku. Puuyugumiñaitchaa qanuq ikayuıllapialıqısi Agaayyutim iñuiñik piqutigiplugu piqpaksrıñıqısi ilaanik. ¹¹ Suli kaviğigikput atausrıllaalusri ikayuıñiapiaguplusri isruanunaglaan sıvuaniñun. Taatnağıpsı iñuumıqtutilaapsitñi nalupqinaıñiagıksi niğıugağalıqısi. ¹² Savautrituiñıaqıpsıgiñi Agaayyutmik. Pıyumatigilugu malıgıutisrıti atlanun ukpiqsriuanun akuqtıruanun ukpiqsriñkun anuqsrułkunlu Agaayyutim akiqsruutigıkanjanik.

Agaayyutim Nalupqinaıtchuuaq Akiqsruuta

¹³ Itnaami, Agaayyutim akiqsruqamiñ Abraham atuğniğaa atini takku atqıtchuq kamanatluktuamik ilaan atqaniñ. ¹⁴ Itnağniqsuq, “Nalupqinaıtchuamik quvıasaapiagnağıkipñ aatchuğıtin iñugıallapiaqtuanik kiñuviaksrapnik.”

¹⁵ Aasriñ utaqqılğataqami anuqsrułkun akuqtıruq Agaayyutim akiqsruutigıkanjanik. ¹⁶ Iñuıttuq akiqsruğıuupmiut atuğıgu iñuum atqa kamanatluktuaraq inmikniñ. Anjıgıtauruam nalupqinaıgıgıgıaa nalupqinaıyautikun aasrii uqavaağıtiksraq piıqıgu. ¹⁷ Uvvali Agaayyutim nalupqinaıgıkkıaa tamatkunıña akiqsrukkagımiñun atlanıuğumiñaisılaanja sıvunıitini aasriñ nalupqinaıqıgu atuğıgu atchi. ¹⁸ Agaayyun sagılutıaitchuq. Taatnamik tunnavıgıgıkput Agaayyun atuqamiñ akiqsruutini nalupqinaıyautiniñ, atakkii uqalha atlanıutıaitıuni. İlaan akiqsruutaanlu nalupqinaıyutaanlu pitchuksaallapiağaatıgıtıgımmıtıağıqıplugu niğıugaq qaisauruuaq uvaptıknun qamannırvıupıgu. ¹⁹⁻²⁰ Niğıugağıkkıapıt kitchatun iñuutıipsitñun ittuq aullatıaitıunıñı sanñıplunıñ. Taamna niğıugaq kisaqsımaruq qılanmi sıvuğaanıllapiaq Agaayyutim lıılaa talukıyaam tunuani inim ipqıñiıqsrauruam iluani. Kisalıqiri isıqtuq tarunja piqutıgıpluta. Taamna kisalıqiri ittuq İesus agaayılıqsıqpıguıtuuaq atrıplugu taimña Melchizedek.

1 Tarra taavruma Melchizedek-ñum, umialgum Salem-mi agaayuliqsauplunilu kamañañiqsrauramun Agaayyutmun, nalaunnigaa Abraham utiqtuqaq akiilqqaqñugich umialgich. Agaayyutiniñgaa ikayuusriaqaqplugu. 2 Aasrii Abraham-ñum Melchizedek aatchuñgaa qulinñugutaanik utqutipayaakkagmi. Taamna atiq Melchizedek sivulliuplugu itnautauruq Umialga Nalaunnaruahum, aasriisuli umialgupmiuq Salem-mi itnautauruami Umialga Qifuiññam. 3 Iñuich nalunigaiç añayuqaak sivullianjillu unniññ sumi annisilaaña tuqqutilaanalu. Atriginigaa Iğñiña Agaayyutim agaayuliqsiusugaaqhuni qañapak taimuña.

4 Isummatigisriun qanutun kamañaqtilaaña taavruma añutim, unniikii Abraham-ñum sivulliağikkapta kamañautiqaqtuam aatchuñgaa qulinñugutaanik utqutikkağmi. 5 Aasrii Abraham kinuviaqagnañiqsuq Levi-mik aquagunaasriññ Moses-mik. Tuvraqplugu maliğutaksraq Moses-ñum aglaaña Israel-aagmiupayaat qulinñugutikuruksraunisuq taapkunuña Levi-tkuayaanun agaayuliqsiğuqtuanun. Taatnaqtuksraunisuq iluqatiñ Israel-aagmiupayaat qitunğagigaluaqtitlutin Abraham-mun. 6 Aglaali taamna iñuk Melchizedek Levi-tkuayaanunğiññağmi akuqtuiñiqsuq qulinñugutmik Abraham-miñ. Iniqsruqtuq Agaayyutmun ikayuquplugu Abraham akiqsruusriaqaqtuqaq. 7 Iñuk qaitçhuruq ikayuusriaksramik kamañatluqtuq iñunmiñ akuqtuiruamiñ ikayuusriamik. Taamna ilumutuuruq. 8 Aasrii Levi-tkuayaat akuqtuiraqtuq qulinñugutinik aasriññ ilisimarugut tuqqutilaanatnik, aglaali Melchizedek akuqtuiruq qulinñugutinik, aasriññ uqagimaitçuq tuqunilugu. 9 Uqautigillaglagu taatnatun, Levi kinuviaqtuummağmi kiñuagun akuqtuisuugaluaqhuni qulinñugutinik, ilaan qulinñugutikuniğaa Melchizedek-mun atakkii sivullianan Abraham-ñum taimmani taputiplugu. 10 Takku Levi anigaluaqtitnağun inniqsuq liilaa timaani sivulliağmi Abraham-ñum Melchizedek-ñum paaqmaun.

11 Taatnamik Levi-tkuayaat akuqtuiñiqsuq maliğutaksramik Moses-kun atuqtaksraqtuummaññik añalatchiñhatigun agaayuliqsit savautriñhatnik Agaayyutmik. Uvva savaañat tamatkua agaayuliqsit añniqsuiññiññ aullapiagnañqpan naamasilugu, suvaata inuqsrañniqpa atlakauruamik agaayuliqsimik agğiqsksramik atrilugu Melchizedek kinuviağingisaña Aaron-ñum? 12 Tarra Aaron-ñum kinuviañi agaayuliqsauruksraunğısuq, atakkii nutaaq agaayuliqsi agğiqsuq, Melchizedek-tun ittuqaq. Taatnamik maliğutaksraq añalatchiruaq savautriñhanik nutaam agaayuliqsipaum simmiqsksraunğısuq. 13 Christ taamnatarra nutaaq agaayuliqsipauruq uqautigikkaqput. Christ-tuuq Levi-tkuayaanunğitçuq, nalliatunniññ sivulliaqatai savautrimaitçhut agaayuliqsauplutin tunillaqtuğvinji. 14 Atakkii nalupqinaitchuq Ataniqput kañiqalha Judah-miñ. Moses-ñum uqautigimaitçhai taapkuña Judah-tkuayaat savautritquplugich agaayuliqsauplugich.

Atla Agaayuliqsi Melchizedek-tun Ittuqaq

15 Uvvasuli nalupqinaipsaagnañiqsuq atla agaayuliqsi atriplugu Melchizedek sagviqman. 16 Christ agaayuliqsiğunğitçuq maliğutaksram tillisaitigun Moses-ñum aglakkañatigun Levi-tkuayaanuruksrauluni, aglaan Christ agaayuliqsiğutquq sanñiagun iñuulñum simmiğumiñaitçuam. 17 Agaayyutim uqañhan nipliutiginigaa Christ-kun, “Agaayuliqsaurutin qañapak taimuña atriplugu Melchizedek.”

Psalm 110:4

18 Aasiili sivulliq tilliñ atuğumiñaiqsuq takku sayaitlunilu sumun ikayuutauyumiñaitlunilu. 19 Maliğutaksram nalaunnasripkağumiñaitkai iñuich Agaayyutmi.

Aglaali nakuutluktuumik nigjuganiktugut nalaunnasripkaqhuta Agaayyutmi. Tamanna pisigiplugu qallilaagniaqtugut Agaayyutmun.

²⁰⁻²¹ Agaayyutim nalupqinaigñigaa taamna nalupqinaiyautmigun. Aglaali Levi-tkuayaat agaayuliqsiqutut nalupqinaiyautilaakun. Aasriili Jesus agaayuliqsiqutug Agaayyutim nalupqinaiyautaagun ilaanun, itnaqhuni,

“Atanguruam akiqsrutuigigaa isrummitqikkumiñaitluni, itna, Agaayuliqsaurutin taimuḡa.”

Psalm 110:4

²² Taapkunuuna uqahiqtigun Jesus nalupqinaigutigigaa nakuutluktuum sivunniugutim. ²³ Sulipsuug, iluqatin sivulliich agaayuliqsit nayuutituiñatlaiñiqsut savaagmikni atakkii tuquḡum piiqsittaigai.

²⁴ Aglaan Jesus agaayuliqsaurug nayuutituiñaqtuag taimuḡa. ²⁵ Taatnaqhuni annautitlapiagagigai qanumipayaag tamatkua iñuich utlaufiruat Agaayyutmun inḡmigun, ataramik iñuuruq injisruutipluni ilinḡitnik.

²⁶ Tarra taatnasriq agaayuliqsiqpak inuḡigikput ipqitchuag taqsractaitchuaḡlu pigiirrutaitchuaḡlu piisimaqtuaglu killuliqiriniñ, aasriiñ kamaqaqsiqpakkaupluni qilaḡmi. ²⁷ Inuḡingitchaa tunillaqtuiksrani uvluḡagipman taipkumatitun qaukñisitun agaayuliqsit qaitchisuuruatitun tunillaqtuutmik, sivulliuḡlugu inḡmiñ killuqsautmiknun suliasriiñ Israel-aqatmiñ killuqsautinḡitnun. Aglaan Jesus tuqukami sannigutami taatñautigirug inḡmiñ atausriḡmiaqḡlu.

²⁸ Moses-ḡum maliḡutaksraḡagun sayaitchuat iñuich agaayuliqsit qaukñigugurut. Aglaan taamna maliḡutaksraq inuqnaqsuq Agaayyutim iḡni agaayuliqsiqpaguḡitmauḡ nalupqinaiyautmigun. Aasiñ agaayuliqsiqpauḡisiruḡ taimuḡa naamapluni supayaakun.

8

Agaayuliqsiqpaḡa Sivunniugutim Nutauruamlu Nakuutluktuumlu

¹ Tarra una uqautigikkaqput, naalaḡniḡlaksiuḡ, piqaqtugut taatnatchimik agaayuliqsiqpaḡmik aqvittuumik taliqpiannun aquppiutaqpaḡan kamaqaqtuum Agaayyutim qilaḡmi. ² Savautriruḡ agaayuliqsiqpaupluni inimi ipqinḡiqsrauruami agaayyuvipiamiittuami [qilaḡmi], iñuum nappangisaḡani aglaan Atangum inḡmiñ nappakkaḡani. ³ Qaukkipayaḡat agaayuliqsiq qaitchisuuruksraurur aatchuutinik tunillautiniglu Agaayyutmun. Taatnaqhuni agaayuliqsiqpakputtuug aatchuutiqaqtuksrauruḡ Agaayyutmun.

⁴ Uvvaami Jesus nunami ithugaagumisuli agaayuliqsaunayaitchuḡ, takku atlanik agaayuliqsiqaqtuḡ qaitchisuuruani aatchuutinik tunillautiniglu tuvraḡlugu maliḡutaksraq. ⁵ Agaayuliqsiqayaat savaaqagaqtut agaayyuvikpaḡmi nunami atrinḡulhiñaqtuami taḡḡaḡhiñauruamiḡlu tuvraqḡlu agaayyuvikpaḡiaḡ qilaḡmiittuami. Moses nappaqsaaqsilḡataqmauḡ tupiq agaayyuvikpaksramun Agaayyutim uqautinḡigaa, “Qaunatiḡaḡigutin nappagumaḡiñ tupiq tuvraḡlugu iliktigutaa ilisauttusriḡgikan inḡgimi.” ⁶ Aglaan pakma Christ-ḡum akuḡtuḡaa kamanatluktuaḡ savautriḡiq atlaniñ agaayuliqsiqiniñ savautriruaniñ nunami. Taatnamik Jesus-ḡum akunnigutauruam atausinḡuḡitkai Agaayyunlu iñuilla nakuutluktuumun sivunniugutikum. Taamna nakuutluktuaḡ sivunniugun tunḡavigigaa Agaayyutim tuniqsimalhanun, tupik-sriḡhanuḡilaḡ iñuich. ⁷ Uvvaami sivulliḡ sivunniugun patchisaiñiḡpaḡ, atlamik inuqnaḡayaitchuḡ. ⁸ Agaayyutim quyagingiñiḡgai inḡgikkani aasriiñ itnaqhuni,

“Taimanigu sivunniugutiqaḡisiruḡa nutaamik iñuiniñ Israel-ḡum Judah-mlu.

⁹ Itchumiñaitchuq atrinjatun sivunniugutim
qaisaptun aapaanjitñun uvlumi taivrurmani
tasririutikapkich aullautityaqługich Egypt-miñ.

Tupigingitmatruñ sivunniugutiga taatnaqlugich suksraagitka,
nipliqsuq Ataniq.

¹⁰ Una sivunniugun inillarñiağiga Israel-aagmiupayaanun
taivrurmani uvlumi, nipliqsuq Ataniq,

Iligisigiga maligutaksrağa iñuñma isrummatinjitñun aglaglugulu
uummatinjitñun,
atrilugu iñuk aglakmatun kaliikkamun.

Ilinisa kamagigisigaatña kisima agaayyutauluñja
aasriiñ ilinich iñuginiağitka.

¹¹ Taivrurmanigu kiñauñniñ ilisautriyumiñaiapiaqtuq
nunaqatmiñik aniqatmiñiglu itnağuni, ‘Iitichugiun Atanguruaq.’

Atakkii kisupayaam ilisimapiağisigaatña
kamanaiññiqsramiñaglaan kamanagñiqsramun.

¹² Takku ilunñugigisigitka tupigingitchaluaqtitluñja.
Suli itqağitqikkumiñiağitka killuqsautinich.”

Jeremiah 31:31-34

¹³ Agaayyutim uqautigikamiun nutaag sivunniugun tarra uqautiginigaa
sivunniugutigruaq utuqqaliruanuñplugu. Supayaag atuğnağumiñaiqman
utuqqalipluni piğaqtuq.

9

Nunamitñaqtauruaglu Qilanjmitñaqtauruaglu Agaayumaağvik

¹ Aasriiñ sivulliq sivunniugun atuqtaksraqaqtuq agaayuliqsitlu
iñuñlu savautrihiksranjatigun Agaayyutmik suli Agaayyutim irviagun
nunamiittuakun. ² Taamna Agaayyutim irvia malğunñik iniaqtuq.
Sivulligmi inimi kialuuraqağvivaqñuñni nigğivivaqñuñlu ipqitчуuanik
qaqqaligaanik, taiyuutiqaqñuniasrii ipqitчуuamik inimik. ³⁻⁴ Tuglian
talukuyaam tunuani inaraq taiyuutiqağniqsuq inimik ipqinñiqsrauruamik
piqaqtuq ikipkaiviliamik tipraqiksautinun piliaq kaviqsamik maninmik
suli ipqitчуuamik suluutmik iluqani qaaligaag kaviqsamik maninmik.
Iluani ipqitчуuam suluutim ilulik piliaq kaviqsamik maninmik imalik
Manna-mik suli ayauppianjanik Aaron-nun akutuqpallitlaruamik suli
uyaqqak aglaqaqtuak maligutaksramik. ⁵ Qaanani suluutim matuan
israqullak tuglauqsimaauraagñigaaq Agaayyutim kamanautaa, ini
Agaayyutim natqigutrisimaagvia killuqsautinik. Aglaan tamatkua sut
uqautigitlaitchivut pakma. ⁶ Uqautitqiglagu, Agaayyutim irvia malğunñik
iniaqtuq. Uvluğagipman agaayuliqsit isiağniqsut silalligmun inimun
savautityaqługu Agaayyun atumaragñhatigun. ⁷ Aglaan kisimi qaukiat
agaayuliqsit isihñauraqniqsuq ilulligmun inimun aasriiñ atausriğmiaqlugu
ukiugağipman saagaqñuñni aumñik qaisaksraqmiñik killuqsautmiñun
suli killuqsautaatnun Israel-aaqatmi killuqsautuqat naluhigmiktigun.
⁸ Taavrumuuna Ipqitчуuam Irrutchim kanjipsipkağaatigut apqun inimun
ipqinñiqsrauruamun anmangisilaanjanik uvaptiknun napaniqtitulaanjan
silallium inim. ⁹ Taamna silalliq ini atrikusrautauruq iñuuvigikkaptikni
pakma. Aatchuutit ikipkaqlugich tunillautit nalaunñasripkatlaitchaat
iñuk Agaayyutmi; iñuum aatchuutaiñ patchisailaaqtitkumiñaitchaat
qauğrimmaagñiutillautanjan. ¹⁰ Tamatkua atuqtaksrat anjalatchihñiaqtut
niqiniglu imimiglu suli igğuutiksraqtuğvikaanik. Iñuich tupiksriuksrauniqsut

tamatkuniŋa qaalhiñakun atuqtaksranik inillaŋniañhanunaglaan nutaanjuruam nakuutlukuam sivunniugutim.

¹¹ Aglaali Christ aggianiktuq. Ilaan agaayuliqsiqpagigaa sivunniugutim nutaanjuruam nakuutlukuam. Christ savautriraqtuq kamanatlukuamila nakuutlukuamila agaayuvikpanmi nunakñaqtaunġitchuami sulii nappanġisaratni iñuich. ¹² Christ isiqtuq ipqiiñiqsrauramun inimun saagasunjaqani aunatnik niġrutit, aglaan isiqami tunillaqtuutiginigaa auni piqutigipluta atausriġmiaqluġu. Taatnaqami anniqsuutigaatigut taimuŋa. ¹³ Atakkii taimani iñuk qaayugñaqsiruaq killuliqihigimigun. Ilaa ipqisitqigaqtuq agaayuliqsim siqillaupimaga atuqluġu aunat niġrutit sulii kulavauram ikipkaqtam aġraŋa. ¹⁴ Tarra, nalupqinañtullapiaqtuq aunanun Christ-ñum salummaqtilaŋa qauġrimmaaġiutillaupitknik savaanñiñ kanjġruaqtam, atakkii tunillaupitiguruq inmiñik killuutañtuni Agaayyutmun isruitchuakun Irrutchikun. Taatnaqhuta savautriñiñaagtuqutugut Agaayyutmik iñuuruamik.

¹⁵ Tuqukami Christ akunniġutiguñiqsuq Agaayyutmiñu iñuñmiñu sulii sanñiqaqtitlugu nutaq sivunniugun. Taavrumuuna Christ-ñum tasutlasigai iñuich tuquruksrauruaq piqutigiplugu tupiksriñġiñat maligutaksramik sivulligmi sivunniugutiguami. Tasuġniġai iñuich Agaayyutim piksraqtaaġikkani akuqtuitquplugich isuitchuamik paitchaktaaksrautmik, amiami iñuñigmik isruitchuamik Agaayyutmi. ¹⁶ Sivunniugun Agaayyutim inillakña atriqaqtuq sivunniugutmik iñuum aglagikkanañik iñuññaġmi. Tuquanikpan iñuich iñisamarautlaruksrauruaq tuqulhanik taavruma iñuum aglaktuam sivunniugutmik. ¹⁷ Takku iñuum sivunniugutaani sanñiqutaitchuq iñuññaan taavrumiña aglaktuq. Aglaan aglaktuam tuqulhan aquagun sivunniuguta sanñinigaqtuqtarra. ¹⁸ Taatnatuntuq sivulliq sivunniugun sanñiqaqmiaq tuqulhatigulhiñaq niġrutit aunatigunlu. ¹⁹ Moses-ñum uqautiqqaagamigich iñuich tillisipayaat maligutaksram tiguñiġai aunat nuġġaich ilaplugu imiġmik sulii kaviqsaq ipnaim mitqualu hyssop-ñum akiġuaniglu, aasrii siqillaklugich makpiġaat iluqaisalu iñuich, ²⁰ nipliġhuni ilinñiñun, “Taavruma augum nalupqinañġaa sivunniugun Agaayyutim tillisigikkana ilipsitñun.” ²¹ Taatnatunsulii Moses-ñum siqillañniġaa auk ipqitchuamun inimun taputiġlugich sut atuġuuraat savautriñigmi Agaayyutmik. ²² Tarra, Agaayyutim maligutaksrañaguaqhuni supayaqayaq salummakkausruuruq aukun. Agaayyun natqigutriyumiñaitchuq killuutiniñik auk maqipkaġaluaqnaġu.

Christ-ñum Tunillaqtuhan Piigai Killuqsautit

²³ Taatnaqhuni Moses-ñum ipqisaksraġiraġniġaa siqillaupitqahagun aunmik ipqitchuamun inimun tuvrautauruamun qilañmiittuamun. Aglaan nakuutlukuñi tunillaun inuqnaqtuq inimun ipqitchuamun qilañmiittuamun. ²⁴ Atakkii Christ isingitchuq ipqitchuamun inimun savaaġikkanañatnun iñuich, tuvrautauñiñaqtuamun ilumutuuruamun ipqitchuamun inimun. Aglaan Christ isianiktuq qilañmun sivuġaallapananun Agaayyutim akunniġutchiutaupluni pisigiġluta. ²⁵ Qaukiata agaayuliqsiñ Israel-aaġmiiñuruat isiguuruq ipqiiñiqsramun inimun ukiutaugagipman saagaqhuni aunanjik niġrutim. Aglaan Christ aatchuutigiġlataqtuksraunġitchuq inmiñik akulaiqġu. ²⁶ Taatna Christ aatchuutigiġlataqtuksraugumi nagliksaatqigaqtuksraunayaqtuq iñiqtaulhaniñaglaan nunam. Aglaan pakma Christ sagviġniqsuq atausriġmiaqluġu piigiaqluġu killuqsauñ tunillaupitigipluni inmiñik. ²⁷ Iñupayaq tuquruksrauruq atautchimi, aasriñ

aquagun taavruma atannikkauluni. ²⁸ Taatnatuntuuq Christ tuquruq atausriġmiaqlugu piġiaqlugich killuutinich iñupayaat. Sagvitqikkisiruq tugliani, piġiasruñaqnaġu killuqsaun aglaan annautityaġlugich utaqqiruat ilaanik

10

¹ Maligutaksraña sivunniugutiġruam tikkuahhiñaġniqsuq naamasiruamun tunillaautaanun Christ-ñum, tagġaġihhiñaqlugich ilumutuuruam. Ukiugaġipman piqutigiplugich iñuich agaayuliqsit aatchuġuurut tunillaautinik. Aglaan tamatkua tunillaautit killuutaigsit laiññiqsut iñuñnik tunillaqtuqtuanik.

² Tunillaautit killuutaigiti lakpata iñuich nutqautianikkayagaat tunillaqtuluġ inilġaanimma. Atakkii iñuich ukpiqtuanjuruat salummaqtinniqpata atausriġmiaqlugu itqaġitqikkayaitkaich killuutitij qaugrimmaagiutillautagmikni.

³ Aglaan tamatkua tunillaautauruat itqaqtirrutauragtut killuutitijitñun ukiugaġipman. ⁴ Takku aunaat niġrutit piġiyumiñaichuq killuutmik.

⁵ Taatnaqhuni Christ uqaqtuq nunamuyasrikami, itna,

“[Agaayyutmaan,] Piqaġukkumiñaichutin tunillaautinik aatchuutiniglu aglaan timiqatqillugu uvamnik tunillaautiqtulugu.

⁶ Ikipkaqlugich aatchuutit tunillaautitlu killuutaigutiksrat quyalisaungitchut ilipni.

⁷ Aasriiñ niqliqsuna, ‘Agaayyutmaan, agġiqsuna savaaġityaqlugu pisulhiñ, aglaksimalhatun makpiġaani uvapkun.’ ”

Psalm 40:6-8

⁸ Sivulliani itnaġniqsuq, “Piqaġukkumiñaichutin tunillaautinik aatchuutiniglu, ikipkaqlugich aatchuutit tunillaautitlu killuutaigutiksrat quyalisaungitchut ilipni,” injañjugaluanja isa maligutaksrakun. ⁹ Tugliani niqliqsuq,

“Agaayyutmaan, agġiqsuna savaaġityaqlugu pisulhiñ.” Taatnaqami Christ-ñum suksraaġniġaa sivulliq sivunniugun tunillaautituummaisa aasrii inillaklugu nutaaq sivunniugun. ¹⁰ Tarraasriiñ Christ-ñum tupiġiniġaa Agaayyutim pisulha. Tunillaautigamikamij timini pisigiplugich killuutit ipqiqsagaatigut nalaunñapkaqhuta Agaayyutmi atausriġmiaqlugu.

¹¹ Aasriiñ agaayuliqsi payaaq savautriraqtuq uvluġaġipman qaitchipluni atlañnutlailaanik tunillaautinik killuutaigiyumiñaichuanik. ¹² Aglaali Christ qaitchianikami atautchimik tunillaautmik killuutinun, aquvittuq taliqpianun

Agaayyutim minġuiqsi aġiaqhuni savaaġmiñiñ taimuna, ¹³ taimakñaniñaġlaan utaqqipuni tarani uumigirini akiilijiksrañatnunaglaan. ¹⁴ Takku atautchikun tunillaautikun killuutaigñiġai taimuna tamatkua ipqiqsitauruat. ¹⁵ Taavruma Ipqitthiam Irrutchim nalupqinaigñiġaa uvaptiknun, itnaqhuni,

¹⁶ “Una sivunniugun inillanñaġiġa Israel-aagmiupayaanun taimani uvlumi, niqliqsuq Ataniq.

Iliġisigiga maligutaksraġa iñuñma isrummatinjitiñun aglaglugulu uummatinjitiñun.”

Jeremiah 31:33

¹⁷ Niqliqsusuli, itna, “Killuqsautinjich nalaunñairrutinjillu itqaġitqikkumiñaitmigitka.”

Jeremiah 31:34

¹⁸ Taatnamik killuutit natqigutikkaukpata, ikipkaqlugich tunillaautiksrat pisigilugich killuutit inuqnaġumiñaiqsut.

19 Aniqatiumaan! Pakma taluqsrautairrutiqaqtugut isilikrsaptiknun Agaayyutim sivuḡaanun, atakkii Jesus-ḡum tunillautiginigaa auni. 20 Christ-ḡum anjmautiniḡaatigut nutauruamik apqutmik sivuḡaanun Agaayyutim. Agaayuliqsipraktun qallilaaqtuaton Agaayyutmun amunatchiarjanun talukuyaam, uvaguttuug qallilaatlasipmigikput Agaayyun timaagun Jesus-ḡum aatchuutigikkanaḡun tuppluni. 21 Suli kamañaqtuamik agaayuliqsipraktugut Jesus-mik atanguruamik Agaayyutim tupqani, amiami ukpiqsriruanun. 22 Taatnaḡuta qallilaaqta Agaayyutmun ilumutuḡuḡlugu uumman nalupqisruutailapiaḡlugu ukpiqsriḡipput, atakkii Christ-ḡum siqillaqamisigut aunḡiḡnik salummaḡai qauḡrimmaḡiutillautavut killuqsautiptikniñ suli iḡḡuqhuta imiḡnik ipqitchuamik. 23 Tigummitqiaḡiḡlakput niḡuḡaḡ uqautigikkaqput qanuḡliqaanḡiḡuta takku Agaayyun akiqsruiruaḡ tuniḡsimaruaḡ. 24 Qaunakkutiluta avatmun pitchuksaḡaḡutilutalu pipakkutilikrsaptiknun savaallautaqalikrsaptiknunlu. 25 Katiraḡaḡata atautchimun qapiqtanḡiḡuta, atrisunaḡnagich ilanich iñuich katiraḡanaḡisuat. Iḡitchuḡiḡiksi Atanḡum agḡitqinḡiaḡha. Taatnaḡlugu pitchuksaḡaḡutiyumaḡut avatmun qapiqtanḡiḡuta ukpiqsriḡiptikni.

26 Uvvaami kanjisiqqaḡaḡupta ilumutuḡuḡmik aasriiñ killuqsaqtuiniḡaḡupta ukpiqsriḡiḡuta Christ-mik, piitchuḡ niḡuḡamik uvaptiknun. Atakkii atlamik tunillautmik qaisaksramik killuutiptiknun piiññaḡtuq. 27 Aglaan taatnatun iñuuniḡaḡupta niḡuḡiraksraḡiḡikput iqsiññaḡtuḡ atanniiviksraḡ, ittutun ikualaruatun piyaqquiññaḡtuatun uumiksriruanik Agaayyutmik. 28 Iñuk suksraḡanḡitchumi Moses-ḡum maligutaksraḡanik, taamna iñuk tuquruksrauruaḡ ilunḡuktailaakun ilisimariḡaḡhiññaḡan malḡunḡik unniñ piñasrunik. 29 Aglaan iñuk suksraḡanḡitchumi Iḡniḡanik Agaayyutim suksraḡanḡitluniḡaḡ aunanik Christ-ḡum ipqiqsitigikkaḡmiñnik, Agaayyutim taamna iñuk anasriñḡuqsatlukkisigaa. Taavruma pisaanḡatigaa Ipqitchuḡaḡ Irrusriḡ iluaqqutriruaḡ ilaanik. 30 Iḡisimagikput kisutilaanḡa nipliḡsuam itna ipqitchuani makpiḡaani, “Akisaun pigigiga. Pigiitchuapayaḡaḡ akisaḡisigiga.” Uqaḡmiñiqsuḡ itna, “Atanḡuruum atanniḡisigai iñuḡikkani.”

31 Iqsiñallapiaḡataḡtuḡ anasriñḡuqsakkaurumi Agaayyutmiñ iñuurumiñ.

32 Itqallaksigik taipchua uvlut kanjisiqqaḡaḡapsi ilumutuuruamik ukpiqsriruanḡuḡhusri. Iḡlutuḡniḡiksi sakiḡniḡiḡ atqunallapiaḡ. 33 Ilaatni pisaanḡatigikkaurusri atniaḡsiuplusriḡu iñuich takkuatni, ilaatisuli piḡataulhiññaḡuḡhusriunniñ tamatkunani taatna anjalatauruanun. 34 Uvvasuli nagliksaḡaḡiḡaḡuurusri isiqḡauruanik ikayuḡḡiḡic suli quviatchauḡikhusri ivayaḡtukkaḡaluaḡaḡapsi suurapsitñnik, iḡitchuḡaḡilugu ilipsi suuraḡalikhsraḡsi nakuutluktuanik nuḡuyumiñaitchuanik qilaḡmi. 35 Taamna pisigilugu taluqsrairutiḡaḡitchi Ataniḡmun. Kamañaqtuamik akiliusriaḡaḡniḡtusri nikaḡkupsi. 36 Aglaan anuqsrutiqatksraurusri tupiksriḡaḡusri pisulhanik Agaayyutim. Atakkii akuḡtuḡaḡiniḡiksi ilaan akiqsruutigikkaḡaḡa. 37 Agaayyun nipliḡsuḡ ipqitchuani makpiḡaani,

“Pivikisuurami agḡisaḡaḡmaruaḡ agḡiḡisiruḡ.

Piñatchiaḡumiñaitchuḡ.

38 Nalaunḡasripkakaḡa iñuḡisiruḡ ukpiqsriḡhaḡun.

Aglaan quyagiyumiñaitchiga iñuk
tunuttuaḡ uvamniñ ukpiqsriḡaiḡhuni.”

Deuteronomy 32:35

39 Uvaguḡ, ilaliqsuutingitchugut tamatkunani tunutlutin piyaqqukkauniaḡtuani, aglaan ilaurugut tamatkunani ukpiqsrimaḡtuani annautikkauplutin.

11

Urrakusrautai Ukpqiqrīthum

¹ Iñuum ukpqiqrīkami nalupqisruutingiñgīgāgigaa niñiugāgikkani. Nalupqigingīgāgigaa atuumaruksraq qīñiñnaqsigaluaqnagu. ² Sivulliafut taimani iñuuniagañniqsut taavrumuuna ukpqiqrīhikun. Taatnaqlugich uqağilla autakkaurut. ³ Ukpqiqrīhikun kanjqiqsigikput Agaayyutim iñiqsitalaanja nunamik siqīñiñmīglu uvlugianīglu uqağīmīgūn. Taavrumuuna kanjqiqsigikputtuug iñiqsitalaanja sunik qīñiñnaqtuanik sanñiagun iñuich iłitchuñgīsañatnik isrummatigikkagmikkun. ⁴ Ukpqiqrīhikun Abel aatchuutiqaqtuq Agaayyutmun nakuutlukuamīk tuniñlautmik Cain-miñ. Agaayyutim akuqtuñgīgaa Abel-ñum tuniñlautaa uqağiplugu nalaunñatilaanja. Abel tuqugaluaqtitlugu iłitchiñlarugutsuli ukpqiqrīhaniñ. ⁵ Ukpqiqrīhikun Enoch aullautikkaunīqsuq marrumakñja iñuuniagañmiñ tuquruksraunñitluni. Taatnaqlugu iñuich paqingiññiñgaa Agaayyutim aullautipmāgu. Aullautikkaugaluqaqtitnagu uqağhum uqaqtigigaa ilumutun quyalitñniktaunñiplugu Agaayyutmik. ⁶ Aglaan iñuk ukpqiqrīñgitchumi quyalitñnikkumiñaitchuq Agaayyutmik. Atakkii kisupayaaq piqatiqağuktuuaq Agaayyutmik ukpqiqrīruksrauruq itilaanjanik suli akiñiutiqaqtilaanjanik tamatkunñja piñiqillapiaghutin pakaagaqtuanun iñmiñik. ⁷ Ukpqiqrīhikun Noah-m kiliktuusriagigaa Agaayyutmiñ atuumaruksraq qīñiñnaqsigaluaqnagu. Tupigiplugu Agaayyutim tillisaa umiaqpaluruq annautiksrañatnik qitunñami. Umiaqpiñiñmīgūn sagviqsinnīgāa ukpqiqrīñgīth nunam iñui, aasriñ taavrumuuna patchisiqutinīgai. Pisigiplugu Noah-m ukpqiqrīñha Agaayyutim akuqtuñgīgaa nalaunñasripkakkauplugu.

⁸ Ukpqiqrīhikun Abraham tupiksriñiñsuq Agaayyutim tuqluqmani. Aullañniqsuq atlamun nunamun akuqtuiviksrağmiñun paitchaktaaksrautmik, nalugaluannaan napman aullaqtilaani. ⁹ Ukpqiqrīhikun iglaanñuruq nunami akiqsruutīgikkakanñi Agaayyutim, irviqağhuni palapkaaqpanñi piqatigiplugik Isaac-lu Jacob-lu akuqtuiruak atunim akiqsruutaaruamīk Agaayyutmiñ. ¹⁰ Takku Abraham niñiugagağniqsuq nunaaqqiqaqpanmik payañaitchuanik nappaviñimik, Agaayyutim iñmiñik nappakkanjanik malīgutlugu sivunniugutni. ¹¹ Ukpqiqrīhikun Sarah akuqtuiruq sayaksramik siñaiyaukiksrağmiñun kiñuviaksramik. Iğñirūq aaguağaluannāğmi, takku ukpiginīgaa Agaayyun pitlaruanñiplugu akiqsruutuaq. ¹² Tarraasriñ atausriq anun Abraham tuqunaruatun iñmiñi iligaluqaqtuq kiñuvianiñniqsuq iñuigiahutin uvlugianisun qilaum suli qavianatun tagium siñaan kisitchuğnaitchuatun.

¹³ Tamatkua iñuich iluqağmīñ ukpīgigaat Agaayyūn, aasriñ tuqurut akuqtuigaluqaqtinñi akiqsruutaaruamīk. Aglaan qīñiñlūgich immasraağruk sivunīgmi quviatçaktitaurut. Piilaagīñgitchaat avakñaqtautilaaqtinñi iglaanñutillaagīñlū marrumani nunami. ¹⁴ Iñupayaaq uqaqaminñi iglaanñutillaagmīknik marrumani nunami nalupqinaigaat pakaagaqīqtinñi kiñuniksrautmiknik. ¹⁵ Iñuich taipkua isrumagisruunīgumitruññi taimñi nuna unisaqtinñi utiñiñaugaluagañniqsut pisukkumīñ. ¹⁶ Aglaan ilinñich kimmutiqaqtut nakuutlukuamīk kiñuniksramik qilañmi. Agaayyutim itqanaiyautīgaa nunaaqqiqaq ilinñitūn, atakkii kanñjugiñgitchaa Agaayyutiginīluni Abraham-mun, Isaac-munlu, Jacob-munlu.

¹⁷ Ukpqiqrīhikun Abraham tuniñlautiqalhiñnaağniqsuq Isaac-mik Agaayyutim uktuaqmani aatchuutīgīsisipmanñaan iğñitūaluni, taamna akuqtuağikkana Agaayyutim akiqsruutaagun. ¹⁸ Piñiñnağniqsuq ukpīgīplugu Agaayyutim akiqsruutaa iğñiñmīgūn itnaqhuni, "Isaac-kun

kiñuviaqağniaqtutin.” ¹⁹ Ukpiğiniğaa Agaayyutmun anipkağniałiksraña Isaac tuqunaruaniñ. Abraham-ñum akuqtuağitqikkaa Isaac iligaluaqtuaq tuqunaruatun liilaa. ²⁰ Ukpiqsriłikun Isaac-ñum pılıusriaqaqtitmigik Jacob-lu Esau-lu, isrummatigiplugu Agaayyutmun atuumapkağisiłha akiqsruutigikkani sivuniksrami. ²¹ Ukpiqsriłikun Jacob tuquaqskiami pılıusriaqaqtitmigik atausriullaaplugik iğñak Joseph-ñum. Aasriiñ putluni agaayumaagvigigaa Agaayyun turvigiplugu nuvua ayauppiagmi. ²² Ukpiqsriłikun Joseph-ñum uqautiginiğaa aullałiksrañat Israel-aagmiut Egypt-miñ. Tuquyasrikami urriqsuutigai qanuq savaagłiksrañatigun sauniğmi.

²³ Ukpiqsriłikun Moses-ñum anayuaakkiñ iriqsimaniğaa piñasruni tatqiiñ aniqqaaqman. Qiñiqamitku piññaqnałha iyaalugruam iqsiñgitchuk umialgum tillisañik tuqqutquplugich anugaurat aniqammiurat. ²⁴ Ukpiqsriłikun Moses iñuguanikami taiguqunaigñiqsuq iñuñnun iğñiñanik Pharaoh-m panian. ²⁵ Piksraqtaagigaa anallaqhuqatauliksrani iñuiñi Agaayyutim, atakkii quviaginğigñiğaa iñuuniadıq qağanaqtuaq akisuruuqtuummaan Pharaoh-m tupqani. ²⁶ Isrummatiginiğaa naglıksaałiksraña Christ-ñum kamanatlukługu pıqahaniñ akisuruapayaaniñiñ Egypt-ñum, takku ukpıpağniqsuq Agaayyutmun akiliğñiğnipluni sivuniksrami. ²⁷ Ukpiqsriłikun Moses-ñum aullağviginigaa Egypt iqsigingitługu Pharaoh-m qinnautaa. Aullaqtuq ilipluni qiñiqtuatum Agaayyutmik qiñiğnaitchuamik. Taamna qiñiıquuraaq siimasraagutiginiğaa. ²⁸ Ukpiqsriłikun Moses-ñum inillañiğaa niğiqpagvikaq taiyuutiqaqtuaq Apqusraaqtitauliğmik. Ukpiğigaa Agaayyun uqaqman iñuich tigusrıtquplugich ipnaiyaat auñatnik siqillautiksrañitñik tupqisa talunjitñun. Agaayyutim ilaksiatqungitchai piyaqquiraumun Israel-aagmiut anayukłiich. ²⁹ Ukpiqsriłikun Israel-aagmiut ikaagñiğaat tağiuq atıqaqtuaq Red Sea-mik palıumaruakun nunakuuqmatun. Egypt-miut taatnatun ikaaqsağaluagñiqsut, aglaan iluqatin ipiniqsut imikun.

³⁰ Ukpiqsriłikun Israel-aagmiut kaıvraağniğaiç katchiñi Jericho-m tallimat malğunni uvluni. Taatnaqhutin katchich katagaalanıqsut. ³¹ Ukpiqsriłikun Rahab akiisuk tukkuğiniğaat nalunaqtuakun takkuuqtıt. Taatnaqhuni piyaqquingitchuq pıqatigilugich Jericho-ğmiut ukpiqsriñgitchuat Agaayyutmik.

³² Sumıksulıtai uqapsaağisıvıç? Pıvıkitchuq uqautigisağupkıç Gideon, Barak-lu, Samson-lu, Jephthah-lu, David-lu, Samuel-lu, sivuniksriqirailu Agaayyutim. ³³ Ukpiqsriłikun taipkua akımaragıt umialıñiñ, nalaunñarualıqıplutıñ, akuqtuıplutıñ akiqsruutigıkkarıñanık Agaayyutim, umıtlaplugıç qanıñıç lion-nat, ³⁴ qamıtlaplugu ikualapıaqtuuq ikniq, annakhutıñ savıkpakun tuqqutauliğmiñ, sayaitchuat sayaktusrıplugıç, sapığñaqsıplugıç anıyałiğmi akıilıtılasıplugıç anıyaktıñıç atlat nunat, ³⁵ unniñ ağnat akuqtuıplutıñ tuqunaruamıknık anıtıqıksıtaupmata. Atlat iñuıç narıjıtıanıqsut tuqułhiñiıağıquhutinıñ ayakługu annagvıksraqtıñ, niğıugaqaqhutinıñ anıtıqıłıksraqmıknık nakuutluktuamun iñuıłığmun tuquanıkkumıñ. ³⁶ Atlattuuq naglıksaaqmıñıqsut mıtautıgıtıçıuplutıñ ipıgaqtuqsıuplutıñlu qıliqługıllu isıqtaupkaqlugıç, ³⁷ uyagañnıglu mıluqtuqsıuplutıñ, uluqaqtuqlugıç avıklığıllu, uuktuqsıuplutıñ, tuqqutauplutıñ savıkpakun, qıpiplutıñ atnugaaqhutinıñ ipnaıç amıñitñik tuttuıuraisalu, pıllııuqhutinıñ, iñıllııuqtıtauplutıñ, atnıaqsıuplutıñ, ³⁸ qıpiplutıñ suvıksrıllaami iñiğıñi, iñuuniaqhutinıñ sısini nunamılu uyagañnıglu. Iñıñiñ nunam nalıgıñıtıçıaıç tamatkua!

³⁹ Iluqatin tamatkua ilisimariqaqtut nalupqinaigutruuat ukpiqsriliigmiknik uqagillautaqlugich. Aglaan nalliat akuqtuiniqitchuq iñuunjaqmin Agaayyutim akiqsruutigikkanani. ⁴⁰ Agaayyun sivunniutiqaqtuq nakuutluktuumik uvaptiknun, itna, taipchua naamasripkakkauruksraupmiut piqatigiluta tik-iñiaqaptigut anjaayuqautaanun Agaayyutim.

12

Agaayyun Aapakput

¹ Taipkunatitun ukpiqsriruaitun ilisimariqaqtuguttuq avatanjutruranik uvaptiknik nuviyatun, aasriili tamatkua uqagihñiaugaat ukpiqsriliqput. Aqpalitraqtitun piiqlugu unaviqutagikkanani, ki, piigaglavut qilamipiaq killupayaat unaviqutagikkavut maliguta Atanigmik. Aqpalitraqta iglutuulikun tikiññiañhanunaglaan kinilirviksrapta. ² Ataramik qiniqsimalakput Jesus aullañniiraalu naamasriraalu ukpiqsriliqapta, [atakkii tunjavigigaa Agaayyun iluqnauqhuni]. Pisigiplugu qvianaqtuq akiliusriaksrani suksragingitkaa kanjunaqtuq tuquhig sannigutami. Aasriin aquvittuq Agaayyutim taliqpian tunaanun anjalatchiqataupluni. ³ Jesus iglutuipmiñiqsuq qanusripayaanik akililiugutinñik killuliqirit. Isummatigiraksragigiksi Jesus piyuaqsiugupsi taatnatun, mingugangitchumuusri qapinasriraqangigusri maligualapsitñi Christ-mik.

⁴ Killuqsaan ayyauqtugaluagiksi, aglaan ayyauqtungitchiksi pigiitchuq tuquhñapsitñunaglaan. ⁵ Puuyuguknaqiksi Agaayyutim pitchuksaagihha ilip-sitñun itna liilaa uqagipmatun qitungamun, “Igñiin, suksragiñgigñiaqnagu nalguqsruutaa Atangum unniin qapinasitñak iñiqtipatin.

⁶ Takku Atangum nalguqsruqagigai tamatkua piqpagikkani, sulianauksraqlugich iñupayaat igñigiliutikkani.”

Proverbs 3:11, 12

⁷ Iglutuqtaksragigiksi nalguqsruutaa Agaayyutim. Anjalattaqigaasri igñigikkagmisun. Qanusriuva una igñiguruuq aapauruam anasriñguqsatlaisanja? ⁸ Agaayyutim igñipayaq ataramik iñukkuksağniğaa taatnatun.

Ilipsi nalguqsruqsimaitchupsi aapailapsisun ilumutun igñigiliutipkaqsimaiññiqsusri ilaanun. ⁹ Uvvasuliuna, aapapta nunami nalguqsruqaatigut aasriisuli uvagut kamagisuuplugich. Kamaksriruksrauruguttuq Aapanatnik irrutchipsa pitluglu aapaptikniñ unami, atakkii iñukkuksairuq uvaptiknik isruitchuamun iñuuhigmun. ¹⁰ Sivikisurami aapapta nalguqsruqagigaaatigut nalaunjanasrugikamitruj. Aglaali Agaayyutim nalguqsruqagigaaatigut piññagviksraptiknun ipqiqatigisrukhta inmisun. ¹¹ Iluqani nalguqsruun qvianaitchuuruq atniğñaqmiuq. Aglaan aquvatigun nalunaiguuruq qanuq nalguqsruun nakuutilaaja Agaayyutim qitungagikkaniñun, tupiksriliğmiktigun iñuguqtut atuitlasiruat nalaunjaruamik suliiñuuniaqtuat qiniññakun.

¹² Taamna pigilugu sayyiqsigin niviñasriuat argasri sulii sayaitchuat niusri; qapinasitñasri. ¹³ Qaiqsisigin apqutiksrañat isigapsi. Aasriili sayaitlutin ukpiqsriruut pisrulguitchuataun puukagumiñaitchut atniğutin, aglaan mamititaulutin sanjisisiqinñiaqtut.

Iisauttit sulii Kiliktuutit

¹⁴ Qiniññiaqautrisitchi iñupayaanun, iluqnauqsimalusri Agaayyutmun. Iñuum iñuuniangitchuam taatnatun qiniññiasriyumiñaitchaa Ataniq. ¹⁵ Qaunatiqiaqigitchi kiñaanñiñ iñuk suliqutiksringigñiaqani iluaqquataanik Agaayyutim. Qaunangitchupsi iñuich tikitpiaqtut akunnapsitñun

miqutchisuuruat isrumagiilqisitlusri, atriplugu kanjgruaq maqupkairuaq nauriamik. ¹⁶ Naagaunniiñ iñuk atlatuqtauviaqtuq agaayyiaqtaittuni Esau-tun inilğaanimma. Esau tuniriruaq paitchaktaaksrautigaluağmiñik aňayukliuhigmigun atautchimun niginiğmun. ¹⁷ Iisimakkapsisun, aquvatigun Esau-ñum piñhiñaagucamium piññaaktaaksrautni itigautiruq. Satuqsagaluğaa qulvimiğun aglaan Isaac isrummitqikkumiñaiñjaniniqsuq.

¹⁸ Ilipsiasriiñ, tikisimaitchusri iñğimun aksinñaitchuumun atriplugu iñgiq atilik Sinai-mik. Israel-aagmiut imani qiniğniğaat iñgiq ikualaruaq ikniğmik. Kiñuagun taaqsiñiqsuq anuqligullapiaqhuni. ¹⁹ Taipkua iñuich tusraaniqsut qatranajik qalğuqtautim suli nipitullapiaqtuanik nipinik katluktun. Tusraaruat iqsitchakpagitlutinj uqapsaaqtut nipimun uqautitqicungitlutinj.

²⁰ Agaayyutim tiliñğai, “Nigrutimunniiñ aksitpagu iñgiq miłuqtukkauniaqtuq uyagañnik.” Aglaan iñuich tatamillaktut.

²¹ Iñğim qiniğsaħa tatamnallapiağataqtuq. Moses-unniñ uqağniqsuq, “Atqunallapiaq iqsitchakluña uuliksiruña.”

²² Aglaan tikiññaniktusri Agaayyutim nayutilhanun tikitmatun iñğimun atilinjmun Zion-mik, suli nunaaqciqpananun iñuuruam Agaayyutim Jerusalem-mun pakmani ittuumun, suli israğulinun kisiññağumiñaitchuanun.

²³ Tikitchusri katiqpagiatnun aňayukliuplutinj iğniñiñ Agaayyutim atinjich aglausimaruat pakmani. Utlautirusri Agaayyutmun atangatnunlu iñupayaat irrurinjitiñunlu nalaunjaruat iñuich tuquruat naamasripkakauplutinj pakmani.

²⁴ Utlautipmirusri Jesus-mun akunnigutauruumun aatchuqtuumun nutauruamik sivunniugutmik iñunun. Christ-ñum killuqsautaiquplugich iñuich maqipkağniğaa auni sannigutami. Aunja Abel-ñum tuqutauruaq uqautiqahinñaqtuq akisautmik, aglaan aunja Christ-ñum uqautiqaqtuq natqigutrihigmik.

²⁵ Naalagnisritchi Agaayyutmun uqaqtuumun ilipsitiñun pakma. Ayaiñasri ilaanik taipkuntatitun Israel-aagmiutitun. Annagviksraiñniqsut anasriñjuqsaqsiuhigmiiñ ayaummitñikaminj kiliktuqtauruamik ilinjitiñik maani nunami. Agaayyutim anasriñnutlułallakkisigaatigut tunutkuptigu ilaa kilgityaqtigikkaqput qilanmiñ pakma.

²⁶ Inilğaan Agaayyutim iliqsraqtiññağaa nuna uqaqami iñğimi atilinjmi Sinai-mik, pakmaaglaan ilaa akisruqtuq nipliqhuni, “Atausripsaami iliqsraqtinniğiga nunalñiñaungitchuaq aglaan taputiniaqmigaptuuq qilak.”

²⁷ Taavruma uqaħum “atausripsaami” nalupqinaillapiağaa Agaayyutmun supayaq iñiqtagikkani atlanjuqtitkisiñiplugu. Aasriñ kismi iliqsraqtitangitchuaq itchumaagisipiaqtuq.

²⁸ Taatnağuta akuqtuiñiaqtugut isruitchuamik kiñuniğmik iliqsraqtitangitchuamik Agaayyutim aňayuuqautani. Aasriñ quyyatigilakput Agaayyun savautilugu akuqtuyunağuta kamaksriħikun taluqsriħikunlu,

²⁹ atakkii Agaayyutigikkaqput suungirağaqtuatun ikniqtun ittuq.

13

Aqulliich Alğaqsruutit

¹ Piqpakkutititchi ataramik aniqatigiilapsigun Christ-kun.

² Suksrağinğitchuksraurusi tukkuğinñahigmik takku ilanjich iñuich tuyuğmiaqğniqsut israğulinjik nalunñaisa israğulutilaanjitiñik.

³ Itqumasrigik tamatkua isiqsivinjmiittuat isiqsivinjmitqatigipmatun iljugich, tamatkualu anallaqluksiuruat nagliksaaqatigipmatun timipni iljugich.

⁴ Katchuusrimaħiq kamakkutiqaqtuksrauruq akunğapsitiñi. İlaqatigiisuk

katchuusrimaiqtik ipqisittaksragigaak tuniqsimmatilutik avatmun. Agaayyutim atannigisigai atunim iñuich sayunaruatlu atlatuqtuatlu. ⁵ Kimmutiqatlusrunaqasri maninimik, apaigilugu pigikkaqsi. Agaayyun nipliqsimarug,

“Unitchumiñaitchikpiñ

unniñ suksraagumiñaitchikpiñ.”

Deuteronomy 31:6

⁶ Taatnamik nalupqisurungitluta niplihñaurugut,

“Atanguruag ikayuqtigigiga.

Iqsiyumiñaitchunja iñuum qanugaanunniñ.”

Psalms 118:6-7

⁷ Itqaumasigik anjalatigikkasri uqautriruat ilipsitñun uqalhanik Agaayyutim. Ukpigutiqağitchi taipchunatitun iñuuniağmikhni suli isrummatigilugu qanuq tuquhat. ⁸ Jesus Christ atanjutlaitchug

ikpaksraglu, uvlupaglu, taimunaju. ⁹ Iñunmun avallaktitnasri atlakaagiisigun atlanuqtuanuplutinj ilisauttutinjisigun malingiquplusri Agaayyutim ilumutuulhanik. Nakuuruq sayyikkaugupsi ukpiqsrihipsitñi Agaayyutim iñuaqutaagun; sayyigumiñaitchusri ukpiqsrihipsitñi maliktuñagupsigik iñuuniaquitit tunillaütitigun niqinik. Tamatkua iñuuniaquitit tunillaütitigun anniqsuutiginiangitchaich iñuich iñuuniaqtuat tamatkunuuna. ¹⁰ Uvaguuttuug tunillaütiaqtugut. Taamna Jesus tuquruag sannigutami. Tuquhagun Jesus-nun piliusriaqatugut. Aglaan agaayuliqsit savautrisugaaqtuat ipqitchuami inimi maani nunami nigğivigitlaitchaat tunillaütigikkaput.

[Taamna itnautauruag, tamatkua anniqsukkauniruat tupiksriğmiktigun iñuuniaqutinik piqataulguitchut uvaptikni.] ¹¹ Ukiugağipman qaukiata agaayuliqsit qamunautiragigaa anjat nigrutit ipqinñiqsramun inimun tunillaütigisaqlugich iñuich killuqsautaiquplugich, aasriñ tuqunaruat nigrutit timinjich ikipkaqtitlugich silataani nullaaqtugvium. ¹² Taatnatun Jesus-tuuq tuqupmiuq sannigutami silataani nunaagqim, tunillaütigisaqamiun auni iñuich killuqsautaiquplugich. ¹³ Taatnagutaasriñ ilaanukta silataaniittuamun nunaagqim, iglutuutiqağuta iñuich nagguqsruqpatigut pisigilugu ilaa.

¹⁴ Piitchugut kiñunipiamik maani nunami, aglaan nigükigtugut kiñuniksramik isrutichuamik qilanmi, aasriñ utaqqigikput ukpiqsriğikun. ¹⁵ Pisigilugu Jesus-nun savaagikkañ uvpaktun, nanğaqsimaağlakput Agaayyun quyalugu atarallapiamik. Quyyativut asriagiksaaütun ittut aatchuutigikkavut Agaayyutmun tunillaütuutigiqlugich.

¹⁶ Nakuuruqliqisimağitchi ikayuutilusri tamatkununa inuqsraqtuuanun. Taatnatchich qaisauruat Agaayyutim quyağillapiagai. ¹⁷ Tupigisigik iñuich anjalatigikkasri anjalatillusri ilinjitñun, atakkii kiggutiqaqtaksragigaat Agaayyun pisigilusri. Taatnaghutin qanaksrirut iñuuniağapsitñik. Tupigigupsiginj savaaqtin quviatchaugiutiginiagaat, aglaan sakiqniuqtitkupsiginj piññaitgijyumiñaitchiksi. ¹⁸ Qaugrimmaagiutillaütiaqtugut patchisaitchuamik iñuuniallautağukhuta supayaakun. Taatnamik agaayutillañiaqtigut.

¹⁹ Suvaluk agaayutqugipsi utiqtitauhiksramnun ilipsitñun qilamipayaaq.

Agaayuliq

²⁰ Agaayuruña Agaayyutmun aatchuiruamun qinuiññamik. Jesus tuqukami sannigutami kamañaqsipluni munaqsriğugtuq uvpaktun, ipnaisun ittuaguut, suli maqipkaqamiun auni nalupqinağñigaa nutaag isuksraitchuag sivunniugutauruag. Piquitigiplugu taamna Agaayyun anjtiqisitchiruq atannaptiknik Jesus-mik tuqunaruaniñ. ²¹ Aasriñ pakma Agaayyutim ikayuğlisituq pitlasilusri pisuhigikkañanik supayaakun.

Savaglisuq ilipsitñi akuqtuyunaqtuamik inñmiñun Jesus Christ-kun. Kamakkutiqağisigikput pakma qanapaglu. Amen.

Aqulliich Iłammiuğutit

²² Aniqatiumaan, iniqsruağipsi naalağnitquplugich uqalitka pitchuk-saağutauplugich ilipsitñun tuyuutigikkatka ukunani naitchuanı tuyuutini.

²³ Iısimatquğipsi aniqatigikkaqput Timothy patchisaiqsitaułhanik isiqtauvinñi. Aggipqauraqpan iluqanuk qinñiğiağisigipsi.

²⁴ Tuyuğivut nayaanñagmik iluqaisa analatigikkasri ukpiqtuanuruapayaatlu. Taapkua Italy-miñ piruat tuyuqmigaasri iłammiuğutillautamik.

²⁵ Agaayyutimtuq tugluaglısi iluaqqutillautagmıgun.

James-ŋum Tuyuutai

¹ Uvaŋa James, savaktaa Agaayyutimlu Jesus Christ Ataŋguruamlu. Tuyuq-tuŋa nayaanŋaŋmik iluqaitŋun siaminŋaruanun ukpiqtuanun nanipayaaq.

Ukpiqunlu Puqiuunlu

² Aniqatiumaan, atlakaagtiich uuktuagutit tikitpasi quviatchaugillapiagitchi. ³ Iisimagiksi ukpiqsriŋiqsi uuktuakkaupman sivutmuulgusriŋlaagaŋigaa. ⁴ Sivutmuulgulhum savaani pianikpagu ilipsi piŋuqniaqtusri naamapmilusilu, susruksiuŋgiŋusriŋlu. ⁵ Nalliqsi kanjqsimaikumi suvaata uuktuagsiuti-laagmiŋik, ki, inŋigliuŋ Agaayyun isumatutmik qaitchiyumaruq iŋupayaanun iŋlikkuttutaitluni suli suakatautaitlunilu. ⁶⁻⁷ Taamna iŋuk injqsruŋli arguaqqtutaiŋlugu. Ilaa injqsruŋumi aasiin ukpiqsriŋitchumi Agaayyutmik akuqtuyumiŋaitchuq isumatulŋmik atanigmiŋ. Iŋuk nalupqisuktuag atriqaqtuq aŋalatchiŋsuatan taŋiumi—qunmukpuuq atmukpuuq. ⁸ Taamna iŋuk sivunnilguitchuaq tuniqsamaruanuŋitchuq suragapayaagmiŋi.

Inuqsriuqtuatlu Inuqsriuŋitchuatlu

⁹ Iiappauraq mattumani nunami quviasuktusrauruq Agaayyutim kama-naqsipkaqmani, ¹⁰ suli inuqsriuŋitchuaq quviasullapiagli Agaayyutim atchiksipkaqmani. Inuqsriuŋitchuaq tunŋaviqaqtuq umialgutmiŋun nau-riatun ittuq. ¹¹ Upiŋgaami uunaqtaqman siŋiŋŋum pannaŋlukkai ivgich. Nauriat katakhutiŋ, qiŋiyunaŋaluaqtuat piunŋigagtut. Taitŋatun umialik tuqul-liŋiaqtuq iŋuunuraŋniallaŋmi.

Uuktuagsiuliglu Anjusaagsiuliglu

¹² Quvianamiuruq iŋuk malinŋuŋutranŋitchuaq uuktuagsiukami atakkii payanaittuniŋagumi akuqtuigisiruq akiŋŋaktaksraŋmiŋik iŋuuliŋmik Agaayyutim akiqsruuttutaanik piŋpagirimiŋun. ¹³ Kisupayaaq anjusaagsiukami taavrumuuna uuktuagsiulikum patchisigiraksraŋiŋitchaa Agaayyun itnaŋuni, “Uvaŋa anjusaagsiuruŋa Agaayyutmiŋ.” Agaayyutim killukuagtanŋitchuam anjusaatlaitchaatigut killuqsaquluta. Agaayyun-unniiŋ anjusaagsiukami malinŋuŋutratlaitchuq. ¹⁴ Aglaan kisupayaaq anjusaagsiuraqtuq kaviuŋuksaaqtaukami napitaukamilu kimmutmiŋun. ¹⁵ Tarra, iŋuum kimmutmi piŋiŋitchuam killuliqisuupkaŋaa, aasiin ilaan killuqsautaan tikiutiŋlugu tuqulŋmun. Taatnaŋhaiŋaq iftuq.

¹⁶ Kimun killukuagutipkaqasi, aniqatiumaan piŋpagikkamaan! Agaayyun patchisiginasiuŋ anjusaagsiugupsi. ¹⁷ Iluqani nakuuruapayaaq pakmakŋaqtauruq Agaayyutmiŋ. Ilaa simmiqsagumiŋaitchuq taŋŋatan siŋiŋŋ nipipman. Agaayyun anjusaagsiutlaitchuq uvaptiktun, aglaan iŋuich simmiŋagtut payanakhutiŋ. ¹⁸ Pisulŋmigun Agaayyutim nutaaguŋtitkaatigut uqahikun ilumutuuruakun sivullitqupluta akunŋatni iŋiŋtaŋikkanŋi, iluqnauŋhuta qaisamaruaguut Agaayyutmun.

Naalaŋniruatlu Tupiksriuatlu

¹⁹ Isummatigilugu una, piŋpagiplusi aniqatiumaan, kisupayaaq ataramik itqanaŋli naalaŋniŋksraŋmiŋun uqappaniŋksraŋmiŋunlu qinnaktanŋiŋksraŋmiŋunlu. ²⁰ Atakkii iŋuk qinnaktaqami savakumiŋaitchuq nalaunŋaruamik pisulhani Agaayyutim. ²¹ Taatnamik piiqsillapiaglugu iluqaan nalaunŋaitchuq. Aglaan atchiŋkun uqalŋa Agaayyutim akuqtuŋlugu inillakkaŋa uummatipsiŋun. Ilaan uqalhan anniqsutlagaatin.

14 Aniqatiumaan, iñuk nipligumi ukpiqsrisiqagniluni qiniqitmiñagulu ikayuiñiksraǵmigun atlanik, ukpiqsrilha suuyumiñaitchuq, amii? Taatnatchim ukpiqsrilhum anniqsugumiñaitchaa. 15 Uvvauna atrikusaun aniqatigiisigun atnugaaksrailliuqtuanik niqiksrailliuqtuaniglu, 16 ilapsiliasiiñ uqautillautagñiqpagich itna, “Iñuuniurallautagitchi, qiqisiasunjaqasi, nigillautagmilusi,” aatchuuraqmiñagillu inugikkajitñik—taatnasiiq ukpiqsrisaupiaqpa? Tavra sumun itpa? 17 Ukpiqsrisiqalñiñaqatuni savaaqagmiñanilu taamna ukpiqsrisaunillapiaqtuq. Taatnasriq ukpiqsriliq suksraitchuq, iñuktun tuqunaruatun ittuq.

18 Uvvasuli atla iñuk nipligauqtuq akikñaqtuipłuni, “Aa, ilvich ukpiqsrisiqauqtun aglaali uvaña savaaqagtunja.” Kiikaa, ilitchuǵipkañña ukpiqsrisiqnik savaaqatlaitchuanik aglaan urriqsutlasigikpiñ ukpiqsrismnik savaaqagtitamnik. 19 Ilvich ukpigiviuñ Agaayyutim atausiutilaaña? Aarigaa, nakuullapiaqtuq! Uvva tuungaich ukpigipmigaat taamna — iqsilqipaitłutin uulillagaluaqtuq, aglaan anniqsunjitmiut. 20 Ilitchuǵiraksraǵigiiñ kanjqsimaitchuatiin, ukpiqsriliq savaaqanjikumi suuyumiñaitchuq. 21 Kiata, isummatigillaksaglakput sivulliagikkaqput Abraham: Agaayyutim nalaunñasipkakanja savaaqahagun. Abraham-li qiniqitkaa ukpiqsrilñi inillakamiuñ iǵniñi Isaac tunillaǵvinmun tuqqutlasiplugu. 22 Tavra ilitchigigiñ una: ukpiqsriliǵlu savaaqaliǵlu tuglilituruk. Abraham-ñum tupigipmagu Agaayyun nalupqinaigñiǵaa ukpiqsriliqapiaqtilaaña. 23 Pakma ilitchuǵigikput uqalhan Agaayyutim ilumutuulha nipliuttutaupman, “Abraham ukpigiplugu Agaayyun aasiili tupiksripman Agaayyutim nalaunñasipkaǵaa.” Taatnaqhuni taiyuutiqaqtuq Ilauraanjanik Agaayyutim. 24 Kanjqsigikput una, iñuk nalaunñasipkakkautilaaña Agaayyutmi ukpiqsrilñi qiniqitnamiuñ suraǵalipayaǵmigun, ukpigutiqalñiñakuunitchuaq. 25 Aasiisuli, Rahab-ñum akiisuuruam takkuuqtit tukkuqaqtitnamigich atlakun tumikun annaktitkai. Taatnaanikman nalaunñasipkakkauruq Agaayyutmi quyalitñikhuni Agaayyutmik. 26 Tarra ilitchuǵigikput una, Iñuum ukpiqsrilha suuyumiñaitchuq savaaqagtinjsuaǵumiuñ; ittuq tuqunaruatun irrusriq piñjanikman timimiñ.

3

Uqam Irrusia

1 Ilauraamaan, iñugiaktuasii ilisautrauniasunjaqasi piviksraqaǵaluǵupsi. Atakkii Agaayyutim uvagut ilisautraurani atannigisigaatigut pitługlugu atlaniiñ. 2 Iluqata kinniñiraqtugut atlakaagiiñkun. Iñuk kinniñiraǵanjitñami suraǵalipayaǵmigun taamna quyalitñiqtuq Agaayyutmik. Taavruma iñuum aňalatlagaa timini iluqaan. 3 Uvvaukua atrikusautit, Iñuum aňalarrutchiǵumiuñ qunñich qaniñisigun taavruma aňalatlagaa iluqaan. 4 Umiaqpaitsuli aňalatchiǵaqtut mikiruuramiñ aquutmiñ igliǵvigisukkanagun aquuttim. 5 Taatnatuntuuq uqaq, mikigaluaqhuni timimi aglaan uqavigaaqpauraǵaqtuq. Uvvasuliuna, Ikninuluuram iknaktittagigaa nuna napaaqtuqtuummaan. 6 Uqaqput taavrumatun ikniqtun ittuq. Uqaq mikigaluaqhuni saqviutruruq isummatipayaanik pigiitчуuanik iñuum pigikkaniñik uummatmiñi. Uqalipayaapta pigiitчуuat qilhuqtagaǵigaa pigatigiñiǵ akungatni iñuich, tuungaumkii taatnaqtitluta. 7 Iñuich timaktñaaglaan nuyuiqsairaqut atlakaagiiñnik niǵrutinik: aňñutiniglu tinmianiglu paamǵuqtuaniglu taǵium aňñutaiñiglu. 8 Aglaan iñupayaam aňalalquitkaa uqani. Uqaq aňalatchuǵnaitchuq. Iñupayaam isummataa

immaukkaqtuq iñugiaktuanik pigiitchuanik isummatinik, iluliktun immaukkaqtuq tuqunamik. ⁹ Uqaptiknik quyaragigikput Ataniqput Aapagikkaqput sulipsuuq uqaptiknik uqamaqquutigivut iñuuniaqatiuvut iñiqtanjaruat Agaayyutim atrinatan. ¹⁰ Taavrumakña atautchimiñ qaniğiñiñ quyañiq naagaqaa uqapilüñiq aniraqtuq. İlaaraamaan, kisimi quyañiq anirağaqtuksrauruq. ¹¹ Üvvasuli atrikusautik ukuak, imillautaglu imiğiñiñ atautchimiñ suvlikkumiñaitchuk. ¹² Taatnatuntuuq nunanjagich nauriyumiñaitchut paunganik, naagaunniñ uqpiich nauriyumiñaitchut aqpiññik. Tarakña ilitchuğigikput una, kisimi quyañiq anirağaqtuksrauruq qaniğiñiñ.

Puqiun Pakmakñaqtauruuq

¹³ Akunnapsitñi-samma piqacpakiaq kanjicsimaagikkasugiruamik? Taatnatchimik iñunmik piqacqpan, kiikaa urriqsuutigiliun kanjicsisigaqtilaani surağalipayaagmigun iñuuniallatağimigunlu. ¹⁴ Aglaan piqagtusi uumiksriğimik ilipsitñi killuqsriğimiglu kamanagnağimiglu. Piqagupsi taatnatchiñik kamasagağutiginagu kanjicsimağiqsi atakkii taatnagupsi akikñaqtuğiksi ilumutuupluni ittuag. ¹⁵ Taatnasiq isumatuliq pakmakñaqtaunitchuq aglaan iñukmitñaqtauruq, agaayyutitñaqtaunitchuq, tuunğaqaqtauruq. ¹⁶ Ukpigsriruut killuqquutimata avatmun kamasagağutigiplugulu isumatuliqtin, sanmisiliq atlakaagğisigun ittaqtuq. ¹⁷ Aglaan iñuk isumatuligimik pakmakñaqtamik piqacqtuq ipqitchuq, qinuisağunnaqmipulunilu, aggañaitmipulunilu, uqautisugnaqmiuq; ilunñuktaupmipuluni, aasiñ iñuich ikayuusiaqagğivigiplugu; tunñaviupluni ukpiññaqtaunijitmiuq. ¹⁸ Kiisaimmalu qinuisitchiñiaqtuat ukpiqsriuanik quviagigisivaat iñuuliq taatnasiq quyalisauruuq Agaayyutmun, atrilugich nautchiirit quviasuutiqaqtuat katittagmiknik.

4

İlannaqatiq Nunam İñuñiñik

¹ Suvaatakiq qiniğagivisi uqaalaplusilu avatmun? Atakkii ataramik piññanñaqhusi sunik pigiyumiñaisapsitñik. Taatnagupsi pisuqsimayumiñaitchusi, aasiñ sanmisiliq itchağatagisuruq. ² Kimmutiqaqhusi pisuqsimanjitñapsi iñuauqtuğuktikaasi. Killuqsriplusi sutigun aglaan piññaktaaqanijlapsi uqaalpakğaasi qiniqtitlusilu. Naagauvva suqanjitchusi atakkii injirsruñitlusi Agaayyutmiñ. ³ İnjirsruuragnaillapsi sumik akuqtuillaitmisi killukun isumatiqahusikii. Suli akuqtuğumakğaasi injirsrukun atugñiñhiñiaqlugu inmiguuğniakipsitñun. ⁴ Ukpigsriirit! Sayunaruagtitudun, ilipsi iñuunianjitchusi tuvrağlugu iñuuniaqurrutaa Agaayyutim! Naagauvva kimigiplugu iñuich ilitqusigiiñhat taavrumuuna Agaayyun uumigigiksi. Kanjicsimaqpisinun taamna? Kisupayaq taatnamik kimmutiqaqami ilitqusigiiğimik Agaayyutmun akililuitiraqtuq. ⁵ İsumavisi tanjiğilugich aglausimaruat inilğaanimma itna, “İpqitchuag İrrusriq Agaayyutim iliñigaa uvaptiknun, taavruma siğñağıpluta pigitqupluta Agaayyutmun kisanun?” ⁶ Aglaan Agaayyutim ihuaqquataa kamanatluktuag taavrumakña siğñağtamiñ sayiiraqtuq uvaptiknik akimmataupluni kamagiagutiiğimñ. Taatnamik Agaayyutim uqagikkarani aglausimaruq, “Agaayyutim akililiqsimagai tamatkua kamagiagutiruat inmiknik, aglaan qaitchiraqtuq ihuaqutmik tamatkuninña atchiksuanik sivuğamñi.”

7 Taatnamik iluqnaugusi qaillusi Agaayyutmun. Ayyauǵlugu tuunǵaq aniqusaaqsiulipsitni qimakkumaǵli ilipsitni. 8 Qallilaagusi Agaayyutmun ilaaptuq ilipsitnun qallilaagisipmiuq. Ukpqiqruruasii, Agaayyutim killuqsautisi piipqagich tavra ipqigai isummatisi salummaqmiplugu iñuuniaǵiqsi. Agaayyun taatnaqpan ilipsi savautilasitqikkiksi iluqnaullapiǵusi. Ukpinquaqtuanunǵaigitchi. 9 Iñuilliugutigilugich iñuuniaǵikkasi, nunuuraǵilugich qulvilusiunniiñ. Quvianniũiqsi simmiqsillugu alianamun. 10 Itqagilugu, Agaayyutim nayuutiñha nanipayaaq ittuq. Agaayyutimli kamañaqspkaǵumagaasi atchikkupsi.

Kiliktuun Qanuqinniraǵaqtichilikun Aniqatmik

11 Iñauraamaañ, sanurrutinaǵitchi avatmun. Atakkii kiñaliqaa uqautiksrikami akikñaqǵlugu aniqatni naipiqtuipłuniłu ilaanik, taamna ilumun uqautiksrraqtuq akikñaqǵlugu Agaayyutim maligutaksraña. Taatnasıq iñuk tupiksritłaitchuq Agaayyutim maligutaksrañanik atakkii ilisimatlukkasanıñaqtuq Agaayyutmiñ taatnaqami. Taimmaasiñ ilipsi, nagǵuksriłlapsigun maligutaksramik aturaunǵiqsaqhusi taavrumıña aglaan atanıǵuqtaqtusi. 12 Aglaan iñuich tupiksrruksraurur Agaayyutmik. Ilaa kisimi maligutaksramik iñiqsiruq, sulı ilaa kisimi atanguruq sanıñıaqahuni anniqsuitłapluni naaǵaqa piyaqquıtłapluni. Kisuunasugivichmi atanıǵuqtaqvich ilipnik iñuuniaqatiupnun?

Kiliktuun Uqavıǵaagñikun

13 Atanji nipliqsuasii, “Uvlupak naaǵaqa uvlaakun nunaaqqmukkisirugut. Tavrani ittuallakkisirugut ukiumi tauqsıǵñıǵuta maniññanıñaqasılutaasiñ.” 14 Iñisimanıtkaluagiksiunniiñ uvlaakuksraq! Iñuũiqsi suuva? Ittuq puyulñıñatun. Sagvıllakkaluaqami mikiruurami apyuıllagaqtuq. 15 Aglaan itnaqtuksraǵaluaqtuasii, “Pisulıǵıkpauñ Atangum iñuugisirugut aasiñ savaaqsiluta sunik.” 16 Aglaan uqaviutiqaqtusi ilipsitñik nalupqisunıtpaitłusikii. Tamanna uqaviutipayaaq pıǵıitchuq. 17 Iñuun ilisimagaluaǵlugu atugaksrani nakuuruq aasiñ atunıñamıñ killuqsaptaıaqtuq.

5

Kiliktuun Umialıymun

1 Atanji, inuqsriunıtchuasii! Alianniugitchi immakii iñuilliugutiksrat tikitchaǵumarut ilipsitnun. 2 Umialgutisi suksraunǵıqhutin piunǵıqsut, qupılǵut niǵıǵaich atnuǵaallausi. 3 Maniutisi kaviqsat qatiqtaatlu qalıqtut. Taavruma qalhum ilıtchuǵıpkagaa atuiñǵıǵıqsı umialgutipsitñik ikayuutıǵınıtlugich inuqsralııuqtuanun. Siǵñatuakipsi suunǵıqsinnıaqmıgaasi atrıplugu ikniq. Atakkii tutquqsituiñaqtsi umialgutinin isuanunaglaan iñuuniaıipsi. 4 Akılıqsuuranıjıtmıǵısi savaktisi. Akiññaktaaksrañıch niǵıugıkkarıch ilıñıtñun qaitłaitmıǵısi. Tusaasıǵıq uqaallatıñıch akikñaqhusi! Savaktisi kappıanapmata Atanguruamun Sanıñıpayaaqatuumun tusaaragıgai aasiñ ikayuqǵıgich. 5 Inuqsriunıtchuasii, nunami quviasuutıǵılñıñıǵısi umialgutisi, aliasunısaagusi inuqsriusunıqasi. Iñuuniaıipsitni ıǵlıktuarusi quyalıplugu kisan kimmutıǵıkkıqasi. Taatnalıpsıgun ilapsaaǵıǵısi akikñautiksrat ilipsitnun uvluani atannıuvıksram, atrıplugich qunıñıch uqsraqsamata tuqutçıhıksram uvluanun. 6 Suksraunǵıqsusri iñuauqtuqmısi nalaunıñaruamıñ iñunıñmik, aasiñ ilaan akitñıaqtunıtmıgaasi.

Anuqsrutiġlu Agaayutiġlu

⁷ Ilauraamaan, taatnamik anuqsrusiġli Agaayyutim Atanguruam agġiġksranjanunaglaan. Atrikusautim uuma kanjiqsiġkaġisigaasi: Kiġħaliqaa asiagħniagukami utaqqiragigaa upiŋgaallapiaq. Taimmaasiġiñ siqiġġum siġamlu naupkaqmagich asiagħniagaqsiraqtuq. Taatna iġħuk asirriruksramun utaqqiragtuq nikasunaiqhuni. ⁸ Taatnatuntuq ilipsi anuqsrusiġli. Nikatġhautinagu niġiugaqsi, Atanguruam agġiġksrana qalliuraaqmipkaġġlu. ⁹ Ilauraamaan! Uqapiġlutinasini avatmun, Agaayyutimli atanniqsunitchumagaasi. Atanji, Agaayyun atanniqsuqti tikiyasiuraqtuq. ¹⁰ Ilauraamaan, ilisaġitġhi sivuniksriqiġriġiñ qanuq iġlutuiġħatnik sakiqnamik iġlutuitlaġisili anuqsrusiġli. Iliġittuuq tiliraurut uqatiksrauplutiġ Agaayyutmun. ¹¹ Uqautigiragigivut iġħuich quvianaqġġich iġlutuiruat anuqsrusiġlutiġ. Itqagilugu Job, iġħuuniaqami tuniqsimaruq Agaayyutmun anuqsrusiġli. Taatnatuntuq sivulliapta qiiġnaqatitkaat uvaptiknun iġħuuniaġħatigun tuqulħatigunlu Agaayyutim ilunġuktaqatilaana nagliksrisilaana lu ilinjiġħun. Taamna ilisimagikput.

¹² Uvvasuliuna ilauraamaan, akiqsrugupsi sumik kiġħaa uqagikġapsiksun atuqsiun. Ataramik uqagusi ilumutuuruamik. Supayaamik uqagupsi saglusunagasi. Taatnatġkupsi Agaayyutim atanniġisipiagaa.

¹³ Kisupayaaq akunnapsitni iġħuiliġumi ki agaayuli. Kisupayaaq quvia-sukkumi atuġli quyyatinik. ¹⁴ Kisupayaaq akunnapsitni atniġħagumi tuqulili qaukġinjiġħik ukpiqtuanuruat. Iliġisaasiġiñ injiqsrutilitruq uqsruglugulu atqagun Atanguruam. ¹⁵ Atniġħaqtuaq una iġħaqsikkaugisiruq injiqsrupata ukpiqsririġkun. Atanġum iġħaqsipkaġisigaa. Aasiisuli taamna atniġħaqtuaq kil-luqsagħniqpan Agaayyutim natqigutigisipmigaa. ¹⁶ Taatnamik, quliaġisigik killuqsautisi injiqsrutilisili avatmun; taavruma mamititkisigaasi. Iġħuk atuiruaq quyalisauruamik Agaayyutmun injiqsrugami injiqsrulħa savaaqat-lapiaqtuq. ¹⁷ Itqagilugu Elijah! Ilaaptuuq iġħugaluq uvaptiktun aasiġiñ inuqsrugami injiqsrugtuksrauruqtuuq kisupayaatun. Injiqsrugman Agaayyut-mun sialuqunjiġlu, sialunjiġhuq nunami ukħuni piġasuni avvaġmik ilaplugich.

¹⁸ Aasiġiñ aquagun injiqsrugman Agaayyutmun sialuquplugu sialulgiġhuq, nuna nauritqiaqsiġgiġhuq. Taatnatuntuq Agaayyutim ikayugukkaatigut.

¹⁹ Ilauraamaan, ilari tupiksriġaiqpan ilumutuħiġmik aasiġiñ ukpiqsriruam ikayuppaun tupiksriġitlaġisipkaġlugu Agaayyutmik, ²⁰ ilitġħuġiyumausi uumuuna, taavruma ukpiqsriruam ikayugumiun piqataunaiqsuaq Agaayyutmi utiqitkisigaa tupiksriġaiġaluaħħaniġ Agaayyutmik. Taatnatun ikayugaa iġħuuyumalitqiksitlugu iġħuħiġmik agaayyutitnaqtauruamik. Aasiġiñ Agaayyun natqigutrigisiruq iġħuġiallapiatuanik killuqsautinik.

Peter-m Sivulliich Tuyuutai

1 Uvaṇa Peter. Uqqiraqtigigaana Jesus Christ-ḡum. Aglaktuṇa uku-niṇa tuyuutinik piksraqtaañiṇun Agaayyutim uṇtauplutinj siamittuanun iluqaani Pontus-mi, Galatia-milu, Cappadocia-milu, Asia-milu, Bithynia-milu, 2 piksraqtaañiṇun maligutlugu sivunniutni ilisimaplugich Agaayyutim Aapauruam, ipqiqsakkaniṇun Ippitichuam Irrutchim tupiksritquplugich Je-sus Christ-mik siqillaqtitquplugillu aunaḡun. Iuaqquataa qiniñiñanalu nau-saiñaḡlik ilipsitni.

Iñuuruuq Niḡiugaaq

3 Quyyan illi Agaayyutmun Aapananun Atannapta Jesus Christ. Iṇuṇuktaqpahigmigun anitqiksitkaatigut iñuuruamun niḡiugamun anjitiqihagun Jesus Christ tuquhiḡmiñ 4 suli paitchaktaaksrautmun piungiqsangitchuamun pigiirrutaitchuamunlu unniñ piugangitchuamun. Ilaan qaunagigaa piksraqsi qilaṇmi. 5 Ilipsi qaunagikkaurusri sanḡiaḡun Agaayyutim pisigiplugu ukpiqsrihiqsi anniqsugiamun sagvigñiaqtuamun aqulligmi pivinmi. 6 Taamna pisigilugu quviasrugitchi, pakma sivikitchuami nagliksaaqtaullakkaluaqtusri atlakaagisigun uuktuagutitigun. 7 Tamatkunuuna uuktuagutitigun ukpiqsrihiqsi uuktuakkauruq iglutuitlapmanaan. Manik kaviqsaaq piungigaqtuag uuktuaguugaat iknikun, taatnantuutq ukpiqsrihiqsi akisuruaṇutlukuuaq kaviqsaamiñ maninmiñuuktuakkauruksrauruq. Ukpiqsrihiqsi ilumutuukpan akuqtuigisirusri nangautmik kamanautmik kamagikkauligmiglu sagvigataqpan Jesus Christ. 8 Qiniqsimaitchaluṇḡaan piqpagigiksi. Pakmaunniñ qiniḡitchaluaqlugu ukpigigiksi quviasrullapiaqhusri quvianaqpauramik uqaḡilgunaitchuamik. 9 Takku ilisimarusri aatchuusriaginiaqtilaanapsitnik annautiksraṇanik iñuutchipsi, tanjiautaluni ukpigikkapsitñun. 10 Sivuniksriqirij uqaqtuut Agaayyutim iuaqqutrisaanik aatchuusriagikkapsitnik pakaaqallapiaqmiut ilitchuḡiniaqlugu. 11 Tarra Irrusrian Christ-ḡum taimani uqaqtimatinj nagliksaaḡksraṇanik Christ-ḡum suli kamanautmik tikitchuksramik aquaḡun nagliksaaḡhan, ilinjich ilitchuḡisullapiaqtut qakugun naagaqaa qanuq atuumaniaqtilaanjanik. 12 Agaayyutim ilitchuḡipkaḡniḡai savautriñḡisilaanaj inmiknik aglaan ilipsitnik. Tamanna tusraayugaagiksuaq pakma uqautauruq ilipsitñun taipchunuuna quliaqtuagikkaṇatigun tumigiplugu Ippitichuaq Irrusriq tuyuuruuq qilaṇmiñ; israḡulgitunniñ inuḡrugipmigaat kanjicisuklugu tamanna.

Iñuuniaḡksraq Ippilluni

13 Taatnamik paqnammaagiksilugich isrummatisri, qauḡrimmaagikkitchi niḡiugusri iuaqqutrisaanik qaisaugisiruamuk ilipsitñun sagvigataqpan Jesus Christ. 14 Atrilugu tupiktauruuq ililḡaaq, atrinuniasruṇaqaqsi pigiitchua-nun kimmutiqaguuḡapsitñun iñuuniaqapsi nalunḡapsi tusraayugaagiksuamik. 15 Aglaan iñuuniaḡitchi ipqillusri iñuuniaḡapsitni atrilugu ilaa tuḡuqtigikkaqsi ipqitichuaq killuqsautaitlunilu. 16 Atakkii Agaayyutim uqaḡhani aglausi-maruq itna, "Ippitichuksraurusri, takku uvaṇa ipqitichuanuruṇa." 17 Aasrii agaayukapsi Agaayyutmun taisuugiksi Aapamki atanniisuuruamuk iñuṇik atlakaagiksitasuḡnaḡgich savaanjisigun. Iñuuniaḡitchi taluqsriḡikun ilaanik irvigiuraallahani marruma nunam. 18 Ilisimagiksi tasukkauhiqsi tanjigilaaniñ iñuuniaḡhatniñ sivulliapsi. Tasukkaunḡitchusri piungigaqtuutitigun sutigun, ami

manikun qatitqtaakun unniin kaviqsaakun, ¹⁹ aglaan akisuruakun aunaqun Christ-nun [tunillaqtaauruam] ipnaiyaatun patchisaitchuatun taqsraqtaitchuatunlu. ²⁰ Ilaa piksraqtaanuruuq inigaluaqnagu nuna, aglaan sagvikkauruq makunani aqulligni pivinini pisigiplusri. ²¹ Christ-kun ukpigiigiksi Agaayyun anipkairuq ilaanik tuquligmiñ qaitchiplugu kamanautmik, ukpiqsritquplusri nigauqaquplusri lu Agaayyutmik.

²² Pakmaasriin ipqiqsitnapsiuñ iñuusriqsi tupiksriñikun ilumutuuruamik tumigiplugu Ipqit chuaq Irrusriq piqpaksritlasrirusri aniqatiupsitñik. Taatnamik piqpakutisritchi piliiqillapiagusri [ipqit chuamiñ] uummatmiñ. ²³ Qitunğagiliutigaasri Agaayyutim tuqqutlaitchuam anitqiksimakapsi nautchiaksrakuungit chuaq piunğigaqtuakun aglaan piunğigangit chuakun, ami uqalhagun Agaayyutim iñuuruakunlu isukitlait chuakunlu. ²⁴ Takku Agaayyutim uqalha aglausimaruq, itna, “Inupayaaq atriqaqtuq ivigauramik,

suli iluqani kamanautaa iñuum atriqaqtuq naurianatun ivgum.

Ivik pannaqługaqtuq, aasrii nauriaq katakhuni piigaqtuq.

²⁵ Aglaan uqalha Atanguruam itkisiruq qanjavak taimuna.” *Isaiah 40:6-8*
Taamna uqahiq tusraayugaagiksuaq quliaqtuagikkauruq ilipsitñun.

2

¹ Taatnaqlugu piiqsitaksraqigiksi iluqaan pigiiñiq, kinnitñiñiglu, ukpinñuqaqtaunñiglu, siqññahiglu, pigiit chuakun uqautiksrisuulñiglu. ² Atriługu aniqammiuraq miluguktuatun kimmutiqagitchi Agaayyutim ipqitłuni uqalhanik, ilipsili taavrumuuna nauyumuusri. ³ Takku uuktuagiksi Atanguruam nakuulha.

Iñuuruuq Uyağak Piksraqtaanuruatlu

⁴ Utlautisitchi ilaanun, iñuuruamun uyağanmun ayakkanjatun iñuich, aglaan piksraqtaagikkanaunun Agaayyutim akisuruagiplugu. ⁵ Suli atrinurusri iñuuruatun uyağaktitun. Atangum atuğumagaasri nappağumiun qinignait chuaq irrutchikun agaayyuvikpanni. Aasrii Agaayyutim ipqit chuatun agaayuliqsaisun tunillaqtutlaniaqtusri tunillautinik irrutchikun. Taapkualiasrii akuqtuyunaqsiuyumuut Agaayyutim tumigilugu Jesus Christ. ⁶ Taatnatun aglausimaruq Agaayyutim uqalhani, itnaqhuni,

“Piksraqtaaqtuñ akisuruamik uyağanmik

qaukiutquplugu tunjavik Zion-mi,

aasrii iñuum tunjavigiyumiun ilaa

qapiqpanayumiñait chuq.”

Isaiah 28:16

⁷ Ilipsitñunaasrii ukpiqsriruanun ilaa akisuruanauruq, aglaan tamatkununa ukpiqsriñit chuuanun

“Taamna uyağak tuppirt ayakkanjat,

taamna uyağak piit chuillaqpiagaqtuq tuppirauni.”

Psalms 118:22

⁸ Suli

“Taavruma uyağaum putukkisinniagai iñuich.

Taamna uyağak paallaktitchirağaqtuq ilinjitñik.”

Isaiah 8:14

Takku inmiknik putukkisaqtut tupiksriñitłutin uqaligmik. Taatnatun

Agaayyutim sivunniugutigigai. ⁹ Aglaan ilipsi iñuksraqtaanurusri,

agaayyuliqsigiplusri umialgum, suli ipqit chuanauplusri takku Agaayyutim

iñugiplusri. Piksraqtaanurusri quliaqtuagitquplugich quvinqaqtuat savaanji

Agaayyutim tuqluqtigikkapsi taaqtuamiñ quvinqaqtuamun qaumamiñun.

¹⁰ Ilaatniimma qaanjisuami iñuningipiagaluakkanasri, aglaan pakma

iñugiliutigaasri Agaayyutim, suli akuqtuimaitlusriunniñ nagliktuutaanik, pakmaaglaan akuqtuigiiksi nagliktaña.

Agaayyutim Savaktaı

¹¹ Piqpagiplusri ilauraamaan, avakñaqtaułhiñaqtusri iglaañplusri lu matumani nunami. Taatnamik siimasaagipsi piisimaapulusri timim pisugruagutaaniñ anuyaktuamiñ akilliliqsuqlugich iñuutchisi. ¹² Nalaunnaruakun iñuuniağitchi akungatni ukpiqsriñğitchuat. İlaatni uqamağhuutigigumisi pigiitchuakun savaktiğniłusri, qiniğumagaich nakuuruat savaasi aasriñ kamaksruğlugu Agaayyun uvlumi ilaan tikiuamakpatigut.

¹³ Pisigilugu Atanıq kamakkutiqağusri iñupayaanik sanñiqutiqaqtuanik, Rome-mağmiut umialigigaluaqpaturñ ¹⁴ naagalu kavanaugaluaqpata tillisiaqaqtuat ilaaniñ anasriñjuqsauqlugich savaaqaqtuat pigiitchuakun suli nangaquplugich tamatku savaaqaqtuat nalaunnaruakun. ¹⁵ Atakkii pisuhigigaa Agaayyutim savaallautapsigun nutqautitquplugu piiniliqılhat naluruat iñuich. ¹⁶ İñuuniağitchi patchisaitchuatitun iñuktitun, aglaan atuqnagu patchisaiłiqsi mattutiginiaglugu pigiitchuamun, aglaan iñuuniağitchi savaktinısun Agaayyutim. ¹⁷ Kamagilugich iñupayaat, piqpagilugich ukpiqtuanuruaqatisri, taluğilugu Agaayyun, kamakkutiqağlugu umialik.

Urrakutaułha Christ-ñum Nagliksaałhan

¹⁸ Savaktaurusri, tupikrsisitchi atannapsitñik taluğipiaglugich, kisiitñun tamatkununa ihuatmun analatipsitñun pisunaqasri, aglaan-tuuq tamatkununa atanguturanun. ¹⁹ İñuk akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi qauğrimmaagiutillautagmigun iglutuigumi naninnamik nalaunnaitchualiqingitchaluaqhuniunniñ. ²⁰ Pisigilugu savaagiirrutin ipiqaqtuqsuguvich kamakkutmik piksraitcutin Agaayyutmiñ iglutuğaluağupkuunniñ naninnaq. Aglaan iglutuğupku naninnaq anuqsrukun nalaunnarualiqinñapich, taamna akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. ²¹ Taavrumuna ilipsi tuğłukkausri. Christ-tuuq nagliksaaqtuq piqtigipulusri. Unitchiruq tuvraaksrapsitñik maliglugich tuvliğagninji.

²² “İlaa killuqsatłaitchuq.

Kinnitñinñiutmik uqatłaitchuq.”

Isaiah 53:9

²³ Uqamağhuutikkaukami uqamağhuutmik kiumakliñğitchuq. Nagliksaaqami aniqsraaqtuiñğitchuq. Aglaan tunñaviqaqtuq ilaanik atanniisuurumik nalaunnaruakun.

²⁴ İlaan akiyağigai killuutivut timimigun tuqupluni sannıgutami tuqqutqupluta sanñianun killuqsautim aasri iñuutqupluta nalaunnaruakıkun. İlaan ipiqaqtuğniñigun mamititaurusri.

²⁵ İlipsi atriqaqtusri ipnaisun killukuaguktuatun, aglaan pakma utiqsımarusri munaqsrimun suli qaunaksraanun iñuutchipsi.

3

İlaqatigiich

¹ Taatnatullapiaq nulianuruasri kamaksrisitchi uipsitñik. İlanjichaasiñ ukpiqsriñğitpata uqalıgmik mumiksitauviaqtun nuliamin iñuuniallautałhatigun ² ilinısa qiniğumitrun ipqiniñialiqsi taluqsriłiqsilu iñuunialłapsitni. ³ Qiniyunaqsriqsuqsari qaalıñakun, nutchiqılłapsigun naagaqaa kaviqsanik manıñnik uyamitqualiqsukun suli atnuğaağiksuanik atukkapsigun. ⁴ Aglaan piññaqnalıqsi ititchiun iriqsimaqtuakun qamuuna uummatipsigun,

piungigangitchuakun piññaqnaqutaanik irrutchim piisaangitchuanupluni qinuiññaqahuni. Taamna kamanallapiaqhuni akisuruq qinuiññani Agaayyutim. ⁵ Taatnatuntuuq taipchua ipqitchuat agnat ukpiqsriuat Agaayyutmik iñuuniusriqaqtut piññaqnaqutiqaqhutinj gamuuna kamigiplugich uusin, ⁶ Sarah-tun tupiksriruatu Abraham-mik taiplogu añaayuqagmiñik. Ilipsi ilaan panigigaasri nakuuruanik savaaqagupsi iqsitchangitchupsilu tupañanaqtuatigun.

⁷ Taatnatuntuuq uinjuruaasi iñuuniaqatigisiginj nulasri kanjqsimaugağlusri agnat sayaktuitluktuanutilaanatnik anutiniñ suli paitchaktaaqtigiplugich iluaqqaataanik iñuulhum. Taatnağupsi piñaiłutaitkisiruq injqsrułiqsi.

Nagliksaałiq Piquitigiplugu Nalaunnaruałiq

⁸ Pakmapak uqallautilapsi uumiña, iluqasri atunim isrumaqağitchi, kanjqsiquitiniuragusi avatmun, piqpakkułusri aniqatigiisun, ilunnjukkułusri, iluaqqułusri lu atchilikun. ⁹ Akisaqtuqnagich pigiitчуakun atniyumatmiglu naagaqaa uqamaqłutmiglu uqamaqłutrigikkasri,

aglaali injusri tamatkua ikayuusriaqaqulugich ilisimalugu tuqłukkaułiqsi injqsruutraksrağiplugich, aasriñ taatnağupsi ikayuusriaqağisipmuisri, ¹⁰ aglausimaruatun Agaayyutim makpiğaanıñi,

“Iñuk piqpaksriruag iñuulğimik
suli uvlillautaguktuag quviasrukhuni
qaunagiliun qanıgikkani uqalıksrañaniñ pigiitчуamik
suli qaqułunni uqalıksrañakniñ sagluuqtuanik.

¹¹ Savangıgli pigiitчуanik aglaan savagli nakuuruanik.

Pakağiliun qinuiññaq pigiliutiniapiaglugu.

¹² Atakkii irrak Atanguruam qaunaksruruk iñunnik nalaunnaruanik,
suli siuttak naalağnuruk injqsrułhatnun,
aglaan kigiñañan Atanguruam akililiqsimagai tamatkua
savaaqagtuat pigiitчуamik.”

Psalm 34:12-16

¹³ Aasriñ kia atniagısiñiipasri nakuuruanik savaaqagupsi. ¹⁴ Aglaan nagliksaağupsi pisigilugu nalaunnaruaq quvianamıugisirusri. Iqsiginagu iñuich fatamnaqsiragalhat, unniñ iluıliugutiginagich tamatkua.

¹⁵ Kamagisriun Atanguruag Christ uummatıpsitñi, Atanıgıkaqsi. Itqanairrutıluu ataramik kiggutiqağıksraqsi iñuum apıqsruqpasri niğıugakun pigikkapsıgun. ¹⁶ Aglaan kiuyumagıksi piisaangılikun taluqsriğıkunlu, ataramik patchısaisıllugich qağrimmaagıutillautasri.

Taimmali kisut uqamaqłutıgıpasri savaaqagıñıusri pıgıitчуamik, ilıñich kanjutchalhıñıagumuut ilıtchugılutıñ iñuunıallautalıpsıtıñik Christ-kun.

¹⁷ Tarra iluatluktug, Agaayyutim pisuğıgapun, nagliksaağutıgıgıpsıun savaaqallautalıqsi uumakña savaaqalığmiñ pıgıitчуamik. ¹⁸ Christ-tuug nagliksaaqmıug. İlaa tuqunaruq pisıgıplugich killuqsautıt atausrıgmıağılu, nalaunnaruaq iñuk pisıgıplugich nalaunnıtchuat tıkiutısrukhuta Agaayyutmun. Tımaa ilaan tuqputağaluaqtug

aglaan irrusia iñuuruqsuli. ¹⁹ Aasriñ irrusrıupluni ilaan utlanıgıa irrutchich tıgutaaqsiuvinııttuat qulıaqtuağıaqhuni tusraayugaagıksuamik.

²⁰ Taipchua irrusrich tupıksrıñıtchut Agaayyutmik inılgıaanımma uvlunıñi Noah-m, Agaayyutim anuqsrutıkkagımgıun utaqqıkamıgıch isrumıtıqıplugıch Noah umıaqpalıpkagıhu. İkituurt ilıñich, tallımat pıñasruuplutıñ, annautıkkaurut umıaqpanımi ulıqpakman.

²¹ Taamna atrınuruq paptaağutmun pakma annıqsuutıgıkkapsıtıñun. Paptaağutıgun iñuk salummakkaungıtchug puyanık tımm, aglaan

iñuk inqisruqtuq Agaayyutmun salummaquplugu qauğrimmaagiutillautani killuqsautipayaaniñ, pisigiplugu anitqilha Jesus Christ-ñum, ²² qilañmuktuaq aquppipłuni taliqpian tunjaani Agaayyutim. Israğulğıllu sanñiqutiqaqtuatlu sanñiqaqtuatlu ataniğigaat ilaa.

4

Atlanñuqtuq İñuuniañiq

¹ Tarra Christ nagliksaaqtuksraupman timimigun pisigiplugu nalaunñaruq, isrumaqaqtuksraupmıusri Christ isrumapmatun itqanaillıusri nagliksaağutıgiraksrauqpan nalaunñaruq. Atakkii kiñapayaaq nagliksaağumi timimigun nutqautipmıgaa killulıqıliq. ² Taamna iñuk iñuuniañiqısuq pisulığruakun tuquniağımiñunaglaan, aglaan pisulhagun Agaayyutim. ³ Taimma qaanñianıktuami iñuuniaqpaanıktusri pisulhatitun ukpiqsriñğitchuat iñuuniaqapsi suvaañalikun, pisugruağutihikun, imilıvaañalikun, aliasrunğıñialıkun, piğluktañalikun taanñaqhuni, qaayugnaqtuakunlu aanguaqtulıkun. ⁴ Pakma ukpiqsriñğitchuat atlagıgaañı ilalıqsuutingıqapsi ilinjitñun qılhuqtalıhatni, aasriiñ uqamaqluutıgıaqısuqlusri. ⁵ Aglaan ilinñich kıgğutıksraqaqtuksraugısirut savaağmıktıgıun ilaanun atannıñhiñaağutuamun iñuuruanıglu tuqunaruanıglu. ⁶ Tarra taamna piqutıgıplugu Christ qulıaqtuagıniqsuq tusraayugaallautamik taıpchununa tuquanıktuanun taimanı ilinñili annautrautquplugıttuq. Atannıkkauyumiñaaqsıplugıch iñupayaatuntuuq nunami, aglaan Agaayyutim iñuuyumiñaqunığai irrutçığmıktıgıun Agaayyutıtun iñuuruatun.

Analatchılautaqtuat Agaayyutim Aatchuutaiñik

⁷ Aglaan supayaurat isruksrañat qallıurallapiaqtuq. Taatnağusri qauğrimmaagıgıtıchı qaunatqıagıusriñu aasriiñ inqisrutlasrıñıusri. ⁸ Piğluktaksrağ una supayaamiñ, piğıqıllapiağusri piğpakktısritıchı avatmun, atakkii piğpaksrıñhum maturağıgıai iñuğıallapiaqtuat killuqsautıt. ⁹ Tukkıqsuutısritıchı avatmun uqapıluutailaakun. ¹⁰ İñullaanuplusri akuqtuqaqtañı aatchuutmik Agaayyutmiñ. Taatnağusri savautısritıchı avatmun savaktıllautaulusri atullautagıugıchı atlaakağıich aatchuutai Agaayyutim, itna, ¹¹ kiñapayaaq uqaqpan, Agaayyun uqağli taavruma uqağıkkanağun, sulı kiñapayaaq savautrıgıumi, ki savaglı sayaksrırrutaagun Agaayyutim, Agaayyunlı kamagıkkauyumuq supayaurakun tumıgilugu Jesus Christ, piğıkkana kamañun analatchısilu taimuna isruıtçuamun. Taatnatuq.

Nagliksaañiq Ukpıqtuanupluni

¹² Piğpagıkkamañ, tupañanasrı ukpiqsrıñıqısi uuktuaqsıukpan sakiqnaqtuatiğun ikniqtun ittuatiğun; atlayuağıñıgu niğıunailaakun taamna atuumakpan ilıpsıtñun. ¹³ Aglaan quviatchağıgıtıchı piqasıutinıusri Christ-mun nagliksaañhagun quviatchallapiağumuusrı quyalusrı kamañuataa sagviqpan. ¹⁴ Pisaanñatchıgıupsı pisıgilugu atqa Christ-ñum quvıanami-usrı, atakkii Agaayyutim İrrusrıan, İrrusrıa kamañuatañ, nayugaatin. ¹⁵ Sumıunniñıñı nallıqısi nagliksaaqanı iñuaqtuqtauluni, unniñıñ tıgılnıñıaqtauluni, unniñıñ savvağıgluktauluni, unniñıñ naıpiqtuqtauluni iñuıich sutılaanñatnik. ¹⁶ Aglaan kısıpayaag nagliksaaqtıkkagumi pisıgilugu ukpiqsrıñha Christ-mik kannıusruutıgıñıliñı, aglaan kamaksrığlıñı Agaayyun ilısimanağıgmıgıun Christ-mun iñugıtılaağmiñik. ¹⁷ Pakma atannıñhum aullağniıviksrañat tikıtçuq, aasrıi Agaayyutim iñunñı atannıqsukkağıqqaqtuksraurıt.

Tarra atanniqsuqqaagñiqpatigut, qanutchimik isruksraqagisivat tamatkua tupiksriñgitchuat tusraayugaallautamik Agaayyutikun?

¹⁸ “Nalaunjaruat iñuich annaliksranať qagananğiñiñiqpan, sugisiñiqpatmi iñuich agaayyutaitchuatlu killuliqiritlu?” *Proverbs 11:31*

¹⁹ Tarraasrii tamatkua nagliksaaqtikkauruat pisulhagun Agaayyutim naku-urualiqilich. Qaisimaapiaqtaksraqaich iñuutchisij iñiqsirimiknun ilaanun tuniqsimaruumun ataramik.

5

Munaqsranj Agaayyutim

¹ Pakma silğiqsuğniagitka qaukkiuruat akunnapsitñi, uvanaptuuq qaukkiuplunja. Qiniqsimagiga nagliksaaqman Christ aasrii quliaqtuagiplugu, piqatauyumaagłunaptuuq kamanautaanun sagviqsagumaruumun.

² Qaunagilugich iñugikkañj Agaayyutim, munaqsragikkasri akunnapsitñiittuat, [Agaayyutim atuqukkanja ilipsitñun]. Nunurausrunjaqasri aglaan piyummatigipiaglugu, piññanjasruñjaqasri aglaan savautiyumaapiaglugu.

³ Atanğuniağvigrunjaqanagich Agaayyutim iñugikkañj qaunagiraksriusiasri, aglaan tuvraaksrallautausitchi munaqsranun.

⁴ Aasrii qaukkiat munaqsrit sagviqpan, akuqtuigrisusri niaqugutaanik kamanautim akiññaktaatun piungigagumiñaitchuamik. ⁵ Taatnatuntuuq, nukatpianurusrii kamakkutiugagitchi qaukkiuruanik. Iluqasri kamañasrugisruñjaqasri savauttutilusri atchiksualikun, atakkii

“Agaayyutim ayaksimaagai kamañasrugiruat aglaan ikayuqsimaagai atchiksuaqtuat.”

Proverbs 3:34

⁶ Taatnamik atchiksimaagitchi ilipsitñi ataadni sayakturuat argaiñ Agaayyutim, ilaanli kamañasqipkağumagaasri piviksraq nalautitpan.

⁷ Iğillugu iluqaan isrumaalutigikkaqsi ilaanun aasrii tutqiksilusri, takku ilaan qaunagigisigaasri. ⁸ Qauğrimmaagigitchi qaunatqiağigusri. Uumiksriksi Tuunğaq ataramik ukpigutaiqsitchiñiaqtuq ilipsitñik, qalinuularuatun lion-tun kukiluktuatun sumunliqaa niqiksraqsiuqhuni. ⁹ Taatnamik akilliqsuqsium payanaiğvigilugu ukpiqsriłiqsi, ilisimalugu aniqatiusri nanipayaaq nagliksaalhattuuq ilipsisun. ¹⁰ Aasriiñ nagliksaaqtuallaanikkupsi sivikitchuami, Agaayyutim iluaqutipayaaqatuum tułtuqtigikkapsi Christ

Jesus-kun isruitchuamun kamanautigikkağmiñun, naamasripkağniagaasri, nalupqinaigusri ukpiqsriłipsitñi, sayaktusriłusri sulı payanaiğusri. ¹¹ Ilaanun illi kamañan sanñiı qanjavak taimunja. Taatna.

İlammiuğutit

¹² Aqlaktunja naiglipııluğ Silvanus-kun isrummatigikkapkun tuniqsimapluni aniqataulha. Pitchuksaağukkipsi aglagikkapkun uqautilusri Agaayyutim iluaqutigillapiałhamik. İlisimalugu taamna iluaqqun tuniqsimavigisium.

¹³ Ukpigtuanuruattuuq Babylon-mi ittuat piksraqtaanuruat ilipsisun, tuyuqmigaasri nayaanñamik, sulı Mark-ñum iğniğipmatun itağma. ¹⁴ Pağlatısritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutilikun. Qiniñiñnaq illi iluqapsitñi ittuani Christ Jesus-mi. [Taatnatuq.]

Peter-m Tugliat Tuyuutaiñ

¹ Uvaña Simon Peter. Savaktigigaaña uqquiraqtigiplunajalu Jesus Christ-ñum. Tuyuqtuña ukuniña iñunñun akuqtuiruanun akisuruamik ukpiqsriñigmik uvaptiktun nalaunñaruahagun Agaayyutipta suli anniqsuqtipta Jesus Christ-ñum. ² Iltichugisaiñaqsiunñuq Agaayyun suli Jesus Ataniqput. Uvvatuq iluaqquitiqagitchi atqunaq qinñiñnamiglu.

Agaayyutim Tuqhuutaalu Piksraqtaañalu

³ Agaayyutim pakmakñaqtauruakun sanñiagun qaitchiñigaatigut supayaanik iñuutlasripluta agaayyutiqammaagihikun tumigiplugu ilitchuqsriñiptigun ilaanik tuqhuqtigikkaptiknik ilanñiutitqupluta kamanautmiñun nakuuniqsrauñigmiñunlu. ⁴ Tumigiplugik tamatkuaq qaitchigaatigut kamanallapiaqtuanik akisuruamik akiqsruutunik. Ukpigigupsigik akiqsruutit annatlasrigisirusri qaayugñaqtuamiñ ittuamiñ nunami iñuich kanigruaqtanñisigun, aasrii piqatautlasriñusri Agaayyutim irrusriani ilaaton ililusri. ⁵ Tamanna pisigilugu pisuqtılaapsitñi ilatigisriun ukpiqsriñapsitñun nakuuqi, suli nakuuqi tapiñglugu ilitchuñgmaagihigmik, ⁶ suli ilitchuñgmaagihig tapiñglugu inñmun anjalalguhigmik, inñmun anjalalguhig tapiñglugu anuqsruñigmik, anuqsruñiq tapiñglugu agaayyutiqammaagihigmik, ⁷ suli agaayyutiqammaagihig tapiñglugu piqpaksriñigmik aniqatinik, suli piqpaksriñiq aniqatinik tapiñglugu piqpaktamik inñupayaanun. ⁸ Tamarra taatnatchik irrusriksrat pigiraksrasi. Pigigupsigñi nausaiñaqtsri taapkuununa, imailaaton ingitchusri asriringitchuatonlu, aasriiñ ilitchuqsrisaiñagñaqtusri Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁹ Aglaan kiñapayaaq iñuk piqangñiñigumi tamatkuniña irrusriksranik irigiitchuq qinñitlaitñuni. Puuyugmigaa salummakkautilaani killuqsautigruagmiñiñ. ¹⁰ Taatniitman, aniqatiumaan, sakuugitchi pisuqtılaagusri tuqlukkauñiqsi piksraqtaañuñiqsñilu nalupqinaiqsñilugu, atakkii taatna piyupsi paasraagagumiñaitchusri. ¹¹ Suli akuqtuigisirusri kmanaqtuamik paglatmik isigupsi isruitchuamun anjaayquataañun atannapta anniqsuqtiptalu Jesus Christ.

¹² Taatnaqluña itqautisragatañipsi tamatkuniña, ilisimagaluagisiunniñ payañaiñvigiplugulu Agaayyutim ilumutuuruña pakma pigikkaqsi. ¹³ Nalaunñaruagñigiga iñuunñitutilaamni maani nunami itqaqtitañgukhusri sunik tamatkuniña. ¹⁴ Iisimagiga timikuliksragma tikitchaqtuurañha. Taatna atannapta Jesus Christ-ñum nalupqinaiqñugulu uqautigaaña. ¹⁵ Aglaan sakuugutiginiañitka ilipsitñun itqagitquplughich tamatkua ataramik tuquanikkaluaguma.

Christ-ñum Kamanautaa suli Sivuniksriqtaauruaq

¹⁶ Quliaqtuagutingitchipsi unipchaalianñisigun iñuich ilitchuñgipkaisaqapta agñiñiañhanik Atannapta Jesus Christ kmanaqtuakun sanñiqaupaagñigun. Uvagut qinñillapiaqsimagikput kmanaqtuag qaummañiñña. ¹⁷ Nayuutirugut akuqtuipman Agaayyutmiñ Aapauruamiñ kamakkutmik kamanautmiglu, taavruma nipim nipliutipmagu kamañniqsrauruum supayaanñiñ nipliñhuni, “Tarrataamna piqpagikkağa Iğñiğa qyalimaaqtingillapiakkağa.” ¹⁸ Aasrii taimani tusraagikput taamna nipi nipliñsuag qilañmiñ piqatigiplugu Jesus iñgimi taivrumanani Agaayyutim sagviqmagu kamanautni. ¹⁹ Uvaguttuq nalupqisruutiginipñaagikput uqautigikkanat Agaayyutim

sivuniksriqirijisa injilgaanimma. Pillaatqatqasri naalaagnitqiaqikkupsigij uqalich, takku uqalijich kanjicsipkaagaasri aggitqinjiaqtilaanjanik Jesus-nun atriplugu nangum qaumapkaiha taagtuaq ini qausragatagninjanunaglaan uvlum suli nuilgatagninjanunaglaan uvlugianjan uvlaam. ²⁰ Sivulliluglu ilitchugiraksraqsi uvva, sivuniksriqirim injimktuiñaq kanjicsipkaagumiñaitchaa sivuniksriqutauruaq Agaayyutim uqalhani. ²¹ Atakkii iñuich sivuniksriqingitchut sumiunniñ pisuhigmiktigun, aglaan Agaayyun uqagniqsut iñunmigun anjalatkaqspmatinj Ipqitichuam Irrutchim.

2

Iisautrit Tanjigilaakun

¹ Injilgaanimma tanjigilaakun sivuniksriqirit iñukpalligñiqsut akungatni iñuich [Israel-mi]; taatnatun tanjigilaakun iisautrit iñukpalligñiaqmiut akunnapsitñi. Tikiutriñaqut nalunautchilutin tanjigilaanik iisauttitinik suksraungitauyumiñaqtuanik, piilaagilugunniñ Atanguruaq tuquruaq annautisukhugich. Aasrii pisigiplugu piilaqaqhat Atanigmik taimmaiñaq piyaqqukkauniaqtut. ² Suli iñugiallapiaqtuat piqasriqsuutigisirut pigiilapiaqtuatigun kanjunaqhutin iñuuniahatigun, aasrii iñunun uqamaqhuutigipkaaqsilugu ilumutuuruuaq pisigiplugich ilinjich. ³ Pitlatuhigmiktigun maniññanjaniaqvigigisigaasri, iisautilusri uqautilusri lu mutuuñgitchuanik. Agaayyutim atanniqsuirinata pasriñgai taimakjaaglaan, aasriiñ siñiktuangitchuq piyaqqulhiñaaguqhugich ilinjich.

⁴ Takku isragulgich killuqsaqmata Agaayyutim anasriñjuqsaqmigai igitlugich nagliksaagvinmun qiliqsruiplugillu taagniqsrami tikiññiathanunaglaan uvluan atanniuviksram. ⁵ Suli Agaayyutim piyaqquqmigai iñuich iñuuruat taimani uvlunaji Noah-m, ipipkaqhugich agaayyutaitchuat nunami uliqpanmun kamañaqtuamun. Noah quliaqtuaqtaqtuq iñunun nalaunñasriruksrauniplugich sivugaani Agaayyutim, aasrii Agaayyutim annautigai Noah-lu tallimat malguk iñuilla. ⁶ Suli Agaayyutim patchisigutinigai iluqaisa iñuich iñuuruat nunaagqipaani Sodom-milu Gomorra-milu, aasriiñ agralipkaqataqhugich iknikun. Taavrumuuna Agaayyun urriqsuutiqaqniqsuq qanuq suksraungigñiaqtilaanjanik iluqaitnik agaayyutailaanik. ⁷ Suli Agaayyutim annautipmigaa nalaunñaruaq Lot, qinupkakkauruaq atqunaq qaayugnaqtuakun iñuuniahatigun killuliqirit iñuich. ⁸ Atakkii taamna nalaunñaruaq iñuk iñuuniaqami akungatni tamatkua killiqiruat iñuich uvlugaqipman, ihuilluqtitauruq qiniqhugillu tusrauplugillu pigiitchuat savaanjich. ⁹ Taatnaghuni Atangum iisimagaa qanuq annautriksrani agaayyutiqaqtuanik uuktuagusrianitñiñ suli qanuq tigungmiñksranat nalaunñaitchuat iñuich uvluanunaglaan atanniuviksram anasriñjuqsagviksranatnun.

¹⁰ Agaayyutim anasriñjuqsagisigaiñigai suvaluk tamatkua iñuich anjalatagipkaqtuat timim kimmutigruanjinun qaayugnaqtuanunlu, suli suksraqangitchuat Agaayyutim anjalatchisaanik. Tamatkua iisautrit tanjigilaakun aanarut arguanaplutin. Sivuuqagingitchaat uqamaqhuutiqaqhsraqtin qiniñnaitchuanik sanjiqaqtuanik qilajmi. ¹¹ Isragulgitunniñ kamanatluktuat sanjikun sayaktulikunlu tamatkunakja uqamaqhuutigitlaitchaich taapkua nayuqtigikkani Atanguruam. ¹² Aglaali tamatkua iisautrit atriaqtut isrumatlailaatan nigrutitun, anjalatitautun aullasigmiknun, aniruatun anuniagaksrauplutinj tuqqutaksrauplutinjlu. Uqaguurut pigiiliplugich sunik kanjicsimangisagmiknik. Aasrii piyaqqugisirut isrumatlailaatan nigrutitun. ¹³ Taamna akiliusriaqigisigaat

nagliksaaqsiupkaiñigmiktigun atlanik iñunñik. Ilinjisa kimmutigiragigaat pisuligruaqtin uvlugaluamiunniin. Kannusraagutaulhiñaqtut ilipsitñun nigiqataukamiñ ilipsitñi, taqsraqtatun suli qilguliktun akunnapsitñi, sayviasruutigiplugu ukpiqsaiñiqtin. ¹⁴ Qiñiqamitruñ agnaq ikñitchakhutin sayvnyumarut nutqummissilguitlugu taatnasriq killuqsauñ. Ikñisaagñigaich pitchigiaqtuat iñuich killuligiqiksrañatun. Ilinjisa uummatinich aňalatiqagñiqsut kaviuqtauligmun. Ilinjich taiyuaniqñuutikkaurut, suksraungiqsağumaatut. ¹⁵ Suksraagñigaat nalaunñaruakuagñiaq aasriin ulapnaaplutin. Iñuuniagaqsirut iñuktun atiliktun Balaam igñinja Bosor-m, piqpaksriruaq akiliutaanik killuligilñum. ¹⁶ Aglaan suakatakkauruq killuligilñigun. Uqatlañlaam natmaksigvian nipliutiplugu iñuum nipaaton nutqatinnigaa sivuniksriqiri kinniqisagaluagtuuaq. ¹⁷ Tamatkua ilisautrit atriqaqut nivviation imğilaamik suli faktugayauratun aňalatañatun anuğiqñum. Tamatkua iñuich Agaayyutim itqanaiyautinğai iniksrañatnik taagtuañ taagñiqsrañani isruksraitchuami. ¹⁸ Ilinjich uqagamin nipitusriplutin uqagaqtut sumun atugumiñiaatigun. Ikñisaagñuagich pisugruagñuagaagun timim pivaahakunlu tamatkua salummaqtitlutin annaqqammigsuat tamatkunakña killukun iñuuniaqtuaniñ. ¹⁹ Ilinjisa akiqsruqtuğuağich iñuich atanniqsuqtiksrañiplugich ilinjich savaktaagruunğamın qaayugñuagtuamun, atakkii iñuk aňalattitaqtuq qanusripayaamun akiñiragaqtimiñun. ²⁰ Iñuich annaaninñiqsut qaayugñuautaitñin nunam iñuiniñ iñitchuqsriñigmiktigun atannaptiknik Annisquptiktinğlu Jesus Christ-mik. Uvvaami ilinjich ilłakkataagutitqikkumiñ tamatkununa akiñipkağutinlu, isruksrañat pigiitłukkisiruq aullağniiqqaahigmikniñ. ²¹ Iñitchuğigaluaqqaagñu iñuuniañiq nalaunñaruakun, iñuatlukkayağniqsuq ilinjitñi naluugağumitruñ taamna iñuuniañiq uumakña tunutçhiğmikniñ ipqitçuamik tillitnik qaisauruamik ilinjitñun. ²² Uvva atuumapkagaat taimña nipliutaumaruaq, “Qipmim uttaqiragigaa inñi miğiakkanı,” suli “Kuniaq igğuanikkañat utigaqtuq mağğagmun mağğiluktagiaqhuni.”

3

Akiqsruutaa Atangum Aggigñiañhan

¹ Piqpagikkamaan, ukua tuyuutit tugligigaich tuyuutma ilipsitñun. Taapkuñnuuna tuyuutipkun itiqsağukkipsi itqaqtillugich tamatkua uqatigikkatka iñuuniaqplusri ipqitçuakun. ² Ilipsitñun itqaqtigugitka sivuniksriqitaurat ipqitçuatigun sivuniksriqiritigun suli tillisauruat uvaptiknun atannaptikniñlu anniqsuqtiptikniñlu uqqiraqtitigun. ³ Kanjqsiraksrağigiksi una sivulliulugu, mitautiksriuat tikitkisirut ilipsitñun aqulligñi uvluni aňalattuat pisuligruağmiknun. Mitautiginiagaasri ⁴ uqaghutin, “Jesus-ñum akiqsruutigigaa aggitqinñiañi. Naamimi imma? Taimakñaqana aapaavut [Christ-kun] tuqugaluagut, aglaan sua iluqani tamarra atlanñungitchuq aullağniilgatañhaniñaglaan nunam iñiqtañhan.” ⁵ Aglaan itqağiyummatañlapiagaat una, Injilgaan Agaayyutim iñigaa uqahagun qilak suli nuna, aasrii nuna nunağuqñu imigmiñ suli imikun, ⁶ suli tamarrumuuna imikun nunaqqaag piyaqquqñu uliqpaktitlugu. ⁷ Taatnatuntuuq qilailu nunalu pakma ittuat qaunaksriqagut Agaayyutim uqahagun piyaqquğniñhanunaglaan ikniğmun. Taimanigun uvluni Agaayyutim atanniqsuğisigai iñuich agaayyutaitçuat aasriin piyaqquğlugich.

⁸ Aglaan piqpagikkamaan, puuyuumanagu una, isrumaraqtugut atausriq uvluq pivikisilaananik suli 1,000 ukiut pivikpauraqaqtilaananik, aglaan Atanigmi atiruk. ⁹ Atangum sukaisaagutigingitchaa immiumasraqamiun akiqsruutigikkani, iñuich ilañich sukaiññigiagaluagagtut. Aglaan anuqsrutigaasri, atakkii piyummatigingitchaa kiñaanñiñ piyaqququlugu, aglaan iluqaisa mumiqugaluagai killuqsautmikniñ Agaayyutim. ¹⁰ Aglaan uvlua Atanguruam tikitkisiruq nigilautiluni aggilhatun tigliñniaqtim. Taivrumani qilaich piigisirut qukiññaqtuamik tusraqñahutin suli qaummatit qilañmiittuat siqumitkisirut iknikun suli nuna ikiniaqtuq supayaatlu nunamiittuat. ¹¹ Iluqagminj tamatkua sut piyaqqugumaamata taatnatun, qanuchimigli iñuuniñiaqtuksrauniqpsi? Iñuuniñiaqtuksraurusri ipqillapiagusri suli agaayyutikuagusri supayaakun, ¹² utaqqilugu Agaayyutim uvlua tikitichumaaqtuag suli pisuqtilaapsitñi tikiumpakagnañiañiañglugu taimña uvluq. Taivrumani uvlumi ikniñum uunallapiaqtuam qilaich piyaqqugisigai suli qaummatit aukkisigai. ¹³ Aglaan utaqqigivut Agaayyutim akiqsruutigikkani, itnaami, nigiuqaaqtugut nutaanik qilañnik suli nutaamik nunamik iñuuviksrañatnik nalaunñasripkakkauplutinj iñuich tupiksriuat Agaayyutmik.

¹⁴ Taatnamik piqpagikkamaan, utaqqisiunj taamna uvluq. Pisuqtilaapsitñi iñuuniñgitchi taqsraqtaalaakun puuyiluktautailaakun sivugaani Agaayyutim suli qinuiññakun. ¹⁵ Isrummatigisiunj anuqsrullapiañha atannapta kanisimalugu anniqsuqurilñha uvaptiknik. Taatnatuntuuq piqpagiplugu aniqatiupta Paul-ñum aglakmigaasri puqitukun Agaayyutim qaisañagun. ¹⁶ Iluqañitñi tuyuqtutmiñi uqautigipmikai tamatkua sut. Uqañiñ ilañich kanisilgunaitchaluagagtut. Aasriñ iñuich naluruat payañaiqsimaichuatlu qipititchiñiqsut Paul-ñum tuyuqtutaitñik suliunñiñ atlanik uqañhiñik Agaayyutim. Taamna pisigiplugu Agaayyutim piyaqqugñiañiañiañ.

¹⁷ Ilipsiasriñ piqpagikkamaan, tamatkua sut ilitçhugikkasri sivuani qanatiqagiksigik. Taatnangitchupsi sivullikkauviaqmiusri killukuagutinjisigun maligutchiñgitchuat. Aasriñ qanagiyumagiksi paallangñiksraqsri payañaiqsimmaviggapsitñiñ. ¹⁸ Aglaan nausraiñgitchi iluqautrisaagun ilitçhugimmaagiksaiñiañglugu Atanigput anniqsuqtigikkaqputlu Jesus Christ. Ilaanun illi kamanaun pakma suli qañavak taimña. Taatnatuq.

Sivulliich Tuyuutai John-ŋum

Uqaliq Iñuunaqtuaq

1 Aglaktuŋa ilipsitñun Jesus-mik taiyuutiliŋmik uqaliŋmik. Taamna iñuk Jesus qaitchiraqtuq iñuuliŋmik inniqsuamik aullaŋniiligiñiŋlaan. Taamna tusaagikput qiniqługulu suli tautukługulu aksiapluguunniñ. 2 Taamna iñuk qaitchiruaq nutaamik iñuuliŋmik tautuŋnaqsipman qiniquraaqsiñiŋikput. Sagviqqaacqman iñmiñik uvaptiknun uqautiaqsigipsi Agaayyutitŋaqtauruakun iñuulikun inniqsuakun aapami aullaŋniiligiñi. 3 Tamanna qiniikkaqput suli tusaaplugu uqaŋipmigikput ilipsitñun, ilaliutitqugaluqhusi piqatigilugik Aapauruaŋlu suli Iŋñiŋalu Jesus Christ taatnatuntuuq uvagut piqatigaqmatun iliniknik. 4 Taatnaqhuta aglaaqsirugut ilipsitñun iñuuliŋmik ilitchuŋitquplugu Jesus. Taatnaŋuta quviatchallapiagiŋisirugut.

Agaayyun Qaummataurug

5 Uvvauna uqaliq uvagut tusaanikkaqput Agaayyutim Iŋñiŋaniñ aasiñ quliacqtaagiŋikput ilipsitñun, itnaiłiplugu, Agaayyun qaumaupluni suli ilaani taagtuanitchuq suoramikunniñ. 6 Iñuk uqaqami piqataunipluni Agaayyutmi killuqsagtautigalugu, taatnasiq iñuk sagluqsruŋaqtuq piqataunipluni Agaayyutmi killuliqituiñaqhunikii. Taatnaiłiplugu atrinurugut iñuktitun taqtuami pisuktuatitun. 7 Iñuuniaŋupta piqatauluta Agaayyutmi piqatigiisilluta avatmun, taatnaiłiplugu atrinurugut iñuktitun qaumami pisuktuatun. Uvvaasiñ salummaŋaatigut killuqsapayaaniñ, atakkii Agaayyutim Iŋñiŋa Jesus tuqputaupluni maqipkaqlugu augikkani uvaptiknun. 8 Nipliakapta uvagut killuqsagumiñaitłuta ukpiqsagaqtugut uvaptiknik. Taatnaqapta ilisimanitchuŋut Agaayyutim ilumutuñhanik. 9 Quliagiŋikaptigu Agaayyutmun killuqsagñiluta ilaan natqigutiniŋaŋaatigut nalaunŋaiłipayaaptiknik, atakkii ilaa tuniqsimaruq nalaunŋaruanipluni suraŋałipayaagiñi. 10 Agaayyun niqliqsuq killuqsagñiłuta aglaan nipliakapta killuqsatłaitłuta uqaŋigikput Agaayyun saglutuniplugu, tavraasiñ Agaayyutim uqałhagun iñuuniaŋitłuta.

2

Christ Uqapsaagutrikput

1 Iłauraamaan, aglaaqsiruŋa ilipsitñun killuqsagunitkaluaqhusi. Aglaan kiñapayaaq killuqsagñikpan piqaqtugut uqapsaagutriktraptiknik Aapamun. Taamna Jesus Christ killuqsagñimaithuaq. 2 Taamna tuqukami sannigutami aatchuutigirugut iñmiñik piqutigiłluta, taavrumuunnaqlugu piigai killuutivut suli killuqsautiŋich iluqatiŋ iñuich nanipayaaq.

3 Taatnaqhuta tupigiguptigik Agaayyutim tillisai, nalupqisukku-miñaitchuŋut ilisimatilaaptiknik ilaanik. 4 Iñuk niqliqman ilisimaniplugu Agaayyun aglaan tupigiŋitługu ilaan tillisaa sagluqsruŋaqtuq. Taatnasiq iñuk ilisimanitchuŋut ilumutuuruamik. 5 Kisupayaaq tupiksriŋman Agaayyutim nipliutaanik ilaan piqqagiragiŋaa Agaayyun atakkii ilitchuqsruirugut Agaayyutitŋaqtauruamik piqpaksriłigimik. Tupiksriguptaasiñ Agaayyutmik nalupqinaigiŋikput atausiŋnuqtilaaqput ilaani. 6 Kisupayaaq niqliqami

iñuuniagniluni atausinñuqatigimaaqlugu Agaayyun iñuuniaqtuksrauruq ataramik Jesus Christ-ñum iñuuniałhatun.

Nutauruaq Iñuuniaqurrun

⁷ İauraamaan, tuyuqanıtchuna ilipsitñun nutaamik tillitmik aglaan utuqqagmik inñaniktuamik taimakñaaglaan. Taamna tilliñ ilisimakkaqsı tusaalłapsitñiñaglaan.

⁸ Uvva taamna tilliñ tuyuutigikkaga ilipsitñun nutaanupmiuq. İñuich ilıtchugıgaat taatnasıq piqqaksrıñiq Christ-ñum iñuuniałhagun ilipsiluaıi iñuuniałłapsıgun, atakkii taaqtuaq qaanıqsaiñaqtuq aasıiñ ilumun qauma qaummagıksıruq. ⁹ İñuk nipliakami qaumamiınnıplıni uumiksıruaagutıgalugu ukpiqtuaqtiumiñik tavra kanıgruaqtana simminıtchıuq—taaqtuamiıttuq sıvuanısın. İñuuniaqaqsılıtchıaqtuq killılıqıplıni.

¹⁰ Aglaan iñuum nakuagıkamıgıch ukpiqtuaqtıuni qaumamiıttuq, iñuuniałhani sumunniñ paasaagtıttagumiñaitıhaa.

¹¹ Aglaan iñuk uumiksırikami ukpiqtuaqtiumiñik ilaa taaqtuami ittuq, pisukhuni taagmi. Kiısaimma-tai qanıtnamuqausıksıraıgıvıuq atakkii taaqtuam qıñilguılıplıgu.

¹² Qıtungamaan, taatnaqluna aglaktuna iluqapsitñun, atakkii Agaayyutim natqıgutıgai piğıilıqtısi Jesus Christ savaaqalłhagun.

¹³ Aglaktuna ilipsitñun utuqqanaanun atakkii ilisimaanıkkıgu Agaayyun taimña inñanıktuaq aullağniłhaniñaglaan.

Aglaktuna ilipsitñun nukatpıanun atakkii akilıgıksı Tuungaq piğııtchuaıayaam aullağniıraa.

¹⁴ Aglaktuna ilipsitñun, ilılgıaanun, atakkii ilisimaanıkkıgu Aapauruaq.

Aglaktuna ilipsitñun utuqqanaanun ilisimaanıktuanun taıvrımıña inñanıktuamik aullağniłhaniñaglaan.

Aglaktuna ilipsitñun nukatpıanun sanjıruanun tunıqsımaruanun Agaayyutim uqalłhanun ittuanun ilipsitñi.

Taavrumuuna akilıgıksı piğııtchuaıayaaq, Tuungauruq taamna.

¹⁵ Kaviugımagıch suoramik unniñ ilıtqusıat nunam iñunısa. Atakkii iñuum kaviugıkpıgu taamna ilıtqusıq piqpıgıyumiñaitkaa Agaayyun. ¹⁶ Suami taavruma ilıtqutıchım ilıgıvaun? Kanıgruaqtam kaviugıkkana, sut iñuich qıñıkkanısa piññaktaagısuıkkıgu, sulı supayaat mattumani nunami iñuich kamasaağutıgıkkanjıch—taatnasıq ihuaqnanıtkaluaqtuq Agaayyutim irrıusıani.

¹⁷ Taamna ilıtqusıat iñunısa nunam sulı kaviugıkkanjıllu piğımaaqtuq. Aglaan iñuk tupıksrıruaq Agaayyutim pisulłhanık iñuutuiñaqtuq Agaayyutmi.

Akilılıqsıqtı Christ-mun

¹⁸ İauraamaan, pivıksram ısua tikıtchumaqtuq. Tusaamagıksı akilılıqsıqtıaa Christ agıgıqsagımanıplıgu. Aasıiñ ilıtchugıgıkpıt iñuıgıktuat akilılıqsıqtıai Christ agıgıanıksımanıplıgıch. Taatnamık ilisımarugıt pivıksram ısua qallisılaanjanık. ¹⁹ Tamatkua akilılıqsıqtıai Christ unniñ piqataugaluaqtuat uvaptıknı ilalıutıllıpaıanjıtkaluaıñagmıñ, taatnağhutıñ aullağnıqsıt uvaptıknıñ. Tunıqsımagaluağmıñ Agaayyutmun akilılıqsıuiñayaitıchtı Christmik, aasıiñ nayıgıyağatıgıt. Unıtñamisıgıt nalupqınaisıtkaat sumıunniñ piqataunıñıqtın uvaptıknı. ²⁰ Aglaan iluqası, ilımutuıñiq ilisımagıksı, atakkı Christ-ñum qaitıchıñıgaası ilıtqusıgımiñik. ²¹ Aglaktuna ilipsitñun naluıruağılısı ilımutuuruahıgmık aglaan ilisımagıga ilıtchugıanıkkaluaıqsı taavrumıña

aasiin̄ il̄isimapmigiaksi sagluturuuq il̄agin̄itkaa il̄umutuuruam. ²² Kiñali sagluturuun̄iqpa? Kisupayaaq piīlaaqaqtuaq Jesus-mik Christ-ñunipl̄ugu (“Christ” itnautauruq, Agaayyutim tuyugikkaña anniqsuutiksraupl̄ugu uvaptiknun). Taatnaqtuaq taamna akil̄il̄iqsuqtauruq Christ-mik, aasiin̄ ayyak̄ugik Aapauruaḡlu Iḡñin̄alu. ²³ Kiñapayaaq piīlaaqaqtuaq Iḡñiguruamik piqatauyumiñaitch̄uq taavruma Aapan̄ani; kisupayaaq aasiin̄ uqaqtuaq ukpiḡin̄il̄ugu Iḡñiguruuq taamna piqataullapiagtuq taavruma Aapan̄ani. ²⁴ Aglaan il̄ipsi, ukpiqsrituñiñaitch̄i tupiksrīlusrīlu tusaakkapsit̄nik aullaḡniñhaniñ ukpiqsriqqañapsi. Taatnagupsi atausin̄ñuumaniaqtusi Iḡñiḡmil̄u Aapauruam̄il̄u. ²⁵ Itqaḡlugu Christ nipl̄iutigikkaña uvaptiknun, “Piqataull̄apsigun Aapami qaitch̄igisigipsi iñuud̄igmik Agaayyutit̄naqtauruamik.”

²⁶ Piruksraukama aglaktun̄a il̄ipsit̄ñun tamatkunuuna uqaqtuanik il̄isautraunipl̄utin̄. Il̄umun akil̄il̄iqsuqtaur̄ut Christ-mik qanuḡviiqsit̄chiñiaqhutin̄ il̄ipsit̄nik. ²⁷ Aglaan il̄ipsit̄ñun Christ qaitchiñīqsuq Irrusiḡmiñik nayuyutiruamik il̄ipsit̄ni. Taatnamik il̄ipsi inuqsran̄it̄chusi atlamik il̄isautrimik, atakkii Christ-ñum Irrusian il̄isautigaasi supayaanik, aasiin̄ il̄it̄chuḡipkautaa il̄umutuuruq. Iñuuniaqatiḡiḡit̄ch̄i Christ-mi.

²⁸ Ki, qitunḡamaañ, iñuuniaqatiḡiḡit̄ch̄i ilaani. Taatnaḡupta tatavrualanayaitchugut tikitpan sul̄i kan̄jusukkayaitchugut sivuḡaani aḡgiqpan. ²⁹ Il̄isimapl̄ugu Christ-ñum killuqsas̄imail̄aan̄uñha nalupq̄iḡin̄it̄ch̄iksi taamna nalaun̄ñarualiqiruaq Agaayyutmun qitunḡaḡit̄ilaan̄a.

3

Agaayyutim Qitunḡai

¹ Uvvaami, qanutunaglaan Aapam piqpagivait̄luta! Piqpaksriñha uvaptiknun kaman̄aqpait̄luni taiyuutiqaḡaatigut qitunḡaḡmiñik, il̄umun ilaan qitunḡaḡillapiaḡaatigut. Aglaan iñuich akit̄ñaq̄tuirat Agaayyutmik kan̄qis̄in̄it̄kaatigut atakkii Aapauruaq il̄it̄chuḡimait̄lugu. ² Il̄auraamaañ, Agaayyutim qitunḡaḡiliutianikkaatigut. Il̄isimaj̄it̄kik̄putsuli qanut̄chiuluta il̄iñksraq̄put, aglaan sagviqpan ilaatun il̄iḡisirugut, atakkii ilaa q̄iñiḡisiḡik̄put kan̄iqs̄il̄ugulu irrusipañ. ³ Taatnamik, kisupayaaq niḡiugaqaqtuaq Christ-ñum sagviñksran̄anik ipq̄iñ̄iuraḡaqtuaq atakkii il̄isimapl̄ugu Christ-ñum ipq̄isilaan̄a.

⁴ Iñupayaaq killuqs̄aqtuaq atuiruq atiruamik tupiksrīl̄ait̄ch̄uam atuḡaḡikk̄aniñik. Iñuk killuqs̄aqami ayair̄aqtuq Agaayyutmik navgipl̄uni iñuuniaqurrutaanik. ⁵ Uvvasuliuna il̄isimaḡiksi Christ-ñum iñugul̄ha piḡityaq̄huni killuqs̄autipayaanik. Killuqs̄aḡumiñaitch̄uq atakkii killuutait̄luni. ⁶ Taatnamik, kisupayaaq atausin̄ñuq̄atausimaruuq Christ-mi killuqs̄aqtan̄it̄ch̄uq. Aglaan killuqs̄aqtuam kan̄iqs̄imait̄ch̄aa il̄it̄chuḡisimait̄lugu Christ qan̄aun̄niñ. ⁷ Il̄auraamaañ, iñuñmun ukpiqs̄aqt̄it̄nasi. Iñuk atuiruaq nalaun̄ñaruamik nalaun̄ñaruñuruq Christ-tun killuqs̄as̄imail̄aan̄uruatun.

⁸ Iñuk killuqs̄aqt̄aqtuaq tuunḡaqaqt̄auruq atakkii Tuunḡaq killul̄iq̄in̄iq̄suq aullaḡniñhaniñaglaan. Pakma Iḡñina Agaayyutim aḡgiñīqsuq piyaq̄quḡiaḡlugu iluqaan Tuunḡaum savaaḡikkaña. ⁹ Kisupayaaq Agaayyutim qitunḡaḡiliutikk̄aña killuqs̄aqtan̄it̄ch̄uq atakkii Agaayyutim qait̄ch̄isimaaḡlugu iñuud̄iḡmiñik. Iñuk taamna killuqs̄aqt̄aḡumiñaitch̄uq atakkii Agaayyutit̄naqtauruq. ¹⁰ Tavrakii il̄isimaḡiksi atlaakaḡiiksilaan̄ak qitunḡaiñ Agaayyutim sul̄i qitunḡaiñ Tuunḡaum taavrumuuna, iñupayaaq killuqs̄aqt̄aqtuaq sul̄i piqpaksriñit̄ch̄uaq ukpiqt̄uaqt̄iumiñik Agaayyutit̄naqtaun̄it̄ch̄uq.

Piqpakkutititchi Avatmun

¹¹ Uqah̄i Agaayyutim inniqsuat aullaḡnīlhan̄iḡlaan tusaamakkapsīlu uqautigaatigut piqpakkutitqupluta avatmun. ¹² Īisimagikput Cain piqpaksrīnjit̄luni Abel-mik nukatchiaḡmīnik, taatnaḡlugu īnuaqtaḡigaa atakkii tuunḡaḡnaqtaupluni ilaa. Suvaata tuḡḡutpaun̄? Ilaan savaaḡikkaḡi piḡiit̄lut̄inj. Aglaan Abel nalaun̄naniqsuḡ taatnamik ilaan savaaḡikkaḡi nakuuplut̄inj. Ittuksrauyumīn̄ait̄chugut Cain-tun. ¹³ Ukp̄iqtuuaqatmaan̄, quviḡusukkasi īnuich akit̄n̄aqtuiruat Agaayyutmik uumigikpasi. ¹⁴ Piḡpagikaptigik ukp̄iqtuuaqatiuvut īisimagikput annautrautilaaqput. Ak̄īl̄īl̄iqsuikapta Agaayyutmik atriḡaqtugut tuḡḡaruatun aglaan annautraupluta pakma īnuutlasirugut Agaayyutikun. Īn̄upayaaq piqpaksrīnjitchuaq ukp̄iqtuuaqatiumīnik tuḡḡaruḡsuli piqataun̄jit̄luni Agaayyutmi. ¹⁵ Kisupayaaq uumiksrīruaq ukp̄iqtuuaqatiumīnik tuunḡaḡnaqtauruḡ, ilaa īnuaqtuqtaupluni uummatmīni. Īisimapm̄igiksi īnuaqtuḡti piqagumīn̄aīn̄īp̄lugu īnuuḡimik Agaayyutit̄naqtauruam̄ik. ¹⁶ Christ tuḡḡutikamisigut taavrumuunnaḡlugu kan̄j̄iqsipkaḡaatigut piqpaksrīl̄hum suutilaan̄janik. Taatnaḡhuta tuḡḡutisugaaqtaksraḡipm̄igivut ukp̄iqtuuaqatiuvut. ¹⁷ Uvvaasīn̄ īnuk umialḡutiqagumī inuḡsrīun̄jit̄luni suni aasrīī it̄chuḡīplugu aniqatiuni inuḡsrīuḡtuḡaḡ sul̄i ikayun̄it̄kumiun̄ inuḡsrīuḡtuḡaḡ, īlumun piqpaksrīnjitchuaḡ Agaayyun piqpaksrīp̄matun. ¹⁸ Īlauraamaan̄, piqpaksrīn̄ata uqah̄īn̄akun aglaan piqpaksrīsa savaaḡikkaptigunlu īlumutuuruakunlu.

Taluqsrautairrun Sivugaani Agaayyutim

¹⁹ Piqpaksriḡuḡta taatna īisimagisigikput pigitilaaqput īlumun Agaayyutmun. Taatnaḡhuta tutq̄iksut uummativut Agaayyutmi iq̄sisaīlaakun. ²⁰ Qakugupayaaq uummatipta ih̄ūīl̄īuḡtitkaqsikpatigut tun̄jaruksraurugut Agaayyutmun atakkii Agaayyun kamanat̄luktug uummatiptiknīn̄, aasīn̄ ilaan īisimagaa supayaaq. ²¹ Īlauraamaan̄, pasikkutmik pīit̄kupta uummatiptikni tavra taluqsrautairrutiqatugut sivuḡaani Agaayyutim, ²² aasīn̄ qanumipayaaq in̄j̄sruḡuḡta supayaanik akuḡtuigisirugut ilaanīn̄ ap̄iqsruaḡikkaptiknik atakkii tupigiplugich tillisai sul̄i atuḡlugu quyagikkaḡa. ²³ Aasīn̄ taamna Agaayyutim tillisigigaa, tun̄jaluta Iḡn̄iḡmīn̄un̄ Jesus Christ-mun sul̄i piqpakkutiluta avatmun, kamaḡilugu Christ-n̄um tillisaa uvaptiknun. ²⁴ Īluqaḡmin̄ tupiksrīruat Agaayyutim tillisaīnik atasin̄juatigimaaḡaat Agaayyun, aasīn̄ Agaayyun piqataupluni il̄inj̄it̄ni. Nalupq̄igin̄jitchikput Agaayyutim nayuut̄īl̄ha uvaptikni atakkii qait̄lugu irrusīnī uvaptiknun.

4

Irrusia Agaayyutim sul̄i Tan̄jīl̄aaq Irrusiq

¹ Īlauraamaan̄, īn̄ugiaktuat tan̄jīl̄iqiruat il̄isautrit siamittut napmupayaaq. Taatnamik tun̄naviginagu īn̄upayaaq uq̄aḡtuḡaḡ Agaayyutim irrusiagun nīpliḡn̄īp̄luni, aglaan uuktuḡaḡlugu Agaayyutit̄naqtaugaluaqmagaan. ² Uumuuna nalupq̄igin̄jitchiksi Agaayyutim irrusia, Īn̄upayaaq nalupq̄inaiqhuni uq̄aḡaḡtuḡaḡ Jesus Christ tim̄iḡaḡtilaan̄janik piq̄aḡtuḡaḡ Agaayyutit̄naqtauruam̄ik ir-rutchimik. ³ Kisupayaaq uq̄aḡaḡnt̄ichuaḡ nalupq̄inaiqhuni Christ-mik taatna piq̄aḡnt̄ichuaḡ Agaayyutit̄naqtauruam̄ik irrutchimik. Taamna irrusiḡigaa ak̄īl̄īl̄iqsuḡtauruam̄ Christ-mun. Tusaan̄iḡiksi taavruma agḡiqsaḡum̄aḡha naa-gaunnīn̄ ilaa imma nayuutianiktug īn̄un̄ni nanipayaaq.

⁴ Ilauraamaan, pigigaasi Agaayyutim aasiin akiilianikkisi tamatkua tanjigiliqirit, atakkii Agaayyun ittuuaq ilipsitni kamanatluktuanuruq tanjigiliqiriniin. ⁵ Tanjigiliqirit tuungaqaqtauraut. Taatnakii uqagigaat sutigun akitnaqtuiruat Agaayyutmik. Inuittuuq tuungaqaqtaupmiruat naalagnipmiraigigaich. ⁶ Aglaan uvagut Agaayyutim pigigaatigut. Tamatkua piqatauraut Agaayyutmi naalagnigaatigut. Uqautigikkauput suunilapiagaluqaqtuq inuunni qitungaginisanjini Agaayyutim. Taavrumuuna ilitchuginiagivut inuich malikpatruuq ilumutuufiq naagaqaa malikpatruuq killiqihiq.

Agaayyun Piqaksriihuruq

⁷ Ilauraamaan, piqpakkutisa avatmun atakkii Agaayyutim ilisautipltua piqpaksriihigmik aasiin kisupayaaq taatnatun piqpakkutiqaqtuuaq qitungagigaa Agaayyutim ilisimaanikhunilu ilaanik. ⁸ Inuk piqaksrinjitchuaq ilitchuqsrismaitchuq Agaayyutmik atakkii Agaayyun piqaksriihuruq. ⁹ Agaayyutim urriqsugniigaa qanutunaglaan piqpaksrisilaani uvaptiknik tuyugikamiuq nunamun Ignituaaluni atrinilaq inuutqupluta ilaagun. ¹⁰ Qanuutaupiaqtilaana piqpaksriihum uvva, taimani uvagut piqpaginjtkaluagikput Agaayyun, aglaan ilaan urriqsugniigaa piqaksriihuvaptiknik tuyugikamiuq Ignituaaluni piqquplugich killuqsautivut tuquligmigun qinuiqsitlugu Agaayyun. ¹¹ Ilauraamaan, Agaayyutim piqpagivaitluta, uvaguttuuq piqpakkutiruksrauniqsugut avatmun taatniililugu. ¹² Inuum sumiunniin Agaayyun qinnganitchaa. Piqpakkutigupta avatmun Agaayyun inuuruq uvaptikni aasiin ilisautipltua piqaksritqupluta atlanik ilaa piqaksripmatun inuunniq.

¹³ Nalupqiginitchikput atausinjuqatigitilaana Agaayyun suli ilaa inuutilaananik uvaptikni, atakkii ilaan irrusiini inillaklugu uvaptiknun. ¹⁴ Uvvasuliuna Aapauruaq tuyuqaqniqsuq Ignituamiinik anniqsuqtiksrauplugu inupayaanun, aasiin qinngikput ilisimaraupluta.

¹⁵ Kisupayaaq uqautigumiuq nalupqinaigilugu Jesus Igniginiilugu Agaayyutmun, tavra Agaayyun inuuruq ilaani aasiin ilaa atausinjuumapluni Agaayyutmi. ¹⁶ Uvagut ilitchugigikput ukpigiplugulu piqpaktana Agaayyutim uvaptiknun.

Agaayyun piqpaktauruq. Taamna piqpaksriruuaq atausinjuqsimaruaq Agaayyutmi suli Agaayyun ilaani. ¹⁷ Taatnatun inuuniaqaqta piqpaksrirugut Agaayyun piqaksripmatun, aasiin ataqsrautiqagumiñaitchugut uvluani atanniilhum, atakkii inuuliqput atrigigaa inuunialhan Christ-num mattumani nunami. ¹⁸ Inuk piqpaksriruuaq ataqsragumiñaitchuq. Piqpaksrigupta Agaayyun piqaksripmatun ilaa talugiyumiñaitchikput. Inuk iqsiruaq ilaanik piqpaksriñgitchuqsuli Agaayyun piqaksripmatun, atakkii iqsisiqaqtuqsuli Agaayyutmun asaniñuqsagisiñipluni.

¹⁹ Piqpagigikput, atakkii Agaayyutim piqpagiqqaagaatigut. ²⁰ Inuk nipligumi piqpaksriñiluni Agaayyutmik aasiin uumiksriiluni ukpiqtuaqatmiinik ilaa sagluruq. Itniittuq: inuk piqpaksrinjitiñami ukpiqtuaqatiumiñik qinñitlakkağmiñik piqpaksriñlasiyumiñaitchuq Agaayyutmik qinñitlaisağmiñik. ²¹ Tillisiusiaqput Christ-miñ [aasiin taatnatun ilaan inuuniaqagaatigut], inuk piqpaksrikami Agaayyutmik piqpaksriruksraupmiuqtuuq ukpiqtuaqatiumiñik.

1 Iñupayaaq ukpiqsriruaq Jesus Christ-ñutilaananik Agaayyutim qitungaǵigaa. Taatnaqhuta piqpaksrigupta Aapaptiknik piqpaksriruguttuq ukpiqtuaqatiuptiknik. ² Piqpaksrikapta Agaayyutmik tupiksrikapталu tillisaiñik ñisimanaqtuq piqpaksriliqput Agaayyutim qitungaiñik. ³ Piqpaksrikapta Agaayyutmik uvagut tupiksrirugut tillisaiñik, aasiñ tupiksriliqput tillisaiñik sakiqnanjitchuq, ⁴ atakkii qitungapayaaña Agaayyutim akimatlasirugununam iñuñisa ilitqusianiñ. Aasiñ akimatlasirugut ukpiqsrirituñakiptigun [Jesus-mik]. ⁵ Kiñaasiñ akimatlasiva tuunǵaqaqtauruañiñ sulipigiitчуam kaviugikkapayaañaniñ? Iñuk taamna kisimi ukpiqsriruaq anutum Jesus-ñum Iǵñiǵutilaananik Agaayyutmun.

Iñisimaraurat Jesus Christ-kun

⁶⁻⁸ Aasiñ nalupqiginjitchikput ilaa Agaayyutmun Iǵñiǵitilaaña atakkii piqaqtut piñasunik ñisimarauruanik. Jesus paptakkaupman imiǵmik sulimaqipkaǵaluaqtitnagu augikkani tuqukami, Agaayyun nipliǵñiqsuq qilañmiñ Jesus Iǵñiginiplugu. Taatnatun Agaayyutim irrusiaptuq ñumutuuruuq ñisimaraupmiuq taavruma ñumun Iǵñiǵitilaananik. Ilaa ñisimarauruq imikunlu aukunlu sulipigiitчуam irrusiagun, aasiñ taapkua piñasut atirut ñisimarauiǵmikni. ⁹ Iñuich ñisimaraupmata akuqtuǵaǵigivut, naagaqaa Agaayyutim ñisimaraupulha ukpiqnatluktug atakkii piñasuurautigun nipliǵsuq ñumutuuplugu Jesus Iǵñiǵitilaananik. ¹⁰ Kisupayaaq ukpiqsriruaq Agaayyutim uqalhanik Iǵñiǵmigun ñisimagaa summatmiñ taavruma ñumutuutilaaña. Kisupayaam ukpiqsrinjitchuam taavrumiña ñumutuuiǵmik uqagipiǵaa Agaayyun saglutuniplugu, atakkii tunñanjiñuni Agaayyutim ñisimaraulhanun Iǵñiǵmigun. ¹¹ Agaayyutim ñisimapkaǵaatigut taavrumiña itnaqhuni: Agaayyutim qaisaña uvaptiknun iñuuiǵ Agaayyutitñaqtauruq, aasiñ taatnasiq iñuuiǵ Iǵñiñaniittuq. ¹² Kisupayaaq iñuuiǵatitñaqtauruq Iǵñiñanik Agaayyutim iñuuiǵatitñaqtauruq ilaani Agaayyutitñaqtauruam. Kisupayaaq iñuuiǵatitñaqtauruq Iǵñiǵuruam iñuuyumiñaitchuǵuuq.

Iñuuiǵ Isuitчуuaq

¹³ Tuyuqtuña taapkuniña ilipsitñun ukpiqtuanun Iǵñiñagun Agaayyutim nalupqinaitquplusi piqaaniktilaapsitñik iñuuiǵmik Agaayyutitñaqtauruam. ¹⁴ Una pisigiplugu ukpiǵillapiǵikput Agaayyun iniqsrugaqta supayaamik pisulhagun tusaaragilha uvaptiknik. ¹⁵ Iñitчуuǵipluǵaasiñ tusaaragilha iniqsrupayaaqapta tavra ñisimapiǵikput qaisaqaaniñha uvaptiknun iniqsrugaqta ukpiqsrinjitchuam ilaaniñ. ¹⁶ Kisupayaam qinǵumiuñ ukpiqtuaqatni killuqsagilugu taamna tuquǵimuuñitkalanñaan, ki iniqsrutiliñ Agaayyutmun. Taatnaǵuni ukpiqtuaqataa iñuugisiruq, atakkii killuqsautai tuquǵimuuñitlun. Aglaan killuqsaliq itmiuqtuq tuquǵimuuñitlun, aasiñ uqautigipsi iniqsrutitgitanjitchuam taamna Agaayyutmun. ¹⁷ Iluqani killuliqilug killuqsautauruq, aglaan killuqsautipayaaq tuquǵimuuñitlun. ¹⁸ Iñisimagikput kiñapayaaq qitungaǵilutikkaña Agaayyutim killuqsaaqsitlaisilaaña atakkii Iǵñiñan Agaayyutim tugluqsimaragigaa, aasiñ Tuunǵaum atniǵumiñaitchaa kinniyumiñaitlugulu. ¹⁹ Iñisimagikput qitungaǵitilaaqut Agaayyutmun, aasiñ ñisimagikputtuq atlat iñuich mattumani nunami pigitilaanaq Tuunǵaum sulipigiitчуam iñuich kinniplugich ilinich. ²⁰ Iñisimagikputtuq Iǵñiǵikkañan Agaayyutim aggianilha, aasiñ ilaan kanjipsikaǵaatigut ilaanik ñumutuuruam. Atausinñuqsimarugut ilaanun ñumutuuruamun, Iǵñiñanunlu Jesus Christ-mun. Ilaa

Agaayyutaullapiaqtuq sulı iñuulhuruq isuitchuaq.
agaayyutiqaqasi agaayyutiñuanik.

21 İłauraamaaŋ,

Tugliat Tuyuutaiñ John-ŋum

¹ Uvaña John ukpiqtuanuruat qaukñich, tuyuqtuña aǵnamun Agaayyutim piksraqtaagikkannun suli qitungañiñun piqpagikkamnun ilmun. Uvañahiñaunitchuña piqpaksriruaña, aglaantuuq iluqatiñ tamatkua ilisimaruat ilumutuuruamik piqpagipmigaasi. ² Piqtigiplugu ilumutuuruat uvaptikni ittuatq suli itkisipluni qanapak taimuña. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Jesus Christ Aapam Igñiñan iñuqaqutillañniagiñisik suli ilunñugilusik tutqiksilitiglu ilumutuuruakun suli piqpaksrñikun.

Ilumutuulǵlu Piqpakkunlu

⁴ Uvaña quviatchallapiaqtuña atakkii ilitchuǵigiga ilañich qitungavich iñuuniañhat ilumutuuruakun, maligutlugu Agaayyutim Aapauruam tillisaa uvaptiknun. ⁵ Aasiñ, aǵnaaq, aglañitchuña nutaamik tillitmik ilipnun aglaan taavrumiña pigikkaptiknik aullaǵniñhaniñaglaan. Injigikpiñ uumiña, uvagut piqpakkutiruksaurugut avatmun. ⁶ Taamna piqpaksrñiq uqautigikkaga itnautauruq: Iñuuniaqtuksaurusi tupiksrñikun Agaayyutim tillisaiñik tusaakkapsitñik aullaǵniñhaniñaglaan. Atakkii ilaan tiligaatigut iñuuniaqupluta piqpaktakun.

⁷ Iñugiaktuat kinnirit tikitchut iñupayaanun uqaqaqtuat nalupqinaiqhutiñ Jesus Christ-mik timiqañiñniplugu. Taatnatchich iñuich kinniraurut suli ak-illiqsuqtaurut Christ-mi. ⁸ Qaunagisitchi ilinjitñiñ. Tavra tammainitchumaiksi savaagikkaqsi aasiñ Agaayyutim akilǵisigaasi inuñaiǵlugu. ⁹ Kisupayaaq simmiuruatq ilisauttutaiñik Christ-ŋum piqataunitchuq Agaayyutmi. Taamnaasiñ tupiksriruaq ilisauttutaiñik Christ-ŋum piqatauruq Aapauruam ilu suli Igñiguruami. ¹⁰ Kiñaliqaa utlautikpan ilipsitñun quliaqtuqañiñuni Christ-ŋum ilisauttutaiñik tukkuliqñagu tupiqnun naagaqaa ilaliñagu. ¹¹ Atakkii kisupayam paǵlagumiñ kinniri piqasiqñiaǵaa pigiitchuakun savaañgun.

Aqulliich Iñammiuǵutit

¹² Uqaksrauokkaǵaluaqtuña aglaan uqautigisunjitkitka ukunuuna tuyuutitigun, aglaan taamuñǵuktuña ilipnun uqaqatigilutinaasii. Quviasuutig-illapiagayaǵikpuk. ¹³ Qitungañisa aǵnam aniqatvich Agaayyutim piksraqtaagikkaniñ tuyuǵaatin nayaañǵamk.

Pinjauak Tuyuutai John-ŋum

1 Uvaŋa John ukpiqtuanuruat qaukŋinich, tuyuqtuŋa uumuŋa Gaius-mun piŋpapiakkamnun. ² Iŋauraamaaŋ, agaayyutigikpiŋ supayaaq iŋuaquplugu ilipni atniŋŋaŋuŋitlutiŋlu. Iŋisimagiga iŋuaqtilaan irrutchipkun. ³ Quviasuqpauraqtuŋa ilaŋich aniaqatiut tikitchuat uqautipmatŋa ilipnik iluqnaullapiagŋiŋiŋlutiŋ Agaayyutmun suli iŋuuniagŋiŋiŋlutiŋ ilumutuuruakun. ⁴ Quviatŋhaktillapiagaatŋa sumipayaaq tusaakapkich qitunŋatka iŋuuniagŋiŋiŋlugich ilumutuuruakun.

Gaius Nangausiaqaqtuq

⁵ Iŋannamaaŋ, tuniqsimmatrirutin savautrikavich aniaqatiunik, suvaluk iglauruanik. ⁶ Uqautigillautaŋaat ukpiqtuanuruat iŋuaqqutriŋhiŋ. Piŋlautaŋniaqtutin qaisaksraŋaŋuvich inuŋikkaŋatnik iglauniŋatni. Quyaliniagŋiksi Agaayyun taatnaŋupsi. ⁷ Atakkii piqtutigiplugu Christ aullaqtut akuqtuisuŋaŋatŋi ikayuutmik Jew-ŋunitchuaniŋ. ⁸ Uvagut ukpiqtuaguut ikayuqtaksraŋigivut taapkua iglauplutiŋ agaayuliqsi, savaqatauyumauguti siamitchiŋhatni Agaayyutim ilumutuuruunik uqahhiŋik.

Diotrephes-lu Demetrius-lu

⁹ Aglakkaluaqtuŋa ukpiqtuanuruapayaanun, aglaan Diotrephes qaukhiutlaturuam suliqutiginiŋitkaaŋa. ¹⁰ Taatnamik aggiguma sagviŋŋiaŋitka savaaŋi uqaqhuni sagluqsruutigipluta. Taruŋa nutqallaŋitmiuq. Paŋglayumiŋaitmigai aniaqatiut suli pitchaiŋiraqŋugitunniŋiŋ tukkiisuktuat iliniŋitnik anitqataqŋugilli akunŋatniŋ ukpiqtuanuruat.

¹¹ Iŋannamaaŋ, tuvraŋnagu pigiitŋhuaq aglaan nakuuruuq. Kisupayaaq atuiruq nakuuruamik agaayyutiŋtaqtauruq naagasuli taamna atuiruq pigiitŋhuamik ilitŋhuqsriŋŋaŋitŋhuq Agaayyutmik. ¹² Aglaali Demetrius inupayaat uqautigillautaŋaat suli iŋuuniakhan ilitŋhuŋipkaŋaatigut ilisimatilaanik ilumutuuruamik. Uvaguttuuq uqautigillautaŋaŋikput ilaa. Iŋisimagiŋi uqagikkapta ilumutuutilaanjanik.

Aqulliich Iŋammiuŋutit

¹³ Uqaksraukkaŋaluaqtuŋa aglaan uqautigisuŋitkitka ukunuuna tuyuutitigun. ¹⁴ Tautukkasaugukkikpiŋ aasiŋ uqagunuk atautchimi kiiŋaŋruiniŋaŋutilunuk. ¹⁵ Tutqutiŋaŋiŋ. Iŋauraat tuyuqtut nayaanŋaŋmik. Nayaanŋaŋuugivut iŋauraavut iluqaisa.

¹⁵ Atanniqsugñiağai iñupayaurat. Anasriñjuqsagñiağai killuliqiraupayaat agaayyutailaqhutinj savaapayaanjisigun, suli agaayyutailaqhutinj iñuuniahatigun, suli uqamaqluutipayaatigun uqagikkanjisigun akitñiaqlugu Agaayyun.” ¹⁶ Tamatkua iñuich uqapiluuñiraqtut uqagtuyaaqhutin, iñuuniahutin injmin pisuligruağmiktigun, uqavikhutin suli nangaqlugich atlat iñuich piññañiağiaqhutin pisukkağmikhnik.

Kilgutit Alğaqsrutitlu

¹⁷ Aglaan ilipsi piqpagikkamaan, itqağiraksrağigisi sivuniksriqutigikkanich uqçiraqtinjñ Atannapta Jesus Christ-ñum. ¹⁸ Ilinisa uqautigaasri aqulligñi uvluni iñuqağisiñiplugu mitautiksriuanik iñuuniagutin injmin pisuligruağmiktigun pigiitчуakun. ¹⁹ Tamarra tamatkua iñuich agvisauruat atingirrutinin, aňalatitlutinj nunakñaqtam pisuligruañiñun, suli piqangitlutinj Ipqitchuamik Irrutchimik. ²⁰ Aglaan ilipsi piqpagikkamaan, nappaisitchi ilipsitñik tunñavigilugu ipqinñiqsrauruaq ukpigun, agaayulusri Ipqitchuakun Irrutchikun. ²¹ Irviqaqtuiñağusri piqpaktaani Agaayyutim, niğiugituiñağlugu Atannaptiknun Jesus Christ-mun tikiutitqulusri ilunñuktanagun isruitчуamun iñuuligmun. ²² Ilunñuksrisitchi tamatkuninja nalupqisruktuanik ukpiqsriğmiktigun. ²³ Annautrisitchi ilañitñik nuqitchipmatun ikniğmiñ. Ilunñuksrisitchi atlanik anayasruutigilugu, uumigilugich atnuğaanjich puyyiluktakñaj killuqsautim.

Agaayutiq

²⁴ Uvva, nangağlakput ilaa qaunaksritlaruaq ilipsitñik paasraaliksrapstñiñ ukpiqsriğipsitñi suli tikiutitlaplusri patchisaunğigusri quvianakun sivuğanun kamanautaan. ²⁵ Kisimi Agaayyutauruq, aasiñ ilaan anniqsuğaatigut Jesus Christ-kun Atannaptigun. Kamanautipayaaq, kamañniqsraq sañji suli aňalatchisipayaaq pigigai taimakñaqaña pakmanunaglaan suli qarjavak taimuja. Amen.

Sagvikkauruat John-mun

¹ Ukunani makpigaani aglausimarut sut Jesus Christ sagvikkanj. Agaayyutim qaiññigai ilaanun qiniqitquplugich savaktimiñun sut akuniisrunaqatin atuumasragumaruat. Christ-ñum iñitchuñgipkañgai savaktimiñun John-mun tuyuñgiplugu israguligikkani ilaanun. ² John-ñum nalupqinaiqlugu quliaqtuaginigaa Agaayyutim uqañhalu Jesus Christ-ñum sagvikkanjal. Uqautiginigai sut iluqaisa qinikkani. ³ Quvianamiuruq iñuk agliqiruaq ukuniña sivuniksriqtumik suli quyanaqniqpat taapka tusraaruat uqaligñik ukuniña suli tupigiplugillu sut aglausimaruat taapkunani makpigaani, atakkii tamatkua atuumaviksranat qallillañpagaqtaqtuq.

Pağlatit Tallimat Malğunñun Agaayyuvinñun

⁴ Uvaña John ağanñiaqtuña ukpiqtuanjuranun ittuanun tallimat malğunñi agaayyuvinñi nunami Asia-mi. Ilaaqutritiqagitchisug qinñiññamiglu Agaayyutmiñ, pakma ittumiñ, taimakñaqarña ittumiñ suli agqiqsagumarumiñ, taapkunakñalu tallimat malğunñiñ irrusrianiñ sivuğaaniittuaniñ aquppiutaqpañan Agaayyutim, ⁵ suli Jesus Christ-miñ tuniqsimapluni ilisimaraumiñ, anjruamiñ tuqunaruaniñ sivulliqpianjupluni suli sivulliqtinjitñiñ umialguruat nunami. Jesus Christ-ñum piqpagigaatigut patchisaiqsitluta killuutiptikniñ ilaan aumñigun. ⁶ Ilaan umialigutitkaatigut agaayuliqsigutitlugillu savautitquplugu Agaayyutini aapagikkaniñ. Kamañun anjalatchisilu pigigaa Jesus Christ-ñum taimuña isruitchuamun. Amen.

⁷ Uvva, agqiññiaqtuq nuviyatigun.

Iriqatuaapayaam qinñigisigaa,

ilinjialu kapidruat ilaanik.

Iluqatinñu atlaakañiich iñuich nunami uigalalutinñ qiañisirut ilaa pisigilugu.

Aa, taatna itkisipiaqtuq.

⁸ “Uvaña Alpha-ñuruña suli Omega-ñuplunjal, aullañniisaaq suli isrukitchaaq.” Taatna nipliqsuq Atanguruq, pakma ittuaq suli taimakñaqarña ittuaq agqiqsagumaruañlu, Saññipayaqaqtuq Agaayyun.

John-ñum Qinñiquraatha Christ-mik

⁹ Uvaña John-ñuruña aniqatigikkaqsi atausriññuqataupluna piqatigigipsi nagliksaağutinin pisigiplugu Christ, piqatigipkaqtuq ilipsitñun anjruayuaqutmiñ suli piqatigipkaqhuni ilipsitñun iglutuññigmi. Qikiqtamun atiqatquamun Patmos-mik ilikkauruña quliaqtuqaqalipkun uqañhaniglu Agaayyutim ilumutuññaniglu Jesus Christ-ñum. ¹⁰ Ilañni Irrutçhimi uvluani Atanguruam tusrauruña nipimik nipituruamik tunumñiñ, itna liilaa qalguqtautiqpaktun, ¹¹ nipliqhuni, “Aglakkumagitin tautukkatin makpigaanun aasrii tuyuñgigich ukpiqtuanjuranun ittuanun tallimat malğunñi agaayyuvinñi Asia-mi: Ephesus-mun, Smyrna-munlu, Pergamos-munlu, Thyatira-munlu, Sardis-munlu, Philadelphia-munlu, Laodicea-munlu.”

¹² Tarani qiviaqtuña qinñiguklugu uqaqtuq uvamnun. Qiviaqama qinñigitka tallimat malğuk kaviqsaat maniich kialuuraqagviich. ¹³ Aasrii qitqatni tallimat malğuk kialuuraqagviich qinñigiga atausriq atrilik iñuktun, atnugaqaqhuni akuqturuamik isiganmiñunaglaan, suli tapsiqaqhuni kaviqsaat maninmiñ

satqamigun. ¹⁴ Ilaan niaqua nuyanilu qatigniqsut ipnaim mitquatun qatighutinlu aputitun. Irraksuli inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. ¹⁵ Isiganjksuli qivliqtagniqsuk patukpatun ipqiqsaqtatun uunaksautiqpakun. Nipaasuli tusragnaqniqsuq qugluqtaqpatun. ¹⁶ Ilaan taliqpinimiñi tiggummiñiqsuq tallimat malgunik uvlugianik. Savikpaksuli ipiktuuaq avatmulik annuugaqtuq qanqaniñ. Suli ilaan kiiñana qaummaññiqsuq siqññaaqikmatun.

¹⁷ Tarra qiniqapku ulguniqsunja isigaiñun tuqunaruatun ilipluna, aasriñ iligai taliqpiich argani uvanñun niplutipluna, “Iqsiñak. Sivulliuñuna aqulliu-plunalu. ¹⁸ Uvanja iñuuruñun. Tuqugaluqñuna iñuusragataqñuna taimunja isruitchuamun. Iñuktun anmautiqaqtuaton anjalatchiñiqtaqñuna tuquqigmik suli tuqunaruqaqñunmik. ¹⁹ Pakma aglakkich sut qiniñkatin suli pakma ituat suli itchagumaruat aquagun taavruma. ²⁰ Taapkua kanjqsilgunaitchuat qiniñkatin—tallimat malguk uvlugiat taliqpiani arganma suli tallimat malguk kaviqsaat maniich kialuuraqaqñun—qanuutaulaanatuvva, tallimat malguk uvlugiat israguligigaich tallimat malguk agaayyuviiç, suli tallimat malguk kialuuraqaqñun tallimat malguk agaayyuvigipmigaich.

2

Agaayyutim Uqautai Ephesus-miunun

¹ “Isragulganun agaayyuvium Ephesus-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaqigigai tiggummiruam tallimat malgunik uvlugianik taliqpinimiñi, pisruktuam akungatni tallimat malguk kaviqsaat maniich kialuuraqaqñun.

² “Iisimagitka savaasri, sakuugutisri lu iglutukkasri lu anuqsrukun. Iisimagigaptuq ilatchilaisilaqsi killuliqiruanik iñunmik suli isivgiuqtilaaqsi tamatkuninja uqaqtuanik uqqiragtauniplutin piungitchaluanñagmin suli ilipsi ilitchugiplugu saglututilaan. ³ Iisimagiga anuqsrutilaqsi nagliksaaqtilaaqsilu pisigipluna suli ilipsi nikalinitchusrisuli. ⁴ Aglaan uuminja akitñaummatiqagipsi, piqpagingigipsitña inilgaanisun. ⁵ Itqaqsaqsun piqpaksriñiqqaqsi uvamnik ukpiqsirruaguqapsi. Isrummitqigitchi aasriñ savautitqigiluna sivuanisun. Isrummitqiniñisuaqupsi agqiniñiaqipsi piigluguasrii kialuuraqaqñun inaanin. ⁶ Aglaan nakuuruqaqñun aluqñun uuminja, uumiksirusri savaanitñik pigiitchuanik Nicolait-aagruat uvaptuntuuq. ⁷ Iñuk siutiqaqtuuaq tusragatikrañnik naalaqñili Irrutchim uqautigikkanjanik ukpiqtuanjuranun. Iñuich akimaruat niqipkaqñuniatka napaqtuanin iñuunaqtuam nauruamin nautchiaqñuniani Agaayyutim.

Agaayyutim Uqautai Smyrna-ñmiunun

⁸ “Isragulganunli agaayyuvium Smyrna-mi aglagiñ itna: Taapkua uqaqigigai sivulliuñun aqulliuñun, tuqugaluqñun anitqisquamlu.

⁹ “Iisimagitka ihuilliugutisri ilaippauqisilu (aglaan umialgurusri). Iisimagitka sanutchisijich tamatkua Jew-nuniruat iñungitchaluaqñun itlutin Agaayyutmun, aglaan ilmun savautiruanjurut tuungagmik. ¹⁰ Sivuuqaginagu nagliksaaqñuniatqisrikkasqi. Uvva, tuungam isiqtaupkaqñunaaqñun isari isivgiukauviksraññun, aasrii ihuilliugisirusri qulini uvluni. Tuniqsimatitchi tuquqisitñunaglaan, aasrii akilñiñiaqipsi iñuulligmik isruitchuamik niaguqsriqmatun. ¹¹ Iñuk siutiqaqtuuaq tusragatikrañnik naalaqñili Irrutchim uqautigikkanjanik ukpiqtuanjuranun. Iñuich akimaruat atnikkayuminaitchut tugliani tuquqñun.

Agaayyutim Uqautai Pergamos-miunun

12 “Israġulganunli agaayyuvium Pergamos-mi aglagiñ itna: Taapkua uqaligigai piqaqtuam ipiktuamik avatmulinmik savikpanmik.

13 “Iisimagiga iñuuniaqtilaaqsi tuunġaum aňalatchiviani. Aglaan tuniqsimarusri uvamnun ukpiqquitiqaqtuinaħusri, uvluiñuunniñ tuqgutaupman tuniqsimapluni iisimariga Antipas akunnapsitñi tuunġaum iñuuviani. 14 Aglaan ikituuranik akitñaummatiqagipsi: ilipsi ilaqaqtusri tuvrairuanik ilisauttutinġun Balaam ilisautriruam Balak-mik killuqsagtutquplugich Israel-aagmiut. Killuqsagtut niġikamin niġinik tunillaautauruanik aanġuanun suli sayuňakamin. 15 Sulipsuq ilipsi ilaqaqmiusri tuvrairuanik pigiitчуakun ilisauttutinġisun Nicolait-aagruat. 16 Isrummitġigitchiasriñ. Taatnangisuaġupsi agġiqiniagipsi aňuyyiaġlugich taapkua iñuich savikpanmik anniuġaaqtuamik qanimniñ. 17 Iñuk siutiqaqtuag tusraggatiksraňnik naalaġniñ Irrutchim uqautigikkaňnik ukpiqtuanjuranun. Iñuk akimaruag niġiksriñniagiga iriqsimaagtuamik Manna-mik suli qaitchiľuġu qatiqtaamik uyaġaňmik. Aasrii uyaġaňmi nutaaq atiġ aglaqagisiruq, kia-unniñ iñuum ilisimanġisaňnik kisimiaglaan taavruma iñuum akuqtuiruam.

Agaayyutim Uqatai Thyatira-ġmiunun

18 “Israġulganunli agaayyuvium Thyatira-mi aglagiñ itna: Taapkua uqaligigai Iġniňan Agaayyutim, iriqaqtuam atripluġu ikualaruag ikniq, suli isiganj atriqaqtuatin qivliqsagtuatun patukpatun.

19 “Iisimagitka savaasri, piqpakstriľisilü, ukpiqqutriľu, savautriľisilü, suli anuqsruľiqsi. Iisimagigaptuuq una, savaagikkapsi pakma qaanjummatipiaġaich savaagikkasri ukpiqsriruaġuqaaqapsi. 20 Aglaan uumiňa akitñaummatiqagipsi, ilipsi ilatchiľuġu aġnaq Jezebel taiyuqtuag inmiñik sivuniksriqirimik. Iisautigai kinniplugich savaktitka sayuňatquplugich suli niġitquplugich niġinik tunillaautauruanik aanġuanun. 21 Piviqaqtitkuaġiga isrummitġiľksraňnanun sayuňaňhaniñ, aglaan isrummitġigunġiñiľsuq. 22 Uvva, inillaktinniagitka ilaalu tamatkualu sayuňaqatigikkaňni nagliksaagutiqaauraġviksraňnatnun inillakmatun siñiġvinjiñun nanjirutim. Taamna piñiaġiga isrummitġiñġisuaqpata killuliqiliġmikniñ. 23 Suli tuqunniagitka ililgaňji. Tarra ukpiqtuanjuruapayaat ilitchuġiniaġaat uvaňautilaaġa ilisimaruag iñuich ikpikkutaatnik isrummatinġiľu. Suli iligisigipsi atausriullaalusri maligullapiaġluġu savaaqsi. 24 Aglaan ilasri Thyatira-miittuat qapsiugaluanaňaisa malingitчуat taavruma pigiitчуamik ilisauttutaanik suli ilisaaginiġitlugich kalipsiksuať nalunaqtuanji tuunġaum, ilipsi uqautigipsi, Uqumailiugutigitqikkumiñaitchipsi, 25 aglaan tigummitġiaġiktaksraġiksi pigianikkaqsi agġiñiaħamnunaglaan. 26 Iñuk akimaruag savaaqaqtuinaqtuaglu pisuľiġikkamnuk isruanunaglaan, sanjiquťksriñniagiga aňalatchiľasiluġu nunaaqġiqaňnik. 27 Uuma aňalataagaqsiñiaġai sanjiqupapiamik saagaqaqtuatin yaupiamik savilħamik, aňalataaġlugich iñuum siquvraġipmatun qiku ilulik. *Psalm 2:9* Taatnatun akuqtuaqaqtuňa sanjiquťqahmnik Aapamniñ. 28 Suli aatchuġisigiga uvlaam uvlugiaňnik. 29 Iñuk siutiqaqtuag tusraggatiksraňnik naalaġniñ Irrutchim uqautigikkaňnik ukpiqtuanjuranun.”

3

Agaayyutim Uqatai Sardis-miunun

1 “Israǵulganunli agaayyuvium Sardis-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaǵigai piqaqtuam tallimat malǵuñnik Irrusrinjiñik Agaayyutim, suli tallimat malǵuñnik uvluǵianik.

“Iisimagitka savaasri. Ilipsi taiyuutiqaǵaluaqtusri iñuuruanipluſri, aglaan tuqunaruſri. 2 Qiptaitqigitchi. Sayyiqsimaaqsigiñ tamatkua iñuutiqaqtuatsuli tuqugaluaqñagich, atakkii isivǵiuǵniǵitka savaasri nalaunñaitlǵugich sivuǵaani Agaayyutim. 3 Taatnamik itqaǵilugu qanuq akuqtuñiqsi tusraayugaǵiksuumik tusraakkapsitñik. Tupigisiuñ taamna isrummitqigusri. Qiptaiñqitchupsi aggiqigisigipsi atrilugu tigliniaqti. Iisimayumiñaitchiksi kisumi sassaǵniǵmi aggiǵniñaliksraǵa ilipsitñun. 4 Aglaan piqaǵaluaqtusrisuli ikituuranik iñuñnik Sardis-mi atnuǵaǵmiknik puyyaktairaganǵitchuanik. Ilinjisa iñuuniaqatiginiǵaatñja qatiqtaanik atnuǵaǵaǵutiñ atakkii ilinich nalliummatirut. 5 Iñuk akimaruq atnuǵaǵisiruq qatiqtaanik atnuǵaanik, suli piigumiñaitchiga atigikkañja makpigaaniñ iñuulhum. Uqautiginiǵaǵa sivuǵaani Aapama israǵuligikkañjaisalu piginilugu. 6 Iñuk siutiqaqtuuaq tusraggatiksrañnik naalaǵniñli Irrutchim uqautigikkañnik ukpiqtuanjuranun.

Agaayyutim Uqautai Philadelphia-ǵmiunun

7 “Israǵulganunli agaayyuvium Philadelphia-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaǵigai ipqatichuanuruam, ilumutuuruamlu, piqaqtuamlu sanñiqutiqañhanik David-ñum saagaqaqtuatun anñmautinik. Anñmaqpaun kia-unniñ iñuum umikkumiñaitchaa, suli umikpaun kia-unniñ iñuum anñmaǵumiñaitlugu.

8 “Iisimagitka savaasri. Uvva, anñmaǵniǵigiga talu ilipsitñun kia-unniñ iñuum umikkumiñaisaǵa. Iisimarunja mikiruamik sanñiqalipsitñik. Naagasuli tupiksirusri uqaǵikkamnik suli tuniqsimaaqtusri uvamnun piilaǵiñqitlugu atigikkaǵa. 9 Naalaǵnisitchi, taapkua iñuich pigikkañi tuunǵaum, nipliaruat Jew-ñuniplutin Jew-ñunǵiññagmij sagluplutin—uvva, utlautpkaǵisigitka ilipsitñun aasrii purvigipkaǵlǵugich sivuǵapsitñun suli ilitchuǵipkaǵlǵugich uvamnun piqapagitilaapsitñik. 10 Ilipsi, tupiksirusri uqautikapsi iglutuitqupluſri. Taatnamik qaunaginiǵipsi ihuñliuǵviñmi tikiññiaqtuami iluqaanun nunamun uukuatkaaviksrañatnun iñupayaurat nunamiittuat. 11 Aggiǵisiruñja qilampiaq. Tigummitqiaǵiksiuñ payañaiǵlugu pigikkaqsi, kisumununniñ aatichumiñaitluſri akiññaktaapsitñik akimagupsi. 12 Iñuk akimaruq ayaguqtin-ñaǵigiga agaayyuvikpañani Agaayyutma, aasrii ilaa anitqikkumiñaiqsuq. Aglakkisigiga ilaanun atigikkañja Agaayyutma atigikkañjalu nunaaqqañjan Agaayyutma, taamna nutaǵ Jerusalem atqañniaqtuuaq qilañmiñi Agaayyutimniñ. Suli aglakkisipmigiǵa ilaanun nutaauraaq atiga. 13 Iñuk siutiqaqtuuaq tusraggatiksrañnik naalaǵniñli Irrutchim uqautigikkañnik ukpiqtuanjuranun.

Agaayyutim Uqautai Laodicea-ǵmiunun

14 “Israǵulganunli agaayyuvium Laodicea-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaǵigai Amen-ñuruam, tuniqsimaruam ilumutuupluni iisimarauruam, aullaǵniirauruam iñiqtapayaañnik Agaayyutim.

15 “Iisimagitka savaasri, nigliñallapiangisilaaqsi unniñ uunallapiangisilaaqsi. Uvvatuuq nalliakni ititchi nigliñallapiaqtuamlu uunallapiaqtuamlu. 16 Uvvaasriñ pisigiplugu uunaavyuñiqsi, nigliñallapiangisilaaqsi uunallapiangitluſri, tivvuaqsahñiñaaǵuǵipsi qanimniñ. 17 Uqaǵaqtusri itna, ‘Uvañja umialguruñja. Iñuǵakisaiñiaqtut suurat. Inuqsrañjaqsunja.’ Taatna uqaqapsi nalurusri qanutun ihuñliuqtulaapsitñik naglinñaqtulaapsitñiglu. Inuqsraqtusri

qiniñlaitlusriļu atnugaitlusriļu. ¹⁸ Alğaqsruğipsi tauqsiquplusri uvanñiñ maninñik kaviqsaaamik ipqiqsakkauruamik iknikun umialgutquplusri, suli tauqsiquplusri qatiqtaanik atnugaanik qaliguaglugu kanñunaqtuaq atnugaiñiqsi suli uqsruğutiksramik mamirrutiksrañatnik irigikkapsi qiniñlasrilgitchumuusriļu. ¹⁹ Tamatkua piqpagikkatka suagağigitka nalğuqsruğlugiļu. Taatnamik piliqipiagitchi isrummitqigusriļu. ²⁰ Uvva, qichaqtuñja talumi katchaktuqñja. Kisupayaam tusraayumiunñ nipiga anmautiluñjalu talumik, isigisiruñja ilaanun niğiqatigiasilugusri suli ilaan niğiqatigilunja. ²¹ Inñuk akimaruaq aquppiqatigipkağniagiga aquppiutaqpaumi, uvaptuntuuq akimaplunja aquppiqataupmatun Aapaa ilaan aquppiutaqpañani. ²² Inñuk siutiqaqtuaq tusragatiksraniñk naalağniļu Irrutchim uqautigikkaniñk ukpiqtuanñuranun.”

4

Nanğairuat Qilañmi

¹ Taapkua aquatigun qiniqtuñja talumik anmaruamik qilañmi. Aasrii sivulliğ nipi tusraakkağa uqaqman uvamnun qalğuqtautiqpaktun itnağaañja, “Mayuğniñ uvuna. Qiniqtinniağikpiñ sunik atuumaniaqtuanik uuma aquagun.” ² Taimmaiñaq Ipqitchuam Irrutchim analatkaqsigaañja. Qiniqtuñja aquppiutaqpañmik inillaksimaruamik qilañmi, aasriiñ taavrumiñja aquppiruamik aquppiutaqpañmi. ³ Aasrii taamna aquppiruaq tarani qiniñaağniqsuq akisuruatitun uyağaktitun kavviağiksaatunlu, suli aquppiutaqpak kaivrağutiqağniqsuq niggamik qiniñaaqtuamik akisuruatun uyağaktun sunjauraqaatun. ⁴ Avataani aquppiutaqpaum inñiññaq sisamat aquppiutaqpaqamit. Qiniqtuñja inñiññaq sisamanik umialinñanik aquppiruanik aquppiutaqpañni, atnugaaligaat qatiqtaanik. Niaquğutiqağniqsut kaviqsaaamik maninñmik niaqumikni. ⁵ Aquppiutaqpañmiñ anniugaağniqsut ikniqpalaich katlulatlu suli nipiuraluatlu. Sivuğaani aquppiutaqpaum naniuraqaminiqsut tallimat malğunñik ikummatilinñik ikniğmik. Taapkua tallimat malğuk nanipiat Irrusriğiniğai Agaayyutim. ⁶ Aasrii sivuğaani aquppiutaqpaum tağiuqpauraqağniqsuq tapinniluktuatun. Sisamat uumaruat iriñhaiñalğich saamiktigun tunumiktigunlu inniqsut avataani aquppiutaqpaum. ⁷ Sivulliğ uumaruaq atrigağniqsuq lion-tun, aasriiñ tuglia uumaruam pañniqtun, piñayuatsuli uumaruat kigiñaağniqsuq inñuum kigiñanñatun, aasrii sisamanat uumaruat atrigağniqsuq tinmiaqpaktun. ⁸ Aasriiñ taapkua sisamaaurat uumaruat, inmikkullaa itchaksrallaanik israğuuqağniqsut iriñhaiñauplutinñlu ataaniļu silataaniļu israğunñisa. Aasrii nipliatuñaağniqsut uvluvakpuraq unnuaqtuummaan,

“Ipqitchuaq! Ipqitchuaq!
Ataniq Sanñipayaqaqtuaq

Agaayyun killuqsautaiñniqsuq ipqitchuanñupluni,

ilaa inniqsuaq taimakña, ittuaglu pakma, suli agğisagaumaruağlu.”

⁹ Qakugupayaaq taapkua uumaruat qaitchipmata nanğautmik kamakktumiglu quyyatmiglu taavrumuñja aquppiruamun aquppiutaqpañmi inñuruamun taimuñja isruitchuamun, ¹⁰ inñiññaq sisamat umialinñat sitqummirağniqsut sivuğaananun aquppiruamun aquppiutaqpañmi purvigiplugu inñuruuq taimuñja isruitchuamun, mattaqluğich niaquğutitin aasrii iliplugich sivuğaananun aquppiutaqpaum, nipliqtutin,

¹¹ “Ataniqpuut Agaayyutikputlu, ilvich nalliummatiruanñurutin akuqtuñiksrapnun nanğautmik kamakktumiglu sanñimiglu,

atakkii iñiqtağigitiñ supayaurat,
suli pisuñhapkun iñiqtaurat iñuuiqaqhutinjlu.”

5

Imurat Makpiğaat Ipnaiyaaglu

1 Aasriiñ qiiñiqtuña taliqpinmi argañani taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi imuranik makpiğaanik aglaqaqtuanik iluatniļu silataatniļu suli umiktuqsamaruanik tallimat malğunnik nalunaitmiutanik. ² Qiiñiqmiuña sanñiqaqtuamik israqulinmik nipliraqtuamik nipituruamik nipimik, “Kiña nalliummativa qauqtiguklugich nalunaitmiutat anmaglugillu imurat makpiğaat?” ³ Aglaan kiapayaag qilañmi naagaqaa nunami naagaqaa ataaniunniñ nunam anmatlainñiğaiç imurat makpiğaat naagaunniñ qiiñiglugich imanat. ⁴ Tarra qiaruña atqunapiaq iñuiññiqman nalliummatiruamik anmatlalugich makpiğaat agliqiruksramik unniñ qiiñiqtuksramik imagikkañatnik. ⁵ Tarani ilañata umialinñat nipliutigaña, “Qianak. Lion-ñat kiñuvianñiñ Judah-m, manñuat David-ñum, akimaruq anmatlasriplugich imurat makpiğaat suli tallimat malğuk nalunaitmiutat.”

⁶ Aasrii aquppiutaqpaum akunğatni sisamat uumaruatlu akunğatniļu umialinñat qiiñiqtuña ipnaiyaamik qichaqtuamik qiiñiqaqhuñi tuqğqtauruatun. Taamna nagruqağniqsuq tallimat malğunnik. Iriqaqmiiqtuuq tallimat malğunnik, aasriiñ taapkua tallimat malğuk Irrusriğaiç Agaayyutim tuyugikkaurat iluqaanun nunamun.

⁷ Ipnaiyaam agğiqhuni tigugai makpiğaat taliqpinan argañiñiñ taavrumakña aquppiruamiñ aquppiutaqpañmi. ⁸ Tigupmagich makpiğaat sisamat uumaruat iñuiññaq sisamatlu umialinñat sitquğniqsut sivuqaanun ipnaiyaam, atuqtuuraqallaaplutiñ nuqaqtiliñnik suli piñaluuraqallaaplutiñ piliuqtamik kaviqsamik maninmik immaukkaqhutinj tipraqiksautinik. Taapkua iniqsrugigaiç Agaayyutim ipqiqsitanjisa. ⁹ Taapkua atuqtut nutaamik atuntmik itna,

“Ilvihñiñaq tigutlagitiñ imurat makpiğaat
suli qauqtitalugich taapkua nalunaitmiutat.

Nalliummatirutiñ atakkii tuqğqtaurutiñ
suli augikkapkun tasuiplutiñ iñunnik Agaayyutmun
qanusripayaaniñ iñunñiñ atlakaagiiñik uqautçiliñniñ, iñunjitñik
nakiñapayaaniñ.

¹⁰ Ilvich umialiguqtitkai agaayuliqsiguqtitlugillu
savautitquplugulu Agaayyutikput,
suli atanguniaqtut nunami.”

¹¹ Aasrii qivialgitchuña tusraapluna iñugiallapiaqtuanik israqulinnik kia iñuum kisitłaisañitñik. Avataani inniqsut aquppiutaqpaum uumaruat umialinñatlu, ¹² niqliqsuat nipitusriplutiñ,
“Ipnaiyaag tuqğqtauruag nalliummatiruc
akuqtuitłapluni sanñimik,
umialgutmiğlu isrumatuhimiglu, sapigñautmiğlu, kamakutmiğlu, kama-
nautmiğlu suli nanğautmik.”

¹³ Aasriiñ tusraagitka uumarupayaurat qilañmi, silamiļu, nunamiļu, ataaniļu nunam, tağiumiļu—uumarupayaat nanipayaag—uqautiqaqtuat itna:

“Nanğaun kamakunlu, iluqaan kamanaunlu anjalatçihiglu
pigigaa aquppiruam aquppiutaqpañmi
suli ipnaiyaam taimuña isruitchuamun.”

14 Sisamat uumaruat nipliǵvigigaat, itna, “Amen.” Suli iñuiññaq sisamat umialinǵat purvigigaat [sivugaanun iñuuruamun taimuǵa isruitchuamun].

6

Nalunaitmiutat

1 Qiñiqtuaǵiga ipnaiyaaq aǵmaipman sivulliatnik nalunaitmiutat tallimat malǵuuruat, aasrii tusraagiga ilaǵat sisamat uumaruat nipliqsuaq nipitusripluni liilaa katlularuatun itnaǵhuni, “Qaǵǵaiñ.” 2 Aasrii qiviaqama qiñiqtuǵa qatiqtaamik tuttuqpaǵmik, suli natmaksiqsuaq tuttuqpaǵmi qiluiññaqǵniqsuq, suli qaitchikkaupluni niaquutmik. Ilaa aullǵniqsuq akimaraupluni akimatyatqikhuni.

3 Ilaan aǵmaqmauǵ tuglia nalunaitmiutam, tusraagiga tuglia uumaruam nipliqsuaq, “Qaǵǵaiñ.” 4 Tarra atla tuttuqpaq kaviqsaǵaǵniqsuaq anilǵitchuq aasrii natmaksiqsuaq saǵǵimik qaitchikkauniqsuq piǵitqupluǵu qiñuiññaamik nunamiñ, iñuich tuqquatautitqupluǵich avatmun. Tarra qaitchikkauniqsuq savikpauramik.

5 Ilaan aǵmalgitmauǵ piñayuat nalunaitmiutat, tusraagiga piñayuat uumaruat uqallaktuǵ, “Qaǵǵaiñ.” Qiviaqama qiñiqtuǵa taaqtaamik tuttuqpaǵmik, aasrii natmaksiqsuaq taavrumanı saagaqǵniqsuaq uqumaisilaǵutiǵnik argaǵmiñi. 6 Suli tusraalǵitǵiga nipi akunǵatniñ taapkuǵa sisamat uumaruat uqallaktuǵ, “Sisamat qallutit imaǵat mukkaaǵ akiqǵniqtuǵ savaktuam akiññaaktaaksraǵanik uvlumi, suli qulit malǵuk qallutit imaǵat barley mukkaaǵ akiqǵniqtuǵ savaktuam akiññaaktaaksraǵanik uvlumi, aǵlaan minilluǵik uqsruǵlu misruǵlu.”

7 Aasrii aǵmalgitmauǵ sisamaǵat nalunaitmiutat, tusraagiga nipi sisamaǵatniñ uumaruat uqallaktuǵ, “Qaǵǵaiñ.” 8 Qiviaqama qiñiqtuǵa qatiǵiǵyaktamik tuttuqpaǵmik. Natmaksiqsuaq taavrumanı atiqǵniqsuq tuqquutmik suli tuquaniktuat malikluǵu. Qaitchikkauniqsut saǵǵimik tuqquchitlapluǵu sisamaǵat iñupayaat nunami savikpakun, kakkaǵnakunlu, tuqnanakunlu, iqsiññaquatuǵunlu niǵrutinǵun nunam.

9 Suli ilaan aǵmaqmagu tallimaǵat nalunaitmiutat, qiñiǵitka ataani tunillaǵvium iñuusriǵich tamatkua tuqquatauruat piqutigiǵluǵu uqalǵa Agaayyutim suli pisigiǵluǵu ilisimarauǵitǵin tuniqsimahikun. 10 Ilinǵich niplianiqsut nipitusriǵapiaqhutin, “Aatai, Ataniq ipqitchuami suli ilumutuuruami, qakugun atanniññaqǵich tuqquutigikkavut iñuuruat nunami aasrii akisautiluta?” 11 Iluqǵmiñ qaitchikkauniqsut qatiqtaanik akuqturanik atnuǵaanik aasrii uqautiǵluǵich utaqqiuraallaktuksraunipluǵitsuli naatchianilhatnunaglaan iñuǵiaktiilaaksrautaat savaqatinǵa aniqatinǵillu itpiqsrilǵikun tuqquatausaǵumapmiruat ilinjisituntuuq. 12 Aǵmaqmagu itchaksraǵat nalunaitmiutat nuna iliqsraqpaurǵniqsuq siqiniq taaqsimipluni taaqtaatun ukilhaatun suli tatqiq kaviqsipluni auktn. 13 Suli uvluǵiat katagaalaplutin nunamun, katagaalapmatun asriǵikkani fig-ǵum napaaqtuaniñ piñǵisigaluaqǵnich, ipsullakkaǵa liilaa anuǵiqaum. 14 Qilǵlu piǵniqsuq imupmatun kaliikkaqtun. Iǵǵipayauratlu qikiqtatlu nuuttut inimikniñ. 15 Aasrii umialinǵi nunam, qutchiksaaatlu aǵalatit iñuich qaukdiuruatlu aǵuyaktini umialǵuruatlu sapignıaqtatlu iñuich, iluqatin savaktaǵruǵitlu savaktaǵruǵitchuatlu, iriqut inmiknik qaiǵusruǵnun akunǵatnunlu uyǵaǵniǵa iǵǵich, 16 kappianaplutin iǵǵiñun uyǵaǵnunlu, “Kattaqisigut aasrii iriǵuta kiiññaniñ taavruma aquppiruam

savautiplugu uvlumi unnuamiġu agaayyuvikpañani,
 aasrii taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi
 tugluaqsimaagisigai nayuutiġmigun.

¹⁶ Iliniġiġ nigiġsuksiuṭqikkumiñaitchut

naaga imiġuksiuṭqikkumiñaitchut.

Siqiñġumlu atlamlu uunaum uunniuṭqitqikkumiñaitchaj.

¹⁷ Atakkii ipnaiyaam qichaqtuam sivuġaani aquppiutaqpañmi niġipkaġisigai
 munaqsritun

sivulliglugiġlu iñuunaqtuanun suvliktuaġuraaqtuanun,

suli Agaayyutim allaqtigisigai qulvipayaat irinjitiñi.”

8

Tallimat Malġuinjat Nalunaitmiutat

¹ Uvva ipnaiyaam aṇmaqaṇu tallimat malġuinjat nalunaitmiutat
 nipruisaagataqtut qilañmi siviṣutlalañmi sassaġniġum avvañani. ² Aasriiñ
 qiñiġitka tallimat malġuk israġulgich makitaruat sivuġaani Agaayyutim.
 Aatchukkauniqsut tallimat malġuñnik qalġuqtautinik. ³ Tarra atlaptuuq
 israġulik agġiġniqsuq. Sivugagmuktuq tunillaġviñmun, saagaqhuni
 ikipkaiviġiamik tipraġiksautmik piliuqtamik maninmiñ kaviqsaamiñ.
 Aatchukkauniqsuq atqunaq tipraġiksautmik avvuṭiġitquplugu inġisruħatnun
 ipqiqsitaupayaat maninmi kaviqsaami tunillaġviñmi sivuġaaniittuami
 aquppiutaqpaum. ⁴ Aasriiñ isinja tipraġiksautim piqatiglugich inġisruħat
 ipqiqsittuat mayuqtuq israġulgum argaṇiñiñi sivuġaanun Agaayyutim. ⁵ Suli
 israġulgum tiguplugu ikipkaiviġiaq tipraġiksautmik immiġiġaa ikniñaniñ
 tunillaġvium, igitlugaṣriiñ nunamun. Taimma tusraġnaqtut nipit katlulatu,
 suli ikniqpalagaqhuni nuna iġisraqhuniġu.

Qalġuqtautit

⁶ Tarani tallimat malġuk israġulgich piqaqtuat tallimat malġuñnik
 qalġuqtautinik itqanaiayaqtut nipliqsitchisukhutin. ⁷ Sivulliq israġulik
 nipliqsitchipman, natatqūġnat ikniġlu avulik aumik katañniqsut nunamun.
 Tarraasriiñ piñayuagun nunam napaagtui suñaaqtuatlu ivgich ikirut
 tamatkiquhutin. ⁸ Aasriiñ tugliat israġulgich nipliqsitchipman liilaa imña
 iñġiqpauraq iknaktitaq igitauniqsuq taġiumun. Tarra piñayua taġium
 auguqtuq. ⁹ Suli piñayuadni taġiumi uumaruat tuquniqsut. Suli piñayuiñich
 umiaqpaich tamatkigñiqsut. ¹⁰ Piñayuat israġulgich nipliqsitchiġitman
 uvlugiaqpauraq ikualaruq liilaa auktuuġun kataktuq qilañmiñ, katakhuni
 piñayuiñitñun kurgillu suvliktuaġuraaqtuatlu. ¹¹ Atqa taavruma uvlugiam
 taiyuutiqaġniqsuq “Sunagñiġi.” Piñayuiñich imġich tuqunaġuġniqsut aasrii
 iñugiaktuat iñuich tuqurut imiġiġlamiñ sunaġnitthuamiñ. ¹² Sisamañat
 israġulgich nipliqsitchiġitman, taimmaiñaq piñayuiñich siqiñġum tatqimlu
 uvlugiatlu taqaṣiġniqsut. Tarraasrii uvlum qaummataan piñayua
 qaumangigñiqsuq, suli unnuam qaummataan piñayua qaumangigñiqsuq.

¹³ Qiñiqtitluña tusraagiga tiñmiaqpak tiñmiruq qutchikhuni qilañmi
 uqaqhuni nipitusriplugu, “Nakhiñ! Aa, nakhiñ iñupayaanun iñuuruanun
 nunami, atakkii atlat piñasrut israġulgich nipliqsinniaqpatigik
 qalġuqtautiqpat tatamnaġisiruq.”

9

¹ Tarra tallimañat israġulgich nipliqsitchipman qalġuqtautiqpañmik
 qiñiqtuña uvlugiamik kataktuamik qilañmiñ nunamun, aasrii qaisauniqsuq

anmaun natiqsiñaitchua mun anmanigmun. ² Anmaqmaun natiqsiñaitchuaq anmaniq isiq mayuqtuq tarakna, itchialanatum uunaksautiqpaum, siqiniḡlu silalu taaqsiruk isiagun anmanigmiñ. ³ Itchialamiñ mitiglaguqtuat anirut qaanun nunam. Qaisauruq sanji atriplugich putyuutilgich nunami sanjiqaqhutinj kapuutilgich tuqunalinjik. ⁴ Ilinich tillisiaqatut piyaqquktaitqungitlugich ivginiñik nunam naaga qanusripayaanik sunaaqtuanik naurianik napaagtuniglu, aglaan kisiisa tamatkua iñuich piqanḡitchuat taluḡniqusriqsanjanik Agaayyutim qaujisigun. ⁵ Suli tillisiaqatut tuqqutchtitqungitlugich iñunjik, aglaan atniḡnapiagataqtuakun nagliksaaqtitquplugich tallimani tatqini, atniḡnatum putyuutilgum kapitnikmatun iñunjik. ⁶ Aasrii taipchunani uvluni iñuich pakakkisigaat tuquḡiq aglaan paqitchumiñaitchaat. Tuqusrulilapiagisigaluaqtut aglaan tuquḡiq qimakkisiruḡ ilinjitiñi.

⁷ Tarra qiniñanich mitiglaguqtuat atriqagñiqsut tuttuqpaktun itqanaiyaatun anuyahigmun; niaqunjitni inniqsuq niaquḡun liilaa kaviqsaaq manik, suli kigiñanich kigiñanisitun iñuich. ⁸ Suli ilinjich nuyaqagñiqsut nuyanisitun aḡnat, kigutiqaqhutinj suli kigutinisitun lionnat. ⁹ Satqagutiqaḡniqsut satqagutititun savilhatun, aasrii siaksrunjinat israḡunjisa inniqsuq siaksrunjinatitun aksraliganisa tuttuqpagaatit iñugiakhutin sukasriplutin anuyahigmun. ¹⁰ Suli pamiuqaḡniqsut kapuutiqaqhutinj atriplugich putyuutilgich. Ilinich atniagaḡtiqaqtut pamiumiktigun, aasrii atniagaḡruksrauplutinj iñunjik tallimani tatqini. ¹¹ Ataniqaḡniqsut israḡulganik natiqsiñaitchua mun anmanigmun. Jew-nruuat atiqagñiḡaat Abaddon-mik, aasriili Greek-nich taggisigaqḡugu Apollyon-mik, itnautiqaqtuuq Piyaqquqtimik. ¹² Sivulliq nagliksaaḡun qaanijqsuq. Uvva malḡuk nagliksaaḡutik tikiñiñiaqtuk aquagun taavruma.

¹³ Tarani itchaksranat israḡulgich nipliqsitchipman qalḡuqtautiqaḡmiñik, tusraaniqsuna nipinik sisamaniñ iqirḡunjiñiñ tunillagvinjmiñ piluqtamiñ maninjmik kaviqsaaḡim ittuamiñ sivuḡaani Agaayyutim. ¹⁴ Uqautiniḡaa itchaksranat israḡulgich piqaqtuuaq qalḡuqtautiqaḡmik, "Pituikkich sisamat israḡulgich pituksimaruat kamanaqtuami kuunji Euphrates-mi." ¹⁵ Tarra pituigaich sisamat israḡulgich itqanaiqsimmatrirat taavrumuna sassaḡniḡmun, uvlumunlu, tatqimunlu, ukiumunlu, tuqqutchiruksrauranik piñayuinjitnik iñupayaat. ¹⁶ Aasrii tusraagiga kisirrutaat anuyaktit suli tuttuqpiragtuat. Iñugiaktilaaqaḡniqsut 200,000,000-mik. ¹⁷ Suli qiniḡitka tuttuqpaich qiniḡquuraamni itna, tamatkua aquppiruat ilinjitiñi satqagutiqaḡniqsut kaviqsaaḡun ikniqtun suli uqaqtaatun sapphire-tun suli sunaqqaluktun sulfur-tun. Aasrii tuttuqpaich niaqunich qiniñaqagñiqsut niaqunjisitun lionnat, suli qanijitiñi anniḡaaḡniqsuq ikniq, itchiḡlu, suli sulfur. ¹⁸ Taapkuunuuna piñasrutigun nagliksaaḡutitigun piñayuinjich iñuich tuqqutauniqsut iknikunlu, itchikunlu, suli sulfur-kun anniḡaaḡtuakun qanijitiñi tuttuqpaich. ¹⁹ Tamatkua sanjiqaḡniqsut qanigmiḡkun pamiumikkunlu. Pamiuqaḡniqsut nimigiaturun ittuaniḡ niaquligaanik, aasrii atniagaḡtiginigaich iñunjun.

²⁰ Suli kisinjuqtat iñuich tuqqutaunḡitchuat tamatkunuuna nagliksaaḡutitigun isrummitqigunḡitchut savaanatiñi argagikkaḡminj. Nutqautinḡitchaat putqataḡiqtin tuunḡanun, aannuunlu piluqtanun kaviqsaaḡim qatiqtaaniglu maninjun, patukpaḡniglu uyagaḡniglu qiruḡniglu, qiniñlaitchuanik tusraatlaitchuanikunniñi pisrutlaitchuaniglu.

21 Naagaunniiñ isrummitqigungitchut iñuauqtuqtauligimikniñ aṇatkuuñigimikniñlu, sayuṇaḥigimikniñlu, tigliktuqtauligimikniñlu.

10

Israḡulik suli Imurat Makpiḡaurat

¹ Suli qiiñiqtuṇa atlamik sapigñiaqtuamik israḡuliṇmik atqaqtuamik qilaṇmiñ, atnuḡaaqahuni nuviyamik, niaquḡutiqaḡhuni niggamik, kigiṇaṇa qaumapluni siqiiñiqtuṇ, niuk iliplutik ayanaktitun ikniḡum.

² Ilaa tigummiqaḡniqsuq makpiḡauranik aṇmaruanik argaṇiñi, aasriiñ inillakkaa taliqpiich isigaṇni taḡiumun, suli saumiich isigaṇni nunamun.

³ Nipruaḡniqsuq nipitusriḷlapiqaḡhuni, atriplugu lion-ḡum uḡiaḡuulanḡa. Tarraasrii nipruaḡman, tallimat maḡuk katlulat nipliqsut. ⁴ Tarraasrii tallimat katlulat nipliqmata aḡlaksagaṇmiuṇalu. Tusraaḡiga nipi qilaṇmiñ uqautriga, “Aḡlasruṇaḡnagich uqagikkaṇich tamatkua tallimat maḡuk katlulat, uqautiginagitunniñ.”

⁵ Tarra israḡulgum qiiñikkaḡma qichaqtuam taḡiumiḷu nunamiḷu, israutigai argaṇni qilaum tuṇaanun. ⁶ Akiḡsruutigiruḡ ilaagun iñuuruakun taimuṇa isruitchuamun iñiqsiruakun qilaṇmik, nunamiglu, taḡiumiglu, suli uumaruapayaanik taapkunani itna, “Tarani Agaayyutim atuumapkayasrigai sivunniutigikkani. ⁷ Aḡlaan tarani uvluni tallimat maḡuata israḡulgich nipliqsitchisaḡataqpan qalḡuqtautmik Agaayyutim naanniaḡai kaṇiqsilḡunaitchuat sivunniutini, uqautigikkani savaktimiñun sivuniksriqirinun.” ⁸ Aasriiñ nipim tusraakkaḡma qilaṇmiñ uqautilgitchaṇa, “Utlautilutin tiggutyakkich makpiḡaurat aṇmaqsimaruat argaṇiñi israḡulgum qichaqtuam taḡiumiḷu nunamiḷu.”

⁹ Utlakapku israḡulik nipliutigiga, “Qaillakkich makpiḡaurat uvaṇnun.” Aasrii nipliutigaṇa, “Tigulugich nigikkich. Siḡlaṇḡuliḡisigaluaqtutin aḡiaḡupni, aḡlaan siḡḡnaaḡniaqtuḡ honey-tun qanipni.” ¹⁰ Aasrii tigukapkich makpiḡaurat israḡulgum argaṇiñiñ nigigitka. Tarra qanimni siḡḡnaaqtut honey-tun aḡlaan tarra iirgauraanikapkich aḡiaḡuḡa siḡḡlaṇḡuliqsuq. ¹¹ Aasriiñ uqautigaṇa, “Sivuniksriqiruksraulgitchutin iñuḡiaḡtautigun iñuktigun, nunaaqqisigun, uqautchisigun, umialiktigunlu.”

11

Maḡuk ilisimarik

¹ Tarani aachuusriaqatṇa uuktutmik ayaupiatun ittuamik, aasrii israḡulgum uqautigaṇa, “Makillutin, uuktugun aḡaayyuvikpaṇa Agaayyutim tunillaḡvialu, suli kisillugich iñuḡiaḡtalaanṇat taapkua aḡaayyuruaṇ tarani.

² Aḡlaan uuktugṇagu silalliḡ katimmavik ittuaiḡ silataani aḡaayyuvikpaum. Taamna ilaḡinagu atakkii aatchuutauruḡ Jew-ḡunḡitchuanun. Iliṇisa tut-maluginiaḡaat ipqitchuaḡ nunaaqḡiq maḡukipiaḡ maḡuṇni tatqiiñi. ³ Suli tuyuḡisigikka maḡuk ilisimarikka, atnuḡaaqagutik miissunḡik ukiḷhaanik. Aatchuḡisigikka sanḡimik 1,260 uvluni sivuniksriqirautqulugik.”

⁴ Taapkuak maḡuk olive napaaqtuk suli maḡuk kialuuraḡaḡviiktarra naparuak sivuḡaani Agaayyutaan nunam. ⁵ Aasriiñ kia iñuum atniḡaḡuḡumigik taapkuak, ikniḡ anniḡaaḡniaqtuḡ qanḡakniñ, suli suksraunḡiaḡaḡniḡaḡik uumigiritik. Kisupayaam atniḡaḡuḡumigik taatnatchikun tuqḡutauragaḡisiruḡ. ⁶ Taapkuak sanḡiḡiaḡuḡumigik umiksiṭlalutik qilaṇmik sialukkumiñaiḡlugu uvlunḡiñi sivuniksriqiiḡimḡi, sanḡiḡiaḡuḡumigik imḡich auguḡtitlalugich suli nuna qanusripayaamik ihuḷliḡuḡutiqaḡtitlaplugu,

qanutupayaaq akulaaisigilugu pisukkumik. ⁷Tarraasrii taapkuak naatpakku uqaqtuiliqtik, iqsiñaqtuam niǵrugaaqluum mayuqtuam natiqsiñaitchuamiñ anmanigmiñ anuyyuitigisigik aasrii akiililugik suli tuqullugik. ⁸Aasrii tuqunaruak timinjik nalagisiruk apqutaani nunaqqim, atannapsi kikiaktuutikkauviani. Iitqusiagun taamna nunaqqiq atrigigaa Sodom-ɲum Egypt-ɲum. ⁹Tarani iñuich nunapayauramiñ nakitñapayaaq qñiǵisigaich tuqunaruak timinjik piñasruni uvluni uvlumlu avvanjani. Tuvvaqtitchumiñaitchaichunniñ tuqunaruak timinjik iluviǵmun. ¹⁰Iluqatiñ iñuich nayuutiruut nunami quviasruutigigaich tuquhakkun, aasriiñ tuyuqtuutipmiplutiñ aatchuutiniñ avatmun. Quviasrullapiǵniqsut atakkii taapkuak sivuniksriqirik iñuilliuqtitchiñiqsuk tamatkunija iñuuruanik nunami. ¹¹Tarra uvlut piñasrut avvaǵmik ilaqaqtuat pianikmata Agaayyutim aniǵniñan iñuulhan isiǵniǵik taapkuak, aasriiñ makitiqtuk. Iqsiitchallapiǵniqsut tamatkua tautuktuat taapkuñnija. ¹²Aasrii tusraagaat nipituruaq nipi qilañmiñ uqaqtuaq iliniknun, “Qaǵǵisitchik,” aasrii ilinjik mayuqtuk qilañmun nuviyakun, uumiksrimiknun qñiǵtuatitlutik. ¹³Taavrumani sassaǵniǵmi nuna aulaqpaaraqtuq, aasrii qulinñuǵutaa nunaqqim ulǵuruq, suli nunam aularuam iñuich tuqutkai iñugiaktutialaǵich 7,000-tun. Aasriiñ kisiñuqtuat tatamillapiaqhutiñ nangaiñiqsut kamanautaanik Agaayyutim qilañmiittuam. ¹⁴Tarra tuglia nagliksaaǵutim pianiktut. Uvva piñayuut nagliksaaǵutit agǵiyasriuraqtuq.

Tallimat Malǵuñat Qalǵuqtaun

¹⁵Tarani tallimat malǵuñat israǵulǵich qalǵuqtautiqañmiñik nipliqsitchiñiqsuq. Aasriiñ sapiǵñaqtuat nipit qilañmiñ itnaqtut, “Uvakñaniñaglaan anjaayuqautaa nunam anjaayuqautigiliutigaa Agaayyutipta suli Christ-ɲan, aasrii ilaa anjalatchigisiruq taimuñja isruitchuamun.”

¹⁶Suli iñuiññaq sisamat umialinñat aquppiruut aquppiutaqañmikñi sivuǵaani Agaayyutim, sitquqhutiñ nangaaǵat Agaayyun. ¹⁷uqaqhutiñ, “Ataniiq Agaayyun Saññipayaaqtauaq, ittuami ataramik pakmalu, qaitchigiptiǵiñ quyyatmik, atakkii urriqsuǵiñ kamanallapiaqtuaq saññiñ suli anjalatkaqsigitiñ iñupayaat.

¹⁸Iñuñj nunam qinnallapiaqtut, aglaan qinnautaiñ tikitchuq atanniqsuiviksraǵlu tuqunaruapayaañik. Pakma akiiliiǵaqsirutin savaktigikkapnik sivuniksriqirinik ipqiqsittuaniglu, suli taluqsriuanik atigikkapnik kamanaiññaanlu kamanaññaanlu. Suli piyaqquǵniǵitiñ tamatkua piyaqquqtairaut nunamik.”

¹⁹Tarani agaayyuvikpañja Agaayyutim anmaqtuq qilañmi, aasrii suluun imalik sivunniǵutaanik qiriǵnaqsiruq iluani agaayyuvikpañan. Tarani ikniqpalagaqtuq katlulauraqhuniñu, suli nuna aulapluni, atqunallapiaq nataatquǵnaqhuniñu.

12

Aǵnaǵlu Tiritchiaqtuǵlu

¹Tarra atlayuaǵnaqpaaraqtuaq sagviǵniqsuq qilañmi, sua-una aǵnaq atnuǵaalik siqiniǵmik, aasrii tatqiq ataaniitluni isiganñiñ, suli niaquǵmiñi niaquǵutiqaqhuni qulit malǵuñnik uvlugianik. ²Iǵñiyasriñiqsuq. Iǵialaugaqtuq atniǵnaliutiplugu iǵñisuum. ³Aasriisuli sagviqsuq atla atlayuaǵnaqpaktuaq qilañmi. Tarrali, kamañnaqtuaq kaviqsaaq tiritchiaqtuq tallimat malǵuñnik

niaqulik aasrii qulinik nagrulik suli tallimat malgũniik niaqugutilik niaqugmiñi. ⁴ Ilaan pamiunjan salikuñigai piñayuiñich uvlugianjñ qilaum aasriñ iksautigiplugich nunamun. Tarra tiritchiaqluk makittuq sivugaanun agnam igñiyasriuram nigisuklugu ililgaanja anirgauraqpan. ⁵ Agnaq igñiruaq anjugauramik anjalatchirusramik savilhamik ayaupiamik, aglaan agnam atiqagtaaq nuqitauruq Agaayyutmun aquppiutaqpananunlu. ⁶ Tarakña agnaq aullauruq suviksrailaamun, iniksriukkanjanun Agaayyutim ilaanun. Tarani munağigisiñigaat 1,260 uvluni.

⁷ Tarra anuyyiğñiqsut qilañmi. Michael-lu isragulinjilu akililiutiniqsut tiritchiaqlunmun. Tiritchiaqluk anuyakmiuq israguliktuummağmi.

⁸ Aglaan tamatkua akiilikkaurut iniksraqatqikkumiñaiqhutin qilañmi. ⁹ Tiritchiaqlukpauraq igitauruq atmun, taamna taimakñaqtaq nimigiaq, atiqagtuq tuungagmik Satan-miglu, kinnitñiktuaq iñupayaanik nanipayaq. Igitauruq nunamun israguliktuummağmi. ¹⁰ Aasrii tusraarunja nipitullapiaqtuamik nipimik uqagtuamik qilañmi,

“Pakma tikitchuq anniqsugianja, sanñjialu, anjaayuaqtaalu Agaayyutipta suli anjalatchisaa Christ-ñan, atakkii taamna patchisiqutri aniqatiuptiknik sivugaani Agaayyutipta uvlumilu unnuamilu igitauruq atmun.

¹¹ Ilinja akiiligaat anjaagun ipnaiyaam

suli ilisimarauğmiktigun Agaayyutim uqalhanik, atakkii sugingitkaat tuqutauniksractin.

¹² Taatnamik quviasrugitchi, qilaak

suli iluqasri iñuuruani qilañmi.

Nakhiun! Nagliksaağun itkisiruq iñunun nunami tagiumilu ittuanun,

atakkii tuungam tikitkaasri qinnautiqpanmigun ilisimaplugu sivikitchuami piviqalli.”

¹³ Uvvaasriñ tiritchiaqluum ilitchuğikami sinjaitulaagmiñik nunamun, maliqsruaqsiniğaa agnaq igñiruaq anjugauramik. ¹⁴ Aasrii agnaq qaitchikkaunigsuq israqquknik tinmiaqpaum tinjtquplugu nimigiamin suviksrailaamun, pamatchiğviksrananun piñasruni ukiuni avvağmik ilaplugich.

¹⁵ Uvvaasriñ qanigmigun nimigiaqluk anitchiñiqsuq imigmik kuuktun ulirrutisrukkaluaqlugu agnaq, aullautitqugaluaqlugu ulittuamun. ¹⁶ Aglaan nunam ikayugaa agnaq anmaqlugu qanigikkani. Iigaa kuuk tiritchiaqluum anitana qanigmigun.

¹⁷ Tarani tiritchiaqluum qinnautillapiağaa agnaq, aasrii aullaqhuni anuyyiğai kisinjuqtaturuat agnam kiñuvianji, tamatkua tupiksriuat tillisaiñik Agaayyutim suli uqautiqagtuat Jesus Christ-mik.

¹⁸ Aasrii tiritchiaqluk qichagñiqsuq siñaaani tagium.

13

Malğuk Niğrugaaqluuk

¹ Aasrii qiniqtunja niğrugaaqlunmik mayuqtuamik tagiumin tallimat malgunnik niaqulik qulinik nagruliglu. Niaqugutiqaqmiquq qulini nagrunmiñi, suli niaqugmiñi atiqaghuni pisaanñatauruanik. ² Aasriisuli niğrugaaqluk qinikkağa atriqagtuq leopard-mik, isigagaqhuniasrii akdam isiganjusun, aasrii qanga lion-ñum qangatan itluni. Tarra tiritchiaqluum aatchuğniğaa niğrugaaqluk sanñjimiñik, aquppiutağmiñiglu, kamañatuaamiglu anjalatchiğmiñik.

³ Qiniğiga ilanat niaqunin niğrugaaqluum ikiliqsamaruaq lillaa tuqusrimaplugu, aglaan ikinja mamisrimanigsuq. Iñupayaam nanipayaq quvigusruutiginiğaa maliklugulu. ⁴ Iñuich purviginigaat tiritchiaqluk

aatchuqtuaq aŋalatchiġmiñik niġrugaaqłumun suli purvigipmigaat niġrugaaqłuk uqaqhutinj, “Kamanaġniaqpat taamna niġrugaaqłuk! Suli kia aŋuyakkumifiaqpauŋ akilliġiġlugu?”

⁵ Suli niġrugaaqłuk uqaqtitauniqsuq pigiillapiaqtuanik pisaanġatinik aŋalatchitquplugu malġukipiaq malġuŋni tatqini. ⁶ Taavruma aŋmaqlugu qaŋni uqamaqłutiniġaa pisaanġatinik akitiŋaqtuqlugu Agaayyun ilaan atqalu iŋuuniaġvialu taputiplugich iŋupayaat nayuutiruat qılaŋmi. ⁷ İlaa aŋuyaktitauniqsuq ipqiqsitanġiñik Agaayyutim akiillilugich. Suli qaitchikkauruq sanġimik aŋalatchiġmik qanusripayaanun iŋuŋnun atlakaagiñik uqautchilinjñunlu, iŋuŋnitun nunaqqipayaat. ⁸ Aasrii iluqaġmin iŋuich nunami purvigigisigaat niġrugaaqłumun, iŋuich atinjich aglaksimaitchuanun İpnaiyaam Tuqputauruam makpiġaanitfi iŋuuruatigun sivuani nuna iŋiqtauŋaiŋaam. ⁹ Kiŋapayaaq siutiqaqtuq ki tusraali.

¹⁰ Kiŋapayaaq sivullikkaugumi tigutaanujigmun tigutaanujivijmuŋniaqtuq.

Kiŋapayaaq tuqputauruksraugumi savikpakun savikpakun tuqputaugisiruq.

Tarra taatniitpan Agaayyutim iŋuŋi iglutuutiruksaurut ukpiqs-riġiaqtuiŋaġutinj.

¹¹ Tarrasuli qiŋilgitchuŋa atlamik niġrugaaqłumik sagviqsuamik nunamiñ. Malġuŋnik nagruqaġniqsuq ipnaiyaatun aasrii iqsiŋaqtuanik nipiqaqłuni tiritchiaqłuktun. ¹² Aŋalatchiruq sivullium aŋalatchiġhagun niġrugaaqłuum takkuani. Purvigipkaġniġai iŋupayaat nunami sivulligmun niġrugaaqłumun, ikiliqsimakkauruamun aasriiŋ mamititaupluni. ¹³ İlaa savaqaġniqsuq kamaŋaqtuanik quvinqaqtuanik, ikniqunniñ kataktitlugu qılaŋmiñ nunamun takkuatni iŋuich. ¹⁴ Aasriiŋ kinnitfiŋniqsuq iluqaŋitnik iŋuŋnik iŋuuruamik nunami tamatkunuuna quvinqaqtuatigun savaagikkaġmigun takkuani sivullium niġrugaaqłuum. Uqautiniġai tamatkua iŋuich nunami iŋiqsitquplugich atrinjanik taavruma niġrugaaqłuum ikiliqsimaruum savikpakun iŋuuplunisuli.

¹⁵ İlaan iŋuukisritkaa atrinjanun niġrugaaqłuum suli atrinja niġrugaaqłuum uqatlapkaqługu. Tamatkua putchunġitchuat kamaksrisunġitchuatlu atrinjanun niġrugaaqłuum tuqputaupkaġniġai. ¹⁶ Suli taavruma nalunaitmiutchiqsiniġai qaunjisigun iluqaisa iŋuich kamanaitchuat kamaŋaqtuatlu, umialgu-ruatlu ilaipauruatlu, savaktaagruunġitchuatlu savaktaagruuruatlu, talliqpia-ğun arganisa naagaqaa. ¹⁷ Aasrii kiŋaliqaa tauqsigumiŋaitchuq naaga tun-ŋuqqaiyumiŋaitchuq, kisiminjaglaan tamatkua piqaqtuat nalunaitmiutamik atigikkaŋanik niġrugaaqłuum naaga kisirrutaanik atqan. ¹⁸ Uvva taamna kalipsiksuq suli iŋupayaaq kaŋiqsisisqaqtuksauruq. İŋuum kaŋiqsitlaruam kisil-lij kisirrutaa niġrugaaqłuum. Taamna kisirrutigigaa iŋuum, aasrii kisirru- tiqaqtuq 666-mik.

14

Atuutaat 144,000 Annautikkauruut

¹ Tarani qiviaqama qiŋiġiga ipnaiyaaq makitaruq qimigaaŋani Zion-ŋum. Piqatiqaġniqsuq 144,000 iŋuŋnik piqaqtuanik atigmiñik Aapamiļu atqanik aglausimaruamik qaugmikni. ² Aasrii tusraaruŋa nipinik qılaŋmiñ nipaaton quġluqtaqpamu katlulaqpaaraqtuamlu aasriisuli nipaaton atuqtuuraqtuat nuqaqtıliŋnik atuqtuauramiknik. ³ İlinjich atuqtut nutauruamik atuutmik sivuanaani aquppiutaqpamu suli sivuġaatni sisamat uumaruatlu umialinjnatlu. Aasrii kia-unniñ iŋuum ilitchumiŋaiŋiġaa taamna atuutaat aglaan kisiminj

taapkua 144,000 iñuich tasukkauruat nunamiñ. ⁴ Taapkua iñuich qaunağirut inmiknik atlatuhgimiñ, atakkii tuvaaqataitçhut. Ilinjisa malinğigaat ipnaiyaaq napmupayaaq aullağman. Taapkua tasuqsimakkaurut akunğatniñ iñuich aunağun ipnaiyaam. Suli taapkua sivulluurut qaisaksrauplugich Agaayyutunun ipnaiyaamunlu. ⁵ Uqaqaminğ sagluuqtuatlaitchut. Patchisiqutinağumiñaitçhut sivuğaani Agaayyutim, atriplugich inuktitun taqsraqtaılaatun.

Piñasrut Israğulğich

⁶ Tarani qiniqtunja atlamik israğulinmik tinmiruamik qutçikhuni qilañmi isruitçhuamik tusraayugaagiksuaqağniqsuaq uqaufiksrağmiñnik tamatkununja nayuutiruanun nunami, qanusripayaanun iñunun atlakaagiiñnik uqautchilinñun, iñunjitñun nunaagqigpapayaa. ⁷ Uqaqtuq nipitusriplapiqhuni, “Taluqsrisitçhi Agaayyutmik kamaksruğlugu, atakkii tikitçhuq sassagñnik atanniiviksraja. Purvigisriunğ ilaa iñiqsruaq qilañmik nunamiglu tağiumiglu suvliktuağuraaqtuanglu.” ⁸ Atlam israğulgum malinğigaa uqaqhuni, “Suksraunğikkauruq, kamañaqtuaq nunaagqig taggisiqagtuq Babylon-mik suksraunğikkauruq, atakkii kinniplugich iñupayaaq nunami killuqsagqinnigai inmiñun, imiliqtitlugich iñupayaaq sayunğalan sanñiruamik wine-nanjanik.” ⁹ Atlasuli piñayuak israğulik maliguutipmiiuq taapkuñnuuna uqaqhuni nipitusripluni, “Uvva, kisupayaam iñuum purvigigumiuğ niğrugaaqfuk atrinjaluku akuqtuqfugulu nalunaitmiutana uuma qaumigun naagaqaa arganmigun, ¹⁰ taavruma iñuum imiğisipmigaa wine-nanjan qinnautaan Agaayyutim, kuvikkauruq avuilaq qallutaanun ilaan qinnautiqanjan. Taamna iñuk nagliksaaqtitaugisiruq iknikun sulfur-kunlu sivuğaani ipqitçhuat israğulğich suli sivuğaani ipnaiyaam. ¹¹ Aasrii itçhiulangaa ikniğum nagliksaaqtitauruatigun mayuqtuağisiruq taimunja isruitçhuamun. Ilinğich iñiqtuqisagviitçhut uvlumi unnuamilu, tamatkua putqataqtuat niğrugaaqñunmun atrinanunlu, suli kisupayaaq akuqtuiruq nalunaitmiutanjanik atqaniglu.” ¹² Uvvaasriiñ ipqisittuat igluttuutiqatkuksaurut, tamatkua tupiksriuat tillisaiñnik Agaayyutim suli ukpiqsriuat Jesus-mik. ¹³ Aasriiñ tusraarunja nipimik qilañmiñ uqaqtuamik, “Ağlagiñ. Quvianamiurut tuquniaqtuat uvakñaniğlaan tuniqsimahigmiktigun Ataniğmun.” “Tarrallapiaq! Ilinğich minguiqsiağisirut savaagmikniñ suli akuqtuğisigaich akiññaktaatinğ savaagmiktigun.” Taamna irrusriq uqaqtigikkana.

Kiprivik Katitçhivglu Nunami

¹⁴ Tarani qiniqtuaqtitlunja qiniqtunja qatiqtaamik nuviyamik, aasriiñ una aquppiugaqtuaq qaanañi nuviyam inniqsuq iğniñjatun iñuum. Niaquğmiñni maninmik kaviqsaaamik niaquğutiqağniqsuq, suli arganmiñni saagağniqsuq ipiktuaamik kipritmik. ¹⁵ Suli atla israğulik aniruq agaayyuvikpañmiñ, tuqfuhuni taavrumunja aquppiruamun nuviyami, “Tigulugu kiprisin kipriiñ, atakkii katitçhivksraq tikitçhuq. Pijnjuqtuat asriat katinnaqsirut nunami.” ¹⁶ Tarra taavruma aquppiruam nuviyami atuqsagaa kiprisini nunami, aasrii nunami pijnjuqtuat asriat katitlugich.

¹⁷ Tarani atla israğulik anilğitçhuq agaayyuvikpañmiñ ittuamiñ qilañmi, ilaaptuq kiprisiqağmiñiqsuq ipiktuaamik. ¹⁸ Aasriiñ atla israğulik amakñaqtuq tunilğavinmiñ sanñijaqtuaq anaalatlaplugu ikniq. Nipruaqtuq nipitusripluni taavrumunja tigmimiruamun ipiktuaamik kipritmik uqaqhuni, “Atuğun ipiktuaq kipriñ, aasrii katitlugich asriat siğñaqtuat nunamiñ, takku asriat pijnnullapiaqtut.” ¹⁹ Tarra israğulgum kiprisautigaa kiprisini nunamun. Katitkai asriat nunamiñ igitlugich

misriqqivikpauranjanun qinnautaan Agaayyutim. ²⁰ Misriqqivium imanja tutmiqatagigaat silataani nunaqqim, aasriin auk maqiruuq misriqqivimii unjariksilaaja 200 mile-latun aasriin ititilaalighuni tuttuqpaum qaqlugutiknunaglaan.

15

Israǵulgich Anjalatchiruat Ihuilliuǵutiqpauranik

¹ Qiñiqtunja atlamik atlayuaǵnaqtuamik qilanmi kamanaghuni quviqnaqtuamik. Tallimat malǵuk israǵulgich piqagñiqsut tallimat malǵunnik ihuilliuǵutiqpauraksranik. Aqulliqsaanurut atakkii qinnautaa Agaayyutim nunitchaaǵutiqaqtuq taapkunija.

² Tarani qiñiqtunja taǵiumik tagǵaqtuutitun liilaa ilaratun ikniǵmik suli taapkunija akimaruanik nigrugaaqlunmiñ suli atrinianiñ kisirrutaaniñlu atqan. Qichaǵniqsut siñaani taǵium ittuam tagǵaqtuutitun, tigummiplugich nuqaqtiligich atuqtuurat Agaayyutim aatchuutai. ³ Ilinja atuǵaǵaat atuutaa Mosesum savaktaan Agaayyutim suli atuutaa inpaiyaam uqaqhutin,

“Kamanaqtut quviqnaqhutinlu savaatin,
Ataniiq Agaayyuun Sanjipayaqaqtuatiin.
Nalaunjaranurut suli ilumutuurut pilǵusritin,
Umialigiplutin iñuich nunaqqiqpañni.

⁴ Ataniiq, kia taluǵingitkisivatin
kamakkutiqaǵlugulu atigikkan,
atakkii kisivich ipqitchuanurutin.

Iñuich nunaqqipayaaniñ agǵisirut purvigilutin,
atakkii qiñiǵniǵaich iluqaǵmij suraǵautitin nalaunjaruat.”

⁵ Taavruma aquagun qiñiǵniǵiga ipqiñiqsrauruaq ini agaayyuvikpañmi qilanmiittuami anmaǵataqtuaq. ⁶ Aasrii tallimat malǵuk israǵulgich anirut agaayyuvikpañmiñ, piqaqhutin tallimat malǵunnik ihuilliuǵutiqpauraksranik, atnugaaqaqhutin salumaruanik qaummaǵiksaanik ukihaaǵiksaanik, suli tapsiqaqhutin manijmik kaviqsaamik satqanmiktigun. ⁷ Tarra ilanata sisamat uumaruat aatchuǵai tallimat malǵuk israǵulgich tallimat malǵunnik pinjalunik kaviqsaamiñ manijmiñ piljanik immaukkaqtuanik qinnautaanik Agaayyutim iñuuruam taimuja isruitchuamun. ⁸ Aasrii agaayyuvikpak immaukkaqtuq itchimik kamanautaaniiñ sanjianiñlu Agaayyutim. ⁹ Kiñaunniin iñuk isitlayumiñaitchuq agaayyuvikpañmun naatchigaluaqnaǵich tallimat malǵuk israǵulgich taapkunija tallimat malǵunnik ihuilliuǵutiqpauranik.

16

Iluigaurat Imalǵich Qinnautaanik Agaayyutim

¹ Tarani tusraarunja nipituruamik nipimik taavrumaknja agaayyuvikpañmiñ uqaqhuni taapkununja tallimat malǵunnun israǵulinun,
“Kuvvityaqsigin nunamun imanich iluigaurat qinnautaa Agaayyutim.”

² Tarra sivulliq israǵulik aullaqtuq kuviplugu iluigaurani nunamun. Tarraasrii tatamnaqtuat atniǵnapiǵaǵaqtuatlu killiǵruat ilirut iñunun piqaqtuanun nalunaitmiutanjanik nigrugaaqluum purvigiplugulu atrinja.

³ Tuglian israǵulgum kuviñiǵaa iluigaurani taǵiumun. Tarra iliruuq liilaa aunja tuqunaruam iñuum, aasrii uumarupayaat taǵiumi tuquplutin. ⁴ Piñayuaknik israǵullak kuviñiǵaa iluigaurani kuñnun suvlaktuaguraqtuanunlu. Suli tamatkua imǵat aguqtuq. ⁵ Tarra tusraagiga israǵulik anjalatlaruaq imiǵmik uqaqtuaq,

“Nalaunjapiqtutin atanniikavich taatna,

ilvich ittuami ataramik pakmalu ipqitchuamilu.

⁶ Atakkii iñuich maqipkaiñiqsut aunañnik ipqiqsittuatlu sivuniksriqirautlu, aasriiñi aatchugitiñ aunañmik imigaksrañatnik. Taatnagaksrauruttakku.”

⁷ Suli tusraaruna nipimik tunillağvññiñ uqaqtuamik,

“Aa, Ataniiq Agaayyuun Saññipayaaqatuatiñ,

atanniqsuutiñ ilumutuuruñ nalaunañapiaqhutiñ.”

⁸ Sisamañata israğulgich kuviñiğaa iluligaurani siqiniğmun. Tarakñaaglaan siqiniğmun uunañan iñuich uunniqipkağniğai atnillaqutiqaglugich. ⁹ Suamaruam uunaum iñuich ikigai. Aasriisuli taimaqñuutiñaat atqa Agaayyutim ihuillağutiqpauraqtitchiruam, suli isrummitqiniğitchut kamakkutiğaguglugu kamanautaa.

¹⁰ Tallimañat israğulgich kuvisirug iluligauragmiñik aquppiutañanun niğrugaaqñuum, aasrii añaayyuqautaa taaqsillaapiaqtug. Iñuich kinmağaiç uqqatiñ atniğñaqpagitlutiñ ¹¹ taimaqñuutiqlugu Agaayyun qilañmiittuaq pisigiqlugu atniğñatiñ killiğruatiñlu. Naagasuli mumiguliñğitmiut pigiitchuaniñ savaagmikniñ.

¹² Itchaksrañat israğulgich kuvisirug iluligauragmiñik kuukpurañanun Euphrates-ñum, aasrii taamna kuuk paligñiğaa itqanaiqsaqlugu aqçutiksrañat umialinç kivaknam tunañniñ. ¹³ Tarraasrii qiniqtuna piñasrunik salumaitchuanik irrutchiñik liilaa naagaayinik anniğagtuaniç qanğaniñ tiritchiaqñuum suli qanğaniñ niğrugaaqñuum suli qanğaniñ tanjiğlaaqtuam sivuniksriqirim. ¹⁴ Taapkua irrusriqlunç tuunğaum savaaqçut quviqnaqtuaniç. Taapkua piñasrut irrusriqluich aullağagçut umialipayaurañiñun nunam nanipayaaq, atautchimuktitchaqçugich añaayyuqluich kamañaqtuami uvluañi Agaayyutim Saññipayaaqatuam.

¹⁵ (“Naalağnisitchi! Aggigiñiaqtuna atrilugu tiglinñaqti. Quviasruktug iñuk itqummaagiksuaq qaunagiqluich atnuğaañi. Tarrakii aullağumiñaitchuq atnuğailağuni suli kanñugilugu atnuğaisilaani.”) ¹⁶ Taapkua irrusriqluich katinniğaiç atautchimun inimun taiyuutiqaqtuamun Armageddon uqautchisun Hebrew-t.

¹⁷ Tallimat malğuaata israğulgich kuviñiqsuq iluligauragmiñik silamun. Tarraasrii kamañallapiagataqtuaq nipi nipliqsuq aquppiutaqpañmiñ agaayyuvikpañmi uqaqhuni, “Naatchirut.” ¹⁸ Tarani tusrağnaqtug katlulat, ikniq-palağaqhuni suli nuna iliqsraqpauraqhuni. Qañañniñ taatnatun nuna iliqsraqanğitchuq. Taamna nunam iliqsraqpaurakha suañaniqsrauruq nunam aullağniivianiñaglaan. ¹⁹ Kamañaqtuaq nunaaqçiq avguñiqsuq piñasruutluni, suli nunaaqçich nunami piyaqçukkaurut. Agaayyutim itqağigaa kamañaqtuaq Babylon qaitchuklugu qallugauraq immaukkaqtuaq wine-nañanik, tarra ilaan tatamnaqtuaq qinnautaa. ²⁰ Suli qikiqtapayaurat piqsut iñğipayauratlu paqinnatqikkumiñaiqhutiñ. ²¹ Suli natatquğnaqaurat kataktut iñuñnun qilañmiñ uqumaisilaaqçutuat 100-pound-tunlaa. Aasrii iñuich taimaqñuutiñaat Agaayyun piqutigiqlugu ihuillağutiqpauraq natatquğnatigun, taamna ihuillağutiqpauraq tatamnaqpagitluni.

17

Akiisuqpaglu Niğrugaaqçuglu

¹ Tarani ilañat tallimat malğuk israğulgich piqaqtuat tallimat malğunik iluligauranik uvamnukhuni uqaçtiğaaña, “Ki. Qiniğitkisigikpiñ tatapsausriaksrañanik akiisuqpaum aquppiruam iñugiaktuani imiğni.

² Umialinç nunam sayuñaqatiğniqsut taavrumiña akiisumik, suli

iluqatin iñui nunam imiligñiqsut imiqhutin wine-mik sayunathanik akiisum.”³ Uvvaasriiñ Ipqitchuamun Irrutchimun anjalatitluña israğulgum aullautigaaña suviksrailaamun. Aasriiñ qiniqtuña ağnamik aquppiruamik qaanani kavvigiksaam niğrugaaqłuum aglaqaqtuam pigiitchuamik pisaanñatinik iluqaani qaamiñi. Taamna niğrugaaqłuk tallimat malğunñnik niaquqaqtuq suli qulinik nagruqaqhuni.⁴ Ağnaq atnugaaqagniqsuq qiniñagiksuanik tunjaqtaanik kavvigiksaaniglu, suli qiniyunaqusriqsuqhuni maninmik kaviqsaamik suli akisuruanik uyağauraanik suli qatiqtaanik sunauraapanñnik. Arganmiñi tigrammiñiqsuq qallutmik piliuqtamik maninmiñ kaviqsaamiñ immaukkaqtuamik nagğunallapiagaqtaqtuamik atuummiruanik sayunahigmigun.⁵ Ağnam qaujanani aglaqağniqsuq atigmik kanjqsilğunaitchuamik,

“Babylon, kamanaqtuag,

Aakanat Akiisut

nagğunallapiagaqtaqtuapayaatlu nunamiittuami.”

⁶ Tarra qiniğiga ağnaq imiliqsuaq auñatnik ipqiqsittuat suli auñatnik tuqqtauruat pisigiplugu ukpiqsriñiqtin Jesus-mik.

Qiniqapku ağnaq atqunaq quvigusruktuña⁷ Aasrii israğulgum uqautigaaña, “Suvaata quvigusrukpiç? Uqautigisigikpiñ kanjqsilğunaitchuañanik ağnam suli taavruma niğrugaaqłuum usriaqsigvian, niaquqaqtuam tallimat malğunñnik nagruqaqhuni lu qulinik.⁸ Niğrugaaqłuk qiniñkan itkaluaqtuag ingiqsuq pakma, suli mayuğumaaqsiruq natiqsiniñaitchuamiñ anmagñimiñ aasriiñ piyaququvijnmuktuksrauluni. Iñuich iñuuruat nunami tamatkua atinich aglaksimañtchuat makpiğaañani iñuulthum iñiqtaqlagatałhaniniğlaan nunam quvigusrukkisirut qiniğumitruñ niğrugaaqłuk itkaluaqtuag suli ingiqhuni pakma suli sagvitqikkisipluni ilaatnigu.⁹ Iñuk kanjqsisuktuaq taavruminña isrumatuliqaqtuksrauruq Agaayyutmiñ. Tallimat malğuk niaqut tallimat malğuk qimigaañurut taavruma ağnam aquppivigikkañi. Tallimat malğuk umialgupmiuttuq.¹⁰ Tallimat umialgich umialğunaiğniqsut, atausriq umialğusugaaqhunisuli, suli atla aggiqsagumapluni. Taimma aggiğumi umialguurallakkisigaluaqtuq sivikitchuami piviñmi.¹¹ Aasriiñ niğrugaaqłuk itkaluaqtuag ingiqhuni pakma, taamna tallimat piñayuğigaat atangich aglaan ilagigaat tallimat malğuk atangich. Suli piyaququvijnmukksisiruq.¹² Aasriiñ qulit nagruich qiniñkatin qulit umialgurut akuqtuimaitchuatsuli anjalatçhiłksramik umialiktitun, aglaan sanñiqarumaaqtut umialiktitun sivikitchuami piviñmi piqatigilugu niğrugaaqłuk.¹³ Taapku atauchiññamik sivunniutiqagtut, suli qaitkisigaat sanñigikkaqtin anjalatçhiłksraqtinlu niğrugaaqłunmun.¹⁴ Ilinich anuyyiağisirut ipnayaamun aglaan ipnayaam akiligisigai, atakkii Ataniğigaat atangich suli umialigigaat umialgich, suli tamatkua piqatauruat ilaani tuqhuutiqagtut piksraqtaanuplutin suli tuniqsimaplutin.”

¹⁵ Aasriiñ israğulgum uqautigaaña, “Imğich qiniñkatin akiisum aquppivigikkañi, tamarra iñuich iñugiallapiaqhutin nunaaqqipayauraniñ uqausriqaqtuat atlakaagiñnik.¹⁶ Suli qulit nagruich qiniñkatin suli niğrugaaqłuum uumigiagutigisigaat akiisuq. Ilinisa aatkisigaat suurapayaañiñi unillugu atnugailaaq aasriiñ niğipmilugu timaa kipiqaqmilugu ikniğmik.¹⁷ Atakkii Agaayyutim kipiğniugutiqatinnigai tanjçkuglich ilaan sivunniutini tausrinñuqulugillu qaitçhitugulugillu ilinich anjalatçhiłksraqatnik umialiktitun niğrugaaqłunmun, Agaayyutim uqałhi immiumaniłhatnunaglaan.¹⁸ Ağnaq qiniñkan nunaaqqigigaa kamanaqtuag atanniqsimatniktuag umialinjitñik nunam.”

18

Babylon Suksraungikkauruq

¹ Tamatkua aquatigun qiniqtunja atlamik isragulinmik atqaqtuamik qilanmiñ anjalatchiñiqpauraqaqhuni, aasriiñ iluqaan nuna qaum-mağiksipkağaa qaumanigmiñik. ² Tarra nipruağniqsuq itna, “Babylon kamañaqtuaq suksraungikkauruq, tarra ilumutuuruq!

Inigiliutigaa tuungaiñlu qanusripayaatlu irrusriqñuich sulipsuuq qaayugnaqtuapayaatlu uumiñaqtuatlu tinmiagruiç.

³ Babylon qaitchigai wine-mik inunich nunaaqqipayaat imiliqtitlugich sayunahan sanjiruamik wine-nanjanik.

Umialinji nunam sayunjaqatiginiğaa ilaa, sulitauqsigñiaqtinjin nunam umialguğvigiplugu umialgutitigun akuqtukkanjich ilaan atugaulhagun.”

⁴ Tarra tusaapmiunja atlamik nipimik qilanmiñ uqaqtuamik, “Inunmaan, annisitichi taavrumakña nunaaqqimiñ.

İlipsi ilauruksraungitchusri killuqsautaiñi, piqataungitchumausriñi ihuilliuğutiksrautaiñi.

⁵ Killuqsautai inuğiaktut qutchiksiplutin qilaktun, sulit Agaayyutim itqağigai savamaqñuutai.

⁶ Utitqitçhivigisriun Babylon qaisañatun ilipsitñun, akiliglugu malğuktun ilaan savaanjigun, immiglugu qallugauranja malğuktun ilaa imiksriuqmatun ilipsitñun.

⁷ Atqunallapiaqñugu inmiñik kamagiruaq inuuniuqaqmıuq sus-rungisaallapiaqhuni.

Pakma aatchuqsıun nagliksaağutiksramik alianallapiaqtuamıglu.

Atakkii uqaqtuq inmiñun,

‘Uvanja aquppiuraağisiriunja ataniqtun. Uilgaangitmiunja.

İtichuqsriyumiñaitçhunja alianamik.’

⁸ Taatnaqñugu ihuilliuğutiqpauraksranjin tikitkisigaat atautçhimi uvlumi, tuquñhum, alianamlu, kakkaağnamlu.

Sulit ikigisiruq ikniğmik,

atakkii Atanguruuq Agaayyun sapigñnaqtuq atanniuruuq ilaanik.”

⁹ Tarraasriiñ umialinjsa nunam sayunjaqatıqatıuat akiisumik pişunnautaıgun qıağisigaat alianniugutıgilugu taamna ağnaq qiniğumitruñ isia ikualaninjan. ¹⁰ Qıçhağisırut unasriksilutin sivuuğagıluğulu ilaan nagliksaaqtıtaulha uqağutin,

“Naklıun, naklıun, ilvıçh Babylon, kamañaqtuaq nunaaqqiç, sanjıqañaluaqtuaq nunaaqqiç.

Atautçhimi sassañniğmi anasriñnuqsakkaunjaniktutin.”

¹¹ Uvvaasriiñ tauqsigñiutilgich nunapayaami qarut kiñuvğuplugulu ilaa, atakkii tarakñaaglaan kimikunniñ tauqsıqsıksraıñniqsuq suuranitñik.

¹² Suuraqpaarat kavıqsaatlu qatıqtaatlu maniich, akısuruatlu uyağauraat, qatıqtaatlu sunauraqpaich, ukıñhaağıksaatlu sulit ukıñhaat tunjuaqtaatlu, siluıñlu kavvıgıksaatlu, qanusriñimaatlu ayuğnaqtuat qıruıç, qanusriñimaat suurat tuğaanıñ, akısuruatlu qıruıç, patukpaiñlu, savıñhatlu, uyağaiñlu siqquqtatun, ¹³ sinimatlu, avuuğutit, tiprağıksautit ikıpkaqñugich, myrrhlu, frankincense-lu, wine-nu, uqsrut, mukkaağıksaat, mukkaaksratlu, niğrutitlu, ipnaich, tuttuqpaich, tuttuqpağautitlu, sulıunniñ inuuruat inuıç.

¹⁴ “Asriatluunniñ kipıgniugutıgıkkatin piqsut ilipniñ, sulit suuraşayaatin akısuruat qiniyunaqtuatlu taimmaurut ilipniñ, aasrii

sumiunniñ paqitchumiñaiğitin.” ¹⁵ Tauqsigñiutilgich tamatkuniña suuranik umialguqtuat taavrumakña ağnamiñ qichagısirut uñasriksuami, sivuuğagilugu nagliksaaqtitaulha alianapiaqtuamik qialutin, ¹⁶ uqağutin,

“Nakliuñ, nakliuñ. Kamanaqtuaq nunaacqıq
atnuğaaqauuruq ukiñhaağiksaañ tuñuaqtaanıglu kavvigiksaanıglu,
qıñiyunaqusriqsuqhuni manıñmik kaviqsaañmik,
akisuruanıglu uyağauraanik, qatıqtaatlı sunjauraqpanıñk.

¹⁷ Atautchimi sassağniğmi tammaıgai iluqaisa umialgutini.”

Suli iluqagmıñ umiaqpaich umialıñich tağiuqsıuqtıllu suli iluqagmıñlu akiññanıaqtaut tağiumi qichagıñıqsut uñasriksuami, ¹⁸ suli nıpaalarut qıñiqamıtrun isia ikualanıñan uqaqhutin, “Piitchuq atlamik nunaacqımik taavrumatun kamanaqtuatum nunaacqısun.” ¹⁹ İlinısa nalluqsruğniğaat nunam apyua nıaqumıknun, qiallağmıñ kınıuvğullagmıñlu nıpaalaplutin,
“Nakliuñ, nakliuñ. Taamna kamanaqtuaq nunaacqıq!

Iluqagmıñ umiaqpapaqtuat tağiumi umialguğniqsut
suuranıgun akisuruatıgun!

Atautchimi sassağniğmi suksraunğıqsauruq.”

²⁰ “Qılaak, quviasrukpaıtıgıñ suksraunğıqsaulha.

Quviasrukpaıtıchi Agaayyutim iñııllu uqıraqtauruasıllu sıvunıksrıqi-
rauruasıllu,

atakkii Agaayyutim akiısuq anasrıñıuqsagıtıgıgaa
pisıgıplugu savañagun ilıpsitñun.”

²¹ Tarani sapığñaqtuaq israğulik tıgusrıruq uyağagruamik anıruatum mukkaaksrığıtıtun aasrıi mıluqsautıplugu tağiumun, itnaqhuni,
“Taatnatun kamanaqtuamik nunaacqıq Babylon iksautıkkauğısıruq,
aasrıiñ qıñığnatqıkkumiñaiğısıruq sumiunniñ.

²² Suli nıpıñich nuqaqtıligaqtıtı atıqtuuralgıch
suli supluuqtuğnaqtuatlu qalğıqtıtaıtıtu tusrağnatqıkkumiñaitchut ilıpni
uvakñanıñaglaan.

Suliıqtıt qanusrıpayaanik paqınnatqıkkumiñaitchut ilıpni,
suli qatragñıña mukkaaksrığıtıtım tusrağnatqıkkumiñaitchuq ilıpni.

²³ Suli qaumangaa kialuuram
qaummagıtqıkkumiñaitchuq ilıpni uvakñanıñaglaan.

Nıpaat uıksrautımlu nuliaksrautımlu
tusrağnatqıkkumiñaitchuq uvakñanıñaglaan ilıpni.

İlvich tauqsıgñıaqtıtın kamañniqsraunıqsut nunami.
Suli anıatkuuhipkun iluqaisa nunam iñıi kınıñıgıtın.

²⁴ Suli Babylon anasrıñıgıkkauruq
atakkii auñat sıvunıksrıqırıtıp qıtıchuatlı iñııch
suli iluqagmıñ tuqqutauruat nunami qıñığnaqtıt nunaacqımı.”

19

Qatchallautıqatıq Qılañmi

¹ Taavruma aqauğun tusraaruña nıpıqpauranıñ iñıugaağrukpauım qılañmi,
uqaqhutin,

“Quyanaqñaıqpat!

Anııqsuğıağlu kamañunlu [kamakkunlu] sanıñılu
pıgıgaa Atanğuruam Agaayyutıpta.

² Atanııqsuutai ilımutuıruıt nalaunıñaplutin.

Atakkii akiısuqpaum asıñıuğaa iñıupayaaq nunami sayunıalıgımıgun.

Taatnaqlıgu Agaayyutim atanıgaa anasrıñıuqsaqılu

pigutigiplugich tuqputauruat ilaan savaktaiñ.”

³ Ilaqatchiqługu niplitqiksut.

“Quyanaqniagpat!

Isiq ikualaruamiñ nunaaqqimiñ qunmuktug taimuñja isruitchuamun.”

⁴ Suli iñuiññaq sisamatlu umialiñnat sisamatlu uumaruat putiqitut nangaqługu Agaayyun aquppiruaq aquppiutaqpanmiñi, uqaqhutin, “Amen! Quyanaqniagpat!”

Ipnaiyaam Katchuutiviksrautaa

⁵ Suli nipi nipliqsuq aquppiutaqpanmiñ,

“Nangaqsiuñ agaayyutigikkaqput,

iluqapsi savaktauruasrii

talugsriruasriilu ilaanik,

kamanaiññaqmin, kamanaññaqmin.”

⁶ Aasrii tusraagiga nipiqpauraq itna liilaa nipaaitun iñugiallapiagataqhutin iñuich, nipaaitunlu iñugiaktuat imğich, nipaaitunlu suañjaruam katlulam, uqaqhutin,

“Quyanaqniagpat!

Atanguruq Agaayyutigikkaqput Saññipayaqaqtuaq añalatchirug.

⁷ Quviatchakta quviasrullapiagutalu.

Nangaglakput kamanautaa;

atakkii katchuutiviksrautaa ipnaiyaam tikitçug,

suli ilaan nuliaksrautaa iñmiñik itqanaiñaniktug.

⁸ Nuliaksrautaa atnuğaaaksrisaurug

qatiqtaamik ukiñhaagiksaamik qaummağiksuumiglu salumaruumiglu.”

Atakkii ukiñhaagiksaaq nalaunñaruat savaagigaat ipqiqsitanin Agaayyutim.

⁹ Aasriin israqulugum uqautigaaña, “Aglagun una, quvianamiurut tamatkua ayugaaqtauruat katchuutiruakun nullautchiqpagviksrañanun ipnaiyaam.” Uqautitqikkaaña, “Taapkua ittut ilumutullapiaq Agaayyutim uqalhi.” ¹⁰ Taranitarra puttunja israqulugum isigaiñun purvigisrukługu, aglaan uqautigaaña, “Taataqnaq, uvanaptuuq savaktiñiññağigaaña Agaayyutim iliptun aniqatiuptitunlu tupiksriuat Jesus-ñum sagvikkananik. Purvigilugu nangagun Agaayyun. Atakkii taapkua uqaksrisimaruat pisigiplugu Agaayyun sivullikkaurut irrutchikun sivuniksriqirititun sivuani.”

Usriaqsiqsuaq Qatiqtaami Tuttuqpanmi

¹¹ Suli qinğigiga qılak añmaqtuaq, atanji qatiqtaaq tuttuqpak! Taamnaasrii aquppiruaq taavrumani atiqagñiqsuq Tuniqsinaruamik suli ilumutuuruamik,

aasrii atanniqsuirug añuyakhuniñ nalaunñaruakun. ¹² Ilaan irrak inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. Niaquani iñugiaktut niaqugutit.

Atqa aglausimaniqsug ilaani, kia-unniin iñuum ilisimangisaña aglaan kisimi. ¹³ Atnuğaaqagñiqsuq akuqturuamik misruktaqsinaruamik

aunmun, suli taiyuğaat uumiña atigmik “Uqalha Agaayyutim.” ¹⁴ Suli añuyaktaiñ qılaum malinğigaat usriaqsiqhutin qatiqtaani tuttuqpanni,

atnuğaaqhutin ukiñhaagiksaanik qatiqtaanik salamaruanik. ¹⁵ Ilaan qanganin anniugagñiqsuq ipiktuaq savikpak. Taavrumiña ipiğaqtuğisiñigai nunaaqqiqaich iñuñich, suli añalatkisigai saviñhamik ayaupiamik.

Tutmağisigaa misriqqivia tatamnaqsiluni qinnautaa Saññipayaqaqtuaq Agaayyutim. ¹⁶ Suli akuqturuamiñi mumigmiñiñi atiqagñiqsuq aglausinaruamik itna,

“Umialgat umialgich,
suli Atangat Atangich.”

17 Qiñilgitchuna isragulinmik qichaqtuamik siqiniñmi nipitusrillapiaqhuni uqautiplugich iluqaisa tinmiat tinmiruat silami, “Qaggisitchi. Katittitchi nigityagusri nullautchiqpagviani Agaayyutim. 18 Nigiymagisri timinjich umialgich, timinjich anuyaktit qaukinjisa, suli timinjich kamanaqtuat anutit, tuttuqpanjisu timinjich tamatkualu tuttuqpagaqtit. Nigiymagisri timinjich iluqaisa inupayaurat, savaktaagruunginiñaanlu savaktaagruunñaanlu, suli kamanainñaanlu kamanaññaanlu.” 19 Suli qiniñgiga nigrugaaqłuk suli umialinj nunam anuyaktituummaisa katiruat anuyaksagumaaqługu taamna aquppiruaq tuttuqpanjimi anuyaktinilu. 20 Aglaan nigrugaaqłuk tigurauruq taputiplugu sivuniksriqinñuaqti savaagaqtuag quvinaqtuanik ilaan takkuani. Kinnitñinñiqsuq tamatkuninñakuqtuiruanik nalunaitmiutanjanik nigrugaaqłuum suli putqataqtuanik ilaan atrinun. Iluqatik taapkuak sinjitaurok inuññaaknik narvananun ikniñum ikualaruamun sulfur-mik. 21 Suli kisinñuqtat tuqutaurut savikpanjagun taavruma aquppiruam tuttuqpanjimi, anniugaqtuakun qanğaniñ; aasrii iluqagmin tinmiat nigisuiğatagvigigaich timinjich.

20

1,000 Ukiut

1 Tarra qiniqtuna isragulinmik atqaqtuamik qilanmiñ, saagaqhuni arganmiñi anmautaanik natiqsiñaitchuam anmangum kalimñaqpanñiglu. 2-3 Ilaan tigugaa tiritchiaqłuk, taamna taimakñaqtaq nimigiag, tuungauruaq Satan-ñuplunilu, qiliqsruqługu sivunniqługu 1,000 ukiunik. Aasriiñ sinjinnigaa natiqsiñaitchuamun anmangmun umikługu umñutmik piillakkumñaitchuamik, Satan-mun sagluqiyumiñaiğlugich inuich tarakaninñaglaan 1,000 ukiut naan-nialhatnunaglaan. Aglaan taapkuua aquatigun pituisaallaktuksraupmiuq sivikisuurami.

4 Qiñiqmijua aquppiutaqpannik, suli inuich aquppiruat tamatkunani sanñiqutininñiqsut atanniqsuitquplugich. Aasriiñ qiniğitka inuusrinjich tamatkua niaquikkauruat tuniqsimakaminñ Jesus-mun uqalhanunlu Agaayyutim suli payañaitñaminñ ukpiqsriñigmikni. Tamatkua putqatangitchut nigrugaaqłujmun atrinjanunlu unniñ akuqtungitługu nalunaitmiutanja qaumiktigun naaga arganmiktigun. Ilinjich inuutqinñiqsut atanguqatauplutinj Christ-mi 1,000-ni ukiuni. 5 Taamna tarra sivulliq anitqigviksraq. Kisinñuqtanjich tuqunarat anitqiniğitchut 1,000 ukiut naanñaiññaisa. 6 Quvianamiurut ipqitlutinj taapkuua piqatauruat sivulligmi anitqiniğmi. Tuglian tuqułhum sanñiksraipiagai, aglaan agaayuliqsigigisigai Agaayyutim suli Christ-ñum, suli atanguqatigigisigaat 1,000-ni ukiuni.

Satan Akiñirauroq

7 Tarraasriiñ 1,000-gich ukiut naatpata, Satan pitukkaugisiruq isiq-tauvinmiñiñ. 8 Aasrii anigisiruq kinnitñigigani inuññik nunam nani-payaaq ilagilugik Gog-lu Magog-lu. Katinniagai iluqaisa anuyyiaqulugich. Inuğiaktutilaaqatut qavianjatun tagium siñaan. 9 Aasriiñ ilinjich siaminniqsut iluqaanun nunamun aasrii iluplugu inuññi Agaayyutim nunaaqıglu piqpag-illapiakkañ. Tarraasriiñ ikniq atqaqtuq qilanmiñ aasrii suksraunigıglugich. 10 Aasriiñ tuungaq kinnitñiktuag ilinñitnik sinjitauroq narvananun ikniñum sulfur-ñumlu, sinjitaaviaknun sivuani nigrugaaqłuum sivuniksriqinñuaqtimlu. Aasrii ilinjich nagliksaagisirut uvlumilu unnuamilu taimunja isruitchuamun.

Aqułliq Atanniivik

¹¹ Suli qiñiqtuña anjiruamik qatiqtaamik aquppiutaqpañmik taavruminjal u aquppiruamik taavrumani. Ilaan sivuğaaniñ nunalu qilaglu aullauruk, sumiunniñ paçinnagumiñiaiqhutik. ¹² Suli qiñigitka tuqunaruat, kamanaiññaanlu kamanaññaanlu, qichaqtuat sivuğaani aquppiutaqpaum. Tarra makpiğa atannikkaurut, sulipsuuq makpiğaaniñ iñuulhum. Taapkuva tuqunaruat atannikkaurut savaañisigun aglaksimakkanjisitun makpiğaani. ¹³ Tağium suli tuqułhum anjalatchivianlu utiqitkai tuqunaruapayaat. Ilinjich atannikkaurut atausriuttaqğugich maligutlugu savaañat. ¹⁴ Aasriñ tuqułıglu ilaan anjalatchivialu sinjitaurok narvañanun ikniğum. Tarra taamna tugligigaa tuqułhum. ¹⁵ Tarraasriñ kisupayaaq, atigikkaña aglaksimaitman makpiğaaniñ iñuulhum, sinjitaupmiuq narvañanun ikniğum.

21

Nutaaq Qılak Nutaağlu Nuna

¹ Tarani uvaña John qiñiqtuña nutaamik qılañmik nutaamiglu nunamik. Sivulliq qılak sivulliglu nuna piıqsuk, tağiuq piıqmiuqtuuq. ² Suli qiñigiga ipqitchuaq nunaaqciq, nutaaq Jerusalem, atqaqtuaq Agaayyutmiñ qılañmiñ, itqanaıyaqsımapluni suli qiñiyunaqusriqsukkaupluni nuliaksrautitun uiksrautmiñun. ³ Aasrii tusraaruña nipiçpañmik aquppiutaqpañmiñ uqaqtuamik, “Uvva, ipqitchuaq inaa Agaayyutim piqasriutiruc iñun. Agaayyutim nayuqatiginiğai, aasrii ilinjich iñuginiğai. Agaayyun inmiñik itqatauniaqtuq ilinjitñi. ⁴ Agaayyutim allaqtigisigai qulvipayaat irinjitñi. Ilinjich tuqutqikkumiñaiqsut. Alianiutqikkumiñaiqsut kinuvğulutin atniğñaituqatınjlu tarakñaniñaglaan, atakkii sut sivuani itchuuruat piığñiqsut.” ⁵ Suli taamna aquppiruaq aquppiutaqpañmi uqaqtuq, “Atañi, pakmapak savakkitka supayaat nutaağugıgich.” Aasriñ uqautipsaagaña, “Aglakkich ukua, atakkii uqalğich uqautigikkatka ukpiğnaqtut ilmutuuplınjlu.” ⁶ Sulipsuuq uqautigaña, “Naanjanıktuq. Uvaña Alpha-nuruña suli Omega-nupluñalu, aullagñisaaq suli isrukhıtçhaaq. Kimunliqaa imiguliqsuamun aatçhuutiginiğiga imiq akiılaaglugu suvliktuağuraaqtuaniñ imğum iñuunaqtuam. ⁷ Kiñapayaaq akımaruaq paıtçaktaaqagısıruq taapkuñiña. Suli ilaan Agaayyutigisigagaña suli ilaa iğñigisigiga. ⁸ Aglaali iqsisuruatlu, ukpiğrisaitçhuatlu, nağğunaqtuaniç savaaqtuatlu, iñuuaqtuqıtlu, sayunaruatlu, anatkuruatlu, aanguaqtuqatlu, iluqatınjlu sagluturuat, inıqagñiaqtut narvami ikualaruami ikniğmik sulfıur-mıglu. Taamna tugligigaa tuqułhum.”

Nutaaq Jerusalem

⁹ Tarani ilañata tallimat malğuk israğulğich tikıtçhaña piqaqtuac tallimat malğunıç ilulıgauranıç immaukkaqtuaniç tallimat malğunıç aqullıgñıç ihıullıgıutıqauranıç. Uqautigaña, “Qagğaiñ, qiñiqtinnaıgıkiçiñ katchuutıyaqtuamik, nuliaksrautaanıç ipnaiyaam.” ¹⁰ Ilaan akiyağaña İpıqtçhuakun İrrıtçhıçun iñğıçpauramun qıtçhıksuamun, aasriñ qiñiqıtkaña ipqıtçhuamik nunaaqçimik Jerusalem-mıç atqaqtuamik qılañmiñ Agaayyutmiñ. ¹¹ Taamna nunaaqciq qaumağagñıqsuc kamanautaanıç Agaayyutim qaummağıñıñıqaqtuamik akısuruatun uyağaktun taiyuutıqaqtuatin jasper-mıç tapıñnııktun ıgaliqtun. ¹² Suli katchıçpaqaqtuq qıtçhıılapıaqtuaniç qulıt malğunıç paaqagħuni, suli qulıt malğuk israğulğıç qaunaksrırut paanıç. Paanıç aglaqagñıqsut atınjıç qulıt malğuk sıvullıañı İsrail-nım. ¹³ Piñasrut paaqpaqagñıqsut

avatillaanani, kivaknam tunjaani piñasrut paaqpaich, nigiqpaum tunjaani piñasrut paaqpaich, unallam tunjaani piñasrut paaqpaich, suli kanaknam tunjaani piñasrut paaqpaich. ¹⁴ Suli katchinji nunaaqqim turviqağniqsut qulit malğunnik uyağanik aglaqaqtuanik qulit malğunnik atinjitnik uqqiraqtinjiñik ipnaiyaam.

¹⁵ Taamna israğulik uqaqtuaq uvañnun piqağniqsuq uuktuutmik piliamik maninmiñ kaviqsaamiñ uuktuğukhugu nunaaqqim paanjilu katchinji.

¹⁶ Nunaaqqqiq sisamanik iqirğuaqniqsuq suli taktillaanalu iraqtutilaanalu atiplitik. Israğulgum uuktuğaa nunaaqqqiq uuktuutmiñik, taktillaanalu iraqtutilaanalu kiniktillaanalu inniqsut 1,500 mile-latun atunim. ¹⁷ Suli uuktuğai katchinji nunaaqqim. Qutchiksilaqağniqsut 216 isiganjiqtun iñuum uuktuğuuhatun, uuktuun israğulgum atukkanatuntuuq.

¹⁸ Suli katchit pilianjuniqsut qivliqtaanin uyağanin taiyuutiqaqtuanin jaspermik. Nunaaqqqigli pilianjuniqsuq maninmiñ kaviqsaamiñ, tapinnilukhugu igaliqtun. ¹⁹ Suli turvii katchinjin nunaaqqim qiniyunaqusriqsusimarut qanusripayaanik akisullapiaqtuaniglu qivliqtaaniglu uyağanik taiyuutiqaqtuanik jasper-miglu, sapphire-miglu, agate-miglu, emerald-miglu, ²⁰ onyx-miglu, carnelian-miglu, chrysolite-miglu, beryl-miglu, topaz-miglu, chrysoprase-miglu, jacinth-miglu, suli amethyst-mik. ²¹ Aasriin qulit malğuk paanji qulit malğuniqsut qatiqtaat sunauraqpaich akisuruat. Paallaa pilianjuniqsuq atautchimiñ qatiqtaamiñ sunauraqpañmiñ akisuruamiñ, suli apqutaa nunaaqqim inniqsuq salumaruamiñ maninmiñ kaviqsaamiñ, tapinnilukhuni igaliqtun.

²² Uvaña John qiniñgitchuna agaayyuvikpañmik nunaaqqimi, atakkii Ataniq Agaayyun Sanjipayaqaqtuaq ipnaiyaaglu agaayyuvikpaginigik taavruma. ²³ Suli nunaaqqqiq inuqsranginñiqsuq siqiniñgimik naaga tatqimik qaummatiksrağmiñik, atakkii kamanautaan Agaayyutim qaumagigaa suli ipnaiyaaq naniğıplugu taavruma. ²⁴ Iñui nunapayaat pisruktauğisirut nunaaqqim qaumanani, suli umialgi nunam tikiutrigisipmiut suurapayaagmiknik taruna. ²⁵ Suli paanji taavruma umiksimayumiñaitchut uvluqtutilaanatun. Itqağisun, unnuatlainñiaqtuq tarani. ²⁶ Tikiutigisigaich taruna umialgutai suuranjilu nunam nunaaqqipayaanata. ²⁷ Aglaan kiñapayaq salumaitchuaq naaga savaqaqtuaq nağgunallapiaqtuamik naaga sagluturuuq isigumiñaitchuq taruna, aglaan kisiminj tamatkua iñuich atinjich aglaqaqtuat ipnaiyaam makpiğaanjini iñuuruatigun.

22

¹ Tarra israğulgum qiniqtitkaaña kuñjanik imğan iñuunaqtuam, tapinnilukhugu igaliqtun, suvliguraaqtuamik aquppiutaqpañaniñ Agaayyutim suli ipnaiyaam, ² sağvaqhuni qitqagun apqutaan nunaaqqqim. Suli avatikni kuugum inniqsut napaqfut iñuunaqtuat asirriuaqqtuat qulit malğuniñik tatqigağipman ukiumi. Akutuqpalinjich napaqfut mamirrutiginigaich nunam iñunja. ³ Suapayaq Agaayyutim nağğugikkaña piqutigiplugu killuqsau paqitqikkumiñaitchuq nunaaqqqimi. Aquppiutaqpaña Agaayyutim ipnaiyaamlu tarani itkisiruaq, suli ilaan savaktinjin purvigigisigaat. ⁴ Ilinja qiniğisigaat kiiñaña [kanjisiługu irrusripaña]. Suli ilaan atqa aglaqağniaqtuq qauñitni. ⁵ Taavrumani unnuaqatqikkumiñaitchuq; iñuich inuqsratqikkumiñaitchut qaumanaknik nanğumlu siqinğumlu, atakkii Ataniq Agaayyun qaumagigisigaat. Suli iñuich aňalatchiqatagisirut taimuna isruitchuamun.

⁶ Suli isragulgum uqautigaana, “Tamatkua uqautauruat ukpignapiagtut suli ilumutuuplutinj. Suli Atanguruam, Agaayyutaata irrusrijich sivuniksriqirit, tiliñigaa israguligikkani ilitchugipkaquplugich savaktigikkani sunik atuumayas-riuraqtuanik. ⁷ Naalañnisitchi, uvaña aggiluagisirunja. Quvianamiuruq iñuk kamaksriruaq uqañitñik sivuniksriqutinisa ukua makpiğaat.”

⁸ Uvva John-ñuruña tusraaruq qiniqlugu tamatkunija sunik. Tarraas-riiñ tusraakapkich qiniqlugillu sitquqtunja purvigisrukługu sivuğaatnun isiganiñ isragulgum qiniqtitchirima tamatkunija sunik. ⁹ Aglaan ilaan uqautigaana, “Taatnaqnak, uvaña savaktauqatauruña ilipni aniqatiupniļu sivuniksriqirinilu, suli piqatigiplugich tamatkua kamaksriruat uqautinjtñik ukua makpiğaat. Purvigilugu nangagun Agaayyun.”

¹⁰ Tarra ilaan uqautigaana, “Iriqsimaniaqnagich uqañijich sivuniksriqutinisa ukua makpiğaat, takku piviksraq qalliruq. ¹¹ Iñuk pigiitichualiqiruaq pigiitichualiqituiñağli. Suli iñuk salumaitchuaq salumaittuiñağli. Suli iñuk nalaunñaruq nalaunñatuiñağli. Suli iñuk ipqitchuaq ipqisautuiñağli. ¹² Naalañnisitchi, aggiluagisirunja. Saagañniğiga akliutiksrağa qaisaksrağa iñupayauramun maligullugu qanutchimik savaaqqpan. ¹³ Uvaña Alpha-ñuruña suli Omega-ñupluñalu, sivulliq suli aqulliq, aullağniisaq suli isrukitchaaq.”

¹⁴ Quvianamiurut [tamatkua kamaksriruat uuma tillisianik, suli] tamatkua igguqtuat atnuğaatinj salummaçługich. Ilinjich isitlasriñaqtut paatigun nunaaqqimun suli nigitlasriplutin asrianik napaqtuanin iñuunaqtuam. ¹⁵ Nunaaqqim silataani ittut qipmich, anatkutlu, atlatuqtitlu, iñuaqtuqtitlu, aanguanun putqataqtitlu, kisupayaaglu piqaksriruağlu piliqiruağlu saglutuligimik. ¹⁶ “Uvva Jesus-ñuruña, tuyugigiga israguliga uqautitquplusri ukpiqtuanurusri agaayyuviniñi tamatkunija sunik. Uvaña kanjigigaana kiñuviagipluñalu David-ñum. Qaummağiksuaq uvlaam uvluğiağigaana.” ¹⁷ Suli Ipqitchuaq Irrusriq nuliaksraunlu uqaqtuk, “Qagğisitchi.” Suli kiñapayaaq tusraaruq taavruminja uqaqtuksraupmiuq, itna, “Qagğisitchi.” Suli kiñapayaaq imiguliqusuq utlautili. Kiñapayaaq imiguktuaq akuqtuili imigimik iñuunaqtuamik aatchuusriagilugu.

Uqaliqsaagun

¹⁸ Uvaña John, kilillapiagiga iñupayaaq tusraaruq uqañitñik sivuniksriqutinisa ukua makpiğaat. Kiapayaaq ilakpagich tamatkua, Agaayyutimtuuq illatiqagisipmiglia ihuilliugutiqpauranic aglausimaruanik ukunani makpiğaani. ¹⁹ Suli kiñapayaaq piiqsikpan uqautinjtñiñ makpiğaanjat tamatkua sivuniksriqutit, Agaayyutimtuuq piiğniqmiglia ilañiutiksraña asrianiñiñ napaqtuan iñuunaqtuam suli ipqitchuamiñ nunaaqqimiñ, aglausimaruanin ukunani makpiğaani. ²⁰ Taamna nipliğniqsuaq iluqaitñik tamatkunija uqaqtuq, “Nalupqinaitchuamik aggiluagisirunja.” Amen. Aggigiñ Ataniiq Jesus. ²¹ Ihuuqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ñum nayuutili iluqapsitñi. Amen. Taatnapiaq.